İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ YAYINLARINDAN : 277
EDEBİYAT FAKÜLTESİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DALI No. 3

Hayâlî Bey Dîvânı

Dr. Ali Nihat Tarlan
Edebiyat Fakültesi Metinler Şerhi Profesörü

İSTANBUL
Bürhaneddin Erenler Matbaası
1 9 4 5

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ YAYINLARINDAN
EDEBİYAT FAKÜLTESİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DALI No. 3

Hayâlî Bey Dîvânı

Dr. Ali Nihat Tarlan
Edebiyat Fakültesi Metinler Şerhi Profesörü

İSTANBUL
Bürhaneddin Erenler Matbaası
1 9 4 5

Bu eseri hazırlarken çalışmamı kolaylaştırmak hususunda yardımına mazhar olduğum Beyazıd Umumî Kütüphanesi Müdürü aziz kardeşim **Saadeddin Nüzhet Erguna**; *Hayalînin mezarı hakkındaki müracaatimi büyük bir ihtimam ve nezaketle karşılayıp mezarın fotografisini ve* **Osman Nuri Peremeci**'*nin ehemmiyetli malûmatı havi mektubunu gönderen Edirne Halkevi Reisi sayın* **Doktor Sezai Samiye**; *nushaların tavsifini yapan Doçent* **Ahmed Ateşe**; *ve bunları karşılaştırmak zahmetini benimle paylaşan değerli talebemden* **İbrahim Olgun** *ve* **Haydar Diriöze** *derin şükranlarımı arzetmeyi bir borç bilir, kıymetli bilgin* **Osman Nuri Peremeci**'*nin aziz hatırasını hürmetle anar ve kendisine Tanrıdan rahmet dilerim.*

A. N. T.

Hayall Boy

HAYALÎ BEY

Hayalî, onaltıncı asrın Fuzulî'den sonra en büyük şairidir. İsmi Mehmet, lâkabı, Bekâr Memi'dir. Selânik vilâyetinin 43 kilometre kuzey doğusunda Yenice gölünün doğu sahilinde bulunan Vardar Yenicesinde doğmuştur. Murat Hudavendigâr zamanında Gazi Evrenos Bey bin Mustafa Bey tarafından açılan aşağı Vardar havzası, fatihinin hususî malikânesiydi. Vardar Yenicesi havalisinde Osmanlı hâkimiyetinden önce Bizans imparatorluğu zamanında muhtelif Türk kavimleri iskân edilmişti. Dokuzuncu asırda Bizans kaynaklarında (*Vardarlı Türkler*) diye zikredilen bazı Türk grupları Selânik civarına yerleştirilmiş, onbirinci asırda Uguzlar yine Bizanslılar tarafından Makedonyaya iskân edilmiştir. Osmanlılardan önce bu mıntakada Selçuklu Türklerin de her hangi bir devrede gelip yerleşmiş bulunması muhtemeldir. Ancak Rumeli ve havalisinin türkleşmesi ondördüncü asır sonlarından başlar. Bu asırda kesif Türk unsurları artık bu havaliye yerleşmiştir [1]. Kanunîye yazdığı bir kasidesinde dedelerinin Rûm diyarında bir kariyede yattığını şöyle anlatır:

Diyâr-î Rūmda bir ḳarye vardur
Anuñ eṭrāfı kūhistāna beñzer
İkibiñ üçyüz aḳçe yazusı var
Ne ḥāṣıl çün ḥaṭ-ı ḫūbāna beñzer
Civārında yatur ecdād-î pāküm
Ki ben lâ'l oldum anlar kāna beñzer [2]

Vardar Yenicesi Hayalî devrinde ufak bir ilim ve edebiyat merkezi idi. Hayretî, Usûlî, İlâhî, Garîbî gibi şair ve mutasavvıflar yetiştirmiştir. Orada istinsah edilmiş klâsik kitaplardan maada bir çokta lâik ilimlere ait kitaplara rastlanır.

---

[1] (Krimskiy)nin «yetim bir Bulgar çocuğu olması mühtemeldir» kaydı hiç bir esasa istinat etmeyen bir tahmindir.

[2] Hayalî Edirnede Vize Çelebi mescidinin avlusunda medfundur. Bu mescid dedelerinden kalma olduğuna göre bu «diyār-ı Rūm» daki kariyenin Vize olması muhtemeldir.

Hayalî, Kınalî Zade'nin «*Mecmaᶜ-ı şuᶜara ve menbaᶜ-ı bülega*» dediği Vardar Yenicesinde İkinci Bayezit zamanında 886—918 [1] (1481 - 1512) dünyaya gelmiştir. Doğum tarihi belli değildir. İlk tahsilini memleketinde yapmıştır.

Aşık Çelebî, kendi uslûbu ile bu tahsilin Gülistan ve Bostan gibi o zaman klâsik olan edebî eserler etrafında olduğunu ima ediyor. Hayalî'nin kuvvetli bir medrese tahsili görmediği eserlerinden anlaşılır. Bu tahsili yaparken de muhtelif memleketleri dolaştığını zikreder. O sıralarda Baba Ali Mest-i Acemî adlı bir kalenderi mürşidi, dervişleri ile beraber Yeniceye uğramıştı. Hayalî, bu serazat dervişlerin sohbetinden pek zevk aldı. Daha çocuk denecek yaşta iken [2] bunların içinden bir ışık dilberine aşık olarak o kafileye katıldı, İstanbula gelip gitmeğe başladı. Şu beyitler, bu macarasını anlatır:

Çihresinde görüben lemᶜa-i nūr-i Nebevī
Bir yalıñ yüzlü ışık şevkine oldum ᶜalevī

Dilden Ḫayālī ṣūret-i idrāki ḳazıyub
Dīvāne-meşreb oldu ḳalenderlik eyledi

Hayalî bu seyahatleri esnasında gerek Baba Ali Mest-i Acemî'den ve gerek içinde bulunduğu muhitten tasavvufa dair bir çok şeyler öğrenmişti. Hayatının bu ilk devresinin geçiş tarzı kendisinin baba ihtimamından mahrum kaldığını gösterir. Çünkü *Künhül'ahbar* adlı eserinde müverrih Âlî, «zahiren payesi pest manada sahibi iktidar ve zeberdest bir babayi âlem» olan bu mürşidin Hayalîyi evlat edinip onu okuttuğunu ve meşhur bir şair olması için himmet sarfettiğini kaydeder.

Yine böyle bir gelişte İstanbul Kadısı Sarıgürz Nureddin Efendi böyle güzel, yakışıklı bir gencin kalenderiler arasında bulunması «ne meşru ve ne de makuldur» diyerek Hayalîyi onlardan ayırıp «Şehir Muhtesibi Uzun Ali»ye emanet etti. Bu devrede de Hayalî, tahsile ve belki biraz medrese tahsiline devam etmiştir.

Ruhen kuvvetli bir istidada malik olduğu için pek az zamanda şiirler söylemeğe başlayan Hayalî, yavaş yavaş şöhret yolunu tutuyor. Defterdar İskender Çelebi, nazarı dikkatini

[1] A. Krimskiy, *Türkiye tarih ve edebiyatı* Muskova 1910»

[2] Henüz ᶜaks-i ebrūsu āyine-i ruḫsārına düşmüş ve gird-i leb-i şīrīnine mūrçe-i ḫaṭ üşmüş ki.... «Aş Çel.».

celbeden bu genç şairi himayesi altına aldı. Sonra onu Sadrazam İbrahim Paşa'ya takdim etti. Onun da iltifatına mazhar olan Hayalî artık ikbal yolunu da tutmuştur. Sadrazamın himayesinden Kanunî'nin himayesine geçiyor. Aşık Çelebî'nin tabirince «padişahın avucundan yemini yiyen ve onun kolunda gezen bir şahin»e benziyordu. Arnavut Yahya Bey'i kıskandıran ve hicivden hoşlanmayan Hayalîyi hiciv yazmağa sevkeden bu ikbali idi. Kendisine evvelâ ulûfe, sonra timar ve zeâmet verdiler. Aşık Çelebî tezkiresindeki kayda nazaran zeâmeti Rumelide Serfiçe taraflarında idi. Her gazel ve kasidesi bol ihsanlarla karşılandı. Hayalî'yi bu şekilde yükselten, Aşık Çelebî'ye nazaran sırf padişahın kadirşinaslığıdır. Halkın sandığı gibi İskender Çelebî ile İbrahim Paşa'nın himayesi değildir. Lâkin bu hükümde pek isabet olmasa gerek. Zira bu iki zat olmasa idi belki Kanunî Hayalî'yi çok geç taniyacaktı. O, Padişahın himayesile «ziver-i tâc-î şuara ve şebçerağ-ı encümen-i zurafa» oldu. İskender Çelebî'nin idamından sonra da Padışah Hayalî'yi himayeden pek vaz geçmedi, eskisi gibi ona «terekkiler» ve «caize» ler vermekte devam etti. Lâkin şair, ileride izah edeceğimiz veçhile dünya malına ve ikbaline hiç kıymet vermezdi. Bir kere dostlarının teşviki ile Padişahtan bir «Sancak Beyliği», bir kere de Rumeli Kethudalığı istedi; ikisinden de pişman oldu.

Tarîḳat ehlidür ṣāḥib-vilāyet tūġ-u sulṭānī
Hidāyet yolların göstermeğe gönderdi Ḥaḳ anı

Matlalı kaside ile

Hümā-yi evc-i rifʿatdür ṣalarsa üstüme sāye
Çekem pehlūya sancaḳ adlı bir serv-i ḫırāmānı

Dūd tā kim depemüzden çıḳa ahı çekelüm
Zāhidā ʿaşḳ eriyüz biz de sipāhı çekelüm
Tīr-i yārı götürüb sīnede peykānı ile
Ey Ḥayālī demidür sancaḳ-ı şāhī çekelüm

Gerçek sipāhīlerle yine oldu hem-sefer
Güyā Ḥayālī Rum-Elinüñ ketḫudasıdur

Şāhum Ḫayālī māliki- mülk-ü kelām iken
Çoḳ mıdur aña Rumelinüñ Ketḫudālığı

Matlalı gazellerinde bu iskteklerini ima eder. İskender Çelebî ile (1535) İbrahim Paşa'nın (1536) idamlarından sonra Padişahın Hayalî'ye iltifatı azalmışa benzer. Aşık Çelebî bunun aksini iddia ediyorsa da doğru olmasa gerek. Hayalî' nin yirmi senelik dostu olan bu tezkire müellifi belki Padişahı rencide etmemek için hem şairin yetişmesinde yalnız Kanunî'yı âmil görüyor, hem de hamilerinin vefatından sonra Padişahın ihsanının devam ettiğini zikrediyor. Eğer böyle olsaydı o dünya malına rağbet etmeyen deryadil şairin Sancak Beyliği ve Rumeli Kethudalığı istemesine saraydan ayrılmak arzusundan başka ne sebep olabilirdi? Bir gazelindeki şu beyit te onbin akçe dirliğinin elinden alındığını gösteriyor:

Onbiñ akçe dirliği lāyıḳ mıdur bu bendenüñ
Rūzigār ile ola bād-ı hevāya müşterek

İbrahim Paşa'dan sonra sadırazam olan Rüstem Paşa edebiyata ve tasavvufa kıymet vermezdi.

Bu devirde kendisine haset edenlerin hücumuna uğrayan Hayalî, saraydan çekilmek istedi ve bir Sancak Beyliğine talip oldu. Bu arzusu is'af olunmuş olmalı ki Hayalî Bey unvanını almıştır.

Hayalî'nin bu sıralarda Mustafa Sultan'ın öldürülmesi hususunda methaldar olduğunu Hayrullah Efendi tarihinden naklen Ahmet Reşit efendi *Tarihi Osmanî* adlı eserinde kaydediyorsa da böyle serazat, rindmeşrep, dünyevî ihtiraslardan uzak bir şairin kanlı bir siyasete iştirak etmeyeceği kanaatindeyiz. Bu, ihtimal ki onun İbrahim Paşa'ya ve Magnisada vefat ederek naşı İstanbula getirilip Yeniçeri odaları yakınında defnedilen Şehzade Mehmet Han'a mersiyeler yazdığı halde Mustafa Sultan hakkında bir şey yazmaması dolayısile meydana çıkan bir rivayettir. Mustafa Sultan hakkında çok kuvvetli bir mersiye yazan Yahya Bey'le aralarının açık olması böyle bir mersiye yazmasına mani olmuş olabilir.

Hayalî, diğer bazı gazellerinde de bu iltifatın azlığından şikâyet eder. Artık tali dönmüştü. Ufukta yeni bir şiir yıldızı beliri-

yordu: Bakî. Divanında Halep hakkında bir iki beytine tesadüf edildiğine nazaran Irakeyn seferine iştirak ettiği zaman orada bir müddet kaldığına ve Fuzulî'ye nazire olarak birkaç şiiri bulunduğuna göre de Bagdatta büyük azerî şairi ile tanıştığına hükmet mek icap eder.

Ḥayalī çeşmi ceyran dil-rübālar seyrin eylersin
Bu mevsimde şikāra yer mi var şehr-i Ḥalebden yeg

Ne var ᶜālemde ey zāhid bugün ᶜayş-ü ṭarabdan yeg
Bize bir künc ü meyḫāne gelür şehr-i Ḥalebden yeg

Hayalî M. 1557 - H. 964 senesinde Edirnede vefat etmiştir. Aşık Çelebî; mezarının «Salh hane yolunda Haydarhane hatîresinde» bulunduğunu söyler. Bugün Edirnede mezarının malûm olup olmadığını Edirne Halkevinden sordum Halkevi reisi sayın Doktor Sezai Sami ile Edirneli bilgin rahmetli Osman Nuri Peremeci'den aldığım cevaplarda Hayalî'nin mezarı hakkında şu malûmat verilmektedir:

«Hayalî, Edirnede uzun kaldırım mezarlığına karşı dedelerinden kalan Vize Çelebi mescidinin avlusu önüne kendi yaptırmış olduğu İki lüleli denmekle maruf çeşmenin sol tarafına pençere boyuna gömülmüştür»

Bu mezarın fotografını göndermek lûtfunda bulunan sayın Doktor Sezai Sami, bu günkü vaziyetini şöyle anlatmaktadır:

«Resimde de görüleceği veçhile mezar, etrafı duvarla çevrilmiş ve iki pençeresi bulunan, çatısı yıkılmış bir mahaldir. İçerde yalınz baş tarafının taşı vardır. Lâkin o da yıkılmıştır ve üzerinde hiç bir yazı görülmemiştir. Beri tarafındaki çeşmede türbenin mütealiikatındandır. Fakat çeşmenin üzerindeki yazıda, çeşmeyi tamir edenlerin ismi mevcut olup Hayalî'den bahsedilmemektedir. Çeşmenin bânisi hakkında da hiç bir kayda rastlanmamıştır. Eski çeşme halen su yolu bozuk ve muattal olup öününde, Belediyenin tazyıkı ile suyunu akıtan madenî bir (çeşme - musluk) mevcuttur. Resimde de bu husus ayırt olunabilir».

O zaman şairlerinden Arşî Çelebî Hayalî'nin vefatına şu tarihi söylemiştir:

Ḥayālī kim ġazel şīt-ü-şadāsın
Tamāmet nüh ḳıbāb ı çarḫa ṣaldı

Çeküb şemşīr-i şi^{c}r-i āb dārı
Hezārān pehlevān-ı naẓmı çaldı
Bu meydān içre Sulṭān-ı cihāndan
Semend-i ṭab^{c} ile ögdüller aldı
Yumub göz sāḥil-i hestīden āḫır
^{c}Adem baḥrına māhī-vār daldı
Dedi ^{c}arşī işidüb añа tārīḫ

سوزی دلده خیالی کوزده قالدی

. 964 = 1557

(Sözü dilde ḫayāli gözde ḳaldı)

Şīrī adlı diğer bir şair de şu mısraı tarih düşürmüştür.

(Ḫayālī öldü ḫayf elḥükmü lillâh)

خیالی اولدی حیف الحکم لله

Hayalî, evlenmiş olup Ömer Bey adlı bir de oğlu vardı. Zevcesinin kendinden evvel vefat ettiğini bildiren şu kıt'a ile Padişaha tavsiye ettiği bu Ömer Bey olacaktır.

Bir Ḫayālī-zāde bendeñ vardur ey Şāh-ı kerīm
Anası Ḥaḳ raḥmetinde kendü ḳalmışdur yetīm
Dergehüñ deryā senüñ ẓatuñ güneş rūşen bu kim
Ḳa^{c}r-ı deryāda güneşden nūr alur dürr-ü yetīm

Ömer Bey de şairdi, Muradiye camiinde uzun seneler Mesnevi okutmuştu. M. 1024 - H. 1615 yılında vefat etmiş ve Kıyık mezarlığına defnedilmiştir. *İslâm Ansiklopedi*'si Ömer Beyin 988 den 1008 e kadar yirmi sene Halep defterdarlığında bulunduğunu ve 1010 tarihlerinde mazulen vefat ettiğini ve Koca Mustafa Paşaya defnedildiğini yazıyor. «*Osmanlı müellifleri*» ise «şuara ve erbabı maariften bir zat olup 1022 tarihinde Edirnede irtihal ederek Tepe kabristanına defnedildi. Bir haylı eş'arı ve Ayasofya binasına bir tarihçesi olduğu «*Enisülmüsamirin*» de mezkûrdur» diyor. Bu rivayetlerden 1022 tarihinde Edirnede vefat ettiği kaydının doğru olacağı kanaatindeyiz.

Yukarıda da söylediğimiz gibi Hayalî onaltıncı asrın, Füzulîden sonra en büyük şairidir. Hayalî'yi zamanında kendine verilen değer noktasından tetkik edersek, san'at bakımından bu günkü

görüşümüze oldukça aykırı bir telâkkiye sahip olmakla beraber, o devir san'atkâr ve tezkirecilerinin Şaire büyük kıymet atfettiklerini görürüz:

Zamanı şairlerinden biri muasır büyük şairleri mukayese ederken şöyle der:

ᶜUbeydî'nüñ sözünde sūz vardur
Edāda lik Bākī bī bedeldür
Nezāketde Ḫayālī gibi olmaz
Velī Emrī taḫayyülde meşeldür

Bu kıt'a bize Hayalî'nin ince bir şair olduğunu gösterir. On altıncı asırda Edirne bir şiir, yuvası idi. [1] Nitekim bu kıt'ada zikredilen dört şairden Bakî müstesna diğer üçü Emrî, Hayalî ᶜUbeydî Edirnelidirler.

Yine zamanı şairlerinden Safî Rum ve İran şairlerini şöyle karşılaştırır:

Şāᶜir cihānda çoḳdur feyż-i Ḫudāya maẓhar
Anları zinde ḳılmış nehr-i hüner zülāli
Meşhūr-u ehl-i ᶜirfān aṣḥāb-ı resm-i dīvān
Bir ḳaç suḫan-ver olmuş ser-defter-i ahālī
Rūm-u-ᶜAcemde ḳopmuş aᶜyānı ehl-i naẓmuñ
Eşrāfı yaᶜnī olmuş bir birinüñ miṣāli
Selmān añıldı Aḥmed *Hācō* yazıldı Zātī
*Husrev*lenür Necātī *Hāfıẓ*lanur Ḫayālī
Nāzūg edālarında *Şāhī* şayıldı Bāḳī
Her dilde ḳudretinden *Cāmī* ṭutuldu ᶜÂlī
Ṣāfī bu penc beytde yazıldı şeş cihetde
Altı güzīde ẕātuñ evṣāf-ı pür-kemāli

Bu kıt'adan Hayalî'nin Hafızla mukayese edildiğini görüyoruz. Safî'nin Hayalî hakkındaki görüşü çok muvaffakıyetlidir. İran edebiyatında Hafızın mevkiini düşününce Hayalî'nin ne derece şair olduğu anlaşılır.

Tezkirelere gelince: Aşık Çelebî tezkeresi, Hayalî hakkında şunları yazar: «Rūm elinüñ suḫan-ārāsı.... meşhūr Ḫayālī Begdür. Ḥadd-i ẕātında Rūm eli şāᶜirlerine serdārdur.

[2] Edirnede yetişen şairler hakkında bakınız: Edirne Tarihi — Osman Nuri Peremeci İst. 1940

Sehl zamānda şiʿr söyleyüb ḥāl-ü-ḥaṭ vaṣfında üzerine noḳṭa ḳonmayacaḳ ġazeller yazub zülf-ü-gīsu medḥinde şāne gibi bārīk fikirlere ve dūr-u-dıraz sevdālara el ḳarub her gece ṣabāḥ olunca nice ġazeli müsevvede-i ḥaṭṭ-ı dil-dār-ı siyāh gibi beyāża çıḳarub her gün ġazelleri gün gibi meşhūr-u āfāḳ ve kemān- ebrūlara bağladuġı şiʿrler ʿālemde ṭāḳ olur.

Ol bülend maʿnālar ve nādır feḥvālar, ʿāşıḳāne teşbīh-i dilpezīrler ve muḥaḳḳiḳāne taʿbīrler mutaṣavvifāne kelimāt ve mutaṣarrifāne ebyāt ....»

Hayalî'nin şiirlerinin meşhur ve ekseri gazellerinin şiir bilen ve sevenlerin ağızlarında dolaştığını yine Âşık Çelebî kaydeder.

Ahdî tezkiresi de Hayalî hakkında şöyle der:

«Ḫusrev-i şuʿarā-yi zemān ve ser-āmed-i ẓureſā-yi cihān.....

Ol ṭūṭī-i şekkeristān-ı elḥānī ve ol bülbül-ü gülzār-ı maʿānī'nüñ ṭabʿ-ı pāki nihāyetde ve leṭāfet-i ẕihn-i ṣāfı ġāyetde fünūn-u şiʿre ḳādir ve her bir fende ustādān-ı müteḳaddimīn ve müteʾaḫḫirīn gibi māhir..... elḥaḳ elfāẓ-ı nefīs-i pāki ile Rūmuñ Ḥāfıẓ-ı Şīrāzı ve edā-yi selīs-i bülendi ile şuʿarānuñ ser-efrāzı ve dikḳat-i ḫayālde taḫayyülāti kemāl ile mevṣūf ve ṣanāyiʿ-i şiʿrde şuʿarā-yi ʿacem gibi rengīn maḳāl ile maʿrūfdur. Ol yegāne-i cihān ve ferzāne-i ẓureſā-yi zemānuñ kemāl-i şöhreti bir mertebede vāḳiʿ olmuşdur ki ḳābil-i taḳrīr ve dāḫil-i imkān-ı taḥrīr degüldür. Zīrā ki eşʿār-ı ābdārı ve naẓm-ı dürer-bārı bī-ḥad ve lā-yuʿaddür»

Beyanî tezkiresi Hayalî'yi,

«Ḫayālī-i meşhūr» diye takdim ettikten sonra: «Memālik-i Rūmuñ Meliküşşuʿarāsı ve mecālis-ārāsıdur» der.

Lâtifî tezkiresinde : «ve bilcümle zamāne ġazelgūlarınuñ mīr-ümihteri ve biḥaseb-il-ʿurfi vel'iżāfe ol zümrenüñ ser-āmed-ü- ser-defteridür» diye medhü sena edilen Şairimizi **Kınalızade Hasan Çelebî** de şöyle tavsıf eder: «Diyār-ı Rūmuñ Sulṭān-ı şuʿarāsı ve ol merzübūmuñ merd-i nuṭḳ-ārāsıdur»

Bu ifadelerden hulâsa olarak Hayalî'nin devri içinde birinci derecede şairlerden sayıldığını ve bilhassa Hafızı Şirazîye benzetildiğini görüyoruz. Şiirin usul ve inceliklerine vukufu, mehareti bulunduğu, şiirlerinin tatlı ve ahenkdar, fasih ve selis, bilhassa tasavvufa çok mütemayil olduğu; zamanında büyük bir şöhret kazandığı müttefikan beyan edilmektedir.

Muallim Naci de Hayalî'yi zemanının en güzel ve kudretli şairi olarak tanır ve onda bulunan kudretin devrinin diğer şairlerinde mevcut olmadığını söyler.

Türk edebiyatı hakkında büyük bir eser vücuda getiren Mister Gibb'in Hayalî hakkındaki fikri şudur:

1 — Yüksek tabiat-i şiiriye ile muttasıftır.

2 — Hayalînin şiirleri ekseriyetle bu devir şairlerinde görülmeyen sôfiyane bir felsefe ile mezcedilmiştir.

3 — Tasvir, hayal, kelime tezyinatı bakımından muasırlarının şiirleri Hayalî'nin şiirlerine müsavi ve hattâ faiktir.

4 — Bâki ile Necâti arasında yaşayan ve İstanbulda yerleşen şairlerin en iyisidir.

5 — İfade ve hattâ his değilse bile fikir, Hayalî'nin şair olarak en bariz vasfıdır.

Bu düşünceleri burada tetkik ve tenkit edecek değiliz. Artık divânı elde bulunduğu için okuyanlar, hükümlerini vereceklerdir.

Düşüncelerimizi hazırlamakta olduğumuz «Hayalî divanını tetkik» adlı eserimizde uzun uzadiye izah edeceğimiz için burada Hayalî hakkındaki fikirleri nakl ile iktifa ediyoruz

Krimiskiy de hulâsatan, hayali zengin, lirik - mutasavvıf bir şair olduğunu zikr ile iktifa ediyor.

Hayalî, doğuşta şair yaratılmış bir şahsiyetti. Kuvvetli bir şiir ve tarikat kültürü merkezi olan ve Hasan çelebî tarafından «Mecma ı şuarâ ve menba-ı zurafâ», Aşık Çelebî tarafından ise «Gaziler ocağı ve arifler durağı» vasıfları verilen bir muhitte yetişmişti.

Şahsan yakışıklı idi. Aşık Çelebî tezkiresinde: İstanbul Kadısı «bunuñ gibi perî-peyker ġulâm-ı emred bu râfiżî-i çün div -ü-dedüñ yanında durmak ne meşrūᶜ ve ne maᶜḳuldür» diyerek onu Baba Ali Mest-i Acemî'nin yanından almıştır»; Beyanî tezkiresi ise «Erbāb ı ḥüsn-ü-behā miyānında ser-āmed bir nev-cevān» diyerek onun güzelligini ifade ediyorlar. Fıtrî istidadı tesiri kendini derhal göstermiş ve Hayalî on dört yaşında şiir söylemeye ve şöhret yapmaya başlamıştır. Kendisinin

Ey Ḥayālī çār-deh sāle daḥi bir ṭıfl iken
Tabʿ-ı mevzūnuñla olduñ naḳd-i Selmān-ı zemān

beyti ve *Künhül'ahbar* müellifi müverrih Âlî'nin:

«Daḥi sebze-zār-ı ḫṭṭı nā-resīde çār-ebrūlar gibi ḳavs ḳaşlarınuñ sāyesi leb-i lâʿlinde demīde olmadan eşʿār-ı ḥasene ile iştihār bulmuşdur»

kaydı bunu isbat eder.

Ve yine pek genç iken bir aşk uğrunda yerinden yurdundan ayrılarak kalenderîlere katılıp şehir şehir dolaşması, onu yaradılışı itibarile güzelliğe karşı gayet hassas ve sinirlerinin kuvvetli hakimiyeti altında zebun bir şahsiyet olarak takdim eder.

Onun yirmi senelik arkadaşı Aşık Çelebî, tezkiresinde Hayalî'ye ait bir çok âşikane maceralar anlatır. Lâkin hayatına ait aşk maceraları, ilk kalenderlik devresinde aldığı tasavvufi terbiyenin tesiri altında bu tefekkür sistemine bürünerek şiirine intikal etmiştir. Bu rivayetlere nazaran şairin manevî simasını şöyle çizmek kabildir:

Hayalî; ser azâde, kayd tanımayan, avare, rind bir şairdir. Dünya servetine kat'iyen değer vermez. Kayd tanımadığı için Aşık Çelebî'nin ısrarına rağmen bir mesnevî yazmamıştır. Malına ve mülküne tasarruf etmezdi. Cömert idi. Parası başkalarının elinde mahvolub gitmişti. Mutasavıvftı. Mistik aşk onu zahirî şeriatin dar hudutlarından iç âleminin geniş tefekkür ve tahassüsüne çıkarmıştı. Bu sistem esasen aşk temeli üzerine kurulmuştu. Onu da bu ruhî vaziyeti aşka ve onun peşinden batınîliğe sürüklemişti. Feleğe baş egmeyen, dünya işlerine değer vermeyen, yalnız iç âleminin zevkleri peşinde koşan bir hüviyet.

Kendisinde «hal» denen derin samimiyetin şiʿrine verdiği kudret muhitine o derece müessir olmuştu ki muasırları ona bir nevi kudsiyet dahi atfediyorlardı. Aşık Çelebî:

«Ululardan mervīdür ki Ḥayā-ī'nüñ ḳuvve-i ḳudsīyyesi ʿālem-i üns ile āşinā ve dīde-i ʿayn'-el-yaḳīni kuḥl-i rūşenā-yi ġubār-ı ʿālem-i ġayb ile bīnā idi»

Diyerek bu noktaya işaret etmiştir. Kanunî gibi mutaassıp, sünnî bir hükümdarın sarayında ona yüksek bir mevki temin

eden de bu vakur, müstagnî ve tasavuf zevki ile inceimiş yüksek ruhudur kanaatindeyiz.

Hayâlî'nin kuvvetli bir medrese tahsili yoktur. Şiirlerindeki bazı gramer yanlışları bulunması ve bunlardan bazılarının kendi tarafından tashih edildiğini Aşık Çelebinin kaydetmesi bunu gösterir. Anlaşılıyor ki o, şiiri derin, ruhî bir ihtiyaç ile söylüyor, ilim kuvveti ile değil.

Şiirlerine karşı lâkayddı; onları toplayan ve ona divan şeklini veren Vefalı Şeyhzade Ali Çelebidir Sultan Süleyman, Hayâlî divanını istettiği zaman ancak bir nushası bu zatta bulunmuştu. Bu mecmuanın da eksik olduğunu, otuz beş beyitlik kasidelerin bazan on sekiz on dokuz beyt olarak kaydedildiğini Aşık Çelebi bize haber veriyor.

Ruhî portresini muhtasaran çizmeğe çalıştığımız şair; eserlerinde sentetik, ruhanî ve ulvî bir azameti bazan parlak ve mümtaz bir hayali, bilhassa içli bir aşkı, rind ve avare bir hayatı aksettirir. Hayâlî'nin şöhreti o zaman Osmanlı Devleti hudutlarında kalmamış, İrana da intikal etmiştir.

İran Şahı Şah Tahmasb meclisinde şairin şu üç beyti okunduğu zaman Şah, Hayalî aşkına dolu içip onu takdir etmiştir:

Fenā ehline ṭaʿn etme geçüb ʿucb ile yanından
Bu deyr-i vaḥşet-ābāduñ ṣaḳın şīr-i jiyānından

Edüb der-pōst Mecnūnu geçürmiş Leylī yanından
Vefā āyīnini öğren göñül Leylī ṣobānından

Dediler kim ḫazān eyyāmı geldi vaḳt-i ʿişretdür
Bahārından ne buldum kim bulam anuñ ḫazānından

Bunu duyan Hayâlî de şu beyt ile öğünür:

Ben Ḫayālī Rūmda bir rind-i dürd-āşām iken
Cām-ı faġfūrī içer Ḫāḳān-ı Türkistān baña

A. N. Tarlan

Bibliyoğrafya

Sehi bey tezkiresi	Üniversite kütüphanesi	N:	3732
Aşık Çelebi :	»	N:	2405—119-120
Kınalı Zâde			
Hasan Çelebi	Hususi kütüphanemizdeki nüsha		
Beyanî :	»	N:	2568—104
Ahdî :	»	N:	2604
Riyâzî :	»	N:	761
Kaf Zade Faizi	»	N:	3289
Künhül'ahbar :	»	N:	2579

Esami: Muallim Naci — İstanbul :1308

Osmanlı Müellifleri: Mehmet Tahir — İstanbul 1338

Eslâf: Faik Reşad — İstanbul 1311

İslâm Ansiklopedisi — Paris 1934

Sicilli Osmani: Mehmed Süreyya — İstanbul 1311

Devleti Osmaniyye Tarihi: Hammer (tercemesi) İstanbul 1330

Lâtifî Tezkiresi: Lâtifî — İstanbul

Osmanlı Şii'ri tarihi: Gipp

Türkiye tarihi ve edebiyatı: Krimski — Moskova 1910

Tarih-i Osmani: Ahmed Reşid — İstanbul 1328

Solakzade tarihi: Bulak tabı 1248

Edirne Tarihi: Osman Peremeci İstanbul 934

Karşılaştırılannushalar

1 — Ü - Esas nusha — *Üniversite Kütüphanesi:* 1849 (Rıza Paşa: 277)

Dīvān-ı Ḥayālī

Şemseli meşin bir cilt içinde 137 varak. Eb'adı 20 × 123 (15×8). Bir kaçı mavi, diğerleri beyaz, kalınca, saykallı kâğıt. Yaldız cetvel içinde 17 satırlı dikkatli nesih. Bazan haşiyelerde de şiirler vardır. 1 b ve 24 b de güzel birer başlık var. Her kasidenin başında kırmızı mürekkeple yazılmış bir ünvan bulunmaktadır. İstinsah tarihi yoktur, Eski ve güzel bir nushadır.

1 b — 19 b kasideler
19 a — 24 b murabba ve muhammesler
24 b — 135 b gazeliyyat
135 b — son mukatta'at, matla'lar müfretler

Baş: Dilā bu menzil-i vīrānı ṣanma cāy-i sürūr
Son: Şu vara geldi serv-i ḫırāmān ayaġına

---

2 — F - *Fatih kütüphanesi:* 3823

Dīvān-ı Ḥayālī

Şemseli ve zincirekli meşin bir cilt içinde 144 varak. Eb'adı: 17×10,3 (11,8×6,5). Sarı saykallı kâğıt. Yaldız cetvel içinde 13 satırlı kalın, siyah harfli nestalik. Söz başları, kaside, ve lehu mavi mürekkeple. 1 b de güzel bir başlık vardır. 143 b — 144 a da şiirler hendesî şekiller meydana getirecek tarzda yazılmış ve araları yaldız, kırmızı ve mavi mürekkeple kaba bir tarzda süslenmiştir. Bazan kenarda da şiirler vardır. İstinsah tarihi: عمّ بعون الله sene 964

144 b de müstensih tarafından yazılmış bir kıt'a vardır:

Belāġat taḫtına geçdi oṭurdu
Faṣāḥat mülkünü bulduḳda ḫālī
Temām etdüm yazub dīvānın anuñ
Dedüm tarīḫini: جیش خیالی

1 b — 29 b Kaside, mersiye, murabba' ve muhammesler
29 b — 142 a — gazeller
142 a — 143 b — rubailer, 143 a - b müfretler

Baş: Dilā bu menzil-i vīrānı ṣanma cāy-i sürūr
Son: Bañа bir güzel der bunn muṭṭaṣıl
مجموع ترانی تجرد تصل

3 — Ün - *Üniversite Kütüphanesi* (Edebiyat): 755

Dīvān-ı Ḫayālī

Eskimiş meşin. bir cilt içinde 94 varak. Eb'adı 19,5 × 12,5 (12,5 × 7,5) Az saykallı bir kâğıt, 17 - 18 satırlı âdî nestalik. 1 a da yaldız sade bir başlık. İlk varakda yazılar yatdız cedvelde. 7 b ye kadar kırmızı cedvel içinde. Kaside başlıkları kırmızı mürekkeple. Haşiyelerde şi'irler vardır.

Istirsah tarihi : ثمت 972
1 b — 23 a Kasideler, muhammes, murabba, terci'i bent
23 b — 93 a gazeller
93 a — son kıt'alar, müfretler
Baş : Dilā bu menzil-i vīrānı ṣanma cāy-i sürūr
Son : Deryā-yi ʿaşḳa ġarḳ olalı bulmadum kenār
Meve-i belāyi baştan aşurdı bu rüzigār

---

4 — Üv. *Üniversite Kütüphanesi:* 2923

Dīvān-ı Ḫayālī

Eskimiş kalın bir meşin cilt içinde 121 varak. Eb'adı: 20×14,5 (14,3×10.5). Kalınca, az saykallı sararmış kâğıt. 15 satırlı kalın harfli nesih.

İstinsah tarihi: قد وقع الفراغ عن تحرير هذا الديوان عن يد الفقير مصطفى بن محمد الحقير بعد الو فى اواخر شهر جمادى الاخر سنه اثنى وثمانين وتسعمائه :
(982)

Bunun yanında: «evrak 121 ve ebyat-ı gazeli Ḫayālī رحمة الله عليه cem'an 3116»

1 b — 23 a Kasideler, muhammes, murabba'ı, (terkibi bent)
23 a — 120 a gazeller
120 b — 121 Kıt'alar. Bundan sonra müfretler gelir. Sonda Ḫayālī'nin ölüm tarihini gösteren bir beyit vardır.

Başı: Dilā bu menzil-i vīrānı şanma cāy-i sürūr
Son: Maḥabbet-ḫānedür gönlüm ezelden ʿaşḳ-ı cānāna
Ḳoparmaz şerʿ bir ṭaşın ḳadīmī olsa bir ḫāne

---

5 — A - *Ayasofya Kütüphanesi:* 3915

Dīvān-ı Ḫayālī

Şemseli ta'mir görmüş bir cilt içinde 125 varak. Eb'adı 22,8×13,5 (14×8). Kâğıdı beyaz saykallıdır. Bir çok yerlerinde kurt yeniği vardır. Yaldız ve siyah cetvel içinde harekeli 17 satırlı güzel bir nesih. Bazı okunamamış kelimelerin yerleri beyaz bırakılmış. 1 b de güzelce bir başlık vardır. İstinsah tarihi yoktur.

1 b — 20 b kasideler, musammetler
21 a — 121 b gazeller
122 a — 125 kıt'alar ve müfretler

Baş: Ḫāb-ı ġafletde iken oldu göz açub bīdār
Son: Kūy-u dildārı dolanma ṭutmasun ey gird-i bād
Dāmemüñ her bir perīşān-rüzigāruñ giryesī

---

6 — M — *Murad Molla Kütüphanesi*: 442

Dīvān-ı Ḫayālī Beg

Şemseli, tamir görmüş meşin bir cilt içinde 87 varak. Eb'adı: 20,3×12,3 (13.5×7,5). Az saykallı kalınca kâğıt; 15 satırlı işlek bir talik. 16 b ye kadar kırmızı cetvel içinde. Haşiyelerde de bazan şiirler vardır. İstinsah tarihi yoktur.

1 b — 15 a kasideler
15 a — 85 a gazeller

Son sahifedeki iki gazel başka bir kalemle yazılmıştır.

Baş: Dilā bu menzil-i vīrānı şanma cāy-i sürūr
Son: (85 b deki son gazelin ilk beyti)
Rıżāñı gözlerem senden gelen derd-ü-belā ḥaḳḳı
Sözümden dönmezm ölsem Şehīd-i Kerbelā ḥāḳḳı

---

7 — C — Prof. Ali Canib Yöntem nushası.

Meşin alafranka cild, 125 varak, ebadı 11,6×18,9 (6,7×13,4) aharlı az saykallı kâğıt. 15 satırlı okunaklı taʿlik. Serlavhası iklilli cetvelli müzehhep, istinah tarihi:

قد وقع الفراغ فی شهر شعبان المعظم وشهور سنة سبعین وتسعمائة عن يد العبد الضعيف مصطفى بن محرم عفى عنهما.

1 b — 19 a Kasideler
19 b — 24 a terkibi bend ve muhammesler
24 a —123 b gazaliyat
123 b —125 a kıt'alar.

Baş — Dilā bu menzil-i vīrānı ṣanma cāy-ı sürūr
Son— Hātif-i ġayb dedi tarīḫin
Oldu Ḥaḳḳa Ḫayālī Beg vāṣıl

Karşılaştırıldığı halde metne idhaline lüzum görülmeyen diğer nushalar:

1 — *Üuiversite Kütüphanesi:* 615 (mecmua)
2 — *Fatih Miltet Kütüphanesi.* 134 (İstinsah tarihi. 969)

(Bu nushanın sonunda (Ramażān nām maḥbūb Celīlī Tāhir nām kimesnenün hıdetinde olduġu münasebetle Ḫayālī Beg buyurmuştur:

Olduġumçün Ramażānum ġam-ı ᶜaşḳuñda ʿalīl
Buyurubdur seni baña yemege Rabb-i Celīl

kaydı vardır.

3 — *Üniversite kütüphanesi*: 2930 (*Halis Ef.* 6677) (*siyakat yazısı* ile)
4 — *Üniversite* « : 2945 *(Halis Ef.* 4965)
5 = *Ankara Umumî Kütüphanesi* y $^{6}/_{84}$ ve y $^{1}/_{81}$
6 — *Bursa Umumî kütüphanesi*: 2191. *Umumî*, 283 *Edebiyat Hususî.*

Transkripsiyon

1 — Arapça ve farsça kelimelerde «Huruf-u med» olan (ا ' و ' ی) harfleri «ā. ū, ī» şeklinde gösterilmişiir. Kelimelerin bünyesinde bulunup ta üzerine çizgi konmayan sesli harfler «hareke» dir. Bu çizgiler vezinde imaleye delâlet etmez.

Farsçada «vav-ı ma'dule» ile yazılan خوارٔ خوابٔ خواجه gibi mahdut bir kaç kelimede «a» harfi meddi italik ile gösterilmiştir: *Hāb Hān* gibi.

O zaman ki imlâ şekillerini belirtmek ve nushalar hakkında bir fikir vermek için üzerinde çalıştığımız divanların ilk ve son sahifelerinin fotograflarını ilâve ettik.

Arap alfabesinde mevcut olup türk alfabesinde yer almayan harfler şu şekillerde gösterilmiştir:

ء		ʾ
ث		s̱
ح		ḥ
خ		ḫ
ذ		z̲
ص		ṣ
ض	d	ż
ط		ṭ
ظ		ẓ
ع		ʿ

2 — Türk alfabesinde aynı şekillerle gösterilen ve telaffuzları tabi oldukları sesli harflerin ince veya kalın olmasına göre değişen g ve k harflerinin ince ve kalın telâffuzları ayrı ayrı şekillerle gösterilmiştir:

غ	ġ
گ	g
ق	ķ
ك	k

3 — Türkçe kelimelerin telâffuzları mümkün olduğu kadar 15 ve 16 ıncı asra ait metinlerdeki yazılış ve harekelenişe göre tesbit edilmiştir. Bunların o zaman ne şekilde telâffuz edildikleri, bu harf ve harekelerin yalnız şeklen kelimenin gramer bakımından durumunu belirtmek için mi yazıldıkları malûm değildir. Bununla beraber biz metinlere sadık kalmayı üstün bulduk. Yalnız şuhudî, naklî mazilerle sıla siygalarında, meful edatlarında, dı, mış, gı, ekleri daima bu şekilde harekelendikleri halde biz bunları umumî ahenge göre yazdık.

İtmek (yapmak), virmek, dimek, irmek gibi kelimelerde «i» sesi «e» ile gösterilmiştir.

4 — Arapça ve farsça kelimelerde ekler kelimelere bir (—) çizgi ile bağlanmıştır. Mürekkep isim veya sıfat olan kelimelerin de aralarına birer çizgi konmuştur.

5 — Arapça terkiplerde «harfi ta'rif» — ayırmak mümkün olduğu zaman iki çizgi arasındadır. Farsça terkiplerde izafet veya tavsif esresi türk telâffuzuna göre i, î; ü, u olarak gösterilmiş ve yalnız muzaf ve mevsufa bir çizgi ile bağlanmıştır. Atıf edatı olan «ﻭ» daima iki çizgi arasındadır.

Divan-ı Hayalî Beg

Kasideler

Kasideler

I. [*]

1 — Dilā bu menzil-i vīrānı ṣanma cāy-i sürūr
Ki ḳaṣr-ı dehre bulunur hezār dürlü ḳuṣūr

2 — Ḳarañusuna anuñ ḳılma ḫande şemʿ gibi
Dilerseñ ola yüzüñ aġ nitekim kāfūr

3 — Sipihr ḳara yere cürʿa-veş döker kanuñ
Ḥabāb-güne dimāġuñda olursa bād-ı ġurūr

4 — Bulanma seyl ṣuyu gibi aḳma her yañaya
Naẓarlarında yürü ṣāf-dillerüñ duru dur

5 — Ḳażā elinde kemān oldu çarḫ-ı ḫam-ḳāmet
Ecel oḳu ile bizi etmek içün ehl-i ḳubūr

6 — Zemāne ḳānuñ içer olduñ ise çoḳ başlu
Bu bāġ-ı dehrde mānend-i ḫūşe-i engūr

7 — Belāsı balına degmez ḳo lezzet-i dehri
Evüñ yıḳılmaya tā miṣl-i ḫāne-i zenbūr

8 — Gerekse ḳuvvet-i bāzūda Şāh Behrām ol
Bu Zāl-i dehr eder menzilüñi āḫır gūr

---

[*] Ü F Ün Üv A M C

[1] cāy-i : dār-ı Üs

[2] Karañusuna anuñ: Kara gününe elüñ A/aġ : aġı Üv ak C

[3] dimāġuñda olursa (vezin için Dimāġuñd' olursa okunmalıdır): dimāġuñda olsa Üv A : dimāġuñda ola M

[4] Yañaya : süya Ün yaña M / ṣāf : ṣāfī Ün Üv C naẓarlarında ṣafī] dillerüñ yürü... C ṣafī A

[6] Bu: Çü Ü F Ün Üv M

[8] Şāh : miṣl-i A /Bu : Ki A

9 — Dilerseñ olmaġa gün gibi āsumān-rifʿat
Yüzüñü sāye-ṣıfat ḫāk-i rāh ol yere ur

10 — Gel olma bezm-i fenāda mey ile ālūde
Ki ṣuna sāḳi-i vaḥdet elüñe Mā-ı Ṭahūr

11 — Ṣadā-yi ʿālem-i lāhūtu istimāʿ eyle
Nedür bu ṣīven-i nāy ile nāle-i ṭanbūr

12 — Aġardı ṣaç-u-ṣaḳal aġ-u-ḳaradan gel geç
Gözüñü aç naẓar et ẓulmetüñ olubdur nūr

13 — Ḳo aç gözlülügü gördügüñde biryānı •
Diküb añа gözüñü germ olma çün tennūr

14 — Cihān sefīne-i ten ġarḳ edici deryādur
Ḥabābı kūh-u belā mevcidür anuñ şer-ü-şūr

15 — Cihānda aduña ādem dene revā mıdur
Cemād gibi yatasın müsebbiḥ ola ṭūyūr

16 — Ger ādemīde ġaraẓ ekl-ü-şürb-ü-şehvet ise
Gerek cemīʿ-i ünāsı taṣaddur ede sütūr

17 — ʿİbādetüñe dayanma ki sañа pend yeter
Hemīn ḥikāyet-i İblīs-ü-Belʿam-ı Bāʿūr

18 — Kimesne ermedi şādīye bī-vesīle-i ġam
Müyesser olmadı Şīrīn viṣāli bī-Şāpūr

19 — Kemān-ı ʿaşḳı eger çekdüñ ise merdāne
Gerekdürür ki ola tīr-i āha sīne ḳubūr

20 — Bu ʿizz-ü-cāhına devrānuñ olmadı māʾil
Ṣonu fenā idüğin bildi Ẓıll-i Rabb-i Gafūr

---

[9] rāh: rahı FÜv M C ol: edüb Ür olub A

[11] şīven-i nāy ile nāle-i ṭanbūr: şīven -ü-nāle ile çeng ile ṭanbūr Ü F Ün Üv M A şīve-i C

[*] 12 inci beyitten 19 uncu beyte kadar olan beyitler yalnız Ün A nushalarında vardır ve o nushalarda 3-10 uncu beyitlerdir.

[12] Aġardı şaç-u-şaḳal: Aġardısa çü şaḳal Ün

[17] İblīs-ü-Belʿam-ı Bāʿūr: İblis-i Belʿam-ı Bāʿūr Ün İblīs-ü-Belʿam-u-Bāʿūr A

[18] Şāpūr: Şāvūr A

21 — Şeh-i zemāne Süleymān-ı ins-ü-cin ki anuñ
Cihān emrine tābiʿdürür vuḫūş-u-ṭuyūr

22 — Ḳaçan ki ʿāleme baḫş ola ḫān-ı iḥsānuñ
Tefāḫur eyleye Çiniñ götürmege Faġfūr

23 — Gele‿idi ḳarşuña Cem ey Şeh-i diyār-ı kerem
Yaşavuluñ aña der idi kim iraḳdan dur

24 — On iki ayı yıluñ ḫışt-ı māh-ü-mihri ṭaşur
Sarāy-i ḳadrüñi yapmaġa çarḫ olub müzdūr

25 — Ḥamām-ı ʿaḳl eremez şāhbāz-ı fikretüñe
Hümā ḳuşu‿ile berāber hiç ola mı ʿuşfūr

26 — Ser-i ʿadū lekedür cism cāmesi üzre
Ki her ġulāmuñ anı āb-ı tīġi birlen yur

27 — Ḫayālī mülk-ü suḫande ʿaceb mi olsa emīr
Ki verdi Ḫusrev-i mülk-ü suḫan aña menşūr

28 — Niteki vaḳt-i seḥer sebzezār-ı gerdūnda
Olub revāne ṭarāvet vere bu çeşme-i nūr

29 — Ola ʿadūlaruñuñ sāye gibi yüzü siyāh
Sen olduğuñca cihānda güneş gibi meşhūr

---

[22] ola : oldu F M olsa A
[23] yasavuluñ aña : yasavul aña Ü F Üv M | der idi kim : der-ü-ya beğüm F Üv C der idi begüm Ün yaşavul : ya savul C
[24] olub : olur Üv
[25] fikretüñe : rifʿatüñe A | hiç ola mı : olur mu hiç Ün ola mı hiç Üv A C
[26] her : bir A tīġi : tīġ Üv tīġi birlen : tīġ-i ābdār ilen A tīġ-i ābdār ile Ün
[27] mülk-i : şehr-i A | suḫan : ʿacem A
[28] bu : çü Ü Üv M C

2

Ḳaṣīde-i Bahār berāy-i
Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Ḫāb-ı ġafletde iken oldu göz açub bīdār
Ḳudret-i Ḥaḳḳa naẓar ḳıldı ʿuyūn-u ezhār

2 — Her şükūfe dehen-ü- berg zebāndur gūyā
Zikr eder Ḫāliḳini ḥāl dili ile eşcār

3 — Gönlü ḳatılara erse yeridür neşv-ü-nemā
Bu fuṣūl içre ki sebze bitürübdür aḥcār

4 — Çekdi āvāze-i Dāvūdunu her bülbül-ü mest
Yed-i Beyżāsını ʿarż eyledi gül Mūsā-vār

5 — Bād taḥrīk edicek nāyı ṣadā eyle deyu
Nefesin ṭutdu o dem çaldı biraz mūsıḳār

6 — Gece bālīn-i ferāġatde yaturken nāgeh
Hātif-i ġayb dedi semʿüme cān gözün uyar

7 — Bir naẓarla gör iki ʿālemi nergis-mānend
Başuña isteŋ iseñ giymege tāc-ı zerkār

8 — Bu ḳadar ʿömr içün ġoncayı dil-teng görüb
Ṣaḥn-ı gülşende eder aġız açub ḫande enār

9 — Şāha ʿarż etmeğe mülk-ü çemenüñ maḥṣūlün
Elde evrāḳ ṭutar güller olub defterdār

---

[*] Kaṣīde-i Bahāriyye güfte-i merḥūm ve maġfūr Hayālī Beg berāy-i Ḥażret-i Sulṭān Süleymān Hān Ün | Ü F Ün Üv A M C

[3] aḥcār : eşcār M eşmār C
[5] nāyı : nāya Ün M | çaldı : çekdi Ü F Üv | biraz : hemān Üv C
[8] ġoncayı dil- teng; ġonca-i dil - ṭcrgi C

10 — Nice Şeh Ḫusrev-i Cemşīd-fer-ü-Dārā der
Çarḫ-pervāz-ü-hümā-sāye-vü ṭūṭī-güftār

11 — Gülbün-ü bāġ-ı kerem Şāh Süleymān ki anuñ
Vardürür bencileyin bülbül-ü gūyāsı hezār

12 — Sancaḳ-u-tuġuñ eder rūz-u saʿīdüñ nevrūz
Her ne vaḳtin ki berāber ola bu leyl-ü-nehār

13 — Meh-i encüm-sipeh-ü-mihr-i felek-mertebesin
Saña dersem yeridür baḥr-i seḫā kūh-u veḳār

14 — Dünyede bulduġı bu nām-ü-nişān ile şeref
Sīnede möhr-ü Süleymān götürür her dīnār

15 — Kimse ḳan yutmadı devrüñde meger ġonca-i bāġ
Kimse ah etmedi ʿahdüñde meger bülbül-ü zār

16 — Āb-ı tīġüñ edeli ehl-i havā olanı ḫāk
Ḫavfdan kendüsine ṭaşı ḥişār eyledi nār

17 — Ḥāṣıl-ı ʿömrümü bīmārlıġum etdi tebāh
Pādişāhum baña vaḳtidür ederseñ tīmār

18 — Tāc-ü taḫtum vereliden yele mānend-i ḥabāb
Cürʿa-yeş ḫāke düşüb ḳan yutaram sāġar-vār

19 — Benem ol murġ-u havāyī ki gidüb dāne-i ṣabr
Dām-ı ṣayyād-ı belāda ederem şimdi ḳarār

20 — Bu ḳaṣīdemde benüm şāhid-i maʿnā çoḳdur
Ḫusrev-i mülk-ü maʿānī benem etmeñ inkār

21 — Dem-i ʿĪsā gibi oldu suḫanüm rūḥ-efzā
Ḳadr ile başum eger göğe eserse yeri var

22 — Nice kim cünd-ü şitā ġāret edüb gülzārı
Eyledikce anı maġlūb şeh-i mülk-ü bahār

23 — Düşmanuñuñ ola pijmürde bahār-ı ʿömrü
Vird edindi Ḫayālī bunu leylen ve nehār

---

[11] Vardürür : Vardur F | gūyāsı : şeydāsı Ün
[15] devrüñde : ʿahdüñnde Ün
[18] taḫtum : taḫtı Ün | yele : yere Ün
[21] suḫanüm : nefesüm Ür
[22] edüb : ede Üv C
[23] Vird edindi : Eyledi vird M

3

Ḳaṣīde-i Feṯḥ-i Rodos
berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Bürūc-u ḳalʿa-i gerdūnda yine vaḳt-i seḥer
Dikildi sancaḳ-ı zerrīn-i ḫusrev-i ḫāver

2 — Sipāh-ı zengī-i şeb oldu münhezim nitekim
ʿAdū-yu Ḫusrev-i rūşen-dil-ü-Ferīdūn-fer

3 — Meh-i sipihr-i şeref Ḥażret-i Süleymān Ḫān
Kì devleti güneşi ḳıldı ʿālemi enver

4 — Giderdi ẓulmet-i küfrü zemāneden tīġi
Şuʿāʿ-ı mihr gibi ṭutdu dehri ser-tā-ser

5 — Havāyī ṭopu Şehüñ oldu āsumānī ḳażā
Rodosu eyledi bir dem içinde zīr-ü-zeber

6 — Egerçi ḳanzil olub dökdü zehrini küffār
Ve līk çañına ot ṭıḳdı ṭop-u ejder-ser

7 — Tükendi dāneleri kiştzār-ı miḥnetde
Ḳamusu girye ile toḫm-u eşk-i dīde eker

8 — Havāyī ṭop varub yıḳdı āsiyālarını
Yerînde şimdi hemān her birisinüñ yel eser

9 — Şehā ʿadūñ eğer isterse ser-firāz olmaḳ
Serin sinānuña diksün ki başı göğe erer

10 — Dıraḫt-ı ḫuşge çü neşv etdi āb-ı şemşīrüñ
Şükūfe-i ser-i aʿdāyı verdi nīzeñ ber

[*] Ü F Ün Üv A M C
[2] zengī-i şeb oldu : zeng-i şeb olmuşdu A
[5] āsumānī : āsumān-ı Ü Üv A āsuman M | ḳażā : rifʿat M
[8] varub : urub A | āsiyālarını : āşiyānelerin A āsiyāblarını C
[10] Dıraḫt-i ḫuşge çü neşv etdi: Dıraḫt-ı ḫuşgü çü nūş etdi A | aʿdāyi : aʿdāya Üv M

11 — Nesīm-i lûṭfuñ eserse şitāda ey yüzü gül
Bitüre ḫār ı muġaylānda ġonca-i aḥmer

12 — Eğer ki ḳahr ile ḳılsañ neẓāre mihr-ü-mehe
Biri hilāle döner birisi zevāle erer

13 — Ruḫuñ günü ile meh oynasaydı nerd-i cemāl
Bu nakş-ı ḫāl-ü-ḫaṭuñ māhı eyler idi ḳamer

14 — Şehā Ḥayālī ayaġuñ tozuna ḳıldı nisār
Ḥazāyin-i dil-ü-cāndan hezār dürr-ü güher

15 — Görünce ṣāḥib-i dīvān olanlar ebyātum
Dediler olsañ olur ehl-i naẓma ser-defter

16 — İşitse gül yüzüñün vaṣfı ile eşᶜārum
Yaḳayı lāle gibi ġonca çāk çāk eyler

17 — Niteki sünbül-ü-şebbū sifāl-i gerdūnda
Yitüb yerine bite vaḳt-i ṣubḥ nīlūfer

18 — Şehā güneş gibi ol ᶜālem içre kişver-gīr
Biḥaḳḳ-ı nūr-u cebīn-i beyāż-ı Peyġamber

---

[11] ererse : erişse C
[13] māhı eyler idi : eyler idi māhı Ün
[14] Dürr-ü : dürlü Ü F Üv M C
[17] Yitüb : Batub Ü F Üv A M C

4

Ḳaṣīde - i Seḥer [*]

1 — Gün gibi doġdu ḳarşudan ol meh - liḳā seḥer
Rūşen gözükdü gel baña ey āşinā seḥer

2 — Kūy-u nigārı bekleyeyin gece ṣubḥa dek
Şāyed günüm gele başuma gün doġa seḥer

3 — Dün gece ṣubḥ olunca eşigini bekledüm
Sovuḳluġ etdi bir yaña ol bir yaña seḥer

4 — Aḫşamla ben ġarīb ile bir gece sevdügüm
Kavlüñe ṣādıḳ ol nitekim dilberā seḥer

5 — Miḥnet aña ki görmeye bir şām sen şehi
Devlet anuñ ki göre seni göz aça seḥer

6 — Cānā ḳaçan ki derlese bu ʿāriżuñ gülü
Beñzer şu bāġa kim aña yaġmur yaġa seḥer

7 — Devr-i ḳamerde niteki ʿīd i şerīf erüb
Ḫalḳ-ı zemāne gül gibi ḫandān ola seḥer

8 — Sen şādlıḳda düşmenüñ olsun esīr-i ġam
Budur Ḫayalīnüñ sözü her şām tā seḥer

---

[*] Ü F Ün Üv M C - A

[1] Rüşen gözükdü gel baña : duş gördüğü gibi yineM | gel: gün Ün | baña: yaña Ü | Bu mısra' hatalı gibi gözüküyor; gel baña yanlış olacaktır. Eski imlâ göz önüne alınırsa bu mısra'ın «ruşen gözükdüğüñ baña» şeklinde iken yanlış okunarak «gözükdü gül» şeklinde yazıldığı tahmin ve «ey aşina seher, bana ruşen gözüktüğünün sebebi budur» diye tefsir edilebilir. O devir metinlerinde fi'lin bu şekilde kullanıldığına raslamak kabildir. Veyahut ta « rûşen gözükdü gün baaa...» şeklinde olması muhtemel ve daha ma'nalıdır].

[4] sevdüğüm : ey nigār Ün

[5] şehi : mehi C

[7] Devr-i : Rūy-u F Üv M | gül: gün Ün

5

Ḳaṣīde - i Āfitāb berāy - i
Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Olalı maşrıḳ ilinde şāhbāz - ı zer güneş
Her seḥer zaġ - ı şebi uçub sikār eyler güneş

2 — Zāġ - ı şeb meh beyżasın alınca zīr - i bāline
Doġdu andan çin seḥer ṭāvūs - u zerrīn - per güneş

3 — Ġāra girdi ḳulle - i çarḫuñ pelengi doġdu çün
Bīşe - i eflākden mānend - i şīr - i ner güneş

4 — Ḫāniḳāh - ı çarḫda bir mürşid - i nūrānīdür
Nūrdan seccādesi düşunda seyr eyler güneş

5 — Hindū - yi şeb micmer - i māh ile şeylillāh eder
Bir ḳızıl altun añа her gün verür beñzer güneş

6 — Bu ne ḥikmetdür ki tennūr-u felekden her seḥer
Çıḳarub bir ḳurṣ-u germi ʿālemi ṭoylar güneş

7 — Tañrı yaḳdugı çirāġı kimse söyündürmedi
Ger delīl-i rūşen isterseñ sañа yeter güneş

8 — Gördü evrāḳ - ı ʿuṭāridde yazılmış ḥall ile
Gün doġunca eyledi bu maṭlaʿı ezber güneş

9 — ʿĀşıḳ olmuşdur sañа ey māh-rū beñzer güneş
Anuñ içün āsitānuñ her seḥer bekler güneş

10 — Düşdü cāna ʿaks i ruḫsāruñ şikāf-ı sīneden
Ḫāne kim vīrān ola pertev ṣalar yer yer güneş

---

[*] Ü F Üa Üv A M C
[1] ilinde : elinde FÜa Üv A M
[3] çarḫuā: Kāfuā Üt
[6] felekden : felekde F Üa Üv bir : bu C

11 — Şāmdan gelmiş yalıñ yüzlü ışıḳ maḥbūbudur
Ṭās alub kūyuñ gedālar gibi seyr eyler güneş

12 — Gözde eşküm ḳaṭresin şevḳ-ı ruḫuñ rengīn eder
Kān içinde gör nice gevherleri besler güneş

13 — Dāmen-i gerdūnu ṣanma lāle-gūn etdi şafaḳ
Sen meh-i bī-mihr içün her ṣubḥ kan aġlar güneş

14 — Merḥamet ḳıl ẓulmü ḳo yoḫsa şikāyet eylerem
Ol Şehe kim oldu aña bende-i kemter güneş

15 — Ẓıll-i Yezdān Ḥażret-i Sulṭān Süleymān Şāh kim
Taḫt eyvān-ı sipihr oldu aña efser güneş

16 — Rezm hengāmında görmüş tīġ-i āteş-rengini
Beñzi ṣararmış daḫi ol ḳorḫudan titrer güneş

17 — Ḫavf-ı tīġüñden eyā Ḫorşīd-i Mirrīḫ-intiḳām
Çarḫī ḳalḳanın sipihrüñ yüzüne ṭutar güneş

18 — Bir başı-vü-bir ḳılıcı var ġulāmuñdur senüñ
Gerçi oldu Ḫusrevā sulṭān-ı baḥr-ü-ber güneş

19 — Sensin ol Şāh-ı cihān kim ḫışm edüb bir kez deseñ
Māh-ı gerdūn ile kūyum nice seyr eyler güneş

20 — Baḥr-ı sīmābīde seyrān etmeye fülk-ü hilāl
Bezm-i mevcūdātda gezdürmeye sāġar güneş

21 — Dehr ẓulmünden Ḫayālī ḳuluñu ḳurtar Şehā
Çün götürür zerreyi yerden żıyā-güster güneş

22 — Çarḫ ayaġa şalduġın lāzımdürür almaḳ ele
Anuñ içün şebnemi yerden göge ilter güneş

---

[11] seyr : cerr Ün A
[13] mihr çün : mihrden Ün
[14] eylerem : ederem FÜn C
[15] eyvān-ı : eyvānı Ün
[16] ḳorḫudan : havfdan FA ḳorḳudan C
[17] Çarḫī : Çarḫ FÜn
[18] Bir başı-vü-bir ḳılıcı var : Bir başı bir kılıcı var bir Ün bir başı var bir kılıcı bir M
[21] dehr : devr Üv | ḳuluñu : kendeñi F

23 — İltifātuñdur sözüm bu resme rengīn eyleyen
Terbiyetle ṭaşı lâ'l i ābdār eyler güneş

24 — Nitekim ẓulme tsipāhından sipihri almaġa
Mülk-ü ḫāverden Çeke envārdan leşker ğüneş

25 — Sāye gibi düşmanuñolsuñ ayaḳda pāyimāl
Sen Şehā eflāk-ḳadr ol nitekim enver güneş

---

[23] terbiyetle : terbiyetlen A
[24] ḫāverden : ḫāverde Ü Ün
[25] Şehā : Şeh-i

6

Ḳaṣīde-i Tīġ [*]

1 — Dursa niyām içinde ḳaçan kim yegāne tīġ
Beñzer ininde uyḫuya varmış yılana tīġ

2 — Cevherleri yüzünde çü ṣayyād dāmıdur
Döndü fenā yolunda bir āb-ı revāna tīġ

3 — Mülk-ü vücūdu yaḳdı serāser kül elyedi
Olalı rezm āteşi içre zebāne tīġ

4 — Bir murġdur ki çıḳduġı dem beyżadan uçar
Farḳ-ı ʿadūyu eyler o dem āşiyāne tīġ

5 — Anı geçerdi eblâḳ-ı eyyām-ı fitne-cūy
Olmasa ḫıng-i devlete ger taziyāne tīġ

6 — Bir ḫindī ḫācedür ki diler cevherin ṣata
Ṣadr-ı ʿadūda geçdügi budur dükâna tīġ

7 — Güyā ki āḫırında şebüñ āfitābdur
Şöyle yaraşdı bu ḫaṭ-ı ʿanber-feşāna tīġ

8 — Dīvār-ı ʿömrün eyleye düşmanlaruñ ḫarāb
Seylāb-vār olsa ḳaçan kim revāne tīġ

9 — Genc-i cemālüñ üstüne ḳonmuş ṭılısm ile
Bu vechden dedüm ol iki ebruvāna tīġ

10 — Bir murġdur ki ḳonduġı dem farḳ-ı düşmene
Ḳaniyle yaşını edinür āb-ü-dāne tīġ

---

[*] Ḳaṣīde-i merḥūm ve maġfūr Hayālî Beg berāy-i Pādişāh-ı ʿālem-penāh Ün | Ü F Ün Ův A M C

[6] uyḫu : uyku Ü

[4] ʿadūya : ʿadūñu A |

[6] hindî : hindū Ův M C

[8] ʿömrün eyleye düşmanlaruñ ḫarāb: ʿömrünü nice düşmanlaruñ yıḳar Ün

[9] vechden : vech ile Ün | dedüm : derem Ův

11 — Şan al cāme içre yalıñ yüzlü ḫūbdur
Ḫūn-u ᶜadū ile dönicek ergavāna tīġ

12 — Kesdüği düşmanuñ götürür ḫākden başın
Beñzer keremde Ḫusrev-i gītī-sitāna tīġ

13 — Sulṭān-ı berr-ü-baḥr Süleymān-ı ins-ü-cān
K'alur şükūh-u düşmeni olub behāne tīġ

14 — Devr-i felekde tīġini gördü ḫıred dedi
Bağlandı içün yine pīl-i demāna tīġ

15 — Farḳ-ı ᶜadūsu ḳulle-i kūh-u belādürür
Beñzer o ḳulle üzre çekilmiş dumana tīġ

16 — Bir başı ile bir ḳılıcı var ḳuluñdürür
Ṣalsa yoluñda ṣubḥ nola ṣādıḳāne tīġ

17 — Baḳsañ ġażabla nīzesi mihrüñ düşer velī
Meydān içinde ṣalmaz erenler ḳaçana tīġ

18 — Bir ḳalbi pāk meşrebi ṣāfı ḳuluñdürür
Ḳalmaz yolunda düşmanuñuñ baş-ü-cāna tīġ

19 — Burnundan etdüğini getürdi ᶜadūlaruñ
Ḳan aḳıdub ṣu yerine ol nāvdāna tīġ

20 — Baḥr içre māhī bürc-ü esedde hilāldür
Şol dem ki alsañ ol kef-i deryā-nişāna tīġ

21 — Müdbirlik ile hemdem olubdur zemānede
Cānlar yedürse yeridür ol hem zebāna tīġ

22 — Bel bağlamazsa ḫıdmetüñe mūr gibi ḫaşm
Lāzım degül ki sen çekesin ins-ü-cāna tīġ

23 — Besdür adū-yü dīve Vezīr-ı melek-ḫıṣāl
Zīra ki dest-pençe yeter arslana tīġ

---

[13] alur : avlar Üv M | şükūh : şükūhu Ün
[14] tīġini : tiġünü Ün M
[15] ᶜadūsu : ᶜadu ki Ün.
[16] şubḥ nola : nola şubḥ Üv A
[18] pāk meşrebi : pāk-ü-meşrebi Ün
[19] etdüğini : emdüğini Üv M | getürdi : getürür M
[20] māhī : māh M

24 — Açıldı zaḫm gülleri gülzār-ı sînede
Döndürdü nice ṣüreti berg-i ḫazāna tīġ

25 — Şāhā Ḥayāīī bunca kılıcuñ urur senüñ
Sen daḫı ḳıl ᶜatā aña bir ḫusrevāne tīġ

26 — Meydān-ı naẓm içinde Şehā bir dilāverem
Lāyıḳ değül mi bencileyin pehlevāna tīġ

27 — Tayy eyledüm menāzil i faẓl-u-belāġati
Ḳoydum ḥarāmīler gibi bu kârvāna tīġ

28 — Demdür ki devletüñde ḳılıc etmeğin yiyem
Budur getürdüğüm ṣafaḫāt-ı beyāna tīġ

29 — Ya tevliyet ver anı ḳalem birle żabṭ edem
Ya dirlik eyle olsun arada bahāne tīġ

30 — Yaḫod beni vilāyet i Hinde revāne ḳıl
Ta kim elümden anda daḫi ḳan ḳaşana tīġ

31 — Bu resme ḳılmaz idi beyān ḥālümi ḳalem
Ergürmeye‿idi faḳr eli ger üstüḫāna tīġ

32 — Tā kārvān-ı encümü her ṣubḥ almaġa
Çekdükce mihr-i çarḫ reh-i gehkeşāna tīġ

33 — Ḫaşmuñ metāᶜ-ı ᶜömrünü tārāc edüb felek
Ḳanını ṣu yerine içe ḳana ḳana tīġ

---

[25] urur : şalar Ün C
[26] içinde : içre A | Şchā bir : serāmed Ün
[27] Kārvāna : kārbāna Üv M
[28] Yalnız F nushasında vardır.
[29] żabṭ : naẓm : Üv | olsun arada : arade olsun F
[31] ger : ta F
[32] mihr-i çarḫ reh-i : çarḫ mihr gibi Üv

7

Ḳaṣīde berāy i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Livā-yi māhı çü dikdi sipihre ḫusrev-i zeng
Sipāh-ı encüm ile doldu lâciverd eyreng

2 — Bıraḳdı vādiye kendin ġazāle-i ḫorşīd
Olunca ḳulle-i çarḫ üzre āşikār peleng

3 — Yel i sipāh-ı nücūm olmuş idi çarḫ-ı berīn
Hilâlden ṭaḳınub başı üzre perr-i güleng

4 — Çün oldu Yūsuf-u mihrüñ mekānı çāh nola
Olursa göz yaşı Yaʿḳūb-u çarḫa heft-evreng

5 — Ḳurulmuş idi felek ḫargehinde ṣoḥbet-i ḫāṣ
Nücum nuḳl-ü-şafaḳ anda bāde-i gül-reng

6 — Zemāne ḫalḳı gibi olmuş idi āsūde
Vuḥūş berr-ü-beyābānda baḥr içinde neheng

7 — Velī ben olmuş idüm tār-ı nāleye dem-sāz
Ḫamīde ḳaddüm ile ıñlemekde niteki çeng

8 — Elemde idi bu cān-ü-göñül ki niceyedek
Reh-i belāda beni bār-ı ġuṣṣa eyleye deng

9 — Bu ġamdan aşılu ḳaldum derā-yi deyr gibi
Başum aşaġda dilüm güft ü-gūda niteki zeng

10 — Erişdi semʿüme ol dem nidā-yi hātif-i ġayb
Ki ey ḫulāṣa-i mevcūd-u ṣāḥib i ferheng

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[2] āşikār : āşikāre Üv
[4] mihrüñ : Mışruñ Ü A
[8] deng : leng Üv [aynı kasidede leng kafiyesi tekerrür ettiği için buradaki deng olacaktır] çeng F
[9] aşaġda : aşaġa C
[10] Ki ey : Eyā Üv

11 — Yürü cenāb-ı Şeh-i Cem-nihāda sür yüzüñü
Ki ḳalbüñ āyīnesi ola gün gibi bī-jeng

12 — Şeh-i serīr-sitān Ḫusrev-i vilāyet-baḫş
Hizebr-i bīşe-i dīn ṣaf-der-i ġażanfer-ceng

13 — Şeh-i zemāne Süleymān-ı ins-ü-cin ki anuñ
Kemīne ḳullarıdur Bicen-ü-Gīv-ü-Hūşeng

14 — Ne dem ki māhī i tīġi şināver-i dem ola
Nemi ere semeke mevci ere tā harçeng

15 — Gehī semendüñe cevlāngeh oldu kişver-i Çīn
Gehī direfşüñe ārāmgeh bilād ı Freng

16 — Cihān ᶜarūsu bu deñlu bulur midi zīnet
Eğer yüzünü dem-i tīġüñ etmese gül-reng

17 — ᶜAdūya naᶜra çeker görse nīzedārlaruñ
Ki neysitānda eder şīrler ġırīv-ü-ġareng

18 — ᶜAdu diler ki ġubār-ı canābıña süre yüż
Geldāyi pādişeh eyler Kemerde ᶜālem-i beng

19 — ᶜAdūña sūsen-i āzādeler ḳılıc çekdi
Nihāl-i ġonca ṭutar nīze serv tīr-i ḫadeng

20 — Ḥasūduñ eylemege gülşen-i cihāndan dūr
Gül aldı dāmenine jāleden hezārān seng

21 — Ḫayālī naẓmını güş-u hilāl ile işidüb
Diler ᶜuṭāride yazdurmaġa sipihr-i dü-reng

22 — Ḳamuya leẕẕet-i dünyā belā-yi ᶜaşḳ baña
Zemāne ġayrīya şehd etdi baḫş baña şereng

23 — Nihāl-i tāke naṣīb etdi neş'e-i bāde
Felekde ḫūşe-i pervīni eyleyen āveng

24 — Ṣarīr edince ney-i ḫāme bezm-i medḥinde
ᶜArūs-u heft felek raḳṣa girdi çāpük-ü-şeng

---

[12] eeng: çeng F
[17] ᶜAdūya: ᶜAdūña Ün A C | çeker: urur Ün
[19] nīze serv tīr-i ḫadeng: sīnesinde tīr-ü-ḫadeng A
[23] neş'e-i: neşve-i Ün [aslı neşve ise de neş'e galatı meşhurdur]
[24] medḥinde: medḥüñde A

25 — Sürūra erdi zamān ḫalḳı devr-i ᶜadlüñde
Elemlü gönlüm ile ġoncadur hemīn dil-teng

26 — Bulurdu rengi teġayyür çu ı āẓır-ı şuᶜbān
Göre◡idi ḫāme i Mānī-sitānumı Erjeng

27 — Ḫayālī güllerümi geç getürdüğüm budur
Ki pāy-i ḫāṭırumı pāy-ı ġuṣṣa eyledi leng

28 — Niteki mihr ile meh germ edüb bu bāzārı
Metāᶜ-ı ᶜīdi getürmekde eylemeye direng

29 — Ḳadīmüñ emri ile bu sipihr i ḫādiṣ-naḳş
Şihābı gerdenine düşmanüñ ede pelheng

---

[25] hemīn : henüz A hemān C
[27] güllerümi geç getürdügüm : güllerini geç getürdügi C ḫāṭırumı : ḫāṭırını C

8

Ḳaṣīde ı Şekil berāy-i Sulṭān
Süleymān Ḫān [*]

1 — Şeb ki meh geçdi felek taḫtına sulṭān-şekil
Oldu her kevkeb i raḫşān aña ᶜyān-şekil

2 — Deyr-i eflāke ḳamer-çihre ṣanemler gelicek
Dehr büründü siyeh şālını rühbān-şekil

3 — Ḳāf-ı gerdūnda ᶜayān oldu o dem ᶜayn-ı hilāl
Ẓulümāt içre olan Çeşme i Ḥayvān-şekil

4 — Çāh-ı arża düşicek Yūsuf-u mihr oldu o dem
Māh-ı Yaᶜḳūb u felek külbe-i aḥzān-şekil

5 — Pīr-i nūrānīye nāgeh gelüb iḫvān-ı nücūm
Ṣubḥ pīrāhenin ergürdü edüb ḳan-şekil

6 — Ol seḥer ḫātıruma geldi bu zībā maṭlaᶜ
ᶜĀleme nūr veren mihr-i dırrḫşān-şekil

7 — Mihr bir nīze bülend olmuş idi ol demde
Nīze üzre ser-i Sultān ī Şehīdān-şekil

8 — Gel e baḳam yüzüñe ġonca i ḫandān-şekil
Ḳana ġarḳ olsa gözüm lā e-i Nuᶜmān-şekil

9 — Ḳays ile Vāmıḳ-u-Ferhād cenābum bekler
Şāh-ı ᶜaşḳem baña bunlardü ür erkān-şekil

10 — Ḳabrüme gelme niṣār etmege cānum yoġ iken
Düşmesün yere yüzüm berg-i dıraḫtan-şekil

11 — Vaṣluña rişte-i cān ile ḫarīdār oldum
Ḳıṣṣa-i pīre-zen-ü Yūsuf-u Kenᶜān-şekil

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[1] Şeb ki: Gece Üv
[5] nāgeh gelüb: tā kim gele Ün Üv C | edüb: o dem Ü
[8] olsa: oldu Üv A | gözüm: yaşum Ü F Üv A M C
[9] erkân: aᶜyān A

12 — Mihrüñi cānda görüb başuma ḳaṣd etdi felek
Eyleyüb māh-ı nevi ḫançer-i bürrān-şekil

13 — Illticā eyledüm ol Şāha ki olmuşdur aña
Çarḫ meydān meh-i nev lûᶜbuna çevgān-şekil

14 — Ḫusrev i Rūm-u-ᶜArab Şāh ı Süleymān-ı ᶜAcem
K'oldu her bendesi Dārā-der-ü-Ḫāḳān-şekil

15 — Nāme-i ᶜizzetine oldu ᶜuṭārid münşī
Ḳadri bābında zuḫal hindī-i derbān-şekil

16 — Çarḫa erişmese lûtfu kala bīrūḥ Şuver
Naḳş-ı fānūs olan ṣūret-i bīcān-şekil

17 — ᶜÖmer-ü Nūḥ olsa kenāra varımaz[*] fülk-ü vücūd
Ḳapladı çevre yanum göz yaşı ṭūfān-şekil

18 — ᶜAdl-ü-dād ile iki ᶜālemi memlū ḳılduñ
Mütesāvī şol iki keffe-i mīzān-şekil

19 — Māh-ı nev ᶜaksini keçkūl edinüb deryālar
Oldu ḳapuñda gedā lücce i ᶜummān-şekll

20 — Tutmuşam destüm ile dāmenüñ ey kān-ı kerem
Zeyl-i deryāda biten pençe i mercān-şekil

21 — Ḫusrevā himmet-i ḫāḳānī ẓahīr olsa baña
Mülk-ü naẓm içre olam Ḥażret-i Selmān-şekil

22 — Naẓm Keᶜanına ben Yūsuf-u ṣānī olalı
Baña erbāb-ı suḫan oldular iḫvān-şekil

23 — Beni ḳapdurma ḥased ḳurduna ey bebr-i veġā
Mertaᶜ-ı lûᶜba varan Yūsuf-u ḫūbān-şekil

24 — Bîr iki mıṣraᶜ ile maġzını yerler nāsuñ
Düş-u Daḫḫākdaki ol iki mārān-şekil

---

[13] eyledüm : eylerem C
[15] hindī i : hindū-yi M
[18] dād ile : ṭaᶜatle A M | şol iki : o'alı Ü Ün M
[*] varamaz
[19] keçkūl : keşkūl M
[22] olalı: oldum Ün Üv M C
[23] ḳu.duna : gürgüne A | bebr-i veġā : pīr-i vefā M | Mertaᶜ-ı : Mertaᶜa A | varan : veren A | Yūsuf-u : server-i A

25 — Bir iki kez nola dīn düşmanı etdi⌣ise heves
Żarar ergürmeğe mü'minlere ḫusrān-şekil

26 — Uğuruñ açık ola şimdi senüñdür nuṣrat
Fātiḥ-i Ḫayber olan Server-i Merdān-şekil

27 — Ḳorona başına teng ola Alaman Beginüñ
Şarḳ mağlūb olıcak tac-ı Ḳara Ḫan-şekil

28 — Rāyet-î sancağuñı çöz k'ola küfr ehli ḳamu
Şol hirāsān olan Şah-ı Ḫorāsān-şekil

29 — Bir nice üştür ü sermestdürür bu ebyāt
K'oldu her birisine ḳāfiye kūhān-şekil

30 — Pīşkeş ḳıldı cenābuña Ḫayālī bendeñ
Āsumāna çekilen ebr i dür-efşān-şekil

31 — Bu ḳaṣīde umaram ḳomaya yerde yükümü
Üştür iḥsān ede Şeh ol geçen iḥsān şekil

32 — Nitekim lāle ola al duvağı ile ᶜarūs
Her nihāl akçe ṣaça üstüne bārān-şekil

33 — Tāb-ı ḳahruñdan ola cümle ᶜadū nā-peydā
Pertev-i mihr ericek jāle-i ḫīzān-şekil

---

[25] kez: gün A M | etdi⌣ise: edinse Üv
Şarḳ: Şarḳı Ü F Üv M | Kara Ḫān: Karaman Ün A
[28] Rāyet-i sancağuñu: Rāyet-ü-sancağuñu Üv
[30] ḳıldı: çekdi A.
[31] Şeh ol: evvel C

9

Ḳaṣīde berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Şu dem ki kendüyi ᶜarż eyledi cihāna hilâl
Şeb olmuş idi cemālinde zāl-i dehrüñ ḫāl

2 — Ġazāl-i mihr ṣığınmışdı vādī-i ḫāke
Dönübdürürdü pelenge sipihr-i bed elᶜāl

3 — O gece düşmüş idı çāh-ı ḫāke delv-i sipihr
Kᵓanı çıḳarmaġa olmuşdu māh-ı nev çengāl

4 — Hilāl naᶜl idi ve dāġ'ar teninde nücūm
Semaᶜa girmiş idî āsumān olub abdāl

5 — Nücūmdan güher-i şeb,erāġ ile o gece
Sipihr dāmenini etmiş idi mālāmāl

6 — Görüb bu hāleti gerdūnda pīr i ᶜaḳla dedüm
Diġil baña nedürür āsumānda bu aḥvāl

7 — Eyitdi şādlıġ eyler zemāne geldüğine
Eşiğine Şeh-i dehrüñ bu ᶜīd i ferruḫ-fāl

8 — Şeh i zemāne Süleymān-ı şarḳ-u ġarb kᵓanuñ
Gulām-ı ḥalḳa-begūşudürür felekde hilāl

9 — Şehā sen ol gül-ü tersin ki bāġ-ı rezmüñde
Şükūfe gürzdürür ġonca zaḫm-ü-nīze nihāl

10 — Şu deñlü ḳıṣṣa i rezmüñi ẕikr eder rāvī
Ki Seyyid Gāzīnüñ oldu ḥikāyeti baṭṭal

11 — ᶜAdem diyārına uçsa ᶜacab mi cān ı ᶜadū
Çün oldu her yañadan oḳlaruñ aña per-ü-bāl

---

[*] Ü F Ün Üv M C - A
[2] mihr : çarḫ Ün
[6] Digil baña nedürür : Nedür baña diyiver Ün
[10] Seyyid : Seyyidī (Seydī) F Ün Üv M [Bu şekil vezne daha uygundur]

12 — Ṣanur ki bād ı bahār etdi lālezāra güẕer
Gören atuñla seni rezm içinde rūz-u ḳıtāl

13 — ᶜAceb yüzü ṣuludur tīġ-i cān-sitānuñ kim
Ṣalar ayaġa başın uġrayan aña filḥāl

14 — Şu kim ḳılıcūña ey ḳaşı yā boyun vermez
Elüñde gürz-ü girānūñla żarbı cānın al

15 — Ṣalaydı üstüne şemᶜ-i hidāyetüñ pertev
Daḫi erişmez idi āfitāb-ı çsrha zevāl

16 — Gelei‿di ṭapūña' ger ey meh-i sipihr-i şeref
Hilāle menzilüñ içre degeydi ṣaff-ı niᶜāl

17 — Şu kim cihānda saña āl eylemek ister
Tenini āḫır ol öz ḳanı birle eyler al

18 — Niteki pūte-i gerdūnda nuḳre-i ḳameri
Nücūm aḫkeri ile sipihr eyleye ḳāl

19 — Zemāne ḫāliṣ-ü-muḫliṣ ḳuluñ ola Şāhā
Budur duᶜāsı Ḫayālī gulāmūñūñ meh-ü-sāl

---

[13] ayaġa: aşaġa Ün M
[16] ṭapuña: ḳapuña Ün C
[17] āḫır ol: āḫırı F Ün C | āḫır ol öz: āḫır özü M | birle: birlen Ün
[18] ile: birle C

10

Ḳaṣīde [*]

1 — Feżā-yi ᶜālemi çūn şāhbāz-ı zerrīn bāl
Ḳanadı altına almaḳdan oldu fāriġ-bāl

2 — Siyāh-baḫt idi amma hümā-şeref oldu
Ġurāb-ı şeb ḳafes-i dehr içinde ṭūṭī-miṣāl

3 — Żıyāsı ile şeb-i tīreden meh-i rūşen
Göründü ẓulmet içinde miṣāl-i āb ı zülāl

4 — Kebūdî çādır içinde sipihr-i şuᶜbede-bāz
Hezār ṣūret ile arż eyledi eşkāl

5 — Zemāne ādemīsi cümle ḫurrem-ü-ḫandān
Ve līk olmuş idüm ben ġarīḳ-i baḥr-i melâl

6 — Bu baḥr-i ġuṣṣada nāgeh erişdi Ḫıżr gibi
Başında sebz ᶜamāmeᵕile bir güzīde-i āl

7 — Eyitdi ey ġam ile başa çıḳmayan ᶜāşıḳ
Dilerseñ olmamaġa dest-i ġuṣṣadan pāmāl

8 — Yürü penāh edin ol Şāhuñ eşigini kim
Ayāġı ṭopraġıdur kûḥl-ü dīde-i iḳbāl

9 — Sipihr-kevkebe Şāh-ı cihān Süleymān Şāh
Ki mihr-i evc-i seḫā oldu māh-ı bürc-ü kemāl

10 — Nücūm birle felek bīşᵕezār-ı ḳadrinde
Peleng-i ṣayd-fikendür hilāl āña çengāl

11 — Eriye āteş-i ḳahrın görürse Rōyīñ-Ten
Ṣararda beñzini ḫışmın işitse Rüstem-i Zāl

---

[*] Ü F Üᴅ Üv A M C
[4] Kebūdî : Kebūd Üv A M
[5] ḫandān : şādān C
[7] olmamaġa : olmayasın Üv C
[10] ḳadrinde : kudretde Ü F Üv M C

12 — Zevāl-i ᶜömr-ü ᶜaduñ ḳāżā çü eyleye fāl
Nücūm noḳṭa döker çarḫ taḫta-i remmāl

13 — Saña bu hırmen-i ᶜālemde cevce buġż edenüñ
Delik delik ola aᶜżāsı nitekim ġırbāl

14 — Gözünü igneler ile dikübdürür şehbāz
Teẕerv-i ᶜadlüñ uçaldan berü açub per-ü-bāl

15 — Nigār zülfüdürür devr-i ᶜadlüñ içre heman
Siyāh-baḫt-ü şikeste-dil-ü-perīşān-ḥāl

16 — Añılmaz idi Ferīdūn-u-Cemle Keyḫusrev
Cihāna gelmese ger şāᶜirān-ı şehd-meḳāl

17 — Hezār kerre ğülüb şoldu gülşen-i ᶜālem
Ki geldi bencileyin bülbül-ü bahār-ı ḫayāl

18 — Cevāhir-i suḫanüm var ṭabīᶜatümdür kān
Fülūs-u aḥmere degmez yanūmda māl-ü-menāl

19 — Şehā zemānede ben ol suḫanverem ki bugün
Daḫi cevān iken oldum emīr-i mulk-ü kemāl

20 — Demeñ ki şiᶜr hemīn Ḥāfıẓ-u-Kemālüñdür
Eẕān oḳunmadı mı dünyeden gidince Bilāl

21 — Devātum oldu Çeh-i Bābil-ü-sözüm efsūn
Füsünger-i ḳalemüm ᶜarż ḳıldı siḥr-i ḥalāl

22 — Velī zemānede ādemler öldürür sözle
Mesīḥ-dem dirilür oldu her Ḫar-i Deccāl

23 — Hayālī sözlerüñi vaṣf kılma ḫāce olan
Revā degül k'ola kendü metāᶜına dellāl

24 — Cihānda tīġ-u-kemer ṣāḥibi olur muᵕidi
Vaḳārı ile eger sākin olmasaydı cibāl

25 — Zemāne ḫāliṣ-ü-muḫliṣ ḳuluñ ola Şāhā
Budur duᶜāsı Ḫayālī ġulâmuñuñ meh-ü-sāl

---

[12] çu : çün F Ün Üv C ki A | Nücūm : Nücümu A | çarḫ : çarḫı A
[16] gelmese ger : gelmeseler Üs
[19] ol : bir M
[22] her : bir A
[25] ḳuluñ : senüñ Ü F A

11

Ḳaṣīde-i Serv Berāy-i
Ibrāhīm Paşa [1]

1 — Ḳaddüñe beñzedür özünü ey nigār serv
Kendüyi iken aşurı yüksek ṭutar serv

2 — Gördü ki gül yaḳasını ḳarşuñda etdi çāk
Gülşende incinüb añа başın ṣalar serv

3 — Sen ḳaddi naḫl bañа vefā etmeseñ nola
Bāġ-ı cihānda olduğu yoḳ mīve-dār serv

4 — Āb-ı revāna ḳarşu durub rāstı bu gün
Mevzūn oḳurdu bir ġazel-i ābdār serv

5 — Ol şi'ri gûş ederken o dem geldi yāduma
Bu naẓm ı türkî-ḳāfiyeyi derdi yār ı serv

6 — Bāġ-ı cihānda vardur egerçi hezār serv
Yoḫdur velī boyuñ gibi bir şīvedār serv

7 — Zülf-ü-ḳadüñ ġamından eger kendümi aşam
Sünoülden eyleyem resenüm ola dār serv

8 — Çün nev-'arūs-u gülşen-i bāġ-ı zemānedür
Yükün yuḳaru yığar ise vechi var serv

9 — Gül cāmi'i olubdürür ey ġonca-leb çemen
Muḳri'dür anda bülbül-ü şeydā menār serv

10 — Ger bir şehüñ ele getürüb ḫāk-i pāyını
Başına efser edüp ola tācdār serv

---

[1] Ü F Ün Üv A M C
[2] Karşuñda: karşuña F Üv Karşuda A
[4] bir: bu A
[6] boyuñ: bunuñ C | şivedār: şivekār Ün Üv C
[7] eyleyem: eylesem Ü F M
[8] zemānedür: zemānede F A M C zemānda Üv
[10] Getürüb: getüre Ü Ün | pāyını: pāsını C

11 — Kimdür o māh-ı Sidre-nişīn-ü-felek-meḳām
Kim sevdi Tūbī boyunu bī-iḫtiyār serv

12 — Pāşā-yi Şāh-ı ᶜādil-ü-Beglerbegi-i Rūm
K'oldu havā-yi ᶜaşḳı ile bī-ḳarār serv

13 — Şām-ı fırāka sen mehi ṭuş olmasun deyu
El götürüp dıler bunu leyl-ü-nehār serv

14 — Bir gün boyuñ nihālini seyr eylesem deyu
Yıllarla yollar üzre çeker ıntiẓār serv

15 — Meydān-ı rezmi ḫūn-uᶜadūñ etdi lālezar
Sen nīzelerle dikdüñ aña ṣad hezār serv

16 — Doğrusu budürür ki bu gün bāġ-ı ᶜadlde
Sen şāḫ-ı gülsün ey yüzü gül Şehriyār serv

17 — Bir servdür ki ḳoşmadı ḥergiz havāya bar
Kim gördü bir anuñ gibi ṣāḥib-vaḳār serv

18 — ᶜĀlem aña ḳul olmaġile faḫreder bugün
Āzādelikle gerçi eder iftiḫār serv

19 — Bāġ-ı maᶜāni oldu ḳaṣīdem benüm Şehā
Ġayrı dıraḫt anda yoġ illā ki var serv

20 — Ben ol Ḫayālīyem ki beni egmeden cihān
Dikdüm bu naẓm bāğına bir yādigār serv

21 — Şerv oldu saṭrı sāyesi ḫaṭ toḫmudur noḳaṭ
Her beytüme desem nola ey gülᶜıẕār serv

22 — ᶜÖmrüñ nihāli tāze-vü-ter ola nitekim
Ser-sebz-ü-ser-ferāz ola-vü ber ḳrār serv

23 — Geldükce berg-i sebz ile doğruluban Şehā
Bu tekyegāh-ı ᶜāleme dervīş-vār serv

---

[12] aşkı ile : aşkun ile F Ü Av C
[14] eylesem : eyleyem C | yollar : yolun Ün
[20] naẓm bāğına : bāğ-ı naẓmda Üv C

12

Ḳaṣīde-i Gül Berāy i Sulṭān
Süleymān Ḫān [1]

1 — Bāġda olub şükūfe ḫaylına serdār gül
Od bıraḳdı ḫānümān-ı bülbüle tekrār gül

2 — Pūtesinde ġoncanuñ zer ḫāliṣ eyler ʿandelib
Güşvāre etmege ḳulaġına zerkār gül

3 — Cürʿadanīn ġoncanuñ açmaz meger rāz ehline
Olalı tecrīd içinde ṣāḥib-i esrār gül

4 — Manṭıʿḳ-ut-Tayr oḫudur bülbül çemen eṭfāline
Şerḥ eder her faṣlīn anuñ nitekim ʿAṭṭār gül

5 — Yüreginde baş çıḳarur ʿandelībüñ intiẓār
Goncanuñ yā Rab neden eyler yaḳasın dar gül

6 — Her varaḳ bir nüktedür gülşende fehm et olalı
Maḫzen-i Esrār ġonca Maṭlaʿı Envār gül

7 — Peñbe ile ateşüñ gerçi ki yoḳdur oyunu
Od içinde bülbülü Şaḳlar semender-vār gül

8 — Sīnesinde dāġdur merġūb eden her lāleyi
Eylemez ḫāruñ cefasından çemende ʿār gül

9 — Ateş-i ġayret nola yaḳub kül etse bülbülü
Şalınub boynuna her şāḫuñ güler oynar gül

10 — Āşiyān-ı bülbülü ḳıldı maḥaffe āline
Beñzer etdi kārbān-ı hicretin iḥżār gül

11 — ʿAndelīb eṭfālinüñ açub dehānın vaḳtidür
Aşiyān-ı bülbülü eylerse mūsīḳār gül

---

[1] Ü F Ün Üv A M C
[9] şalınub: şalınur C

12 — Ḫāk-ı pāyı kuḥlünü Şāhuñ ṣabādan isteyüb
Bāġuñ eyler nergis-i bīmārına tīmār gül

13 — Nice Şeh Sulṭān Süleymān-ı selīm-ül ḳalb kim
Tāḳ-ı eyvānında ḫorşīd oldu bir zerkār gül

14 — Būy-u ḫulḳundan eṣerdür neſḥa-i bāzār-ı Çīn
Faṣl-ı cūdundan varaḳdur dāver-i ezhār gül

15 — Yılda bir kez ayaġı ṭopraġına yüz sürmese
Lâ^{c}l tācın jāleden ḳılmazdı cevherdār gül

16 — Nīzeñ üzre ḳana müstaġraḳ ^{c}adūñuñ kellesi
Beñzer ol mevzūn nihāle kim ucunda var gül

17 — Bülbülüñ ḳanın aluḫ sürmekden ey Şeh yüzüne
^{c}Adlüñ eyyāmında demdür k'ede istiġfār gül

18 — Çıḳmaz illâ ^{c}adlüñ evṣāfı dehān-ı ġoncadan
Etmez illā zikr-i iḥsanuñ senüñ her bār gül

19 — İtlerüñ izine geldüm Ḫusrevā yüz sürmege
Gülşeninde ^{c}ālemüñ oldur baña bī-ḫār gül

20 — Āşiyān-ı bülbülü deryūzeye keçkūl edüb
Cerr içün dergāhuña geldi ḳalender-vār gül

21 — Ḳanlu ḳanlu dāġlarla zīnet etdi kendüyi
Oldu sen sulṭān-ī ḥüsne ^{c}āşıḳ-ı dīdār gül

22 — Çihresinde jāleden göz yaşı peydā eyleyüb
Ḳara baḫtına Ḫayālī bendenüñ aġlar gül

23 — Ben fenā bulsam sözüm bāḳīdür ey Cemşīd-fer
Kendü maḥv oldu gülabından ḳodu āṣār gül

24 — Soñra geldümse Necātī ile Nevāyīden ne ġam
Ḫār evvel ser zened ez şāḫ-u-bā^{c}d ez ḫār gül [*]

25 — Gonca gibi ḫār-ı ġamdan yüreğüm pür-ḫūn iken
Gülbün-ü gülzār-ī baḫtum verdi berg-ü-bār gül

---

[14] faṣl-ı: faźl-ı Ün Üv A
[15] kılmazdı: etmezdi Üv C
[23] Cemşīd: ḫorşīd Ür
[24] ne ġam: nola A
[*] ḫār evvel ser zened ez şāḫ-u-bā^{c}d ez ḫār gül

26 — Nitekim her noḳta i barāna bā'iş ebr olur
Devr eşkālinde resm olduḳca bī-pergār gül

27 — Devletüñ gülzārınuñ olsun sa'adet ġoncası
Gül gibi sen her nefes ey ruḫları gülzār gül

[26] olur : olub Üs Üt
[27] gülzār : gülnār Üt

13

Ḳaṣīde-i Ġonca Berāy-i Sulṭān
Süleymān Ḫān [*]

1 — Berg-i gülden edüb zebān ġonca
Vaṣf-ī yāra açar dehān ġonca

2 — Bildi bülbül kimüñ helākidür
Kef-i gülde görünce ḳan ġonca

3 — Baña sensüz çemende ey yüzü gül
Tīġdür sūsen-ü-sinān ġonca

4 — Bādeye lâʿlden düzüb sāġar
İçini ḳıldı zer-nişān ġonca

5 — Bülbüle ḫuṭbe oḳudub her gün
Oldu sulṭān-ı kām-rān ġonca

6 — Berg-i gülden yürütdü sikkesini
Ḥükmünü eyledi revān ġonca

7 — Çıḳdı taḫt-ı zümürrüde perini
Bülbülüñ ḳıldı sāyebān ġonca

8 — Bildi kim beglere ḫazīne gerek
Zerini eyledi nihān ġonca

9 — Elçi düzdü ṣabāyi gönderdi
Ḫusrev-i Rūma armaġan ġonca

10 — Bir nice dürc bī-bedel yāḳūt
Bir güzel sīm sürmedān ġonca

11 — Yaʿnī Sulṭān-ı Cem Cenāba k'anuñ
Ḳodu yolunda baş-ü-cān ġonca

---

[*] Ü Ün A-F Üv M C
[5] her gün : çemene A
[11] yolunda : yoluna A

12 — Ḫızmetinden ḳaçarsa sünbül-ü bāġ
Getüre anı mü-keşān ġonca

13 — Ser i aᶜdāsına doḳunmaġ içün
Eyledi gürzünü girān ġonca

14 — Eyledi şermden görünce yüzün
Çehresin reng-i erġavān ġonca

15 — Ḫusrevā saña ḥālüm aġlardum
Olsa ger ṣāḥib-i beyān ġonca

16 — Sensin ol gülşen-i saᶜādet kim
Oldu ol gülşene şehān ġonca

17 — Būy-u ḫulḳuñla geldi dünyāya
Gülşen-i dehrde doġan ġonca

18 — Benem ol ᶜandelīb i ṣādıḳ kim
Bulmadı bende bir yalan ġonca

19 — Gül gibi gülmeden ferāġat edüb
Oldu ḳalbümle tev'emān ġonca

20 — Baġrı ḫūn olalı ceſālarla
Baña beñzer baña hemān ġonca

21 — Şaha eyler duᶜā Ḫayālī gibi
Eyleyüb rū-ber-āsumān ġonca

22 — Geldüginçe cihāna düşmanuña
Ola peykān-ı cān-sitān ġonca

---

[12] Getüre: Getürür Ü

14

Ḳaṣīde der sūr-u Ibrāhīm
Paşa [*]

1 — Gözüm ṭuş oldu eylerken seḥer vaktinde seyrānı
Semend-i nāza binmişlerle dolmuş At Meydānı

2 — Dem-i sūrnā ṣadā ṣalmış bu mehterḫāne-i çarḫa
Dögülür küslar güm güm ḳurulmuş taḫt-ı sulṭānī

3 — Temāşā eyler iken cān gözü⌣ile nāgehān gördüm
O taḫt üzre oturmuş bir saᶜādet mülkünüñ ḫānı

4 — Gözü yaġmācı şehr-āşūblarla çevresi dolmuş
Ṣanasın ortaya yılduzlar almış māh-ı tābānı

5 — Güneş gibi bu çarḫ-ı lāciverdīdeń olub peydā
Şuāᶜ-ı nūr-u ḥüsnü birle ḳılmış dehri nūrānī

6 — Temāşā eyledüm bişmiş hezārān dürlü niᶜmetler
Cemīᶜ-i ḫalḳa baḫş oldu o demde ḫān-ı iḥsānı

7 — Felek gūyā döşenmiş ṣofra idi ol ḳonuḳluḳda
Kim anuñ olmuş idi ḳurṣ-u mihr-ü meh iki nānı

8 — Pılavuñ günbedin ṣaru yaġını çünki seyr etdüm
Temāşā eyledüm er türbesinde nūr-u yezdānı

9 — Tekellüfsüz yenürsin sen dedügi⌣içün añа eller
Ḫacāletden ḳızarmışdur beġāyet ḳuzu biryānı

10 — Çörek bir buġday añlu lâle-ruḫ maḥbūbdur gūyā
Kʾanuñ bādāmı olmuşdu yüzünde çeşm-i fettānı

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[2] çarḫa : dehre Ün | küslar : sīneler M | ḳurulmuş : ḳurulur Ün
[3] oturmuş bir : oturmuşdur A
[6] oldu : olmuş Ün
[8] günbedin ṣaru yaġını çünki : günbed-ü-ṣaru yaġın ben çünki M günbedinde ṣaru yaġı çünki Ün | er türbesinde : orta yerinde Ün
[9] kızarmışdur : kızarmışdı A
[10] çörek bir : çörekler F

11 — Bu niᶜmetler yenüb çünkim içildi ṣāfī şerbetler
Şebiḫūn etdi şāh-ı ruza ceyş i leyl-i ẓulmānī

12 — Geceyi gündüze ḳatub ṣafā-vü-ẕevḳ ḳılmaġa
O bezmüñ yaḳdılar her güşesinde şemᶜ-i tābānı

13 — Şu deñlu āsumānīler atıldı her yañadan kim
Şirār-ı āsumānīlerle çarḫuñ doldu dāmānı

14 — Suᶜāl etdüm nedendür bu temāşā deyu bir ehle
Dedi ol dem cevābın verüb ol dehrüñ suḫan-dānı

15 — Veẕīr-i Aᶜẓam İbrāhīm Paşanuñ düğünüdür
Żıyāfet etmek içün daᶜvet etdi Şāh-ı Devrānı

16 — ᶜAceb lûṭf ıssıdur ol Pādişāh-ı āsumān-rifᶜat
Güneş gibi doġub yerden götürdü ẕerre-veş anı

17 — Sözü çün istimāᶜ etdüm o rind-i pāk-meşrebden
Bu şiᶜri oḳuyub oldum bu bezmüñ bir ġazel-ḫānı

18 — Yoluñda cüy eden gözden aḳan eşk-i firāvānı
Yürür ol serv-i āzādum ḫırāmānī ḫırāmānī

19 — Siper gibi ḳaşın çīn etdügi içün ol kemān-ebrū
Ḥadeng-i āh ile deldüm bu doḳuz çarḫī ḳalḳanı

20 — Derūn-u ġoncada bir ḳaṭre-i şebnemdürür gūya
Dil-i pür-ḫūnum içre tīrüñüñ ey dōst peykānı

21 — Nice bir nāz ile şīve nice bir nāz ü-istiġnā
Behey ẓālim behey āfet cefaṇuñ yoḳ mu oranı

22 — Baña vaṣluñ metāᶜın ṣatmaġ içün naḳd-i cān aldı
Ser-i zülfüñ nigārā kimden ögrendi bu dolanı

23 — Leb-i cān-baḫşuñ etmezse edā haḳḳumı ṣaġ olsun
Süleymān-mertebet Cemşīd-rāy İskender-i ṣānī

24 — Meh-i bürc-ü şeref Sulṭān Süleymān Sāye-i Yezdān
Ki tīġi ile güneş gibi ṭutubdur rūy-u devrānı

---

[11] etdi şāh-ı rvza : eyledi şan şāh-ı rūzu Ün
[13] Şirār-ı : Serāser Ün Üv C
[17] rind-i : pīr-i Ün | bu bezmüñ : o bezmüñ Ü M
[21] nāz-ü : cevr-ü Ün ᶜizz-ü C
[22] ṣatmaġ içün : ṣormaġ içün Ü F Ün AᶜM C | aldı : alduñ Üv
[24] tīġi ile : ᶜadl ile M

25 — İletdi güy-u ẓulmü arṣa i āfāḳdan ṭaşra
Elinde olalı ol Şehriyāruñ ᶜadl çevgānı

26 — Hemān devrinde mey ādem ṭutar fettānlık eyler
Anuñçün ol ḥarāmīnüñ dökülür bezmde ḳanı

27 — Senüñ meydān-ı rezmüñ Ḫusrevā bir gülşen-i cāndur
Ser-i aᶜdā şükūfe nīzeler serv-i ḫırāmānı

28 — Maᶜānī mülkünü tīġ-i zebānum birle feṯḥ etdüm
Olaldan Pādişāhum sen serīr-i mülk sulṭānı

29 — Suḫan bezminde ben bir rind-i dürd-āşām ḳopdum kim
Maᶜānī cāmını içmekde oldum Cāmī i şānī

30 — Bahāristān ı ṭabᶜumda açıldı bir gül-ü sūrī
Ḫacil eyler anuñ her bergi evrāḳ-ı gülistānı

31 — Nevāyī ger işitse◡idi nevā-yi bülbül-ü ṭabᶜum
Diye◡idi yaḫşırak duymuşdur ol üslūb-u Selmānı

32 — Ne tozlar ḳoparur ise semend-i tabᶜı çālāküm
Gözüne tūtyā eyler Ṣafahānda Kemāl anı

33 — Necātī gitdise bendeñ Ḫayālī ṣaġ ola Şāhā
Erenler çün ḳomaz ḫālī cihān içre bu meydānı

34 — Ḫuẓūr-u Şāh-ı ᶜādilde ne ḥaddüm lāf urmak kim
Velī erbāb-ı şiᶜrüñ eksük olmaz böyle yalanı

35 — Nice kim bu nücūm-u çarḫ üşüb pervāneler gibi
Alalar ortaya her şeb çerāġ-ı māh-ı tābānı

36 — Yana pervāne-veş cismi ᶜadüñuñ nār-ı ḳahruñla
Ola tābende Şāhā devletüñ şemᶜ-i şebistānı

---

[26] ṭutar: ṭutub Ün
[28] mülk: Rum M
[31] duymuşdur ol: duymuşdürür Ün M
[32] Ne tozlar ḳoparur ise: Ne tozlar kim ḳoparursa Ü M | çālāküm: mevzūnum M
[33] Şāhā: Şāhum Ün Üv

15

Ḳaṣīde-i Kerem [*]

1 — Gerçí baş egmedi Cemşīd ile Ḫaḳana kerem
Geldi ḳul oldu bu gün Şah Süleymāna Kerem

2 — Ḳızdurub yüz dilemez daḫi güneşden pertev
Nūr-u rāyından ederse meh-i tābāna kerem

3 — Dīdeye nūrdürür Şāh-ı cihān-dāra seḫā
Zīver-i mülkdürür dāver-i devrāna kerem

4 — Ādeme bezldürür kâna güher ebre ḥayā
Güle bu reng yeter lāle-i Nuᶜmāna kerem

5 — Şehperin ṣūret-i maḳṣūda edüb āyīneler
Sidre ṭāvūsu gibi başladı cevlāna kerem

6 — Bir içim ṣuyu dirīġ eyledi Iskenderden
Taᶜn ederse yeridür Çeşme-i Ḥayvāna kerem

7 — Yüzü ṣuyu ḳılıcuñ yere dökülmüşdü eger
Ber-zebān-āver olub gelmese meydāna kerem

8 — Ol nebātāt bitürdü bu saᶜādet ṣemerin
Neme beñzer deyü ṭaᶜn eyledi bārāna kerem

9 — Yerlere düşdü yüzü oldu ol üftāde ḫacil
Lûṭfun iẓhār edicek zümre-i insāna kerem

10 — Açdı himmet dolsun bir nice muḫtāclara
Dergeh-i Şehden edüb meclis-i şāhāne kerem

11 — Bāña geldükde ḳadeḥ ḳalmadı mı meydānda
Yoḫsa eksük mü eder beẓlini mihmāna kerem

---

[*] Ü Ün A-F Üv M C
[2] ederse : eserse A
[4] bu : bir Ü | yeter : biter A
[5] Şehperin : Siperin Ü A | edinüb : edüb Ün
[9] Lûṭfun iẓhār : Lûtf-u-iḥsān Ün Lûṭfun iḥsāa Ün | insana : merdāna Ü
[11] kalmadı mı : gelmedi mi Ü | meydānda : meydāna Ü Ün

12 — Mülk temlīk edüb başına gevher dökmüş
Şāh Üveys etdüği dem Ḥażret-i Selmāna kerem

13 — Bīşe-i naẓmı anuñ oldu şikāristānı
Cān yedürdise revā ol ḳaġan arslana kerem

14 — Ben hem ol bāẕil-i feyż-i suḫanem Rumda kim
Reşḥa-i kilküm eder lücce-i ᶜummāna kerem

15 — Gevher-i naẓma Şehā ṭabᶜ-ı Ḥayālīdür kān
Maᶜden-i lûṭfsun et gevher içün kānā kerem

16 — Şāhid-i devletüñüñ gūşuna ṭaḳ kim yaraşur
Olmaġa ol ṣadefe şol dür-ü yek-dāne kerem

17 — Çarḫ çoḳ gerdiş eder dehr bulub çoḳ ṣūret
Erişince baña mānend suḫandāna kerem

18 — Ḫusrevā ṣaldı şikāyet elini dāmenüñe
Şunᶜ-u pāküm ki eder nūrunu aᶜyāna kerem

19 — Şehdedür beẕl hemān begler olubdur erẕel
Bunlara ḫısset-i ṭabᶜ oldu emīrāne kerem

20 — Birinüñ manṣıbını baña ᶜināyet ḳıl kim
Mehçe-i rāyetümi ergüre keyvāna kerem

21 — Ne şikāyet demidür lûṭf-u ᶜināyet varken
Şimdi mi etdî beni ġarḳa ol iḥsāna kerem

22 — Dirhem-i jāleyi etdükçe şeh-i mülk-ü bahār
Baġal-i ġonca ile ceyb-i gülistāna kerem

23 — Bula feyż ebr-i kefüñden gül-i gülzār-ı seḫā
Nūr etdükce şeh-i nāmiye aġṣāna kerem

---

[12] dökmüş: saçmış Ü
[16] şol: bu Ü

16

Ḳaṣîde Berāy-i Sünnet Şüden-i Şehzādegān [*]

1 — Erişüb Şāha lûṭf-u Rabbānī
Oldu sūr-u saʿādete bānī

2 — İki şehzādesini sünnet eder
Tutdu zevḳ-u-sürūr erkānı

3 — Nice şehzāde iki nūr-u baṣar
Ki baṣar nūru mihr-i raḫşānı

4 — Birisi neyyir-i sipihr-i şeref
Birisi reşk-i māh ı Kenʿānī

5 — Sünnet ile bulur şeref bunlar
Kesicek şemʿi oldu nūrānī

6 — Şerʿ kesdüği parkmaḳ acımadı
Gerçi kim aḳdı lâle-gün ḳanı

7 — Bî-şüküfe olur beli mîve
Mîve-i būstān-ı insānī

8 — Oḳudular bu ʿursa hörmet edüb
Deşt-i Ḳıpçak elindeki Ḫanı

9 — Yüzümüz üzre varalum dediler
Engürüsuñ Lehün Çehüñ Banı

10 — Gele çînī getürmege Faġfûr
Ḫaber etse kemîne derbānı

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[1] lûṭf-u : emr-i A M
[2] eder : edüb Üv
[3] nūru : yüzü Üv
[5] bulur şeref : şeref bulur F Üv | bunlar : bular Üt
[8] ʿursa : sūra A M bezme Ür : ḥörmet : ḫızmet Ün A | edüb : içün Ün

11 — Tācdār-ı ʿAcem oḳunsa buña
Gele iki ḫolunda Şirvanı

12 — Bir işāret olursa ala gele
Rāy-i Hindūstān İlḫānı

13 — Görse Şāh-ı Bedaḫş haşmetini
Çehresin eder idi rümmānī

14 — Şaldı iḳlīm-i Hinde velveleyi
Hāy-ü-hūy-i sipāh-ı ʿOşmānī

15 — Sensin ey Şehriyār-ı Cem-miḳdār
Ḳudret eyvānınuñ Süleymānı

16 — Saña teklīf olundu şehlerde
Kürsī-i pāye-i Nerīmānī

17 — Ḥaremeynüñ emānetini Ḥudā
Gördü sen Şehriyāra erzānī

18 — Çākerüñdür Ḫalīfe-i Baġdād
Bir ḳuluñ oldu Mışr Sulṭānı

19 — Devlet atına sen süvār olub
Ele alsañ ḳaçan ki çevgānı

20 — Top olursa önüñde kelle-i ḫaşm
Rifʿate erdi aldı meydānı

21 — Rūmdan Şarḳa bir naẓar ḳılsañ
Düşmen-i ḫdīni yād edüb ānī

22 — Tenginā-yi belā ede gözüne
Gażabuñ ʿarṣa-i Ḫorāsānı

23 — Nola senden ḳaçarsa düşmen-i dīn
İstemez düzd māh-ı tābānı

24 — Ḫusrevā ḫaylıdan Ḫayālī ḳuluñ
Görmez oldu cemāl-i Ḫāḳānı

---

[12] olursa : alursa C
[13] eder idi : ede lâʿl-i A
[19] olub : oluban Üt
[21] ḳılsañ : şalsañ C

25 — Tāliʿüm kevkeb-i saʿādet iken
Ah kim erdi ebr-i ẓulmānī

26 — Şāh himmet ederse baña ol ebr
Feyeżan ede feyż-i Raḅbānī

27 — Benem ol sāḥir-i suḥan-perdāz
Ki eyledüm zinde rūḥ-u Selmānı

28 — Ḥaṭṭum üzre sözüm gören buldu
Ḳarañuluḳda Āb-ı Ḥayvānı

29 — Her sözüm Sebʿa-i Muʿallâḳadur
Dergeh i Şāh Kaʿbe i şānī

30 — Gayrı şāʿirlerüñ kelāmında
Yoḳdur elfāẓ ı ẕevḳ i rūḥānī

31 — Hiç tāc-ı Ḳubāda beñzeye mi
Kem-bahā bir külāh-ı bārānī

32 — Baña bunlar şu gün berāber olur
Ki ede mihri māh nūrānī

33 — Ger üşerse hezār pervāne
Şemʿüñ alınmaya girībānı

34 — Nitekim dehre çarḫ dolābı
Feyeżān ede āb-ı şādanī

35 — Gülbün-ü devletüñ olub ser-sebz
Saḳlaya sāyesinde insanı

---

[25] erdi : aldı A oldu Üs
[26] feyż-i : emr-i Ü M
[27] sāḥir : şāʿir Üv Ür M
[28] üzre : ile A
[31] mihri māh : māh mihri A
[35] insanı: sen şānı Üt F Ün Ün C sen canı Üt

17

Kaṣīde-i ʿĪdiyye Berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — ʿĪd-i ḳurbān erdi ḫalkı yine şādān eyledi
Gonca-leb dilberleri gül gibi ḫandān eyledi

2 — Ṣanmañuz gül-gūn şafaḳ oldu ufuḳdan āşikār
ʿĪd içün çarḫ-ı felek ṣevrini ḳurbān eyledi

3 — Kaʿbe-veş mestūr olan dilberler oldu āşikār
Nūr görmüş ḥācī-veş ʿuşşāḳı nālān eyledi

4 — Ay-ü-günle yere inmişdür felek ṣanur hemīn
Gerdiş-i dolāb-ı ʿīdi kim ki seyrān eyledi

5 — Böyle bulmuşken şeref gün yüzlülerle ʿīd-gāh
Tāliʿüm żulmü baña bī-ḥadd-ü- pāyān eyledi

6 — Bir moġolçin yüzlü kāfir göñlümüñ Baġdādını
Yaḳdı yıḳdı cevr ile alan-ü-talan eyledi

7 — Dest-i ẓulmünden şikāyet eylerem ol Şāha kim
Tīġ-i ḳahrı sīnemüñ mülkünü vīrān eyledi

8 — Pādişāh-ı baḥr-ü-ber Sulṭān Süleymān Şāh kim
Bir kemīne çākerin Cemşīd ü-Ḫāḳān eyledi

9 — Zaḫmdan rengīn gül açıldı zemīn-i sīnede
Çün kemānından ʿadūya tīr bārān eyledi

10 — Gün gibi hengām-ı rezm içre alub tīġin ele
Ẓulmet-i şeb gibi aʿdāyi gürīzān eyledi

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[1] ḫalḳı yine : yine ḫalḳı Üv | leb : veş M
[2] ufuḳdan : ufuḳda Üv
[4] yere : seyre : M
[6] yüzlü : gözlü C yaḳdı yıḳdı : yīḳdı yaḳdı Ün baḳdı yıḳdı A | cevr ile: cevr ilen A M

11 — Şemse-i zerrînini rūz-u ezelde tġinüñ
Bürc-ü devlet üzre Ḥaḳ ḫorşīd-ī raḫşān eyledi

12 — Şīr-i ḫaşm-efkensen olduñ Ḫusrevā ol bīşede
Rezm-gāhuñ nīzeler çünkim neyistān eyledi

13 — Bir çekilmiş ḫāna beñzer kişverüñ aᶜdā mekes
Dest-i ḳudret tīġüñ ol ḫāna mekes-rān eyledi

14 — Şāhlıḳ ismin felek sen Pādişehden ġayrıya
Fāre-i şaṭrenc-veş bühtān-ü-yalan eyledi

15 — Şayḳalı ilen rezmüñ esbābın açub her meh hilāl
Çarḫ döndükce ḳılıcuñ daḫi bürrān eyledi

16 — Sensin ol Şāh-ı hümāyūn-fer ki ᶜadlüñ ḥārisi
Mārı güncişk āşiyānına nigehbān eyledi

17 — Kākül-ü dilber perīşān oldu ᶜahdüñde hemīn
Devr-i ᶜadlüñ içre ancaḳ nāy efġān eyledi

18 — Ḫusrev-i mülk-ü suḫan oldu Ḫayālī Ḫusrevā
Ḫayl-ı şiᶜrin cemᶜ edüb bir ḫūb dīvān eyledi

19 — Serv-i bāġ-ı salṭanat ḳılmış seni ol kim beni
Midḥatüñ gülzārına murġ-u ḫōş-elḥān eyledi

20 — Şiᶜr-i şāᶜirdür veren Cemşīd-ü- Dārādan ḫaber
Şāh Veysi şöhre-i āfāḳ Selmān eyledi

21 — Nola medḥ etsem kelâmum çünki erbāb-ı kemāl
Kendüyi vaṣf etmegi şiᶜrinde erkān eyledi

22 — Dünyede bulsun saᶜādetle şeref ol kim Şehā
Kendüyi biñ cān ile emrüñe fermān eyledi

23 — ᶜÖmrüne noḳṣān verüb alsun ᶜadūñuñ başını
Ol ki māhı gāh ṭop-u-gāh çevgān eyledi

---

[11] tīġinüñ : tīġüñüñ Üt
[15] meh : şeb C
[18] Ḫayl-ı : Ḫaylı Ü F Ün A M
[20] Veysi : Üveysi A M

18

Ḳaşīde Berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Felek gehvāre-i ṣıbyāna beñzer
Meh i nev dün doġan oġlana beñzer

2 — Ṣararmış inḫinā bulmuş felekde
Yetīm-i duḫter-i ʿImrāna beñzer

3 — Ṣifada ʿaynıdur Yaʿḳūb-u çarḫuñ
Ṣafāda Yūsuf-u Kenāna beñzer

4 — Veyā ḫod ḳaṣr-ı cennetden cihāna
Açılmış revzen-i Rıḍvāna beñzer

5 — Ururken ḫānçer-i Behrāmdan dem
Kemān-ı Rüstem-i Destāna beñzer

6 — Göñül mirʾātınuñ pasın eder pāk
Olubdur mışḳala insana beñzer

7 — Ḳomaz dişde ilişür loḳma-i şek
Bu ḫalḳa rāḥat-i dendāna beñzer

8 — Çekilmiş dest-i ḳudretden ġazāya
Ser-i tīġ-i Süleymān Ḫāna beñzer

9 — Saʿādet bīşesinde ol dilāver
Şikār-endāz genc arslana beñzer

10 — Ḳaçan altun beneklü cāme geyse
Sipihre atılur ḳaplana beñzer

11 — Anunçün olmasa ʿālemde ḳurbān
Benüm yanumda nā-ḥaḳ ḳana beñzer

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[7] loḳma-i şek: loḳma bī-şek Üv lokma yesen C
[8] ḳudretden: ḳudretdür Ü F Ün C

12 — Stanbul ol Şeh-i Yūsuf-liḳāsuz
Hemān üstü açuḳ zindāna beñzer

13 — Bugün Ḫaḳanı sensin Türk-ü- Çīnüñ
Hezārān çākerüñ var Ḫana beñzer

14 — Yaḫod Dārāy-i Efrīdūn-nesebsin
Ki her kemter ḳuluñ sulṭāna beñzer

15 — Senüñ devrüñde elḳāb ı salāṭīn
Denilse ġayrıya bühtāna beñzer

16 — Ḳuluñuñ diñle Şāhum vaṣf-ı ḥālin
Bu ḥāli diñlemek iḥsāna beñzer

17 — Diyār-ı Rūmda bir ḳarye vardur
Anuñ eṭrāfı kūhistāna beñzer

18 — İki biñ üç yüz aḳçe yazusu var
Ne ḥāṣıl çün ḫaṭ-ı ḫūbāna beñzer

19 — Civārında yatur ecdād-ı pāküm
Ki ben lâʿl oldum anlar kāna beñzer

20 — Münāsib bendeñe olmaḳdur ol cāy
Vaṭan ḥubbu hemān īmāna beñzer

21 — Eşigüñ kaʿbe i ḥācāt-ı ʿālem
Ḫayālī Kaʿbede Ḫassāna beñzer

22 — Nitekim māh-ı nev ḫıng-i felekde
Rikāb-ı Ḫusrev-i devrāna beñzer

23 — Senüñ ẕatuñla olsun devr bāḳī
Ki ʿālem cism-ü-ẕātuñ cāna beñzer

---

[13] Türk-ü-Çīnüñ: Türk-ü-Urnsuñ A
[14] nesebsin: nefessin Ü F Ün M C zemānsın Üv
[16] ḥāli: ḥālin C
[18] ḫūbāna: buṭlāna A M
[20] hemān: hemīn: A M
[23] devr: dehr C

19

Şikāyet ba ḳıṣṣa-i Feġānī [*]

1 — Ey seyl-i eşk ḫāne-i cismüm ḫarāb ḳıl
Ẓulmet-serāmı cilvegeh-i āfitāb ḳıl

2 — Mecnūn ölünce dedi serüm ey felek benüm
Leylī maḥallesinde sifāl-i kilāb ḳıl

3 — Gel ey ḥasūd mālik i mülk-ü kelām iseñ
Evṣāf-ı ḫusrevān-ı saᶜādet-cenāb ḳıl

4 — Şemşīr-i ābdār-ı Selīm ile ḫākde
İskenderüñ dehānını memlū lûᶜāb ḳıl

5 — Evṣāf-ı bārigāh-ı Süleymānı eyleseñ
Dīv-i ḥasedden eyle ḥaẕer ictināb ḳıl

6 — Şāpūra tāc-ı devleti geydür cenīn iken
Dārāyı añ ḥikāyet-i Efrāsiyāb ḳıl

7 — Vaṣf ile Erdevānı devān eyle bezmde
Behrāmı gürdan çıḳarub tāze şāb ḳıl

8 — Firdevsī-i kelām olımazsın benüm gibi
Nār-ı ḥasedle cānuña yüz bin ᶜaẕāb ḳıl

9 — Ḫorşīd i himmetümde zemīn gerd i ẕerredür
Ol ẕerreden vücūduñu var sen ḥisāb ḳıl

10 — Ey gerd-i āhum eyleyicek seyr-i āsumān
Nāz eyle āfitāba ve māha ᶜitāb ḳıl

11 — Çünkim Ḫayālī sen saña olduñ ḥicāb-ı dōst
Benden işit naṣīḥati relᶜ-i ḥicāb ḳıl

---

[*] Ü F Ün Üv A M C (Üv A M nushalarında «l» kafiyeli ġazeller arasındadır)
[9] vücūduñu: vücūdumu C

20

Ḳaṣīde Berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Ey hilāl-i ᶜīd-i devrān sāġar-ı gerdān mısın
Ḫākdān-ı dehre feyżün cürᶜasın rīzān mısın

2 — Ya necāt ehline olduñ keşti-i Nūḥ ün-Nebī
Sürmege ya çarḫı mevc-i ḳulzüm-ü Yezdān mısın

3 — Nūrdan bir ḫalḳasın bāb-ı necāt ı ᶜāleme
Ya der-i iḳbāle zer-tāḳ-ı felek-ᶜunvān mısın

4 — Ya kenār-ı ᶜālem i ġabrāya emr-i Ḫak ile
Yūnus-u ᶜizzet getürmüş māhī-i ᶜUmmān mısın

5 — ᶜAynısın lāmuñ otuz gün olduġuna rūzenüñ
Ya felek levḥinde nūn-u dāmen-i Raḥmān mısın

6 — Öpmeğe dāmān ı pākin ḳāmetüñ olmuş dütā
Yoḫsa sen de bende-i ḫāṣ-ı Süleymān Ḫān mısın

7 — Bir ġubār-ı rāhı deñlu ol Şehüñ ey āfitāb
Yaᶜni sen de nūr-baḫş ı dīde-i imkān mısın

8 — Āfitābuñ zer devātiyle gelürsin her seḥer
Ey ᶜuṭārid dergehinde kātib-i dīvān mısın

9 — Kadri bāġında Şehüñ bir aḳ gülüsin ey ḳamer
Bu feraḥdan her gece ᶜālemlere ḫandān mısın

10 — Ol mücāhid fi sebīlillâh olan ᶜādil Şehüñ
Ey şafaḳ tīġ-i ġazāsından dökülmüş ḳan mısın

11 — Bu cihān Yaᶜḳubunuñ açıldı aᶜma gözleri
Būy-u ḫulḳuñ birle Ḫanum Yūsuf u Kenᶜān mısın

---

[*] Ü F Ün Üv A C—M
[5] levḥinde: devrinde Ü
[6] ḫaṣ-ı: Sulṭān: Ün C
[10] mücāhid: cihād ı Ü F Ün Üv C—olan: eden Ü F Ün Üv C

12 — Rezm olıcak Murtażāsın ʿadl ḥīninde ʿÖmer
Yoḫsa faḫr-ı dūdumān-ı Ḥaż·et-i ʿOşmān mısın

13 — Nūr-u ʿIzzetden midür cismüñ yaḫod mü'minlere
İstirāḥat etmek içün sāye i Yezdān mısın

14 — Rūm-u-Mışr-u Başra-vū-Baġdāda hükmüñdür revān
Hindi aldüñ ṭālib-i iḳlīm-i Türkistān mısın

15 — Ḫüsrev-i Rūmuñ muḥibbi olalı ey ḫāme sen
Güy-u naẓmı āsumāna ergüren çevgān mısın

16 — Tabʿ-ı Şāhīden çıkarursın maʿānī cevherin
Yoḫsa sen gencūr-u gerc-i ʿālem-i ʿirfān mısın

17 — Naẓm eyvānında ey Sulṭān ı iḳlīm-i suḫan
Şāh-ı Gāzīden mi yaḳduñ şemʿı ya aḳrān mısın

18 — Ḥāfıẓ-u-Cāmī kelāmı gibi mevzūndur sözüñ
Şāhlar içre kemāl-i naẓm ile Selmān mısın

19 — Cürʿa-nūşuñ bezm eyvānında yüz Dārā vü-Cem
Rezm meydānı deminde Rüstem-i Destān mısın

20 — Kaʿbe-i ḥācātdur dergāh-ı Şāh ı Cem Cenāb
Sen Ḥayālī vaṣf ile ol Kaʿbede Ḥassān mısın

21 — ʿAybuña ḳılmaz naẓar Şāh-ı cihān maʿẕūrdur
Pūstīn midür murāduñ ṭālib-i iḥsān mısın

22 — Ḥaḳ Taʿālā eylesün ʿizzetle ʿömrün ber mezīd
Devlet-i Şehde neñ eksükdür senüñ ʿuryān mısın

---

[13] ʿİzzetden midür : ʿİzzet ʿaynıdur Üv
[14] Rūm : Tür Ü F Üv C
[16] çıḳarursın : çıḳarmışsın Ü C çıḳarurmış F Üv
[18] mevzūndur : rengīndür Ün A
[19] yüz : bir C
[22] ber mezīd : müstedām Ür

21

Ḳaṣīde Berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Tarīḳat ehlidür ṣāḥib-vilāyet tūġ u Sulṭānī
Hidāyet yolların göstermeğe gönderdi Ḥaḳ anı

2 — Ve ya ḫod bir nigār-ı serv-ḳadd-ināz-perverdür
Gönüller cemʿine bāʿiş ser-i zülf-ü perīşānı

3 — Duḫānī lâledür ṣaḥrā-yi ʿizz-ü nāzda bitmiş
Götürsün şemsī dülbendinde her gün āsumān anı

4 — ʿAcemde cezbe-i didāruñuñ şūrīdesi bīḥad
Esir etmiş ḳara zülfü de iḳlīm-i Ḳaramanı

5 — Hümāy-i eve i ʿizzetdür ṣalarsa üstüne sāye
Çekem pehlūya sancaḳ adlu bir serv-i ḫırāmānı

6 — Bugün bu çār tūġ-u çār āyīnidürür Şāhuñ
Sarāy i devletüñ eflâke ermiş çār erkānı

7 — Ḫayālī gibi bir dīvāne-i jūlide-mūdur kim
Perīşān eylemiş kendin görüb Sulṭān Süleymānı

8 — Ne Sulṭān ẓıll-i Raḥmān āfitāb-ı dīn-ü-devlet kim
Ser-i bed-ḫāhına vermez vücūdu tīġ-i bürrānı

9 — Ḥaḳīḳat baḥrinüñ dürrü ṭarīḳat mülkünüñ Şāhı
Hidāyet çarḫınuñ māhı mürüvvet taḫtınuñ Ḫanı

10 — Süleymān mülküne mālik velī müstaġnī-i ʿālem
Saʿādet mışrına Yūsuf velī Yūsuf añа şānī

11 — Ser-i aʿdā ile Şāhā müşerref ḳıl demi gedi
Çekerler intiẓārı nīzeler yalmanı yalmanı

---

[*] Ü F Ün Üv A C—M
[2] ḳadd-i : ḳāmet F Üv C
[3] Götürsün : götürür Üv C
[10] Süleymān mülküne : Ferīdūn taḫtına Ü F Üv C

12 — Saña gīsūy u şāhidle olubdur naġme i muṭrib
Kemend i ṣayd-ı Behrāmī ṣadā-yi kūs-u Ḫāḳānī

13— Gülistān içre bülbül naġmesinden eyledüñ tercīḥ
Sen ey Şeh rezm meydānında bāy-u-hūy-u merdānı

14 — Ḳarınca ḫırmen i iḥsānuñuñ çün dāne-çīnidür
Nola şemşīrüñüñ olursa vaḥş u-ṭayr mihmānı

15 — Ben ol dürrem ki ḫorşīd-i ḳıdemden perveriş buldum
ʿInāyet mevci ṣalmadan cihāna baḥr-i ʿUmmānı

16 — Benüm gönlüm şımaḳdan ey felek ḳıl iḫtirāzı kim
Şikest olsa olur her pāresi elmās peykānı

17 — Vücūdu zevraḳın eyler ʿadūñuñ her nefes nāyāb
Duḫān-ı āhuma dersem nola deryā-yi żulmānī

18 — Ne bāküm var ḥasūd-u kine-cūdan devlet-i Şehde
Ne mümkindür şımaḳ mīnā-yi nāzüg-ṭabʿ sindanı

19 — Nitekim çār tūġ-u çār yār-āyīn i ʿOṣmānī
Ola devlet sarāyınuñ memālik içre erkānı

20 — ʿAlem gibi ser-efrāz ol ḳılıc gibi cihān-gīr ol
Siper gibi ḳaşuñ çīni ile al Çīn-ü-Ḫorāsānı

---

[16] pāresi : pāre-i Ü pāre bir F
[18] ḥasūd-u : ʿadū-yu C
[19] memālik : ʿasākir Üa A

22

Ḳaṣīde Berāy-i Şehzādegān Sulṭān
Muḥammed ve Sulṭān Selīm Ḫān [*]

1 — İki servi revān etdi yine gülzār-ı ʿOṣmānī
Saʿādet gülşeninüñ her biri bir verd-i ḫandānı

2 — Yıḳılmış gönlü maʿmūr oldu Maġnīsā-yi mehcūruñ
Ḳaraman taḫtınuñ şimdi oturdu yerine cānı

3 — İki şehzādesine Şāh-ı ʿālem taḫtlar verdi
Ferīdūn Selm-ü-Turà etdi baḫş İrān-u-Tūrānı

4 — Biri bürc-ü şerefde eksügü yoḳ bedr-i kāmildür
Birisi āsumān-ı devletüñ ḫoreşīd-i raḫşānı

5 — Gazāl-i mihri ṣayd etmiş biri sehm-i saʿādetle
Biri şīr-i felekle ceng eder geydükde ḳaplanı

6 — Sen ol ʿālī-gühersin Ḫusrevā kim bezm-i ḫāṣuñda
Bir ednā cürʿadan ʿadd etdiler deryā-yi ʿUmmānı

7 — Sımāṭ-ı meclisüñde nükl-ü encüm geçmedi ḫāra
Ḥabāb-ı sāġar-ı bezmüñ begenmez çarḫ-ı gerdānı

8 — Ḳızıl Elmayı ḳapduñ lerze düşdü kişver i Rīm'e
Biḥamdillâh Ḳaraman eline ḳatduñ Alamanı

9 — Senüñ devrüñde yatdı arḳası üzre ḫużūr etdi
Havā yolunda ser-gerdān iken taḫt-ı Süleymānī

10 — Cihān Mışrına bir Yūsuf dilerken ikisin verdüñ
Bu lûṭfuñdan ḫalāṣ etmek umuldu ehl i zındānı

11 — Senüñ devrüñde kimse dergehüñde etmedi nāle
Meger ʿīd-i hümāyūnda ṣadā-yi kūs u sulṭānī

12 — Şerefde Müşterīden zerre deñlü farḳı olmazdı
Gubār-ı eşhebüñ ḳılsa müşerref farḳ-ı Keyvānı

13 — Revāfızla ḫavāric münʿadim oldu zemanuñda
Çekelden şarḳ-u ġarbe Zülfiḳār-ı Şān-ı Merdānı

---

[*] Ü F Ün Üv A C—M

[11] dergehüñde : dergehüñdea Üv

[12] farḳı olmazdı : farḳ olur mu⌣idi Üv

14 — Dem-i aʿdā ile meydān-ı rezmüñ tāze gülşendür
Siperler ḳırmızı gül nīzeler serv-i gülistanī

15 — Meh-i nev naʿlçeñle menziletde edeli daʿvā
Şüreyyanuñ görünür ḫandeden her gece dendānı

16 — Eger kim būy-u ḫulḳuñden dem urṣa nāfe incinme
Bu söz meşhūrdur derler yumazlar ḳan ile ḳanı

17 — Kefüñ deryāsınuñ emvācı erdi çarḫ-ı gerdūna
Ne ġam baḥr-i muḥīṭüñ reşkden var ise buḥrānı

18 — ʿarūs-u naẓma zīver vereli eşʿār ı rengīnüñ
Dürüñ baġrı delindi yere geçdi eevherüñ kānı

19 — Ne tozlar kim ḳoparursa semend-i ṭabʿ-ı ʿālāküñ
Gözüne tūtiyā eyler felekde āfitāb anı

20 — Benāt-ün-naʿş rāh-ı kehkeşāndan alsa ol gerdi
Ḳamer mirʾātını jeng-i kelefden pāk ede ānī

21 — Ḫayālī naẓmınuñ ḫaṭṭın temāşā eyle vaṣfuñda
Sipāh-ı mūr ile görmek dilerseñ şekkeristānı

22 — Egerçi ṭabʿ-ı şehbāzı felek-pervāzdur līkin
Zebānıdur belāġat bāġınuñ murġ-u ḫōş-elḥānı

23 — Çalındı nevbet-i ḫāḳānī çünkim nāmına anuñ
Maʿānī milkinüñ sulṭānları dağıtdı dīvānı

24 — Ẓahīrüñ arḳasından müsteʿārī cāmesin almaz
ʿFırāş etmez o ġayrılar gibi dīvān-ı Selmānı

25 — Kemāl-i Iṣfahānī gerçi Ḫallāḳ-ı Maʿānīdür
Kelāmın rūḥ-u maḥż etmekde anuñ cānı yoḳ cānı

26 — Sözü her ḳāleb-i fersūdenüñ mevcūd cānıdur
Ḳaçan ḫālī bulur şāʿir faṣāḥat içre meydānı

27 — Nitekim māh-ı nev sancaḳ çeke encüm ola leşker
Nitekim ḥükm ede çarḫa nücūmuñ yedi erkānı

28 — Güneş gibi saʿādet taḫtınuñ şāḥib külāhı ol
Ṣafā bezminde her şehzāde olsun bir Cem-i ṣānī

---

[15] naʿlçeñle menziletde: menziletde naʿlçeñle Üv C
[16] ḫu'kuñden: zülfüñden Üv
[27] çeke: çeker Ün F çeküb Üv C | leşker: ʿasker Ün Üv C
[28] şehzāde: şeḫzādeñ A

23

Ḳaṣīde Berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Merḥabā ey ravża-i ʿālī naẓargāh-ı güzīn
Dāġdāruñdur senüñ gülzār-ı Firdevs-i Berīn

2 — Her nihāl i nāzenīnüñ oldu bir naẓm-ı bülend
Bülbül-ü destān-serāyuñ şāʿir-i siḥr-āferīn

3 — ʿAks-i rāh-ı pür şükūfeñdür miyān-bend-i felek
Ẓıll-i ḳaşruñ çihre-i eyyāma ḫāl-i ʿanberīn

4 — Tā ki dil verdi saña şūrīdeñ oldu Baḥr-i Rūm
Mevcden ebrūların bāġ-ı behişte etdi çīn

5 — Māhīler mıḳraż olub māʾī ḳumāşa girdiler
Kesdi deryā ḳaddüñe lāyıḳ libās-ı nāzenīn

6 — jāle-rīz oldu havā ṣanma seḥer gülzārda
Pīr-i çarḫ etdi bükā ḳılduḳda dōlābı enīn

7 — Lāle-i dil-sūḫte ṭutmaġa geldi dāmenin
Dediler bunda yaramazsın sen ey ṣaḥrā-nişiñ

8 — El ṣalub ʿāşıḳlara derler melek-manẓarları
هذه جنات عدن فادخلوها خالدين

9 — Ḥavżıdur bir māh-ı bedr içinde her māhī hilāl
Āşinā olmuş aña māhı-tenān-ı meh-cebīn

10 — Mirveḥa-ile oldu dilberler havàdārı bunuñ
Sen dem urma ey ṣabā bu bāġda tek dur hemīn

11 — Ṣubḥ-dem bu maṭlaʿı mecmūʿa-i gülde görüb
Yāra ḳarşu oḳudu bülbül edüb ṣavt-ı ḥazīn

---

[*] Ü F Ün Üv A C—M
[9] māhī-tenān-ı : māh-tenān-ı Ü her māhıyan-ı Ün her māh-ı tābān Üv C ṣan māh-ı şāh-ı F
[11] ṣavt-ı : ṣavtın Ü F

12 — Ḫaṭṭuñı yüzden tıraş etseñ nola ey nāzenīn
Vechi yoḳ kim bir arada cemᶜ ola küfr ile dīn

13 — İki ruḫsār arasında bīnīñi ṣanur gören
İki baḫş etmiş mehi engüşt-ü Ḫayr-ül-Mürselīn

14 — Leblerüñ ḳan içmegi āyīn edinmişdi velī
Ḫaṭṭ-ı mişgīnüñ erişdi oldu ᶜuşşāḳa muᶜīn

15 — Şol zenaḫdānuñ çuḳurunda bula etdüklerin
Andan eyler bīgümān dil ṣaydına ḫālüñ kemīn

16 — ᶜAks-i ruḫsāruñla dünyāyi gülistān eyledüñ
Āferīn ey āb-ı rūy-i kişver-i ḥüsn āferīn

17 — Ḫāk-ü ḫārādan görüb iẓhār-ı ṣunᶜun ṣāniᶜuñ
Ḳara ṭoprak başına açılmasa genc-i defīn

18 — Böyle nüzhet-baḫş iken ṭūbā gibi baş indirüb
Ben bu gülzāra ne mümkündür ki diyem āferīn

19 — Gülşen ol vaḳtin olur kim ede deryādan naẓar
Bil hilāl ile geçerken Āfitāb-ı Mülk-ü-dīn

20 — Ḫusrev-i Cem çāker-ü-Behrām-ı rūz-u dār-ü gīr
Kim şenā-güyudur anuñ tayyibīn-ü-ṭāhirīn

21 — Ḫażret-i Sulṭān Süleymān-ı selīm-ül ḳalb kim
Ḫırmeninde ᶜadlinün Nüşīrevāndur ḫūşe-çīn

22 — Ḫācibidür rūz-ü-şeb hindū yu bām-ı heftümīn
Yüz sürer dergāhına sulṭān-ı taḫt-ı çārümīn

23 — Ḳande beñzer düşmanı şīt-i mekārimde aña
Ṣayḥadur Cibrīlden ṣādır mekesdendür ṭanīn

24 — Ḫusrevā erse ayaġuñ ṭoprağından bir ḫaber
Etmeye hergiz ṣabānuñ ḫātırın muġber zemīn

25 — Güsfendi ᶜadlüñ eyyāmında bulsa bī-şobān
Şāne eyler müyuna ser-pençesin gürg-ü ġurīn

---

[12] Ḫaṭṭuñı yüzden tıraş etseñ nola : Ḫaṭṭ-ı mişgīnüñ ᶜiẓāruñdan ḳazıt **A**
[14] içmegi : içmege Ü F Ün Üv C
[15] Andan : anda Ün A | ṣaydına : ṣaydını Üv
[23] şīt-i mekārimde : īt-şü-mekārimde C

26 — Sāye-i Ḥaḳsın velī envār-ı lûṭfundan sańa
Cism ḳılmış peyker-ārā-yi cihān-ı mā'-ü-ṭīn

27 — Lām-veş ol kim dütā olub sańa vermez selām
Erre olsun farḳına ol ẓālimün dendān-ı sīn

28 — Dūr düşmüş iki bendemdür deseñ ey Faḫr-ı Rūm
Raḳş ede Ḫāḳān-ı Türkistān ile Faġfūr-u Çīn

29 — Pādişāhum ḫāk-i pāyuñdan cüdā ḳıldı beni
Bir iki gün ṭālî-'i ber-geşte-vü-baḫt-ı ḫaşīn

30 — Dāġ-ı ḥasretdür beni bülbül gibi gūyā eden
Söylemez āyīnesüz ṭūṭī kelām-ı sükkerīn

31 — Ḫusrevā erbāb-ı naẓma iḫtirām et iḫtirām
Çün severdi bunları Maḥbūb-u Rabb-ül-'ālemīn

32 — Olmasa bu zümre-i 'ālī bu ḳavm-ı bī-bedel
Dilde yād olmazdı nām-ı Sencer-ü-Tuġrul Tigin

33 — Eremez şā'irlerüñ şi'ri Ḫayālī naẓmına
Gerçi oldu herbiri ser-defter-i naẓm-ı metīn

34 — Şi'r oldur kim mecāz iken ḥaḳīḳat-baḫşola
Ermedi bī-ẕeḳ aña illā ki 'aḳl-ı dūrbīn

35 — Lezzet-i dünyāya mā'il bilmez uḫrā ẕevḳini
Ana raḥmin nitekim bāġ-ı cinān bilür cenīn

36 — Tev'emān-ı naḫl-i meryemdür birinüñ ḫāmesi
Birinüñ rengīn kelāmı yüz nigāristān-ı Çīn

37 — Māverā-yi āferīnişdür birine cilve-gāh
Biri ḫalvet-ḫāne-i fikretde ṣāḥib-erba'īn

38 — Biri gül biri benefşe biri ḫūaīn lāledür
Biri ḳand oldu birisi şehd biri engübīn

39 — Mülk-ü naẓmuñ kenz-i lāyüfnāya mālik şāhiyem
Leşkerümdür şā'irān-ı evvelīn-ü āḫırīn

40 — Oldu naẓmum şehdine ervāḥ-ı ḳudsīler mekes
Şehperin aña mekes-rān etdi Cibrīl-i Emīn

---

[27] ol kim: şol kim Ün sańa vermez selām : selām vermez sańa Ün
[29] ber : ser Üv C

41 — Âsitānuñda nola ednā isem deryāyi gör
Ḫār-ü-ḫas farḳındadur ḳaᶜrındadur dürr-ü şemīn

42 — Nitekim sulṭān-ı ezhāruñ diyār-ı bāġda
Ayaġı ṭoprağına bāḍ-ı şimāl eyler yemīn

43 — Gül gibi sen gülşen-i ᶜālemde ḫandān ol velī
Düşmen-i bī-dīnüñe olsun felek pür-kibr-ü kīn

[43] velī : yürü Ün

Musammetler

MUʿAŞŞER [*]

1

1 — Bir güzel gördüm ki reşk-i ṣūret i büt ḫānedür
Kendüsinden ġayrīya āteş gibi bīgānedür

2 — Kim zebānından gelen efsūn ile efsānedür
Müʾmin-ü-küffār ile hem-ṣoḥbet-ü-hem-ḫānedür

3 — Cām-ı zerrīn nūş eder bir bī vefā mestānedür
Nuş eden bir cürʿasın bin yıl yeri meyḫānedür

4 — Tūġ çekmiş bir dilāverdür ki ḳaṣdı cānadur
Nūr-u ṭabʿumdan çerāġın yaḳmamışdur yā nedür

5 — Rāstı ben şemʿ-i dil-sūzamʿ adū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür

2

1 — Bir nihālem kim baña berġ-i ḫazān oldu naṣīb
Sūd içinde ġayrılar baña ziyān oldu naṣīb

— Cismdenʿār eyler oldum tā ki cān oldu naṣīb
Bir hümā-yi nūr-bālem üstüḫān oldu naṣīb

3 — Gel ḫaber verʿaşḳdan çünkim zebān oldu naṣīb
Sūz-u ḥasret āşikārā-vü-nihān oldu naṣīb

4 — Baña yanmaḳ bī-tereddüd bī-feġān oldu naṣīb
Kendü hālümden baña çünkim beyān oldu naṣīb

5 — Rāstı ben şemʿ-i dil-süzem ʿadū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür

3

1 — Ṣūretüm naḳş-ı fenā göstermege mirʾātdur
ʿAyn-ı ḫōrşīdem baña pervāneler ẕerrātdur

---

[*] Ü F Ün Üv A C — M
[3] bir bī-vefā: pür şevḳ bir Ün A
[4] ṭabʿumdan: ṭabʿından Ü F çerāġın: çerāġı Ü- Üv C
[5] ben: men Ün | dolaşsa: dolaşa A C
[2] nūr bālem: pāk-bālem Üv nūr-u pākem Ün
[3] ver: al Ün A | sūz-u-ḥasret: sūz-u ḥasret Ün sūz-u-ḥayret F

2 — Şöyle güyāyem ki yanumda cihān aşmātdur
Geh dilümden siḥr cārī gāh nārencātdur

3 — Tāḳ-ı ᶜaşḳa çıkmaġa himmet baña mirḳātdur
Āb-ı Ḥayvānem şeb-i muẓlim baña ẓulmātdur

4 — Tende cānum pertev-i envār-ı baḥr-i ẕātdur
Māverā-yi ṣūretüm fehm eylemek heyhātdur

5 — Rāstı ben şemᶜ-i dil-sūzem ᶜadū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür

4

1 — Gerçi devrān benden öñden ġayra verdi furṣatı
Pāy-i taḫt-ı ᶜaşḳda çalındı Mencnūn nevbeti

2 — Āḫırı Ferhādı hem ergürdü başa şanᶜati
Ḳıble gāhı oldu Maḥmūduñ Eyazuñ türbeti

3 — Vāmıḳuñ ᶜAẕrā ile añıldı dürlü ḥāleti
Lācerem her ᶜāşıḳuñ bir demde oldu şöhreti

4 — Bunlaruñ başındadur iḳlīm i ᶜaşḳuñ devleti
Şām-ı ġamda bunlaruñ oldum çerāġ-ı ṣoḥbeti

5 — Rāstı ben şemᶜ-i dıl-sūzem ᶜadū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür

5

1 — Ey Ḥayālī tā ki gördüm ol ḳamer-ruḫsārumı
Mihr-i ᶜālem-tābdan germ eyledüm bāzārumı

2 — Vuṣlatı hicrāna ṣatdum aldılar iḳrārumı
Deyr-i ᶜaşḳuñ rāhibi_idüm kesdiler zünnārumı

— Ḥāṣılı aşnāmdan pāk etdiler Ferḫārumı
Aldı bir şāh-ı cihān göñlüm ile esrārumı

4 — Nār-ı ᶜaşḳuñla yanub yaḳılma etdüm kārumı
Māh-rūlar şevḳine nūr eyledüm destārumı

5 — Rāstı ben şemᶜ-i dil-sūzem ᶜadū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür

---

[3] ᶜaşḳa: ᶜarşa Ün [doğrusu bu olsa gerektir]
[3] göñlüm ile: göñlüm bigi Ür göñlüm gibi Ün A C göñlümdeki Üv ᶜaşḳ ile Üv
[4] ᶜaşḳuñla: ḥasretle Ün A | şevḳine: şemᶜine Fa

MURABBAᶜ

der ḳatl-i İbrāhīm Paşa [*]

1

1 — Gün gibi evvel beni dünyāya sulṭan eyledüñ
Soñra döndüñ sāye-veş ḫāk ile yeksān eyledüñ
Başumı çevgān-ı māh-ı nevle ġalṭān eyledüñ
Neyledüñ ey çarḫ-ı ḫūnī neyledüñ ḳan eyledüñ

2

2 — Baña çün āşüftelik ergürdü devr-i rūzigār
Baḫr-i ġamsın eyledüñ mevc-i hilāli āşikār
Fülk-ü cismüm eyledüñ ol mevc birle bīḳarār
Neyledüñ ey çarḫ-ı ḫūnī neyledüñ ḳan eyledüñ

3

3 — Ḥāb-ı ġafletden edüb ṣūret gözünüñ perdesin
Dōstluk ḳanununuñ nā-sāz ḳılduñ perdesin
Böyle mi eyler cihānda bir kişi perverdesin
Neyledüñ ey çarḫ-ı ḫūnī neyledüñ ḳan eyledüñ

4

4 — Ḳara yere dökmege ehl-i zemīnüñ ḳanını
Āşikār etdüñ hilālüñ ḫançer-i bürrānını
Kime zaḫm urduñsa sildüñ dāmenüñle ḳanını
Neyledüñ ey çarḫ-ı ḫūnī neyledüñ ḳan eyledüñ

5

5 — Mihr yaḫsun ḥaşredek sīneñde ḥasret dāġını
Dīde-i encüm aḳıtsun yere ḳan ırmaġını
Dişlesün dendān-ı pervīn māh-ı nev parmaġını
Neyledüñ ey çarḫ-ı ḫūnī neyledüñ ḳan eyledüñ

---

[*] Ü—F Ün Üv A M C

TAḪMĪS

Taḫmīs-i ġazel-i ḫod [*]

1

1 — Ey göñül ḳopmaz ṣafā çün merdüm-ü maḫmūrdan
Mest-i cām-ı ʿaşk olunur mu mey-i engūrdan
Dūr olalı yār-ı bī-pervā bu ben mehcūrdan
Şuʿle-i ġam cismüm üzre ḫılʿatümdür nūrdan
Dūd-u āhum başuma bir tācdur semmūrdan

2

2 — Şāhsın nola begüm lūṭfet sipāha etme cevr
Bī-külāh-ü bende i zerrīn-külāha etme cevr
Yaʿnī her bir nā-tuvan-ı bī günāha etme cevr
Kūh olursañ da ṣaḳın bir berg-i kāha etme cevr
Ger Süleymansañ nola ḫavf eyle āh-ı mūrdan

3

3 — Ḳulle-i Ḳāf-ı sipihrüñ dāmenine od ṣalar
Mihr-ü-māhuñ belki çeşm-i rūşenine od ṣalar
Yaʿnī encüm erzeninüñ ḫırmenine od ṣalar
Her seḥer-geh kāʾinātuñ maḫzenine od ṣalar
Pertev-i ḫor kim çıḳar bu ser-nıgūn tennūrdan

4

4 — Şerr-ü-şūru ḳo iraġ olma kenār-ı ḫayrdan
Ḳalmayasın tā meleklerle felekde seyrden

---

[*] Ü F Ün Üv C - A M

[1/3] olalı: olaldan Ün

[2/3] külāh: günāh: Üv

[2/4] berg-i kāha: kem giyāha Ür

[3/4] Seḥer - geh: Seḥerde Ür

Dedi hātif cān ḳulaġına bu köhne deyrden
Bezm-i ġamda nāy-veş cismüñ tehī ḳıl ġayrdan
Cān ḳulaġı⌣ile işit bu nükteyi ṭanbūrdan

5

5 — Rind-i dürd-āşām-ı ʿaşḳ olub dili bīhūş ḳıl
Baḥr-i bī-pāyān olub cān ile dilden cūş ḳıl
Güş-u hūş ile bu nusḥ-u-pendi yaʿnī gūş ḳıl
Bezm-i vaḥdetde Ḫayālī ʿaşḳ cāmın nūş ḳıl
Ehl-i dil mest-i Elest olmaz mey-i engūrdan

[4/1] ḫayrdan : seyrden Ü F Üv C
[4/5] Cān ḳulaġı⌣ile işit ; istimāʿ eyle yürü Ür
[5/5] ehl-i dil : kimse çün Ür

MURABBAᶜ [*]

1

Ahdan leşker çeker baş ḳaldurub efġān baña
Taᶜne ṭaşını atar bu dīde-i giryān baña
Dāġumuñ mirʾātı yüz göstermeyüb yārān baña
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

2

Ḳaṣr-ı gerdūnda der-i şādī güşāde olmasun
Ṣubḥ ḳalsun ẓulmet-i şām-ı belāda gülmesün
Göreyin āyīne-i devrānı ṣuret bulmasun
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

3

Ḳılmış idüm meclis i erbāb dilde kesb i ḥāl
Mūcib-i noḳṣān imiş bildüm benüm şāhum kemāl
Dest-i sāḳīden gerekmez sağar-ı bezm-i viṣāl
Baḳduġumca naḳş ı hicrān gösterür her ān baña

4

Iᶜtibār etsem gülistānuñ aḳan ırmāġına
Lāle i ṣaḥrā nişīnüñ sīnesinüñ dāġına
Bāġda būy u vefā yādına gül yapraġına
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

5

Ey Ḥayālı hemdem olmadum alub iḳrārını
Germ bulsam bu güneş ruḥsarenüñ bāzārını
Zerre-i nā çizden ᶜarż eylese dīdārını
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

---

[*] Ü F Ün Üv M C — A
[1/1] efġān : hicrān C
[1/3] yārān: her ān Ü F Ün C devran Ün Üv C
[2/1] güşāde olmasun: güşādı bulmasun Ü F.Üv C güşādı olmasun Ün
[4/3] bāġda: bāġdan Ü F C
[5/2] bu: ol Ür | ruḥsārenüñ: ruḥsārunuñ Ün

MUḤAMMES [*]

1

Ġamuñdan özge dermān istemez bir derdinākem ben
Teninde şerḥalar şerḥ ile denmez sīne-çākem ben
Cihān ālāyişinden devlet-i ʿaşḳuñda pākem ben
Ḥadeng-i ġamzeñe cismüm nişān etdüñ ne ḫākem ben
Olaldan dōstum şermende-i lûṭfuñ helākem ben

2

Ciger vaṣl istemez dāġ-ı firāḳuñla ḳarār etdi
Yerini deşt-i ġamda lāle gibi ḫākisār etdi
Şebātın gördü hicrānun anuñçün iḫtiyār etdi
Gönül murġun ḳaçurdum bir gözü şahin şikār etdi
Ḳafes gibi anuñçün tīġ-i ġamdan çāk çākem ben

3

Ḥarābāt ehliyem ṭaʿn eylesün her zāhid-ü-ʿābid
Bu ẕevḳe olmasun ḫālī ḥasedden bir nefes ḫāsid
Behişte girmege yoḳdur elinde kimsenüñ kāġıd
Beni ālāyişinden ʿālemüñ pāk etdi ey zāhid
Maḥabbet ḫāniḳāhında mürīd-i ʿaşḳ-ı pākem ben

4

Görüb rengīn yüzün verdüñ ḳarār u-ṣabruñı verdüñ
Cigerde tāzedür zaḫmuñ yürekde eskidür derdüñ
Hele yanuñda var bir ġonca adlu nāz-perverdüñ
Gülüñ derdinden ey bülbül ne çekdüñ gerçi oy verdüñ
Ġamından dilberüñ senden hezārān derdinākem ben

5

Tenümde ḳanlu ḳanlu dāġlardan gülşenüm olsun
Ḥadeng-i yār serv olsun ḳılıcı sūsenüm olsun
Bu gülzaruñ hezārānı feġān-ü-şīvenüm olsun
Serīr-i ʿaşḳ ya Mecnūnuñ olsun ya benüm olsun
Ḫayalī şanmasun ʿālem ki merd-i iştirākem ben

[*] Ú F Ûn Üv C-A M

TAḪMĪS

Taḫmīs-i ġazel-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1

ᶜĀfiyetden çeksün el yār-ı vefādār isteyen
Kūy-u ᶜaşḳa gelmesün nāmūs ile ᶜār isteyen
Sīnesin pür-dāġ eder bir lāle-ruḫsar isteyen
Ḳan yudarsa ṭañ degül lâᶜl-i leb-i yār isteyen
Cān verür bu yolda bir zülf ü siyehkār isteyen

2

Kaᶜbe i maḳsūda ol kim ergürür saᶜy ile yol
Cānını ḳurbān verür olmaz ḥayātından melūl
Naġme-i ᶜuşşāḳa āheng edemez her bī-uṣūl
Terk edüb zühd-ü-ṣalāḥı ḳılmışam zülfüñ ḳabūl
Rūz-u maḥşerde benem ey dōst zünnār isteyen

---

[*] Ü F Ün Üv A C — M
[1/4] ṭañ: ġam Üv
[2/4] ergürür: ergüre Ün

3

Yāra ḳalmaz ḫāṭırı olduġına āvāre dil
Yanduġına şabr eder pervānedür her nāra dil
Ḳanlu dāġum gibi boyandı ḳızıl ḳanlara dil
Ḳāniᶜolmaz kūyuña vaṣluñ diler bīçāre dil
Hiçe ṣatdı cenneti ᶜaşḳ ile dīdār isteyen

4

ᶜAşḳ-ı bāḳi cāndadur cān cismüm içre ᶜāriyet
Teşne iseñ ḳanumı nūş eyle ṣaḥḥan ᶜāfiyet
Cevher-i pāk-i maḥabbetde fenādur ḫāṣıyet
Ḥāṣıl eyler derd-ü-miḥnet ᶜālem içre ᶜāḳıbet
Naḳd-i ᶜömrün ḫarc edüb yār-ı vefādāristeyen

5

Ġam nedīmüñdür Ḫayālī ḳalbüñi mesrūr ṭut
Ẓāhirüñ virāne eyle bāṭınuñ maᶜmūr ṭut
Ṣalsa pertev cismüñe nār-ı maḥabbet nūr ṭut
Bī-vefā yaruñ Muḥibbī cevrini maᶜẕur ṭut
Yārsuz ḳalur cihānda ᶜaybsuz yār isteyen

[3/2] pervānedür her nāra : pervāne vermez nāra: Ü Ün A
[4/1] cismüm: cism Üv A C
[4/2] ḳanumı: ḳanuma Ün A
[4/3] maḥabbetde: maḥabbetden Ün Üv

MERŞİYE

Berāy - i Sulṭān Muḥammed Ḫān

طاب ثراه [*]

1

Ey murādum ᶜaksine dönmekde bī-pervā felek
Lûṭfuna ḳahr eylemekle şöhre-i dünyā felek
Bāġbān-ı şunᶜ şunmuşken saᶜādet destine
Ḫāke düşmek yol mu ol naḫl-i cihān-ārā felek
Mātemin ṭut ol saᶜādet taḫtınuñ sulṭānınuñ
Egnüñe gey dūd-u āhumdan siyeh ḫārā felek
Ol gül içün destimāl-i ebri doldur yaş ile
İki gözüñ bakduġınca ᶜāleme aġla felek
Şām-ı ḥasretde kevākib şemᶜini rūşen ḳılub
Kān-ı lûṭfuñ ḫāke düşmüş gevherin ara felek
Māh-ı nevden Ḥażret-i Şehzāde-i Cem-ḥaşmetüñ
Gerçi çekdüñ devleti aḥkāmına ṭuġrā felek
Ḫāk ṣaçduñ alnınuñ āḫır ḳara yazusuna
Sen bilürsin etdügüñ lāzım degül ifşā felek
Bende-vü-şāh olmadı āzād elüñden ā felek
Dād elüñden ā felek feryād elüñden ā felek

2

Lâᶜl ederdi āfitāb ı himmeti ḫārāları
Ḳılmış idi dest-i iḥsānı ḫacil deryāları
Ġonca-i ġannācı gūyā olsa eylerdi ḫamūş
Maᶜrifet gülbünlerinde bülbül-ü gūyāları

---

[*] Ü Ün Üv A C M

[1/3] şunᶜ: dehr Ür

[2/4] gülbünlerinde: gülşenlerinde Ün C gülşenlerinüñ Üv

Zühdün añub aġlasun her zāhid-i ᶜuzlet-nişīn
Bezm-i ḫāṣuñ ḳanlar içsünler ḳadeḥ-peymāları
Atdılar ṣandūḳa-i ḫāke göñüller var iken
Ġamzeler tīrin ol iki misk tozlu yaları
Kaşları yāsın görüb yas etsün aṣḥāb-ı ḳubūr
Göz pıñarından aḳıtsun çeşme çeşme māları
Devleti cāmın ṣıyub İskender-i devrānlaruñ
Dār-ı dünyādan göçürdüñ ḫayme-i Dārāları
Māteminde ḳaralar geysün boyansun ḳanlara
Merdüm-ü çeşm-i cihān-bīnüm gibi aġaları
Bende-vü-şāh olmadı āzād elüñden ā felek
Dād elüñden ā felek feryād elüñden ā felek

3

Dağlarda etmesün kebk-i derī pervāzlar
İgnelerle gözlerin diksün ḳamu şehbāzlar
Boynunu uzatmasun ṣaḥrālaruñ süglünleri
Ol hümā uçdu kime eyler ki bunlar nāzlar
Çeng kessün saçını yansun firāḳ odına ᶜūd
Ḳılmasun bu māteme feryād ol nā-sāzlar
Ḳarşu vardı yalıñuz ceyş-i ḳażāya ol melek
Ḥāżır iken yoluna cān vermege ser-bāzlar
Bildügin etdi cihān yanında gördü ḳadri yoḳ
Vermek olmazmış benüm cānum cihāna rāzlar
Mātem etsün taḫt-ı Maġnīsādaki yaylaḳlar
Ol saᶜādet gülşeni ḫāk-i lâḥidde yazlar
Şevketine reşk edüb etdüñ ḳażāya anı ġamz
Soñra döndüñ başladuñ göstermege iᶜzāzlar
Bende-vü-şāh olmadı āzād elüñden ā felek
Dād elüñden ā felek feryād elüñden ā felek

4

Şāh ᶜaşḳ-ullah ile beñzer ki ülfet eylemiş
Girmiş ol meydāna daᶜvā-yi maḥabbet eylemiş

[2/5] ᶜūzlet : ḫalvet A
[2/8] ġamzeler : ġamzesi A
[2/12] göçürdüñ : götürdüñ Ün
[2/13] māteminde : mātemindeu Ün

İkilik sevdāsınuñ reddinde görmüş ʿālemi
Cān-ü-dil maḥbūbunu ol ẕevḳe ḳıymet eylemiş
Ṭālib olmuş sırr-ı eşyāyi kemāhī bilmege
Dalmış ol deryā-yi bī-pāyāna himmet eylemiş
Bārigāh-ı himmeti ḳurmuş ḳıdem ıḳlīmine
Tāc-ü-taḫt-ı ʿālemi ecsāda ṣūret eylemiş
Baḳmış ol dergāhdan görmüş aralıḳ zülmemāt
Ḳılmaġa mevtā namāzın pāk niyyet eylemiş
İbn-i Edhem tā ki bu meydāna sürmüş raḫşını
Cān-ü-dil raḫtın daġıtmış terk-i ṣūret eylemiş
Her ne kim olursa taḳdīr-i İlāhīdür velī
Niceler bu beyt ile gerdūna töhmet eylemiş
Bende-vü-şāh olmadı āzād elüñden ā felek
Dād elüñden ā felek feryād elüñden ā felek

5

Tā ki ḳılduñ ol saʿādet gencinüñ yerin türāb
Göñlümüñ maʿmūresin yıḳduñ ḫarāb etdün ḫarāb
Ol meh-i gerdūn-ḫırāma menzil olduñ ey lâḥid
Ḫāne-i dervīşde mihmān olur mu āfitāb
Eşk seylābı zeminüñ yaḳasın çāk eylesün
Ol dür-ü nā-yāb içün deryāya düşsün ıżṭırāb
Türbe-i pākin ʿimāret ḳılmaġa Şehzādenüñ
Sīm-ü-zerden iki ḫışt olsun meh ile āfitāb
Diñlemekde ol cinān gülzārınuñ bülbüllerin
Būsitān-ı dehr vāveylā ile bī-āb-ü-tāb
Bülbül-ü gülzār-ı üns iken Ḫayālī āh kim
Mātem-i Şehzāde anı eyledi miskīn ġurāb
Bezm-i ʿālemde fenā cāmın muḳarrerdür içer
Ger gedā-yi sifle-perver ger emīr-i kāmiyāb
Bende-vü-şāh olmadı āzād elüñden ā felek
Dād elüñden ā felek feryād elüñden ā felek

[4/8] reddinde: ardında Ün görmüş: bulmuş Ün Üv C
[4/7] Ḳıdem: ʿadem Ün

MÜNĀẒARA-İ MİHR-Ü-MĀH [*]

1 — Dedi bir gün mihr-i ʿālem-tāba māh-ı āsumān
Ey nigār-ı nūr-sīmā dilber-i ʿālī-mekān

2 — Cāmuñuñ hem cürʿasıdur feyż-baḫş-ı ḫāk-ü-āb
Talʿatuñ envārına ġarḳ oldu ẕerrāt-ı cihān

3 — Gülşen-i ḫażrā senüñ ẕatuñla buldu zīb-ü-fer
Nūr-u rāyuñla münevverdür zemīn-ü-āsumān

4 — Ben ne cürm etdüm ḥużuruñda ne cirmüm var benüm
Yüzüñe baḳsam o dem ruḫsāruñ eylersin nihān

5 — Ben kemāl-i ḥüsnümü bir gün saña ʿarż eylesem
Sen sipihr-i evc-i istiġnāda eylersin mekān

6 — Semʿ-i ḫorşīde erişdi māhdan çün bu kelām
Dedi ey āyīne-i ṣūret-nümā-yi ins-ü-cān

7 — Her ḳaçan olsañ kemāl-i ḥüsn ile manẓūr sen
Ḫod-nümālık ṣūretin sende görür çeşm-i cihān

8 — Bir naẓar zerd-ü-żaʿīf-ü-na-tüvān görsem seni
Mihrüm artar saña şevküm ġālib olur ol zamān

9 — Kendi cismüm nūru birle anı tekmīl eylerem
Görsem eksüklikden eyʿāşıḳ vücūduñda nişān

10 — Kim ki mirʾāt-ı żamīrinde görür noḳṣānını
Eyledi tekmīl-i nefs oldur şeh-i iḳlīm-i cān

11 — Ey Ḫayālī derde erdüñse ṭufeylüñdür devā
Ger tüvānāḥḳ dilerseñ nā-tüvān ol nā-tüvān

---

[*] Ü F Ün A C - Üv M
[6] ṣūret-ʿibret Ün (tashih edilmiş)
[9] cismüm: ḥüsnüm Ün C
[10] görür: göre C iḳlīm-i cān: mülk-ü cihān C

SERLEVḤASIZ [*]

1 — Bir ḳuluñ kim Rūm Ḥassānı ola
Şehriyārı ḫanlaruñ ḫānı ola

2 — Rūz-u rezmüñ Rüstem-i zūr-āveri
Kişver-i naẓmuñ Cem-eyvānı ola

3 — Raḫşa binse himmeti çevgānınuñ
Mihr ṭopu çarḫ meydānı ola

4 — Nāẓır-ı Āyīne-i İskenderī
Yādigār ı Āṣaf ı ṣānī ola

5 — Nice yüzden ister iken iltifāt
Bulmaya yüz belki noḳṣānı ola

---

[*] Ü - F Ün Üv A M C

DĪBĀCE-İ EŞᶜAR-I GÜL-Ü ṢAD-BERG[*]

1 — Seḥerden seyre vardum merġzāra
Hezārān murġ gördüm geldi zāra

2 — Gül-ü-lāle ile zeyn olmuş çemenler
Oyuna girdi gönlekcek semenler

3 — Çü gördüm nakş-ı Erjeng oldu ṣaḥrā
Edüb bir nice rengīn şiᶜr peydā

4 — Ḳadem baṣdum ᶜiẕar-ı mihr-ü māha
Ki tā erdüm Cenāb-ı Pādişāha

5 — Yüzüm sürüb çemenler gibi ḫāke
Duᶜālar eyledüm ol ẕāt-ı pāke

6 — Oluban bīd bergi gibi lerzān
Nihāl-i erġavān-veş terledüm ḳan

7 — Ṣunub bu naẓmı dest-i Şehriyāra
Gül-ü Ṣad-Bergi ergürdüm bahāra

---

[*] Ü F Ün C — Üv A M
[5] Sürüb: sürdüm C

TAḤMĪS [*]

1 — Ḫusrevā kūyuñ gedāsı tāc-ı ḫaḳan istemez
Olmaġa taḫt-ı saᶜādetde Süleymān istemez
İns ü-cin emrine cümle bende fermān istemez
Iḫtiyār-ı faḳr eden dergāh-ü-dīvān istemez
Zād-ı ġamdan özge hergiz kendine nān istemez

2 — Eylemez ᶜāḳil bu fānī devlet ile iftiḫār
ᶜĀrdur merd olana Şāhā libās-ı müsteᶜār
Ser-bürehne bir gedā ol şāh olma tāc-dār
Ol ki istiġnā serīrinde oturdu şāh-vār
Serteser olmaġa heft iḳlīme sulṭān istemez

3 — Dāġlardan tekye-i sīnemde yanaldan çerāġ
Gösterür bana meh-ü- mihrüñ fürūġundan ferāġ
Çıḳdı cān ile göñülden ārzū-yi serv-i bāġ
Sīnesinde ol ki kesdi naᶜl yaḳdı tāze dāġ
Eylemez bāġa naẓar seyr-i gülistān istemez

4 — Çaḳ bu deñlü ey göñül ümmīdüñi kesmek neden
Ger dilerseñ ṭutasıñ kūy-u ferāġatde vaṭan
Kendüñi tek ḫıdmet-i Sulṭāna lāyıḳ eyle sen
Pādişāh-ı ᶜaşḳ dergāhı açuḳ gelsün gelen
Menᶜolunmaz hiç kes ᶜaşḳ ehli derbān istemez

5 — Eşk-i çeşmi her kimüñ kendüye ḫuşg ü-ter yeter
Ḫaḳ budur oldur cihānda pādişāh-ı baḥr-ü-ber
Eşk-i çeşmi var iken dünyāya kim eyler nazar
Şuᶜle-i āhı kimüñ kim ᶜāleme pertev ṣalar
Zerreye almaz günü ol māh-ı tābān istemez

---

[*] Ü Ün-F Üv A M C
[3/1] yanaldan : yakılub : Ü

6 — Bāde-i ʿaşḳı içüb deryā gibi cūş eyleyen
Ey Ḫayālī anuñ ile ḫāṭırın ḫoş eyleyen
Cürʿa-i cāndan çeküb ten cāmını boş eyleyen
Ey Muḥibbī yār elinden bir ḳadeḥ nūş eyleyen
Ger ölürse Ḫıżr elinden Āb-ı Ḥayvān istemez

TAḤMĪS

1 — Nigāruñ yüzü aġ alnı açuḳdur ḳaşı çatuḳdur
Benüm baḫt-ı siyāhum ey dirīġā nā-muvāfıḳdur
Ḳi güldürmez beni her dem edersem girye lāyıḳdur
Gözüm nemgīn gönül ġamgīn yaşum ḳana boyanuḳdur
ʿAceb olmaz budur ḥāli saña her kim ki ʿāşıḳdur

2 — Senüñ cādū gözüñ cānā ḳılubdur gönlümü bīmār
Tabīb-i cānsın etseñ bu ḫasta gönlüme tīmār
Belālu bülbülüñem ḳarşuña ey ruḫları gülzār
Saña boyun eger gerçi benefşe gibi yüzbiñ var
Hezār aḫsent gül gibi yüzüñ aġ alnuñ açuḳdur

3 — Der ol meh-rū yıḳuḳ gönülleri taʿmiri ḫaḳḳumdur
O meh-rūnuñ benüm başum içün şemşīri ḫaḳḳumdur
Hedef oldu belā tīrine ġamzeñ tīri ḫaḳḳumdur
Delürdüm derd-i ʿaşḳuñla şaçuñ zencīri ḫaḳḳumdur
Ḥabībüm kimsenüñ ḳanın ḳoma boynuñda yazuḳdur

4 — Benüm yārum güzeller içre bir maḥbūb-u ġarrādur
Kim anuñ Leylī zülfünden dil-i Mecnūn şeydādur
Yüzü cennet lebi kevşerdürür hem ḳaddi Tūbādur
Dururşa serv-i bālādur oṭursa verd-i raʿnādur
Güzel oldur ki durduġu oṭurduġu yaraşuḳdur

5 — Ḥayālī gönlüñü şād eyleyüb ʿarż-ı cemāl [*] etse
Gönül mülkünde ġam leşkerlerini pāyimāl etse
Ṣadāḳat gösterüb ol ʿāşıḳa ġanc-ü-delāl etse
Seḥerden gün gibi dilber nola ʿarż-ı cemāl etse
Çü Caʿfer ṣubḥ-veş anuñ reh-i ʿaşḳmda ṣādıḳdur

---

[*] Ün-Ü F Üv A M C
[*] Viṣāl olması muhtemeldir.

DUʿĀNĀME [*]

1 — Yoluñ uġrarsa bir gün ey ṣabā cānāna ʿaşḳ eyle
Ki yaʿnī bendesinden ol şeh-i ḫūbāna ʿaşḳ eyle

2 — Melāmet kūyunuñ şūrīde-dil bir ḫākisārından
Saʿādet taḫtına revnaḳ veren sulṭāna ʿaşḳ eyle

3 — Cefā-yi rūzigāra ṣābir olsun görmege lûṭfu
Kerem lûṭfeyle var ol Yūsuf-u Kenʿāna ʿaşḳ eyle

4 — Ol iki ġonca-i nev-rüste-i gülzār-ı ʿOṣmāna
Ol iki mihr-ü-māh-ı ʿālem-i ʿirfāna ʿāşḳ eyle

5 — Yürü dergāh-ı gerdūn-ḳadre var ṭopraġına yüz sür
Bulursañ furṣatı Āġā-yi ʿālī-şāna ʿaşḳ eyle

6 — Oḳusun ṣavt-ı nevrūz-u ʿacem naḳş-ı Ṣafāhanda
Keremden Aḥmede billâhi dervīşāne ʿaşḳ eyle

7 — Maḳam-ı ḳurb-u ʿizzetde buluşsañ İbn-i Ḳayyūma
Muṣavver ruḥdur ol ḥikmet-i Yūnāna ʿaşḳ eyle

8 — Güzīn-i ʿilm-î ṭıb olan ʿilācı eylesün Şāha
Yürü bizden şu bir merdūd olan şeyṭāna ʿaşḳ eyle

9 — Ḳelāmum Āb-ı Ḥayvānın demādem nūş-u cān etsün
Dil-ü-cāndan Kara Balī denen ḥayvāna ʿaşḳ eyle

10 — Ḳoyun uġrusu Ḳurda dürlü dürlü tilkilen bizden
Yürü ol şīr-ṣavlet sīnesi ḳaplana ʿaşḳ eyle

11 — Eşigi atlarına var Ḫayālīden niyāz ergür
O dergāha bizümle yüz süren yārāna ʿaşḳ eyle

---

[*] Kaşīde-i Ḥayālī Beg ber-vech-i nāme Ün | F Ün-Ü Üv A M C
[4] ʿOṣmāna: ʿOṣmānī

TECÂHÜL-Ü ʿÂRİFEYN [*]

1 — Ey ʿaceb bu ṭurra mı yā ebr-i mişg-efşān mıdur
Naḫl-i gül üstünde yā ḫod deste-i reyḥān mıdur

2 — Ḳaş mıdur yā şāhbāz-ı çeşmine iki ḳanad
Yā hilāl-i çarḫ yā hod ḳıble-i īmān mıdur

3 — Ḫāllerle ruḫ mu yā ḫod ḫırmen-i ḥüsn-ü-cemāl
Yā şüreyyā pāyına düşmüş meh-i tābān mıdur

4 — Leb midür yā berg-i gül yā ġonce-i bāġ-ı İrem
Yā dil-i ʿuşşāḳdan bir ḳaṭre düşmüş ḳan mıdur

5 — Diş midür yā ġonca içre jāle yā dürr-ü ʿAden
Çeşme-i ḫorşīdde yā encüm-ü raḫşān mıdur

6 — Ol zenaḫ mı yā raṣad-gāh-ı sipihr-i ʿizz-ü-nāz
Ya çeh-i Bābil-sitān ya Yūsufa zındān mıdur

7 — Yā Rab ol gerden mi yā mihr-ü-vefā ṭūmarı mı
Şemʿ-i kāfūrī midür yā ḫod serīr-i cān mıdur

8 — Sīne mi yā ḫod ḥarīr-i ḫām yā kettān-ı Mıṣr
Ḳāḳum-u Rūsī mi yā ḫod vāşaḳ-ı Şīrvān mıdur

9 — Nāfe mi yā sāġar-ı ʿişret mi yā ḥavż-ı behişt
Murġ-u cāna āşiyān yā ḫod neşāṭa kān mıdür

10 — Ġoncalar mı yā şükuft olmuş kenār-ı servde
ʿĀlem-i ebdān içün yā nāme-i ʿunvān mıdur

11 — Ey Ḫayālī ḳarañuluḳdur ötesi açmazın
İki sāḳı māhīyān-ı Çeşme-i Ḥayvān mıdur

---

[*] Ḳaṣīde-i Ḫayālī ber vech-i tecāhül Ün | Ü F Ün Üv A M-C
[5] ḫorşīdde: ḫorşīdden Ün M
[11] açmazın: aūmazın M

TAḤMĪS-İ ĠAZEL-İ ẒĀTĪ

1

Cānuña āteş urur bir mihr-i raḫşānuñ mı var
Sīnede dāġ-ı ġamından nār-ı sūzānuñ mı var
Şubḥa dek şebnem döker bir çeşm-i giryānuñ mı var
Nolduñ iñlersin felek hercāyī cānānuñ mı var
Her maḳāmı seyreder bir māh-ı tabānuñ mı var

2

Esmez iken āb-u-ḫāküñ üzre hergiz bād-ı serd
Çekmez iken bülbülüñ ġoncañdan ālām ile derd
Zīnet eylerken seni geh lâle gāhī sürḫ verd
Beñzüñi ey būstān faṣl-i ḫazān mı etdi zerd
Yoḫsa başı ṭaşra bir serv-i ḫırāmānuñ mı var

3

Gül güler gülşende saña aġlamaḳ olmuş naṣīb
Ġoncaña yoḫsa raḳīb-i ḫār mı oldu ḳarīb
Derde mi düşdüñ ki dermān edemez aña ṭabīb
Aġlayub feryād edersin her nefes ey ʿandelīb
Ḫār ile hemsāye olmuş verd-i ḫandānuñ mı var

4

Mürde iḥyā ḳılduġı çün yāra ben ʿĪsā dedüm
Yoḳdur ey Ḫıżr-ı Sikender-leb saña hemtā dedüm
Yoluma cān terkin etmezsin dedi ḫāşā dedüm
Yoluña cānun revā etsem gerek cānā dedüm
Ḫışm ile baḳdı yüzüme dedi kim cānuñ mı var

5

Ey Ḫayālī ʿaşḳa ḳul olalı sulṭānsın yine
Yaʿnī bir ḥūrī-veşüñ ḥüsnüne ḫayrānsıñ yine
Bir melek ṣūretlünüñ derdi ile nālānsın yine
Zülf-ü dilber gibi ey Ẓātī perişānsıñ yine
Cevri bī-ḥad yoḫsa bir yār-ı perī-şānuñ mı var

[4/3] Terkin: vermek Ür

ḲAṢĪDE-İ ḪAYĀLĪ BEG [*]

1 — Seḥer enfās-ı nesīm etdi cihānı ḫoş dem
Būy-u mişgi ile pür oldu dimāġ-ı ᶜālem

2 — Yügrüşüb lāle-vü-gül rāh-ı ᶜademden gelicek
Oldular ġarḳ-ı ᶜaraḳ ṣanma kim anı şebnem

3 — Bāġ-ı ᶜālemde yine ḥaşr-ı nebātāt oldu
Aldur ḳırmızı gül serv-i çemen sebz-ᶜalem

4 — Oldu her şāḫ-ı şükūfe yine ᶜālī-himmet
Müflis-i ḫāke niṣār eyledi dīnār-ü-direm

5 — Bir ḳuru şāḫdan alçakdürür ol ādem kim
Naḳd-i ᶜömrü var iken etmeye envāᶜ-ı kerem

6 — Geydi her nergis-i zerrīn başa bir tāc-ı Ḳubād
Lāle gül ḫusrevi yādına içer sāġar-ı Cem

7 — Bülbül-ü zār-ṣıfat nāleyi ḳo gül gibi gül
Ġonca-veş baġruñı ḫūn etdügine ḫār ı elem

8 — Ebr gibi girüben māteme dök göz yaşıñı
Baḥr-i elṭāf-ı Ḫudādan eger isterseñ nem

9 — Nāme-veş olma iki yüzlü gül ol defteri dür
Resm edinme iki dillüligi mānend-i ḳalem

10 — ᶜĀḳıbet olsa gerek defter-i aᶜmālüñe naḳş
Alnuña her ne yazıldı ise miṣāl-i ḫātem

11 — Tālib-i genc-i viṣāl olma işit ne idügini
Ey Ḫayālī ruḫ-u dılberdeki zülf-ü pür-ḫam

12 — Dūd-u āteş-kededür pīç-ü-ḫam olmuş yā ḫod
Güneşe ḳarşu yatur mārdürür dopdolu sem

---

[*] Ün A-Ü F Üv M C
[3] aldur: eldedür Ün A
[3] sebz: sebze Ün
[5] etmeye envaᶜ-ı kerem: yemeye envaᶜ-ı niᶜam Ün
[11] pür-ḫam: perçem Ün

ḲASĪDE [*]

1 — ʿĀlem-i ġaybı çemende ḳıldı ḳudret āşikār
Yāsemen birle benefşedür añā leyl-ü-nehār

2 — Encüm-ü ezhār ile gördü şeref buldu çemen
Çarḫ dāġ-ı reşk urub cismine oldu bī ḳarār

3 — Āşiyān-ı bülbülü şāh-ı gül etdi taḫtigāh
Ḳarşu durmuş añā ḫidmetkārdur serv-ü-çenār

4 — Sürmek içün bāġdan şāh-ı şitānuñ ʿaskerin
Eylemiş cemʿiyyet ezhāruñ sipāhı bī-şümār

5 — Tīġ alub destine sūsenler silâḥdār oldular
Lāledür sancaḳ begi nergis emīr-i tāc-dār

6 — ʿAys-ü-nūşa bāġa gel kim bī-sütūn-u-bī ṭınāb
ʿİşret içün ḫaymeler ḳurmuşdürür ebr-i bahār

7 — Şebnem-i gül şu seper cārūb-u sünbül pāk eder
Ḫāne-i ḳalbüñde var ise melāletden ġubār

8 — Götürüb el üzre dedi başa geldüñ yüzümü
Göricek āb-ı revānı gülşen içre sebze-zār

9 — Ṣubḥdem aḳbaba gülşende bülend āvāz ile
Oḳudu mecmūʿa ı gülden bu ebyātı hezār

10 — Vermeden yele ḫayatuñ berġ-ü-bārın rūzigār
Ḳoma destüñden ayaġı devr içinde lāle-vār

11 — Ġonca aġzı serv ḳaddi çeşmi nergis yüzü gül
Ḫaṭṭ-ı sebzidür çemen bir dilber olmuşdur bahār

12 — Ḫıżr Ṣuyu ile dem i ʿĪsādürür āb-ü-havā
Tāze cān bulmaḳ dilerseñ seyr ede gülzāra var

13 — Açdı sūsenler ḳılıc ile diyār-ı gülşeni
Nitekim rūy-u zemīni Şāh-ı gerdūn-iḳtidār

---

[*] Üs—Ü F Ün Üv A M C

14 — Serv-i bāġ-ı salṭanat Sulṭān Süleymān Şāh kim
Ḫūn-u aʿdā ile etmişdür cihānı lāle-zār

15 — Her ḳulu bir Cem eline tīġi cām-ı bezm i rezm
Nuş eden ol cāmı ayılmaz meger rūz-u şümār

16 — Tīri ol şehbāz-ı evc-i feṯḥ-ü- nuṣratdur kim ol
Murġ-u rūḥun düşmanuñ pervāz edüb ḳıldı şikār

17 — ʿAdlüñ eyyāmında ger ey şīr-dil ḳalsa yetīm
Emzirür eṭfālini mīşüñ peleng-i kūhsār

18 — Bāġ-ı rezmüñ içre ḫūn-ālūde başlar nīzede
Ḫande eyler kendü aḥvāline mānend-i enār

19 — Ẓulmet-i şeb gibi düşman gerçi bī-ḥad idi līk
Destüñe gün gibi tīġ alınca ḳılduñ tārmār

20 — Nite servi-i ser-efrāzı yeşil sancaḳ edüb
Lāle-vü-gülden sipeh cemʿeyleye şāh-ı bahār

21 — Ey Ḫayālī Ḥaḳ Taʿālā ʿömrünü ḳılsun mezīd
Dāimā taḫt-ı saʿādet üzre olsun ber-ḳarār

Ġazeliyyāt

ḤARF - ÜL - ELİF

1

1 — Acı çek ister iseñ leẕẕet i ẕevḳ-i ʿuḳbā
Telḫ kām olduġiçün maʿden-i dürdür deryā

2 — Yeridür deyu yerinde yeri terk eyler iseñ
Gökler el üzre ṭutarlar seni mānend-i semā

3 — Çihreñi eyler iseñ zerd riyāżetle eger
Ḳapasın iki cihānı nitekim kāh-rübā

4 — Yaḳ vücūduñ ki şeref bula metāʿ-ı ḳadrüñ
Ṣatılur artuġa damġa ile çün her kālā

5 — Münḥanī oldu Ḫayālī çekeli bār-ı ġamı
ʿĀlemi varlıġa erdi olalı ḳāmeti lā

2

1 — ʿAyn-ı dilden dem-be-dem aḳıtmaz ise ḳan bana
Fürkatüñde yüz yumaz bu dīde-i giryān bana

2 — Bir iki gün fānī dünyāda durub oṭurmaġa
Cāna minnet etmezem besdür ġam-ı cānān bana

3 — ʿAynına ʿālem ḳarañu ḫāke düşmüş cān verür
Leblerüñ hecrinde beñzer Çeşme-i Ḥayvān bana

4 — Başdan ayaġa hilāl etdüm o māhı dün gece
Olmuş idi reşk-i pervīn-i felek dendān bana

5 — Ben Ḫayālī Rumda bir rind-i dürd-āşām iken
Cām-ı faġfūrī içer Ḫāḳān-ı Türkistān bana

---

1 Ü F Ün Üv A C-M
[3] Çihreñi: Çihreyi Ü

2 Ü F Ün Üv A M C
[2] etmezem: etmezin Üs
[3] leblerüñ: lebleri A

3

1 — Neden bī-ḳayd imiş Mecnūn-u şeydā
Ki ḳonmuş başına bin dürlü ġavġā

2 — Nola ḳılsam leb-i dildār içün ah
Ḳani ᶜālemde bir bī-dūd ḥelvā

3 — Ayaġa düş dilerseñ başa çıḳmaḳ
Bununla başa çıḳdı cām-ı ṣahbā

4 — Vücūdum mülküdür Ḳāf-ı ḳanāᶜat
Gönül murġudur ol Ḳāf içre ᶜanḳā

5 — Ḥayālī'nüñ dili deryāya beñzer
Suṭur-u şiᶜridür emvāc-ı deryā

4

1 — Sen yüzü gülsüz cihān gülzārı zındāndur baña
Ḥalḳ-ı ᶜālem gül gibi her gece ḫandāndur baña

2 — Ġamzeñüñ cellādını gönder ki teslīm eyleyem
Çün ḥicāb olan arada ey ṣanem cāndur baña

3 — Rūz-u hecrüñde beni tenhā görelden dōstum
Müstedām olsun ġamuñ her gece mihmāndur baña

4 — Terküñ urdu deyu iġvā eylemiş bī dīn raḳīb
Sevdügüm vallahi billahi bu bühtāndur baña

5 — Ey Ḥayālī çekmezem firdevs-i ferdā ġuṣṣasın
Kim bu gün Cennet cihānda vaṣl-ı cānāndur baña

---

3 Ü F Ün Üv A M C
[1] ḳonmuş: almış Üs | ġavġā: sevdā Ür
[2] dildār: cānān A
[4] Gönül murġudur: Bu gönül murġu Ür

4 Ü F Ün Üv A M C
[4] urdu: urur Ür

5

1 — Ġamuñda hem-nefes oldu feġān-ü-nāle baña
Kim ola merḥamet etmez baḳub bu ḥāle baña

2 — Tuna ṣuyu gibi yaşum aḳıtma hey kāfir
Ṣava raḳībüñi ġamzeñ yeter ḥavāle baña

3 — Dilümde dāġ-ı siyeh sīne ḳana müstaġraḳ
ᶜAceb mi beñzer ise deşt-i ġamda lāle baña

4 — Naṣīb eyleyen eşyāya rızḳını ezelī
Belā-vü-derd-ü-ġamı eyledi nevāle baña

5 — Aḳıtdı ḳanlu yaşum rūy-u zerdüme naẓar et
Ne naḳş geçdi Ḥayālī o çeşmi ala baña

6

1 — Ol melek-sīma perī kim beñzemez insān aña
Cān ile dilden fedā olsun ḫezārān cān aña

2 — Ey felek dervāzesin açma dem-i ṣubḥuñ ṣaḳın
Bir gece ger ṣarılam ben ḫasta-dil ᶜuryān aña

3 — Gerdenine hāleyi ṭavḳ eyledi ᶜuşşāḳ-vār
Boynu baġlu bir ḳul olmuşdur meh-i tābān aña

4 — Gülşen-i derdüñ nihālidür bu cism-i nā-tüvān
Mīvedür baġrum başı berg oldu her peykān aña

---

5 Ü F Ün Üv A M C
[1] oldu feġān-ü: olalı āh-ü-Ün
[2] kāfir: ẓālim Ün
[3] beñzer ise: ḫeñzese Ün | ġamda: ġamuñda Üs
[4] Belā-vü-derd-ü-ġamı eyledi: Belā-vü-derd-ü-ġamuñ eylemiş A
6 Ü F Ün Üv A M C
[1] sīmā: ṣūret Ün
[2] Ey felek dervāzesin açma dem-i ṣubḥuñ ṣaḳın: Subḥgāhuñ ey felek açma şaḳın dervāzesin Üt | ger şarılam ben ḫasta-dil ᶜuryān aña: ben ḫasta-dil ger şarıla ᶜuryān aña Ün | Bir gece kim şarılam ben ḫasta-dil ᶜuryān aña A
[3] hāleyi: hāleden Üs
[4] derdüñ: hecrüñ Ün dehrüñ A

5 — Gördü ekdüm mezraᶜ-ı dilde maḥabbet dānesin
Dūd-u āhum ebr olub yaġdurdu çoḳ bārān añа

6 — Dāġ ı ġamdan rūyu ḫūn-ālūdedür cismüm gibi
ᶜĀşıḳ olmuşdur meger kim lāle-i Nuᶜmān añа

7 — Yār hecri‿ile Ḥayālī şöyle mūnis oldu kim
Rūz u vuṣlat gibi olmuşdur şeb-i hicrān añа

7

1 — Dil bu gün düşdü o māh-ı nūr-efzādan cüdā
Zerre gibi āfitāb-ı ᶜālem-ārādan cüdā

2 — Deşt-i ḥayretde nola ḥayrān isem Mecnūn gibi
ᶜAḳl-ü-fikr-ü-ṣabrdan düşdüm bir aradan cüdā

3 — ᶜAşḳa düşdüm ᶜālemüñ ġavġāsı üşdü başuma
Gitdi olmadı goñül ᶜālemde ġavġadān cüdā

4 — Her kişi yārın temāşā etmede bir gūşede
Ben ḫayāl-i yār ile oldum temāşādan cüdā

5 — Cūy-u eşk ile Ḥayālī pāyimāl oldu göñül
Olalı hicrān ile ol serv-i bālādan cüdā

8

1 — Bāġ-ı cihānda kārı kimüñ āh-ü-zār ola
Bir bülbül ise nām-ı bülendi hezār ola

2 — Alub ṣabā elin iletür āsitanuña
Şol nā-tüvānı kim reh-i ġamda ġubār ola

---

[5] maḥabbet: ḫayālüñ Üe | ebr: berḳ Ür (Ün nushasında ebr tashih edilip yerine berḳ yazılmıştır)
[6] ruyu: cismi A | cismüm: çihrem A
[7] yār: nār-ı C | yār hecri‿ile: hecr-i yār ile A | mūnis oldu: ülfet ṭutdu A
7 Ü F Ün Üv Ür A Üs M A C — Fa Üt Üe
[1] nūr: ḫūḥ Üv C | nūr-efzā: serv-i bālā: A
[2] gibi; vār Ür
[3] üşdü: düşdü F A | ᶜālemüñ ġavġāsı üşdü başuma: başuma üşdü belā-vü-derd-ü-ġam Ür
[4] gūşede: arada C | oldum: ḳaldum A
8 Ü F Ün Üv M C — A

3 — Tīrüñ geçince sīneden el ur ḳılıcuña
Çek ileruya anı ki şāhum yarar ola

4 — Peykān-ı dōst seng-i melāmetle her zamān
Cismüm nihāline dilerin berg-ü-bār ola

5 — Etme Ḫayālī bendeñi maġlūb-u her denī
Sīmurġ peşşeye ne revā kim şikār cla

9

1 — Bezm oldürür ki yār içe mey sāḳī cān ola
Cismümde ḳanum aña mey-i erġavān ola

2 — Tīr-i cefāsı deldüği her üstüḫānumuñ
Ah etdügümce ney gibi işi feġān ola

3 — Göz bu ḫayāl perdesini ḳurmadan gece
Cān bir viṣāl bezmine ḳandan revān ola

4 — Ḫıżr ile ey refīḳ nice hem-nişīn olam
Ben cānı bezl edem o ṭalebkār-ı cān ola

5 — Şiʿrüñde ey Ḫayālī nikāt-ı ḥaḳīḳat añ
Tā dōstāna her biri bir dāsitān ola

10

1 — Subḥdem kim yaḳınub ḫūn-u şafaḳdan ḥınnā
Nev-ʿarūs-u tutuḳ-u çārüm ola çihre-güşā

2 — Feleki reşk-i ṭarab-ḫāne-i Cemşīd edüb
Vere eknāfa ʿiẕārı lemeʿāti⌣ile żıyā

3 — Sāzına şaʿşaʿayi tār edüb zöhre-i çarḫ
Nağme-i sünbüleden eyleye āheng i nevā

---

[4] dilerin: dilerem: Üv C

9 Ü - F Ün Üv A M C

10 Ü F Ün A M C-Üv

[1] yaḳınub: yaḳına C

[2] edüb: eder C

[3] eyleye: eylese Üs

4 — Cürᶜa-i feyż döke arża inā'-î ḫorşīd
Cümle ẕerrāt girüb raḳṣa ola mest-i liḳā

5 — Ben hem ol āyīne-i cāmı alam destüme kim
Naẓar etdükce olur çihre-i maḳṣūd-nümā

6 — Nice göz dikmeyeyin bādeye mānend-i ḥabāb
Görünür iki cihān anda فی الله

7 — Sāġar-ü- bādeye derlerse Ḫayālī yeridür
Āb-ı rūy-u ḥukemā çeşm-i çerāġ-ı şuᶜarā

11

1 — Gözüñ ḳara ve ḳaşuñla ol iki zülf ḳara
Ne ḳara günlere ḳaldum dirīġ vāveylā

2 — Aşıldı sünbüle mānendi sünbülüñe göñül
O beñ olalı ᶜiẕaruñda ḥabbet-üs-sevdā

3 — Görüb yüzümdeki Baḥreyni çeşm-i lü'lü'-bar
Key ıżṭırāba düşer reşk edüb bana deryā

4 — Ḳaçan bana erişür rāh-ı ᶜaşḳuñ almaḳda
Zemīn-i bī-ḥareket ya sipihr-i bī-ser-ü-pā

5 — Ḫayālī Ḳāf-ı ḳanāᶜatde şāhbāz oldu
Evüñ fenāya varur şanma şaḳın ey ᶜanḳā

12

1 — Şol deñlü atdı cevr oḳun ol ḳaşı ya bana
Raḥm eyler oldu şimdi belā-vü-ḳażā bana

2 — Cān yerine tenümde bula derd-i dilberi
Rūz-u vedāᶜ ecel deyicek merḥabā bana

---

[4] feyż: feyżi FA
[5] Naẓar etdükce olur: Ola egme naẓara AC Ola her bir naẓara Ür
[6] dikmeyeyin: dikmeyevüz Ün
[7] Sāġar-ü-bāde: Sāġar-ı bāde: Ü Üv A C
11 Ü F Ün Üv A M C
[2] O beñ: Benüñ Ür
[5] oldu: olalı A | Evüñ fenāya varur: urur ḳanad urur M.
12 Ü F Ün Üv A M C
[1] Şol: Şu F

3 — ʿAşḳ-ı nigār ile düşeli ana raḥmine
Ḫūnābe-i cigerdür o demden ġıdā baña

4 — Ferhād nevbetüm çalar eyler şenāmı Ḳays
İḳlīm-i ʿaşḳı vereli şāhum Ḫudā baña

5 —Oldu Ḫayālī cilvegeh-i ḥüsn-ü bī-şebāt
Derlerse nola āyīne-i pür-ṣafā baña

13

1 — Ol ġınā şāhı ki doydu bende olan ac aña
Ṣubḥ taḫt-ı ʿācdur ḫorşīd zerrīn tāc aña

2 — Bu vücūd eyvānı bir ẓulmet-serādur olmasa
Ger sevād-ül-vech-i fiddāreyn isfīdāc aña

— Künc ü tārīk içre bir ḫoş ṣoḥbetüm var yār ile
Leylet-ül-Ḳadr ile ʿāşıḳdur şeb-i Miʿrāc aña

4 — Penbe-i ġaflet ḳulaġından çıḳardı nāṣiḥüñ
Bir dem içürse Enelḥaḳ cāmını Ḥallāc aña

5 — Bir gedā olsa Ḫayālī bende-i sulṭān-ıʿaşḳ
Ḥaşmetinde pādişāh-ı vaḳt olur muḥtāc aña

14

1 — Ol gün ḳani ki gün gibi sūzān idüm saña
Olsañ revāne sāye-i bī-cān idüm saña

2 — Esrār-ı kāʾināta ezel cürʿadān iken
Ben ḫāniḳāh-ı ʿaşḳda ḥayrān idüm saña

3 — Ne gülde reng-ü-bū var idi ne ṣabāda fer
Ben gülşenüñde bülbül-ü nālān idüm saña

---

[3] düşeli: düşicek Ün Üv C | demden: demde F Üv A M | cigerdür: cigerdi Üv

[4] çalar: çalub Üv | şenāmı: şenāyi Ün Üv duʿāmı A | ʿaşḳı: derdi A

[5] Oldu: Oldum A

13 Ü F Ün Üv A M C

[1] ki doydu: doyundu Ür

[5] olur: ola C

14 Ü F Ün Üv A M C

[1] Olsañ : Olduñ F Üv C | sāye-i bi-cān : sāye gibi cān Ü F Üv C

4 — Sen nāz ederdüñ ehl-i niyāza Medīne-vār
Ben Kaʿbe gibi çāk-girībān idüm saña

5 — Şāhum Ḫayālīyem ki cihān lā-mekān iken
Ben bir mekān-ı ḫāṣda mihmān idüm saña

15

1 — Yüz ṭutdu ehl-i faḳr ile ṣāḥib-ġınā saña
Ey ʿaşḳ bendedür ḳamu şāh-ü-gedā saña

2 — Her yaruñ oldu sīnede bir vādī-i sürūr
Her dāġum oldu cān gözü ḳaldı baḳa saña

3 — Yetdüñ göñülle birlige ey ġonca-i semen
Ḫūnābe-i cigerle olubdur ġıdā saña

4 — Bir cām ile gedā-yi ḥaḳīri Cem eyledüñ
Bezm-i ezelde sāḳī ṣunulmuş seḫā saña

5 — Tabʿ-ı Ḫayālī menbaʿ-ı ʿayn-ı İlāhīdür
Māhīleri çıḳarsa nola āşinā saña

16

1 — Bu leṭāfet ki ʿaṭā eylemiş Allāh saña
Mihr ṭutsa yaraşur ḫıdmet içün māh saña

2 — Bister-i nāzdasın ġonca-ṣīfat uyḫuya var
Eylesün bād-ı ṣabā gibi güẕer ah saña

3 — Şāh-ı nevrūz görüb ḥüsn eli sulṭānı seni
Lāle-vü-gülden eder ḫayme-vü-ḫargāh saña

4 — Eyleyüb terk-i ʿaṣā aha dayanmazsa eger
Şeb-i ġamda eremez zāhid-i gümrāh saña

5 — Baḥr-i naẓm içre Ḫayālī göricek dürr-ü yetīm
Verdi fer terbiyet-i mihri ile Şāh saña

---

15 Ü Ün A — F Üv M C
[4] ḥakīri : faḳīri Ü
16 Ü F Ün Üv A M C
[3] ḥüsn eli sulṭānı : ḥüsn ile sulṭān Üv C | seni : gibi C
[5] Verdi fer terbiyet-i : verdi zer terbiyete Üv

17

1 — Gördü maḫṣūṣ olduġīn meydān-ı istiġnā baña
Şehperin gönderdi ṣorguc Ḳāfdan ᶜanḳā baña

2 — Bezm-i tecrīd eylesem ᶜĪsā-yı Ruḥ-ullah ile
Her ḳadeḥde mīvesin teklīf ede ṭūbā baña

3— Dāġlar bī-ḫār gül farḳumda sünbül dūd-u āh
Derler ise yaraşur naḫl-i cihān-ārā baña

4 — Ḫār-ī kūyuñ ayaġumdan olmadı ey gül cüdā
Reşk edüb göz dikdi gerçi sūzen i ᶜĪsā baña

5 — Dürr ünaẓmum gördü deryālar dilinde söylenür
Ey Ḫayālī bende oldu lü'lü' ü lālā baña

18

1 — Ḫūn-u ciger olalı mey-i dil-güşā baña
Geldi cihān elemleri ẕevḳ-u ṣafā baña

2 — Göz yaşı baḥrine düşeyin zevḳ bundadur
Ṣunma elüñ ḫalāṣ içün ey āşinā baña

3 — Çün ey gedā mücāviriyin künc ü ᶜuzletüñ
Pehlūlarum nişānı yeter būriyā baña

4 — Ḳaṣdum budur ki sāyemi ḫorşīd görmeye
Hergiz olur mu dīde-i encüm baḳa baña

5 — Ḳılsam Ḫayālī gevher-i ᶜirfānuñ āşikār
Ṣaḥrā ola mekānları her baḥr aḳa baña

19

1 — Dilber oldur ki maḥabbet edene kīni ola
ᶜĀşıḳ öldürmek anuñ ṣanᶜat-ü-āyīni ola

---

17 ÜF Ün Üv A M C
[2] ede : eder Ün A
[3] naẓmum : naẓmuñ Ün
18 ÜF Ün A — Üv M C
[1] mey-i : dem-i F
19 ÜF Ün Üv M C — A
[1] ṣanᶜat-ü āyīni: sanᶜatī āyīni Ü

2 — Ḫaṭı sevdāsı ile ʿanber ede terk-i diyār
Zülfünün nāfe-i Çīn ʿāşıḳ-ı miskīni ola

3 — Māh-ı nev iki hilāline anuñ ede sücūd
Ḫāllerden meh-i ruḫsārına pervīni ola

4 — Görmeden zülf-ü-ruḫun geçse eger zāhid-i şehr
Ḳorḳum oldur ki ne īmānı ve ne dīni ola

5 — Ey Ḫayālī yine bu şiʿr-i ḥasen üslūba
Umarın Ḫusrev-i Rūmuñ saña taḥsīni ola

20

Ez Eşʿār-ı Gül ü Ṣad-Berg

1 — Bu güzellik ki ʿaṭā eylemiş Allāh saña
Germ olursa nola mihr-i felek ey māh saña

2 — Nice şerḥ ede benüm neydügümi her nālem
Bezm-i ʿuşşāḳda bir naġme gelür ah saña

3 — Kūhsār-ı ġama gelseñ görüben Ferhādı
Seng-i ḫārāda ede nāḫun ile rāh saña

4 — Begligüñ var o māhuñ elif ü-dāġı ile
Ey gedā ṭabl-ü-ʿalem verdi bugün şāh saña

5 — Ḳāniʿ ol çihre-i zerdüñle Ḫayālī yürü var
Ḫırmen-i ʿaşḳda degdi hele bir kāh saña

21

1 — Kendini etse bu gün her kim feña ender fenā
Şāhid-i maḳṣūd vechi ile baḳā ḳalur baḳā

2 — Vāʿiẓ-i ebleh-firībüñ ṣoḥbeti ḫoşdur velī
Ḫalvetinde būriyāsından gelür bū-yu riyā

---

[5] yine: saña F Ün göre M | Umarın: Umaram: Ün Üv | saña: yine Ün nice Üv

20 Ü F Ün Üv A M C

[3] edem : ede M

[5] zerdüñ : zerd Üv M C

21 Ü Ün A — F Üv M C

[1] Kendini : Kendüzün A | vechi ile : vechine Ün A

3 — Şu gibi ḳalbüñ eritseñ söyleme ırmaġ-var
Zāhidā ābı düşer añılsa geçmiş mācerā

4 — Ser-fürū ḳıl ẕāt ı Ḥaḳ fikrinde kim ġavvāṣı gör
Olmayınca ser-nigūn deryāya olmaz āşinā

5 — Aṭlas-ı gerdūnu etmez himmeti raḫşına şal
Tā ki olmuşdur Ḫayālī bende-i Āl-i ʿAbā

22

1 — Bī-vefādur gül ol ey bülbül çemenden bir yaña
Edelüm şürīdelik sen bir yaña ben bir yaña

2 — Külbem içre dōstum hecrüñde efġān eylesem
Bir yaña der nāle eyler oldu revzen bir yaña

3 — Dikse sīnem zaḫmını cerrāḥlar mecrūḥ olub
Rişte ḳan aġlar baña bir yaña sūzen bir yaña

4 — Kūyuna ergür bizi lûṭf eyle dildāruñ deyu
Pāyuma eşküm düşer bir yaña dāmen bir yaña

5 — Sāġar-ı zerrīn ile düşmezdi nergis payına
Gitmese çīnī ṣurāḥīlerle sūsen bir yaña

6 — Eşigüñ ṭaşı Ḫayālīnüñ yüzünden gitmeye
Seng-i mıḳnāṭīs ola bir yaña āhen bir yaña

23

1 — Gören naẓmum ʿuyūnundan eder ḫūn-u ciger peydā
Nice ḳanlar yutar kān eyleyince bir güher peydā

2 — Serīr-ārā-yi mülk-ü ʿaşḳ imiş Ferhād ı dīvāne
ʿAceb mi Bīsütūn etse aña tīġ-ü-kemer peydā

---

[3] ābı - ānı A

22 Ü F Ün Üv A M C

[1] Bivefādur gül ol ey bülbül çemendan bir yaña : Umma ey bülbül vefā gel git çemenden bir yaña A

[2] efġān eylesem : etdükde feġān A

23 Ü Ün A — F Üv M C

3 — Beyābān-ı maḥabbetde yitürdüm nāgehān kendüm
Ne cismümden nişān ẓāhir ne çeşmüm üzre ter peydā

4 — Tecelli ḳılsa nūr u Ḥaḳ eser ḳalmaz vücūdumdan
Kevākib maḥv eder kendin güneşden olsa fer peydā

5 — Ḫayālī ḫılḳatümden bir melek-rū āşikār oldu
Nitekim ẓulmet i şebde olur nāgeh ḳamer peydā

24

1 — Her dil ki zülfüñ ile şehā bī-ḳarār ola
Varı iki cihān içinde anuñ tārmār ola

2 — Ol serv ger gelürse göñül būsitānına
Gözüm yaşı bu demde aña cūyibār ola

3 — ᶜĀlemde her göñül ki ola ᶜaşḳ kebūteri
ᶜAnḳā-yi Ḳāf her dem aña kem şikār ola

4 — Manşūr-u dil der ise Enelḥaḳ ṣaçuñ aña
Meydān-ı ᶜaşḳ içinde yeridür ki dār ola

5 — Ḫaṭṭ-ı vücūd üzre ḳonar ᶜāḳıbet ġubār
Sen ṣanma kim bu devr-i felek pāyidār ola

25

1 — Āyet-i Muṣḥaf ḫaṭuñdur kaşlaruñ ᶜunvān aña
Zeyl içün iᶜrāblar çeşmüñde her müjgān aña

2 — Tīre göñlüm rūşen olur tīrüñ erse sīneme
Şemᶜi nūr-efşāndürür gūyā ki her peykān aña

3 — Nāme-i şevḳüñ midür ḫāl-i siyāh ile ḫaṭuñ
Kim yazarken damlamışdı gözlerümden ḳan aña

4 — Topdur peymāne içre gūyīyā her bir ḥabāb
Kim ṣaçı ᶜaksile sāḳīnüñ olur çevgān aña

5 — Leblerüñ peymānesinden cürᶜa ṣaç ḳabrümde kim
Nāzil olmuş āyet-i يحيى العظام ey cān aña

---

24 Üe — ÜF Ün Üv A M C
Bu gazelde mahlas beyti yoktur. Hayālīnin gazellerine çok benziyorsa da nazire olması da ihtimal dahilindedir.

25 Üe — Ü F Ün Üv A M C

6 — Güşe-i miḥnetde cān verür Ḫayālī derdmend
Bir naẓar ḳılmaz iseñ ey Āṣaf-ı devrān aña

26

1 — Tīġler kim çekdi cevlān içre ol ḳātil baña
Pīrehen çāk eyledüm ta olmaya ḥā'il baña

2 — İncinüb ahum yelinden hiç egilmez ol nihāl
Ah kim serv-i revānum olmadı mā'il baña

3 — Derd-i ʿaşḳı çekdügümden yoḳ ġamum ey dōstlar
Ol perī vaṣlını aġyār etdügi müşkil baña

4 — Deyrde rūḥ-u mücerred olalı bir bādeden
Nilgūn ṭāremde ki ḫorşiddür menzil baña

5 — Ey Ḫayālī dehr ẓulmünden yaḳañ çāk eyleyüb
Nāle ḳılma kim naẓar ḳılmaz Şeh-i ʿādil baña

HARF - ÜL - BĀ

1

1 — Ey ḳaşuñ pek ya çeküb atmaḳda sehm-endāz-ı ḫūb
Tīr-i ġamzeñ ehl-i derd içinde maḥbūb-ül ḳulūb

2 — Tutmuş idüm dest-i ᶜaşḳuñla melāmet dāmenin
Ten libāsın vermeden ervāḥa Settār-ül-ᶜuyūb

3 — Yāra baḳ ġayra naẓar ḳılma deyu te'dīb içün
Çeşm i ᶜālem-bīnüme kirpiklerüm ḳaldurdı çūp

4 — Himmetüm raḫşına meydān māverā-yi kā'ināt
Ḳudretüm çevganına gerdūn-u gerdān oldu ṭop

5 — Cāme-i cismüm Ḥayālī gördü mey-ālūdedür
Āb-ı istiġfār ile pāk etdi Ġaffar-üẕ-ẕünūb

2

1 — Ḥūblar sevdāsıdur ᶜālemde maḥbūb ül ḳulūb
Ḥamdü-lillah kim naṣībüm oldu bu sevdā-yi ḫūb

2 — Yāra ᶜāşıḳ geçdügüm taᶜyīb eder ḫalḳ-ı cihān
Nābedīd etse rakībi bārī Settār-ül ᶜuyūb

3 — Her gün ahumdan benüm raḥm eylese etmeñ ᶜaceb
Her günahumdan beni pāk etdi Ġaffār-üẕ-ẕünūb

4 — Mevlevī gibi felekler üstüne döner anuñ
Şems gibi başını ᶜāşıḳ bu yolda ḳılsa ṭop

5 — Ḳanlu yaşuñla Ḥayālī gibi etmezseñ vużū'
Cāmiᶜ-i Ḥaḳda imām-ı ᶜaşḳa neylersin uyub

---

1 ÜF Ün Üv A M C

[1] sehm: tīr Ü Ün M | pek: berk F Ür | derd içinde: diller içre A (doğrusu bu olacaktır)

2 Ü F Un Üv A M C

[3] etdi : etse F M

[4] gibi : olub A | başını ᶜāşıḳ bu yerde ḳılsa: ᶜāşıḳuñ başı bu yolda olsa A

[5] yaşuñla : yaşuñdan A

3

1 — Yegdür şu ḳaṣrdan k'ola anuñ ṣoñu ḫarāb
Rind-i şarāb-ḫareye cām içre bir ḥabāb

2 — Cemʿet özüñü olma perīşān raḳam-miṣāl
Fānī cihānı ṣıfr gibi hiçe ḳıl ḥisāb

3 — Sevdā-yi zülf-ü dilber eder tīre gönlüñü
Gün pertevine ḥāʾil olur nitekim seḥāb

4 — Meyl etme yüzde zülfüne kim ḳonmaz aña murġ
Bir gülsitān içinde aṣılsa per-i ġurāb

5 — Yerde gerek Ḫayālī yüzüñ sāye-veş senüñ
Başuñ ererse göklere mānend-i āfitāb

4

1 — Ey ṣabā benden nigaruñ kūyunuñ meydānın öp
Devlet elverse nişān-ı maḳdem-i derbānın öp

2 — Nāgehān ʿarż-ı cemāl eylerse ol sulṭān-ı ḥüsn
Sür ayaġı tozuna ruḫsāruñı dāmānın öp

3 — Nāfe gibi baġrumı ḫūn eyleyübdür intiẓār
ʿArż ederken ḥālümi zülf-ü ʿabīr-efşānın öp

4 — Gülşeninde ḫāṣṣa varsa bāġbān-ı ġamzesi
Devlet-i bīdāra erdüñ ġonca-i ḫandānın öp

5 — Ey ṣabā etseñ Ḫayālī bendeden ʿarż-ı niyāz
Aña bu devlet yeter dergāh-ı ʿālī-şānın öp

---

3 Ü F Ün Üv A M C
[2] miṣāl : gibi A Üs
[3] gönlüñü : gönlümü Ü F Ün Üv M
[4] Bir: Her | per-i:ser-i Üv
[5] ererse göklere: göge ererse de Ür Üe

4 Ü Ün A - F Üv M C (bu gazel «p» kafiyelidir. Fakat eskiler buna bā-ı farsi diyüb çok defa ayrıca bir serlevha komazlar)
[3] eyleyübdür: eylemişdür Ü

ḤARF-ÜT-TĀ'

1

1 — Gerçi mey içmekden oldu bezmde hüşyār mest
Şevḳ-i laʿl i yār eder līkin beni her bār mest

2 — Āşiyān-ı bülbülüñ başında güller ḳanlu dāġ
Şāḫ-ı gül olmuş gülistān içre Mecnūn-vār mest

3 — Her kişi bezm-i cihān içinde bir ḥāletdedür
Şemʿ yanmaḳda ṣurāḥī gülmede aġlar mest

4 — Gonca mey içmiş ḳoḳular aġzını bād-ı seḥer
Dirhem-i jāle⌣ile baş ḳurtarsın ol evgar mest

5 — Gözlerüñ ḫaṭṭuñ gelelden doydu ʿāşıḳ ḳanına
Ḳara gününde olur mey içmeden küffār mest

6 — Zāta ʿāşıḳlar ser-ü-ten ṣoḥbetinden geçtiler
Oldu bī-cām ü ṣurāhī ṭālib-i dīdār mest

7 — Bildi ʿālemler Ḫayālī saña şeydā olduġın
Añlanur bin eylesün keyfiyyetin inkār mest

8 — Ger bu naẓmı rūḥ-u Cāmī⌣ile Nevāyī işide
Uyanub ḫāb-ı ʿademden olalar tekrār mest

2

1 — Serv-i ḳaddüñdür çınarı eyleyen gülşende pest
Bu meṯ̱el meşhūrdur kim dest ber bālā-yı dest

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[1] yār eder līkin: yārdur eden A
[4] seḥer: ṣabā Üs
[5] bu beyit yanlız A nushasında vardır.
[7] Üv | şeyda: ʿāşıḳ Ün
[8] Ün Üv
2 Ü F Ün Üv A M C

2 — Ḫaṭṭ-ı lā'lüñ ey ṣanem ṭutmuş Nesīḥā şerbetin
Rūy-u gülgünuñda ḫālüñ hindū-yi āteş-perest

3 — Nola yıḳsañ göñlüm ey Cemşīd-i eyvān-ı cemāl
Rūzigār āyīne-i Iskendere verdi şikest

4 — Kem ḥabābın bādenüñ vermez Ferīdūn tācına
Güşe-i kūy-u ḫarābāt içre bir evgâr mest

5 — Bezm-i dünyānuñ Ḫayālī çekdi seyrinden ayaġ
Oldu dürd-ü mey gibi meyḫānede ehl-i nişest

3

1 — Bir ʿāleme ermişdürür erbāb-ı ḫarābāt
Kim duşda daḫi görmez anı ehl-i münācāt

2 — Mey telḫ olıcak ḥālet olur anda ziyāde
ʿAşḳ ehline yeter bu ḳadar keşf-ü-kerāmāt

3 — Ārām edemez dil göricek sāġarı pür-mey
Ḫorşīdi göricek nola raḳṣ eylese ẕerrāt

4 — Ferzīn gibi kec-revligi ḳo naṭʿ-ı felekde
Çarḫ etse gerekdür seni bir lûʿb ile şehmāt

5 — Sevdā-yi cihānı ḳoma göñlüñde Ḫayālī
Ol Kaʿbe-i ʿulyāyi niçün mesken eder Lāt

4

1 — Ey ḫaṭṭ-ı yār her ṭarafa nāmeyi daġıt
ʿUşşāḳuñ işi bitdi bu hengāmeyi daġıt

---

[2] ṭutmuş : ṭıtdu Ün || şerbetin : meşrebin Ü Ün A M
[4] bir : her Ü F Ün Üv M C
[5] dürd-ü mey : meydürdü M | meyḫānede : ḫumḫānede Ün
3 Ü F Ün Üv A M C
[1] Kim duşda: Duşunda C
[2] ʿAşḳ: ẕevḳ Ün A
[3] pür-mey : bezmi Üv
[4] kec : kej Üv | felekde : cihānda Ür Üs Üt | lûʿb ile : vech ile Üv
[5] göñlüñde : göñülde Ü
4 Ü F Ün Üv A M C

2 — Eşcār-ı kūhsār baña ḳol ṣalub dedi
ᶜUryān-ı ᶜaşḳ olub bize gel cāmeyi dağıt

3 — Bir noḳṭanuñ ḥaḳīḳatidür çün ḥurūf-u kevn
Ey ḫāce ᶜārif ol varaḳ-u-ḫāmeyi dağıt

4 — Gül mevsiminde bādeye fetvā dilerse ḫalḳ
Eknāf-ı dehre bir nice ᶜallāmeyi dağıt

5 — Şāh ol Ḫayālī kişverine muṭmaᵓinnenüñ
Tīġ ı himemle ᶜasker-i levvāmeyi dağıt

5

1 — Añılur gerçi ḫarābāt içre nāmuñ mey perest
Oldu bu meyḫānede ḫumlar tehī ben nīm-mest

2 — Rehne tāc ü-ḫırḳayı göndermedi meyḫāneye
Sāğara ṣōlī uzatmasun bu bezm içinde dest

3 — Daᶜviᵓ-i ḥüsn eyleyüb meydanuña geldükce mihr
Ḥüsn-ü ᶜālem-gīrüñ ey meh-rū düşürdü anı pest

4 — Bezm-i ḫāṣ-ı yārda Manṣūr-u fānī-meşrebe
Kāse-i serden ṣunulmuş bāde-i bezm-i Elest

5 — Kār-ger olmaz Ḫayālī bu dil-i pür-şevḳe ġam
Cām-ı mihre ermedi seng-i ḥavādiṣden şikest

6

1 — Gōz yaşı baḥrinde oldum ᶜāşıḳ-ı sevdā-perest
Bir nehengem fāriġ-i dām-ı cihān deryā-perest

2 — Rūy-u gülgūnuñda ḫālüñ hindū-yi āteşkede
Lâᶜl-i cān-baḫşuñda ḫaṭṭuñ kāfır-i ᶜĪsā perest

3 — Hāy-ü-hūdan geçmedi meyḫāneden gelmiş gibi
Gōrmedüm ṣōlī gibi ᶜālemde bir ġavġā-perest

---

5 Ü F Ün Üv A M C
[3] **meydānuña** : meydāna F Üv | geldükce: girdükce Ün girdüginee Üv

6 Ü F Ün Üv A M C

4 — Derdüñüñ bir dāġını iki cihāna vermezem
ᶜAşḳ bāzārında oldum ḫāce-i dünyā-perest

5 — Ḫūn-u dil nūş et Ḥayālī elde iken cām-ı ᶜaşḳ
Bu demi ḫoş gör ṣaḳın olma ġam-ı ferdā-perest

7

1 — Sīnede ey dil ġam-ı cānānı mihmān oldu ṭut
Ḫūn-u dil çek dāġuñı küynüklü biryān oldu ṭut

2 — Ḳaṭre ḳaṭre ḳanlu yāşuñ bir ṣanem zülfünde gör
Yā kef i Cibrīlde tesbīḥ-i mercān oldu ṭut

3 — Ol ḳaşı yanuñ ḳaçurma oḳlarından sīneñi
Ġam beyābānında bir ḫāk-i neyistān oldu ṭut

4 — Tā ki ḳānicsin ḫayāle saña el vermez viṣāl
Perde-i çeşmüñ ḥicāb-ı vech-i cānān oldu ṭut

5 — Ḳaşlaruñ çīni Ḫayālī bāc alur faġfūrdan
Kendüñi İran ile Turana ḫaḳan oldu ṭut

---

[4] Derdüñüñ : derdümüñ M | vermezem : vermezin A M
[5] ᶜAşḳ : ġam Üv

7 Ü F Ün Üv A M C

[4] çeşmüñ : cismüñ M

Harf-üş şa[1]

1

1 — Öpmege el vermedi cānān elinden elġıyāş
Ẓulm elin uzatdı ol fettān elinden elġıyāş

2 — Sāyeveş ḳaldum ayaḳda raḥm edüb almaz elüm
Ol ḳıyāmet serv-ḳad cānān elinden elġıyāş

3 — Ẓulm eli⌣ile yıḳdı dil mülkünü vīrān eyledi
Elġıyāş ol ẓulmü çok fettān elinden elġıyāş

4 — Ḫāme ile el bir edüb rāzumı fāş eyledi
İki yüzlü defter-ü-dīvān elinden elġıyāş

5 — Aġlamaḳdan dīde elden çıḳdı el vermez baña
Ey Ḫayālī ol gül-ü ḫandān elinden elġıyāş

---

1 Ün A C — Ü F Üv M

[2] elüm: ele C

[3] Ẓulm eli⌣ile yıḳdı dil: Ẓulm ile yıḳdı bu dil A Ẓulmü yıḳdı bu gönül Ün

[4] Ḫāme ile: Ḫāmesi⌣ile A Ün

[5] Aġlamaḳdan: Aġlamaḳla Üt

Ḥarf-ül-cīm

1

1 — Gönülde ʿaşḳuñ oldu ey cevān genc
Belī vīrānede olur nihān genc

2 — Derüb encüm nuḳūdun gerçi ey meh
Döker meydāna her şeb āsumān gene

3 — Sen etseñ mihr-i ḥüsnüñ āşikārā
Dolar bir anda ẕyüz kevn-ü mekān genc

4 — Ġınā iḳlīminüñ sulṭānlarına
Görünür cümle evrāḳ-ı ḫazān genc

5 — Benüm olsa eğer ey āfet i Rūm
Stanbul pāy-i taḫtında olan genc

6 — Baña ḳılsa revāne Ḫusrev-i Hind
Diyār-ı Rūma yüz pīl i demān genc

7 — Eğer ḫaḳan ile faġfūr-u Çīn hem
ʿAṭā ḳılsa bu ḫāke bī-kerān genc

8 — Daḫi Ḳārūn ile ḫāk-i siyehde
Ne deñlü var ise ey bī-amān genc

9 — Verüb bu çümlesin alam belāñı
Kim oldur cān içinde cāvidān gene

10 — Ḫayālī dilde ṣaḳla derd-i yārı
Kesilür başlar olsa ʿayān genc

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[3] Dolar : Dola A
[4] Ġınā : Fenā F | görünür : göründü A
[9] Verüb : Verem Ün A | cümlesin : cümleyi Ü
[10] Dilde ṣaḳla derd-i yārı : ṣaḳla derd-i yārı dilde A Üv

2

1 — Dilā Mecnūn-ṣıfat ᶜuryān-ı ᶜaşḳ ol pīrehenden gec
Belā meydānınuñ gerçek şehīdi⌣iseñ kefenden gec

2 — Yürü her serv-i bālāya aḳıtma şu gibi göñlüñ
Fenā gülzārinuñ el çek gülünden gel dikenden gec

3 — Çekilmiş dūd-u ḥasretdür bu bāġuñ serv-i dilcūsu
Dökülmüş zehr-i miḥnetdür ruḫ u ḫāke çemenden gec

4 — Göñül şehbāzını sīmurġ-u Ḳāfa hem-cenāḥ eyle
Bu alçaḳlarda pervāz eyleyen zāġ u-zeġanden gec

5 — Ḥayālī câme-i zer-beft-ü-aṭlasdan olub fārīġ
Libās-ı müsteᶜārīden geçüb belki bedenden gce

3

1 — Ne ġam ger vaṣl-ı yār içün çekem renc
Kişi kim renc çekmez bula mı gene

2 — Mekānuñ Mekkedür ḳıblem evüñ Ḳuds
Yüzüñ Rūm eli zülfüñ mülk-ü Efrenc

3 — Atuñuñ ayaġına ruḫ ḳoyayın
Tek ey şeh oynama düşmanla şatrenc

4 — Cevānsıñ pīrlerden pend alġıl
Şaḳın ᶜāşıḳlaruñdan alma ilenc

5 — Ḥayālī ᶜāşḳa düşdüñ çünki ṣabr et
Kim olmaz ᶜaşḳ bī ġam genc bī-renc

---

2 Ü F Ün Üv A M C
[5] geçüb: bezüb Ün A M
3 Ün Üv (r kafiyesinde) Ü F A M C
[1] Kişi kim renc çekmez bula mı genc: kişi renc çekmez ise bula mı genc C
[5] Kim: Ki Ün

Ḥarf-üd-dāl

1

1 — ᶜĀşıḳam bir dilbere yoḳ raḥmi ᶜāşıḳlar meded
Baña ḳan aġlar acır sīnemde yanıḳlar meded

2 — Her gece encüm gibi bīdār-ı küy-u dilberin
Bir naẓar eyleñ baña hey gözü açıḳlar meded

3 — Ṣūreti naḳşın gözüm göñlümde etmişken nihān
Ḫavf eder cān görmesün deyu münāfıḳlar meded

4 — Ḥaşr olunca cām ile geçsün ser-encamuñ deyu
Bir duᶜā eyleñ geliñ ben meste ayıḳlar meded

5 — Şām-ı hicrānın Ḥayālī rūz-u vuṣlat etmese
Ṣubḥ gibi mihri ġālib göñlü ṣādıḳlar meded

2

1 — Geçmeye⌣idi ḳāmetüñ ney-şekkere bir ince bend
Devr-i laᶜlüñde başı örtülü ṣatılmazdı ḳand

2 — Zülf-ü pür-çīnüñ meh-i ruḫsāruñ üzre göreli
Dūd-u āhum mihr-i ᶜālem-tāba atmışdur kemend

3 — Servden āvāze gelse ṣanma elḫān-ı ṭuyūr
Ẕikr-i ḳalbī⌣ile duᶜā eyler saña serv-i bülend

4 — Şemᶜlerle kūyuña gelmiş gece māh-ı felek
ᶜĀḳıbet yüz ḳaralıġı⌣ile ṭutulur ol levend

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[1] dilbere yoḳ raḥmi : dilber-i bī-raḥme A
[4] ser-encāmuñ deyu : ser-encamum benüm Ür
[5] etmese : etmege : A
2 Ü F Ün Üv A M C
[1] Geçmeye⌣idi : geçmese⌣idi Üv
[2] atmışdur : şalmışdur Üt
[3] duᶜā eyler saña : saña eyler duᶜā M

— Nāy eylerse Ḥayālī bezmde nālemle baḥş
Pārelensün tīġ-i miḥnetle ḳalem-veş bend bend

3

— Āfitābum yoluñs ḫāk olmasun her ehl-i derd
Ḳorḳarın ẕerrāt olub dāmānuña el ura gerd

2 — Ṣubḥdem eyvān-ı ᶜaşḳ-ı yāra zīver vermeğe
Her gece yur gözlerüñ yaşında gerdūn lāciverd

3 — Şām-ı ġamda lemᶜa-i āhumla daᶜvā ḳılmaġa
Māh-ü-zöhre müşterī meydāna gelsün ferd ferd

4 — Ḳanda beñzer rāh-ı ᶜaşḳuñda şehīd olanlara
Küştelerden püşteler olursa meydān-ı neberd

5 — Ey Ḥayālī eyledi Rüstemleri naẓmuñ zebūn
Ḳuvvet-i bāzūña taḥsīn merdsin vallahi merd

4

1 — Gamzeñ ucundan oldu iki çeşm-i pür-ümīd
Girye deminde ḳanları aḳar iki şehīd

2 — ᶜİlm-i cefā kitābını ders etmede bu gün
İḳlīm-i Rūma gelmedi ḫālüñ gibi ferīd

3 — Duşunda görmeye bir ayaḳ bāde ḫāletin
Ṣōfī rıyāżet ile eger kim ola ḳadīd

4 — Şu ᶜārıżuñda ḫaṭ göricek düşdü ḫançere
Etdi ḳıyās anı gören ᶜaks-i berg-i bīd

---

[5] ḳalem-veş : ḳalem tek Üt

3 Ü F Ün Üv A M C
[1] ḳorḳarın : ḳorḳaram M
[3] daᶜvā : ġavġā M
[4] püşteler : püşte Ü A
[5] bazuña : ṭabᶜuña Üv

4 Ü F Ün Üv A M C
[1] ucundan : oḳundan A | ḳanları aḳar : ḳanlar aḳıdur : M
[3] eger kim ola : olursa eger Ün

5 — Geldi Ḫayālī ḳapuña ᶜarż ı niyāz eder
Devlet ziyāde Pādişehüm ᶜömr ber-mezīd

5

1 — Gelüb ben ᶜandelībin eylemez şād
Elinden ol gülüñ feryād feryād

2 — Yüzünde ḫāl i hindū gibi ṭarrār
Duşunda görmedi ᶜAyyār-ı Baġdād

3 — Tılısm ile iki şemşīr ḳılmış
İki ḳaşın ruḫu gencine üstād

4 — Yazarken şeklin olmuş naḳş ı dīvār
Baḳub sīb-i zenaḫdānına Bihzād

5 — Beñidür murġ u dil şehbāz-ı ᶜaşḳuñ
Ten i pür-dāġum oldu dām-ı ṣayyād

6 — Meh-i nev tīşesine reşk edermiş
Keserken Bīsütūn dağını Ferhad

7 — Ḫayālī ḳaṣr-ı ᶜayşa urmaduñ el
Ḫabābuñ ḫānümānı oldu ber-bād

6

1 — Ṣadā ile bu gün işᶜār eder ᶜūd
Cihānda ṣoḫbet-i yār oldu maḳṣūd

2 — Teni ḳabrinde ḫāk olmuş ve līkin
Daḫi Eyazı gözler çeşm-i Maḥmūd

3 — Dil-i sengīn-i yārı eyledüm nerm
Egerçi āheni mūm etdi Dāvūd

— Ḫayāl-i lebleri arturdu ahum
Ḳani ᶜālemde bir ḥelvā yi bī-dūd

5 — Ḫayālī benligi sen terk ederseñ
Olur senden Ḫudā-vü ḫalḳ ḫoşnūd

---

[5] eder : edüb M ede Üv A
5 Ü F Ün A—Üv M C
6 Ü F Ün A—Üv M C

7

1 — Dilesem yār-ı semen-çihreme yazmaḳ kāġıd
ᶜAks-i rūyumla ḫazān bergi olur aḳ kāġıd

2 — Meğer açmazdan açam dilbere ṭūmār-ı dili
Ḥālümi ᶜarż edemez bir iki parmaḳ kāġıd

3 — Alnumuñ aldı ḳara yazuların çünki dile
Ḫāme ḳan aġladı dökdü başa ṭopraḳ kāġıd

4 — Yalanı kāġıda yazar ki ṣata ḫāce ḥakīm
Vaᶜiẓ i şehrüñ işi ṣıtmaya ṣatmaḳ kāġıd

5 — İmriᵓ-ül-Ḳays gibi oldu Ḫayālī ḥaḳḳuñ
Bu faṣāḥatle der-i Kaᶜbeye aṣmaḳ kāġıd

---

7 Ü Ün A—F Üv M C

Ḥarf-ür-rā

1

1 — Demeñ Mecnūna fenn-i ʿaşḳı tekmīl etdi kāmildür
Benüm yanumda ol dīvāne bilmez nesne cāhildür

2 — Anuñçün ḥabs eder peykānuñı dil ey kemān-ebrū
Ki ol bir kāfir-i bī-dīn elinden geldi bir dildür

3 — Göñül uşlu iseñ ol vālih-ü- şeydāsı bir ḫūbuñ
Şu kim dīvānesidür bir perīnüñ rind-ü-ʿāḳildür

4 — Dögünsem nola ṭaşlarla bugün ol Yūsuf-u ḥüsnüñ
Kefine kim direm ḳorsa terāzu-vār māʾıldür

5 — Ḥayālī rūze-i ġamda hilāle döndügi bu kim
Senüñ ʾīd-i cemālüñ görmedi ey māh bır yıldur

2

1 — Tāliʿümde bu göñül her kime kim māyil olur
Göremez bir gün anuñ māh-ı cemālin yıl olnr

2 — Rūzigār etdi belā mevcini çeşmümde ʿayān
Acılıḳlar çeker ol kimse ki deryā-dil olur

3 — Bu ḳadar dāne-i encümle bitürmez bir kāh
Mezraʿ-ı sebzi sipihrüñ nice bī-ḥāṣıl olur

4 — Oḳ gibi dogru varur ya gibi egri eremez
Menzil-i ʿaşḳı nigāruñ ne ʿaceb menzil olur

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[1] fenn-i: ʾilm-i Ün
[2] Ki: Kim M
[5] ġamda: ġamdan M | ʿīd-i: mihr-i Ün C māh-ı Ü F Üv
2 Ü F Ün A M C-Üv
[1] gün: kez A
[2] çeşmümde: çeşmümden C
[3] Mezraʿ-ı: Hırmen-i Ü F M C

5 — Gayrıya mihr-ü-vefā ola Ḥayālīye cefā
Ey şeh-i mülk-ü melāḥat buña kim ḳāyil olur

3

1 — Lāleler şaḥn-ı gülistānda ḳadeḥ-nūş oldular
Güft-ü-gūy-u bülbüle güller ḳamu gūş oldular

2 — Üstüḫān-ı sīneden emvāc peydā etdiler
Her rıyāżet ehli bir deryā-yi pür-cūş oldular

3 — Ḥaḳḳı biz bulduḳ deyu ẓann etmesün aṣḥāb ı ḳāl
Cūylar çün erdiler deryāya ḫāmūş oldular

4 — ʿAsker-i nefs-ü havāya çekdiler ahı livā
Ḥalḳa ḥalḳa dāġlar birle zırıh pūş oldular

5 — Ben Ḥayālī bir şikārın alıcı şehbāz idüm
Ḳapdı serverler beni nāgeh ḳaraḳuş oldular

4

1 — Ol nāzenīn ki ḥüsn elinüñ dilberi geçer
Cāndan ḫayāl-i vaṣlı içün dil berī geçer

2 — Gül gibi iken elden ele varma dōstum
Kim elden ele düşse ṣolar gül feri geçer

3 — Yüzümle süpürüb yolu yaşumla ṣularam
Şehrüñ çü ʿizz-ü- nāz ile dilberleri geçer

4 — Dellāl-ı şevḳe cānumı deñ eylesün mezād
K'ol āfitāb-ı zöhre-cebīn müşterī geçer

5 — Menʿetme şekkerüñi Ḥayālīden ey ṣanem
Kem gördügüñ ḥerīf bu gün sükkerī geçer

---

[5] mihr-ü- : lûṭf-u- Üt

3 Ü F Ün A M C—Üv
[1] ʿşaḥn-i gülistānda : bezm-i çemen içre Ün
[2] sīneden : sīnede Ü F Ün A M
[3] deryāya : deryāda Ü M

4 Ü F Ün Üv A C-M
[3] yolu: yeri Fa | şularam: suların C | çü. ki F | dilberleri: ol dilberi Üv

5

1 — Dişüñ lü'lü' lebüñ mercan ruḫuñ baḥr-i melāḥatdür
İki zülfüñ neheng ol baḥre ḳaşuñ mevc-i āfetdür

2 — Ṣıraṭuñ ᶜaynıdur ḳaşuñ ṣaçuñda ḥaşr olur diller
Ṣorarsañ ben günehkāra o ḳāmet ḫod ḳıyāmetdür

3 — Diyār-ı ḥayretüñ Mecnūn şeh-i şāḥib-külāhıdur
K'anuñ başında ḳuşlar āşiyānı tāc-ı devletdür

4 — Yaşumla ḳan revān oldu başumdan ᶜaḳl ise gitdi
Cihān aġyārdan ḫālī gelürseñ gel ki furṣatdur

5 — Ḫayālī devlet el verdi diyār-ı ᶜaşḳa şāh oldum
Otaġam başum üstünde hümā-yi evc-i ᶜizzetdür

6

1 — Şemşīr-i intiẓār ile dil pāre pâredür
Hep pāreye ṣalan beni ol māh- pāredür

2 — Ser-geştesi olalı o māhuñ felek gibi
Dāmānum eşk-i çeşmüm ile pür-sitāredür

3 — Ḳıldı lebüñ ḫayāli raḳībüñ dilinde cāy
Ḫārā içinde ṣan ki yatur lāᶜl-pāredür

4 — Yanumca sürünür ḳomaz üftādelik yüzün
Sāyem diler yüzüñ göre bir yüzü ḳaradur

5 — Cennet Ḫayālī gūşedürür küy u yārdan
Dūzaḫ feġānum oduna nisbet şerāredür

7

1 — Cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler
O māhīler ki deryā içredür deryāyi bilmezler

---

5 Ü F Ün Üv A M C
[1] lebüñ mercān: -yi cān-perver A
[4] yaşumla: yaşumdan M
[5] üstünde: ucunda F | evc-i: tāc-ı Ü F Ün Üv M C
6 Ü F Ün A M C—Üv
[1] ol: bir Üs
7 Ü F Ün Üv A M C
[1] O: Şu Ün A

2 — Ḫarābāt ehline dūzaḫ ᶜazābın añma ey zāhid
Ki bunlar ibn-i vaḳt oldu ġam-ı ferdāyi bılmezler

3 — Şafaḳ-gūn ḳan içinde dāġını seyr etse ᶜāşıḳlar
Güneşde ẕerre görmezler felekde ayı bilmezler

4 — Ḫamīde ḳadlerine rişte-i eşki ṭaḳub bunlar
Atarlar tīr i maḳṣūdu nedendür yayı bilmezler

5 — Ḫayālī faḫr şalına çekenler cism-i ᵒuryānı
Anuñla faḫr ederler aṭlas-u dībāyi bilmezler

8

1 — Cān-nişār olduġuna cānāna acır gördüler
Ehl i dıller göz yaşın bir bir naẓardan sürdüler

2 — Lāle evrāḳın çemenler yele verdi şanmañuz
Al kāġıdla güle tāze ḫaber uçurdular

3 — Ḳāżī ᶜasker oldu gül şāhına nevrūz-u şerīf
Gece gündüz geldiler añа berāber durdular

4 — Eyleyüb meclis çemende sen ḥarāmīsin deyu
Ḳāżīler bī-ḥad ṣurāḥīnüñ günāhın ṣordular

5 — Ey Ḫayālī ḫaṭṭ-ı dildāra dil uzatmış meger
Bāġda miskīn benefşenüñ ḳulaġın burdular

9

1 — Anlar ki tecerrüd etegin pāya çekerler
Himmet ḳademin ṭārem i mīnāya çekerler

2 — Bir pīre eriş ḳaṭre-i bārān kᵓola ṭālib
İrmaġlar ol ḳaṭreyi deryāya çekerler

---

[3] Güneşde: güneşden A

8 Ü F Ün Üv A M C

[2] yele: bāda Ün | çemenler yele verdi: yele verdi çemenler M | güle: göge Üv

[3] Gece gündüz geldiler: gece ve gündüz gelüb Ün

[5] dil uzatmış meger: dil uzatduñ deyu Ün

9 Ü F Ün Üv A M C

3 — İç ḳanumı kim cān ola maḳṣūduna vāṣıl
Ṣayd etmege yārı mey-i ḥamrāya çekerler

4 — Bu dār-ı cihān içre tecemmülden edüb ᶜad
Manṣūru fenā ehli ser-ü-pāya çekerler

5 — Eşᶜār-ı Ḥayālī var iken gūşunu şehler
Bilsem ne içün lü'lü-yi lālāya çekerler

10

1 — Daᶜvā yi ḥüsn ḳılmaġ ı ᶜālemde ey nigār
Sen dil-sitān ile büt-i Çīnüñ ne cānı var

2 — Peykānlaruñ bedende gelüb olalı muḳīm
Gam ᶜaskerine oldu tenüm āhenīn ḥışār

3 — Ḳanlu yaşumla yazmaġa ġam mācerāsını
Ruḫsār-ı zerdüm oldu benüm levḥ-i zer-nigār

4 — Gün gibi göge erdi başum olalı şehā
Ben ᶜāşıḳ-ı felek-zede kūyuñde ḫākisār

5 — Kimdür Ḥayālī der iseñ ey serv-i ḫōş-ḫırām
Bir derd esiri ᶜāşıḳ-ı bed-nām-ı rūzigār

11

1 — Bir güzel sevdüm ḳılıcından demādem ḳan aḳar
Gūyıyā bir cūydan berg i gül-ü ḫandān aḳar

2 — Gözlerüm gördükde yārı ḳanlu yaş eyler revān
Cūylar evvel bahār olsa eder ṭuġyān aḳar

3 — Bir ışıḳdur şemᶜ-i bezm-ārā diyār-ı Şām'da
Ceẕbe-i dīdārına pervāneden ḳurbān aḳar

---

[3] Cān: dil Ün
[4] Bu: Bir Ü F Ün Üv M C | cihān: fenā Ün
10 Ü F Ün Üv A M C
[5] der iseñ ey : derseñ eyā A M | ᶜāşıḳ-ı bed-nām : ᶜāşıḳ u- bednām 'A
11 Ü F Ün Üv A M C
[1] sevdüm : gördüm A C | cūydan : cūydur Üv
[2] eyler : olsun C | olsa : erse Ür | eder : edüb Üt

4 — Çeşme i Ḥayvān aḳaldan Ḫıżra verdi⌣ise ḥayāt
Şāh elinden ẕülḥayāt olanlara iḥsān aḳar

5 — Aldı gitdi penbe-i dāġum Ḥayālī seyl-i eşk
Gūyiyā bir cūydsn berg-i gül-ü ḫandān aḳar

12

1 — Etmege iḥyā bahārı ebrden bārān aḳar
Ẓulmet içinde ṣanasın Çeşme-i Ḥayvān aḳar

2 — Çāk çāk etdüm tenüm hecrüñde ḳan oldu revān
Bu zemīn-i sīnede her vādīye hicrān aḳar

3 — Sīnemüñ dāġın görüb ᶜuṣṣāḳ teslīm oldular
Er ocaġıdur benüm şāḥum buna ḳurbān aḳar

4 — Bir nice hem-dem hem-āġāzuz ki faṣṣād-ı ḳażā
Birümüzden ḳan alursa cümlemüzden ḳan aḳar

5 — Naẓm-ı cān-baḫş-ı Ḥayālī mürdeye verür ḥayāt
Geceler iḥyā eden ᶜārif deminden cān aḳar

13

1 — Ḳlifler serv peykān ġonca ṣaḥn-ı sīne bāġumdur
Gül-ü gülzār-ı ġam cismümde ḳanlu tāze dāġumdur

2 — Senüñ dikmeñ geçer sīnemde tīrüñ ey kemān-ebrū
Gamuñ odu ile göñlümü ben yaḳdum çerāġumdur

3 — Ben ol Mecnūn-u ᶜaşḳem seyr-i ṣaḥrādan elüm çekdüm
Duraġum kūy-u ġam künc-ü belā her şeb yataġumdur

4 — Şafaḳ mey mihr-ü-meh sāġar ḥabābıdur anuñ encüm
Elümde mest-i ᶜaşḳem iki ᶜālem bir ayaġumdur

---

[4] Şah elinden: dest-i Şehden Ün

12 Ü F Ün Üv A M C

[1] İçinde şanasın: içre şanasın kim Üv

[2] vādīye: vadī-i Ü F Üv M C

[3] ocaġıdur; bucaġıdur: Üv | şāhum: başum Ü rūḥum M

[5] verür ḥayāt: canlar verür Üs | ᶜārif:ᶜāşıḳ | geceler: mürdeler Üt:

13 Ü F Ün Üv A M C

5— Nihāl-i ᶜömr-ü Paşadan ḫazān-ı ġam irağ olsun
Ḥayālī şolmasun ol gül budağı bir budağumdur

14

1 — Gördüler dildārı ağzında zebānın gezdürür
ᶜĀşıḳ-ı dil-besteler kef geçdi cānın gezdürür

2 — Yāruñ ahum zer-nişān peykānını dilden ḳapar
Gülşenüñ güyā ṣabā berg-i ḫazānın gezdürür

3 — Her ḳılından çağrışur diller eli‿ile çün nigār
ᶜĀrıżında ṭurra-ı ᶜanber-feşānın gezdürür

4 — Kulle-i ᶜaşḳuñ pelengi yādigārıdur deyu
Şīrler Mecnūn-u mestüñ üstüḫānın gezdürür

5 — Çarḫ ahumdan niyāz edüb Ḥayālī sīnemüñ
Meh yerine penbe-i dāġ ı nihānın gezdürür

15

1 — Serv ile gül çemende ki durub oṭurdular
Bu ḳadd-ü-bu ᶜiẕārı yine sende gördüler

2 — Sensüz açılmazuz deyu peyk-i ṣabā ile
Güller çemende bülbüle kāġıd uçurdular

3 — Mey fā'ide‿ile şöhreti var bir metāᶜ idi
Devr-i lebüñde anı ayaġa düşürdüler

4 — Seylāb ḳabrin eşdi şemāl-ü-ṣabā gelüb
Mecnūn-u bī-kes öldüġü vaḳtin götürdüler

5 — Çünkim Ḥayālī eşkine deryā uzatdı dil
Üşüb bulutlar üstüne kökden uçurdular

---

[5] Nihāl-i : Bahār-ı Üv | ᶜömr-ü Paşadan : Padişādan her Üv C | Paşadan : dilberden A | şolmasun : ṭūbīyem : Üs

14 Ü F Ün A M C—Üv

[2] yaruñ : ḫād-ı A

[3] ḳılından : ṭarafdan Ün A

15 Ü F Ün Üv A M C

[1] ḳadd-ü : ḳaddi Ür

[4] vaḳtin: demde Ü F Ün Üv A M C (Üt nushasında «vaḳtin» dir) eşdi: etdi Ü F Ün Üv A M C (Üt nushasında «eşdi» dir

16

1 — Al cāme‿ile geçen şehr içre ol meh-pāredür
Yaḳmaḳ içün ᶜālemi gūyā bir āteş pāredür

2 — Kim ki içdi sāḳī-i ᶜaşḳuñ elinden bir ayāġ
Cürᶜa-veş pāmāldür bencileyin āvāredür

3 — Ḳatı gönlüñ dōstum cism-i lâṭīfüñde senüñ
Gūyiyā ṣāfī ṣunuñ içinde seng i ḫāredür

4 — Dedi girsün gönlüñe tīġüm delüb çāk eylesün
Gönlüme her demde kārı ol nigāruñ yaradur

5 — Deyr-i ᶜālemde Ḫayālī kime ᶜāşıḳdur deseñ
Ey büt-i ʿĪsī nefes sen ṣaçları zünnaradur

17

1 — Şol gedā kim kūyuñuñ çeşmi‿ile āb-efşānıdur
Pādişāh-ı berr-ü-baḥr olmuş cihān sulṭānıdur

2 — Cāmiᶜ-i tende dilüm bir lāᶜlden ḳandīldür
Kim aña tīrüñ fetīl-ü-şuᶜlesi peykānıdur

3 — Lâle ṣanmañ görünen her nev-cevān ölmüşlere
Acıyub ḳan aġladı çeşm i zemīnüñ ḳanıdur

4 — Ḫāk-i pāyuñ ehl-i ᶜaşḳuñ nūr-u ᶜāynıdur velī
Sīnesi içre ḫayāl-i kākülüñ īmānıdur

5 — Ey Ḫayālī çün gedā olduñ ʿAlīʾnüñ ᶜaşḳına
Ġāfil olma gördügüñ merdāneler meydānıdur

---

16 Ü F Ün Üv A M C

[1] şehr içre : bu şehri Ür | şehrümüz Üt | yaḳmaḳ içün ᶜālemi : ᶜālemi yaḳmaġ içün A Üv

[2] ᶜaşḳuñ: devrüñ M | pāmāldür: üftādedür M

[3] ṣunuñ : şuyuñ Üv A

17 Ü F Ün Üv A M C — Üv

[1] berr-ü-baḥr: baḥr-ü-ber Ü C

[2] dilüm: gözüm Ür

[3] lāle: lāleler Üt — her: bu M biz A

18

1 — Tīrin ḳaçan nişāna ol ebrū-kemān atar
Añа nişān olmaġa ᶜuşşāḳ cān atar

2 — Mecnūn tenini eyldi Leylī itine ᶜarż
Issın aġırlayan itine üstuḫān atar

3 — Evvel naẓarda vermedi Şīrīne cān deyu
Ferhāda ṭaᶜne ṭaşını pīr-ü-cevān atar

4 — Ol münḥanī ki ḳalbüñe cāy ola ᶜālīyāt
Zīrā ki gūyu gök yüzüne ṣavlecān atar

5 — Meydān ı Ḥaḳda çekdi kemān-ı maḥabbeti
Ḥallācdur Ḫayālī benümle kemān atar

19

1 — Dünyā ḳatumda zehr ile perverde mīvedür
Meydān-ı himmetümde felek çarḫ-ı bīvedür

2 — Ḳahruñ deminde lûṭfuña ilter göñül penāh
Dāmānı kūhsār-ı ᶜaẓīmüñ girīvedür

3 — Manṣūr olan fenā yoluna pāyidār olur
Bu kārı ṣanma pīşe i her şaḫṣ-ı līvedür

4 — Dāġuñ cigerde lāle i bāġ-ı firāḳdur
Ḥāl-i ruḫuñ benefşe-i gülzār-ı şīvedür

5 — Meydān-ı naẓmun eyledi Rüstemlerin zebūn
Ḳaṣd ı Ḫayālī maᶜreke-ārā-yi Gīvedür

20

1 — Şiᶜr-ü-sāz-ü-dilber-ü-meᵧ kim cihānuñ cānıdur
Caᶜfer-ābāduñ biḥamdillah bugün erkānıdur

18 Ü F Ün Üv A M C
[5] Ḥallācdur: Manṣūrdur A
19 Ü F Ün Üv A M C
[4] bāġ-ı: dāġ-ı Ün
[5] Meydān-ı naẓmuñ eyledi Rüstemlerin zebūn: Sözde zebūnum oldu cihān pehlevānları Ür | ḳaṣd-ı: ḳaşdum Ür
20 Ü F Ün A M C—Üv

2 — Lāciverdī sünbüli‿ile āsumānuñ ᶜaynıdur
Açılan nergisler anuñ encüm-ü raḫşānıdur

3 — Niᶜmet-ābādı nola beñzetse şarḳīler buña
Rūmda şöhret ṭutan şimdi ᶜacem yalanıdur

4 — Kişver-i ᶜayş-u-ṭarabda begligi var Caᶜferüñ
Nice biñ ẕevḳ-u-şafā iḳliminüñ sulṭānıdur

5 — Ya çıḳarmaḳ ya ḳoparmaḳ istemen zinhār kim
Çeşmi nergisdür anuñ sünbül kökü dendānıdur

6 — Faḳr vādīsinde ser-gerdān olan üftādeler
Güşe-i bī-tūşesinüñ her gece mihmānıdur

7 — Ol cevān-merde nola ehl-i fütüvvet der isem
Varını beẕl etmede Rumuñ Aḫī Evranıdur

8 — ᶜAyn-ı Zemzem çahı tekye kâᶜbe-i ᶜuşşāḳdur
Aña bu naẓmı diyen ol Kaᶜbenüñ Ḥassānıdur

21

1 — Rengīn lebüñ kim ey ṣanem ol ḫaṭṭ-ı nevdedür
Bir lâᶜldür ki kāfir elinde girevdedür

2 — Bu oldu ahum içre benüm ḳanlu gözlerüm
İki şerāredür derūn-u ᶜalevdedür

3 — Şehbāz-ı ᶜaşk sāye ṣala üstüme deyu
Cism-i żaᶜīfüm aña atılmaġa gövdedür

4 — Kays eyledi ḫayāline göz merdümünde cāy
Gördü ḳarār-ı Leylīyi kim ḳara evdedür

5 — Muṭrib Ḥayālī bezmini germ eyleseñ onuñ
Göñlü Ḥicāzda ḳulaġı pīşrevdedür

---

[7] fütüvvet der isem: fütüvvetdür desem A
[8] Aña: O ki F Ün C

21 Ü F Ün Üv A M C
[4] kim: Çün A

22

1 — Gerçi gönlüm kendüyi Cām-ı Sikender gösterür
Sınsa her bir pāresin bir tīz ḫançer gösterür

2 — Dergehinde her kesi bir görmeyüb sulṭān-ı ʿaşḳ
Kimine jūlīde mu kimine efser gösterür

3 — Farḳ-ı Mecnūnda görünen āşiyāndur şanmañuz
Kellesinde bāde-i ʿaşḳ ile sāġar gösterür

4 — Aldı cānlar naḳdini olub ḥavāle ġamzesi
Şimdi gelmişdür ḫaṭı ʿuşşāḳa defter gösterür

5 — Ḫāk edelden kūy-u ʿaşḳ içre Ḫayālī cismini
Kendüyi her zerresi bir mihr-i enver gösterür

23

1 — Ḫaṭṭ-ı miskīnüñ lebüñde ʿanber-i sārā ṣatar
Ruḫlaruñ mihr-ü-maḥabbet beñlerüñ sevdā ṣatar

2 — ʿīdgehde sen dükān açduñ ṣulu şeftalüye
Nār-ı ḥasretle yanub ʿāşıḳlaruñ eyvā (ayva) ṣatar

3 — Dilde peykānuñdan ayrılmaz ḫayāli ḫāliñüñ
Güyiyā ṭıfl-ı ḥabeşdür Kaʿbede ḫurma ṣatar

4 — Çrḫ ı gerdūn māh-ı nev naʿli ile oldu müşterī
Leblerüñ bāzār-ı ḥüsn içre görüb ḥelvā ṣatar

5 — Rindler vardur ḫarābāt içre bir sāġar meye
Taḫt ı Cemşīdi girev ḳor efser-i Dārā ṣatar

---

22 Ü F Ün A M C — Üv
[1] her bir: ger her Üt
[2] görmeyüb: bilmeyüb Ün
[3] kellesinde: kellesini M
[4] cānlar: dil Ür | olub: oluban Ür

23 Ü F Ün Üv A M C
[1] miskīn : mişgīn A
[4] naʿli ile: ʿaksi ile Ü F Ün Üv C
[5] Rindler vardur; Rind oldur kim Ür

6 — Güşe-i bī-tüşe-i faḳr içre bir kemter gedā
Vaḳt olur kim pādişāh-ı dehre istiġnā ṣatar

7 — Yūsuf-u Mışr-ı belāġatdür Ḥayālī dōstum
Anuñ içün kendüyi ḳıymetle bī-pervā ṣatar

24

1 — Mest etdi ḫalḳ-ı ᶜâlemi ol lāᶜl-i nāblar
Devr-i lebüñde ayaġa düşdü şarāblar

2 — Bāġ-ı cihānda görmeye sen servi bir naẓar
Āb-ı revāna gözler olubdur ḥabāblar

3 — Dāġ-ı siyāhlar beni zeyn etdi der gören
Mecnūnu gör ki üstüne üşmüş ġurāblar

4 — Bīhūde ṣanma cūy ṣadasın ki ṭaşlara
Ḳatı göñüllü olduġuñu söyler āblar

5 — Dökme Ḥayālī yaş raḳamın ṣafḥa-i ġama
Rūz-u şümār olunca anı kim ḥisālar

25

1 — Ḥabibüñ Ḳābe Ḳavseyni rümūzun ṣōfī benden ṣor
Muḥammed ālinüñ māhiyyetin Veys-i Ḳaren'den ṣor

2 — Hevā yolunda pā muḥkem edüb vermek yele başı
Nice imiş rūşen etsün saña şemᶜ-i encümenden ṣor

3 — Başūmdan aşdı seylāb-ı sirişküm vādī-i ġamde
Beru gel mācerā-yi ᶜaşḳı başından geçenden ṣor

---

[6] Vaḳt : gāh Fa | dehre : vaḳte Ün Üv
[7] ḳıymetle : ḳıymetlu M

24 Ü F Ün A M C — Üv
[3] Üstüne : başına Ün
[5] anı ; bunu A

25 Ü F Ün Üv A M C
[1] Veys-i Karen : Veys-ül-ḳaren Ün

4 — Ne bilsün kūh-u miḥnetde ne çekdüğin anuñ Ḫusrev
Ṣorarsañ ḥāl-i Ferhādı var ol şīrīn-sı ḫanden ṣor

5 — Belā bezminde Ferhād ile Mecnūn geçdi ḫen ḳaldum
Ṣorsañ meclisüñ keyfiyyetin kendin bilenden ṣor

6 — Ḫayālī tevbesin īmānuña döndürse ey ṣōfī
Kerem ḳıl ol günāhı sāḳī-i tevbe-şikenden ṣor

26

1 — Ciger ḫūnābesin nūş etmegi ᶜaşḳ içre benden ṣor
Ḥadīṯ-i lâᶜl-i Şīrīni zebān-ı Kūhkenden ṣor

2 — Maḥabbet çūyibārı kim ser-i ᶜāşıḳ ḥabābıdur
Geçid vermez anuñ yolunu başından geçenden ṣor

3 — Peleng-efken gözüñ ḫavfi⁀ile ol şīrāne ġamzeñden
Ne ḳanlar yutduğın āhū-yu Çīn mişg-i Ḫutenden ṣor

4 — Ḫayālüñ şāhı ġam ceyşin çeküb dil mülkünü yıḳdı
Eger teftīş-i ẓulm etseñ şehā ehl-i vaṭanından ṣor

5 — Ḫayālī ṭabᶜını şāᶜir geçenlerden su'āl eyle
Hücūm-u şāhbāzı bir nice zāġ-u-zeġandan ṣor

27

1 — Şām erişse şemᶜ umar pervāneler kim yanalar
Gelse kış sevdāsıdur abdaluñ āteşḫāneler

2 — Şemᶜ dikdi bezm meydānında bir altun ḳabaġ
Atdılar āh oḳların her yañadan pervāneler

3 — Şemᶜ bir altun ayaġ açdı maḥabbet ehline
Oldu ᶜaksinden anuñ pervāneler mestāneler

4 — Şemᶜ-i meclis germ olub söyler zebān-ı ḥāl ile
Āşinā hemreng olur bañа ḳaçar bīgāneler

---

[4] Bu beyit yalnız Üe nushasında vardır
[5] döndürse : döndürdü Ün Üv
26 Ü F Ün Üv A M C
27 Ü F Ün A M C — Üv
[1] erişse : erse M

5 — Tekye-i ʿaşḳuñ ḳadīmī şemʿ bir mecẕūbudur
Ey Ḥayālī ol erüñ ḳurbānıdur pervāneler

28

1 — Dehān-ı nāzenīni mīme beñzer
Cemāl üstünde zülfü cīme beñzer

2 — Ruḥu nār iki zülfü üzre ḳaşı
Siyāsetgāh-ı İbrāhīme beñzer

3 — Müje ḫançerle İbrāhīme dönmüş
Göz İsmāʿīl-veş teslīme beñzer

4 — Elifle naʿl ile zeyn oldu sīnem
O ṭıfla taḫta-i taʿlīme beñzer

5 — Ḥayālī ḫāk-i pāyüñ tāc edinmiş
Bu gün Dārā-yi heft iḳlīme beñzer

29

1 — Gül yüzüñde ey perī zülf-ü perīşānuñ mı var
Gülşen-i Cennetdür anda tāze reyḥānuñ mı var

2 — Yār ile aġyārı gördüm oṭurur iken dedüm
Ey melek-ṣūret nedür yanuñda şeyṭānuñ mı var

3 — Öldürürsin ʿāşıḳı raḥm eylemezsin en ṣanem
Hey ne kāfirsin senüñ sīneñde īmānuñ mı var

4 — Gel ikende kendüñe germ olma ey bāġ-ı Behişt
Ḳāmet-i dilber gıbi serv-i ḫırāmānuñ mı var

5 — Bu Ḥayālī ḫastayı öldürmek istersin şehā
Kaʿbe-i kūyuñde yoḫsa yine ḳurbānuñ mı var

---

[5] meẕūbudur : abdālıdur C | emrüñ : evüñ C

28 Ü F Ün Üv A M C

[1] nāzenīni : nāzeninüñ Ün | zülfü : zulfüñ Ün

[2] ruḥu : ruḥuñ Ün ! zülfü : zülfüñ Ün

[3] Müje ; Müjeñ Ün

[4] naʿl : dāġ Ün

29 Ü F Ün A M C — Üv

[2] iken : bir gün A

[5] ḫastayı : bendeñi C

30

1 — Lāleler deştde eṭfāl-i dil-ü-cānumdur
Çeşm i ḫūnbār-ı serümdür cigerüm ḳanumdur

2 — Vermeyen dōstluġa ᶜālem-i fānīde ḫalel
Dolu peymāne ile ᶜahd ile peymānumdur

3 — Sīnede dāġ-ı ġamuñ fāş eden aġyāra
Nideyin neyleyeyin çāk i girībānumdur

4 — Ḫāne i dilde ḳarār eyle gel en genc-i murād
Çok zamān oldu senüñ ᶜaşḳuña vīrānumdur

5 — Ten ḥiṣārını Ḫayālī nice ḥıfẓ eyleyeyin
Ecele ḳapu açan raḫne-i dendānumdur

31

1 — Sāḳī i devlet ki her bī-meşrebe sāġar ṣunar
Baña geldükce ḳadeḥ cām-ı belā-perver ṣunar

2 — Her ḥakīme hemdem olsam ḥikmet-i Yūnān bilür
Zehr i ġam defᶜine tiryāk istesem ejder ṣunar

3 — Cān-ı şīrīni revān eyler göñül cānāneye
Rind-i şāhid - bāzdur maḥbūbuna şekker ṣunar

4 — Göñlüme gelse ḫayāl-i lāᶜl-i rūḥ-efzā-yi dōst
Ṣan ki Dārāya Ferīdūn Cām-ı İskender ṣunar

5 — Ḫāne-i naẓmum bürūc-u āsumānı seyr eder
Gūyiyā ᶜīsā Ḥavāriyyūna naḫl-i ter ṣunar

6 — Ḳopmadı kān-ı ḳıdemden bir Ḫayālī ey felek
Destine Sulṭān-ı Rūmuñ söz gibi gevher ṣunar

---

30 Ü Ün A M C — F Üv
[2] ḫalel : göñül Ür

31 Ü F Üv A M C — Ün

32

1 — Dilber nihāl-i tāzedürür bergi şīvedür
Cevr-ü cefāsı cānlara erzanī mīvedür

2 — Gün riştesi ile olsa nola germ müşterī
Yūsuf-ʿizār dilberüme çarḫ bīvedür

3 — Göz yaşın ayaġı tozuna ḫarc eder göñül
Zīrā gereklü ṭālib-i iksīre jīvedür

4 — Ṣōfī ṭarīḳ-i ʿaşḳda terk i ser eylemez
Bāşa iletmedi bir işin ḳati līvedür

5 — Ḫān-ı viṣāl-i yār ile etsün Ḫayālī ẕevḳ
Sen ey raḳīb ḳapuda billahi ive dur

33

1 — Şol göñül kim şām-ı ġamda derdüñi tenhā çeker
Cān gözüne kuḥl-ü سبحان الذی اسری çeker

2 — Yār ile ʿaşıḳ ikilik perdesini ḳıldı çāk
Vaḥdete erdi daḫi zāhid ġam-ı ferdā çeker

3 — Mūrçe bir ḳaṭre şu içre vücūdun ġarḳ eder
Teşne-diller var ki bir demde yedi deryā çeker

4 — Āşiyān-ı bülbülü ṣaġar edüb gülzārda
Gonca lâʿlüñ yādına ey lāle-ruḫ ṣahbā çeker

5 — Dergehinde her ne kim emr eylese sulṭān- ʿaşḳ
Nice yıllardur Ḫayālī ḥükmüne ṭuġrā çeker

---

32 Ü F Ün Üv A M C
[1] tāzedürür : nāzdürür Ü Üv

33 Ü F Ün A M C — Üv
[3] şu içre vücūdun ġarḳ eder : mā' içinde olur nā-bedīd Ün A
[5] eylese : eyleye Ç

34

1 — Dilberā ḫayl-ı ḫayālüñ vasaṭ-ı cānda yatur
Mihr-i şevḳuñ ṣanemā bu dil-i vīrānda yatur

2 — Zeḳanuñ çāhına ṣabr eylemeyüb düşdü göñül
Dil-i bīçare gör'e miḥnet-i cānānda yatur

3 — Ruḫuñ üstünde gören ḫāl-i siyāhuñ ṣanemā
Der Ḥabeş ṭıflıdürür bāġ-ı gülistānda yatur

4 — Gamzesi oḳu anuñ cān-ü-göñülden geçüben
Kimse fehm etmez anı ben bilürem ḳanda yatur

5 — Biñ ola beneileyin ol şehüñ āvāreleri
Güşe-i ġamda Ḥayālī nice dermānde yatur

35

1 — Her nesne kim yaratdı Ḫudā bī-behānedür
Bāzār-ı Ḥaḳda kāsid olan bī-beha nedür

2 — Ḳārūn ölünce verdi yele anı rūzigār
Faṣl-ı ḫazān varaḳları genc-i ḫızānedür

3 — Leylī ṣaçı hevāsına Mecnūn-u bī-dilüñ
Her üstüḫānı tīġ-i melāmetle şānedür

4 — Manṣūr-var bunda gelen kisvet indirür
Dergāh-ı şāh-ı ʿaşḳ ʿaceb āsitānedür

5 — Çün kim zemāne devleti gelmez Ḥayālīye
Bir özge devlet el vere şāyed zemānedür

---

34 Ü F Ün Üv A M C
[2] bīçāre gör'e miḥnet-i: bīçāresidür maḥbes-i Ün bīçāreyi gör aḥbes-i A | cānānda: zındānda C
[4] bilürem : bilürin A

35 Ü F Ün Üv A M C
[4] āsitānedür : sikkeḫānedür Ü A M
[5] devlet el vere : devleti vere Üv

36

1 — Bīsütünuñ lālesin görseñ naẓar Ferhādadur
Mürde-i ʿaşḳı ölü şanma gözü dünyādadur

2 — Ḫaṭṭuñ erdi Ḫıżr-veş āb-ı ʿiẕāruñda baña
Lācerem İlyās-ı vaḳtüñ ayaġı deryādadur

3 — Cām çekseñ himmeti pīr-i muġāndan ḳıl ṭaleb
Tācda neyler şeref devlet ser i Dārādadur

4 — Murġ-u ābīdür ki Çīn baḥrinde ṭutmuşdur vaṭan
Ḫāl-i mişg āsā ki ḳonmuş bu ruḫ-u zībādadur

5 — Ser-nigūn olsun Ḫayālī ol kim ol ġavvāṣ-vār
Baḥr-i naẓmuñ seyr ederken bulmaz ol deryāda dür

37

1 — Dil delen müjgānları ile ġamze-i ġammāzıdur
aña çok işler geçer cānāne bu en azıdur

2 — Kebk-veş reftār ilen gönlüm ḳuşun ṣayd eyleyen
Rūm elinüñ bir ḳara gözlü güzel şehbāzıdur

3 — Ḫançeri belinde şemşīri ṭaḳılmış yanına
Dilberüm şimdi kesicilerle yürür ġāzīdür

4 — Ben nice mihr ü-vefāsın isteyem sen meh veşüñ
Gönlümüñ eglencesi cevr-ü-cefā-vü-nāzıdur

5 — Sen nice paşalaruñ içre ser-āmedseñ begüm
Ehl-i naẓmuñ bu Ḫayālī öyle bir mümtāzıdur

---

36 Ü F Ün Üv A M C
[1] ölü : ölür Ün F | şanma : şanmañ A C
[3] devlet : ḥikmet Üv
[4] bu : bir A

37 Ü F Ün Üv A M C
[2] gönlüm ḳuşun : dil murġunu Ün
[3] belinde : yanında A | şemşīri ṭaḳılmış : şemşīrin ṭaḳınmış A C | yanına: beline A
[5] begüm : bugün Ün Üv

38

1 — Ḫayālüñ şehriyārınuñ gözüm ṣırça sarāyıdur
Göñül ḫalvetgehi farḳumda tācum ḫāk-i pāyıdur

2 — Müjeñ ḫançerleri reşki belini bükdü şemşīrüñ
Görelden ḳaşlaruñ cānā kemanuñ başı ḳayıdur

3 — Aḳar ṣudan eser yelden gözüm göñlüm ṣaḳınurdum
Biri ter-dāmen oldu şimdiden biri havayīdür

4 — Fenādan ẕevḳ almazsañ Enelḥaḳ sırrını açma
Kim ol bāzū-yu Ḥallācuñ ḳurulmuş elde yayıdur

5 — Sözü rengīn edā etmek Ḫayālī iḫtirā'ıdur
Ḫorasan ehli ṣnmasun bunu ṭarz ı Nevāyī'dür

39

1 — Dedüm ḫayāl-i lâ'l-i lebüñ çeşm-i terdedür
Nāz eyleyüb gülüb dedi dilber naẓardadur

2 — Ey Yūsuf-u cemāl dem-ālūde olalı
Pīrāhenüñ 'alāmeti çeşm-i pederdedür

3 — Cānā hezār ġonce-i gülzāra vermezin
Peykānuñı ki ḳana boyanmış cigerdedür

4 — Levḥ i ruḫuñda ḫāl-ü-ḫaṭuñdan alur sebaḳ
Ol fitneler ki gerdiş-i devr-i ḳamerdedür

5 — Oldum Ḫayālī çāker-i rindān ı meykede
İḳbāl bunda bende sa'ādet bu derdedür

40

1 — Bu bāġ-ı 'ālem-ārā kim serāser verd-i ḫōşbūdur
Şu deñlu şöhreti var kim heman bir şehr bir budur

2 — Dem-ālūde ser-i bülbüldürür her ġoncası anuñ
'Aceb mi bağlanursa gülleri zīrā ki ḳanludur

---

38 Ü F Ün Üv A M C
[4] almazsañ : etmezseñ Üv | bāzū-yu : bāzār-ı Ü F Ün Üv A M C
39 Ü F Ün Üv A M C
40 Ü F Ün Üv A M C

3 — Gülüñ her tāze bergi rişte-i eşk-i hezār ile
Lebüñ şehdini mīzān etmege ey meh terāzūdur

4 — Gülü ḳan ṭutduġı dem nişter-i ḫār ile faṣd etdi
Aña her şāḫ-ı gülbün bir leṭāfet-baḫş bāzūdur

5 — Ayaġı tozuna īşār içün şāhuñ ruḫ-u gülde
Ḫayālī jāleler lâ'līn ṭabaḳlar içre lūlūdur

41

1 — Gönlüm havāsı tā ki benüm sen perīdedür
Cān murġu āremīde degüldür remīdedür

2 — Meyḫāne i lebüñde ṣaçuñ çenber aṣalı
Cām-ı sürūru ehl-i ṣafāya resīdedür

3 — Gönlüm ḫayālüñ ile ḳaçan ṣohbet eylese
Ḳanlu yaşum o bezme şarāb-ı çekīdedür

4 — Şāhum baña cefā-vü- raḳībe vefā işüñ
Nāmuñ ᶜAlī maḥabbetüñ illā Yezīdedür

5 — Ḫaṭṭ-ı nigār gibi Ḫayālī senüñ sözüñ
Maḳbūl-ü ṭabᶜ-ı ehl-i naẓar nūr-u dīdedür

42

1 — Başum diyār-ı ġamda belā kūhsārıdur
İki gözüm biᶜaynihi anuñ pınārıdur

2 — Dīvār çekdi ḫaṭṭı ve ṭop oldu ġabġabı
Ruḫsār-ı yār mülk-ü melāḥat ḥiṣārıdur

3 — Zünnār-ı ᶜaşḳı belüñe kim bağladı deseñ
Deyr-i cihānda bir ṣanemüñ yādigārıdur

---

[3] eşk-i : āh-ı F A M C | ey meh : ey gül Ün Üv cānā A
41 Ü F Ün A M — Üv C
[2] sürūru : sürūr A
[4] eylese : eyleye A
42 Ü F Ün Üv M C — A
[2] mülk-ü : şehr-i C

4 — Mecnūn alalı başına murġ āşiyānını
Dīvānelik vilāyetinüñ tācdārıdur

5 — Beyti ocağına şu ḳoyan cümle şāʿirüñ
Cānā Ḫayālīnüñ ġazel-i ābdārıdur

43

1 — Göñlüm bir āfet-i dil-ü-dīn mübtelāsıdur
Öldürdüginе kendü yine ḳan bahāsıdur

2 — Yaşum biri birine ḳatubdur deñizleri
Irmaġlarda şu gözümüñ mācerāsıdur

3 — Hiç etmedüm ḥużūr göñül ḫānesinde ben
Seng-i cefā-yi yār ile bir yıḳılasıdur

4 — Sulṭān-ı ʿaşḳ kendüye ḫāṣ eyledi beni
Sīnemde gördü dāġumu şahin yuvasıdur

5 — Gerçek sipāhīlerle yine oldu hemsefer
Güyā Ḫayālī Rum elinüñ ketḫudāsıdur

44

1 — Her kim ki ḫāṣa ʿaşḳ ile bed-nām-ı ʿam olur
Mecnūn gibi bu sılsile içre benām olur

2 — Bār-ı ümīd ʿaşḳ ile erer kemāline
Gün pertevini görmeyicek mīve ḫām olur

3 — Noḳṣānı yoḳdur ol kişinüñ kim seni seve
Her kim ki saña ʿāşıḳ ola ol temām olur.

4 — Bu dāne dāne eşk ile sīnemde naʿller
Murġ-u ecel şikārına dāne⌣ile dām olur

5 — Sıḥr eyledi Ḫayālī ġazel demede yine
Her bir ġazāl-i vaḥşī görüb añı rām olur

---

43 Ü F Ün A M C — Üv
44 ÜF Ün Üv A M C
[2] erer : erdi A
[3] yoḳdur : var mı? Üv | ola : olur Üv A
[4] neʿller : dāġlar F Ün Üv
[5] görüb : görür F yürür Üv | anı : añı Üv

45

1 — Ā^{c}şıḳ olan selāmetī olmaḳ neden gelür
Meyḫāne oldu ^{c}aşḳ aña şāhum içen gelür

2 — Deşt-i belāda cān vereli Ḳays-i ^{c}Āmirī
Her şeb beyāẓ-ı ṣubḥdan aña kefen gelür

3 — Kes rişte-i ^{c}alāḳayı ^{c}āḳil bu yolda kim
Pāy-i mu-āda sūz-n i ^{c}īsā diken gelür

4 — Sen Kâ^{c}be-i dile yürü sa^{c}y ile ver şafā
Tut vādī-i ġınā etegin kim gelen gelür

5 — Ahum Ḫayālī girdi sipihrüñ ḳaṭārına
Güyā heyūn alayına Veys-i Ḳaren gelür

46

1 — Lûṭf-u ġażab ki ^{c}ayn-ı nigāruñ feni geçer
Ey dil ṣaḳın o ġamze-i ẓālim seni geçer

2 — Biz bir meyüñ ḫarābıyuz ol bezm-i ḫāṣda
Dünyā şarābı ayaġa düşmüş denī geçer

3 — Göñlüm ki yandı şām-ı belâ miḥnet oduna
Ey dāġ belki şem^{c} ile ol külḫanī geçer

4 — Bir köprüdür bu ^{c}ālem-i gilde ecel hemīn
K'andan sipāh-ü-mīr-ü-gedā-vü-ġanī geçer

5 — Yüz sürmege Ḫayālī erenler ayaġına
Yıllardürür ki ḫāk-i der-i Gülşenī geçer

---

45 Û F Ün A M C — Üv
[1] ^{c}aşḳ aña: aña ki M
[3] ^{c}āḳil: ^{c}āşıḳ Ün | kim: çün F A C
[4] ġınā: fenā A
[5] Veys-i Ḳaren: Veys-ül-Ḳaren Ün

46 Ü F Ün A M C - Üv
[3] belki: bekle F M
[5] ayaġına: ocaġına Ün

47

1 — Eşkümle ʿaks-i zülfüñ baḥr-ü-nehenge beñzer
Ṣayd etmede ḫayalüñ çeşmüm pelenge beñzer

2 — Şevḳünle vaṣl ümīdi mestāne güft-ü-gūdur
Rāhuñ ġubārı olmaḳ efkār-ı benge beñzer

3 — Şāhum olalı çeşmüm peyk-i reh-i ḫayālüñ
Bu ḳaṭre ḳaṭre eşküm belinde zenge beñzer

4 — Ṣaḥrāda yaḳdı lâle āteş-perest ocaġın
Gülşen benefşelerle şehr-i frenge beñzer

5 — Ḳan aġlasam nigāra baḫt-ı siyāhı gör kim
Nāz ile der Ḫayālī bu bize renge beñzer

48

1 — Ḫalḳ-ı ʿālem ʿandelībi murġ-u cānum ṣandılar
Etdügi nālişleri āh-ü-feġānum ṣandılar

2 — Gül nihālinde görüb ḫaddüñ gibi rengīn gülü
Bir ser-āmed ḳāmetüñ boynunda ḳanum ṣandılar

3 — Jāleden lü'lü' ile zeyn etdiler medḥüñ görüb
Sūsen-i āzādı gülşende zebānum ṣandılar

4 — Dün ḫarābāt ehli mey içre ḥabābı gördüler
Ḳan yaşumdan seyle varmış ḫānumānum ṣandılar

5 — Ser-fürū etdi Ḫayālī baña erbāb-ı kemāl
Bende-i maḳbūl-ü Şāh-ı nüktedānum ṣandılar

49

1 — Ḫāl-i hindüñ ehl i dil vaṣf etse dīvān baġlanur
İbn-i Zengī yādına gūyā Gülistān baġlanur

---

47 Ü F Üu Üv A
48 Ü F Ün Üv A M C
[2] Bir : Bu Ü M C
49 Ü F Ün Üv A M C
[1] yādına : nāmına Ün A

2 — Laʿl-i cān-baḫşı tekellüm ḳılmasa cānānumuñ
Ḳālebe olmaz revān ser-çeşme-i cān baġlanur

3 — Kāfir-i çeşmi meger īmāna gelmiş ġamzeler
Ṣaf çeküb müjgānlarından tīġ-i ʿuryān baġlanur

4 — Zülfü ḳıymetlendürür bāzār-ı ġamda yaşumu
Ebr-i nīsān ḳaṭresinden dürr-ü ġalṭān baġlanur

5 — Nāz-perverdüm kemend-i zülfünüñ bir tārını
Çīn-ü-Māçīn üzre pertāb etse Ḫaḳan baġlanur

6 — Ey Ḫayālī sīne-i pür dāġum ile dūd-u āh
Naḫl-i ḥasretdür ki bālāsında reyḥān baġlanur

50

1 — Menbaʿ-ı cān ki çeşme-i ḥemdür
Āb-ı Ḥayvān içinde müdġamdur

2 — Şimdi serdār-ı mülk ü ḥüsn olana
Tūġ-u şāhī siyāh perçemdür

3 — Zülfi ḳār-ı ʿAlī degülse şehā
Ġamzeler tīġ-i tīz-i Mülcemdür

4 — Laʿl-i nābuñ Mesīḥ-i ṣānīdür
Būy-ü zülfüñ buḫūr-u Meryemdür

5 — Ey Ḫayālī bu naẓm-ı gevher-bār
Hātif-i ġaybdan mı mülhemdür

51

1 — Dili āşüfte ḳılan sünbül ü gül-pūşuñdur
Ṣabrumı ġāret eden ḫāl-i benāgūsuñdur

2 — Sen ne gülşen gülüsün kim bu gün ey lāle-ʿiẕār
ʿĀlemüñ bülbül-ü gūyāları ḫāmūşuñdur

---

[6] ile : ilen C üzre Ü M

50 Ü F Ün A M C — Üv

51 Ü F Ün Üv A M C

3 — Ne ḫarābātī imişsin meded ey ġamze-i yār
Tende ḳanum ḳomayan ikide bir nūşuñdur

4 — Sen şeh i ḥüsne felek taḫt-ü sipāh oldu nücūm
Mıhr ile māh ḳapuñda iki çavuşuñdur

5 — Bāde-i ʿaşḳuñı ey dōst Ḫayālī içeli
Gelmedi başına ʿaḳlı daḫi sarḫōşundur

52

1 — Ne ẕillet vermge rāġıb ne d evlet- ḫāhumuz vardur
Ḳo ġayrı ġayra yār olsun bizüm Allahumuz vardur

2 — Tarīḳinden ererse menzil-i maḳṣūda her ʿāşıḳ
Ḥaḳīḳat rāhını gözler bizüm bir Şāhumuz vardur

3 — Mey ālūde sifālin tāc-ı Cemşīde degişmezler
Bizüm kūy-u ḫarābāt içre bir dergāhumuz vardur

4 — Gam-ı dünyā bizi bilmez velī māh ı muḥarremde
Şehīd-i Kerbelā içün bir ah-u-vahumuz vardur

5 — Ḫayālī ṣuret-i dünyāya ġāfiller gibi ṭapmaz
Ḥaḳīḳat vechine baḳmış dil-i āgāhumuz vardur

53

1 — Ḫılāf ı semt i zühdüñ Ḥaḳḳa zāhid rāhumuz vardur
Tarīḳ-i Kehkeşāna yol sürer bır ahumuz vardur

2 — Bîzi bī-kes ṣanub ey ġam voġ etmekden ḫaẕer ḳıl kim
Cıhānı yoġ iken var eyleyen Allahumaz vardur

---

[3] ḳomayan : ḳurutan A
52 Ü F Ün Üv A M C
[1] rāġıb : ṭālib Ün | ḳo ġayrı ġayra : ḳo yārı ġayra Ün ḳo yar ağyāra Üv
[2] Tarīḳinden : Tarīḳinde Ün | bizüm bir : bizüm de Üv
[3] ġāfiller : ʿārifler Üv C ʿāḳiller Ü F M
53 Ü F Ün Üv A M C
[1] yol : yüz C
[2] ḳıl : et C

3 — Nigār ile aramuzda raḳīb eylerse kāfirlik
Ġaza meydānınuñ çāpük-süvārı Şāhumuz vardur

4 — ᶜİnāyet bezminüñ olsaḳ ne var bir cürᶜa-keş ḫāki
Ḫarābāt-ı muġānda bunca devlet-ḫahumuz vardur

5 — Sarāyında demiş nālişlerüm güş edene ol şeh
Ḫayālī-nām bir şūrīde-i dergāhumuz vardur

54

1 — Naᶜlçeñ naḳşın senüñ gördü türāb üstündedür
Od yanar başında çarḫuñ ıżṭırāb üstündedür

2 — Tā ki gördü ruḫlaruñ üstünde zülfüñ pīç-ü-tāb
Yüz perīşānlıḳ cemāl-i āfitāb üstündedür

3 — Tīġ-i ġamzeñ gāhī sīnem çāk eder gāhī ciger
Bir demln żāyiᶜ geçürmez feṭḥ-i bāb üstündedür

4 — Serv-i ḳaddüñ ḥasretinden seyl-i eşküm üzre çarḫ
Beñzer ol dolāba devri cūy-u āb üstündedür

5 — Leblerüñde ḫaṭṭ-ü- ḫālüñden Ḫayālī ġam yemez
Fitne-vü- āşūb çün bezm-i şarāb üstündedür

55

1 — Yaḳalı gülzārda ᶜişret çerāġın lāleler
Üstüne pervāneler gibi düşerler jāleler

2 — Kāse-i nergisde etdi gözleri yaşın gülāb
Gördü bülbül ġoncanuñ başın aġurdur nāleler

3 — Ḫaymeler ḳurdu fenā iḳlīminüñ sulṭānına
Nār-ı Leylādan leb-i Mecnūndaki tebḫāleler

---

[5] şeh : meh | nām : adlu Ün A
54 Ü F Ün Üv A M C
[1] Naᶜlçeñ : kebkebüñ M | başında çarḫuñ : çarḫuñ başında Üv
55 Ü F Ün Üv A M C
[1] düşerler : üşerler Ün Üv A

4 — Āfitāb-ü- Zöhreye ḥüsnüñ metāᶜın etme ᶜarż
Aña ᶜālem müşterī lāzım degül dellāleler

5 — Ey Ḫayālī cām-ı Cemdür kim şımış gerdūn-u dūn
Lālenüñ destinde mey-ālūd olan pergāleler

56

1 — Fikr-i ḫālüñ müje gözden ten-i ṣad-çāke çeker
Mūr kim dāne bula kūşiş eder ḫāke çeker

2 — Yer yüzün ey sipeh-i eşk nola ṭutduñ ise
Nār-ı āhum ᶜalem-i himmeti eflāke çeker

3 — Vaṣf-ı lāᶜlüñ oḳurın ḳande ki aġyārı görem
Mārdan ḫavf eden kendüyi tiryāke çeker

4 — Başını eylemesün zülfüñe aġyār fedā
Ser-i bī- maġzı yine eᶠᶜī-i Daḥḥāke çeker

5 — ᶜAzm i Deryā-yi Muḥīṭ etdi Ḫayālī eşküm
Lācerem pāk olan meşrebini pāke çeker

57

1 — Ten-i ṣad-pāre erbāb-ı belānuñ bāġ-u-rāġıdur
Kim anuñ dāġdan her lālesi Mecnūn çerāġıdur

2 — ᶜAceb mi ḳalᶜa i gerdūn yıḳılsa ṭop-u āhumdan
Raḳīb-i kāfire uydu o meh bizümle yaġıdur

---

[5] Mahlas beyti A nushasında şöyledir:
Añlamaz şimdiki şāᶜirler Hayālī ṭarzını
Sāmirī sihrin ne bilsün bir iki gūsāleler

56 Ü F Ün A M C — Üv
[3] ḫavf eden : ḫavfı olan M

57 Ü F Ün Üv A M C
[1] pāre : pārem A
[2] uydu o meh bizmünle yaġıdur : uyma bizümle ḳan yaġıdur C

3 — Seḥerde mest eden her ᶜandelībi ġonca cāmından
Mey-i jāle‿ile dolmuş sūsenüñ çīnī ḳabaġıdur

4 — Kenār-ı cūy-u eşkümde nice bu çeşm-i pür ḫūnum
Ḫayālüñ şāhınuñ ey lāle-ruḫ gülgūn otaġıdur

5 — Ḫayālī istemez gök mezraᶜın dās-ı hilālin hem
Ne kārına yarar anuñ ne çifti ne oraġıdur

---

[3] Seḥerde : çemende A

[4] Kenār-ı cūy-u eşkümde nice bu çeşm-i pür-ḫūnum : Benüm bu çeşm-i pür-ḫūnum kenār-ı cūy-u eşkümde A

[5] istemez gök mezraᶜın dās-ı hilālin hem : mezraᶜ-ı gerdūnu yād etmez hilālin hem : Ü F Ün Üv M C

58

ez eş^{c}ār-ı Gül ü Ṣad-Berg

1 — Dil-rübālar kim benüm ṣabr-ü-ḳarārum aldılar
Çekdiler evvel elümden iḫtiyārum aldılar

2 — Ḳanlu yaşumdan çemen gülzāra verdi reng-i rū
Üşdüler bülbülleri feryād-ü-zārum aldılar

3 — Ṣabrumı dilden ḳara gözlü güzeller ḳapdılar
Bir nice şehbāzlar elden şikārum aldılar

4 — Sīnemüñ meydānı dolsa ḳanlu yaş ile nola
Leşker-i miḥnet beden gibi ḥiṣārum aldılar

5 — Zaḫm-ı sīnemden Ḫayālī tīr-i yārı çekdiler
Piste-leb bir serv-ḳāmet gül-^{c}ıẕārum aldılar

59

ez eş^{c}ār-ı Gül-ü Ṣad-Berg

1 — Şu kim evvel bahār erse ḳadeḥ nūş etmez ayıḳdur
Otursun ḫānede seyr-i çemen añа ne lāyıḳdur

---

58 Ü F Ün Üv A M C

[2] reng-i rū : reng-ü-bū Ü F Ün Üv M C

[4] yaş ile : yaşlarla Ün A (bunun başlarla olması da ihtimal dahilindedir)

[5] Zaḫm-ı sīnemden Hayālī tīr-i yārı çekdiler : Ey Hayālī tīr-i dildārı tenümden çekdiler A

59 Ü F Ün A M C — Üv

2 — Ne mihrinden ṣafā kesb et ne māhından saᶜādet um
Ṣaḳın aldanma bu çarḫa iki yüzlü münāfıḳdur

3 — Bahāra ṭaᶜn eder faṣl-ı şitāda künc-ü meyḫāne
Ḳadeḥler lāleler pür mey ṣurāḥiler şaḳayıḳdur

4 — Ṣabā-veş ḫāṭırından eksük olmasun ġubār-ı ġam
ᶜİẕaruñ nārına her kim der ise mā'-ı dāfıḳdur

5 — Etine cānına dolu güzeller ḳocmaḳ olurdu
Ḥayālī neylesün cür'et deminde kīse arıḳdur

60

1 — Nedür cān kim anı sen nāzenīn cānāna vermezler
Saña ᶜāşıḳ olanlar yoluña cānā ne vermezler

2 — Lebi sevdāsı gönlümde yaraşur zāhidā yaruñ
Bu bir lâᶜl-i muṣaffādur anı her kāna vermezler

3 — Ḫarābāt erlerleri bir sengi bālīn etseler anı
Serīr-i devlet üzre mesned-i sulṭāna vermezler

4 — Züleyḫāsın şu kim ṭuġyān-ı nefsinden cüdā ḳıldı
Anuñ Mıṣr-ı vücūdu Yūsufun zindāna vermezler

5 — Ḥayālī ᶜaşḳ-ı Leylāya heves ḳılduñ velī anı
Belā deştinde her Mecnūn-u sergerdāna vermezler

61

1 — ᶜAşıḳam divāne bend etsün beni zencīrler
Lācerem zencīr ile zīver bulurlar şīrler

---

[2] saᶜādet : vefālar A | aldanma bu çarḫa : bu çarḫa aldanma A
60 Ü F Ün A M C — Üv
[2] Yaraşur : başumda Ü F M C | Bu : O A
[4] vücūdu Yūsufun zindāna : vücūdun Yūsuf-u Kenᶜāna Ün
61 Ü F Ün A M C — Üv
[1] zīver : zīnet Ün

2 — ᶜĀrıẓuñdur Çin gülistānı Yüzüñ miskīn ġazāl
Ya ḳaşuñ atmış aña müjgānlaruñdan tīrler

3 — Ya meger kāfir gözüñ īmānā gelmiş zeyn olub
Almış eṭrafın müjeñ ᶜuryān edüb şemşīrler

4 — Yaḳdılar nār-ı melâmetle fetīlin dāġumuñ
Bir çerāġ edindiler ben nā-murādı pīrler

5 — Fürḳat öldürdü Ḫayālī bendeñi lûṭf et yetiş
Sen mürüvvet kānına lāyıḳ mıdur te'ḫīrler

62

1 — Derd-i dilber ġıda-yi rūḥumdur
Ḫūn-u dil bāde-i ṣabūḥumdur

2 — Baḥr-i ẕāta selīnedür tevḥīd
Pīr-i deryā şinās Nūḥumdur

3 — Seyr-i eşyā zi mülk tā melekūt
Bir seḥerde olan fütūḥumdur

4 — Pend-i nāṣıḥden eyleyen beni dūr
Sāḳiyā i tevbe-i naṣūḥumdur

5 — Metn-i ᶜaşḳı Ḫayālī ben açdum
Sīnede şerḥalar şurūḥumdur

63

1 — Yār içün zārum işit bülbüldeki ġulġul nedür
Gel temāşā eyle şāhum gül nedür bülbül nedür

2 — Görmeyenler ġamzeñ ucundan tek-ü-pūyum benüm
Bilmediler Zülfiḳār-ı Şah ile Düldül nedür

[2] ᶜārıẓuñdur : ruḫlaruñdur Ün | müjgānlarından : müjgānlaruñdur Ün
[5] Yetiş : şehā A
62 Ü F Ün Üv A M C
[3] seyr-i : sırr-ı Ün | Bir : Her Ün Üv M
[4] Sāḳiyā : Sāḳī-i Ün
63 Ü F Ün Üv A M C

3 — Ḫāl-ü-zülfüñ ᶜaksini zaḫmumda seyrān eyle sen
Lālenüñ dağına baḳma çāhda sünbül nedür

4 — Aldı cismümden ṣabā bir ḳanlu dāğum penbesin
Bu çemende ṣunmağa ol hemdeme bir gül nedür

5 — Lāmekān mülkünde bir Şāha Ḫayālī varmağa
Ey ṭarīḳ i ᶜaşḳda sālik olanlar yol nedür

64

1 — Cevrüñle yaşum olsa ne ġam ḫāke berāber
Mihr-i keremüñle çıḳar eflāke berāber

2 — Bir ḫasteye lāyıḳ mı olur şerbet-i lûṭfuñ
Zehr-i elemüñ görmese tiryāke berāber

3 — Ey cevr-ü-cefālar ḳılıcı tīr-i ḳażadur
Ger var ise ol ġamze-i bī-bāke berāber

4 — Ṣubḥuñ yaḳası tā dem-i ḥaşr olmaya ey māh
Mihrüñde tenüm üzre olan çāke berāber

5 — Kūyuñ hevesin ḳıldı havāñ ile Ḫayālī
Ey serv olalı her ḫas-ü- ḫāşāke berāber

65

1 — Öygündü bāde lâᶜlüñe ayağa ṣaldılar
Ṣu ᶜārıżuñ añınca ṭutub bāğa ṣaldılar

---

64 Ü F Ün Üv A M C

[1] yaşum olsa ne ġām : nola olsn yaşum A

[2] lûṭfuñ : vaṣluñ A

[3] bī-bāke: çālāke Ün

[4] tā dem-i ḥaşr : ḥaşra degin A | mah: dost Ün | mihrüñde : derdüñle A

[5] her: ol F Üv | serv olalı her ḫas: serv olalı ḫas Ün olalıdan ḫas A

65 Ü F Ün Üv A M C

[1] ᶜārıżuñ : ᶜārıżuna A | añınca: ögünce Üv öygünicek A

2 — Zülfüñ kim oldu ḳaşunuñ üstünde āşikār
Bir şāhbāzdur ki anı zāġa ṣldılar

3 — Ḳaṣr-ı cefāyı yapmaġa şāhān ı mülk-ü ḥüsn
Ferhādı ṭaşlara beni ṭopraġa ṣaldılar

4 — ᶜAks-i nücūmu ʾeşk-i revānumda seyr eden
Ṣandı ḫazān varaḳların ırmaġa ṣaldılar

5 — Fānī cihānda aġlamaġa geldi niceler
Bir iki gün Ḫayālīyi de lāġa ṣaldılar

66

1 — Eſġāna ᶜandelībi ḳaçan bāġa ṣaldılar
ᶜUryān-ı ᶜa ḳ olanları ocaġa ṣaldılar

2 — Dāġ-ı siyāhumı görüb āh etdi ehl-i derd
Pervāzī şāhbāzları zāġa ṣaldılar

3 — Cārūb-u şaᶜşaᶜa‿ile seḥer mihri ah kim
Kūyundan ol gülüñ yaşum armaġa ṣaldılar

4 — Geldi beneſşe bāġa arar ḫaṭṭına miṣāl
Reng-i ruḫuna lāleleri dāġa ṣaldılar

5 — Āb-ı leṭāfet ile Ḫayālī kelāmını
Gülzār-ı kāᵓinatı ṣuvarmaġa ṣaldılar

67

1 — Cān-ı ᶜālem ṣūretā çoḳdur velī cānānı bir
Nice yüz biñ encümüñ oldu meh-i tābānı bir

---

[5] cihānda : cihāna Üv A

66 Ü F Ün Üv A M C

[2] siyāhumı görüb : siyāhı görüben Üv

[3] arar : erer A

[4] miṣāl : şebīh Ün

67 Ü F Ün Üv A M C

[1] oldu : olur Ün Üv

2 — Senden özge dilbere ʿuşşâḳ olmaz germ-dil
Bunca ẕerrātuñ olur ḫorşīd-i nūr-efşānı bir

3 — Olmadı her āteşīn ruḫsāra mā'il ehl-i şevḳ
Nice pervāne ile bir şemʿun olur peymānı bir

4 — Gerçi çoḳdur ḥüsn iḳlīminde ṣāḥib iḥtişām
Bende-i bīçāre bir bilmek gerek sulṭānı bir

5 — Kişver-i naẓmuñ Ḥayālī pehlevānıdur bu gün
Gelmasün meydānına anuñ hele oranı bir

68

1 — Desen altun beneklü cāmelerle ʿizz-ü nāzum var
Benüm hem ḳanlu ḳanlu daġlarla yüz niyāzum var

2 — Olaldan bāġ-ı ḥüsnüñ sen teẕerv-i nāz-perverdi
Göñül derler benüm de bir şikārī şāhbāzum var

3 — Eger sen ʿāleme pertev ṣalar bir mihr iseñ ben hem
Biḥamdıllah maḥabbet şemʿiyem sūz-ü-güdāzum var

4 — Ṣabā gibi nola her dem dökersem farḳuma ḫāki
Benüm de kelle-i bī devletümde ḳara yazum var

5 — Ḥayālī jāleden çekse ʿaraḳ ḫorşīde reşküm yoḳ
Benüm hem her gece mehdür ḳadeḥkārum Eyazum var

69

1 — Dilber ḳaçan ki kākülünü şāneden çeker
Bilsem ṣabāyi sünbül-ü bāġı neden çeker

---

[3] Olmadı her āteşīn ruḫsāra mā'il ehl-i şevḳ: Erse her şeydāya lûṭfuñ pertevi māhum ne var A

68 Ü F Ün Üv A C — M

[3] ʿāleme pertev şalar. ʿālemi pür-nūr eder A | ben hem : ben de Üv

[4] dem : gün A | dökersem : döke.se Ü Ün C | bī-devletümde: miḥnet-keşümde A

69 Ü F Ün Üv A C — M

2 — Ḥüsnüñ metāᶜına nice versün bahāyi gül
Zer bulmaġa maᶜāşına her gün diken çeker

3 — Gülzārda ᶜarūs-u güle lāle ġoncası
Vālā-yi āla ṣarılu misk-i Ḫuten çeker

4 — Benden sipihr ᶜözr diler mihr-i ṣubḥ ilen
Aġzında tīġ gerdeni gördüm kefen çeker

5 — Naẓm-ı Ḥayālī bāde-i cām-ı meẕāḳdur
Ancaḳ bu cāmı merdüm-ü ṣāḥib suḫan çeker

70

1 — Her ḳaçan lâᶜlin baña ol māh-peyker gösterür
ᶜAndelīb i zārına berg-i gül-ü ter gösterür

2 — Tīrüñ ey ḳaşı kemān geldükçe ṣaḫn-ı sīneme
Ṣadr-ı dilde cān aña teklif edüb yer gösterür

3 — Nokṭa-i ḫālüñdürür lâ lüñ ḳatında çün hilāl
Cennet içre teşne ᶜuşşāḳuña kevser gösterür

4 — Aluben mihr eşrefisin aġzına pīr-i felek
Ey ḳamer-ruḫ müşterīdür vaṣluña zer gösterür

5 — Oḳuduḳca şiᶜrüñi cānān lebi⌣ile her nefes
Ey Ḥayālī ṭūṭī-i maẕmūña şekker gösterür

71

1 — Belālar bezmine sīnem benüm meyḫanedür derler
Ḳızarmış daġuma meyle dolu peymānedür derler

---

[4] şubḥ ilen : şubḥ ile F A

[5] Naẓm-ı : Naẓmum A | Bāde-i : bādede Ü F Üv Ç | meẕāḳdur: müẕābdur Ü

70 Ü F Ün Üv A C — M

[2] edüb : eder A

[3] teşne uşşāḳına : teşne-dil ᶜuşşāḳa Ün

[5] Oḳuduḳca : Oḳuyıcaḳ A

71 Ü F Üv A C — Ün M

[1] dāġuma : dāġumı C

2 — ᶜAceb mi āfitāba şaᶜşaᶜa zencīr-i zer olsa
Ġamından sen hilāl-ebrū mehüñ dīvānedür derler

3 — Saña maᶜmūr-u ᶜālemdür diyenler baña ey nāṣiḥ
Ḥaḳīḳat gencine mālik olan vīrānedür derler

4 — Olanlar lücce-i baḥr-i muḥīṭ emvācına nāẓır
Gözüm yaşına nisbet bir ḳuru efsānedür derler

5 — Ḥayālī çārsū-yi ᶜaşḳda müjgān-ı Mecnūnu
Ḥayāl-i zülf-ü Leylāya düzülmüş şānedür derler

72

1 — Ḥānikāh-ı ᶜaşḳda şol jende kim Mecnūn geyer
Kaᶜbe ilen ancaḳ anı Edhem-ü- Zünnūn geyer

2 — Kemdür ednā bir ḥabābından maḥabbet cāmınuñ
Şol mükellef tāc kim ᶜizzetle Efrīdūn geyer

3 — Ādemî ḳan yuṭmadan ḫālī degül ol demde kim
Ana raḥminde vücūdu cāmesin pür-ḫūn geyer

4 — Cism-i fānī üzre taḳdīm i şiyāb etse nola
Şol libās-ı ᶜāriyet kim egnine medyūn geyer

5 — Fehm ḳıl naẓm-ı Ḥayālīden nikāt ı bī-ᶜaded
Nica rengīn cāmeyi bir şāhid-i mevzūn geyer

73

1 — İlāhuñ emri ile mā'-ı dāfıḳ ādem olur
Göñülde mihr-i Ḥudā ᶜarşa nūr-u aᶜẓam olur

---

[3] ey : hem Ün Üv A | nāṣiḥ : zāhid C
72 Ü F Ün Üv A C — M
[2] mükellef tāc : tekellüf tācı Üv mükellel tācı A
[3] raḥminde : raḥminden Üv
[4] şiyāb : şebāt Ü F Üv A C
73 Ü F Ün Üv A M C

2 — Gözünden aḳsa ciger ḳanı ġam yemez ᶜāşıḳ
Murād güllerine reng-i rū verür dem olur

3 — Ne özge ᶜālem olur ᶜalem-i maḥabbet kim
Ṣunulsa cām-ı belâ bir gedāsına Cem olur

4 — Nesin nesin sen eyâ merdüm-ü ülil'ebṣār
Cefālaruñ nice zaḫm-ı firaḳa merhem olur

5 — Ḫayālī sen güzeli vaṣf ḳılmadan geçemez
Meger şu dem ki gülü görse bülbül epsem olur

74

1 — Eşiginde deme ol seng-dilüñ ṭaş yatur
Naẓar et her ḳademinde nice biñ baş yatur

2 — Dergehinde dil-i ᶜuşşāḳ ḳaçan olsa hisāb
Ḫākde ṭut yine dendāne-i ḫaşḫāş yatur

3 — Gerçi baġlar belini daᶜvīye ortaya çıḳar
Mū-miyānın yazamaz ḫāme i naḳḳāş yatur

4 — Eşk ile ḳıldı gözüm rāh ı ḫayālinde ḳarār
Döndü şol yolcuya kim cāmeleri yaş yatur

5 — Ḫūblar zülf-ü siyehkārıdürür sünbül-ü bāġ
Ḳara ṭoprakda nice lâᶜl-i güher pāş yatur

6 — Oldu nāyāb görüb naẓm-ı Ḫayālīyi ḥasūd
Pertev i mihre naẓar eylese ḫuffāş yatur

75

1 — Leşker-i miḥnet ile ceng ḳaçan karumdur
ᶜAşḳ şemşir-i ḳażā ile ḳafādārumdur

---

[2] Murād : Murādı Üv A
[3] belā : ecel A
[4] Nesin nesin : ne ḫūbsın Üv
74 Ü F Ün Üv A C — M
[1] eşiginde : ser-i kūyunda A
[2] ṭut yine dendāne-i : ṭut ki yine dāne-i Ü Ün C ṭut ki nice dāne-i Üv A
75 Ü Ün A — F Üv M C

2 — Şevḳ-ı envār tecellī edeli vechümde
Mihr ile māh benüm ṭālib-i dīdārumdur

3 — Künc-ü ġamda elem-i dōstdürür hemderdüm
Derd-i dildār benüm yār ı hem-āzārumdur

4 — Ey dirīġā nice ᶜözrüm ola maḳbūl benüm
Çün bu yolda günehüm dōsta iḳrārumdur

5 — Ey Ḫayālī baña lûṭf edeli ol kān ı ᶜaṭā
Faḫr-ı eyyām bugün ṭabᶜ-ı güher-bārumdur

76

1 — Gökde seyrān eyleyen ḫōrşīd-i nūr-efşān mıdur
Yoḫsa dilden baş çeken bir lemᶜa-i sūzān mıdur

2 — Bezm-i maşrıḳdan ṣunuldu şāh-ı ġarba bir ayaḳ
Bāde pür olmuş felek aña ḳadeḥ-gerdān mıdur

3 — Yā ser-i Şems-i Şehīd oldur melekler yüz sürer
Seyr eder gökde şafaḳ sīretde aḳan ḳan mıdur

4 — Yā çerāġ-ı bezm-i istiġnā mı yā ḳandīl-i ᶜarş
Yā gül-ü zerd-i bahār-ü- yā ser-i pistān mıdur

5 — Ẓulmet-i ẓulmü ḳılıcı ile cihāndan ḳıldı dūr
Bende-i Şeh Bāyezīd ibn-i Süleymān Ḫān mıdur

6 — Levḥ-i zer-endūd ile yāhōd Ḫayālī şiᶜrini
Tālib olmuş yazmaġa bir server-i ḫūbān mıdur

77

1 — Bendedür sen gül-ᶜiẓāra merdüm-ü āzādeler
Ḫāk-i pāyuñ olmaġa cānlar verür şehzādeler

2 — Gözlerüñ bāzār-ı efsūnu fesāne eyledi
Leblerüñ devrinde düşdüler ayaġa bādeler

---

76 Ü A Ün Ün M C
[2] maşrıḳdan : maşrıḳda A | bir ayaḳ : ābrīḳ Ü felek : melek A
[3] eder : eden Ü
77 Ü Ün A — F Üv M C

3 — Bülbülüñ kūyunda ey dil ṣıḳlıġın diñdirdiler
Ah ile āvāreler, bīçāreler, dildādeler

4 — Ey Ḫalīlüm Kaʿbe ḥaḳḳı Ḳıbleye etmez sücūd
Naʿlçeñ naḳşını miḥrāb eyleyen üftādeler

5 — Ey Ḫayālī beñlerinüñ mübtelāsı oldular
Naḳşını fehm etmeyüb ol pür-cefānuñ sādeler

78

1 — Sīnede aġız açub peykānuñ ister yareler
Cān verür bir ḳaṭre ṣuya teşnedür bīçāreler

2 — ʿAşḳ bezminde melāmet bādesin nūş eyleyüb
Bir ḥabāba ṣaymadı başın geçen āvāreler

3 — Gördüler nālān hezārān bülbülüñ var reşkden
Jāle dendānı⌣ile güller kendü kendin pāreler

4 — ʿĀşıḳı bīkes ṣanub öldürme kim Ferhād içün
Bīsütūn daḫi geyer ebr-i siyehden ḳaralar

5 — Tīġ-i cevrinden Ḫayālī yaralu her dilberüñ
Merhem-i vaṣl ile bīçāre umar kim ṣaralar

79

1 — Şāh-ı ʿaşḳuñ gönlüme genc-i nihānın yıḳdılar
Gerden-i cāna tenüñ bār-ı girānın yıḳdılar

2 — Gördüler ḫavf-ü- recādan geçmedî erbāb-ı şevḳ
Bāde seylābı⌣ile ʿaşḳuñ ḫānumānın yıḳdılar

---

[3] ey dil : ānī Ü
78 Ü Ün A — F Üv M C
[2] ṣaymadı başın geçen : ṣaymadılar baş çeken Ün
[4] Ferhād içün : Ferhādına Üv

3 — Nalişinden her seḥer çün ġonca oldu teng-dil
Şāḥ-ı gülden ᶜandelībüñ āşiyānın yıḳdılar

4 — ᶜĀşıḳ-ı dīdār olanlar eyledi refᶜ-i ḥicāb
Zāhidüñ bir ah ile ḳaṣr-ı cinānın yıḳdılar

5 — Ey Ḫayālī bir kebūter-ḫāne imiş kūy-u ᶜaşḳ
Her dil-i āvārenüñ gökde uçanın yıḳdılar

80

1 — Ḫōrşīd-i saᶜādet kime nūrun tuḥaf eyler
Her kebkebini ḳevkeb-i baḫt-u-şeref eyler

2 — Raḥm et dile ey gül ki çemen murġ u havāya
Bir ḫārı ḥimāyet naẓarı ile kenef eyler

3 — Ḳıl eylügi ṣal ṣuya ki deryālar eder dür
Şol ḳaṭreyi kim ebr ᶜaṭā-yi ṣadef eyler

4 — Ebdāna naẓar eyleme vicdāna güzer ḳıl
Ḫāküñ kimi gül kimisi ḫār-ü-ᶜalef eyler

5 — Şol ᶜaḳl-ı perīşānını cemᶜetse Ḫayālī
Ḫaṭṭ-ı ruḫ-u dildār erişur ber-ṭaraf eyler

81

1 — Görüne bir nice yüzden deyu ruḫ-u dilber
Tenümi dāġ ile ḳıldum seräser āyineler

2 — Bisāṭ-ı ḥüsnde ḫāli piyādesin süreli
Hezār şahruḫ oldu cemāline çāker

79 Ü A — F Ün Üv M C
80 Ü Ün A—F Üv M C
[2] bir: bu Ün
81 Ü Ün A—F Üv M C
[1] Görüne bir nice yüzden: Görüneler nice yerden Ün

3 — Ṣunar mı idi gelüb şāha bāġbān-ı bahār
Cefa-yi ḫārı eger ġonca etmese defter

4 — Cemāli nūru eger güne ṣalsa pertevini
Maḥabbet odu ile nūr ola ten-i Āẕer

5 — Ḫayālī yerde ve gökde seni bulur bir gün
Hezār bār çizerseñ bu deñlü dā'ireler

82

1 — Göñül derler bir eglencem deli var
Başında vādī-i ᶜaşḳuñ yeli var

2 — Diyen ker dem vücūd-u münkire lā
Ḳolumda Zülfiḳārıdur ᶜAlī var

3 — Beni devrān eger kim āḫır etse
Ne ġam her āḫıruñ bir evveli var

4 — Burunca nicesin ḫūnīn müjemle
Dedi mercāna deryālar eli var

5 — Ḫarabāt erlerin ḫōş gör Ḫayālī
O ṣūretde yürür anca velī var

83

1 — Egerçi yüzdeki ḫālüñ belā-yi cān-ı merdümdür
Ḫaṭuñ bir fitne peydā etdi kim arada ol gümdür

---

[4] eger güne ṣalsa: güneşde şalarsa Ün güneşe şalsa A | büt-ü: ten-i Ü
[5] bu: ne Ü
82 Ü Ün A—F Üv M C
[1] eglencem, eglence ü
[2] Zülfiḳārıdur: Zülfiḳārumdur Ün A
[4] ḫunīn müjemle: ḫun-u müje⌣ile Ün müjem ile Ü
[5] anca: nice Ün
83 Ü Ün A—F Üv M C
[1] peydā etdi kim: peydā eyledi Ün

2 — Tavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñda ḳurbān etmege cānı
Ḥisāba gelmez a ḳıblem senüñ ʿāşıḳlaruñ ḳumdur

3 — Gözüm merdümleri ḫūn-u cigerden allar giymiş
Viṣālüñ ʿīdinüñ seyrānın eyler iki merdümdür

4 — Sipihrüñ gāh zehrin gāh şehdin nūş eder her şeb
Bu āşār-ı kevākibdür nücūmuñ yeri kejdümdür

5 — Havā serd oldu germiyyetle ḥālüñ şāha ʿarż eyle
Ḫayālī vaḳt-i semmūr-u-vaşaḳ hengām-ı ḳaḳumdur

84

1 — Sürūr ister iseñ zevḳ-ı cām-ı ṣahbādur
Cemāl-i yāra naẓar ḳıl güzel temāşādur

2 — Zebān-ı tīşe ḳaçan nuṭḳa gelse Ferhāduñ
Şeb-i belāda çerāġı şirār-ı ḫārādur

3 — Mezārı içre henūz üstüḫānı Mecnūnuñ
Siyāḥ-kārlıḳ ile sürmedān-ı Leylādur

4 — Maḳām-ı ʿaşḳ ḳıyāsī degüldür ey ġāfil
Ki bunda zerredürür mihr ḳaṭre deryādur

5 — Ḫayālī dāmen-i ʿaşḳı nice ḳosun elden
Ki ʿaşḳ-ı pāk ile ol Vāmıḳ ile ʿazrādur

85

1 — Yine şikāra çıḳdı hümā-sāye Şehriyār
Bu şādilige ḫande eder kebk-i kūhsār

---

[4] yeri: biri Ün
84 Ü Ün A — F Üv M C
[3[Mezārı: Mezār Ü
[4] ġāfil : ʿāşıḳ A | mihr : dehr Ü
85 Ü A — F Ün Üv M C
[1] Yine : Çünkim A

2 — Şahin baḳışlu bir balaban gerçegüñ yine
Şehbāz-ı zülfü eyledi dil murġunu şikār

3 — Destine aluban çevirüb peftere-miṣāl
Atdı yabana ᶜāṣıḳ ı ġamgīni ḫār-u-zār

4 — Şehbāz-ı ḳudretüz ki anadan doġaṅumuz
Her dem feżā-yı ᶜarşa eder bāl açub güẓār

5 — Şahin gibi Ḫayālī eder ol hümāyi ṣayd
Bir gün eger muḫālefet etmezse rūzigār

86

1 — Dil ḳaçan ol āfitābuñ sīnede dāġın çeker
Māh-ı nev taḥsīn edüb göklerde ḳulaġın çeker

2 — Serv-ḳadler yoluna engel pelīd oldu raḳīb
Bir ḳul oġlu yoḳ şunu yonmaġa nacaġın çeker

3 — Bir ḳadeḥ bāde ile ᶜaḳlın aldı ṣohbet ehlinüñ
Sāḳī-i gülçehrenüñ bulunmaz ayaġın çeker

4 — Olalı iḳlīm-i ḥüsne dilberüm beglerbegi
Şuᶜle-i āhum öñünce al bayraġın çeker

5 — Penbe-i dāġın tecemmül ᶜadd ederken kendüye
Gülşen-i faḳruñ Ḫayālī iki yapraġın çeker

87

1 — Tecrīd ile gedā kim mülk-ü ġınāye şehdür
Başında devleti var sulṭān-ı bī-sipehdür

2 — Cāndur baḳāya mālik cismi şeh-ü- gedānuñ
Yā mihr içinde ẕerre yā gerd-i ḫāk-i rehdür

[2[dil murġunu : gönlüm ḳuşun A
86 Ü Ün A — F Üv M C
[2] şunu : anı Ü
87 Ü Ün A — F Üv M C

3 — Ḳıl hemdem-i Süleymān cān Hüdhüdünü saᶜy et
Bu murġ-u rāz-dārı gör ṣāḥib-i külehdür

4 — Ol yāra mübtelā ol kiᵕanuñ ḳatında ey dil
Bir dem ḥayāt-ı ᶜāşıḳ bī-ᶜözr olan günehdür

5 — Taḳṣīre yoḳ nihāyet şimdi Ḫayālī ancaḳ
ᶜAyn-ı ᶜināyetinden ümmīd bir nigehdür

88

1 — Daᶜvāda ᶜāşıḳa ṣanemā terk-i ser yeter
Meydān-ı ᶜaşḳ içinde ere bir hüner yeter

2 — Miḥrāb ḳaşuñ içre gözüñ olalı imām
Ḳılmaġ içün vużu' baña ḫūn-u ciger yeter

3 — Ġamzeñ ḫadengi yoḳ yere āvāre düşmesün
Ey ḳaşı yā helāküme bu şīveler yeter

4 — Yāḳūt bildi lâᶜl-i lebüñ ḳandan olduġın
Bu sırrı fāş ḳılmaġa ol bed-güher yeter

5 — Dil şuᶜlesi Ḫayālī ten-i pür-şikāfdan
Şehbāz-ı evc-i ᶜaşḳ olana bāl-ü-per yeter

89

1 — Şād olur dil tenüme çünki o peykān batar
Sebz olur ḫāk ḳaçan ḳaṭre-i bārān batar

2 — Sāhile devr-i ḳamerde eremez saᶜy edüb
Bahr-i eşkümde doġar mihr-i dıraḫşān batar

3 — Taḳınub küze-i mihr-ü-mehi dōlāb-ı felek
Bāġ-ı ḥüsnüñ ṣuvarur eşküme her ān batar

---

[5] Taḳṣīre yoḳ nihāyet şimdi Ḫayālī : Taḳṣīre yoḳ Ḫayālī şimdi nihāyet Ün

88 Ü Ün A — F Üv M C

[4] lâ?l-i : reng-i Ün

89 Ü Ün A — F Üv M C

4 — Añma ey ʿāşıḳ-ı sermest dem-i Manşūru
Meclis-i ʿaşḳdürür bunda nice ḳan batar

5 — Ḫaṭṭ-ı āşūbu belürdükde Ḫayālī göresin
Beñleri gibi nice fitne-i devrān batar

90

1 — Gün yüzüñde gördüler züifüñ uzun olmuş yatur
Dōstum ʿuşşāḳuñ ol günden zebūn olmuş yatur

2 — Ḳan içinde seng-i ḫārā yaṣdanur ey lāle-ruḫ
Leblerüñ hecrinde lâʿlüñ baġrı ḫūn olmuş yatur

3 — Gözde lâʿlüñ ārzūsuyile ciger ḫūnābesi
Şīşe içinde şarab-ı lâʿl-gūn olmuş yatur

4 — Ḳāmetüñden şerm edüb ey naḫl-i gülzār-ı behişt
Şu içinde ʿaksi servüñ ser-nigūn olmuş yatur

5 — Nice yıllardur Ḫayālī ḫaste ey ārām-ı cān
Güşe-i miḥnetde bī-ṣabr-ü-sükūn olmuş yatur

91

1 — Ḫaṭṭuñı ḳılma tırāş ey āfitāb üç günde bir
Eyleme billāhi dünyāyi ḫarāb üç günde bir

2 — Şıfr dāġıyile elifden cümle cismüm oldu zeyn
Eylemekden cevrüñi cānā ḥisāb üç günde bir

3 — Her nefesde ol ṭabīb-i cāna ben öldüm desem
Ḥālüme ḳılmaz naẓar vermez cevāb üç günde bir

---

90 Ü Ün A—F Üv M C
[2] Yaşdanur: Yaşdanub Ün A
[3] lâʿl-gūn: lāle-gūn Ü
91 Ü Ün A—F Üv M C
[3] Öldüm: öldür Ün

4 — Nice gül gül olmasun ḫaddi leṭāfet yaġdurur
ᶜĀrżı gülzārına mişgīn gülāb üç günde bir

5 — Cism-i pür-dāġ-ı Ḫayālīden kesilmez tīġ-i yār
Gerçi verür bāġbān gülzāra āb üç günde bir

92

1 — Zülfüñ ᶜiẕaāruñ üzre kim der niḳāba beñzer
Gülzāra sāye ṣalmış mişgīn seḥāba beñzer

2 — Seyrāna bāġa varsam sensüz gelür cehennem
Güller tekellüf olsa nār-ı ᶜaẕāba beñzer

3 — Her teşne-i viṣālüñ destindedür ḥayātı
Āstīn içinde sāᶜid çāh içre āba beñzer

4 — Demiş iki cihānı terk eyleyen erenler
Zevḳ-u-ṣafāsı dehrüñ bir seyr-i ḫāba beñzer

5 — Dünyā şarābı ile olmaz Ḫayālī böyle
Ḫumḫāne-i ezelden mest-i ḫarāba beñzer

93

1 — Ġoncadur lâᶜlüñ ᶜiẕāruñ gül ruḫuñ gülzārdur
ᶜAndelībi gönlümüñ her dem anuñçün zārdur

2 — Ġuṣṣa çekme mübtelā-yi ᶜaşḳ olduñsa gönül
Çünki bīmār olmanuñ āḫır soñu tīmārdur

3 — Kim ki olmaz bir güneş yüzlü mehüñ üftādesi
Maḥv bil anuñ vücuduñ saye-i dīvārdur

---

[5] tīġ-i: zülf-ü Ü
92 Ü Ün A—F M C
[5] ezelden: ezelde Ün | mest-i: mest-ü-Ün A
93 Ü A—F Ün Üv M C

4 — Bezm-i ġamda ḳanlu yaşum meydürür nuḳl aña kim
Āteş-i āhum şirārı dāne dāne nārdur

5 — Dergehinden nice kim sürseñ Ḫayālī çākeri
Yüz çevirmez āsitānuñdan ᶜaceb bī-ᶜārdur

94

1 — Müjde-i fetḥi işidüb zeyn-i bāzār etdiler
ᶜĀlemi faṣl-ı şitāda tāze gülzār etdiler

2 — Gāzīler şemşīr-i nuṣrat der miyān edüb yine
Cānlarından kāfir-i bī-dīni bīzar etdiler

3 — Şemᶜ yanub yaḳılaldan ol şehīd olanlara
Cām ile mey acıyub çeşmini ḫūn-bār etdiler

4 — Burdular ḳulaġını meclisde ṭanbūruñ yine
Yüregin nāzın delüben dembedem zār etdiler

5 — Cāma vālā pīrehen geydürdüler meyden yine
Sāġara ḳan yutdurub her dem dil-iſgār etdiler

6 — Dolanub her serv-i bālā dil-rübālar nāz ile
ᶜĀşıḳ-i bī-dillerine ᶜarż-ı dīdār etdiler

7 — Ey Ḫayālī işidüb şiʾr-i ḫayāl-engīzümi
Āferīn ehl-i suḫanlar baña tekrār etdiler

95

1 — Ne gerdūndan sitem çekdüm ne aḫterden melālüm var
İkilikden bugün ferdem ne ḫaṣm-ü- ne cidālüm var

2 — İki ᶜālem bugün müstaġraḳ-ı envārum olmuşdur
Sipihr-i dilde doġmuş āfitāb-ı bī-zevālüm var

---

94 Ü A—F Ün Üv M C
95 Ü Ün A — F Üv M C
[1] ferdem : ferdin A | ne ḫaşm-ü- : ne ḫaşmum Ün
[2] envārm : envār Ün

3 — Duyaldan küfr-ü zülfünden eşer ᶜār etdüm īmāndan
Saña tā kim göñül verdüm ḥayātumdan melālüm var

4 — Verürsem kāse-i ḫörşīd-i nūr-efşāna nāmerdem
Elümde derd-i yār ile pür olmuş bir sifālüm var

5 — Suḥan şehbāzıyam murġān-ı ḳudsīler şikārumdur
Ḳanāᶜatle tecerrüdden Ḫayālī perr-ü- bālüm var

96

1 — Ah kim dilber raḳībüñ dā'imāya nīndadur
Bu meṡel meşhūrdur devlet ḳażā yanındadur

2 — Ḳd-i Pervīni ḳaçan gösterse çarḫ-ı bī-emān
Beñzer ol tesbīḥe kim ehl-i riyā yanındadur

3 — Çeşm-i dilber ḳanum içse cān baġışlar lebleri
Devlet ol bīmāra kim dārüşşifā yanındadur

4 — Āfitābuñ ᶜāşıḳ-ı dīdārıdur ẕerrāt-ı kevn
Ḳande olsa bir güzel biñ mübtelā yanındadur

5 — Eylemiş zındānı bir dilber Ḫayālī bāġ-ı ḫuld
Yoluna ölen Şehīd-i Kerbelā yanındadur

97

1 — Zevḳ-i bāde neᵕidügin mest-i ḫarābīler bilür
Lācerem deryā zebānın murġ-u ābīler bilür

2 — Vuṣlatuñ cennātınuñ rāḥatleri ᶜālemlerin
Dūzaḫ-ı ḥirmānda nār olmuş ᶜazābīler bilür

3 — Sāye-perverler gözü bir perteve ḳılmaz naẓar
Neᵕidügin nūr-u tecellī āfitābīler bilür

4 — Yoluña ḫāk olmanuñ ādābını ᶜuşşāḳa şor
Salṭanat āyīnini Efrāsiyābīler bilür

---

96 Ü F Üu Üv A C — M
[4] ẕerrāt-ı kevn: ẕerrātı gör Ü A | biñ mübtelā: bir mübtelā Ü
[5] Yoluna ölen: Nola ölürse Ü
97 Ü Ün A — F Üv M C
[4] āyīnini: ādābını Ün

5 — Ḫāk-i rāhuñken Ḫayālī ḫavf eder aġyārdan
Ḫāricīler kibr-ü-kīnin Bū-Türābīler bilür

98

1 — Dāġlar yaḳsam ᶜaceb mi sīneme gül vaḳtidür
Nāle-vü-feryād edersem nola bülbül vaḳtidür

2 — Ḳahḳaha ile ṣurāḥī gülse meclisde ne var
Sāḳīya eyyām-ı şevḳ erişdi ġulġul vaḳtidür

3 — Kākülün ruḫsārı üzre tārumār etmiş o yār
Cennete dönse ᶜaceb mi bāġ sünbül vaḳtidür

4 — Hecr-i ḫār-ı yār ile dāġ üzre dāġ ursam nola
Gülsitānuñ revnaḳı ḳatmer ḳaranfül vaḳtidür

5 — Ey Ḫayālī devr-i ḫaddinde lebin vaṣf eyle kim
Mevsim-i gül erdi şimdi ṣoḥbet-i mül vaḳtidür

99

1 — Eşki bī sūz-u-tāba vermezler
Ḫıżr ṣuyun devāba vermezler

2 — Rāh-ı derd içre ḫāk olan cismüñ
Zerresin āfitāba vermezler

3 — Olmayınca gedā zekāt-ı ġamı
Şeh-i ᶜālī-cenāba vermezler

4 — Ṣōfī sen vāḳıᶜañda ᶜārifler
Çeşm-i bīdārī ḫāba vermezler

5 — Rindler ḫāne-i ḫarābātı
Milk-i Efrāsiyāba vermezler

---

[5] ḫavf: zevḳ Ü
98 Ü — F Ün Üv A M C
99 Ü Ün A — F Üv M C

6 — Sāḥil-i tende baḥrler var kim
Dāmenin cūy-u āba vermezler

7 — Ergürürdü cihāna feyż velī
Feyżi dest i seḥāba vermezler

8 — Bir ḥabābın o Beyt-i Maᶜmūruñ
Bu cihān-ı ḫarāba vermezler

9 — Fikr-i zülfüñ Ḫayālīde yaraşur
Sünbülü her türāba vermezler

100

1 — Senüñ sāyeñde şehlerdür gedālar
Saña ey ᶜaşḳ-ı dilber merḥabālar

2 — Gönül düşnām-ı yāra rāġıb oldu
Size ey ᶜār-ü-nāmūsum duᶜālar

3 — Nigāruñ tīġ-i cevri küştesinden
Ser-i kūyu olubdur Kerbelālar

4 — Bu ḫākī teden eylerdi güẕer cān
Kemān ebrūları anı oyalar

5 — Ḫayālī bāde-i ᶜaşḳı⌣ile yāruñ
Ḫarābāt ehli olḍu pārisālar

101

1 — Ḳandīllerle zeyn degüldür mināreler
Sen māhı görmege yere indi sitāreler

2 — ᶜAnberle misk zülfüñe öygünmüş ola mı
Şol kendüzünü görmüş iki yüzü ḳaralar

[7] Ergürürdü: Ergürürler Ün
100 Ü Ün A—F Üv M C
101 Ü Ün A — F Üv M C

3 — Cān bir yaña çeker ġamuñı bir yaña gönül
Ġamzeñ varur ṭutar ikisin bile aralar

4 — Bir ẕerre deñlü vermedi yılduzlara vücūd
Ahum odu⌣ile göklere erdi şerāreler

5 — Şemşīrine Ḫayālī göñül verdügüñ ṣaḳın
Aġız bir eyleyüb demesün yāre yaralar

102

1 — Zülf-ü miskīn yüz bulub kākülle pür-nāz oldular
Kişver-i ḥüsn içre herbiri ser-efrāz oldular

2 — Çīn-i zülfünü çekelden ruḫları üzre nigār
ᶜĀşıḳ-i üftādeler üstād cānbāz oldular

3 — Eşk-i ᶜāşıḳla yüzün yur şehrümüz eṭfāli hep
Anuñ içün birbirinden böyle mümtāz oldular

4 — Naḳd-i cāna büse vermezlar dilerler sīm-ü zer
Şimdiki maḥbūblar ġāyetde ḳurnāz oldular

5 — Ḳanını ṭopraġa ḳarmaġa Ḫayālīnüñ müjeñ
Ġamze-i ḫūnīn ile baş ḳoşdu hem-rāz oldular

103

1 — Nigārā sünbül-ü zülfüñ ne reyḥān-ı semen-sādur
Ucundan nāfe-i Çinüñ yüregi dolu sevdādur

2 — Ḫayāl-i dürr-ü dendānuñ bu çeşm-i eşk-bārumda
ᶜAceb midür vaṭan ṭutsa çü dürrüñ yeri deryādur

3 — Ġam-ı ᶜaşḳında ölürsem ser-i kūyunda defn eyleñ
Şehīd olanlaruñ çünkim yeri Firdevs-i aᶜlādur

---

102 Ü —F Ün Üv A M C
103 Ü Ün — F Üv A M C

4 — Gerekmez cān kim ᶜaşḳuñ yeter dil mülküne sulṭān
İki şeh bir vilāyetde mücerred ḳuru ġavġādur

5 — Görelden sen yüzü māhuñ şehā āyīne-i ḫaddin
Ḫayālī rūz-ü-şeb ṭūṭī-ṣıfat medḥüñde güyādur

104

1 — Dili ṣad · pāre eden ġamze-i mekkāresidür
Cānı āvāre ḳılan zülf-ü siyeh · kāresidür

2 — Vaᶜde-i būs-u- kenār etdi dili pāreleyüb
Ol ciger-pāresinüñ bu daḫi bir pāresidür

3 — Bādede yele varur lâᶜli havāsında ḥabāb
Ġalibā bencileyin ol daḫi āvāresidür

4 — Dāġ-ı dil ᶜaksidür āyīne-i çeşmümde benüm
Ṣanmañuz siz anı kim gözlerümüñ ḳarasıdur

5 — Kūyuñ itleri Ḫayālīyi bulub paralamış
Şimdi her bir itüñ aġzında anuñ pāresidür

105

1 — Kūh-u melāmete yüregüm seng-i ḫāredür
İçinde şevḳ-i lâᶜl-i lebüñ lâᶜl-pāredür

2 — Şādī belürse ġuşşa-vu- ġamla dolar göñül
Düşman görünse meyl-i reᶜāyā ḥişāradur

3 — Aḳar ṣudur bu ḥüsn-ü- leṭāfet gelür geçer
Ṣanma efendi ᶜālemi sen bir ḳrāradur

4 — Peykānlaruñdan ışlar ise ṭāliᶜüm nola
Bürc-ü bedende her birisi bir sitāredür

[4] kim: baña Ün
[5] ḫaddin: hüsnün Ün | ṣıfat: gibi Ün
104 Ü Ün — Üv A M C
105 Ü A — F Ün Üv M C
[1] lâᶜl-i : cām-ı A

5 — Kūyuñla cennetüñ ne ola farḳı bilmezem
Sūz-u Ḥayālīden hele dūzaḫ şerāredür

106

1 — Bizüz ṭarīḳ-ı fenā sāliki İlāhīler
Gedā-yi ᶜālem iken reşk-i pādişāhīler

2 — Benem o salṭanat-ı faḳr şāhı kim oldu
Ḳapumda iki cihān begleri sipāhīler

3 — Felekde kevkebeyi mihr-ü- māha ben verdüm
Direm - ḫarīdelerümdür deñizde māhīler

4 — Żamīr-i rūşenümüzden yaḳar çerāġını mihr
Ne bāk sāye-veş olduḳsa rū-siyāhīler

5 — Ḥayālī dīde-i ḫōrşīde kuḥl ola gerdüm
Bañа dönüb naẓar eylerse ḫāk-i rāhīler

107

1 — Sem-i derdine nisbet semm-i ḳātil cāna emsemdür
Cefālar zaḫmına oḳlar fetīl-ü- tīġ merhemdür

2 — Ḳanāᶜat eyleyen bir būriyāya künc-ü ᶜuzletde
Saᶜādet taḫtına mālik olan sulṭān-ı ᶜālemdür

3 — Seg-i ḫumḫāne-i faḳruñ nişān-ı pāyına yüz sür
Dolunca cürᶜa-i cām-ı ġınādan Sāġr-ı Cemdür

4 — Ḥabāb-ı sāġarı görseñ beni ḫayr ile yād et kim
Gelüb âvāreler yüzler sürerler aña türbemdür

---

[5] bilmezem : bilmezin A
106 Ü F Ün Üv A M C
[2] salṭanat-ı : memleket-i Ün
107 Ü F Ün Üv A C — M
[3] ḫumḫāne-i : ġamḫāne-i Üv meyḫāne-i A | faḳruñ : aşḳuñ Ün Üv

5 — Ḫayālī Kaᶜbe-i derdem libāsum dūd-u āhumdur
Gözüm yaşı⌣ile dolmuş āsitīnüm Çāh-ı Zemzemdür

108

1 — Misk ile kāfūrdan levḥ üzre ebrūlar mıdur
Ya güzellik şūḫluḳ alnuñde yazular mıdur

2 — Nāvek-i müjgānıdur her ḥüsn eli sulṭānınuñ
Cismüm üzre görünenler demeñüz mūlar mıdur

3 — İki yandan iki zülfüñ mü egilmiş lâᶜlüñe
Yā metāᶜ-ı cāna ṣarḳar iki hindūlar mıdur

4 — Ḥoḳḳa-i yāḳūt içre ḫurdesi her ġoncanuñ
Andelībüñ çeşm-i giryānına dārūlar mıdur

5 — Bu neẓā'ir kim Ḫayālī şiᶜrine der ehl-i naẓm
Pāyına baḥruñ demādem yüz sürer cūlar mıdur

109

1 — Lāle-i gül-gūnu ṣaḥrālarda dāġum ṣandılar
Nergisi gülzārda yanar çerāġum ṣandılar

2 — Gördüler kim her gülü zeyn eylemişdür jāleler
Maᶜrifet dürrü⌣ile pür olmuş ḳulaġum ṣandılar

3 — Çıḳdılar bām-ı ḫarābāta hilāle baḳdılar
Āsumāna ṣunduġum zerrīn ayaġum ṣandılar

4 — Gördüler māhı şafaḳ-reng āşikār etdi felek
Bāde-i gül-reng ile dolmuş ḳabaġum ṣandılar

---

108 Ü F Ün A C — Üv M
[4] ḫurdesi : ḫurdeler A
[5] neẓā'ir : leṭā'if F I naẓm : ṭabᶜ A
109 Ü Ün A — F Üv M C
[2] her gülü : gülleri Ü
[4] Gördüler mahı şafaḳ-reng āşikār etdi felek: gördüler mihr-i şafaḳ üstünde māhı āşikār Ü (Ü nushasındakī şekil daha manalı görünüyor)

5 — Ey Ḫayālī geldi zencīr-i cünūnumdan ṣadā
Ġonca-lebler üşdüler açıldı bāġum ṣandılar

110

1 — Merddür cānā bugün ol kim melāmetler çeker
Ermeyen bu devlete yarın nedāmetler çeker

2 — Şeş cihetdeu ṣemme vechullah nūrun görmeyüb
Rü'yet-i dīdār içün zāhid riyāżetler çeker

3 — Her müjem dil perdesi pergālesi ile zeyn edüb
Ḫayl-i eşküm leşker-i hicrāna rāyetler çeker

4 — Ḳaşuñ altında gözüñ yādına bir bādām ile
Güşe-i miḥrābda zāhid ḳanā'atler çeker

5 — Ey Ḫayālī eylemez taḳsīrüñe Şah iltifāt
Çün taḥammül bārını ṣāḥib- vilāyetler çeker

111

1 — Milk-i ḥüsnüñ şehisin meh siper-i dūşuñdur
Ġamzeler tīġ-zenüñ zülf zırıh-pūşuñdur

2 — Beni ser-ḥalḳa-i zencīr-i cünun eyleyen ah
Girih-i zülf ile güşuñdaki mengüşuñdur

3 — Şāne ḳıldı tenini zülfüñ ucundan ṣad-çāk
Göreli yüzüñü āyīne nemed-pūşuñdur

4 — Peri pervānenüñ olmuşdu zebān-ı ḥāli
Senüñ ey şem' yüzüñ göreli ḥāmuşuñdur

---

110 Ü F Ün A C — Ün M
[1] Cānā: ey dil A | kim: ki Ü F C
[2] riyāżetler: ḳanā'atler A
[3] edüb: olub Ü F Ün C
[4] ḳanā'atler: riyāżetler A
111 Ü F Ün A C — Üv M

— Sen Ḫayālī alalı bezm-i ṣafā cāmın ele
Mihr ile māh-ı felek iki ḳadeḥ-nūşuñdur

112

1 — Ḳaçan kim bāddan ol ṭurra-i ʿanber-feşān titrer
Yolar sünbül şaçın yırtar yüzün gül bāġbān titrer

2 — Ne dem kim ġamzeden çekse gözü elmās-gün ḫançer
Dil-ü- cāna düşer lerze damarlar içre ḳan titrer

3 — Nişāne istese ebrū kemānum tīr-i hicrāna
Bu cism-i nā-tüvānum içre her bir üstüḫān titrer

4 — Ser-i kūyunda ah etsem ruḥ-u zerd ile ʿāşıḳlar
Nitekim bāddan gülşende evraḳ-ı ḫazān titrer

5 — Ḫayālī görsem ol yārı yaşumdan baḫr olur ʿālem
Eger hecrinde ah etsem zemīn-ü- āsumān titrer

113

1 — Lâʿl-i yār aġyār bezminde şarāb-ālūdedür
Dīde-i merdüm bu ġamdan ḫun-u nāb ālūdedür

2 — ʿAks-i yārı saġar-ı pür-meyde seyrān edeli
Şuya şaldı zühdünü zāhid ḫarāb ālūdedür

3 — Şöyle oldum bāde-i telḫuñ giriftārı bugün
Şehd içinde şanma kim böyle zübāb ālūdedür

4 — Cismüm içre cān ḳaçan beñzer leb-i cānānuma
Ol ḫayātuñ ʿaynıdur bu ḫod türāb-ālūdedür

---

[5] Sen : ey A

112 Ü F Ün A C — Üv M

[4] 4 üncü beyit yerine F nushasında şu beyit vardır : Görüb ḳaddüñ havāsı ile ser başında yel servüñ — Düşüb endāmına lerze çınārıñ her zamān titrer

113 Ü F Ün A C — Üv M

[1] Lâʿl-i yār aġyār bezminde : Bezm-i düşmende leb-i dilber A

[4] cismüm içre : cism içinde A

5 — Menzil-i ʿuşşāḳı o meh rūşen eiylerse nola
Seyr eder her cāyi denmez āfitāb ālūdedür

6 — Devlet-i bīdār añanlar ġaflet uyḫusundadur
Nergis-i sermest yanında ki ḫāb-ālūdedür

7 — Dūd-u āhı içre beñzerdi Ḫayālī cismine
Demek ola idi eger ḫāke serāb-ālūdedür

114

1 — Ne ḫoş bīmār olur yā Rab ol iki nā-tüvān gözler
Ḳucaġına alub ebrūlar olmuş mihribān gözler

2 — Bu ṣaḥranuñ eder her murġu bir vādīde pervāzı
Göñül kūy-u cünūndan ẓevḳ eder zāhid cinān gözler

3 — Tecemmülden taḥammül yeg diyenler oldular ḳāniʿ
Bu yolda sāye-i ḫāra niceler sāyebān gözler

4 — Dile tīr-i cefā urduñ naẓar ḳıl ḳanuma bārī
Şikāra zaḫm ergürdükde çün ṣayyād ḳan gözler

5 — Ḫayālī ḳurṣ-u ḫorşīd-ü- mehüñ dā'im gedāsıdur
Felekden eylemez Şāhum şikāyet ḥaḳḳ-ı nān gözler

115

1 — Bezlini evvel bahāruñ kūha ṣor hāmuna ṣor
Māl-i dünyādan ne alub gitdügin Ḳārūna ṣor

2 — Nev-ʿarūs olduḳda Leylī dürr ile yāḳūtunu
Çoḳ mıdur Nevfel ne bilsün dīde-i Mecnūna ṣor

3 — Ṣaḳlar iken derdüñi cānum gibi fāş olduġın
Dāġumuñ üstünde yer yer penbe-i pür-ḫūna ṣor

---

114 Ü F Ün A C — Üv M
[2] cünūndan : cünūnda Ü
115 Ü F Ün A C — Üv M

4 — Döne döne devr elinden bezm-i ġamda dehr-i dūn
Nice ḳanlar yutdurur baña mey-î gül-gūna ṣor

5 — Gel ṣurāḥī ḳulḳulū ẕevḳın Ḫayālīden işit
Ḫande-i dilber ṣafāsın ʿāşıḳ-ı maḥzūna ṣor

6 — Dest-i Sulṭān-ı ʿaṭā-baḫş ile deryā - himmetin
Şol ġam-ı iflās ile maḥzūn olan medyūna ṣor

116

1 — Kaʿbe-i kūyunda her kim dilberüñ ḳurbān olur
Gerçi bir serden geçer ammā serāser cān olur

2 — Bir ṭavāşīden göñül kem-himmet olma nefsden
Eylese ḳatʿ-i taʿalluḳ maḥrem-i sulṭān olur

3 — Bende ol iḳlīm-i istiġnāda ol sulṭāna kim
Kem sifāli kelbinüñ tāc-ı ser_i ḫāḳān olur

4 — ʿAks-i ḥüsnü ẕerreyi ḫōrşīd-i ʿālem-tāb eder
Ḳaṭre feyżinden anuñ ser-Çeşme-i Ḫayvān olur

5 — Hecr-i rūy-u yār île güller Ḫayālī kendüyi
Pāre pāre etmege her jāle bir dendān olur

117

1 — Nār-ı dilden ẓāhir etsem bir şerer ʿālem yanar
Dursa bir dem sīne-i sūzānum içre ġam yanar

2 — Bu ḫamīde ḳad ile yandum maḥabbet oduna
Baña nisbet māh-ı nev nār-ı şafaḳda kem yanar

---

[5] Bu beyit A nushasında yoktur.
116 Ü F Ün A C — Üv M
[4] Kaṭre feyżinden anuñ ser-Çeşme-i Hayvān olur : Kaṭre-i feyżinden anūñ Çeşme-i Hayvān olur A
117 Ü F Ün Üv A C — M
[1] Nār-ı : Rāh-ı A
[2] oduna: nārına Üv | şafaḳda : şafaḳdan Üv

3 — Şanma ḳan aġlamadan germ oldu nār-ı ḥasretüñ
Düddur müjgānlarum bu dide-i pür-nem yanar

4 — Ḳaysa eydüñ ben belā deştinde ser-gerdān iken
Uġramasun yanuma billâhi ol sersem yanar

5 — Gel Ḫayālīnüñ teninde dāġ-ı İbrāhīme baḳ
Bu ḳadar ancaḳ çerāġ-ı Ḥażret-i Edhem yanar

118

1 — Ḫāller olmuş mekesler ḫadd-i cānānı öper
Gūyiyā pervāneler şemᶜ-i şebistānı öper

2 — Göz yumunca her müjem yüz ḫūn u dil peydā eder
Tīşe bir lâᶜl almaġa bin kez leb-i kānı öper

3 — Lâᶜlüñ üzre ḫaṭṭuña beñler perīşān olmasun
Yüz bulıcaḳ mūrlar möhr-ü Süleymānı öper

4 — Şehper-i Cibrīldür cārūb-u meydān-ı ġazā
Her şehīdüñ başı düşdükde o meydānı öper

5 — İtlerin yāruñ Ḫayālī būs eder rūz-u viṣāl
Eski ᶜādetdür kişi ᶜīd olsa yārānı öper

119

1 — Çeşmümde ceyş-i ḫāb nice eylesün ḳarār
Yaşumla oldu her müje bir tīġ i ābdār

2 — Tūfān-ı eşkümi göricek telḫ-kām olub
Her baḥr ṭutdu vādī-i ḥayretde bir kenār

3 — Dilden ne resme dūr ede göz yaşları ġamum
Raḳṣ ede mi terāne-i enhāra kūhsār

---

[3] germ: sürḫ A
[4] billâhi : vallahi Ü A C
[5] dāġ-ı : nār-ı Ün
118 Ü A — F Ün Üv M C
119 Ü F Ün Üv A M C
[1] eylesün: eyleye Ü F C

4 — Yıllardürür ki küy-u vefā ḫākisārıyüz
Yerden götürmedi bizi ḫayfā ki rūzigār

5 — Şāhum Ḫayālīnüñ ne revā rūzgār-ı ġam
Maᶜdūm ede vücūdunu nāgeh ḥabāb-vār

120

1 — Her ḳaçan ol meh şafaḳ renginde gül-gün don geyer
Dūd-u āhumdan libās-ı ẓulmeti gerdūn geyer

2 — Çıḳsa ṭañ mı farḳına pür-mey ṣurāḥīnüñ ḥabāb
Bir şeh-i Cemşīd-ferdür tāc-ı Efrīdūn geyer

3 — Bir naẓarda baña beñzer lāle-i ṣaḥrā-yi ġam
Merdüm-ü çeşmüm gibi herdem libās-ı ḫūn geyer

4 — Key yaraşur bezmde mīnā ile gül-gün şarāb
Güyiyā bir lāle-çihre câme-i māyūn geyer

5 — Tāc-ı devletle Ḫayālī milk-i ᶜaşḳuñ şāhıdur
Çün seg-i Leylī sifālin başına Mecnūn geyer

121

1 — Gülşende cūy eşḳ-i revānumdan oy verür
Her ᶜandelīb ah-ü-feġānumdan oy verür

2 — Güyā olub ceresleri ol şeh-süvārumuñ
ᶜUşşāḳa derd-i ᶜaşḳı zebānumdan oy verür

3 — Açdı ṣurāḥī ḫulḳulü bezm içre gönlümü
Dolsa neşāṭ ile nola cānumdan oy verür

4 — İçsem ᶜaceb mi ravżada ṭanbūr ilen meyi
Her tārı baña müy-u miyānumdan oy verür

---

120 Ü Ün A — F Üv M C
[1] renginde : resminde Ün | gül-gün : rengīn A
121 Ü F Ün A C — Üv M

5 — Zencīri ey Ḫayālī cünūn ehlinüñ baña
Gīsū-yu yâr-ı ġonca-dehānumdan oy verür

122

1 — Sünbül-ü bāġa naẓar ḳıl zülf-ü Şīrīn kendüdür
Ḳanlu lāle dīde-i Ferhād-ı miskīn kendüdür

2 — Çeşm-i terden şaḳla yā Rab nem ḳapub jeng olmasun
Çihre-i dildār kim āyīne-i Çīn kendüdür

3 — Yüz çevirmiş māhdan ḫōrşīdi ḳılmış secdegāh
Ḫāller ey dil ruḫ-u dilberde pervīn kendüdür

4 — Ol siyeh ḫāl ile yāruñ ḳaşı altında gözü
Rum sultānı ḳolunda beñli şāhīn kendüdür

5 — Ey Ḫayālī bu fenā gülzārınuñ her nergisi
Bezm-i Cemde bāde sürmüş cām-ı zerrīn kendüdür

123

1 — Başumda müy-u jülīde temümde tāze dāġum var
Melāmet mülkünüñ sulṭāniyem tuġum otaġum var

2 — Diyār-ı sūzuñ oldum şemᶜ gibi ben de serdārı
Nice Ferhād ile Mecnūn gibi yanar çerāġum var

3 — Feżā-yi ᶜaşḳde ben ol nihāl-i ser-ferāzam kim
Nihāl-i Sidre üzre sāye şalmış bir budaġum var

4 — Sipāh-ı ġuṣṣa-vü-ġamdan beni şaḳlar penāhında
Yüzüñde ḫāl-i miskīnüñ gibi bir ḳara daġum var

5 — Ḫayālī şah-ı ᶜaşḳ oldum daḫi bu ᶜaḳl-ı hercāyī
Gönül mülküne ayaḳ başmasun muḥkem yasaġum var

122 Ü F Ün Üv A C — M
[1] Kanlu: Kanġı F
[5] fenā: cihān A
123 Ün Üv A M C — Ü F
[3] Nihāl-i Sidre: Dıraḫt ı Sidre A
[4] penāhumdur: penāhumda A M
[3] Dolsa neşāṭ ile nola: Dolsam nola neşāṭ ile A

124

1 — Ḫublar serʿaskeri bir gül-ʿiẕār-ı sādedür
Ger dilerseñ bilmege ismin Şerīfe-zādedür

2 — Rūz-u-şeb her dem bisāṭ-ı meclisinde ol mehüñ
Ay-ü-gün ṣırça ḳadehlerdür şafaḳ pür-bādedür

3 — Ḳaddine öygündügi içün serv-i būstān-ı cihān
Bār-ı miḥnetden ḫalāṣ olmuş gezer āzadedür

4 — Tāliʿüm yārī ḳılub mlhr ede ben zāra deyu
Sāyesi her gün gezer yanınca bir üftādedür

— Göricek yaşuñ seni kūyundan ırmaġ istedi
Ey Ḫayālī demedi ol meh ki merdüm-zādedür

125

1 — Çün sen ṣaçı hümānuñ eşiginde gördüler
Mehpāreler kebūteri gökden üçürdular

2 — Añladılar ġamuñla felekler zevālini
Mihri döne döne i (ey) meh anuñçün uçurdular

3 — Meclisde saña eşreſî ʿarż etdügin görüb
Eller defüñ şehā yine yüzüne urdular

4 — Deyr içre nakş-ı ṣūretüñe eyleyüb naẓar
ʿAḳlın ṣanemler ey büt-i gūyā yitürdüler

5 — Ayaḳlarına sāye-ṣıfat düşdügüm görüb
Gün yüzlüler Ḫayālī yüzüm yere sürdüler

---

124 A — Ü F Ün Üv M C
125 — Ü F Ün Üv M C
[2] Bu beytin ikinci mısra'ı bozuktur

126

1 — Sāġar lebüñe ᶜāşıḳ-ı ḫunīn-ciger geçer
Her bir ḥabāb bende-i şāḥib-naẓar geçer

2 — Gamzeñ efendi ġayrıya atdukca cevr oḳun
Bendeñ bilür ki ḫasta göñülden neler geçer

3 — Şahinlerüz ki şaydgehümüz feżāsına
Cibrīl uġrar ise perini döker geçer

4 — Maḳbūl-ü ehl-i dil olalı ṣadr-ı sīnede
Peykān-ı ġamzesi ne yere kim deler geçer

5 — Erdür şu kim ᶜarūs-u cihāna baş egmeye
Şāhum vilāyet içre Ḫayālī de er geçer

127

1 — Cānlar alur gözlerüñ göz göre bī pervā ṣatar
Beñzer ol tatara kim kālā edüb yaġma ṣatar

2 — Baña bir yüz gösterür aġyāra bir yüz dilberüm
Kendüyi gülzār-ı ḫüsn içre gül-ü raᶜnā ṣatar

3 — Nāle-i Mecnūndan idrāk oldu Leylā menzili
Kimdürür ey nāḳa-i hevdeç̱ḳuru ġavġa ṣatar

4 — Her nefesde ᶜarş-ü-kürsī ᶜāşıḳuñ seyrānıdur
Oṭurub kürsīde vāᶜiz vaᶜde-i ferdā ṣatar

5 — Ey Ḫayālī ᶜāḳıbet ṭas-ı felek rusvā eder
Yūsufun her kim ki bu bāzārda ednā ṣatar

---

126 F Ün A C — Ü Üv M
[2] atdukca: atdukda A | göñülden: göñülde F
[4] ne yere: nereye A
127 Ün A — Ü F Üv M C
[1] kālā: talan Ün

128

1 — Kelāmum ehl-i derdüñ dā'imā vird i zebānıdur
Maḥabbet ʿāleminüñ her sözüm bir dāsitānıdur

2 — Bozaldan ṣüret-i Erjengi sen bu naḳş-ı dilkeşle
Benüm vaṣfuñda her beytüm Nigāristān-ı Mānīdür

3 — Varursañ ḳabr-i Mecnūna temāşā ḳıl ki Leylānuñ
Mükaḥḥal çeşminüñ her üstüḫānı sürmedānıdur

4 — Ṣanemler yādına deyr-i cihānda ahum-u-eşküm
evā-yi erġanūnīdür şarāb-ı erġavānīdür

5 — Bugün devrinde bir Dārā-yi Cem-ḳadr-ü-felek-taḫtuñ
Ḫayālī ʿarṣa-i naẓmuñ ser-āmed pehlevānıdur

129

1 — Bir libās-ı cervi her gün egnine gerdūn geyer
Ḳanlu yaşlardan ve līkin dāmenin pür-ḫūn geyer

2 — Yoluna şol ḫāk olanlar yüzlerin sürsün deyu
Nāz-perverdüm libās-ı şīveyi uzun geyer

3 — Geh Selīmī ṣarınur gāhī Süleymānī yürür
Key yaraşur her ne kim geyse ʿaceb mevzūn geyer

4 — Merdüm-ü dīdemdedür dā'im ḫayāl-i ḫāl-i yār
Lā-cerem ʿayyār olanlar cāme-i şeb-gūn geyer

5 — Bir libās-ı lûṭf u sulṭānīdürür naẓm-ı şerīf
Ey Ḫayālī bu libāsı ṣanma kim her dūn geyer

---

128 F Ün A C — Ü Üv M
129 A — Ü F Ün Üv M C

130

1 — Dili rūşen ḳılan bir gül-ʿiẕāruñ tāzeʾdāġıdur
Ḳo yansun ḥaşre dek söyünmesün devlet çerāġidur.

2 — Gönül ṣaḥrāsına bir ḥüsn eli şāhı nüzūl etdi
Ḥabāb-ı eşk-i ḫūnīnüm ānuñ gül-gūn otaġıdur

3 — Şarāb-ı şevḳini gerdūn içüb cürʿa döker ḫāke
Elinde mihr-i ʿālem-tāb bir zerrīn ayaġıdur

4 — Zihī ʿizzet bu kim Leylā ṣalā-yi hān-ı ḥüsn etse
Şikest olan arada ḫasta Mecnūnuñ çanaġıdur

5 — Ḥayālī tende bir dāġ-ı siyehsüz olımaz zīrā
Ḳadīmīden benüm şāhum o bendeñ Ḳara dāġīdur

131

1 — Ḥaṭṭ-ı ruḫumı yār ḳaçan ber-ṭaraf eyler
Ḥōrşīd-ṣıfat rūy-u mehi bī-kelef eyler

2 — Mānend-i ḥabāb ola ilāhī evi vīrān
Sāġarda şu kim cürʿa ḳoyub mey telef eyler

3 — Ebrūña gözüm yaşı nola olsa muḳārin
Çün müşterī ḳavse ere ey meh şeref eyler

4 — Taḥsīn leb-ü-dendānuñuñ ol cezbesine kim
Kāndan ḳoparur lâʿl-ü-dürü bī-ṣadef eyler

5 — Seng-i dilümi lâʿl edeli kān-ı Medīne
Naẕmum dür-ü şehvārını baḥr-i Necef eyler

---

130 F Ün A C — Ü Üv M
[1] ḳılan: eden Ün
[2] ḫūnīnüm: ḫūnābum A
[4] ʿizzet: ʿişret A-
[5] olımaz: olmazuz A C
131 F Ün A C — Ü Üv M

132

1 — Faḳr eli serverleri himmet çerāġın yaḳdılar
Şāhlar ol ḳavmdan devlet ocaġın yaḳdılar

2 — ʿAks-i ḫālüñ bu dil-i pür-ḫūnda ṭutmuşdur ḳarār
Lālenüñ ol günde kim bağrında dāġīn yaḳdılar

3 — Sīneler çāk eyleyüb bezm-i viṣāl-i yārda
Şemʿlerle ṭutuşub derd ehli yaġın yaḳdılar

1 — Gördügümde āteşīn güller içinde ṣanuram
Ḳaddüñe öygündügi‿ içün gül budaġın yaḳdılar

5 — Lāleler ṣanma Ḫayālī āteşīn bir ah ile
Ehl-i ḥasret kā'inātuñ bāġ u rāġın yaḳdılar

133

1 — Gör yaşumı ġamuñla geçen mācerā budur
Baḳ dāġuma ki āyīne-i pür-ṣafā budur

2 — Cān naḳdi borcum idi belāña aña ne söz
Geldüm edāya borcum alınmaz belā budur

3 — Sīnemde ḳıl naẓar elif ucunda dāġuma
Leşker-keş-i livā-yi belāya livā budur

4 — Ḫunābe-i ciger içerin meyse bu imiş
Sen āfetüñ ġamın yerin elḥaḳ ġıdā budur

5 — Ahum yüzüñde zülfüñü ḳılduḳda tārmār
Ey serv ṣalma başuñı sünbül havā budur

6 — Ḳapuñda bağlamalu görenler Ḫayālīyi
Edüb ḳıyās dedi ki dār-üş-şifā budur

---

132 Ün A — Ü F Üv M C
133 F Ün A C — Ü Üv M
[2] aña: belī Ün
[3] livā-yi: diyār-ı A

134

1 — Kim ki bezmüñde sebū-veş özünü ḫāk eyler
Hemdemin mihr-i cihān seyrini eflāk eyler

2 — Bāġ-ı ḥasretde ḳoyub bülbül-ü şūrīdeleri
Hemdemini o gül-ü nev ḫas-ü-ḫāşāk eyler

3 — Mihr-ü meh ola anuñ müşterīsi ᶜālemde
Pes ol āyīne-i ruḫsārı kim idrāk eyler

4 — Dāye-veş bād-ı şabā ġoncalaruñ gülşende
Her seḥer tāze gülāb ile yüzün pāk eyler

5 — Leḫüñ āşüftesi olalı Ḫayālī güzelüm
Ḳanda bir ġonca görürse yaḳasın çāk eyler

135

1 — Dilberā ᶜayş edelüm şimdi şafālar vaḳtidür
Ḳaçma ᶜāşıḳdan perī yüzlüm vefalar vaḳtidür

2 — Bāġ-ı cennetdür yüzüñ eṭrāfı pürdür mīveden
Nola bir şeftalücük verseñ seḫālar vaḳtidür

3 — Ben gedādan yıġma ey dilber zekāt-ı ḥüsnüñü
Padişāhum dōstum lûṭf-u-ᶜaṭālar vaḳtidür

4 — Dil esīr-i zülfdür hem çoḳdan ister vaṣlunu
Ola kim maḳbūl ola gece duᶜālar vaḳtidür

5 — Bī-nevā olġıl Ḫayālī ḳaçmasun derseñ ḥabīb
Ehl-i ᶜilme ḥörmet olmaz bī-nevālar vaḳtidür

---

134 F Ün A C — Ü Üv M
135 Ün C — Ü F Üv A M
[1] şimdi: ẕevḳ-u Ün

136

1 — Nigār gülşen-i ḥüsn içre gül budağıdur
Viṣāli güllerini der göñül ki çağıdur

2 — ᶜAceb mi ol mehi pervāne-vār çigzinsem
Saᶜādetüm güneşi devletüm çerāğıdur

3 — Göñülle ġamzesi ḳanlu biçaḳludur her dem
Bizümle şimdi o kāfir bu yolda yaġıdur

4 — Ḥabāb-ı cam-ı meyüñ kim diler bozulduġunu
Ki şāh-ı şādīnüñ ol ḳırmızı otağıdur

137

1 — Talᶜatuñ cennet durağuñ selsebīl ırmağıdur
ʿĀrıżuñda ruḥlaruñ şu içre gül yapraġıdur

2 — Aḳduġınca eşk-i çeşmüm dilde artar tāb-ı ᶜaşḳ
Gözlerümüñ yaşı güyā ol çerāğuñ yaġıdur

3 — Yüz şuyun küyuñde ister döke ḳara yerlere
Göñlümü anda çeken ya şuyu ya ṭoprağıdur

4 — ᶜAşḳ oduna cān verür ᶜāşıḳ ḳaçar zāhid velī
Duzaḫı ᶜāşıḳlaruñ zāhidlerüñ ocağıdur

5 — Serv ḳaddüñüñ Ḥayālī ᶜaşḳ ᶜalem
Ahum odu şuᶜlesi bayraġıdur

---

136 Üa C — Ü F Üv A M
(Bu gazelin beşinci beyti eksiktir)
[3] bu yolda: resme Ün
137 Üa — Ü F Üv A M C
(Bu gazelin beşinci beyti bozuktur)

138

1 — Ḫastayem ġamdan helāk oldum bulunmaz çāreler
Bārī gelsün ḫaṭırum ṣorsun benüm ġam-ḫārreler

2 — Aġız açsun sīne-i sūzānum üzre şevḳden
Gül gibi ey lāle-ruḫ bu dāġ-ı āteş-pāreler

3 — Āteş-i āhum şirārıdur benüm ey māh-rū
Geceler göklerde yer yer seyr eden seyyāreler

4 — Mūm olubdur ey lebi şīrīn baña Ferhād-veş
Dāmen-i kūh-u belā üstünde seng-i ḫāreler

5 — Dāġlar ur yarelerle zīnet eyle cismüñi
Yaralardur ḫilᶜati ᶜaşḳuñ Ḫayālī yaralar

139

eh-i kūyuñda ᶜuşşāḳa ruḫ-u zerd eşk-i ter ḫoşdur
Ki zīrā Kaᶜbe yolunda kişiye sīm-ü-zer ḫoşdur

2 — Dedüm merdümlerüñ ḫançer çeküb cān ḳaṣdin eylerler
Dedi maᶜẕūr ṭut billâh ikisi daḫi ser-ḫoşdur

3 — Raḳībe kūyum itidür deyüben iᶜtimād etme
Ḳuduzdur şāyed incide benüm ᶜömrüm ḫaẕer ḫoşdur

4 — Miyānuñı firāḳuñla ṣararmış ḳollara ḳocdur
Belinde sīm-ten dilberlerüñ zerrīn kemer ḫoşdur

5 — Dişi ile leblerin vaṣf et Ḫayālī ol dil-ārāmuñ
Bilürsin cümleden naẓma yine lâᶜl-ü-güher ḫoşdur

---

138 Ün — Ü F Üv A M C
139 Ün — Ü F Üv A M C

140

1 — Belālar bezmine sīnem benüm meyḫānedür derler
Ḳızarmış dāġuma meyle dolu peymānedür derler

2 — ʿAceb mi āfitāba şaʿşaʿa zencīr-i zer olsa
Gamından sen hilāl-ebrū mehüñ dīvānedür derler

3 — Olanlar lücce-i baḥr-i muḥīṭ emvācına nāẓır
Gözüm yaşına nisbet bir ḳuru efsānedür derler

4 — Sañā maʿmūr-u ʿālemdür diyenler bañā hem nāṣıḥ
Ḥaḳīḳat gencine mālik olan vīrānedür derler

5 — Ḥayālī çarsū-yu ʿaşḳda müjgān-ı Mecnūnu
Ḥayāl-i zülf-ü Leylāya düzülmüş şānedür derler

141

1 — Raḳībüñ dilberā küyuñda neyler
Ki ʿĪsā ile göke çıḳmadı ḫar

2 — Beni öldürmek içün nīze ile
Ne lāzım ey ḳaşı yā tīr-ü-gönder

3 — Yüzüñe benzerem dese nola şu
Köpüklü bir delüdür nolsa söyler

4 — Ara yerde şovuḳluḳ edeli bād
El ucu⌣ile görüşür oldu ʿar ʿar

5 — Ḥayālī tāb-ı ruḫsāruñ görüben
Eder Nūr ayetin her gece ezber

---

140 Ün — ÜF Üv A M C
141 Ün — ÜF Üv A M C

142

1 — ᶜAşḳellerinde sīne belā kūhsārıdur
Kim tāze dāġı yer yer anuñ lālezārıdur

2 — ᶜAşḳ eli şāhiyem ġam-u-ġuṣṣa memāliküm
Başumda tāc-ı zer benüm ahum şirārıdur

3 — Dil ḳalᶜası belā-vü- meşeḳḳat zemīnidür
Şehr-i beden cefā ile miḥnet ḥiṣārıdur

4 — Dāġ-ü-elif ki sīnede yer yer nişānedür
Bir serv-ḳadd-ü-lāle-ruḫuñ yādigārıdur

5 — Başında bir ḳadeḥ mey-i lâᶜlīn olan kişi
İki cihān vilāyetinüñ tācdārıdur

142 Ün — Ü F Üv A M C

Harf-üz-zā'

1

1 — Faḳr ile faḫr eyleyen dergāh-ı sulṭān istemez
Dūd-u āhı sāyesinde ṭāḳ-ı eyvān istemez

2 — Şol gedā kim ḳıldı istiġnā serīrin tekye-gāh
Ġonce-i Bād-āverd ile taḫt-ı Süleymān istemez

3 — Nār-ı ġamla dūd-u āhı sāyesinde nūr olan
Âfitābı kendüye şemᶜ-i şebistān istemez

4 — Şol gedā kim penbe-i dāġın demādem tāzeler
Gül ḳoparmaz şāḫdan geşt-i gülistān istemez

5 — Câme-i zerrīni neyler vermeyen cisme vücūd
Sāyesinden ᶜār eden ḫorşīd-i raḫşān istemez

6 — İsteyen gelsün geçen geçsün ṣalādur ᶜāleme
Pādişāh-ı ᶜaşḳ dergāhında derbān istemez

7 — Salṭanat ṭablın kilīm altında ol şeh kim çalar
Hāy-u-hūy-u naᶜra-i kūs-u ġırīvān istemez

8 — Mesned-i ḫorşīde vermez künc-ü tārīkin gedā
Göz yuman seyr-i cihāndan mihr-i raḫşān istemez

9 — Nūr görse şām-ı Kadre uġrayan ḳılmaz naẓar
Nitekim şeb-rev żıyā-yi māh-ı tābān istemez [**]

10 — Ey Ḫayālī bī-tekellüf ḫūn-u dil nūş eyleyen
Minnet ile Ḫıżr elinden Āb-ı Ḥayvān istemez

---

1 Ü F Ün A M C — Üv
3] sāyesinde : ẓulmetinde A
[5] eden : eder F
[7] naᶜra-i : nāle-i A
[**] Bu beyit A F nusḫalarında yoktur

2

1 — Bülbül-ü gülzār-ı miḥnetdür dil-i ġamnākümüz
Aña gūyā kim ḳafesdür sīne-i ṣad-çākümüz

2 — Fürḳat öldürse beni ahum yeli⌣ile ḥaşre dek
Gird-i bād olub ser-i kūyuñ dolanur ḫākümüz

3 — Varmışuz bir māh-rū şevḳi⌣ile ġayrı ᶜāleme
Dūd-u āh-ı pür şererdür encüm-ü eflākümüz

4 — Her boyu servüñ düşüb ayaġına yüzler sürer
Bir aḳar ṣudur bizüm gūyā ki ḳalb-i pākümüz

5 — Bulmaya⌣idüñ ehl-i naẓm içre Ḫayālī imtiyāz
Dūr-bīn olmazdı böyle dīde-i idrākümüz

3

1 — Kākül-ü mişgīn-i cānānuñ perīşān- ḥāliyüz
Guṣṣanuñ ser-geşteşi derd-ü-ġamuñ pāmāliyüz

2 — İḫtiyār etdük ġamı Ferhād ile Mecnūn ile
Tekye-i ᶜaşḳuñ bir iki üç nefer abdāliyüz

3 — Ḳaddümüz yay etmek ile menzil alduḳ oḳ gibi
Tīġ-veş ᶜuryānlaruz līkin cihān ḳattāliyüz

4 — ᶜUḳde-i çarḫuñ seräser añladuḳ eşkālini
Her ne kim ġāibdür anı bilmenüñ [**] remmāliyüz

5 — Ḫāce-i cāna metāᶜ-ı ġuṣṣayı almaḳdayuz
Biz Ḫayālī bu fenā bāzārınuñ dellāliyüz

---

2 Ü F Ün Üv A M C
[2] dolanur : dolana Ü Üv A M
[5] Bulmaya⌣idüñ : Bulmasa⌣idüñ A Bulmaya⌣idi Ü F Üv
3 Ü F Ün A M C — Üv
[3] yay : ya Ün līkin : ammā Ün
[**] veya bulmanuñ
[5] ġuṣṣayı : ġussañı Ü F vaşluñı C

4

1 — ᶜAşḳ içinde cānı teslīm etmedür tedbīrümüz
Böyle taᶜlīm eyledi evvel nefesde pīrümüz

2 — Ḳays bir dīvāne-i bī-ḳayd imiş līkin bizüm
ᶜÂleme şīt-ü-ṣadā salmışdürür zencīrümüz

3 — Kīmyā-yi ᶜaşḳa biz māliklerüz ṭālib bize
Bir ḳara ṭoprāġ ise altun eder iksīrümüz

4 — Sāḳī-i bezm-i ḳażādur kāse-i ser sāġarı
Mey yerine ḳan sürer ol bezmde şemşīrümüz

5 — Ey Ḥayālī biz Kelāmullah-ı nāṭıḳ olalı
On sekiz biñ ᶜālem olmuşdur bizüm tefsīrümüz

5

1 — Yārī ḳılursa biz ölicek rūzigārumuz
Küy-i nigāra ergüre bir gün ġubārumuz

2 — Atduḳ murād menziline ah oḳların
Taşlar dikildi oldu nişāne mezārumuz

3 — Gördükde yārı ah ile cān vermek isterüz
Nakş-ı murād göstere dem ola zārumuz

4 — Ser-çeşme-i Ḥayātda şınsun sebū-yu cism
Tā kim bu yolda ola dürüst inkisārumuz

5 — Ölsek Ḥayālī derdümüzü ᶜāleme yine
Söyler zebān-ı ḥāl ile seng-i mezārumuz

---

4 Ü F Ün A M C — Üv
[1] taᶜlīm : telḳin A
[3] ṭālib bize : ṭālibleri A | ṭoprāġ ise ; ṭoprāġa çal Ün
[4] ser: her Ü F Ün M
5 Ü F Ün A M C — Üv
[2] ah oḳların : tīr-i ābı ah M ahuñ oḳların Ün
[3] isterüz : isterin Ü F Ün M
[4] Tā kim : Nāgeh M
[5] derdümüzü ᶜāleme : derdüñi ᶜālemlere Ün

6

1 — Abdāl olalı dāġ iledür iftiḫārumuz
Mecnūn gibi ocaġ eridür iḫtiyārumuz

2 — Bir bād-ı ḳudretüz esicek ṣarṣılur zemīn
Bir āteşüz ki göklere erer şirārumuz

3 — Miḥrüñ yolunda eyleyeli dehr bizi ḫāk
Ḫōrşīd ile muḳābele eyler ġubārumuz

4 — Ḫōş ṣoḥbetüz ki yār olıcak ᶜāleme bizi
Göstermeye ḳıyāmete deñlü mezārumuz

5 — Baḥrüz Ḫayālī mevcümüz oldu suṭur-u naẓm
Merdüm-rübā neheng ile pürdür kenārumuz

7

1 — Bezm-i ġamda ṣanma giryānuz bizi ḫurremlerüz
Mey yerine ḳan yudar bir nice ṣāḫib-demlerüz

2 — Geçmesün bize taᶜallûḳ bendini nāgeh deyu
ᶜAḳl ile şol āşinālıḳ etmeyen sersemlerüz

3 — Biz ḥabāb-ı cāmumuz tāc-i Ḳubāda vermezüz
Bezm-i istiġnāda dolumuz içilen Cemlerüz

4 — Perde-i ġayb-ı hüviyyetde olan ebkāra biz
Cilvegāh-ı mümkināta gelmeden maḥremlerüz

5 — Ey Ḫayālī on sekiz biñ ᶜālemüñ biz ẓılliyüz
ᶜĀlem isterseñ bizi seyr eyle kim ᶜālemlerüz

---

6 Ü F Ün Üv A M C
[3] dehr : çarḫ A
[4] ṣoḥbetüz ki : sıḥḥatüz ki C | bizi : bizüm A C
[5] naẓm : ġamF
7 Ü F Ün Üv M C — A
[3] içilen : içilür Ü Üv

8

1 — Ṣanma sen cüy bizi biz aḳıcak deryāyüz
Ḫār-u-ḫasler götürüp gitmede bī-perväyüz

2 — Pāyimāl efme bizi mūr görüp ey ġāfil
Mūr iken mār oluruz mār iken ejderhāyüz

3 — Eyledük himmetümüz cāhına ḫaḳanı gedā
Çalınur debdede-i şevketümüz Dārāyüz

4 — Yoġ iken dest kefümüzdedürür möhr-ü ḳabūl
Devleti zīr-i ḳadem ḳılmış iken bī-pāyüz

5 — Biz Ḫayālī bu göñül ʿāleminüñ göklerine
Dāʾimā şevk veren mihr-i cihān-ārāyüz

6

1 — Ḳurṣ-u mehle ḫūşe-i pervīn olaldan zādumuz
Ehl-i faḳr içre tenaʿumla çıḳubdur adumuz

2 — Bir ṣınıḳ sāġarda seyr-i mümkināta māliküz
Biz ḫarābāt ehliyüz böyle olur irşādumuz

3 — Tıfl gibi lûʿb içün bir ḫāne ābād eylesek
Girmeden içine vīran eylerüz ābādumuz

4 — Ṣaydumuz murġān-ı ḳudsī-āşiyāndur olalı
ʿAnkebūtī dām ile nūr-u baṣar ṣayyādumuz

5 — Cism-i pür-peykānumuz görüb Ḫayālī dedi ġam
Alamaz şāh-ı ferāḥ bu ḳalʿa-i pūlādumuz

---

8 Ü F Ün M C — Üv A
[1] Ṣanma sen : Ṣanmañuz Ün Sanmasun C
9 Ü F Ün A M C — Üv
[2] sāġarda : sāġarle Ün | böyle olur : yoḳdur bizüm M
[3] lûʿb içün : laġv ile F A M | ābād : büayād A C peydā : Ün

10

1 — Her dem cigerde var ola bir ḳanlu dāġumuz
Eyleñ duᶜā söyünmeye yanar çerāġumuz

2 — Düşdük ṭarīḳ-i meykedeye cām-ı bādeden
El çekmezüz ecel ṣımayınca ayaġumuz

3 — Her dilbere ölümlü dirilmekdür işimüz
Derd ehliyüz bizüm bulunur ṣanma ṣaġumuz

4 — Biñ söyleseñ kelāmuñu nāṣiḥ işitmezüz
Ṣīt-ü ṣadā-yi ᶜaşḳ ile pürdür kulaġumuz

5 — Çekdük livā-yi āhı edüb göz yaşın sipāh
Iḳlīm-ı ᶜaşḳı almaġa gördük yaraġumuz

6 — Ḳılsun Ḫayālī ḳayd-i bedenden dili ḫalāṣ
Bir murġ-u zeyreküz nola ḳırsaḳ duzaġumuz

11

1 — Nār-ı firāḳa yandı dil-i nā-tüvānumuz
Gūyā zebāne oldu o nāra zebānumuz

2 — Çeşm-i siyāhı yādına olduḳda cān revān
Ḫavrāya sürmedān ola her üstüḫānumuz

3 — Ol bīşeyüz bu vādī-i terk-i fenāda kim
Ḳaplan-ı çarḫa pençe urur arslanumuz

4 — Biz ḫod havāya munḳalib etdük vücūdumuz
Sāye daḥi ne günlere bekler ki yanumuz

5 — Kendü gibi Ḫayālī güzel kendü ᶜaksidür
Mir'āt-ı dil nigāra yeter armaġanumuz

---

10 Ü F Ün A M C — Üv
[4] nāṣiḥ : zāhid Ün
[5] āhı : āh A
[6] ḳayd-i : naḳd-i C | bedenden : cihāndan A | ḳırsaḳ : ḳursaḳ C
11 Ü F Ün A M C — Üv

12

1 — Rūz-u rūşenden nola enver olursa şāmumuz
Mihr-i ʿālem - tābdan yaḳar çerāġı cāmumuz

2 — Ten ġubār-ālūde dil āvāre-i kūy-u belā
Gird-i bād-ı rāh-ı ʿaşḳuz yoḳdürür ārāmumuz

3 — Biz ne ʿālemde uçar murġuz göre-idüñ zāhidā
Gülşen-i ʿālemde olmasa taʿallûḳ dāmumuz

4 — Vaṣl ile yār olmazuz hecrüñ ḳulu ḳurbānıyuz
Biz melāmet ehliyüz nā-kāmlıḳdur kāmumuz

5 — Ey Ḫayālī ʿālem-i naẓma Süleymānuz bugün
Ḫātem-i ʿaşḳuñ nigīninde yazıldı nāmumuz

13

1 — ʻĀşıḳuz dervāze-i şehr-i melâmet beklerüz
Zāhid-āsā ṣanma kim kūy-u selâmet beklerüz

2 — Bīsütūn-u ʿaşḳda çalındı ṭabl-ı sīnemüz
Biz daḫi Ferhād-veş derbend-i miḥnet beklerüz

3 — Ḫāce-i ʿaşḳuz bugün bāzār-ı mihr-i yārda
Naḳd-ı cānla almaġa kālā-yi vuṣlat beklerüz

4 — Ḫūn-u dil nūş etmege peymānesinde dāġumuñ
Meclis-i ʿuşşāḳda aṣḥāb-ı ṣoḥbet beklerüz

5 — Ey Ḫayālī Şāh-ı gerdūn dergehinde ẕerre-vār
Āfitāb-ı ʿālem-ārā gibi şöhret beklerüz

---

12 Ü F Ün Üv A M C
[5] yazıldı : ḳazıldı A
13 Ü F Ün A M C — Üv
[1] Zāhid-āsā ṣanma kim : Zāhidā sanma bizi C şanmañuz Ün
[3] cānla : cānı Ü F A M C

14

1 — Ḳayddan āzādeyüz küy-u ferāġat beklerüz
Naḳd-i ṣabruñ genciyüz künc-ü ḳanāᶜat beklerüz

2 — Sākin-i çāh-ı ṭabīᶜat edeli devrān bizi
Ey ḳamer-ruḫ pertev-i necm-i hidāyet beklerüz

3 — Ḫaylıdan pīr-i muġanuñ sākin-i dergāhıyuz
Kāmrān-ı ᶜālemüz bāb-ı saᶜādet beklerüz

4 — ᶜAşḳ eli sulṭānınuñ serdārıyuz Mecnūn gibi
Ġam sipāhın cemᶜ edüb şāhum vilāyet beklerüz

5 — Çün Ḫayālī-nām bir şeydāya uyduñ ey refīḳ
Sen selāmet ol ki biz küy-u melāmet beklerüz

15

1 — Ṣanma ki dilde sūzum peykānlaruñ eritmez
Oldur aḳan gözümden yaş demler oldu gitmez

2 — Sīnemde eşk-ü-āhum berg-i ġam etdi ḥāṣıl
Āb-u-havā olunca bir ḫākden ne bitmez

3 — Nefsüñ cefālarından cān Yūsufuna ġam yoḳ
Olur ᶜAzīzi Mıṣruñ çāh-ı belāda yatmaz

4 — Deyr-i belānuñ oldum āhumla erġanunu
Ah ol bütüñ elinden feryādumı işitmez

5 — Vuṣlat Ḫayālī geçdi fürḳat demi erişdi
Zehr-i fırāḳ-ı dilber cānın kimüñ acıtmaz

---

14 Ü F Ün C — Üv A M
[5] nām : gibi C
15 Ü F Ün A C — Üv M
[2] ḫākden : ḫākde C

16

1 — Kūy-i vefāda bir güzelüñ ḫāk-i rāhıyuz
Ey ᶜaşḳ devletüñde cihān pādişāhıyüz

2 — Lâᶜlüñ ġamıdürür bize cānā ġıdā-yi rūḥ
Ḳapuñda ḳan bahāsını yer bir sipāhīyüz

3 — Bād-ı havāñ ile yele verdük ḳarārumuz
Biz ḫırmen-i maḥabbetüñüñ berg-i kāhıyuz

4 — ᶜAşḳundaki belālaruñ uġrar geçer bize
Şehr-i maḥabbetüñ güzelüm şāh-rāhıyuz

5 — Biz ey Ḫayālī sūḫte-i sūz-u Ḫusrevüz
Ḥüsn-ü edāda līk şenā-gū-yu Şahīyüz

17

1 — Ḫām iken mīve-i cevrüm deme mebẕūl olmaz
Şanma ey naḫl-i cefā ḳurtarasın ol olmaz

2 — Çīn-i zülfüñde gönül var mı giriftār degül
Ḫāl-i hindūña senüñ Rumda kim ḳul olmaz

3 — Rāh imiş ᶜaşḳ dile bī-elem-i gerd-i fenā
Kişver-i şehr-i baḳāya bu ḳadar yol olmaz

4 — Olmuşam Ḳays ile Ferhāda muᶜādil ammā
ᶜAşḳ eli beglerinüñ sancaġı maḫlūl olmaz

5 — Keştī-i bādeyi gel Tuncaya ḳarşu çekelüm
Ey diyen Edrinede ẕevk-i Stanbul olmaz

6 — Ḳadem-i himmetinüñ gerd-i felek - seyrinden
Gün mü var mihr-ü-mehüñ gözleri mekḫūl olmaz

7 — Edeli kendüyi tefvīż Ḫayālī Ḥaḳḳa
Düşmen-i rū-siyehüñ āline meşġūl olmaz

---

16 Ü F Ün A M C — Üv
[1] vefāda : belāda A
[3] havāñ : havā Ü
[4] ᶜAşḳuñdaki belālaruñ : ᶜaşḳuñ ġamı belāları C
17 Ü F Ün Üv C — A M
[3] baḳāya : belāya Ü F

18

1 — Seyre ol ruḫsārı şanmañ zülf-ü dildārum ḳomaz
Yārī ḳılmaz ṭāliᶜüm baḫt-ı siyeh-kārum ḳomaz

2 — Ol metāᶜ-ı cevrini dā'im ṣatar bir gün benüm
Āteş-i āhumla germ olmaġa bāzārum komaz

3 — Baña ᶜālem nice ḥayrān olmasun kim ᶜaşḳ-ı yār
Cürᶜadān-ı sīnem içre gizlü esrārum ḳomaz

4 — Sevdügüm budur şarâb-ı ᶜaşḳı diñletmez baña
ᶜAḳlumuñ efsānesin nāmūs ile ᶜārum ḳomaz

5 — Nālelerle diñdürürdüm sıḳlıġın bülbüllerüñ
Ey Ḫayālī neyleyem ol yüzü gülzārum ḳomaz

19

1 — Biz şeb-i ġamda aha mensūbuz
Ya'nī dūd-u siyāha mensūbuz

2 — Zer kemendin güneş atub çıḳamaz
Bir yuca bārigāha mensūbuz

3 — Yaḳamaz bizi āfitāb-ı sitem
Çünki Żıll-i Lāha mensūbuz

4 — Gün gibi başumuz ererse göğe
Sāye-ves ḫāk-i rāha mensūbuz

5 — Kūy-i ᶜaşḳuñ gedāsı çakeriyüz
Biz begüm pādişāha mensúbuz

6 — Ṣubh kesb-i ṣafa eder bizden
Şevḳde mihr-ü-māha mensūbuz

7 — Lûṭf-u Ḥaḳḳa Ḫayālī muntaẓıruz
Gerçi biñ biñ günāha mensūbuz

---

18 Ü F Ün Üv C — A M
[2] dā'im : her gün Ün | benüm : beni Ün
19 Ü F Ün Üv C — A M
[3] bizi āfitāb-ı sitem : āfitāb-ı cevr bizi Ün
[6] Ṣubḥ kesb i ṣafā eder : Ṣubḥ-u ṣādıḳ ṣafā alur Ün

20

1 — Ḫarımı bu çemenüñ naḫl-i dil-ārā bilürüz
Açılan nergisini dīde-i bīnā bilürüz

2 — Etmezüz peşşeye biz pīlden eksük naẓarı
Zerreyi mihr görür ḳaṭreyi deryā bilürüz

3 — Sāġar-ı meykedeyi āyīne-i Iskender
Güşe-i ᶜişretini kişver-i Dārā bilürüz

4 — ᶜAşḳ eli begleriyüz şehler otaġin tuġun
Dāġ-ı ḥirmān ile ᶜāşıḳ ḳuru sevdā bilürüz

5 — Naḳş-ı cānānı her āyīnede seyrān eyler
Biz Ḫayālī seni bir ᶜāşıḳ-ı şeydā bilürüz

6 — Düreli dest-i felek defterini Mecnūnuñ
Kişver-i ᶜaşḳa seni ṣāḥib-i ṭuġrā bilürüz

21

1 — Dāimā seng-i celā atmaḳdadur cānānumuz
Oldürür maᶜmūr eden bu ḫāṭır-ı vīrānumuz

2 — Sīne-i pür dāġ ile ṭāvūs u hāġ-ı ᶜizzetüz
Gel temāşā eyle ᶜarş-ullāhda cevlānumuz

3 — Bādemüz ḫūn-u cigerdür ṣoḥbet-i ḫāṣ eylesek
Vāmıḳ-u-Ferhād-ü- Mecnūndur bizüm yārānumuz

4 — ᶜĀlem-i ᶜaşḳuñ müebbed şāhıyuz Mecnūn gibi
Taḫtdan tābūta naḳl etmek degüldür şānumuz

5 — Şöyle tīr-endāz-ı meydānuz ki çarḫ-ı Aṭlası
İgne aṭlasdan geçer gibi geçer peykānumuz

6 — Ḥamdülillâh sāyesinde ḫōş geçürdi bendesin
Serv-i bāġ-ı salṭanat Sulṭān Süleymān Ḫānumuz

7 — Çār - dīvār-ı ᶜanāṣırdan Ḫayālī maḥbesüz
Yūsuf-u Mıṣr-ı ḳıdem olmuşdürür mihmānumuz

---

20 Ü Ün Üv C -- F A M
[1] bīnā : raᶜnā Üv
21 Ü F Ün Üv A M C
[3] Bu beyit yalnız A nushasında vardır
[5] Bu beyit yalnız A nushasında vardır

22

1 — Ṣōfī ṭarīḳ-i ᶜaşḳda biz derd esīriyüz
Ḫūn-u cigerle dem geçüren merd esīriyüz

2 — Aġyāra yüz niyāz ederüz yārı görmege
Fānī cihānda ḥayf ki nāmerd esīriyüz

3 — Naḳd-i dü kevni ṭutmaġa bir zāra ḥāżıruz
Girdük ḳumārḫāneye biz nerd esīriyüz

4 — Dāġ-ı melāmet olmasa dilde açılmazuz
Gülzār-ı derd bülbülüyüz verd esīriyüz

5 — Gördük Ḫayālī nūr-u Ḥaḳı şanma sen bizi
Zerrat gibi mihr-i cihān-gerd esīriyüz

23

1 — Gerçi ki bu gün cürᶜa gibi pestlerüz biz
Şol bezm-i ṣafā cāmın içen mestlerüz biz

2 — Gencīne-i ᶜummānı siler ceyb-i cihāndan
Naḳd-i dü cihān ṭālibi ter-destlerüz biz

3 — Naḳl edemezüz ġayrı yere küy-i cünūndan
Çün silsile-i ᶜaşḳ ile pā-bestelerüz biz

4 — Yüz şükr ḳomaduḳ eşerin ismüñ-ü-resmüñ
Şol nīst maḳāmında olan hestlerüz biz

5 — Oldu mezemüz ṭaᶜne-i aġyār Ḫayālī
Şol bezm-i ṣafā cāmın içen mestlerüz biz

---

22 Ü Ün — F Üv A M C
23 Ü F Ün C — Üv A M
[1] içen : içer C

24

1 — Sīnemüzden der bunu eşbāḥa rūh-i pākümüz
Kim bizüz ḥayy-i ebed yoḳdur ecelden bākümüz

2 — İki ʿālem ṣaydumuz oldu temāşā bundadur
Añа baġlamaġa istiġnā eder fitrākümüz

3 — Kişver-i ʿirfāna şāhuz bī-serīr-ü-bī-külāh
Zāhidüz ammā ki yoḳdur tācümüz misvākümüz

4 — Nūr-u Ḥaḳḳı ʿayn-ı ḥaḳḳ ile temāşā eyledük
Baḳamaz ol nūra gördük dīde-i idrākümüz

5 — Biz Ḥayālī baḥr-ı taḥḳīḳuz ne bilsün ʿumḳumuz
Zeylümüzde cüst-ü-cū eden ḫas-ü-ḫāşākümüz

25

1 — Verme dil-ü-cān naḳdin cānāne ḳabūl etmez
Bir derdini isterseñ yüz cāna ḳabūl etmez

2 — Mescidde yerüm yoḳdur mecnūn olalı ḳıblem
Rüsvā-yi cihānem kim meyḫāne ḳabūl etmez

3 — Nāṣiḥ sözünüñ gerçi çoḳ vaʿde-i ferdāsı
Ammā ki benüm göñlüm efsāne ḳabūl etmez

4 — Bilmem nice mecnūnam hem-ṣoḥbetüm olmaġa
Zencīr-i melāmetde dīvāne ḳabūl etmez

5 — Dedüm ki ġamuñ dursun göñlünde Ḥayālīnüñ
Dedi bu ṣafā genci vīrāne ḳabūl etmez

---

24 Ü F Ün Üv C — A M
[3] Zāhidüz : Zāhidā F C
[4] ḥaḳḳ ile : ḥaḳḳ içün Ün
25 Ü F Ün A M C — Üv
[1] yüz : biñ M

26

1 — Ṣol mürīd-i pīr-i ʿaşḳuz kim ḫılāfet isterüz
Ḥāṣılı bu yolda güstāḫuz icāzet isterüz

2 — Nola himmet etseler yāruñ diyār-ı vuṣlatın
Biz de bu ʿaşḳ erlerinden bir vilāyet isterüz

3 — Tā ḳıyāmet rāh-ı ʿaşḳuñda ölüb dirilmege
Bir güzel maḳṣūdumuz ammā ḳıyāmet isterüz

4 — Tālibüz biz fitne-i āḫır zamāna dōstlar
Gör nice dīvāneler olduḳ ki āfet isterüz

5 — Ey Ḥayālī gerçek erler eşiginde ṣoyunub
Bu yalan dünyā libāsından ferāgat isterüz

27

1 — Gülşen-i ʿālemde bir mevzūn nihāli gözlerüz
Baḳmazuz bir serve ḥadd-i iʿtidāli gözlerüz

2 — Ṣūret-i ḫūba nazar ḳılduḳca biz iḫlāṣ ile
Zāhidā nūr-u cemāl-i Ẓülcelāli gözlerüz

3 — Terk edüb bezm-i ġurūru olmuşuz ehl-i sürūr
Dürd ile ālūde bir ṣınmış sifāli gözlerüz

4 — Mu miyānuñ vaṣf edelden nükte-dān-ı ʿālemüz
Dīde-i idrāk ile ince ḫayāli gözlerüz

5 — Çār yāra bende Şāhuñ bendesine bendeyüz
Biz Ḥayālī merdüm-ü ṣāḥib-kemāli gözlerüz

---

26 Ü Ün — F Üv AŞM C
27 Ü F Ün A C — Üv M
[1] ḥadd-i : ḳadd-i F C

28

1 — Tenüm ᶜaşḳ ateşi yaḳsa ġam ü-derde günah olmaz
Maḥabbet şehridür bunda vezīr-ü-pādişāh olmaz

2 — ᶜAceb bilsem ne ᶜālem mihrisin senden gün olmaz kim
Sarāy-i dehr rūşen ḫāne-i merdüm siyāh olmaz

3 — Ben ol çālāk-reftār-ı ġınāyem kim ṭarīḳumde
Ferīdūn tācı Keyḫusrev külāhı gerd-i rāh olmaz

4 — Nice gelsün feraḥ göñlüm diyārı seyrine bunda
Semūm-u hecr-ü-berḳ-i āhdan ḫurrem giyāh olmaz

5 — Ḫayālī itleriüñ silkinden oldu⌣ise zihī devlet
İki ᶜālemde bundan özge aña ᶜizz-ü-cāh olmâz

29

1 — Zülf-ü yāra sünbül-ü pür-tāb beñzer beñzemez
Leblerine ġonca-i sīrāb beñzer beñzemez

2 — Penbesine dāġumuñ her gece reşk eyler ḳamer
Şuᶜlesine ahumuñ mehtāb beñzer beñzemez

3 — Taᶜne oḳların atar ḳaşuñ kemān-ı Rüstem'e
Kirpügüñe ḫançer-i Söhrāb beñzer beñzemez

4 — Vādī-i ᶜaşḳ içre oldum Kâᶜbe-i aşḥāb-ı şevḳ
Sīnemüñ her naᶜline miḥrāb beñzer beñzemez

5 — Her sifāl-i kelbi tā gördüm Ḫayālī Cām-ı Cem
Devletine şevket-i Dārāb beñzer beñzemez

---

28 Ü F Ün Üv C — A M
[5] Iki ᶜālemde bundan özge aña : iki ᶜālemde aña bundan özge Ü Iki ᶜālemde bundan özge hiç bir Üv C Iki ᶜālemde bundan özge kim F
29 Ü A — F Ün Üv M C
[1] ḳamer : felek Ü
[2] atar : ata A

30

1 — Hecrinde gönül vuṣlat-ı cānāna erişmez
Maḥşer günüdür ten ne içün cāna erişmez

2 — Tālib ki yüzün görmege erişmedi yārun
Bülbül gibidür kim gül-ü ḫandāna erişmez

3 — Ḳaçan ere eşigüne yüz sürmege ḫōrşīd
Kim māh-ı felek menzil-i Keyvāna erişmez

4 — Servi boyuña dest-î çinār ere mi ey dōst
Tūbā daḫi ol ḳadd-i ḫırāmāna erişmez

5 — Dil-ḫasta Ḫayālīyi gören der ki dirīġā
Bīçāre ölür derd ile dermāna erişmez

31

1 — Bu cemālüñ şem'ine pervāne gelmişlerdenüz
Yanalum ey şem'-i rūşen yana gelmişlerdenüz

2 — Cerr edüb eytām-ı eşküm kūyuñu devrān eder
Merḥamet ḳıl dōstum iḥsāna gelmişlerdenüz

3 — İtlerüñle āşinā olmaġ içün ey nāzenīn
Nāzügāne kūyuñu seyrāna gelmişlerdenüz

4 — Zāhidā maḥbūb-u-meyden gel bizi men'eyleme
Biz ezelden bu yola rindāne gelmişlerdenüz

5 — Vaṣf-ı ḫaddüñle Ḫayālī tāze dīvān bağladı
Pādişāhum şunmaġa dīvāna gelmişlerdenüz

---

30 Ün — Ü F Üv A M C
31 Ün — Ü F Üv A M C

32

1 — Dem geçer mi kim müjeñ cellād olub ḳan istemez
Lâḥẓa mı var kākülüñ ḥālüm perīşān istemez

2 — Gün geçer mi yüzde ḫaṭṭuñ fitneye meşḳ etmeye
Hafta mı var leblerüñ uçurmaġa cān istemez

3 — Ay olur mu yüzde ḫālüñ ẓulme . . . . . [**] olmaya
ʿİd-i vaşla yıl mı vardur ġamze ḳurbān istemez

4 — Dehr būstānında bir gül mü bitürür rūzigār
Bülbül-ü gūyāsını nālān-ü-giryān istemez

5 — Sīnesinde dāġına küynüklü nānum var diyen
Afitābuñ ḳorşunu tenniūruna nān istemez

6 — Dāġlarla küy-u cānānı Ḫayālī geşt eder
Var mı bir ṭāvūs kim gülşende cevlān istemez

---

32 A — Ö F Üa Üv M,C
**] «Serd» gibi okunan bir kelime varsa da yanlıştır.

Ḥar üs-sın

1

1 — Ġam yoḳ felekde olmaz ise āşikār şems
Beadür cihāna Sāye-i Perverdigār şems

2 — Kūyuñda bir ḳalender-i rūşen-żamīrdür
Oldu cemālüñ ayına āyine-dār şems

3 — Germ olduġında ḥüsnüne görse cemālüñi
Girür ḥicāb-ı ebre olur şermisār şems

4 — Pervısi beñzedür yüzüñ üstünde beñlere
Meh ḫırmenine anuñ içün od ṣalar şems

5 — Yaḳdı sipihr sīnesine dāġ-ı mihrüñi
Oldu o dāġ ey yüzü gül nāmdār şems

---

1 Ü Üa A — F Üv M C
[1] felekde : felekden A

Ḥarf-üş-şīn

1

1 — Yār içün eyleyicek gözle göñül tende savaş
Yürek ol rezmde meydāna getürdü nice baş

2 — Cān metāʿını tecemmül deyü terk etmeyicek
Pīr-i ʿaşḳ etmedi Ferhād ile Mecnūnu tıraş

3 — Çekmek içün ḳuru sevdālarını kākülüñüñ
Ḳara yazu imiş alnumda benüm bu iki ḳaş

4 — Māder-i ʿaşḳ getürdükde beni dünyāya
Kılmış ol dem beni Ferhād ile süt bir ḳardaş

5 — Baḥr çalḳandı aşaġa yuḳaru olmadı
Lücce-i ṭabʿ-ı Ḥayālīye bedel gevher-pāş [**]

6 — Yā Rab ol demde Ḥayālīye enīs et faẓluñ
Lâḥid içre ḳalıcaḳ dil yalñuz bir ḳuru baş

---

1 Ü F Ün A M C — Üv

[1] rezmde : bezmde Ü F Ün M | nica : çoḳ C

[2] terk . ʿadd C

[4] Kılmış : etmiş Ün A

[**] bu beyit yalnız A ve C nushalarında vardır «Ş» kafiyesinin 3 üncü gazelinin mahlas beyti bu ġazelin (6) ıncı beytine ma'na itibariyle çok yakın olduğu için bu gazelin asıl mahlas beyti A ve C nushalarıadaki bu beyit olacaktır

2

1 — Dünyā maḥabbetini gönülden edüb tıraş
Ḳıldum ṭarīḳ-i Ḥaḳda erenler gibi maᶜāş

2 — Faḳr oḳları ile ḳaddümi yā ḳıldı rūzigār
Devlet benüm ki egmedüm iki eihāna baş

3 — Demlerdürür ki ḫāk-i rehüñden urur demi
Aġarsa gözlerüm demidür çok geçürdi yaş

4 — Kim görse yüzde dāne-i ḫālüñ döğünmege
Destine āsiyāb gibi alsun iki ṭaş

5 — Olma Ḥayālī vaṣlı metāᶜına müşterī
Biçdürme rāst ḳaddüñe hicranlı bir ḳumaş

3

1 — Gördü ki ḳıblegāh-ı cihāndur ol iki ḳaş
Eksüklügün hilāl bilüb egdi aña baş

2 — Ahum odu ışıḳlıġ ederdi ḳaża henüz
Tīġ-i hilāl ile felegi etmeden tıraş

3 — ᶜIsā gibi tecerrüdü ergür feleklere
Tā ḳurṣ-u āfitāb ile sen edesin maᶜāş

4 — Ḫārāda lāle kim görünür çeşme kim aḳar
Ferhād içün geh aġladı ḳan gāh dökdü yaş

5 — Cānā Ḥayālī derdüñ ile dirilür senüñ
Şol dem ki ḫākde yalñuz ḳala ḳuru baş

---

2 Ü F Ün A M C — Üv

[4] Kim görse yüzde dāne-i ḫālün döğünmege : Kim dilsr ise dāne-i ḫālüñ döğünmege M Kim görse yüzde dāne-i ḫālüñi dögmege Ü A | āsiyāb gibi alsun iki : āsiyā gibi olsun ol C

3 Ü F Ün A M C — Üv

[5] dirilür : eglenür C

4

1 — Ḥayālüñ hemdemi yaşum düşüb ruḫsāra yaşdanmış
Nedīm-i şāhdur kim bāliş-i zerkāra yaşdanmış

2 — Hilālī cāmdan sen içmede her dem şafaḳ-gūn mey
Otaġañ mest olub başuñdaki destāra yaşdanmış

3 — Belā kūyunda gördüm arḳa vermiş ḫāra bir ʿāşıḳ
Ḳanatmış tāze dāġın ḫārlar gülzāra yaşdanmış

4 — Ḳomuş bir ṭaşa Mecnūn baş görmüş düşde Leylīsin
O ṭaşı nice yıllar ara ḳocmuş ara yaşdanmış

5 — Ḥayālī ruḫları ⌣ile zülfüne yaruñ esīr olmuş
Güneş yollara düşmüş sāyeler dīvāra yaşdanmış

5

1 — Bīsütūnuñ gördü kim tīġi ⌣ile ṭaşı var imiş
Geldi başın egdi Ferhāduñ tırāşı var imiş

2 — Ḳāmet-i Leylī içün Mecnūn-u miḥnet-dīdenüñ
Şuʿlesinden ahınuñ zerrīn ḳumāşı var imiş

3 — Yaş añılsa merdüm-ü çeşmüm ḳadar görmüş geçer
Gözlerüm yaşınca ʿummānuñ da yaşı var imiş

4 — Tut dilüñ kendüñ de epsem ol be ġayretsüz deyu
Şemʿ ile pervāne miskīnüñ şavaşı var imiş

5 — Bir ṣanem sevmiş Ḥayālī ḳible edinmiş yüzün
Bir ser-āmed kāfirī - miḥrāb ḳaşı var imiş

---

4 Ü F Ün A M C — Üv
[3] Belā kūyunda : ser-i kūyuñda Ün A
5 Ü F Ün A M C — Üv
[2] ahınuñ : dāġınuñ M
[4] epsem : teslīm M
[5] kāfirī-miḥrāb : kāfirüñ miḥrābī A

6

1 — Lebüñ ʿakai düşüb mir'āta ey meh-pāre y
Yatur ʿĪsā şanasın mihr-i pür-envāra yaşdanmış

2 — Cefā bünyād edelden yār şekl-i kāhda gördüm
Şarardub çehre derd ehli yatur dīvāra yaşdanmış

3 — Ḥasedden yere çalmış şīr-i çarḫ evreng-i ḫōrşīdi
Görüb Kayı peleng-i ḳulle-i kühsāra yaşdanmı

4 — Cemāl-i dōst her yüzden ẓuhūr etmiş temāşā ḳıl
Geh olmuş çehre gāhī zülf olub ruḫsāra yaşdanmış

5 — Kül olmuş āteş-i şevḳinde bülbül kebk-i kühaārī
Edınmiş sāyebān bir ḫārı seng-i ḫāre yaşdanmış

6 — Şarāb ı ʿaşḳ ḫōş ḳattāl imiş içmiş iki ʿāşıḳ
Yıḳılmış biri ṣaḥrada biri kühsāra yaşdanmış

7 — Ḥayālī çarḫa dayanma bilürsin ḫōd ḳarārı yoḳ
Şu nādānlar gibi kim günbed-i devvāra yaşdanmış

7

1 — Egerçi görmez ey ḥūr-u behişt ehl-i cinān āteş
Ruḫuñdan göñlüme şaldı ʿizāruñ nāgehān āteş

2 — Ten-i zerdümde her tīrüñ olaldan ḳana müataġraḳ
Neyistāndur ki peydā eyledi faṣl-ı ḫazān āteş

3 — Belāya merd olanlar ṣabr eder nāmerd olan döymez
Tamām olsa ʿayārı etmez altuna ziyān āteş

4 — Ḥarābāt içre her peymānede ʿaksüñ görünmezse
Cehennem ola peymāne şarāb-ı erġavān āteş

5 — Maḥabbet nārına yanmış göñüller seyrine vardı
Ḥayālī bendeñe olsa nola virdi zebān ateş

---

6 Ü Ün A C — F Üv M
[7] ḫod : kim Ün çün A
7 Ü F Ün A M — Üv C
[3] döymez : durmaz A görmez C
[5] Maḥabbet : melāmet Ün | vardı : geldi : A

8

1 — Güldürmez ādemi dehr aḳıtmayınca göz yaş
Oğlana süt verilmez aġlamayınca ḳardaş

2 — Şordum lebini yāruñ hemşīre çıḳdı Şīrīn
Bennā-yi çeşme-i şīr süt bir benümle ḳardaş

3 — Ḳıble yüzünde zülfü Leylā ḳabīlesinden
Bed-nām-ı ʿālem oldu Mecnūn benümle adaş

4 — Olsañ ḳayırmaz ey dil geh şād-ü-gāh ġamgīn
Eyü yavuz geçürür elbette ṣaġ olan baş

5 — Yāruñ lebin Ḥayālī görmüş degül göz ammā
Ah ol göz ile ol ḳaş ah ol göz ile ol ḳaş

8 Ün A-Ü F Üv M C

Fī Ḥarf-iṣ ṣād

1

1 — Ey ah pāy-i himmeti bu nüh ḳıbāba baş
Māhı müşerref eyle ruḥ-u āfitāba baş

2 — Gözden revān olub yetiş ey ḫūn-u dil yetiş
Ol yār bezm-i vuṣlata geldi şarāba baş

3 — Bu mümkināta şaḥnelik etdüñ yeter yeter
Kim der saña kim ikide birde ḫarābe baş

4 — Ol serv serkeş ah ise serkeş sen ey yaşum
Rūy-u niyāzı şu gibi yüz sür türāba baş

5 — Ḫaṭṭuña ḳara baḫt demişdür Ḫayālīnüñ
Bu möhr-ü ʿanberīnini ol lâʿl-i nāba baş

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[3] kim : ki Ün

Fī ḥarf-id-dād

1

1 — Derd-ü-ġama merd olmadur ʿaşḳ içre ʿālemden ġaraż
İnsān-ı kāmil gelmedür Ḥavvā-vü-Ādemden ġaraż

2 — Bülbül gibi zār olmadur berg-i ḫazān-veş ṣolmadur
Keyfiyet-i ʿaşḳ olmadur şol sāġar-ı Cemden ġaraż

3 — Bulub ulu bir ḫānedān kim ola naẓar-gāh-ı cihān
Göz yaşın etmekdür revān Kâʿbe ile Zemzemden ġaraż

4 — Ādemlik insān olmadur miʿrāc-ı rūḥu bulmadur
ʿİsā vücūda gelmedür nefḫ ile Meryemden ġaraż

5 — Ṣorsañ Ḫayālīden ḫaber derdüñle çoḳ demler sürer
Gözden döküb ḫūn-u ciger bu demdür ol demden ġaraż

1 Ü — F Ün Üv A M C

Ḥarf-ül-ᶜayn

1

1 — Ḫūn-u dil bāde ḫayāl-i dōst hemdem ah şemᶜ
Gönlümü gāhī şarāb-ü-şāhid egler gāh şemᶜ

2 — Her ḥabāb-ı mey verür ᶜālem fenāsından ḫaber
Gösterür her gece ᶜömrüñ olduġun kūtāh şemᶜ

3 — Ḳalur idi perde-i şām-ı ᶜademde kāināt
Olmasañ maḫlūḳa cümle yā Reşūlallah şemᶜ

4 — Tā benān-ı muᶜcizüñ ḳılduñ çerāġına fetīl
Ḳudereti eyvānına Ḥaḳḳuñ olubdur māh şemᶜ

5 — Ẓulmet-i ᶜişyānda kim ḳalsa olur aña delīl
Var ise nūr-u ruḫuñdan yaḳdı Beytullah şemᶜ

6 — Ey Ḥayālī ḳılma ahı lûṭf-u Ḥaḳ mebẕūldür
Rūz-u rūşende erenler yaḳmadı bī-rāh şemᶜ

2

1 — Şevḳ āteşi⌣ile yaşını edüb nişār şemᶜ
Oldu havā-yi ᶜaşḳuñ ile bī-ḳarār şemᶜ

2 — Pervāne şām-ı vaṣla budur ṭālib olduġu
Gösterdi dōst naḳşını āyine-vār şemᶜ

1 Ü F Ün Üv A M C
[1] Gönlümü gāhī : Gāhī gönlümü F
[3] şām-ı ᶜademde kā'ināt : çāh-ı dalāletde cihān A / olmasañ maḫlūḳa cümle : nūr-u şerᶜüñ olmasa⌣idi A
[4, 5] Bu iki beyit yalnız A nushasında vardır.
[6] Bu beyit A nushasında yoktur.
2 Ü Ün A — F Üv M C

3 — Ergürmege firāḳ şebin ṣubḥ-u vuṣlata
Peykān ı tīrüñ oldu baña şuʿle-dār şemʿ

4 — Yalın edüb ḳılıcın ışıḳ geydi başına
Pervānelerle ḳılmaġ içün kārzār şemʿ

5 — Şol āfitābuñ ol ḳulu kim ḳaʿr-ı baḥrde
Andan yaḳar Ḫayālī dür-ü şāhvār şemʿ

3

1 — Bilsem ne gördü ol ṣanem-i sīm-tende şemʿ
Iḳlīm i şāma server iken oldu bende şemʿ

2 — Fānūsa yol bulub giricek yandı ṣanmañuz
Pervānesi ile yatmadı bir pīrehende şemʿ

3 — Beñler yüzünde sūḫte pervānelerdürür
Var mı ʿiẓār-ı yār gibi bir küşende şemʿ

4 — Fānūs-u ālini getürüb geldi lāleler
Bezm ehli yaḳmasun deyu ṣaḥn ı çemende şemʿ

5 — Maġlūb-u ḫāʾo-ı ġaflet olan mürde-dilleré
Tā ṣubḥ olunca eyledi dün gece ḫande şemʿ

6 — Oldum Ḫayālī Rūmda bir şāha bende kim
Ednā naẓarla yaḳa söyünse Yemende şemʿ

4

1 — Derd-i dil söyler zebān-ı ḥāl ile her gāh şemʿ
ʿAşḳ ṭavrından eder pervāneyi āgāh şemʿ

[3] Subḥ-u : rūz-u A / tīrüñ : tīġuñ Ü Ün
[4] Geydi : gibi A / ḳılmaġ içün: ḳilmaġa çün Ün A
3 Ü F Ün Üv A C — M
[1] Bilsem : Bilmem A
[2] şanmañuz: demeñüz Ün
[4] getürüb : götürüb A
[5] Bu beyit yalnız Ün nushasında vardır.
4 Ü Ün A — F Üv M C
[1] pervāneyi : pervāneṭin Ün

2 — Tīrüñi yoldaş edınür baña geldükde ecel
Şan gedādur kim götürür cerr içün her gāh şem

3 — Tāliʿümden ah edersem ḳorḳum oldur ḥaşre dek
Yaḳmaya fānūs-u gerdūn içre mihr-ü-māh şemʿ

4 — Ger olam tecrīd-i ʿālem külbe-i tārīküme
Āfitābı göndere ʿĪsī-i Rūḥullah şemʿ

5 — Gönlümü ḳandīl-i tersā gibi bir kāfir yaḳub
Şām-ı hecrüñde Ḥayālī eyledi hemrāh-ı şemʿ

5

1 — Çün şitā-yi ẓulmü maʿdūm eyledi sulṭān-ı şerʿ
ʿAdl gülzārında açıldı gül-ü ḫandān-ı şerʿ

2 — Fitne Ye'cūcu ḫalel ergürmege saʿy etmesün
Hedmden zīrā ki müstaġnīdürür erkān-ı şerʿ

3 — Ẓulm dār-ül-cehline revnaḳ veren bī-dillerüñ
Ser-nigūn eyler livā-yi devletin Ḫāḳān-ı şerʿ

4 — Nice yüzbiñ kelle-i Manṣūrdan ḳandīli var
Çarḫ ile encüm olamaz hemser-i eyvān-ı şerʿ

5 — Rāh-ı Ḥaḳḳa vermesün deyu ḥarāmiler gezend
Tīġ-i ḫūn-āşām ile bekler ser-efrāzān-ı şeiʿ

6 — Zülf-ü ḫūr-u- şehper-i Cibrīlden cārūbu var
Gerd-i āşūb-u- sitemden pākdür meydān-ı şerʿ

7 — Gülşen-i cānda Ḥayālī sebze-i īmān biter
Yaġdurursa ebr-i raḥmet üstüne bārān-ı şerʿ

6

1 — Çün şemʿ ḳıldı keşret-i ʿālemden inḳıṭāʿ
Sūz-u-güdāz şuʿlelerin etdi iḫtirāʿ

---

[2] geldükde : geldükce Ün
5 Ü F Ün Üv A C – M
[2] Hedmden zīrā ki müstaġnīdürür : yapdı sed zīrā ki müstaḥkemdürür Üv
6 Ü F Ün Üv A M C

2 — Pervāne oldu naḳd-i ḥayāt ile ṭālibi
Gördü dükān-ı şemʿde nārencī bir metāʿ

3 — Pīr-i fetīle-ser deyu şemʿa mürīd olub
Pervāneler eder ʿalevīler gibi semaʿ

4 — Sen daḫi şemʿ gibi dökerdüñ gözüñ yaşın
Ḳılsañ eger ki nāle-i zenbūru istimāʿ

5 — Hem-reng oldu şemʿ ile pevāne yanıcaḳ
Gerçi Ḥayālī eylemez aʿdād ictimāʿ

Ḥarf-ül-ġayn

I

1 — Gördü sen Leylī-ʿizārı oldu Mecnūn serv-i bāġ
Bāġbān zencır-i ābı ayaġına etdı baġ

2 — Ẓulmet-i şebde hilāl-i āsumānı göricek
Peyker-i Mecnūnu ṣandum kim çıḳardı göge zāġ

3 — Tekye-i ġamdur tenüm her odlu ahum bir ışıḳ
Şām-ı ġamda dāġdan yaḳdum aña yer yer çerāġ

4 — Ṣubḥ-dem bir mihr göstersе sipihre rūzigār
Şām erişdükde çıḳar cisminde yüzbiñ tāze dāġ

5 — Āteş-i āhum Ḥayālī yaḳmaya çarḫı deyu
Encüm ile māh-ı nev oldu felekde göz ḳulaġ

---

1 Ü F Ün A M C — Üv
[1] Leylī-ʿizārı oldu : Lelāyi oldu yine A | etdı : ḳıldı C
[3] Şām-ı ġamda : tāze tāze A
[4] erişdükde : erişdükce Ü F M | çıḳar : yaḳar A
[5] āhum : āh-ı F Ün A | yaḳmaya : yaḳmasun Ün A

Ḥarf-ül-fā

1

1 — Her ṣıfatla Ḥaḳdur eşyāmuñ dilinde muttaṣıf
Birdürür maᶜnī ne ġam düşdi⌣iae ṣüret muḫtelif

2 — Öygünürse tende dāġ-ı derdüme ḫōrşīd-ü- māh
Birine ersün kesāfet biri olsun münḥasif

3 — Cānumı ḳurbān iletdi Kaᶜbe-i maḳṣuda dil
Ten daḥi bu deyr-i pür-eşkāl içinde muᶜtekif

4 — Çün elif ḳaddüñle etdüñ ḳāmetüm ey serv lām
Lā deme billāhi lûṭf et lāma vaṣl olsun elif

5 — Saña keşf olsa Ḥayālī cümle meknūnāt-ı ġayb
Bir keşefden daḥi ednāsın olursañ münkeşif

2

1 — Geydi benefşe başına rengīn ḳalender dür ṣadef
Güşuna aṣdı jāleden bülbül gülüñ dürr-ü Necef

2 — Yaşumla deryālar gelüb çoḳ mācerā söyleşdiler
Şerm ile ṭutub yüze kef her biri oldu ber-ṭaraf

---

1 Ü F Ün Üv A M C

[1] ġam : var F n Ün C | düşdü ise : oldu⌣ise M

[2] Öygünürse : Öygünürdü A | ersün : erdi A | olsun : olur Ü oldu A

[4] vaṣl olsun : erişsün C

[5] Saña keşf olsa Ḥayālī cümle : Aşikār olsa Ḥayālī saña A | meknūnāt-ı : mektūmāt-ı Ü M C mektūbat-ı A

2 F Ün Üv A M C

3 — Şol sīne-i bī-daġuñı ʿarż etme ẕikr-i ḥalḳada
Zāhid neye yarar neye bir pülları yoḳ eski def

4 — Bī-minnet olsa yegdürür Cemşīd cāmından baña
Küy-u ḫarābāt içre bir dürd ile ālūde ḫazef

5 — Nefsüñ ḥicābın ḳaldurub baḳdı cemāl-i dilbere
Oldu Ḥayālī bende-i nükte-şinās-ı Men ʿaref

3

1 — Uyub raḳībe seyr ḳılalı ṭaraf ṭaraf
Eşküm arar o ḳaddi nihāli ṭaraf ṭaraf

2 — ʿUşşāḳ şehr içinde arar naʿlçeñ izin
Gözler nücūm göḳde hilāli ṭaraf ṭaraf

3 — Pervanelerdürür ki yanub şemʿ-i ḫaddüñe
Düşdü cemāli bezmine ḫāli ṭaraf ṭaraf

4 — Aġzuñı var mı yoḳ mu eṣer añlasun deyu
Gönderdi ġonca bād-ı şimāli ṭaraf ṭaraf

5 — Tīrine ḳarşu rūḥ-u revān etmege revān
Arar o rūḥ-u pāki Ḥayālī ṭaraf ṭaraf

Ḥarf-ül-ḳāf

1

1 — Aç gözüñ keşretde vaḥdet ẓevḳin eylə yāra baḳ
Kalbüñi ṣāf eyleyüb āyīne-i dīdāra baḳ

2 — Nūrdan nilūferi bir ser-nigūn deryāda gör
Nice yüzbiñ nergis ile zeyn olan gülzāra baḳ

3 — İster iseñ almaġa ḥikmet kitābından sebaḳ
Ḫāme-i ḳudret ne yazmış ṣafḥa-i eşcāra baḳ

4 — Cism terkīb-i gubārīdür gel andan fāriġ ol
Rūḥ-u pāk ol ᶜālem-i tecride gel esrāra baḳ

5 — Cevher i ᶜaḳluñ ᶜaraż baḥsına ṣarf etme hemīn
Lâᶜl-i yār içre Ḫayālī lü'lü'-ü şehvāra baḳ

2

1 — Serv-ḳad maḥbūblar içre ceſāsuz yār yoḳ
Dehr gülzārında bir şāḫ-ı gül-ü bī-ḫār yoḳ

2 — Yūsufa beñzetme yārı Mışr-ı ḥüsn içre bu gün
Ey ᶜaizüm sen dediğüñ şāhid-i bāzār yoḳ

3 — Ortada gerçi miyān-ı dilrübānuñ adı var
Ol daḫi līkin dehān-ı tengi gibi var yoḳ.

---

1 Ü F Ün Üv A M C

[2] bir: bu Ün Üv her M

[5] baḥsına: gencine Üv | etme hemīn: etme şaḳın Ün et himmetüñ Ü Üv et himmetin C

2 Ü F Ün Üv A M C

4 — Eyledi hengāmesin Ferhād-ü-Mecnūn ber ṭaraf
ᶜAşḳ meydanında benden özge şīrīn-kār yoḳ

5 — Ey Ḫayālī şāhid-i maᶜnāyi ṣayd etdüñ velī
Her ṭaraftan saña ṣanma ṭaᶜne-i aġyār yoḳ

3

1 — Şu ḳarşudan gelen dilber beġāyet ġamze-ġār ancaḳ
O fitne-çeşm-i ᶜāşıḳ küş kemān-ebrū niġār ancaḳ

2 — Yürürken gün gibi her gün şehirde sāye sulṭānı
Ḳamer-ruḫlar serīrinde efendüm şehriyār ancaḳ

3 — Gece yanub yaḳılduġum göricek şemᶜ meclisde
Dedi bencileyin miskīn başunda od yanar ancaḳ

4 — Semen-sīmā güzellerle göñül ᶜayş-ı müdām eyle
Ki ᶜālem deyrine ṣūret veren naḳş-ı nigār ancaḳ

5 — Ḫayālīnüñ görüb şāhā dişüñ vaṣfında eşᶜārın
Dediler silk-i naẓm içre bu dürr-ü şāh- vār ancaḳ

4

1 — Cihān bir sīmyāḫāne felek hem siḥr-sāz ancaḳ
Meh ile mihr çāpük-dest bir iki ḥoḳḳa-bāz ancaḳ

2 — Cihān bāzārına her ne getürdükse ziyān etdük
Metāᶜ-ı sūdmend ey dil hemān sūz-u-güdāz ancaḳ

---

[4] benden: senden C
3 Ü F Ün Üv A M C
[1] fitne-çeşm-i: ḫūnī-çeşm-i Ün çeşm oḫuma M fitne-çeşm-ü-C
[2] her gün şehirde: şehr içre her gün Ün
[4] güzellerle: şanemlerle Ün | ki: çü M
[5] vaşfında: vaşfı ile Ün C | silk-i naẓm: naẓm ı silk C
4 Ü F Ün Üv A M C
[2] hemān: hemīn C

3 — Görüb dil şuʿlesin her zaḫm-ı sīnemden dedi dilber
Bu āteş bāl ile sīmurġa ermiş şāhbāz ancaḳ

4 — Bu bāġuñ bāġbānı bir ṣuyu bir līk ezhāruñ
Kimi nāz etmege durmuş kimi ehl-i niyāz ancaḳ

5 — Yaraşur güş-u Şāhīden cihāna zīb-ü-fer verse
Ḥayālī her sözüñ bir gevher-i deryā-yi rāz ancaḳ

5

1 — Ey ʿandelīb gerçi ṣabr-u ḳarāra yer yoḳ
Gül ḫūb-ı nāza vardı feryād-ü-zāra yer yoḳ

2 — Ol kim selāmet ister varsun selāmet olsun
Ehl-i melāmet içre nāmūs-u-ʿāra yer yoḳ

3 — Ben ʿāşıḳuñ dururken ṣırsın ser-i raḳībī
Ey seng-dil mürüvvet bu inkisāra yer yoḳ

4 — Yād-ı miyānuñ ila yaşum cihānı ṭutdu
Deryā-yi ʿaşḳa düşdüm hergiz kenāra yer yoḳ

5 — Fikr eylemez Ḥayālī sen ḫākisārı dilber
Gönlünde ol nigāruñ ẕerre ġubāra yer yoḳ

6

1 — Edince vaṣf-ı ruḫuñ ḥarfini raḳam ʿāşıḳ
Yaḳasın eyledi çāk oluban ḳalem ʿāşıḳ

2 — Firāḳ āteşi ḥaḳḳı ümīdüm oldur kim
Müyesser olmaya vaṣluñ ölem gidem ʿāşıḳ

---

[3] sīnemden: sīnemde Üv C | ermiş: inmiş Üv
5 Ü F Ün Üv A M C
[5] sen: ben Üv
6 Ü F Ün Üv A MC
[2] firāḳ: firāḳı C | kim: ki.C

3 — Yolunu tuġ gibi doğru varmış abdālem
Sipāh-ı ʿaşḳ içinde benem ʿalem ʿāşıḳ

4 — Aḳıtdı ḫūn-u cigerden gözünde seylābı
Efendi sürdü hele devletüñde dem ʿāşıḳ

5 — Olur melūl ġarīb-ü-çeker elem ʿāşıḳ
Beni görüñ ki benem hem ġarīb hem ʿāşıḳ

6 — Ḳaṭār-ı ʿaşḳa çekildi götürdü bār-ı ġamı
Ḥayālī köçek iken oldu çaḳ dedem ʿāşıḳ

7

1 — Gördü mā'il seni ey dōst dil ü-cāna ṣadaḳ
Çıḳdı oḳlarla ışıḳlar gibi meydāna ṣadaḳ

2 — Eyleyüb şehper-i Cibrīlden ey meh yelegin
Bir kez ahumla oḳ atışsa o dem yana ṣadaḳ

3 — Oḳ gibî başına aġdı peri her bir melegüñ
Ḳol ḳanad olalı sen server-i ḫūbāna ṣadaḳ

4 — Nola bir tīri ile cān-ü-dili eylese yād
Āşinālarla nice deprene bīgāne ṣadaḳ

5 — Rūmda naẓm-ı Ḥayālī ile hem-āġāz olalı
Ṣaldı āvāzeyi İrān ile Ṭurana şadaḳ

8

1 — Allarla ḳana girmiş ol melek-sīmāya baḳ
Filmeṣel gökde şafaḳ içinde doğmuş aya baḳ

---

[4] gözönde: gözü ile Ün | Efendi sürdü: Sürer efendi Ün
[5] Bu beyit yalnız Ün nüshasında vardır. Ayrı bir gazelin matla'ı olub buraya karışmış olabilir.
7 Ü F Ün Üv A M C
[1] meydāna : ḳurbāna Ü F A
[4] cān-ü-dili eylese : eylese cān-ü-dili C
[5] Ḥayālī ile : Ḥayāīye Ü
8 Ü F Ün Üv A M C
[1] içinde doğmuş : içre ṭutulmuş C

2 — Zülf-ü ᶜanber-bār ı yāra benzedürmüş kendüyi
Nāfe miskīnüñ dimāġında ḳuru sevdāya baḳ

3 — Ṣu gibi her alçaġa meyl etme bu gülzārda
Ḳāmetüñ servi gibi bir himmeti bālāya baḳ

4 — Necd dağınuñ sibāᶜına çekermiş ḫūn-u dil
Kāsesinde çeşminüñ Mecnūn-u bī-pervāya baḳ

5 — Zerrenüñ içindeki ḫōrşīd-i ᶜālem-tābı gör
Ḳaṭreye kendüyi teslīm eyleyen deryāya baḳ

6 — Bezm-i Cemde süregör ḫūn-u Siyāvuş ile dem
Al sebaḳ kār-ı cihāndan ḳıṣṣa-i Dārāya baḳ

7 — Çīn ü Māçīnüñ ḫarācın almaġa ḥükm etdi yār
Mişk-bār olmuş ol iki ᶜanberīn ṭuġrāya baḳ

8 — Görmedüñse ḳana müstaġraḳ Ḫayālī dāġını
Filmeṣel gökde şafaḳ içinde doğmuş aya baḳ

9

1 — Rūzigāruñ cevrinüñ ben bendeye oranı yoḳ
Daᶜvī-i remmāle beñzer ḥaddi yoḳ pāyānı yoḳ

2 — Nāvek-i müjgānuñ ucundan şu kim ah etmeye
Tīr-i āhından ne ġam bir tīrdür peykānı yoḳ

3 — Ehl-i ᶜaşḳuñ dūd-u āhı cūş u dilden bī-şirār
Bir ḳaranu gecedür kim encüm-ü raḫşānı yoḳ

4 — Eksük olmaz ḫāne-i dilden belā vü-derd-ü-ġam
Köhne mihmān-ḫānedür ṣanmañ bunuñ mihmānı yoḳ

5 — Künc-ü miḥnetde Ḫayālī ḳaldı bī-dermān meded
Kimse yoḳ dermān eder öz başına dermānı yoḳ

---

[2] beñzedürmiş : nisbet etmiş (mecmua)
[4] kāsesinde : kāsesinden Ün
[8] içinde doğmuş : içre ṭutulmuş (mecmua)
9 Ü F Ün Üv A M C
[4] belā-vü-derd-ü-ġam: sipihr-i kā'ināt: Ü F Ün Üv M C
[4] bunuñ: bunu Ü F
[5] dermān: timār Ü A

10

1 — Doldu⌣ise sāḳīyā mey-i gül reng ile ḳabaḳ
Seyr edelüm diyār-ı ʿeşāṭı ayaḳ ayaḳ

2 — Ferhād Bīsütūnda ne eksüklik etdi kim
Her lāle daḫi ḳanını içer çanaḳ çanaḳ

3 — Bülbül bahār dersini eyler edā velī
Faṣl-ı ḫazāndan oḳumamış daḫi bir varaḳ

4 — Pāk etdüñ ise ḳalbüñi jeng-i ʿalāḳadan
Āyīne gibi var o nigāruñ yüzüne baḳ

5 — Çekdi Ḫayālī sīnede her dāġa bir elif
Ḳaṭʿ eyledi menāzil-i ʿaşḳı ḳonaḳ ḳonaḳ

11

ez eşʿār-ı Gül-ü Ṣad-Berg

1 — Ṣabānuñ ḫāṭırı kūyunda yāruñ pür ġubār ancaḳ
Benüm gibi o daḫi bir perīşān-rūzigār ancaḳ

2 — İletdüm toḥfe-i cān-ı ḥaḳīrüm yāra ʿarż etdüm
Gülüb nāz ile ol gül-ruḫ dedi bu yādigār ancaḳ

3 — Elümde al ṭūṭī veş meyi gördü dedi ṣōfī
Be bu kendü ayaġı⌣ile ele gelmiş şikār ancaḳ

4 — Ḳamer bir penbe-i dāġumdürür çarḫ üzre encüm hem
Derūn u āteşīnümden çıḳar bir ḳaç şirār ancaḳ

5 — Şeb-i ʿīd eyledi gerdūn hilālüñ cāmını gerdān
Ḫayālī daḫi içmez zāhid-i perhīz-gār ancaḳ

---

10 Ü F Ün Üv A M C
[1] doldu⌣ise : derlerse M | gül-reng : gül-gūn F A
[3] ḫazāndan : ḫazānda Ü Ün M C
11 Ü F Ün Üv A M C
[1] benüm gibi o daḫi : o daḫi bir benüm gibi A
[2] ḥaḳīrüm : ḥaḳīri Ün | gül-ruḫ : kāfir Üv
[3] ṣōfī: zāhid A | Be bu kendü ayaġı⌣ile: bu kendü ayaġı ile Ü F
[5] zāhid-i : zāhidā Ü F Ün Üv M C

12

1 — Yüzde fem gör ḫāllerle ᶜārıż-ı rengīne baḳ
Zerresi mihrindedür māhındaki pervīne baḳ

2 — Zāġ-ı ebrūsun çevirmiş başa āzād eylemiş
ᶜĀrıżı üstünde ol şūḫuñ iki laçine baḳ

3 — Yüzünü gördükde zāhid māsivādan geçmedi
Kaᶜbede bütḫāne fikrinde olan bī-dīne baḳ

4 — Bilmek içün biz ne derde mübtelāyüz sevdügüm
Al ele āyīne billahi yüzüñ ayına baḳ

5 — Kūy-u ᶜaşḳuñ olsa rusvāyı Ḫayālī ġam degül
Kim dedi nña ki her şūḫ-u cefā-āyīne baḳ

13

1 — Hīç kārum yoḳ sipihr-i gerdiş-i devvārlıḳ
Ger yoġ olsa cümlesi ᶜālemde sensin varlıḳ

2 — Her ṭaraftan ḳatlüme biñ biñ çekilse tīġler
Ḳalᶜa-i pūlad olur baña sen etseñ yārlıḳ

3 — Nice serverler seri oldu ser-i zülfüñde beñd
Saña verildi serīr-i ḫüsnde serdārlıḳ

4 — Kimseye gösterme dāġ-ı ḥasretin cānānumuñ
Öldügümde ey kefen eyle baña settārlıḳ

5 — Buldu zīnet ḳanlu dāġumla Ḫayālī her elif
Servler eṭrāfını gūyā ki etdüm nārlıḳ

---

12 Ü F Ün Üv A C — M

[2] şūḫuñ : şāhuñ Üv

[3] Yüzünü : Yüzüñü C | Yüzünü gördükde zāhid māsivādan geçmedi : Fikretinden geçmemiş gördükde yüzüñ müddeᶜī A

[5] Kūy-u ᶜaşḳuñ olsa rusvayı Ḫayālī ġam degül: ᶜAşḳ derdinden Ḫayālī olmasun hergiz ḫalās A | rusvāyı : rusvāsı F

13 Ü F Ün Üv A C — M

[1] yoġ olaa : yoġ ise Üv

[2] biñ biñ : biñ kez Üv

[5] dāġumla : dāġumdan Üv C | ki etdüm : kim etdi Ü M C

14

1 — Eğerçi kim cigerler ḳanıdur ʿaşḳ
Baña şor kim ne cānlar cānıdur ʿaşḳ

2 — Saʿādet mülkü şāhı bir gedāsı
Melāmet taḫtınuñ sulṭānıdur ʿaşḳ

3 — Bugün gülzārıdur merdān-ı derdüñ
Tekellüf ehlinüñ zındānıdur ʿaşḳ

4 — Cüneydüñ Bāyezīdüñ ḫūn-u dilden
Elinde sübḥa-i mercānıdur ʿaşḳ

5 — Ḥayālī gāh olur sulṭān benem der
Ki anuñ bende-i fermānıdur ʿaşḳ

15

1 — Nuḳl ise naḳlin işidürüz elde bāde yoḳ
Düşdük reh-i meşeḳḳate zād-ü-zevāde yoḳ

2 — Ebr ile Şāh-ı çarḫ-serīrüñ dirisiyüz
Bir kimsenüñ daḫi eli cūd-u-seḫāda yoḳ

3 — Meyḫāne pīş-ḫānına mālik olanlaruñ
Meyli hezār taḫt-ı Cem-ü-Keyḳubāda yoḳ

4 — Kūy-u şafāya varmaġa ko şavmaʿa yolun
Aña ṭarīḳ-i meykededen rāh-ı cāde yoḳ

5 — Yoluñda āh-ı ʿaşḳ ile raḳṣ eylesem nola
Sen bir ġubārı bul ki anuñ meyli bāda yoḳ

6 — Dedüm ġama Ḥayālī-i ḫam-ḳad elüñde mi
Dedi ḳoluma ancileyin bir kepāde yoḳ

---

14 Ü F Ün Üv A C — M
[1] **Baña şor kim** : Biḥamdillah A
15 Ü F Ün Üv A C—M
[2] **çarḫ-serīrüñ**: çarḫ-ı sipihrüñ Üv C
[5] Yalnız A nushasında vardır.
[6] **ḳoluma** : elüme C

16

1 — Sīneme kār eyleyelden ḫançer-i ḫūn-bār-ı ᶜaşḳ
Zaḫmumuñ ḳanından açıldı nice gülzār-ı ᶜaşḳ

2 — Müşterī olan metāᶜ-ı derde gelsün yanuma
Şuᶜle-i āhumla germāgerm iken bāzār-ı ᶜaşḳ

3 — Tekye-i gülzārda bir cürᶜadāndur ġonca kim
Bülbül-ü şūrīdeye teklīf eder esrār-ı ᶜaşḳ

4 — Ḥüsn içinde ḳaşlaruñ iki ser āmed ḫūb iken
Anlaruñ da ḳāmetin ḫam eylemişdür bār-ı ᶜaşḳ

5 — Deyr-i ᶜālem erġanūn-u āhınuñ demsāzıdur
Tā ki baġlandı Ḥayālī ey ṣanem zünnār-ı ᶜaşḳ

17

1 — Tā ki oldum hemdem-i rind-i ḳadeḥ-peymā-yi ᶜaşḳ
Inledür kāşāne-i gerdūnu hūy u-hāy-i ᶜaşḳ

2 — Üstüḫāndan mevcler olmazdı pehlūm üzre nakş
Bu dil-i pür-şūr-u-pür-şevḳ olmasa deryā-yi ᶜaşḳ

3 — Himmeti baḥrinde bir ednā ḥabāb eyler ḳıyās
Āsumānuñ ḫaymesin sulṭān ı istiġnā-yi ᶜaşḳ

4 — Perde-i dilden libās eylerdi ᶜāşıḳ olmasa
Müsteᶜārī cāmeden fāriġ ḳad-ü-bālāy-i ᶜaşḳ

5 — Gördü Mollāyi dili sūrāḥ sūraḥ etdi ġam
Üstüḫānum çalınur ah etdügümce nāy-i ᶜaşḳ

6 — Ser-firāzān-ı reh-i taḥḳiḳe oldum secdegāh
Rūy-u ḫāk-ālūdemi miḥrāb edelden pā-yi ᶜaşḳ

7 — Saña Tūbā ser-fürū eyler Ḥayālī olalı
Naᶜl-i dāġuñla tenüñ naḫl-i cihān-ārā-yi ᶜaşḳ

16 Ü Ün A — F Üv M C
17 Ü F Ün Üv C — A M
[4] ḳad-ü-bālā : ḳad-i bālā C
[6] pāy-i : lā-yi Ün Üv F C

18

1 — Tīri beñzer göricek nāvek-i müjgāna ṣadaḳ
Tutdu ḳanlu deyu bend eyledi zındāna ṣadaḳ

2 — Dermiyān oldu açub bālini pervāne gibi
Yārı beñzer göricek şemᶜ-i şebistāna ṣadaḳ

3 — Rezm meydānın erenler demi gülzār edicek
Sidre ṭāvūsu gibi başladı cevlāna ṣadaḳ

4 — Şaᶜşaᶜa oḳlarını atmaġa ḫāki gözler
Mihri gerdūn edeli beline rindāne ṣadaḳ

5 — Oldu her merd Ḫayālī gibi bir şīr-i jiyān
Beñzeyeld n berü oḳlarla neyistāna ṣadaḳ

19

1 — Mīve-i bāġ ı cihān ah ki bī-dād ancaḳ
Ṭālib-i bezm-i ġam ol mīveye muᶜtād ancaḳ

2 — Dāne-i encüm eder ḥalḳa i māh eṭrāfın
Murġ u ervāḥa felek göz göre ṣayyād ancaḳ

3 — Girdibāda be nedür ḥāl dedüm döndü dedi
Ten esāsına göñül verme ki ber-bād ancaḳ

4 — Boynu baġlu ḳul olan mülk-ü ġınā beglerine
Gam ı tenden elem-i zāddan āzād ancaḳ

5 — Her ne yüzde ki Ḫayālī baḳasın ol görünür
Naẓaruñda felek āyīne-i pūlād ancaḳ

---

18 Ü Ün A — F Üv M C
19 Ü F Ün Üv A C — M
[3] be nedür : nedürür Üv C
[4] ġınā : fenā A

20

1 — Zemīne naʿlçeñ naḳşı hilāli vereli revnaḳ
Felek yırtar yüzün māh-ı nevi her ay edüb ṭırnaḳ

2 — Yapışmasun deyu dest-i taʿallûḳ dāmen-i pāke
Belā vādīlerin geşt eyledi Mecnūn olub çıplaḳ

3 — Çün etdüñ kebkebüñ naḳşın süreyyā ḫākde yeryer
Hilālı dişledi dendān-ı pervīn eyleyüb parmaḳ

4 — Ezüb ʿāşıḳlaruñ göz merdümün ruḥsāruña ḫāl et
Ciger ḳanı ile yaḳsañ destüñe ḥınnā sañā elyaḳ

5 — Ḫayālī ṣafḥa-i dilden ḳazındı naḳş-i ġayriyyet
Tecellī edeli her şeyden envār-ı cemāl-i Ḥaḳ

---

20 Ü F Ün Üv A M C

[1] māh-ı nevi her ay edüb : her ay edüb māh-ı nevi C

[3] Çün etdüñ kebkebüñ naḳşın süreyya ḫakde yer yer:
Çün etdi kebkebüñ naḳşı süreyyā ḫākde yer yer Ün F
Çün etdi kebkebi naḳşını tīre ḫākde yer yer Üv
Çün etdi kebkebüñ naḳşın süreyyā ḫākde yer yer M

[5] Ḫayālī safḥa-i dilden ḳazındı naḳş-i ġayriyyet : Ḫayālī safḥa-i dilden ḳazıtdı naḳş-i ġayrīyi F A | her şeyden: her şeyde: Ün M

Ḥarf-ül-Kāf

1

1 — Tīr-i cefālar eyledi baġrum delik delik
Gam oḳları ile dopdoluyam nitekim yelik

2 — Bennāy-i çarḫ bir ulu bünyāda urdu ṭarḥ
Kim ol bināya kelle-i ᶜuşşāḳdur helik

3 — Öpmek dilerken ol mehi āheng-i cevr eder
Şehnāza başladı ṣoñunu ḳıldı būselik

4 — Tāb-ı ruḫundan eyledi dil zülfünü mekān
Gün germ olunca kendüye edindi gölgelik

5 — Ḳutlu ḳapu açıldı Ḫayālinüñ üstüne
Alçak göñüllü olalıdan nitekim eşik

2

1 — Degül içindeki merdüm bu çeşm-i giryānuñ
Ḫayāl-i ḫālidür uçar gözünde cānānuñ

2 — Hīç ilmez ey ḳaşı ya tez gelür geçer dilden
Oḳuñla şol cigere uġrayası peykānuñ

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[1] dopdoluyam : dopdoludur Ü
[2] Yelik : belik F Ün Üv M C
[3] eder: edüb A
[4] ruḫundan : ruḫunda Üv M
2 Ü F Ün Üv A M C

3 — Ne deñlü gözleri bīmār dilrübā varsa
Ölümlüsü dirilür ol leb-i Mesīḥānuñ

4 — Çerāġlar yaḳuban gün seni arar ey meh
Diler ki bekleye sāyeñ gibi alub yanuñ

5 — Meger Ḫayālī sözüñde ṭılısm ı siḥr etdüñ
Ki girdi ḳoynuna yaruñ bu resme dīvānuñ

3

1 — Ġam degül peykānlaruñla doldu⌣ise cānā yürek
Çekmege derdüñ senüñ ʿaşḳ ehli āhen-dil gerek

2 — Zülfünün ḳullābı şevḳi baḥre şūriş vereli
Dāġ-ı ḥasretlerle endāmın pūr etdi her semek

3 — Dehr-i dūn anı düşürmüşdü mezellet ḫākine
Ger ʿaṣā-yi āhuma dayanmasa pīr-i felek

4 — Ṣaru altunlu seräserlerle kim görse seni
Ṣanur ey meh çeşme-i ḫorşīde girdi bir melek

5 — Seng-i cevrüñdür Ḫayālīnüñ kemālin bildüren
Lācerem miʿyārını göstermedi zer bī-miḥak

6 — On biñ aḳçe dirligi lāyıḳ mıdur ben bendeñüñ
Rūzigār ile ola bād-ı havāya müşterek

---

[4] alub: ala Üv | bekleye sāyeñ gibi alub: sāye gibi bekleye alub A

[5] sözüñde ṭılısm-i siḥr: sözüñ siḥr ile ṭılısm Ün

3 Ü F Ün Üv A C — M

[1] doldu⌣ise (doldise okunacak) cānā: dolsa cānā bu Ün | Ġam degül peykānlaruñla doldu ise: Doldu⌣ise peykānlaruñla ġam degül A

[2] şevḳi: ʿaksi A

[4] girdi: girmiş Üv

[5] bildüren: gösteren A

4

1 — Maḳām ı meykde-vü cām-ı lāle gūnu anuñ
ʿİmaret-i dil-ü-cān oldu bāde ḫūnu anuñ

2 — Ḫum-u şarābuñ ayaġına düş mürīdi ol
Ki şeyḫ-i ṣavmaʿadan ṣāfdur derūnu anuñ

3 — Zen-i zemāneye ey dil ṭalāḳ ı muṭlaḳ ver
Erenler añа demez er ki ola zebūnu anuñ

4 — Murād bādesini umma cām-ı gerdūndan
Göründü çünki tehī sāġar-ı nigūnu anuñ

5 — Tarīḳ-i ʿaşḳda Mecnūn Ḫayālī ʿaşḳ eridür
Erişdi menzil-i ʿaşḳa varan yolunu anuñ

5

1 — İster iseñ baḳduġın dā'ım yüzüne ol melek
ʿĀşıḳ-ı bī dil gerek āyīne gibi yüzü pek

2 — Bir nefes yaruñ cemālinden ḫaber vermiş ṣabā
Mevc ile gögsün döger deryā yürür şeydā semek

3 — Gevher-i vaṣlın bulam nāgāh Leylānuñ deyu
Necd daġı ṭoprağın Mecnūn ele alub elek

4 — Acı yaş dök ister iseñ bulmaġa ẕevḳ-i viṣāl
Lācerem leẕẕet-nümā olmaz ṭaʿām-ı bī-nemek

5 — Ġayret-i emṣālden dökdüm Ḫayālī acı yaş
Ḳan bulaşmış dāġa dönmüşdür bu iki merdümek

---

4 Ü F Ün Üv A M C

[2] mürīdi ol : mürīd ol kim Ü F Ün A M

[3] añа demez er : er demez añа Ün

[5] ʿaşḳ : yol | varan : var'a A

5 Ü F Ün Üv M C -- A

6

1 — Kendüñ gibi zāhid beni bī-ḥāl mi ṣanduñ
Şūrīde-i ʿaşḳ olanı abdāl mı ṣanduñ

2 — ʿArż etme baña ʿuḳde-i eşkāl-i nücūmu
Ben nükte-şināsem beni remmāl mi ṣanduñ

3 — Ey rūḥ baña câme i cismi neye verdüñ
Bāzār-ı fenāda beni dellāl mı ṣanduñ

4 — Ḳıldı şerer-i āh ile Mecnūn anı zerkār
Sen ḫāne i Leylāyi siyeh şāl mı ṣanduñ

5 — Her tīġ olamaz āyīne-i ṣūret-i merdān
Her şaḫṣı Ḫayālī gibi ḳattāl mi ṣanduñ

7

1 — Bizden ol yāra niyāz-ü andan istiġnā gerek
Nāzenīn-i vaḳt olan maḥbūb bī-pervā gerek

2 — Dāne edinsün şirār-ı nār ı āhum yanmasun
Kelle-i Mecnūn semender murġuna me'vā gerek

3 — Sīnem üzre zaḫmuñ eṭrāfındadur nāveklerüñ
ʿAyn ı ḥasretdür baña müjgān-ı ḫūn-pālā gerek

4 — Başuña her bir ḫas-ü· ḫāşāk ṭaʿnından ne bāk
Merdüm-ü ʿālī-naẓar iki gözüm deryā gerek

5 — Yārı gör ʿayn-ı Ḫayālīden ḳo nāṣiḥ cenneti
Bir iki gülzār içün ne vaʿde-i ferdā gerek

---

6 Ü F Ün Üv A M C
[2] ʿuḳde-i : ʿaşḳda Ü F Üv C
[3] rūḥ : ḫūce Ün
[4] Ḳıldı : Kılmış Ün

7 Ü F Ün Üv A M C
[1] niyāz-ü- andan : niyāz andan hem Ü A M
[3] eṭrāfındadur : eṭrāfında der A

8

1 — Kāse kāse nice zehrin içelüm gerdūnuñ
Bize tiryākini ṣun sāḳī mey-i gül-gūnuñ

2 — Leylinüñ yoluna ḫāk olduġu içün ᶜizzet edüb
Götürür başda ġubārını ṣabā Mecnūnuñ

3 — Müddeᶜîler gözümüñ yaşına ḫā'il olmaz
Ḫār-u-ḫasler yolunu bağlayımaz Ceyḥūnuñ

4 — Sīm-i eşküm neme yarar naẓar etmez aña yār
Yere geçsün nideyin genci imiş Ḳārūnuñ

5 — İltifātını Ḫayālī ḳuluñuñ eyle ziyād
Aña çekdürme Şehā ṭaᶜnını her bir dūnuñ

9

1 — Ārıżuñ gülzār-ı Çındür gözlerüñ āhū-yu misk
ᶜAnberın çevgān ṣaçuñ ḫāl-i siyāhuñ gūy-u misk

2 — Serteser zeyn eylemiş cism-i beyāżuñ ḫāller
Ya ḫod olmuş ṣafḥa-i kāfūr hem-pehlū-yu misk

3 — Būyuñuñ ġammāzıdur oldu anuñçün rū-siyāh
Ger gülāb ile yusañ biñ kez aġarmaz rūy-u misk

4 — Sen mey içdükce ᶜiẓaruñ üzre çeşmüñ sürḫ olur
Lāle otlar Çīn gülistānında ṣan āhū-yu misk

5 — Vird edinürdi Ḫayālī naẓmuñı ḫūbān-ı Çīn
Ger Ḫaṭa iḳlimine varsa ḫu güft-ü-gūy-u misk

---

8 Ü F Ün Üv A M C
[1] içelüm : içeyin Ü
[3] ḫā'il : māni Ü M
[4] nideyin : nideyüm C ṭutalum Ün A
9 Ü F Ün Üv A M C
[2] Serteser : Serbeser Ü M
[3] oldu : olmuş Ün A
[4] üzre çeşmüñ sürḫ olur : sürḫ olur çeşmüñ gibi A

10

1 — Ḳanına girdi ʿārżuñuñ ḥasreti gülüñ
Ḥūnābe-i cigerle geçer şoḥbeti gülüñ

2 — Himmet ḳanadı ile uçurdu varaḳların
Ḳonuşmaġa hezār iledür himmeti gülüñ

3 — Mülk-ü çemende olmaġa ezhār tācdār
Çalındı ṣavt-ı bülbül ile nevbeti gülüñ

4 — Ḥākister etdi bülbülü hemreng edinmege
Gel gör ki naḳş-ı gül mü degül ṣūreti gülün

5 — Bir gonce-leb nigārı Ḥayālī gibi bulub
Gülşende ṣoḥbet et ki geçer sevreti gülüñ

11

1 — Var ol ey ahum ki eşküm güllerin al eyledüñ
Yele verdün gülşen-i kūyunda pāmāl eyledüñ

2 — Bir kebūterdür ḥayāl-i zülf-ü yār ey dide kim
Eşk-i simīnüñden ayaġına ḫalḫāl eyledüñ

3 — Ḥālümi āyīne-i ruḫsāruñ içinde görüb
Üstüne bir noḳṭa koduñ adını ḫāl eyledüñ

4 — Çeşm-i cellāduñ siyāset ḳılmaġa cān düzdüne
Zülfüñü meydān-ı ḥüsn içinde çengāl eyledüñ

5 — Pādişāhum kişver-i ḥüsn içre dād etseñ nola
Ḳaddüñi çünkim elif zülfeynüñi dāl eyledüñ

6 — Ṣoyunub her dem raḳībe ḳrşu ʿuryān olmaġın
Dōstum billah ben dervişi abdāl eyledüñ

7 — Müşterī gibi Ḥayālī mihrüñe ey māh-rū
Ḳılmaduñ bāzārı bilsem ne içün ihmāl eyledüñ

10 Ü F Ün Üv A M C
[2] iledür : ile var F
[3] olmaġa : olalı Ün A
11 Ü F Ün Üv A M C
[4] cān : dil A | dil düzdüne : ʿaşıḳlara (mecmua)
[5] kişver-i : leşker-i Ü F Ün Üv M C | ḳaddüñi : boyuñu A
[6] olmaġın : olmaġıl A
[7] gibi : iken A | bāzārı : bāzār Ü Ün Üv C

12

1 — Dil helāk oldu bu gün derdi⌣ile o meh-pārenüñ
Bulmadum çoġ istedüm nām-ü-nişānın çārenüñ

2 — Miḥnet-ü-derd-ü-belā ile düşelden heerüñe
Raḥm eder ḥāline her bī-çāre ben bī-çārenuñ

3 — Ḫār-ı ġamdan gülşen-i kūyunda bülbül-veş yine
Göklere erişdi feryādı dil-i ġam-ḫārenüñ

4 — Sınem üzre dāġ-i ḥasret acıyub ḳan aġladı
Ḥāline şol tiġ-. hecrüñden erişen yaranuñ

5 — Ey Ḫayālī ṭālı'üñ yoḳdur sitāreñ neylesün
Çün senüñle yılduzı barışmaz ol meh-pārenüñ

13

1 — Yüz nāz ile ġonca-i ra nāyi büyütdük
Bülbülleri biñ var ola ġavġāyi büyütdük

2 — Mercān lebini kān-ı melāḥatde görelden
Göz yaşı ile bir nice deryāyî büyütdük

3 — Ferhād ile Mecnūn ile Vāmıḳla ben oldum
Gördük seferi biz daḥi alayı büyütdük

4 — Beñzer duruşuñ ḳāmet-i dildāra demekle
Gülşende bu gün serv-i dil-ārāyi büyütdük

5 — Cānān seg-i kūyu⌣ile Ḫayālīyi edüb yād
Dedi yine hir 'āşıḳ-ı şeydāyi büyütdük

---

12 Ü F Ün Üv A M C
[1] çoġ : çok Üv
[3] ġamdan: ġamda Üv
[5] barışmaz : barışmadı F aışmaz Ü
13 Ü F Ün Üv A M C
[5] yād: yār Ü F A

14

1 — Tenlere rūḥ u muḳaddes ʿaşḳ-ı pāküñdür senüñ
Devlet-i bīdār çeşm-i ḫābnāküñdür senüñ

2 — Götürür ḳoynunda bir seng-i siyāhın kūyuñuñ
Vādī-i ʿaşḳ içre Kaʿbe sine-çāküñdür senüñ

3 — Leblerüñ ʿĪsâ gibi cān-baḫş-ı ʿālemdür velı
Her nefesde nice ʿālemler helāküñdür senüñ

4 — Kūy-u Leylādan ḳopan her girdibāduñ hemdemi
Beñzer ey Mecnūn-u miḥnet-dīde ḫāküñdür senüñ

5 — Ey maḥabbet bādesi ḳılduñ Ḫayālıden ẓuhūr
Cismi içre her regi bāğuñda ṭāküñdür senüñ

15

1 — Seng-i cevrüñle dil-i vīrānum ābād eyledüñ
Ḳıble ḥaḳḳı içün yeñi bir Kaʿbe bünyād eyledüñ

2 — Cānumı ḳılduñ cüdā bu cism-i ḫāk-ālūdeden
Bir ġarībi gūyiyā zındāndan āzād eyledün

3 — Ol tezerv-i nāz içün ey derd-i dilber sınemi
Ḥalḳa ḥalḳa dāğlarla dām-ı ṣayyād eyledüñ

4 — Nāḫun-u ḫārā-şikāfumla beni ey dehr-i dūn
Bīsütūn-u miḥnete bir tāze Ferhād eyledüñ

5 — Ey Ḫayālī perde-i gerdūnu nāleñ ḳıldı çāk
Bir ḥabābı gūyiyā ahuñla berbād eyledüñ

---

14 Ü F Ün Üv A M C
15 Ü F Ün Üv A M C
[1] cevrüñel : cevr ile M

16

1 — Şıve birle lâʿlüñi aġzuñda pinhān eyledüñ
Hay ẓalim yoḳ yere vallahi bir ḳan eyledüñ

2 — Gözlerüm yaşından ey gencîne-i ṣāḥib-cemāl
Dürr-ü-lâʿlin ālemüñ çihremde ġalṭān eyledüñ

3 — Ḥayretinden Yūsufuñ ḳavm-i Züleyḫā kesdi el
Sen ciğerler zaḫmını dillerde destān eyledüñ

4 — Āferîn ey mihr-i dilber āsumān-ı ʿaşḳda
Dāġumuñ her penbesin bir māh-ı tābān eyledüñ

5 — Reşk eder ervāḥ-ı ḳudsiler Ḫayālî bendeñe
Itlerüñle tā anı kūyuñda yārān eyledüñ

17

1 — Ḫaddüñ olalı ey gül-ü ḫandān benefşelik
Oldu maḥabbet ehline seyrān benefşelik

2 — Her cānibinde lāle midür açılan ya ḫod
Bāġa gelince terledi mi ḳan benefşelik

3 — Ṣaḥrālar etdi ṭaşlar ile sinesin kebūd
Hecrüñde ṣandılar anı yārān benefşelik

4 — Oldu ḫayāl-i ḫāllerüñ ile iki gözüm
Ben ḥākisāra dîde i giryān benefşelik

5 — Şāhuñ yüzün görünce Ḫayālî revān eder
Ehl-i şikāra bir nice ḳurbān benefşelik

---

16 Ü F Ün Üv A M C
[2] ṣāḥib : ḫüsn-ü A
[4] ʿaşḳda : sinede M
17 Ü F Ün Üv A M C
[3] Ṣaḥrālar : Ṣaḥrā ki M

18

1 — Olmuşam miḥnete mu'tād elinden felegüñ
Yoḳ ġamum olmaz isem şād elinden felegüñ

2 — Gül yanar nāra urur āb serin senglere
Başına ḫāk ṣaçar bād elinden felegüñ

3 — Ṣabr cevherlerine sīnesi kān olmaz idi
Odlara yanmasa pūfād elinden felegüñ

4 — Nāy ile ney-şekere bād bulaşduḳca eder
Biri dād-ü-biri feryād elinden felegüñ

5 — Ey Ḥayālī başuma yazu imiş bunca belā
Kevkeb-i baḫtum ile dād elinden felegüñ

6 — Diñlesün küy-u ġamuñ ʿāşıḳ-ı ser-bāzları
Bu ġazelde ne der üstād elinden felegüñ

19

1 — Fer veren māha cemāl-i bā-kemālüñdür senüñ
Mihre ḥançerler çeken iki hilālüñdür senüñ

2 — Cānına ʿāşıḳlaruñ ey lāle ruḫ dāġ-ı belā
Ol leb-i cān-baḫşuñuñ üstünde ḫālüñdür senüñ

3 — Kāse-i ḫūn-u maḥabbet eyleyüb her dāġumı
Cismümi zeyn eyleyen ʿayn-ı viṣālüñdür senüñ

4 — Gerdeninde zülfünü gördüm su'āl etdüm dedi
Ey fitāde boynuma düşmüş vebālüñdür senüñ

5 — Ġayrlarla yārdur şimdi Ḥayālī der iseñ
Ḥāşe lillah Pādişāhum ol ḫayālüñdür senüñ

---

18 Ü F Ün Üv A C M
[2] yanar nāra : yalar nār Ü F Üv A C | urur : urub C
[4] bulaşduḳca : buluşduḳca C
19 Ü F Ün Üv A M C
[3] ʿayn-ı : ʿīd-i Ün M

20

ez eş'ār-ı Gül-ü Ṣad-Berg

1 — Jālelerdür eşk-i çeşm-i ḫūn-feşānı bülbülüñ
Berg-i güldür penbe-i dāġ-ı nihānı bülbülüñ

2 — Beñzedi ḳanlu gözü ḫākister içre aḫkere
Yanalı odlara cism-i nā-tüvānı bülbülüñ

3 — Goncayı ḳan ṭutdu eylerken ṣabuḥu bāġda
Aldı ḳanın nīşter oldu zebānı bülbülüñ

4 — Aḫker-i süzān imiş her beyża-i āli añа
Olalı tennūr-u miḥnet āşiyānı bülbülüñ

5 — Ger ḳulaġınca ederlerse gülüñ her pāresin
Ey Ḥayālī güşuna girmez feġānı bülbülüñ

21

1 — Alalı ahumı benüm o melek
Kāġıd uçurmasına döndü felek

2 — Ol dürü baḥr der-kenār etmiş
Var iken aramızda ḥaḳḳ-ı nemek

3 — Ey ḳaża açdı perdeñi Manṣūr
Bir daḥi etmesün bunu hele çek

4 — Derd-i hicrāndan aġlasam baḥre
Yedi deryāyi ḳan görürdü semek

5 — Nev-'arūs-u cihāna egmedi baş
Gel getür bir Ḥayālīden erkek

---

20 Ü F Ün Üv A M C
[4] süzān imiş : süzāndur Ün
[5] girmez : ermez Ün Üv C
21 Ü F Ün Üv A C - M

22

1 — Adın añmaz idüñ ṣōfī daḫi firdevs-i aʿlānuñ
Eger raʿnāların görseñ Stanbul-u-Ġalaṭanuñ

2 — Melek-sīmā güzellerle verelden kendüye zīnet
Sekiz cennet temāşasını eyler Yedi Ḳulenüñ

3 — Ḫaṭāyī nāzenīnlerle nigāristān-ı Çīnīdür
Açılaldan berü ḥammāmı Ḫayreddīn Paşanuñ

4 — Kenār etmek diler var ise bir serv-i dil-ārāyi
Güzeller gördügince el ṣalar her mevci deryānuñ

5 — Ḫayālī mey-fürūşuñ ayaġın öpmek muḳarrerdür
Yüzün gördükde bayram ertesi cām-ı muṣaffānuñ

23

1 — ʿĀşıḳ olana ḫūn-n ciger māḥażar gerek
Bunuñ gibi maʿīşete illā ciger gerek

2 — Yumsañ gözüñ saña güẕer etmez belā-yi dōst
Tīr-i cefāya merdüm-ü çeşmüñ siper gerek

3 — Ehl-i tenaʿʿum aġzına düşmez şarāb-ı ʿaşḳ
Zer kāseden içilmez aña cām-ı ser gerek

4 — Bilmez iki cihān ġamını mübtelā-yi ʿaşḳ
Zīrā bir isteyen ikiden bī-ḫaber gerek

5 — Fehm eylemez Ḫayālīyi her ẓulmetī-nihād
Aña senüñ gibi Şeh-i ḫōrşīd-fer gerek

---

22 Ü F Ün Üv A C — M
[1] Ġalaṭanuñ : Kalatanuñ Üv
23 Ü F Ün Üv A C - M
[4] ʿaşḳ : yār A

24

1 — Hemser olalı ol ḳad-i bālāye kākülüñ
Geldi yetişdi pāye-i aʿlāye kākülüñ

2 — Gün doğusunda fitneye tārīḫ ḳor ḫaṭuñ
Oldu ḫaberci şarḳda yaġmāya kākülüñ

3 — Biri birine girmiş idi māh ü-āfitāb
Hengām-ı şām düşmese araya kākülüñ

4 — Her gece naḳd-i eşkümi verür bahā deyu
Sevdā metāʿını ṣaralı aya kākülüñ

5 — Ey bī-vefā Ḫayālī dururken ṣabā ile
Lāyıḳ mı el oyunların oynaya kākülüñ

25

1 — Cāndan helāk-i lezzet-i güftāruñam senüñ
Ṣalın ṣalın ki bende-i reftāruñam senüñ

2 — Reng-i kesāfeti edeli dūr sīneden
Āyine gibi ṭālib-i dıdāruñam senüñ

3 — Vaṣfında ḳāṣıram ḫas-ü ḫāşāk-i kūyuñuñ
Hergiz diyem mi bülbül-ü gülzāruñam senüñ

4 — Cān rištesi ile muntaẓır ey Yūsuf-u cemāl
Bāzār-ı ʿaşḳ içinde ḫarıdāruñam senüñ

5 — Ölünce bu vefāyi Ḫayālī unutmaya
Nāz eyleyüb deseñ ki cefā-gāruñam senüñ

---

24 Ü Ün A — F Üv M C

[2] ḳor ḫaṭuñ : ḳodu ḳaşuñ A

[4] eşkümi : encümi A

25 Ü Ün A — F Üv M C

[5] cefā-gāruñam : ḥavādāruñam A

26

1 — Ey gönül ḥālümi derdüñle diger-gün etdüñ
Göreyin odlara yan sen beni maġbün etdüñ

2 — Ḳanda kim bezm-i cemāl etdüñ eyā şāhid-i ʿaşḳ
Dem-i ʿuşşāḳı o bezme mey-i gül-gün etdüñ

3 — Kaʿbe-i küyuña varmaḳ baña farż olsa nola
ʿAyn-ı māl oldu yaşum yüzümü altun etdüñ

4 — Ṣalalı gönlüme bünyād-ı ġam ey Leylī-ḫırām
Beni dıvārlara yazmalu Mecnūn etdüñ

5 — Buldu bāṭınla Ḫayālī şeref-i ʿāliyeyi
Ey ḳażā ẓāhirini gerçi anuñ dün etdüñ

27

1 — Meydürür devr içre şimdi pehlevānı ʿālemüñ
Bir ayaġı ile getürür arḳasın yere ġamuñ

2 — Ey ṣurāḥı yoḳdur ayaġuñ çeker bir pehlevān
Gerçi kim devrān sefıd etmiş başuñda perçemüñ

3 — Bāde nūş et kim bu bāġuñ yāsemenle lālesi
Biridür tāc-ı ġedā biri külāhıdur Cemüñ

4 — Baḥr-i çeşmümde belālar her müjem eyler ṭavāf
Sūzenin bulmuş gibi māhıler İbn-i Edhemüñ

5 — Ey Ḫayālī bir büt-ü ʿİsī-nefes peydā edüb
Deyr küncünde ṣafāsın sür kilāb-ı Meryemüñ

---

25 Ü Ün A — F Üv M C
27 Ü Ün A — F Üv M C

28

1 — Kemānın ergüreli Rūmda kemāle ḳaşuñ
Cefā ḥadengini pertāb eder hilāle ḳaşuñ

2 — Ḳaçan ki ḫāba varur gözlerüñ uyur fitne
O dem ki nāz edesin ya çeker ḳıtāle ḳaşuñ

3 — Getürdü üstüme ṭāvūs ḳuyruġu iki ḥükm
Ḳalemlerine olub cismümüñ ḥavāle ḳaşuñ

4 — Olalı maẓhar-ı sırr-ı ḳader teʿālallah
Geh cemāle eder meyl geh celāle ḳaşuñ

5 — Gözüñe arḳalanub ḳılmasun cihānı ḫarāb
Efendim iki gözüm girmesün vebāle ḳaşuñ

6 — Ḥayālīye lebüñ ey dōst ḳılsa vaʿde-i lûṭf
Ṣaçuñ ḳaraltı aṣar götürür muḥāle ḳaşun

29

1 — Lebüñi aġzına verseñ nola ben maḥzūnuñ
Ḳaṭresin almaġ ile eksile mi Ceyḥūnuñ

2 — Ey ṣaçı Leylī nola çihreñi ʿarż etseñ aña
Nice bir dağa düşe hecrüñ ile Mecnūnuñ

3 — Aşḳ ṣarrāfına göster yüzüñ ey sīm-beden
Ne bilür cāhil olan ḳıymetini altunuñ

4 — Eşk-i çeşmüm göricek serv gibi ḳāmetüñi
Ḫāk-i pāyına nice akmaya sen meh.rūnuñ

5 — Yürü bir ḫastaya ʿarż eyle Ḥayālī sözüñü
Ṣağ olanlar ne bilür çekdügini ṣayrunuñ

---

28 Ü F Ün Üv A M C
[2] O : Şu M
[3] iki : b'r F
[6] lûṭf : vaṣl A M
29 Û Ün Üv M C — F A

30

1 — Ne lāzım ḫaṭṭ-ı mişkīnüñ ᶜizāruñda tırāş etmek
Denī dünyāya bu genc-i nihānı böyle fāş etmek

2 — Saña kār oldu ᶜarż etmek raḳībe çeşm ü-ebrūñu
Baña dāġ-u-naᶜlden tende yüz biñ göz ve ḳaş etmek

3 — Zırıh geymiş ṣaçuñ müjgān-ı çeşmüñ nīzedar olmuş
Ne lāzım ḳalb i ᶜuşşāḳ ile ol ġamze ṣavaş etmek

4 — Temennā-yi lebüñ gitmez dilinden hergiz aġyāruñ
Ki taḳdīr-i İlāhīdür mekān-ı lâᶜli ṭaş etmek

5 — Ḫayālī sen Şehüñ lûṭfun görelden çarḫa baş egmez
Ne mümkindür denīler kāsesinden er maᶜāş etmek

31

1 — Zülf-ü Leylādan siyeh-baḫt oldu meftūnuñ senüñ
Taᶜne ṭaşını atar Ferhāda Mecnūnuñ senüñ

2 — Cevrüñe şādān olur derdüñle ᶜālem pür-sürūr
Bulmadum bir kimseyi dünyāda maḥzūnuñ senüñ

3 — Her ḥabāb-ı bezmüme reşk eyler oldu Cām-ı Cem
Tā ki düşdü üstüme ferr-i Ferīdūnuñ senüñ

4 — Bülbülü nālān eder gülzāra ḳanlar aġladur
Ġonca-i lâᶜl-i lebüñle ḫadd-i gül-gūnuñ senüñ

5 — Ey Ḫayālī ᶜaşḳ ṣaḥrāsındaki her lālenüñ
Dāġı dāġuñdan nişāndur rengidür ḫūnuñ senüñ

---

30 Ü Ün A — F Üv M C
[1] ᶜizāruñda : ᶜizāruñdan A | nihānı : eçmāli Ü A
[2] tende : günde Û / göz ve ḳaş : gözle ḳaş Ün A
31 Ü A — F Ün Üv M C

32

1 — Ne şerefdür ki olduġı ⌣ içün pāk
Eli üzre ṭutar deñizleri ḫāk

2 — Nefsi efʿīsine ẓahīr olana
Pend besdür ḥikāyet-i Daḥḥāk

3 — Ḳahruñı lûṭfe edegör tebdil
Mārdandur ṭabīʿat-i tiryāk

4 — ʿİlm i esmāya mālik ādem iken
Gülden ne ⌣ içün olasın bı-bāk

5 — Bir güle reng-ü-rūy vermek içün
Āb olur mürebbı i ḫāşāk

6 — Saña bir dāne ḥāṣıl etmek içün
Ḥāk üftāde cismin eyledi çāk

7 — Dergehinde muḳīm leyl-ü-nehār
Mihr-ü meh ḫıdmetüñ eder çālāk

8 — Bāʿiş oldu Ḥayālī bu kereme
Cümle maḫlūḳa Ṣāḥib i Levlāk

33

1 — Deme meyḫānede ḫūra ṣaḳın bint i inebden yeg
Ne vardur zāhidā Beyt-ül-Ḥarām içre edebden yeg

2 — Ṣunaldan cām-ı teklıfi ḫarābāt ehline āşıḳ
Sifāl-i künc-ü meyḫane gelür sım-ü-zehebden yeg

3 — Vıṣālüñ zevḳine ḫūn-u cigerle çeşmüm olmuşdur
Ṣafā bezminde her dem nūş olan cām-ı ṭarabdan yeg

4 — Çeraġuñ nūrunuñ pervāne bildi ḳıymetin ancaḳ
Görünmez çeşm-i ḫuffāşa temāşāgāh şebden yeg

5 — Ḥayālı çeşmi ceyran dilrübālar seyrin eylersin
Bu mevsimde şikāra yer mi var şehr-i Ḥalebden yeg

---

32 Ü Ün A — F Üv M C
[2] Nefsi : Nefs A
[3] ṭabīʿat : ḥaḳīḳat Ün
[6] eyledi : eyler Ün A
38 Ü Ün A — F Üv M C
[3] zevḳine : şevḳine

34

1 — Guṣṣa-i ferdā içün kim der sañа endişe çek
Bir semen ruḫsarı bul gül mevsiminde ʿayşa çek

2 — Ṣıḥḥat isterseñ ṣaḳın çekme ṭabībüñ şerbetin
Miḥnet-ü-ġam derdine ġāyet devādur şişe çek

3 — Çünki ḳan oldu göñül ġamdan aḳıt gözden revān
Cān metāʿın pīş-keş bir Şāh-ı ferruḫ-kīşe çek

4 — Destesinden ṣıçrayub oldu sipihre māh ı nev
Bisütūna merd iseñ Ferhād gibi tişe çek

5 — Aḫz-ı māl ile Ḫayālī şehri vīrān etdiler
Meclis eyle muḥtesible ḳādıyı teftīşe çek

35

1 — Nigār zülfü benüm boynuma kemend gerek
Şu kimse kim ola dīvāne aña bend gerek

2 — Naṣīḥatüñ yürü sen ḳara başuña eyle
Be ṣōfī āşıḳ-ı dīvāneye ne pend gerek

3 — Şu kim diler ki ede bir perī-ruḫu teshīr
Dili ile cānı belā oduna sipend gerek

4 — Ne lāyıḳam ki olam dār-ı zülfüñe ber-dār
Velik her kişinüñ himmeti bülend gerek

5 — Firāḳuñ acısın añdukda der Ḫayālī ġazel
Kelāma gelmege ṭūṭī egerçi ḳand gerek

---

34 Ü Ün A — F Üv M C
[3] **aḳıt : aḳan** Ü Ün
35 Ü F Ün Üv A C — M
[2] **ṣōfī : böyle** Üv C
[3] **teshīr : taşvīr** Ü F A
[5] **Firāḳuā : Firāḳ** Ün

36

1 — Bezm-i bahāra başdı ayağı benefşenüñ
Gül gibi geldi ʿişreti çağı benefşenüñ

2 — Çekdi dolusunu ʿaraḳ-ı jāleden seḥer
Boynunu egdi lāle çanağı benefşenüñ

3 — Nergis iletdi bezmine bir şemʿdān-ı zerd
Tā ṣubḥ olunca yandı çerāğı benefşenüñ

4 — Sevdā-yi ḫāli ey gözü nergis ʿizārunuñ
Boynuna atdı bir ḳara dāğı benefşenüñ

5 — Pāyından aşılu mekeşe beñzedenlere
Vardur Ḫayālī bir nice lāğı benefşenüñ

37

1 — Tutdu ṣaḥn-ı gülşeni feryād-ü-zārı bülbülüñ
Ah eger böyle geçerse rūzigārı bülbülüñ

2 — Ḥasret ocağında bir kül öksüzü mazlūm iken
Bāda verdi ḳalmadı ṣabr-ü ḳarārı bülbülüñ

3 — Kirm-i şeb-tābī degüldür düşdü yer yer gülşene
Odlu ahından çıḳar yer yer şirārı bülbülüñ

4 — Naḳş bağlar geceler açmağa gönlün ġoncanuñ
Her seḥer eksük degül bir yādigārı bülbülüñ

5 — Ḳan bulaşmış penbe-i dāġ-ı dili çıḳmaḳ nice
Her gülüñ bergi Ḫayālī-vār varı bülbülüñ

---

36 Ü Ün A — F Üv M C

[4] ʿizārunuñ : ḥumārunuñ Ü | atdı veya örtdü

6 Ü A — F Ün Üv M C

[5] - vār : - vāri A

38

1 — Nice bir ehl-i islāma bu ḳīnüñ
Behey kāfir senün de var a dīnüñ

2 — El oḳ der kirpigüñe ḳaşuña yay
Olaldan cān şikārına kemīnüñ

3 — Geyüb ay [**] āfitābum āsumānī
Yaḳarsın şehrini her gün zemīnüñ

4 — Kesüb başlar güc ile bāc alursın
Bu ḫōd bir mezhebinde yok bu dīnüñ

5 — Müselmān sevmeden geçdüñ Ḥayālī
Meger bir kâfir oldu nāzenīnüñ

39

1 — Çün ḳanum içdi baña leb-i dil sitān gerek
Olmaz begüm cerime baña ḳana ḳan gerek

2 — Şükrāne sīm-i eşk gerek görmege yüzün
İnce belini ḳocmaġa cān-der-miyān gerek

3 — Neyler ḥayatı ʿaşıḳ olan derd-i yārsuz
Evvel kişiye cān gerek andan cihān gerek

4 — Mihrüñ yoluna germ-rev olan fitādenüñ
Ednā ġubārı tāc-ı ser-i ferḳadan gerek

5 — Bir şāhdan Ḥayālī diler iltifātı kim
Atı öñünce nice revān Erdevān gerek

---

38 Ü F Ün Üv A C — M

[2] yay : ya F A

[**] Burada ay, ey yerine kullanılmış olub afitab ve asumanī kelimeleri ile aralarında ihami tenasüb sanʿatı vardır

[3] şehrini : şehperin Ün halkını A | her gün : güy-u C

[4] bāc : tāc F Ün C baş Üv

[5] geçdüñ : geçdi F | meger : yine A

39 Ü A — F Ün Üv M C

[4] yoluna : yolunda A

40

1 — Tīġ-i ġamla cism-i ᶜāşıḳ çāk çāk olmaḳ gerek
Yādına ol lâᶜl-i cān-baḫşuñ helāk olmaḳ gerek

2 — Gözleri yaşı ile maḥv edüb ten-i fersūdesin
ᶜĀlemüñ ālāyişinden cümle pāk olmaḳ gerek

3 — Her ġubārına dilerse reşk ede mihr-i felek
Bir güzeller şāhınuñ yolunda ḫāk olmaḳ gerek

4 — Sīm-i eşkinden yürütsün sikkesin ol şāh-ı derd
Ḫuṭbe-i ᶜaşḳ adına bı-işţirāk olmaḳ gerek

5 — Ey Ḫayālī çün ocaġısın maḥabbet nārınuñ
Tarz-ı Ḫusrevden kelāmuñ sūzināk olmaḳ gerek

41

1 — Ḳılıcuñ zaḫmıdur cismümde sevdāsı dil ü-cānuñ
Ḳapusun aç ḫalāṣ eyle giriftārın bu zindānuñ

2 — Felek ḫavf eyleyüb ahum yelinden şām-ı hecrüñde
Çeker dāmānına her şeb çerāġın māh-ı tābānuñ

3 — Ḳoşulsa berḳi yüz menzil geçen Şebdīz-i āhumdur
Yaşum Gülgūnu ḫōd andan serīᶜidür bu meydānuñ

4 — Gözüm baḥr-i muḥīţi ter düşürdü telḫ-kām etdi
Bu ḫūn-ālūde müjgān pençesini burdu mercānuñ

5 — Yaraşur lâᶜl-i nābuñ zülfüñ içinde ẓuhūr etse
Bu rūşendür yerı ḳarañulıḳdur Āb-ı Ḥayvānuñ

6 — Ḫayālī cām-ı Cāmīden içelden cürᶜa-i feyżi
Gözüne Işfahānī sürmedür ḫāki Ḫorāsānuñ

---

40 Ü A — F Ün Üv M C
[4] şāh-ı derd : şāh-vār Ü
41 Ü F Ün Üv A C -- M
[1] cismümde sevdāsı: sevdāsı cismümde Üv C
[3] berḳi : berḳa Üv

42

1 — Ne var ʿālemde ey zāhid bugün ʿayş-ü-ṭarabdan yeg
Baña bir künc-ü meyḫāne gelür şehr-i Ḥalebden yeg

2 — Yürü tekmīl ḳıl ādābını kūy-u ḫarābātuñ
Gedā-yi pür-hünerdür merdüm-ü ʿĀlī-nesebden yeg

3 — Ne yolumdur benüm ḫāk-i reh-i erbāb-ı ʿaşḳ olmaḳ
Metāʿı yoḳdur ey ḫāce bu bāzāruñ edebden yeg

4 — Duḫān-ı āhumı ifşā eder rūzum budur sūzum
Baña hemreng olur bir kimse yoḳ hecrüñde şebden yeg

5 — Ḥayālīnüñ ḫaṭāsı çoḳ bilelden kendüsin ḳıblem
Günāhın bendenüñ şehler ʿaṭā ḳılmaḳ ġażabdan yeg

43

1 — Dīn-i dünyā dīn-i ʿubāyi edüb ey yār terk
Tekye-i vaḥdetde ben bir tāc geydüm çār-terk

2 — Sūzen-i tecrīd ile dikdüm ḳanāʿat ḫırḳasın
Eyledüm tāc-ü-ḳabāyi cümle Mecnūn-vār terk

3 — Nola dūr olmazsa yüzüñden iki zülf-ü siyāh
Bu meseldür gence erse etmez anı mār terk

4 — Gülşen-i kūyu ḳoyub gitdi Ḥayālī Kaʿbeye
Āşiyānın eyledi ol ʿandelīb-i zār terk

---

42 Ü Ün A F Üv M C
43 Ün A — Ü F Üv M C
[1] Dīn-i dünyā dīn-i ʿuḳbāyi : Dīn-ü-īmān dünyī-vü-ʿuḳbī A
[2] eyledüm : eylerem A
[4] kūyu : kūyuñ A

Ḥarf ül-Lām

1

1 — Gerek mīr-i vilāyet ol gerek dünyāya sulṭān ol
Saʿādet bulmaḳ isterseñ muḥibb-i derdmendān ol

2 — Tecemmül ʿarż eder eller saña anlar dil-ü-cānı
Ḫudādan şefḳat isterseñ raḥīm-i ḳavm-ı zındān ol

3 — Saña tīşe çeken bed-kīşe maʿden gibi zerler ver
Gönül zaḫm urana cevherler īşār edici kān ol

4 — Bir ednā zerre dāmānuñ ḳomaz elden benüm şāhum
Gerek sen āsumān-ı çārüme ḫoşīd-i raḫşān ol

5 — Ḥaṭuñ geldükce raʿnālıḳ libāsın geymek isterseñ
Ḫayālī gibi ḫüsn-ü ḫulḳ ile maḥbūb-u devrān ol

2

1 — Māsivā jenginden ey dil saña kim der muġber ol
Āferīniş resmine Āyīne-i İskender ol

2 — Baḥr emvācı gibi uyma havāya her nefes
Zevraḳ-ı bī-revnaḳ-ı dünyāya yaʿnī lenger ol

3 — Ḳāmetüñ ḫam eyleyüb her nā-kese verme selām
Dehr lûʿbet-bāzına kim der saña var çenber ol

4 — Raḥm ḳılmaz saña ey bülbül gül-ü āteş-mizāc
Sen gerekse yele varmış bir avuc ḫākister ol

5 — Ey Ḫayālī ḳalmadı aḥkām-ı Mecnūndan nişān
√aḳtdür dīvān-ı ʿaşḳuñ şahına ser-defter ol

---

1 Ū F Ün A M C — Üv
[1] vilāyet : maḥabbet Ün | bulmaḳ : bulmaġ Ün C
[2] dil-ü- : ser-ü- : A
[3] bed-kişe : kişiye C
[4] elden benüm şāhum : ey dil senüñ elden A
2 Ū F Ün A M C — Üv
[3] eyleyüb: eyleyu C | verme: verüb A | der saña var: der kim saña C | var: kim A

3

1 — Olmuş iken bülbül-ü mest ile ᶜişret-sāz gül
Al ṭūṭīler gibi etmek diler pervāz gül

2 — Sünbül oldu zülf-ü Leylā lāle Mecnūn dāġıdur
Bülbül-ü āşüfte-dil Maḥmūd-u vaḳt Ayaz gül

3 — Sırr-ı ᶜaşḳı ġonca gibi dilde mekūtm eyle kim
Ḫānumānın yele verdi açduġı içün rāz gül

4 — Germ olub beñzetdügi içün kendüyi ruḥsāruña
Āfitāba jālelerden oldu seng-endāz gül

5 — Derdi bir ayuñ içinde ᶜay-ü-nūşuñ zevḳini
Ey Ḫayālī yār-veş ārāmın eyler az gül

4

1 — Bir şey mi var cihānda ki maḫlūḳ u Ḥaḳ degül
İnkārına tekellüm eden dil dudaḳ degül

2 — İzüñ tozun ṣabādan umar nergis ile gül
Bu bāġda ne var ki saña göz ḳulaḳ degül

3 — Mıḳrāż-ı lā ile sebel-i dīdesin kesen
Görmek dilerse nūr-u yaḳīni iraḳ degül

4 — Varsun yele havāñ ile bu ḫırmen-i vücūd
Ser-dār-ı ᶜaşḳ olana seri bir başaḳ degül

5 — Bāġ-ı vücūduma dikilelden nihāl-i derd
Nem var Ḫayālī tende aña ḳol budaḳ degül

---

3 Ü F Ün Üv A M C

[3] ġonca gibi dilde : ẕeyl-i Mecnūn gibi C

[5] derdi : dürdü Ü | zevḳini : defterin : Ü M A

4 Ü F Ün Üv A M C

[3] nūr-u : rūy-u Ü A

5

1 — ʿAşḳ ehlinüñ vücūdu yoḳ evvel seri degül
Almaḳ fenā menāzilini şerserī degül

2 — Meyḫāne içre eyleme dünyā kelāmını
Bu āsitāne anı götürmez yeri degül

3 — Vāʿiẓ şarāb-ı ʿaşḳuñı meclisde añıcaḳ
Kürsīyi yıḳdi depdi hemān minberi degül

4 — Bir dem içinde deldi biñ elmās-ı eşkümi
Müjgānlaruma kim der ola cevherī degül

5 — Olmaz Ḫayālī müşteri gerdūn-u aṭlasa
Tamġası māh olursa peren ülkeri degül

6

1 — Şuʿle-i ġam dilde-vü- cismümde dāġı çün fetīl
Ẓāhir-ü- bāṭın getürdüm ʿaşḳuña iki delīl

2 — Çeşmesār-ı lâʿlüñi gördü ruḫuñda cān-fezā
Ol sebebden cennetüñ çıḳdı gözünden selsebīl

3 — ʿAşḳ derdine düşen dermān-ı ġayrı istemez
Āteş-i sūzāna istiġnā ile girdi Ḫalīl

4 — Tīrini buldum ḥarīm-i sinede ḥabs eyledüm
Oldu peykān-ı ciger-dūzu aña yarar kefīl

5 — Dūr olmasun Ḫayālī gözlerümden nakş-ı dōst
Yūsuf-u Mışra şeref verdükce bu deryā-yi Nīl

---

5 Ü F Ün A M C — Üv

6 Ü F Ün Üv A M G

[1] dāġı : dāġum Üv

[3] - dūzu :sūzu F Ün C | yarar : yāruñ Ün Üv C

7

1 — Cefā ḳılıcı ile oldu pāre pāre göñül
Ḫōş istedügini buldu ḥezār-pāre göñül

2 — Ḫdengüñ ile benüm şāhum oldu mīr-i livā
Beden gibi içi yaraḳlu bir ḥışāra göñül

3 — Gözün açub baḳamaz āfitāb-ı maḳṣūda
Egerçi oldu hüner bürcüne sitāre göñül

4 — Ġamuñ şebātı neşāṭuñ ḳarārı yoḳ nitekim
Ne bir ḳarāra güzel var ne bir ḳarāra göñül

5 — Ḫayālī gitdi şikār oldu gibi gelmedi hiç
Varalı ol gözü şehbāz ile şikāra göñül

8

1 — Ṣōfīyā ṭa'n eyleme ṣāfī şarāb-ı ṣāfa gel
Düş ayaġına ḫarābāt ehlinüñ inṣāfa gel

2 — Sīnemüñ dāġında idrāk eyle göñlüm sırrını
Olmaġa 'anḳā-yi 'ālī-şāna hemdem Ḳāfa gel

3 — Göñlüme gir görmek isterseñ maḥabbet gülşenin
Cennet i 'Adni temāşa ḳılmaġa A'rāfa gel

4 — Cevher-i ferd iken ey ġāfil bu cümle mümkināt
Nice taḳsīm olduġın fehm etmege ṣarrāfa gel

5 — 'Aşḳda ḳan aġlamaḳ şerḥin Ḫayālīden işit
Bezm-i Cem evṣāfını ögrenmege Vaṣṣāfa gel

---

7 Ü F Ün Üv A **M** C
[1] **pāre pāre : yara yara** A
[3] **baḳamaz : baḳımaz** Ü F
8 Ü F Ün Üv A C — M
[2] **dāġında : dāġından** A
[3] **ḳılmaġa : etmege** Ün C
[4] **ġāfil : 'āḳil** Ün A | **mümkināt : kā'ināt** Ün

9

ez eşᶜār-ı Gül-ü Ṣad-Berg

1 — ᶜĀrıżuñ nāgeh ᶜaraḳ-rīz olsa ey ḥūr-u cemīl
Ṣanuram cennetde ṭuġyān eylemişdür selsebīl

2 — Āfitābı nice teşbīh edeyüm ruḫsāruña
Sen saᶜādet nūrusın ol ḫāke düşmüş bir ẕelil

3 — Bir ḳadem çıḳmaz ser-i kūyuñ ḳoyub ᶜāşıḳlaruñ
Tāḳ-ı ᶜarşa nerdibān olursa perr-i Cebre'īl

4 — Bezmde bir perde açdı çeng ᶜaşḳuñda senüñ
Düşdü nāgeh perdeden ṭaşra hezārān ḳāl-ü-ḳīl

5 — Reşk-i aᶜdādan Ḫayālī çekme miḥnet ṣābir ol
Eyledi Ḫaḳ āteş-i Nemrūdu gülzār-ı Ḫalīl

10

1 — Goncalardan gönderüb ᶜāşıḳlara peyġām gül
ᶜAyş-ü-ᶜişret etmege ḳıldı yine iᶜlām gül

2 — Erzen almışdur eline bülbülü ṣayd etmege
Ḫalḳa ḫalḳa cismini ḳıldı serāser dām gül

3 — ᶜArıż-ı rengīnüñi görse çemende bir naẓar
Ola bülbüller gibi bī-ṣabr-ü-bī-ārām gül

4 — Nūş ḳıldı bir büt-ü şīrın dehānuñ ᶜaşḳına
Ḳaldurub ben mübtelāya lâᶜlden bir cām gül

5 — Ey Ḫayālī sāġar-ı pür-meyden özge görmedi
Güşe-i ḫammārda her rind-i dürd-āşām gül

---

9 Ü F Ün A M C — Üv
[1] nāgeh : meyden A
[2] edeyüm : edeyin Ün A M eyleyem F | nūrusın : mihrisin Ün
[4] ᶜaşḳuñda : ᶜaşḳuñdan A M C
[5] aᶜdādan : aᶜdāya M | miḥnet : zaḥmet Ün
10 Ü A — F Ün Üv M C
[1] etmege : etmegi A
[2] eline : kefine | cismini : cismine Ü
[4] şīrīn : ġonca A

11

1 — Ālām-ı dehri nice çekersin ḥużūra gel
Terk eyle künc-ü miḥneti bezm-i sürūra gel

2 — Pervāne - vār şuʿle-i şemʿa eritme cān
Ġarḳ olmaġa tecellīye deryā-yi nūra gel

3 — Ḫāk-i siyāha dökme zülāl-i ḥaḳīḳati
Sepme bu sāyegāhda şu her uyura gel

4 — Rūbāh-ı dehr ḳankısına ḳuyruḳ aşmadı
Evvel hele ḥikāyet-i Behrām-ı Gūra gel

5 — Etseñ Ḫayālī Vādī-i Envāra ʿazm-i rāh
Düş her ḳademde yüzüñüñü stüne dura gel [**]

12

1 — Ser ver göñül serīr-i maḥabbetde server ol
Meydān-ı ʿaşḳa gir cevelān et dil-āver ol

2 — Maḳṣūduñ ise baş açuḳ beglik eylemek
Yalıñ ayaḳ gedā-yi ser-i kūy-u dilber ol

3 — Ser ṭutmaġ ise ger ġarażuñ seng-i miḥnete
Var baş yar göñül göreyin seni tek er ol

4 — Geydüñse tāc-ı ʿaşḳı ʿalāyıḳdan ol berı
Var ol ṣadefde ḳadr ile yek-dāne gevher ol

5 — Tiryāk-i meyle defʿederüz zehrüñi senüñ
Sen ṭutalum felek yedi başlu bir ejder ol

6 — Yoḳ deme yāra varuñı çaldur gedālıḳ et
Başuña beglik eyle yürü başḳa mihter ol

7 — Dīvān-ı ʿaşḳ-ı yārda dīvāne yazılub
Terk eyle nāmuñı be Ḫayālī ḳalender ol

---

11 Ü F Ün Üv A C — M
[1] bezm-i : bir dem C
[2] şemʿa : ġamda C
[**] Tevriye : 1 - dura 2 - Ṭūra (Ṭūr dağı)
12 Ü A F Ün Üv M C
[6] Yalnız A nuhasında

13

1 — Mıṣr-i ḥüsn içre olub başına sulṭān kākül
Ḳalb-i ʿuşşāḳı derüb eyledi dīvān kākül

2 — Dil-i ʿuşşāḳa edüb ḫalḳaların āyineler
Sidre ṭāvūsu gibi eyledi cevlān kākül

3 — Çevirüb murġ-u dili başına āzād etsün
Nice bir bend eder ey nāḫl-i ḫırâmān kākül

4 — Zülfünüñ ṭurraları tābına urub ḳaralar
Zer külāh eyledi ḫōrşıdı o fettān kākül

5 — Fitne-i devr-i ḳamer yüzde Ḥayālī beñidür
Gözleri sāḥir-ü-āşūb-u dil-ü cān kākül

14

1 — Şanma ʿāşıḳ ġuṣṣanuñ dā'im mekānıdur göñül
ʿAşḳ-ı cānānuñ ḳadımı ḫānedānıdur göñül

2 — Geçmesün pervāz-gāhından ġurāb-ı rū-siyāh
Şāhbāz-ı lā-mekānuñ āşiyānıdur göñül

3 — Pāyına eyler ciger ḫūn-āb ırmaġın revān
Gülşen-i ḥüsnüñ ezelden bāġbānıdur göñül

4 — Gonca-i gülzār-ı maʿnidür ḥaḳāyıḳ ehline
Şol ḥaḳıḳatden ḫabersüzler çıbanıdur göñül

5 — Kā'inātuñ gizli sırrı āşikārādur aña
Ḳıymetin bil ʿālem-i ġayb armaġanıdur göñül

6 — Baḳıcaḳ ʿayn-ı maḥabbet ḫāküme ḳan aġladı
Ol maḥabbet ʿaynınuñ bir ḳaṭre ḳanıdur göñül

7 — Secde eyler ḫākine cemʿ-i melā'ik ṣubḥ-u-şām
Ey Ḥayālī şāh-ı ʿaşḳuñ āsitānıdur göñül

---

13 Ü A — F Ün Üv M C
[4] tābına urub ḳaralar : māha urub ḳara bere A
[5] Gözleri : Gözlerüñ Ü
14 Ü F Ün Üv A C — M
[2] Geçmesün : Geçmeyüb Ü F Ün Üv C
[3] ḫūn-āb : ḫūn-ābı A
[4] ehline : küncüne Ün Üv C | çibanıdur : şapanıdur Ün Üv C cemānıdur Ü A
[6] ḫāküme : ḥālüme Ün /ḳaṭre : pāre Ün

15

1 — Āsitān-ı yārda kendin türāb ister gönül
Ḥaddini bilmez özün ᶜālī-cenāb ister gönül

2 — Gāh gözde gāh gönlümde gerek menzil-gehi
Şarḳa ġarba varmaġa bir āfitāb ister gönül

3 — Kāfirem ger ārzu eylerse bir gün vuṣlatın
Yārdan ᶜāṣıḳ hemān nāz-ü-ᶜiṭāb ister gönül

4 — Bir güzeller şahınuñ uyub havā-yi ᶜaşḳına
Kendüyi deryā gibi pür-iżṭırāb ister gönül

5 — Ey Ḥayālī yārı istifsār eder aġyārdan
Ḥayretünden seng-i ḫārādan cevāb ister gönül

16

1 — Görürse göz yaşı içre beni yanar ḳandīl
Özünü seng-i ḥased birle pāreler ḳandīl

2 — Dilinde var şu degülse eger yüreginde
Ḳapuñda yanmaġa şevḳ ile geceler ḳandīl

3 — Fetīle tirüñ olub oldu şuᶜle peykānuñ
Dilimdürür ḥarem-i ᶜaşḳa ey püser ḳandīl

4 — Olalı cāmiᶜ i şāma Menāre-i Beyżā
Firāḳ ṣubḥ-u Mesīḥā-deme çeker ḳandīl

5 — İçinde ᶜaşḳ odu zencīr-i şevḳ boynunda
Havā yolunda ᶜaceb mi verürse ser ḳandīl

6 — Ṣafāsı ẓāhir-ü-bāṭın degül midür rūşen
Keşāfet ile kime eyledi naẓar ḳandīl

7 — Dilinde şevḳ-i kelāmı elinde peymāne
Ḥayālīden mi yaḳubdur çerāġı her ḳandīl

---

15 Ü Ün A — F Üv M C
16 Ü F Ün A C — Üv M
[1] ḥased birle : ḥasedlerle Ü F sitemlerle A
[2] Yalnız A nushasında
[3] Dilimdürür : gönüldürür A
[4] Yalnız A nushasında

17

1 — Kitāb-ı şevḳuñ oḳur ey püser meger ḳandīl
Ṣabāḥa dek gece göz nurunu döker ḳandīl

2 — Kerāmet ehli degül mi ḳaçan ki olsa ḳarīb
ᶜİbādete ṣuya seccādesin ṣalar ḳandīl

3 — ᶜAceb ne dā'ireden dem urur ki ṣōfī-vār
Duᶜā-yi Nūr ile evrādını sürer ḳandīl

4 — Der-i sarāy-ı Şehe rūzigār cevrinden
Gelüb şikāyete başına od yaḳar ḳaadīl

5 — Ḫayālī bezm müyesser olur ol āfetle
Olursa şām-ı firaḳında kelleler ḳandīl

18

1 — Bu doḳuz sīmāb-gūn deryāyi seyr et ᶜibret al
Her neheng-i nūr-sīmāsından anuñ heybet al

2 — ᶜĀḳil iseñ vaḥş-ü ṭayruñ şāhı ol Mecnūn gibi
Başuña murġ aşiyānından külāh-ı devlet al

3 — Zühd kāruñsa melāmet ehlini ᶜayb eyleme
Gir bu bāzār içre her üstāddan bir ṣanᶜat al

4 — Tālib ol ehl-i fenānuñ ayaġı ṭopraġına
Var ise başuñda ᶜaḳluñ gel metāᶜ-ı himmet al

5 — Ey Ḫayālī dilrübālarla mey-i nāb içmege
Nevbehār eyyāmıdur pīr-i muġāndan beyᶜat al

19

1 — Geç gelür bāġa muḳayyeddür libās-ı nāza gül
ᶜAndelībe çekdürür hicrān-ı bī-endāze gül

17 Ü F Ün A C — Üv M
[2] ḳaçan ki : ḳaçan kim A
18 Ü A — F Ün Üv M C
19 Ü F Ün A — Üv M C

2 — Naġme-i zāġı ḳosun bülbül feġānın diñlesün
Āb-ı rūyun ṣaḳlasun yār olmasun nāsāza gül

3 — Bir tebessüm eylese ġonca çemende açılur
Ḳanlu yaşımdan hezāruñ ṣad hezārān tāze gül

4 — Yazdılar nevrūz-u sulṭānīdeki taḳvīmde
Etmeye bülbüllere cevri göñüller yaza gül

5 — Ṣaḳla ādābın Ḫayālī gülşenüñ kim beñzedi
ʿAşḳ ile Maḥmūda bülbül ḥüsn ile Ayaza gül

20

1 — Sīretüñ ʿāşıḳı ol gözleme maḥbūb cemāl
Reng-i ruḫsār ile tā kîm saña ol geçmeye āl

2 — Ḳol ḳanat et özüñe çekmege tecrīdligi
Murġ-u lāhūtsın olma yürü var bī-per-ü-bāl

3 — Yürü dendān-ı ṭamaʿda ilişür nesne ḳoma
Seni tā el götüre başda mānend-i ḫılāl

4 — Ḫān-ı ḥüsnü şu ki yemek diledi aç öldü
Zād-ı rāh olmadi bir kimseneye dāne-i ḫāl

5 — Mışḳala eyle ṛıyażetle ʿiẓāım-ı cesedüñ
Tā ki bī-jeng ola tīġ-i demüñ hem ḳattāl

6 — ʿĀlem-i ḫākīye bir feyż erişürse senden
Ebr gibi yürü seccādeñi ey dil ṣuya ṣal

7 — Göz açub gözleme bir nānı miṣāl-i encüm
Olsa ol nān gözüñe ḳurṣ-u meh-i bedr-miṣāl

8 — Mülk-ü tenden yürü aḳıt iki ḳan ırmağın
ʿAsker-i nefs-ü-havā ile şu deñ eyle ḳıtāl

9 — ʿĀlem-i ḳadrüñi meydān-ı sipihr üzre diküb
Himmetüñ kūsunu meydān-ı semāvātda çal

10 — Zer-i ḫāliṣ gibi olmazdı Ḫayālī merġūb
Ḳalbini eylemese pūte-i iḫlāsda ḳāl

---

[2] olmasun : olmayub F
[4] taḳvīmde : taḳvīme kim A
20 Ü A — F Ün Üv M C
[8] Yalnız A nushasında

21

1 — Resm-i ᶜaşḳ-u-ᶜāşıḳı etmekde māhirdür gönül
Dā'imā derd-ü-belā çekmekde ḳādırdur gönül

2 — ᶜĀleme baş egmez iken dā'ima ḫorşid-veş
Şimdi ḳurbān olmaġa küyuñda ḥāżırdur gönül

3 — ᶜĀrıżuñ şemᶜine dā'im dilberā pervāne-veş
Oda düşüb yanmaġa gör nice şāṭırdur gönül

4 — Muṭbaḳ-u-āzāde iken mihr-ü-meh gibi müdām
Dolanur küyuñu dā'im bir müsāfirdür gönül

5 — Terk-i cān etdi Ḫayālī göreli cānā seni
Senden özge bir daḫi yār etse kāfirdür gönül

21 Ün — Ü F Üv A M C

Ḥarf-ül-Mīm

1

1 — Nesīm āsa çeküb el bāġ-ı ʿālemden güẕār etdüm
Geçüb būy-u gülünden ḫār-ı hicrān iḫtiyār etdüm

2 — Binā-yi ʿaşḳa gördüm kim ḫalel gelmiş geçüb serden
Gedügünde ḳodum bir ṭaşı muḥkem üstüvār etdüm

3 — Nidermiş ʿaşḳ eri nām-ü-nişānı deyu Ferhāduñ
Mezārın Bīsütūn dağında buldum sengsār etdüm

4 — Bitüb bir gül ʿalāmet bulmaġ içün reng-ü-būyuñdan
Bu sevdālarla cismüm rāh-ı ġamda ḫāksār etdüm

5 — Ḫayālī göñlümü gördüm ḫarābāt ehli bir mey-keş
Vücūdum ḫalvetinde zāhid-i perhizgār etdüm

2

1 — Ḳaddüñ ile ʿārıżuñ gülzārda yād eyledüm
Servi pest etdüm gülü ahumla berbād eyledüm

---

1 Ü F Ün A M C — Üv
[2] ḳodum : ḳoyub C | ṭaşı : ṭaş M
[3] gördüm : buldum Ün
[5] ekli : içre M
2 Ü F Ün A M C — Üv
[1] gülzārda : gülşende çün Ün C

2 — Ḫānedān-ı ʿaşḳ-ı Mecnūndan berü vīrān idi
Sīm i eşküm ḫarc edüb vīrānın ābād eyledüm

3 — Fürḳatüñ añdum dil-i şeydāya düşdü ıżṭırāb
Yād-ı vaṣluñla yine dīvāneyi şād eyledüm

4 — Her ne naẓmı kim ḫarābāt içre ḫāmem ḳıldı derc
Güşe-i ḫalvetde anı vird-i zühhād eyledüm

5 — Ey Ḫayālī vuṣlat-ı dilber ne maḳṣūdum benüm
Ḥamdü-lillah kendümi hicrāna muʿtād eyledüm

3

1 — Kāşki cismümde biñ biñ dīde peydā eylesem
Her birin lü'lü' dişüñ hecrinde deryā eylesem

2 — Mihr-i dünyādan yumazsam el namāzum nā-ḳabūl
Elde tesbīḥüm eger ʿıḳd-ı şüreyyā eylesem

3 — El degül cān paralardı ġabġabı nārencine
Yūsuf-u gül-çihremi ʿarż-ı Züleyḫā eylesem

4 — Meşʿal-i ḫōrşīdi ʿĪsā indire ser-vaḳtüme
Bezm-i ʿayşum cāmını ḳandīl-i tersā eylesem

5 — Ey Ḫayālī sineme bir revzen açsa tīġ-i ʿaşḳ
Cān gözüyle bir naẓar yārı temāşā eylesem

4

1 — Bir bāʿiş-i ḫayāt nigāruñ helākiyem
Bir zer ḳabā-vü-sım-tenüñ sine-çākiyem

2 — Yārum havayī şu gibi ben añā māyilin
Ol āteşī-mizācdürür ben de ḫākīyem

---

[3] yine : dil-i Ü F A
[4] naẓmı : naẓmum F | ḫāmem : nāmem Ü C
3 Ü F Üa M C — Üv A
[1] hecrinde : yādına Üa
4 Ü F Üu A M C — Üv
[1] zer-ḳabā-vü- : zer-ḳabā-yi F M C
[2] düşmanın : düşmezin A

3 — Ben ey ṭabîb derdüme dermâna düşmanın
Andan berü ki bir güzelüñ derd-nâkiyem

4 — Pîr-i muġânuñ eylemişem meşrebin ḳabûl
Demlerdürür ki muʿteḳid-i ẕât-ı pâkiyem

5 — Gerçi Ḥayâlî ʿaşḳ yolu ṣaʿbnâkdür
Mecnûn-u ʿÂmirî gibi bî-vehm-ü-bâkiyem

5

1 — Havâdâruñ olaldan dûd-u âhum
Yazar eyvân-ı çarḫa ah şâhum

2 — Miyânuñ fikridür eglencem ancaḳ
Alan bir ḳıldan alur pâdişâhum

3 — Benem devrümde sulṭân-ı ḫarâbât
Başumda bir ḳadeḥ meydür külâhum

4 — Ḥabâb-âsâ alub başum elüme
Havâ-yi ʿaşḳa uyubdur sipâhum

5 — Ḥayâlî şâm-ı ġam ḫuffâşiyem kim
Cihânuñ mihrine yoḳdur nigâhum

6

1 — Yoluña ḫarc etmege göz yaşı sîmümdür benüm
Başda göz merdümi gözler kerîmümdür benüm

2 — Derdsüz olmaḳ göñül tende ʿaẕâb-ı rûḥdur
Yârsuz cennet gülü nâr-ı caḥımümdür benüm

3 — ʿAḳla diñ ḫengâmeyi başdan girderüñ aradan
Derd-i dilber var iken bilmem o kimümdür benüm

[4] Pîr-i muġânuñ eylemişem meşrebin ḳabûl : Bildüm şafâ-yi meşreb-i pîr i muġânı ben A

[5] Gerçi : derler Ün

5 Û F Ün M C — Üv A

6 Ü F Ün M C — Üv A

4 — Şemse ben verdüm çerāġ-ı şevḳi bir abdāldur
Kā'ināta fer veren ṭabᶜ-ı selīmümdür benüm

5 — Gör ne ᶜālī-himmetem ḫalvetgehümde şāh-ı ᶜaşḳ
Hem-nişīnüm hem-demüm yārum nedīmümdür benüm

6 — Tıfl-ı eşküm ḫaylı demdür ayaġuñ ṭopraġıdur
Raḥm ḳıl kim ayaġa düşmüş yetīmümdür benüm

7 — Taliᶜümden yā felekden mi Ḫayālī bilmezem
Görsem ol gün yüzlümü sāyem ġarīmümdür benm

7

1 — ᶜAyn-ı dilden cūş edüb gözden aḳar yaşum benüm
Şu terāzūsu olubdur ġālibā ḳaşum benüm

2 — Lām-ı Leylī-zülfüñü ṭıfl-ı göñül yād edeli
Mekteb-i ᶜaşḳ içre Mecnūndur sebaḳdaşum benüm

3 — Nevbahār-ı hüsnüñe dil vereli ey ġonca-leb
Yüzüme berg-i ḫazān naḳş etdi naḳḳāşum benüm

4 — Şāh-ı ᶜaşḳ etdi beni bir fitne-i Rūmun ġamı
Tende yer yer zaḫm-ı tīridür ḳızıl başum benüm

5 — Ey Ḫayālī medh-i ḳand-i lāᶜlüñi yār işidüb
Dedi kim ṭūṭī misin ey rind i ḳallāşum benüm

8

1 — Nice bir ġamla ḫūnin āb içelüm
Gel e bir ḳaç ḳadeḥ şarāb içelüm

2 — Olalum baş açub ḫarābātī
Kimseden etmeyüb ḥicāb içelüm

---

[4] çerāġ-ı şevḳi: çerāġı şarḳī Ü Ün M C
[7] bilmezem : bilmezin Ün | yüzlümü : yüzünü F
7 Ü F Ün A M — Üv
[1] ḳaşum : başum Ü Ün A M
8 Ü F Ün A M C — Üv

3 — Bādeye göz diküb ḥabāb gibi
Ḫānemüz olmadan ḫarāb içelüm

4 — Raḳṣ edem ẕerre gibi şevḳümden
Baña derse ol āfitāb içelüm

5 — Āḫıretde ḥisāb olur çün kim
Bādeyi biz de bī ḥisāb içelüm

6 — Eylemezdi Ḫayālī ṣoḥbet-i mey
Demese çeng ile rübāb içelüm

9

1 — Çemende her nihāli gökden inmiş ḫūra beñzetdüm
Çiçekler gördüm anlaruñ yüzünde nūra beñzetdüm

2 — Gülistān rāhını gördüm beyāż evrāḳ zeyn etmiş
Behişt i ʿadn ʿaynından aḳan kāfūra beñzetdüm

3 — Çemendür Vādi i Eymen şükūfe ile dıraḫtın hem
Tecellī nūruna müstaġraḳ olmuş Tūra beñzetdüm

4 — Bilüb Yūsuf gülü mışr-ı çemende cūvibārı hem
Aña āyine ilten āşıḳ-ı mehcūra beñzetdüm

5 — Ḫayālī sınesin gördüm ġam-ı aġyār zeyn etmiş
Giryāhında leṭāfet yoḳ zemīn i şū a beñzetdüm

10

1 — Her ḳaçan nāz eylese ol serv-i āzādum benüm
Sīneden ḳaçmak diler rūḥ-u feraḥşādum benüm

2 — Bunca demler kūh-u ġamda lāle-veş ḳan aġlaram
Demez ol şīrīn-dehen ḫalüñ ne Ferḫādum benüm

---

[4] edem : uram Ün
9 Ü F Ün A M C — Üv
[2] rāhını : yolların A
10 Ü F Ün A M C — Üv
[1] ḳaçmaḳ: çıḳmaḳ F Ün A C | Sīneden ḳaçmaḳ diler: sīneden ḳarşu çıḳar M
[2] demler : günler Ü F Ün A C

3 — ʿAşḳ ı Ferhād ile Mecnūnu nola yād eylesem
Kim biri şeyḫum ʿazīzüm biri üstādum benüm

4 — Ben ḳula raḥm et demekden aġzum egildi saña
Ḳılmaduñ bir gün neẓāre ey perī-zādum benüm

5 — Gül gibi ʿālemde ola⌣idüm Ḥayālī nāmdār
Bir gün ol ġonca-dehen yād eylese adum benüm

11

1 — Şol serv-ḳadd-ü-lāle ruḫa bir ġazel dedüm
Mevzūn-u- ḫūb u- nazūg igen bı bedel dedüm

2 — Ol ḳaşı yaya bir naẓar et baña diyelı
Baġrumı tīr-i ġamze ile ṭut ki del dedüm

3 — ʿUşşāḳa gördüm eyler ol āfet muḫālefet
Uymaz senüñ uṣūlüñe işbu ʿamel dedüm

4 — Miḥnet odu eritmeyicek zer gibi ruḫum
Ey sīm-ten bu müşkilümi eyle ḥal dedüm

5 — Yāruñ Ḥayālı ḫaṭṭ-ı ruḫun göricek ʿayān
Āyīne-i Sikendere vermiş ḫalel dedüm

12

1 — Çarḫ sāḳī mihrdür zerrīn ayaġ-ı meclisüm
Dīde-i Cibrīldur her şeb çerāġ-ı meclisüm

2 — Gāh olur perr-i mekeadür sāyebān-ı ḫaşmetüm
Gāh olur eflākdür kemter otaġ-ı meclisüm

---

[3] Kim biri : Birisi F
[4] saña : şehā M
[5] ʿālemde ola⌣idüm : ola⌣idüñ ʿālemde Ü A | ʿālemde ola idüñ F Ün C
11 Ü F Ün A M C — Üv
[3] muḫālefet : mümānaʿat Ü M C
[4] eritmeyicek: eritti yine Ün zer etmeyicek Ü F M | Ey: A A
12 Ü — F Ün Üv A M C

3 — Bāde ḫūn-āb-ı ciger ġam nuḳl-ü-çeşmüm hem ḳadeḥ
Devlet i ʿaşḳuñda gördüm hep yaraġ ı meclisüm

4 — Ṣanma encüm çarḫda ben ḫāk ile zevḳin görüb
Ḳaplayubdur sīne-i eflāki dāġ-ı meclisüm

5 — Ey Ḥayālī ḫāne küncünden ferāġum var bu gün
ʿİşretüm devranıdur açıldı bāġ-ı meclisüm

13

1 — Ben cünūn-u vādi i ʿaşḳam gedālıḳ ṣanʿatüm
Müy-u jülīdemdürür başumda tāc-ı devletüm

2 — Baña Ferhād ile Mecnūn bu ṭarīḳ-i ʿaşḳda
Birisi şeyḫum ʿazīzümdür biri hem-kisvetüm

3 — Ḫāk-i pāyüñ ḥasreti ile ger ölürsem ey perī
Gözlerine tūtiyā ede melekler ṭīnetüm

4 — Cām-ı mey lâʿlüñe öygünmüş eyā mestāne-çeşm
Ṣaġ olursam dünyede çoḳdur anuñla ṣoḥbetüm

5 — Şīşe-i çeşmüm yoluñ ḳumu ile ey seng-dil
Pür edüb her gün bu nevʿ ile geçürdüm sāʿatüm

6 — Ḫırmen-i ḫüsnüñde ey meh dāne-i ḫālüñ görüb
Meyl edersem nola yoḳ mu mūr deñlü ġayretüm

7 — Ey Ḥayālī gün gibi meşhūr olurdum şıʿr ile
Zerrece ol māh-rū yanında olsa raġbetüm

14

1 — Tekebbürden berī' gerd-i riyādan pākdür gönlüm
Yoluñda pāyimāl olmuş bir avuç ḫākdür gönlüm

---

13 Ü F Ün M C — Üv A
14 Ü F Ün A M C — Üv
[1] gedālıḳ : mezellet M
[2] şeyḫüm : pīrüm Ün | ʿazīzümdür biri : ʿazīzüm birisi Ün M
[3] perī : ʿazīz Ün
[4] dünyede : söyleşem Ün
[5] yoluñ ḳumu ile : izüñ tozu ile Ün
[7] olurdum : ola idüm Ü M | māh-rū : māh-ı nev M

2 — ʿİnāyet nūrunuñ pertevlerinden lemʿadur cānum
Cemālüñ görmege āyīne-i idrākdür gönlüm

3 — Dem olur ġonca-i dem-beste-i gülzār ı miḥnetdür
Dem olur lāleler gibi girībān çākdür gönlüm

4 — Yaşum cūyu elin alub ne var ʿummāna ergürse
Cihān gülzārınuñ terkin uran ḫāşākdür gönlüm

5 — Doludur bāde-i ʿişyān ile bezm-i mecāz içre
Ferīdūn cāmıdur yā sāġar-ı Daḥḥākdür gönlüm

6 — Ḫayālī hecr-i dilberde viṣāl ümmīdine ḫandān
Viṣāle ere bīm-i hecr ile ġamnākdür gönlüm

15

1 — Dūd tā kim tepemüzden çıḳa ahı çekelüm
Zāhidā ʿaşḳ eriyüz bizde sipāhı çekelüm

2 — Serv-ḳāmet Ḳonevī bir güzele ʿāşıḳ olub
Elif-i sebz ile Mollāyī külāhı çekelüm

3 — Zāhidā sāġarı çekmek eger oldu ise günāh
Sen şevāb içre bulun biz bu günāhı çekelüm

4 — Ṣalsa çāh-ı ḥasede ger bizi iḫvān-ı vefā
Yūsuf-u vaḳt olub miḥnet-i çāhı çekelüm

5 — Tīr-i yārı götürüb sīnede peykānı ile
Ey Ḫayālī demidür sancaḳ-ı şāhī çekelüm

16

1 — Tāze dāġum ḳırmızı gül zaḫm-ı tīġüñ susenüm
Bülbülüdür bu gülistānuñ feġān-ü-şīvenüm

2 — Ḫāne-i ḳalbüme ḥüsnüñ pertevi düşsün deyu
Dāġ-ı sīnem cām olubdur zaḫm-ı tīrüñ revzenüm

[2] nūrunuñ : yüzünüñ F
[4] alub : almış A | ne var : ne ġam M nola A
15 Ü — F Ün Üv A M C
16 Ü F Ün M C — Üv A
[1] tīġüñ : tīrüñ M

3 — Beñzeyelden mey leb-i meygūnuna cānānumuñ
Güşe-i meyḫānedür āvārelerle meskenüm

4 — Nola derlerse gözüñ aydın baña ey nūr-u ʿayn
Çün ḫayālüñle müşerref oldu çeşm i rūşenüm

5 — Olmadum bir dem selāmet ehli ile hem-nişīn
Ey Ḫayālī olalı kūy-u melāmet meskenüm

17

1 — Ḫalṭ olduğuna kāh-ı ġam ile ezel gilüm
Şāhid bu rūy-u zerdüm ile tende her ḳılum

2 — Dil ṣoḳdu tīrüñ ağzına ey ḳaşları kemān
Peykānlaruñla anuñ içün dilleşür dilüm

3 — Ben zerre eylesem eşigüñde senüñ ḳarār
Eflāk olurdu gün gibi ey māh menzilüm

4 — Ekdüm yoluñda toḫm gibi dāne dāne eşk
Āḫır bu yolda kendüme derd oldu ḫāṣılum

5 — Başum ayağum altına ḳorşam Ḫayālīyā
Ol naḫl ḳaddi mīvesine ermeye elüm

18

1 — Ben ki eşʿārumda vaṣf-ı zülf-ü meftūn eyleyem
Ey nice Leylī-ṣıfat maḥbūbu Mecnūn eyleyem

2 — Ḳanlu yaşumdan sipāh ı āha leşkerler çeküb
Nice bir şām ı firāḳuñda şebīḫūn eyleyem

3 — Bezm-i ġamda her nefes ah eylerin ḳorḳum budur
Ney gibi feryādı ʿuşşāḳ içre ḳānūn eyleyem

[5] meskenüm : me'menüm M
17 Ü F Ün A M C — Üv
[2] ağzına : ağzuma Ü F Ün M C
[4] dāne dāne eşk : dāne-i sirişk A
[5] Hayālīyā : Hayālī ben A
18 Ü F Ün A M C — Üv
[1] eşʿārumda : eşʿārumla A
[3] her : bir Ün | eylerin : eylesem Ün | eylerem A

4 — Küh-u ġamda gelse ben Ferhāda ol Şîrîn-cemāl
Bindügi Şebdîzini ḳanumla Gülgün eyleyem

5 — ʿAşḳ küyunda Ḫayālî bir gedā-yi kemterin
Kendümi ger tācdār-ı rubʿ-u meskün eyleyem

19

1 — Eşkin sitāresin ṣalalı ayaġa gözüm
Sen meh-liḳā yanında benüm düşdü yıldızum

2 — Ben etmezem miyānuñ içün ḳılca ḳīl-ü ḳāl
Aġzuña yoḳdur ey yüzü gün zerrece sözüm

3 — Bir ṣüret ile saña geçübdür beni raḳīb
Yanuñda anuñ için aġ olmaz ḳara yüzüm

4 — Nevrüz-u ḥüsnüñe erelî ḫaṭṭ-ı mişg-bār
Oldu berāber ey perî gece ile gündüzüm.

5 — Yāruñ yolunda ḫāk olursam Ḫayālî ben
Kuḥl edine gözüne her ehl-i naẓar tozum

20

1 — Göndermedüñ yazub yañılub baña bir peyām
Dünyāda bī-vefālar içinde saña selām

2 — Al destüñe peyāle ki gönlün ṣafā bula
Tārīk olur şu ḫāne ki olmaya aña cām

3 — Tıġuñ elüñde gördü yalıñ yüzlü ḫūbdur
Nāzügliğ ile sineye çekdi o dem niyām

4 — ʿUşşāḳı aşḳ miḥnet ile müstedām eder
Ḫalḳa siyāset ile verür şāh intiẓām

5 — Başum Ḫayālî ḳulle i ḳüh-u belādürür
Kim dūd-u āhum oldu anuñ üstüne ġumām

---

[5] küyunda : yolunda F Ün C
19 Ü F Ün A M C — Üv
[3] raḳīb: ḥasūd A | yanuñda anuñ içün: anuñ içün yanuñda M | aġ : aḳ Ün
[5] edine: edinür A
20 Ü F Ün M C — Üv A
[2] peyāle ki: peyaleyi C | bula: bulur Ü | şu: o M

21

1 — Benem ki naẓm serīrinde ṣāḥib-erkānem
Benem ki āb-ı ruḫ-u mülk-ü Āl-i ʿOṣmānen

2 — Ṣabā-miṣāl sebük-rūḥ ṣu gibi meyyāl
ʿAdūya āteş-ü aḥbāba ḫāke yeksānem

3 — Nebī medīne-i ʿilm oldu bābı Şāh-ı Necef
O dergehüñ itiyem ol ḳapuda derbānem

4 — Devāb gibi baña depme ṣalma ādem iseñ
Ki bīşezār-ı kerāmetde şīr-i ġurrānem

5 — Çü batn-ı ḥūt emīnem çü-ẕeyl-i Yūsuf pāk
Çü ʿĪsī ehl-i necātem Şuʿaybe çōbānem

6 — Kelām gibi bülend-ü-hüner gibi ḫōş-ḥāl
Kerem gibi güzelem baḫt gibi ḫandānem

7 — Ne deñlü olduñ ise seyl gibi ālūde
Özüñi baña erişdür ki ʿaynı ʿUmmānem

8 — Yüzüme tā ki çekildi bu perde i şūret
Ḫayāl-bāz-ı cihānem ḥarīf-i fettānem

9 — Ḫayālī meşreb-i aḥrār bulmuşam līkin
Esīr i silsile-i āsumān-ı gerdānem

22

1 — Ḳaşuñ hilālini meh-i tābāna vermezem
Şemʿ-i ruḫuñu mihr-i dıraḫşāna vermezem

2 — Ḫaṭṭuñı Sebzevāra Semerḳande beñlerüñ
Izüñ tozunu kuḥl-ü Ṣafāhāna vermezem

3 — Akşehre alnuñı yüzüñı Aydın eline
Miskīn ṣaçuñı mülk-ü Ḳarāmāna vermezem

4 — Göz ḳarasını mesken eden ʿaks-i lâʿlüñi
Ẓulmet içinde Çeşme-i Ḥayvāna vermezem

---

21 Ü F Ün A M C — Üv
[1] Benem ki (ikinci mısra): Menem ki F M
[4] ṣalma: çalma M
[6] bülend-ü-: bülendem A C
[9] aḥrār: aḥrārı F A
22 Ü F M C — Ün Üv A

5 — Ben ol Ḫayālīyem ki eşigüñ gedālığın
Taḫt-ı ᶜAcemle milket-i ᶜOṣmāna vermezem

23

1 — Ḳılan āvāre bir şūḫ-u kebūter-bāzdur göñlüm
Yıḳılsun kūyuna çünkim baña uymazdur göñlüm

2 — Kebūter gibi göklerde uçarsa ol hümā-ṭalᶜat
Biḥamdillāh ki şehbāz-ı felek-pervāzdur göñlüm

3 — Dem-i vaṣl istemez cismüm gibi nāşī arada iken
Helāk-i cevr-i dilberdür esī-i nāzdur göñlüm

4 — Ḫayāl-i kākülü evtārıdur mıżrābı peykānı
Maḥabbet bezmgāhında çalınur sāzdur göñlüm

5 — Ḫayālī yaḳdı Mecnūn-u melāmet-pişeden şemᶜi
Tarīḳ-i sūz-u- derde ᶜāşıḳ-ı ser-bāzdur göñlüm

24

1 — Bu naẓm-ı ābıdār ile fehm et ne söylerem
Dīdār ḥaḳḳı āb-ı ruḫ-u heft kişverem

2 — Maᶜnīde naẓm kişverinüñ tācdāriyem
Ṣūretde gerçi başı açuḳ bir ḳalenderem

3 — Dürr-ü kelāmumı ṣadef-i kā'inātda
İdrāk eden kişi beni añlar ne cevherem

4 — Bu ādem öldürür dirülürken Mesıḥ vār
Her bir at uğrusu beni ṣanur ki bir ḫarem

5 — Sende libās-ı fāḫir-ü bende bu naẓm-ı pāk
Sen cism-perver olduñ-u-ben rūḥ-perverem

6 — Tīġum zebān ü-terk-i küleh nāmdur baña
Başlar kesici ḳanlar aḳıtmaz dıl-āverem

---

23 Ü F Ün A C — Üv
[2] ṭalᶜat: sāye A
[4] evtārıdur: evtārdur A | mıżrābı: mıżrāb Ü A
24 Ü F Ün A M C — Üv
[6] Tīġum: Tiġ ı M

7 — Ben ol Ḫayālīyem ki çeküb cevr ü-ġuṣṣañı
Yine duʿā yi devlet edüb şükr eylerem

25

1 — Müşerref ḳıldı devlet mesnedini şāh-ı ḫūbānum
Revān olmaġı durmuşken oturdu yerine cānum

2 — Çıḳarma ḳarañı ey mūr-u miskīn tā şeb-i maḥşer
Senüñ ger yele vardı⌣ise benüm geldı Süleymānum

3 — Bulımazduñ ṭabıbā cismümi pirāhenüm içre
Eger kim nāleler göstermese çāk-i gırbānum

4 — Tenümi tir i ġayret ṭaʿn-ı düşmen çāk çāk etdi
Şehīd i Kerbelādan dem urur her ḳaṭre-i ḳanum

5 — Ḫayālī Vāmıḳ-u Ferhād-ü-Mecnundan cüdā düşdüm
Bu hsşret āleminde yavı ḳıldum bunca yā ānum

26

1 — Gönlüm diler varub ser-i zülfüñe bend olam
Bu kar-ı ʿaşḳı başa iletmiş levend olam

2 — Manşūr dedi dāra götür ḫākden beni
Tā dehri zir-i pāya alub ser-bülend olam

3 — Āyine ṣunma baña ḳadeḥ ṣun revā mıdur
Bu kār-ı dil pesendi ḳoyub ḫōd-pesend olam

4 — Ḫōrşid-i vaḳt iken bu ümīdüm ki sayı-vār
Bir yüzü yerde güşe nişīn derdmend olam

5 — Ben ey Ḫayālı nāle içün bir neyem neye
Çün nāy-i ḳand lezzet-i dünyāya bend olam

---

25 Ü F Üu A M C — Üv
[2] şeb-i : dem-i A | Senüñ ger yele vardı⌣ise : ki sen bel bağladuñ hecre A
[4 çāk çāk : derd nāk Ü F A M C
[5] yavı : yavu M
26 Ü F Ün A M C — Üv
[1] zülfüñe : zülfünde Ün A
[2] dedi dāra : dāra dedi A
[3] dil- pesendi : bā-pesendi F nā-pesendi A
[4] bu ümīdüm ki : pür ümīdem ki Ü A

27

1 — Melāmet mülküne mālik olub tā kim ᶜalem çekdüm
Selāmet defteri erḳāmına evvel ḳalem çekdüm

2 — Görüb sāġarda ᶜaks-i rūy-u yārı reşkden öldüm
İçince ḳanını anuñ nice derd-ü- elem çekdüm

3 — Eşigi itleri ile hem- sifāl oldum biḥamdillāh
Bu zevḳi bulmadum şehlerle gerçi Cām-ı Cem çekdüm

4 — Muḥīṭ-i ᶜaşḳda ben ol neheng-i ejdehā-kāmem
Yedi deryāyi lerzān eyledüm her geh ki dem çekdüm

5 — Ḫayālī güşe-i meyḫāneden bir doġru yol buldum
Götürdüm ayaġı ᶜişret diyārına ḳadem çekdüm

28

ez eşᶜār-ı Gül ü- Ṣad Berg

1 — Meh ᶜārıżuña öygüneli leşker-i nücūm
Ey şāh-ı ḥüsn eyler añā her gece hücūm

2 — Zülfüñ gibi boyun ege hindū-yu ḫālüñe
Bunca ḳula efendi iken pādişāh-ı Rūm

3 — Şol āfitāb-ı sāġar imiş rāfiᶜ-ül-ġamām
Bir māh çihre sāḳi imiş dāfiᶜ-ül-ġumūm

4 — Mey olduġunda yıḳsa dil-āverleri nola
İki yüreklü geldi cihān bāġına üzüm

5 — Erdi Ḫayālī yāra raḳīb intiżārda
Dest isperisi gibi alımaz şikārı būm

---

27 Ü F Ün M C — Üv A
[4] ejdehā-kāmem : şayd-yābem kim Ü F Ün M
[5] meyḫāneden : meyḫāneye Ün M meyḫānede FC | götürdüm · götürüb Ü F
28 Ü F Ün A C — Üv M
[4] yüreklü : yürekle Ü A C
[5] Dest : Dest Ü F Ün C | şikārı : şikār Ü F C

29

1 — Gerdenümde deme bu zülf-ü siyāhumdur benüm
Hay ẓālim boynuña düşmüş günāhumdur benüm

2 — Ḥalḳa-i māhı dutub gerdūnu yerinden ḳapan
Şām-ı ġamda ḳuvvet-i bāzū-yu āhumdur benüm

3 — Şāh-ı ʿaşḳam penbe-i dāġuma degmez tāc ı Key
Şol gedā-yi bi ser-ü-pālar sipāhumdur benüm

4 — Bezm-i ḥüsn içinde ey dil çeşm-ü-ebrūy-u nigār
İki merdüm iki şuḫ-u kec külāhumdur benüm

5 — Ey Ḥayālī faḳr şāhınuñ kilāb ı kūyunuñ
Her palāsı bir libās-ı ʿizz-ü- cāhumdur benüm

30

1 — Ey ʿaşḳ-ı yāra bende-i fermān olan başum
Bī taḫt-ü-tāc ʿāleme sulṭān olan başum

2 — Ḳanı ile ṭaʿne ṭaşlarını lâʿl-reng edüb
Derd ü- belā güherlerine kān olan başum

3 — Ey bir gedügüne bu cihānuñ ḳonulmayub
Gam ellerinde seng-i beyābān olan başum

4 — Evvel ber üm firāḳ ile ʿummān edüb yaşum
Soñra ḥabāb-ı lücce-i ʿummān olan başum

5 — Çevgānına irādet-i Ḥaḳḳuñ rıżā verüb
Çün gūy mihr-ü-māh ile ġalṭān olan başum

6 — Her gün Ḥayālī gibi edüb bir maḳāmı seyr
Her gece bir vilāyete mihmān olan başum

29 Ü F Ün M C — Üv A
[2] ġamda : ġamdan Ü F Ün M
[3] dāġuma : dāġına Ü F Ün M | şol gedā-yi : şu gedāyem M
30 Ü F Ün A M C — Üv
[4] benüm firāḳ ile : firāḳ-ı ʿaşḳ ile M beni firāḳ ile ʿummān eden C
[5] verüb : urub Ü A M

31

1 — Ehl-i tevḥīdem ḥaḳīḳat rāhınuñ āgāhiyem
Ḥānikāh-ı ʿaşḳ içinde şōfī-i Allahīyem

2 — Geh ḥażīże gāh evce seyrüme yoḳ intihā
Mevc-i deryāyem gehi deryā içinde māhīyem

3 — Tā ki aldum farḳuma terk-i ʿalāyıḳdan külāh
Ehl-i faḳruñ mülk-ü istiġnāya mālik şāhiyem

4 — Bīşe i ʿaşḳuñ gehı şīr-i şikār - endāziyem
Geh fenā vādilerinüñ nā-tüvān rūbāhiyem

5 — Ḥırmen-i ʿaşḳ içre kendüm dāne add etmem velī
Cism i zerdümle havāya munḳalib bir kāhiyem

6 — Geh münācāt ehlinüñ ṣaff-ı niʿālidür yerüm
Geh ḫarābāt erlerinüñ çāker i dergāhiyem

7 — Ey Ḥayālī emrine Ḥaḳḳuñ iṭāʿatdür işüm
Her ne kim nefsüm murād edinse aña nāhıyem

32

ez eşʿār-ı Gül-ü Ṣad Berg

1 — Ey dil ḥabāb-ı sāġar imiş bārigāh-ı Cem
Āvāreler havāsına tābı sipāh-ı Cem

2 — Meyde ḥabāb seyrın eden gördü bir naẓar
Şol āteşīn ġażabda nice imiş nigāh-ı Cem

3 — Mest ol gedā imiş ki öñünce ġubār vār
Reftāra gelse raḳṣ ede yüz biñ külâh-ı Cem

31 Ü F Ün A M C — Üv
[3] farḳuma : başuma Ün
32 Ü F Ün C — Üv A M
[2] Meyde: Meyden Ü F C | ḥabāb: ḥabābı Ü F | seyrin: seyr Ü F |
[3] ede: ura Ün C

4 — Bu bī-ṭınāb ḫaymeler altında ebr olub
Yaşlar döker ḳıyāmete dek dūd-u āh-ı Cem
5 — Mihre Ḫayālī nūr verür camʿ-ı ʿişretüm
Her meykede olalı baña ḫāniḳāh ı Cem

33

1 — Vücūdum zerreler ḳıldı maḥabbet çün türāb oldum
Çekildüm āsumāna kuḥl-ü çeşm i āfitāb oldum

2 — Baña yer verdiler ṣaff-ı niʿālinde ḫarābātuñ
Başum eflāke erdi gün gibi ʿālī-cenāb oldum

3 — Ḳulaġum buralı ṭanbūr veş dest i ġam-ı dılber
Tenümde her ḳılum nālişler eyler bir rübāb oldum

4 — Dehānı⌣ile miyānı fikri içre ʿaḳlı ġayb etdüm
Nice ince söze gerçi bu gün ḥāżır cevāb oldum

5 — Ḫayālī nāle-vü-eşküm baña tā kim ġınā verdi
Ne muṭrib miḥnetin çekdüm ne muḥtāc-ı şarāb oldum

34

1 — Cism-i zerdümle gehī deşt-i ġamuñ arslanıyem
Dāġlarla geh melāmet kūhunuñ ḳaplanıyem

2 — Begligüm var ʿālem içre çoḳ şükür Allahuma
Tāze bir şāha ḳul oldum ʿālemüñ sulṭānıyem

3 — Baña bu devlet yeter ey āfitāb ı bürc ü ḥüsn
Zerre gibi ḥüsnüñüñ ʿālemde ser gerdāniyem

4 — Sen nice bāġ-ı leṭāfetde gül iseñ ben daḥi
Gülsitān-ı vaṣfuñuñ bir bülbül-ü nālānıyem

5 — Ey Ḫayālī devletinde Pādişāh-ı ʿālemüñ
Pāy-i taḫt-ı Rūmda şiʿr ehlinüñ sulṭānıyem

---

[4] altında: üstünde C | olub: olan Ü F C

33 Ü A — Ün Üv M C
34 Ü F ÜN C — Üv M A

35

1 — Ḥumāruñ derdin añdum sāġar ı ṣahbādan el çekdüm
Cefā yi ḫārına degmez gül-ü raʿnādan el çekdüm

2 — Ben ol Mecnūn u derdem kesretinden ʿaşḳınuñ dilde
Aradum kendüme yer bulmadum Leylādan el çekdüm

3 — Ṣabā idı yeler yanumca ol hem eyledi mesken
Ḥabābuñ ḫānesin ben menzil-ü- me'vādan el çekdüm

4 — Gam-ı ferdāsı yoḳ ṣubḥ u-mesāya cilvegāh olmaz
Bir özge ʿālemüm var dünye-vü- ʿuḳbādan el çekdüm

5 — Ḥayālī ʿumḳuna ġavṣ eyle bul şol dürr ü yektāyı
Ḥazer edüb nehengınden deme deryādan el çekdüm

36

1 — Gehī zehr-āb-ı ġam geh mey deyu ḫūn-u ciger çekdüm
Maḥabbet bezmine hemdem olalı gör neler çekdüm

2 — Dıl-ü-cān geçmesün bizden deyu gördüm feġān eyler
Ġelürken ḳarşudan tīr-i ḳażāya ben siper çekdüm

3 — Lebüñ öpdüginе sāġar ḥasedden bağrı ḫūn olmuş
Ṣurāḥīnüñ gece meclisde ağzından ḫaber çekdüm

4 — Serır-i ʿaşḳı aldum Vāmıḳ-u Ferhād-ü Mecnūnla
Düzüb dīvāneler alayını ben daḫı ser çekdüm

5 — Ḥayālī ol hümā-ṭalʿat şehüñ dīvānesi oldum
Baş üzre dūd-u āhumdan siyeh bır dāne per çekdüm

---

35 Ü F Ün A M C — Üv

[2] kendüme: kendüye A M

[5] şol: ol Ün | yektāyi: deryāyi F şehvārı C | edüb: eder Ü A etme F C

36 Ü F Ün A C — Üv M

[2] gördüm : her dem Ün | Gelürken : Gelince Ü F Ün C

[5] dīvānesi : āvāresi Ün

37

1 — Elüm çekdüm bu deştüñ lālesinden sünbülünden hem
Ferāğum var bu ğülzāruñ gülünden bülbülünden hem

2 — Günāhumdan beni pāk eylemezler bir ḳadeḥ meyle
Ḫarābāt-ı muġāna gerçi kim geldüm yolundan hem

3 — Palās-ı faḳr ile nefse ḳanāʿat geldi fāriġdür
Eşigi itlerinden şehlerüñ aṭlas çulundan hem

4 — Dili fāriġ eden bu ḥalḳa ḥalḳa dūd u āhumdur
Perī-peykerlerüñ ḫam-der-ḫam olmuş kākülünden hem

5 — Ḫayālī bir gözü açıḳ ser-āmed şāhbāzem hem
Külāha egmezem baş uçmazam şehler ḳolundan hem

38

1 — Seg i kūyuñ ḳayırdum ġayr mekrinden ferāġ etdüm
Tenümden dāğlardan bir nice ḫūnīn yalāğ etdüm

2 — Sāzüñ sāz-ı cefāña uydurub çalmaġa bezmüñde
Bu gün eflāke ahumla yedi çīnī çanaġ etdüm

3 — Ruḫuñsuz lemʿa-i nār-ı dili kim çarḫa ergürdüm
Melāʾik ḫaylına şām-ı firāḳuñda çerāġ etdüm

4 — Sipihre baḥr ı eşkümden şināverlik ben ögretdüm
Nigārā mihr ü-māhı gögsüme iki ḳabaġ etdüm

5 — Yaḳub her naʿl-i sīnem içine bir āteşīn dāğı
Ḫayālī her birin ʿaşḳ ellerinde bir ocaġ etdüm

---

37 Ü F Ün A M C — Üv
[1] deştüñ : bāğuñ C
[5] egmezem : egmezin Ün | uçmazam : uçmazın Ün
38 Ü — F Ün Üv A M C

39

1 — Her nefes ney hemdem-i feryād-ü-zārumdur benüm
Bāde-i gül-rengi añma eski yārumdur benüm

2 — Sīne bir genc-i maḥabbetdür ki her dāġ-ı siyāh
Ḥalḳa olmuş gencümüñ üstünde mārumdur benüm

3 — Naᶜl-ü-dāġum berg-ü-bārumdur tenümde her elif
Bāġ-ı derd içre nihāl-i mīvedārumdur benüm

4 — Ḳaᶜruma ermez neheng-i ᶜaḳl ey sāḥil-nişīn
Lücce-i ᶜaşḳem bu deryālar kenārumdur benüm

5 — Ey Ḥayālī Tūr-veş yandum maḥabbet nārına
Mihr-i ᶜālem-tāb bir ednā şiārumdur benüm

40

1 — Benüm gibi heves yolunda çoḳ ehl-i havā buldum
O dildārı iki ᶜālemden oldum bir yaña buldum

2 — Mezellet ḫākine tā kim ḫarābāt içre yüz sürdüm
Ġınā iḳlīminüñ sulṭānı oldum kımyā buldum

3 — Ben ol murġ-u hümāyūn-aşiyānem kim çeküb kendüm
Taᶜalluḳ dāmı bendinden tevekkülden ġıda buldum

4 — Ġaraż aşnāmını dil Kaᶜbesinden tā ki dūr etdüm
Göñülde mihr-ü-māha fer verür nūr-u ṣafā buldum

5 — Ḥayālī eyledüm Şeh Bāyezīdüñ dergehin mesken
Gedālıḳdan ne pervā Ḥusrev-i ṣāḥib-ᶜaṭā buldum

---

39 Ü F Ün A C — Üv M
[4] ḳaᶜruma : ḳaṭreme C
40 Ü F Un A C — Uv M
[4] nūr-u : yüz biñ C

41

1 — Ben bir ednā cürʿadan kim ʿaḳlı bī-hūş eyleyem
Vay eger bezm-i maḥabbetde ḳadeḥ nūş eyleyem

2 — Acı yaş dökdükde çeşmüm üstüne zaḫmum dedi
Ṣanma ey hemdem nemek ḥaḳḳın ferāmuş eyleyem

3 — Eylesem merġūle-i zülfün görüb bir ġulġule
Ey nice bülbülleri gülşende ḫāmūş eyleym

4 — Cūybār ey serv ayaġuñ öpse dūd-u āh ile
Çeşme-i Ḥayvān gibi anı siyeh-pūş eyleyem

5 — Ey Ḥayālī her bahār-ı ḥüsne ḳarşu nice bir
Bulanub ırmaġ-veş deryā gibi cūş eyleyem

42

1 — Bu ḳat ḳat ḳan ile dolmuş dili cānāna ṭapşurdum
Vefā ṭōmārını bir ġonca-i ḫandāna ṭapşurdum

2 — Ḥadeng-i ġamzesi peykānına gönlümde yer etdüm
Züleyḫā-veş dirīġā Yūsufum zindāna ṭapşurdum

3 — Ter etdüm çeşme-i ḫōrşīdi ʿummāna keder verdüm
Ǧubār-ı rāhını çün dīde-i giryāna ṭapşurdum

4 — Bu gönlüm hüdhüdün Sīmurġa ergürdüm biḥamdillāh
Elümde yazumı Sulṭān-ı ʿālīşāna ṭapşurdum

5 — Ḥayālī nakşına baḳub güşāde olmaġa dā'im
Bu şiʿr-i nāzenīnüm defter-ü-dīvāna ṭapşurdum

---

41 Ü F Ün A C — Üv M
[2] Acı yaş dökdükde çeşmüm : Acı yaşı dökdü çeşmüm Ün
42 Ü F Ün A C — Üv M
[1] dili : dilüm C
[3] Ǧubār-ı rāhını : Ayaġı tozunu Ün | Ayaġı ṭopraġın A
[4] Elümde : Elümden F C
[5] güşāde olmaġa : kişi reng almaġa Ün

43

1 — Geçüb cândan seri ḫāk-i der-i cânâna ṭapşurdum
Meyin içdüm de câmın sāḳī-i hicrâna ṭapşurdum

2 — Cemâlüñden görüp gülde eşer gülzârda ben hem
Enînümden birin yüz bülbül-ü nâlâna ṭapşurdum

3 — Naẓardan ṣaldum ey meh ᶜâlemüñ yāḳūt-u rengînin
Ḥayâl-i lâᶜlüñi çün dîde-i giryâna ṭapşurdum

4 — Bulub göñlüm lebüñde zülfüñüñ ḳıldum giriftârı
Yine dârüşşifâya bir güzel dîvâne ṭapşurdum

5 — Ḥayâlî dermege ḥilm-ü-edeb gevherlerin bir bir
Yaşum eṭfâlinüñ alub elin ᶜummâna ṭapşurdum

44

1 — Bir iki gün dile sen mâhı gerçi mihribân buldum
Yürü var fâriġ ol meyden bir özge dil-sitân buldum

2 — O leb Ḫıżrı ile hemreh Mecmaᶜ-ül-baḥreyni seyr etdüm
Fenâ gerdinden emvâc-ı ḥavâdiṣden emân buldum

3 — Ḳıdem deryâsınuñ ḳaᶜrından oldu nehrler cârî
Kenârında bu enhâruñ hezârân dil-sitân buldum

4 — Ḥayât ırmaġınuñ ser-çeşmesinden nûş-u cân etdüm
Sebû-yu cisme yoḳdur iḫtiyâcum ġayrı cân buldum

5 — Peri altında ᶜanḳâlar görünürler mekes gibi
Ḥayâlî ṭabᶜını bir şâhbâz-ı lâ-mekân buldum

---

43 Ü F Ün A C — Üv M
44 Ü — F Ün Üv A M C

45

1 — Dāġlarla cismümi ser-ta-bepā ḳan eyledüm
Küyuñuñ her ṭaşını lâʿl-i Bedaḫşān eyledüm

2 — Gönlümü tā kim ġam-ı dilberle etdüm āşinā
Bir gedāyi ʿāleme güyā ki sulṭān eyledüm

3 — Lâʿl-i nābı ile ḫaṭ-ı sebzi ḫadīşin söyledüm
Cānı mest etdüm gönül miskīni ḫayrān eyledüm

4 — Çeşm-i şahbāzı gönül murġun şikār etsün deyu
Zeng gibi düşdüm ayaġına efġān eyledüm

5 — Ey Ḫayālī edeli Vardar elinde iʿtikāf
Kendümi güyā ki Türkistāna ḫaḳan eyledüm

46

1 — Ġonca lâʿlüñ ḥasretinden baġrumı ḫūn eyledüm
Küyuñ eşk-i lāle günumla ciger-gün eyledüm

2 — Dāne-i ḫālüñ edelden zāġ ı ḫaṭṭuñ pāyimāl
Döge döge kendümi bu ġuşşadan un eyledüm

3 — Naẓm-ı rengīnümle vaṣf etdüm şarāb-ı lâʿlüñi
Sāḥir-i naẓmem anuñçün ey gül efsūn eyledüm

4 — Zer gibi ḫālişligüm her yüzden añlansun deyu
Çihremi cānā bu sevdā birle altun eyledüm

5 — Ey Ḫayālı bār-ı ġam ḳaddüm bükelden çeng veş
Ney gibi feryādı ʿuşşāḳ içre ḳānūn eyledüm

---

45 Ü F Ün A C — Ün M
[1] Küyuñun : dilberün F Ün C
[2] Gönlümü tā kim ġam-ı dilberle etdüm : Gönlümü etdüm ġam-ı dilberle tā kim F Ün C
[4] Çeşm-i şehbāzı : Çeşmi şehbāzum Ü A
46 Ü — F Ün Üv A M C

47

1 — Ḫayāl-i yār ile her lâḥẓa ʿişret sāzdur gönlüm
Ḫarāb-ı bezm-i ġam mest-i şarāb-ı nāzdur gönlüm

2 — Bu gün şevḳi ile bir ḫōrşīd-rūyuñ meh gibi başın
Ḳażā çevgānına ṭop eyleyen ser-bāzdur gönlüm

3 — Cigerde dāġ-ı derdin çekdügüm ḫūbāna baḫş etsem
Belā biñ pāre eylerse yetişmez azdur gönlüm

4 — Gözünü ignelerle dikdi seyr-i ṣayd-ı ʿālemden
Şikārın māverā-yi ʿarş alur şehbāzdur gönlüm

5 — Ḫayālī salṭanat kūsun çalar vaḥdet serīrinde
Velī kişverde geh Maḥmūd-ü-geh Ayazdur gönlüm

48

1 — Demiş varsam gerek bīçāreme ol yüzü māh aḫşam
Günüdür eyleseñ peydā baña ey dūd-u āh aḫşam

2 — Şeh-i ḫāverle sulṭān-ı nücūm ey ḫusrev-i ḫūbān
İki pür şevḳ ʿāşıḳdur ḳapuñda ṣubhgāh aḫşam

3 — Dedüm zülfüñde diller tāb-ı ḫüsnüñden helāk oldu
Dedi pervāneler nāra yanarlar bī-günāh aḫşam

4 — Cemāli şemʿine pervânemüz yandurmaġa mumuz
Gelürşe meclise ol dilber-i zerrīn-külāh aḫşam

5 — Ḫayālī dilbere tenhā nice ʿarż-ı niyāz etsün
Seḥer ġammāz-ı ter-dāmen raḳīb-i rū-siyāh aḫşam

---

47 Ü A — F Ün Üv M C
[2] şevḳi ile : mihri ile A
[4] ʿālemden : ʿālemde A
[5] A nushasında son beyit şudur : Hayālī nāvek-i āhum şaşırmaz ṭabla-i māhı — Ḳażā yayı ile atışmış ḳader - endāzdur gönlüm

48 Ü F Ün A C — Üv M
[1] Günüdür : Demidür Ün

49

1 — Şāh-ı ʿaşḳuñ mīriyem encüm sipāhumdur benüm
Devletinde māh-ı nev zerrīn külāhumdur benüm

2 — Nār-ı ġayretle yaḳub dūzaḫları maḥv eyleyen
Ḥaşr meydānında bir küynüklü ahumdur benüm

3 — Menzil-i ʿaşḳa maḥabbet ehlini ergürmege
Sīnem üzre her elif bir doġru rāhumdur benüm

4 — Yerde gökde yılduzum yoḳ şanmañuz kim ol mehüñ
Yüzde ḫāli kevkeb-i baḫt-ı siyāhumdur benüm

5 — Ermek isterseñ ḥaḳīḳat rāhınuñ dervīşine
Gel sücūd eyle Ḫayālī Pādişāhumdur benüm

50

1 — Cānı teslīm eylemek ʿaşḳuñda kārumdur benüm
Zinde olmaḳ bir nefes ʿaşḳ içre ʿārumdur benüm

2 — Çün beni ḫāk etdi mihrüñ māh yüz sürdü baña
Çihresinde görünen māhuñ ġubārumdur benüm

3 — Mihr ḳandīlin felekde nār-ı āhumdur yaḳan
Māha kevkebler nişān eden şirārumdur benüm

4 — Yaġdı ʿaşḳuñda melāmet ṭaşı biñ biñ üstüme
Ol melāmet ṭaşları şimdi ḫişārumdur benüm

5 — Ben Ḫayālī baş açuḳ bir Rūm eli abdālıyam
Tekye-i ḫayretde Mecnūn iḫtiyārumdur benüm

---

49 Ü A — F Ün Üv M C
[4] mehüñ : melek Ü
50 Ü F Ün M C — Üv A
[1] ʿārumdur : kārumdur Ü F Üv C

51

1 — Ḫarāb olubdur ol ābād gördügüñ göñlüm
Ġamuñla dopdoludur şād gördügüñ göñlüm

2 — Cihānda başına sulṭān iken benüm servüm
Ḳul oldu sen şehe āzād gördügüñ göñlüm

3 — Cefāya ögrenüben cevre cān verür şimdi
Vefā-vü-cevr ile muᶜtād gördügüñ göñlüm

4 — Görünce dāne-i ḫālüñi dām-ı zülfüñde
Tutuldu ḳaldı o ṣayyād gördügüñ göñlüm

5 — Ḳarışdı ḳara yere kūhsār-ı miḥnetde
Ḫayālī şimdi (bu) Ferhād gördügüñ göñlüm

52

1 — Maḥabbet şehsüvārınuñ atı oynaġıdur başum
Semend-i ᶜaşḳuñ alnumda nişān-ı naᶜlidür ḳaşum

2 — Beyābān-ı belāda öyle ser-gerdān-ü-pūyānem
Ki pāyum urduġum ṭaşdur benüm ancaḳ ayaḳdaşum

3 — Görüb bu eşk-i pür-ḫūnum demüñ ḫōş deme ey meh-rū
Ne ḳanlar aġladı çeşmüm gelince bu deme yaşum

4 — Lebüñ çün lâᶜl-rīz olmuş remedden sürḫdür ṣanma
Nice göz aġrısın görmüşdürür çeşm-i güher-pāşum

5 — Yazar her şeb hilāl ebrusun altun ḫall ile yaᶜnī
ᶜArūs-u dehr diler kim Ḫayālī ola oynaşum

---

51 Ün — Ü F Üv A M C
52 Ün — Ü F Üv A M C

53

1 — Gel beni aġlatma kîm yaş dökmeye cānā gözüm
Key ṣaḳın merdümler alur taşa bu deryā gözüm

2 — Böyle eyler ādemi āb-ü- havā-yi kūy-u ᶜaşḳ
Her nefesde dem-be-dem ah et göñül aġla gözüm

3 — Eremezsem gerdine açıldı ol nūr-u baṣar
Ḫak-i pāyi kuḥlünü isterse nā-bīnā gözüm

4 — Ġonca-i pür-ḫūna döndü ah kim göñlüm gibi
Bāġ-ı ḥüsn içre görüb bir nergis-i şehlā gözüm

5 — Ey Ḫayālī gözde ḫāli naḳşı yāruñ miskdür
Etmege anı nihān oldu ḳızıl vālā gözüm

54

1 — ᶜĀleme veren żiyā gün yüzlü māhumdur benüm
Bendesiyem ben anuñ ol pādişāhumdur benüm.

2 — İşıdelden dil şafāsın gece gündüz ol mehüñ
Merve ḥaḳḳı āsıtanı secde-gāhumdur benüm

3 — Dōstum ircime baña rāzumı fāş eyleyen
Her seḥer dilden çıḳan feryād-ü-āhumdur benüm

4 — Āteş-i dilden çıḳan yer yer benüm ey lāle-ruḫ
Sīnem üzre görünen dāġ-ı siyāhumdur benüm

5 — Dūd-u āhumdan ᶜalemler ġam baña ᶜasker yeter
Ey Ḫayālī ceng içün anlar sipāhumdur benüm

---

53 Ün — Ü F Üv A M C
54 M — Ü F Ün Üv A C

55

1 — Dilberler içre ben sañа ʿāşıḳ degülmiyem
ʿUşşāḳ içinde devlete lāyıḳ degülmiyem

2 — Mecnūnla bezm-i ġamda ben içdüm doluyu beu
Mest oldu geçti ben daḫi ayıḳ degülmiyem

3 — Bir cūybār-ı mihr-ü-vefāyın zemānede
Evvel bahār geldi bulanıḳ degülmiyem

4 — Dāġ-ı ġamuñ yürekde iken doġdum anadan
Ḳan ağlamaḳda ʿayn-ı şeḳāyıḳ degülmiyem

5 — Sūzumla söz çerāġını yaḳdum Ḥayālī ben
Ḫusrev gibi zemānede fayıḳ degülmiyem

---

55 F Ün A M C — Ü Üv (Bu gazel A C nushalarında degülmiyin şeklinde ve (N) kafiyesindedir.
[2] ben daḫi : daḫi ben F
[3] zemānede: cihānda ben C
[5] Sūzumla: Sūz ile C | Hayāī ben: Ḥayālīyā C

1

Ḥarf-ün-Nūn

1 — Rūz-u ezelde ḫāk-i vücūdum elenmeden
Cān ṭıflı daḫi ten beşiginde bulunmadan

2 — Ser-geşteñ idi zerre gibi cān ile göñül
Mihr ile meh bu da'irelerde dolanmadan

3 — Ayağına aḳardı yaşum bir sehī-ḳadüñ
Cān çeşme-sārı ḫāk-i bedenle bulanmadan

4 — Bir özge ʿālemüm var idi ʿaşḳ-ı yār ile
Ādem henüz ḫ*ā*b ı ʿademden uyanmadan

5 — Pervāne ḳıldı şemʿ-i cemālüñ Ḥayāliyi
Ḳandīl-i mihr ṭāḳ-ı sipihr üzre yanmadan

---

1 Ü F Ün A M C — Üv.
[2] Ser-geşteñ: Ser-geşte A M C
[4] henüz: henüz ki Ün

2

1 — Zerreler yüz döndüre ḫōrşīd-i ʿālem-tābdan
Dönmeye yüzüm benüm ol ḳaşları miḥrābdan

2 — Terk ede yüz sürmegi rūy-u zemīne āfitāb
Çihre-i zerdüm benüm dūr olmaya ol bābdan

3 — Uyḫudan açılmaya her şeb kevākib gözleri
Ḫāba varmaḳ gelmeye bu çeşm-i pür-ḫūnābdan

4 — Penbe-i dāġ-ı melāmetden ola pīrāhenüm
Nār pūşiş ḳılmasa ḫākisterī sincābdan

5 — Ister iseñ ʿayn-ı vaṣla ermegi ser-geşte ol
Böyle fehm etdi Ḫayālī naġme i dolābdan

3

1 — Her ne ḳan kim yutdu dil lâʿl-i leb-i dildārdan
Dökdü āḫır fürḳat anı dide i ḫūn bārdan

2 — Seyr-i būstān eyleseñ ḳaddüñ temāşā ḳılmaġa
Servler baş ḳaldururlar bāġda dīvārdan

3 — Rūy-ü- zülfüñ şevḳine dil baġladum ey muġ-beçe
Her ne teklīf eyleseñ eyle büt-ü-zünnārdan

4 — Lerze mi eylerdi mıżrābuñ elüñde muṭribā
Sırr-ı ġayb işitmese‿idi perde-i evtārdan

5 — Mey perest olsun Ḫayālī deyu her meyḫānede
Rındler gülbang ederler külbe-i ḫammārdan

---

2 Ü F Ün A M C -- Ün
[1] ol : sen Ün
[3] her şeb : hergiz Ün C
[5] İster iseñ : İsteseñ A | vaṣla : viṣāle A | ermegi : ermege F Ün C.

3 Ü F Ün Üv A M C
[1] yutdu dil : yutdum ol Üv C
[3] Rūy-ü- : Kūlr-ü Üv
[4] elüñde : elinden Ü F M | işitmese idi : işitmeye‿idi C

4

1 — Fy diyen ᶜāşıḳ belā kūyunda ben derd isterin
Derd hem feryād edüb eydür ki ben merd isterin

2 — Nefḥa-i Rūḥ-ül-Ḳudüs ᶜĪsī demi cārūbdur
Şol ṭarıḳ-i ᶜaşḳa kim cısmüm añа gerd isterin

3 — Kesret-i taᶜdād-ı ṣavt ü-ḥarfden dil-gīr olub
Noḳṭa gibi dāᵓiremde kendümi ferd isterin

4 — Şeh-süvār-ı eblâḳ-ı ṣubḥ-u ḳażā-reftārdan
Bir ġubār-ı pāy-i iḳbalüm cihān-gerd isterin

5 — Çün Ḥayālī açıla gülzār-ı Āl i Muṣṭafā
Çihrem ol gülzāra bir ednā gül-ü zerd isterin

5

1 — Dil ḥelāk oldu meded şol gözleri bīmārdan
Derdüme dermān erişmez ol şeker-güftārdan

2 — Ġam şebinde fürḳatüñle cānum alduñ ṭınmadum
Gel berü ṣulḥ edelüm bir būseye inkārdan

3 — Vaṣluñ ile cānum istibdāl ederseñ nola kim
Kim ḳaçar ᶜālemde ey meh aṣṣılu bāzārdan

4 — Pādişāh-ı mülk-ü ḥusnem deyu germ olma şahā
Kim vefā gelmez cihānda çarḫ-ı kej-reftārdan

5 — Ey Ḥayālī ᶜömrü żāyiᶜ etmeyem derseñ eger
Ḥālī olma devr içinde bir muṣāḥib yārdan

---

4 Ü F Ün A M C — Üv
[2] Nefḥa-i: Şehper-i A | cārūbdur: cārūbudur C
[4] iḳbālüm: iḳbāl-i C
5 Ü F Ün A M C — Üv
[1] şol: ol A | bīmārdan: saḥḥardan M
[2] tınmadum: duymadum A | ṣūlḥ edelüm bir būseye: bir būseye ṣulḥ edelüm F bir büse ver ṣulḥ edelüm C
[3] nola kim: ger nola C | nola ger A
[4] kej: kec F C
[5] devr: dehr F A C

6

1 — Mihr-ı ruḫuña dil vereli ey meh-i tābān
Sāyem gibi yerden yere çaldı beni devrān

2 — Ağlatma beni ister iseñ gelmeye ḫaṭṭuñ
Yağınca şehā tez bitürür sebzeyı bārān

3 — Ḥāli ġamını ʿaynına almaz deyu yāruñ
Göz merdümüne eyledi yaşum ḳuru bühtān

4 — Gül yüzünü medḥ etmege ol ġonca-dehānuñ
Var bencileyın bülbül-ü ġūyāsı hezārān

5 — Bir meyyite döndü müteharrik bu Ḥayālı
Ol ruḥ-u revān olalı cānı gibi pınhān

7

1 — Çeşm-i pür- ḫūnumda ebrūñuñ ḫayāli bi-gümān
Māh-ı nevdür kim şafaḳ içinde olmuşdur ʿayān

2 — Ölicek ḳanlu yaşumdan çihre-i zerdüm benüm
Bitüre ḫāk-i mezāarum üzre mır-i ʿāşıḳān

3 — Serv-ü-gül şanma görünen ḫadd-ü ḳaddüñ yādına
Sīnesine dāġ uruḳ çekdi elifler büstān

4 — Yazmaġ içün ḫāme-i tīrüñle miḥnet nāmesin
Sürḫ ile zaḫmum devātı pürdür ey ḳaşı kemān

5 — Rāvi iltürse Ḳaramana Ḥayālī şiʿrüñi
Bula naẓm-ı rūḥ-baḫşuñdan Niẓāmī tāze cān

---

6 Ü F Ün Üv A M C

[2] yağınca şehā: ey ġonca-dehen Mġoncayı şehā A

7 Ü F Ün A M C — Üv

[1] pür-ḫūnumda: giryānumda A

[3] ḫadd-ü-ḳaddüñ: ḳadd-ü-ḫaddüñ A M

[4] zaḫmum: çeşmüm A

8

1 — Sen ey bülbül kebāb-ı āteş-i ʿaşḳ-ı gül olmuşsın
Be yana yana hey miskīn nedür ḥālüñ kül olmuşsın

2 — Görüb mestāne feryādum dedi ol gülbün-ü zībā
Yine rindāne içmişsin seḥerden bülbül olmuşsın

3 — Ölünce ḳulluġun eyle göñül sen saña etmişsin
Varub bir bī-vefā şāhuñ eşiginde ḳul olmuşsın

4 — Mey-i gül-çihre içmişsin yine ey ġonca-leb beñzer
Güzellenmişsin ey āfet ḳızarmış gül gül olmuşsın

5 — ʿAceb şūrīde-ḥāl olduñ Ḫayālī lâʿl-i yār içün
Melāḥat çārsūsunda ḫarīdār-ı mül olmuşsın

9

1 — Zaḫm-ı peykānuñ degül sīnemde ey ḳaşı kemān
Bir ecel murġu gelüb cismümde ḳılar āşiyān

2 — Cūybār-ı çeşmümüñ bir adım atmaz seyrine
Dōstlar bir dilber-i ser- keşdür ol serv-i revān

3 — Fürḳat-i ebrūlaruñ ey meh çekelden żaʿf ile
Māh-ı nev oldu benüm pehlūmda her bir üstüḫān

4 — Her nücūmu baġrına başmazdı ger yerde senüñ
Kebkeb-i mūzeñ görüb reşk etmeseydi āsumān

5 — Ey Ḫayālī çardeh-sāle daḫi bir ṭıfl iken
Ṭabʿ-ı mevzūnuñla olduñ naḳd-i Selmān-ı zemān

---

8 Ü F Ün A C — Üv M
[1] nedür ḥālüñ: ne yatursın C
[2] gülbün-ü: gülşen-i Ü F Ün A
[3] şāhuñ: yāruñ Ü F Ün. C
[5] Melāḥat: melāmet Ü F Ün | maḥabbet C
9 Ü F Ün A M C — Üv
[1] degül: senüñ A | cismümde: sīnemde A | ḳıldı: etdi F Ün C
[3] pehlūmda her bir: sīnemde yer yer C
[5] naḳd-i: şimdi F Ün

10

1 — Dildārumuñ benümle işiden ḥikāyetin
Güş etmez oldu Leylī-vü Mecnūn rivāyetin

2 — Añma yanumda bir iki yaban delülerin
ᶜAḳluñ var ise gel baña şor ᶜaşḳ ḥāletin

3 — Şemşīr-i cevr ile dilüm etdi dilim dilim
Açdı ḳılıcı ile bu göñlüm vilāyetin

4 — Güldü raḳīb yār ile ben şādumān iken
Gördüm o gülmenüñ yine ol dem ḳasāvetin

5 — Çün kim Ḥayālī her kişinüñ bir naṣibi var
Meyḫāne baña ṣōfiye künc-ü ᶜibādetin

11

1 — Düşelden ayru şeydā dil meh-i nā-mihribānumdan
Kevākib her gece yummaz gözün āh-ü-feġānumdan

2 — Maḥabbet-nāmelerdür kim sañā irsāl eder cānum
Ben öldükde seg i kūyuñ götürse üstüḫānumdan

3 — Ṣanavber gibi baġrum başlu olsa yeridür çün kim
Murādum mīvesi bitmez nihāl-i erġavānumdan

4 — Ben ol bāz-ı hümā-ṣaydem ki ᶜālem merġzārında
Nice ᶜanḳā gibi yavru uçurdum āşiyānumdan

5 — Ḥayālī tekye-i ᶜaşḳuñ olub meczūb abdālı
Gedālar gibi geçmek isterem nām-ü-nişānumdan

---

10 Ü F Ün A M C — Üv
[1] ḥikāyetin : şikāyetin F | rivāyetin: ḥikāyetin F
[3] dilüm etdi dilim dilim : dilümi çāk çāk edüb Ü F A M C
[4] gülmenüñ : gülmegüñ M
11 Ü F Ün A M C — Üv
[1] dil : el Ün M | Kevākib her gece yummaz gözün : Gözün yummaz kevākib her gece A
[3] baġrum başlu olsa : baġrı başlu olsam M
[5] isterem : isterin M | dilerem A

12

1 — Nigāruñ lebleri vaṣfı ḳaçan çıḳsa dehānumdan
Hezārān çeşme-i ḥıkmet olur cārī zebānumdan

2 — Edelden oḳlarından dem-be-dem sūrāḫlar peydā
Ṣadā-yi ney gelür ah eylesem her üstüḫānumdan

3 — Çıḳub ahum havāsı⌣ile yapışdı rūy-u gerdūna
Feleklerde ḳamer bir penbedür dāġ-ı nihānumdan

4 — Maḥabbet rāhınuñ menzillerin ben ḫaste almazdum
Bükā-vü-ġam eger götürmese⌣idi iki yanumdan

5 — Ḫayālı ʿilm i ʿaşḳuñ olmuşam ṭıfl-ı nev-āmūzu
Nola şerm eylese pīr-i felek baḫt-ı cevānumdan

13

1 — Zāhidā cennet ne yapam kūy-u dilber var iken
Añmazam Tūbāyı ol ḳadd-i ṣanavber var iken

2 — Ḳanlu yaşum gör raḳībüñ gönlünü yād eyleme
Seng-i ḫārāya begüm meyl etme gevher var iken

3 — Girye eylerken sitāremde ruḫun gösterdi yār
Gün ṭulūʿ etdi gözüm bürcünde aḫter var iken

4 — Vermezem ıki gözümüñ birine ey nūr-u ʿayn
Ayaġuñ tozunu başumda añа yer var iken

5 — Kūy-u cānāna Ḫayālīyi görür gelmez ʿadū
Ya gider mi bīşeye ceyran ġażanfer var iken

---

12 Ü A — F Ün Üv M C
13 Ü — F Ün Üv A M C

14

1 — Umma her dīvāneden Mecnūn-u şeydā meşrebin
Bañā şor derd ehlinüñ ey dōst bañā meşrebin

2 — Kākülüñ olmuş ʿalemdār-ı Resūl-ü Hāşimī
Lâʿl-i meygūnuñda ḫaṭ ṭutmuş Mesīḥā meşrebin

3 — Vechi üstünde yer etse ḫār-ü-ḫas çekmez elem
Āferīn ol rinde kim ḳullandı deryā meşrebin

4 — Bezm-i istiġnāda sulṭān-ü-gedāyi bir ṭutar
Kāfir olsun sevmeyen ʿālemde ṣahbā meşrebin

5 — Bezm-i ḫaş et her gece yārān-ı rūşen-ṭabʿ ile
Ey Ḫayālī göklere ergür Şūreyyā meşrebin

15

1 — ʿAşḳ içinde ser verenler vardı serverlik yolun
Bu tırāşı çekmeyen bilmez ḳalenderlik yolun

2 — Bisūtūn Ferhādınuñ ḫākin ziyāret eyleyen
Cān-ı Şīrīnden temennī eylesün erlik yolun

3 — Ey ḫayāl-i zülf-ü yār etdüñ gözümden çün güzer
Var neheng-i baḥre taʿlīm et şināverlik yolun

4 — Āteş-i derdüm Ḫayālīdür zebānın söyleyen
Gel berü pervāneden ögren semenderlik yolun

---

14 Ü F Ün A C — Üv M
[3] vechi üstünde : vech-i pākinde A
[4] ʿālemde : dünyāda A
15 Ü A — F Ün Üv M C
[1] bilmez : varmaz A

16

1 — Al ṭūṭī gülşen i mīnāyi seyrān eylesün
Ġoncalar bülbül gibi çāk-ı girībān eylesün

2 — Her yañadan lāleler açsun ḳadeḥ bezm ehline
Her ḥabāb ol şevḳden çāk-i girībān eylesün

3 — Çeşme-i billūrdan yāḳūt-u nāb olsun revān
Baḥr-i ḥüsnün dilberüñ pür dürr ü-mercān eylesün

4 — Çünki bu maʿmūre-i ʿālem olubdur bī-sebāt
Bāde seyli ḫāne-i endūhu vīrān eylesün

5 — Beñzemez şām-ı firāḳ içre Ḫayālī yaşına
Her bir encüm kendüyi bir māḥ-ı tābān eylesün

17

1 — Yār ile hem-ḫalvet ol cismüñde cānuñ duymasun
Ḫālet-i ʿaşḳuñ ḥikāyet ḳıl zebānuñ duymasun

2 — Derdini bir ʿuẓvunuñ bir ʿuẓva ifşā eyleme
Dökse ḳanuñ yere zaḫm ı ḫūn-feşānuñ duymasun

3 — Ger dile bir nāvek ursa ol kemān-ebrū ṣaḳın
Zaḫm tīrin görmesün baġruñda ḳanun duymasun

4 — Kākülüñde nice yıl dil murġu ḳılsun nāleler
ʿĀrıẓuñda ṭurra-i ʿanber-feşānuñ duymasun

5 — Ḫākde olsun Ḫayālī sāyeñuñ hem-sāyesi
Böyle seyrān eylesün serv-i revānun duymasuñ

---

16 Ü — F Üb Üv A M C
17 Ü F Üb A C — Üv M

18

1 — Dil şikeste olali seng-i cefā-yi yārdan
Beñzer ol mir'āta kim maḥrūm ola dīdārdan

2 — Vuṣlat-ı Leylāyi Mecnūn neylesün çün buldu kām
Vech-i Leylādan tecellī eyleyen envārdan

3 — Başuma gün doğmada rūy-u siyāhum ḫākde
Yār kūyunda nem eksük sāye-i dīvārdan

4 — Dilde dāġ-ı miḥneti olsun melāmetden ne ġam
Bu çemende gül diken ḳaçmaz cefā-yi ḫārdan

5 — Yanına aldı Ḥayālī bendesin sulṭān-ı ʿaşḳ
Gördü yegdür her sözü yüz tīġ i cevherdārdan

19

1 — Çeşmüñe ḳılsun naẓar bī-bāk saḥḥār isteyen
Ḥālüñi görsün göñüller düzdü ṭarrār isteyen

2 — Çihre-i zerdümde baḳsun ḳanlu ḳanlu yaşuma
Ehl-i derd içre ḫazān faṣlında gülzar isteyen

3 — Fikr-i dendānuñla olsam nola göz yaşına ġarḳ
Girdi deryā ḳaʿrına lūlū-yi şehvār isteyen

4 — Zülfünün ḳaçma belāsından dilerseñ vaṣl-ı yār
ʿAḳlını bīmār edübdür genc-i bī-mār isteyen

5 — Mıṣr-ı dilde mālik olsun naḳd i ṣabra ey ʿazīz
Yūsufuna bir Züleyḫā-veş ḫarīdār isteyen

6 — ʿĀşıḳ ı bī-derde verme zülfüñuñ bir tārını
Küfrü rusvāy eyledi bī-ṣıdḳ zünnār isteyen

7 — Derd-i dāġ-ı ʿaşḳ ile geldi Ḥayālī ḳılma red
Yārsuz ḳalur cihānda ʿaybsuz yār isteyen

---

18 Ü F Ün A M — Üv C
[2] Vuşlat-ı Leylāyi : Vaşl-ı Leylā ile Ü F | kām : kān M
[3] doğmada : doğmadı A M
[4] çemende : çemendür M
[5] Yüz : bir Ün
19 Ü A — F Ün Üv M C
[1] ṭarrār : ʿayyār A

20

1 — Edelden kāḳülüñde dil ḳarārı bī-ḳarārem ben
Havā-yi ʿaşḳa uymuş bir perişān-rūzigārem ben

2 — Beni ālāyiş-i ġamdan yumazlar bir ḳadeḥ meylen
Nice demdür ḫarābāt-ı muġānda intiẓārem ben

3 — Sifāl-i dürd-ālūdun ḫarābātuñ alub başa
Melāmet kişverine mālik olmuş tācdārem ben

4 — Hezārān lûṭfunu yāruñ baña derdi beyān etdi
Ölürsem etmezem ifşā birini rāzdārem ben

5 — Ḫayālī bir naẓar seyr etmez ol naḫl i ḫırāmānum
Belā deştine ḳanlu dāġlarla lālezārem ben

21

1 — Baña söyletsün sözü vaṣf-ı leb-i yār isteyen
Şiʿrüme ḳılsun naẓar naẓm-ı güher-bār isteyen

2 — Varmasun meyḫāneye nuş etmesün cām ı şarāb
Kūy-u ʿaşḳa gelmesün nāmüs ile ʿār isteyen

3 — Dāġ-ı ḥasretle yaḳub ḳanına girdi kendünüñ
Gülşeninde ʿālemüñ bir lāle - ruḫsār isteyen

4 — Curʿadānından Enelḥaḳḳuñ yesün Manṣūr-vār
Tekye-i Ḫaḳda bugün ḳattāl esrār isteyen

5 — Ser - nigūn olsun Ḫayālī göreyin ġavvāṣ-vār
Gevher-i naẓmum dururken dürr ü şehvār isteyen

---

20 Ü F Ün A C — Üv M
[2] meylen : meyle F Ün A | demdür : gündür A
[4] beyān : ʿayān C
21 Ü A — F Ün Üv M C
[3] yaḳub : yanub A
[4] yesün : alur A

22

1 — Zevḳin duyaldan ol gözü mestāne yolların
Vermez göñül feleklere meyḫāne yolların

2 — Zībā degül mi ḳulleye Ferhād deşte Ḳays
ʿUşşāḳuñ atmaya ḳati yabana yolların

3 — Dilber odur ki eyleye ʿuşşāḳa iltifāt
Her āşināya vermeye bigāne yolların

4 — Ṣōfī-i şehr sevmeyüb ümm-ül ḫabā'işi
Ögretdi fenn-i fitnede Şeyṭāna yolların

5 — ʿÖmründe rāh-ı meykedeyi görmemiş geçer
Cānā Ḥayālī ḫōş bilür efsāne yolların

23

1 — Ḳılmaz isem lāle-ruḫ bir yār ile mül ṣoḥbetin
Dūd-u āhumla temāşā eyle sünbül ṣoḥbetin

2 — Tīġ-i ḥasretle tenüm ṣad-çākdür nālān göñül
Diñle bu ḫākı ḳafes içinde bülbül ṣoḥbetin

3 — Nāfe gıbi terk i ser ḳılmaḳ gerek ey ehl-i derd
Bir naẓar seyr etmege başdan o kākül ṣoḥbetin

4 — Gördügünde ḫākde ḳanın demiş Manṣūr-u mest
Eyledüm gülzār-ı ʿaşḳullahda gül ṣoḥbetin

5 — Neylesün ʿaḳlı Ḥayālī Vāmıḳ-u- Ferhād ile
İstemez şūrīdeler ṣāḥib - tecemmül ṣoḥbetin

---

22 Ü A — F Ün Üv M C

[1] duyaldan : duyanlar Ü

23 Ü F Ün Üv A C M

[2] tenüm : ciger C tenüm ṣad-çākdür : ten-i ṣad-çākden Üv

[5] ʿaḳl-ı : ʿaḳl-ı Ü F A | Neylesün ʿaḳlı Hayālī Vāmıḳ-u-Ferhād ile : ʿaḳlı Ferhād ile Mecnūnla Hayālī neylesün A

24

1 — Ḫaṭ ki peydā oldu ol lâʿl-i şeker-ālüddan
Reng-ü-bū almaḳ neden ḥalvā-yi cennet düddan

2 — Ger ḳabūlüñ düşmedümse ṣad-hezārān şükr kim
Eksügüm yoḳdur ḳapuñda sürülen merdüddan

3 — Baḳmadum mir'āt-ı imkānda heyūlā naḳşına
Tā ki çekdüm destümi her būd ile nā-büddan

4 — ʿĀlem-i ʿaşḳuñ nişānı bī-nişānlıḳdur hemın
Küfrdür vermek ḫaber maʿdūmdan mevcūddan

5 — Reşk-i a'dādan Ḫayālī zevḳ eder kim Zülcelāl
Verdi İbrāhīme gülşen āteş-i Nemrūddan

25

1 — Yā İlāhī bāde-i ʿaşḳı içen ayılmasun
Nice ḥaşr olsun temām ol daḫi kendin bilmesün

2 — Tevbe ḳapusu yapıldıysa ise bābumdur benüm
Tek hemān meyḫāne ḳapusu bāña yapılmasun

3 — ʿĀşıḳuñ ferşūde olub cismi rāh-ı ʿaşḳda
Çün nişānı ḳalmaya kimse namāzın ḳılmasun

4 — Derd i Leylī hemdemi iken yalıñuz ḳalduñ deyu
Merḳadinde lāleler Ḳaysa yanub yaḳılmasun

5 — Öldü reşkinden Ḫayālī ey büt ü ʿĪsī-nefes
Mihr-i ʿālem-tāb her gün ḳarşuña aşılmasun

---

24 Ü A — F Ün Üv M C

[1] ḥalvā-yi cennet düddan : cennet ḥavā-yi düddan Ü

25 Ü A — F Ün Üv M C

26

1 — Ey dil ol servüñ elif üzere ki dāġın yaḳasın
Āteş-i āhuñ ile Tūbī budaġın yaḳasın

2 — Nūru maḥv olmuş iken şemᶜ-i ruḫuñla nice bir
Āfitābuñ seḥerī ḥüsnü çerāġın yaḳasın

3 — ᶜİşretüñ şemᶜine ḫūbān-ı cihān cemᶜ olıcaḳ
Şemᶜ-veş her birinüñ yüregi yaġın yaḳasın

4 — Deştüñ āhūların ey Ḳays ṣuya niceye dek
Doldurub gözlerüñüñ iki çanaġın yaḳasın

5 — ᶜArż-ı ḥüsn etmez ise ol meh-i ḫargāh-nişīn
Ḳorḳaram ahuñ ile çarḫ otaġın yaḳasın

6 — Düşüb ey ġam zede Ferhād mezārına yoluñ
Derdüñi söyler iseñ odlara dağın yaḳasın

7 — Ey Ḫayālī edicek nāle dil-i sūzānuñ
Sezmezin yer yüzünüñ ucda bucaġın yaḳasın

27

1 — Nigāra ᶜāşıḳ isem ben de aña maḥbūbun
Ben aña ṭālibin ammā ki ᶜayn-ı maṭlūbun

2 — Ṣunalda bezm-i ezelde elüme bāde-i ᶜaşḳ
O bādeden daḥi mestin ne mest-i meczūbun

3 — Fenā gününde kefen baña yār goñlegidür
Ḳo çeşmüme süreyin ḥüzn içinde Yaᶜḳūbun

4 — Ṭarīḳ-i meykede-i ᶜaşḳa bağladum belümi
Gözümle ṣu seperin çihrem ile cārūbun

5 — Önünce tuġ yürür dūd-u āh-ı ᶜāşıḳdan
Ḫayālī bir şeh-i iklīm-i ḥüsne mensubun

26 Ü F A C — Ün Üv M
[3] Nūru maḥv olmuş iken : gece söyünmüş iken A
[6] Yalnız A nushasında
[7] Sezmezin : şanma kim A
27 Ü A — F Ün Üv M C

28

1 — Livā-yi mihrüñi dikdüm gönül mülküne şāhem ben
Şirār-ı nār-ı āhumla şeh-i encüm-sipāhem ben

2 — Leṭāfet gülşeninde ġonce-i gül-gün-ḳabāsın sen
Maḥabbet sebzezārında ṣararmış bir giyāhem ben

3 — Cihān-i tīrenüñ rūşen çerāġı mihr-i gerdūnsun
Maḥabbet āsumānında ḫusūf içinde māhem ben

4 — Saʿādet Mışrınuñ sulṭānısın gün gibi rūşensin
Ḫayālüñ Yūsufuna mesken olmuş tīre çāhem ben

5 — Ḫayālī yedi eflāküñ nola güñlünde yer etse
Elifle dāġ ile başdan ayaġa āh ahem ben

29

1 — Ḫadeng-i āhumuñ zaḫmın yemiş bir ser-nigūnumsın
Bu gün devrümde ey gerdūn zebūnumsın zebūnumsın

2 — Müdām ayaġuña düşsem ʿaceb mi ey ḫum-u bāde
Ferāġat güşesinde mürşid i ṣāfī-derūnumsın

3 — Nice ʿāḳilleri mecnūn eder faṣl-ı bahār ammā
Seni her gördügümce bāʿiṯ-i zevḳ-i cünūnumsın

4 — Felek ʿişretgehüm mey sāġarumdur ey şefaḳ sen hem
Dökülmüş şām-ı ʿayşumda şarāb-ı lāle günumsın

5 — Görüb bir ahdan her üstüḫānum nālede ol büt
Dedi deyr-i maḥabbetde Ḫayālī erġanūnumsın

---

28 Ü A — F Ün Üv M C
[4] rūşensin : rūşendür Ü
29 Ü F Ün A C — Üv M
[5] nālede : nāleden Ü F Ün C

30

1 — Ṣaḳın ahumdan ey nigār ṣaḳın
Yele varur bu kār-ü-bār ṣaḳın

2 — Reng-rez-ḫānedür sipihr-i kebūd
Seni bir reng ile boyar ṣaḳın

3 — Yaḳmaġa ṭāḳ-ı çarḫı ahumdan
Besdürür kemterin şirār ṣaḳın

4 — Canı dürc eyle gevhr-i ᶜaşḳa
Ele girmez bu yādigār ṣaḳın

5 — Toprag oldu Ḫayālī yoluñda
Ḫaṭıra ḳonmasun ġubār ṣaḳın

31

1 — Ey dil ol lāle-ruḫuñ tendeki dağın yaḳasın
Dilerin Ḳays ile Ferhād çerāġın yaḳasın

2 — Kūy-u dilberde feġān etme mebād ey bülbül
Nār-ı āhuñla o gül-çihre yañağın yaḳasın

3 — Nice bir ᶜāşıḳ-ı rūşen - naẓaruñ şemᶜ gibi
Bezm-i ġamda eridüb yüregi yağın yaḳasın

4 — Almadan būse-i yārı ger ölem ey hemdem
Ṣuyum ışıtmaġa şeftalū budağın yaḳasın

5 — Ateşīn bāde ile geçdi Ḫayālī devrüñ
Umarın pīr i ḫarābāt ocağın yaḳasın

---

30 Ü A — F Ün Üv M C

31 Ü F Ün A M C — Üv

[1] dil : gül F C | tendeki : tende ki C | dilerin : umarın A

[3] ġamda : meyde A

[5] āteşīn bāde : āteş-ü-bāde M (Bu daha doğru olsa gerek) | Umarın : Umaram M

32

1 — Merḥamet umma gönül bu gerdiş-i bī-dāddan
Kimse maᶜmūr olmam şdur bu ḫarāb-ābāddan

2 — Zaḫm ururken Bīsütūnuñ baġrına oldu ᶜayān
Zikri Şīrīnüñ ṣadā-yi tīşe-i Ferhāddan

3 — Zülfüñüñ dāmına düşme göz ḳarası ile gönül
Murġ-u zeyrek ḫavf eder çün merdüm-ü ṣayyāddan

4 — Seyl-i eşkümle cihān ṣaḥnı pür olmasun deyu
Kirpigüm sedd oldu ᶜaynum devrine pülāddan

5 — Ol Ḥayālīyem ki oldum ᶜaşḳ ile bī-nām-ü-neng
Ummañuz idrāk ben rusvā-yi māder zāddan

33

1 — İnse ḫōrşid-i felek doġsa girībānumdan
Ẓulmet-i āhumı dūr edemeye yanumdan

2 — Şanma göz merdümüdür baḥr ṣanub ebr-i siyāh
Geldi āb almaġa bu dīde-i giryānumdan

3 — Her dürü aḫker-i raḫşende ola baḥruñ eger
Bir şerer düşse benüm āteş-i ḫirmānumdan

4 — Deşti baḥr eyleyicek ḫūn u dilüm pāyında
Saña göstermedi mi kebk-i derī ḳanumdan

5 — Kişver-i ᶜaşḳ Ḥayālīye müsellem olmuş
Geldi ṭuġrası o sulṭānlara sulṭānumdan

6 — Bulımazdı beni pīrāhenüm içinde ecel
İşte yatur demese nāle girībānumdan

---

32 F Ün Üv A C Ü M

[2] ṣadā-yi : ṣadāsı A

[3] düşme : düşmüş F Ün Üv C

[4] ᶜaynum devrine : yer yer ᶜaynuma Ün

33 F Ün A C — Ü Üv M

[2] Şanma göz merdümudür baḥr ṣanub ebr-i siyāh - Geldi āb almaġa bu dīde-i giryānumdan: Geldi āb almaġa her ebr-i havā baḥr ṣanub - keşret-i eşki görüb dīde-i giryānumdan A.

[3] Her dürü: dürleri A | baḥruñ: baḥra A

34

1 — Dilüm ḳani ki sañā şerḥ ede ḥālümden
Meger belā dil olub söyleye melālümden

2 — Beni görünce ṭutar destini yüzüne ◦ şūḫ
Şikāyet eyler isem nola dest-i ẓalimden

3 — Mücāvir-i ser i kūyu olalı şerm eyler
Libās ı Kaʿbe bu egnümde köhne şalumdan

4 — Ben ol muḳīm-i ḫarābāt-ı kūy-u ʿaşḳam kim
Melek nevāle alur bir ṣınıḳ sifālümdan

5 — Dedüm Ḥayālīye bir tīr-i ġamze pertāb et
Tebessüm eyledi dedi geçer Ḥayālün.den

35

1 — Ḳosam çemende neşāṭı bahārı neyleyeyin
Seḥerde içmez isem ya ḫumārı neyleyeyin

2 — Eğer ki etmez isem zāhidā ayaḳ seyrin
Taraf ṭaraf açılan lālezārı neyleyeyin

3 — Gözüm yaşı⌣ile ḫarābāt içinde demi süreyin
Bir iki gün bu ḳuru iʿtibārı neyleyeyin

4 — Ayaḳda seyr-i ḥabāb eylemek elümde iken
Muḥīṭ içinde dür-ü şāhvārı neyleyeyin

5 — Ḥayālı vāʿiẓe baḳ bañā vāʿiẓ uydu veli
Şu bir mürāyi-i dīn yādigārı neyleyeyin

---

34 F Ün A M C — Ü Üv
[1] ede: ede⌣idi M
[2] yüzüne o: yüze ol Ün M
35 F Ün A C — Ü Üv M
[1] Kosam : Koyub Ün | Seḥerde: Seḥerden A
[2] Eger ki : Eger ben C
[4] Ayaḳda : Kadeḥde F A
[5] baḳ: ben Ün A yoḳ C

36

1 — Dūd-u āhum divītüm ṣafḥam olubdur gerdūn
Mekteb i dehre gelelden ederem meşḳ-i cünūn

2 — Ḳadrüm artar ruḫ-u zerd üzre itüñ başsa ḳadem
Sikke-i ṣāḥī ile muᶜteber olur altun

3 — Ḫāniḳāhında cihānuñ bu göñül abdālı
Bulmadı bir ḫum-u meyḫāne gibi ṣāfī-derūn

4 — Gökde Pervīni ṣanurmuş sürüsü Leylīnüñ
Geceler ṣubḥa degin anı sürermiş mecnūn

1 — Düzme ve ḳoşma degül naẓm-ı Ḫayālī olalı
Ḳad-ü ruḫsāre-i Raḥmī gibi rengīn mevzūn

37

1 — Ḳabā-yi sebz ile gerçi ki bir serv-i çemensin sen
Boyunca ḳanuma girmiş büt-ü gül-pīrehensin sen

2 — Belā gülzārına revnaḳ veren bir ᶜandelībem ben
Leb-i cān-perverüñle ṭūṭī-i şekker-şikensin sen

3 — Ḫazān naḳḳāşınuñ rengin veren bu rūy-u zerdümdür
Bahār-ı ḥüsnü tezyın eyleyen ġonca-dehensin sen

4 — Benüm gibi belā dāġın çeker bulduñ mu ey lāle
Nice demler gören bir ᶜāşıḳ-ı ḫūnın-kefensin sen

5 — Ḫayālī ṭarz-ı eş'aruñ Ḫasandan şīve öğrenmiş
Ḫaḳīḳat bādesini cām-ı Cāmīden içensin sen

---

36 F Ün A M C — Ü Üv

[1] **divītüm**: dütünü F Ün C | **dehre**: ᶜaşḳa Ün | **ederem**: ederin Ün

[2] **itüñ** : izüñ M

[3] **ṣāfī**: ṣaf F

[4] **sürermiş**: güdermiş Ün güderdi A

37 F Ün A M C — Ü Üv

[1] **çemen**: semen Ün M C | **boyunca**: boyunca F | **ḳanuma girmiş**: ḳana girmiş bir M

[4] **belā**: cefā | **çeker**: çeken C **bulduñ mu** : gürdüñ mü M | **demler gören** : demlerdürür M

38

1 — Ruḫ-u gerdūnda her ṣubḥ ey şafaḳ kim cilve-gersin sen
Bana ḳan aġladı ḫayl-ı melek ḫūn-u cigersin sen

2 — ᶜAceb mecnūnsuñ ey şemᶜ kim fehm olmadı şānuñ
Verürken cān pervāneñ hem aġlar hem gülersin sen

3 — Tecellī eyledi sende cemāl-i şunᶜ-u Yezdānı
Velī āyine gibi ol ṣıfatdan bī ḫabersin sen

4 — Ḳalub ol sidre ḳadde görmedüñse Ḳābe-Ḳavseyni
Var ey Cibrīl-i ᶜaḳlum daḫi yabanda uçarsın sen

5 — Benem erbāb-ı naẓmuñ devleti ey şabḳalu kāfir
Ḫar-ı nā dān degülseñ devletüñ niçün debersin sen

6 — Cefā ṭaşın ne ṭañ atsa Ḫayālī saña alçaḳlar
Belāġat mives n peydā eden naḫl-i hünersin sen

39

1 — Ḫaṭ degül düd-u āh imişsin sen
Ne belā-yi siyāh imişsin sen

2 — Beñ degül dāġ ı cā ı-ı ehl- i naẓar
Yüz degül reşk-i māh imişsin sen

3 — Ey gönül saña ṣıġdı kevn-ü mekān
Ne ulu bārigāh imişsin sen

4 — Ey geda kisvetinde beglik eden
Ġam yeme pādişāh imişsin sen

5 — Senden esmez Ḫayālī ġayra ġubār
Ne ᶜaceb bārigāh imişsin sen

---

38 F Ün A C Ü Üv M
[1] mecnūn: maḥbūb F Ün
[2] cān: cānı A
[6] tañ: ġam Ün A C | atsa Ḫayālī saña alçaḳlar : saña Ḫayālī atsa alçaḳlar Ün

39 F Ün A M C — Ü Üv
[2] Yüz: ruḫ A
[3] saña ṣıġdı: ṣıġdı saña F
[5] Ne: Bir

40

1 — Kūh-u endūhdürür ah ki bu cism-i zebūn
Dāğlar yer yer anuñ lāleleridür pür-ḫūn

2 — Bir naẓar mihrine meyl eylemeyem başuma ger
Çarḫ pīrūze ṭabaḳlarla dökerse altun

3 — Göreli dāne-i ḫālüñ ele alub iki ṭaş
Āsiyā -veş döge döge ederem kendümi un

4 — Leylīnüñ kūyu itin teşne görüb vādīde
Kāşe-i çeşmi sīfālinde ṣuvarmış Mecnūn

5 — Dāne-i ḫālüñi çihreñde Ḥayālī göreli
Ḥabba düşdü güzelüm eyledi terk-i afyūn

41

1 — Pür ḥarāret mihr-ü-meh sevdā-yi gerdūn bī sükūn
Māh-ı nev ġarḳabda keştī şafaḳ deryā-yi ḫūn

2 — ʿAyn-ı encümde seḥer ter-dāmen ebr-i āsumān
Dehr bī-raḥm-ü-cihān pür-şür-u-ṭālīʿ ser-nigūn

3 — Yār hercāyī raḳīb-i rū-siyeh cān düşmanı
Yārlıḳ gelmez dirīġā yārdan ḳaldum zebūn

4 — Almışam başuma bir Leylī ṣaçuñ sevdāsını
Dōstlar Mecnūn-u vaḳtem bendedür ṭavr-ı cünūn

5 — Her zemīni ḳanlu yaşı ile Ḥayālī zeyn eder
Geçmedi kimse aña bu naḳşı illā çarḫ-ı dūn

---

40 F Ün Üv A M C — Ü
[1] ah ki: vah M | zebūn: meftūn M
[3] döge döge ederem: ederem döge döge A C
41 F Ün M C — Ü Üv A
[2] ser-nigūn: vāigūn M
[3] gelmez: ḳılmaz F Ün C
[5] kimse aña bu naḳşı: aña bu naḳşı kimse F | çarḫ-ı: dehr-i Ün

42

1 — ʿĀşıḳam Mecnūn-ṣıfat deşt-i belā-gerdideyin
Dilberüm şūrīdedür ben ʿāşıḳ-i şūrideyin

2 — Kürsī-i vaʿẓuñda caʿlī aġlamaḳla zāhidā
Aldayımazsın beni ben gürk-ü bārān-dideyin

3 — Bisütündan seng- diller miḥneti sengın iken
Ḳuvvet-i bāzuma taḥsīn eyle kim verzīdeyin

4 — Herbiri derdüm görüb ʿaşḳuñnda ḳan aġlar baña
Tāze tāze dāġdan başdan ayaġa dīdeyin

5 — Ey Ḫayālī dergehinde Şehriyār-ı ʿālemüñ
Nice yıllar geçdi kim vābeste bir ümmīdeyin

43

1 — Yüz buldu ise ġonca igende açılmasun
Öygünmüş aġzuña bu ḫaberler yazılmasun

2 — Vermez selām kendüyi yüksekde ḳor geçer
Ol serv-ḳameti nice ser-keş denilmesün

3 — Şīrāze etdi ḫüsnünüñ evrāḳına ḫaṭın
Ahum yelinden ol perī dedi daġılmasun

4 — Nem var ise naẓardadürür naḳd-i ḳalb ile
Eşküm yoluña nice dökülüb saçılmasun

5 — Bezme Ḫayālī şuʿle-i āhum yeter çerāġ
Bir yaña şemʿ-i cemʿ de yanub yaḳılmasun

---

42 F Ün A C — Ü Üv M
[1] deşt-i belā: derd-ü-belā F C
[2] zāhidā: vāʿiẓā Ün
43 F Ün Üv A M C — Ü
[3] ḫaṭın: ḫaṭı Ün Üv

44

1 — Ḫudā raḥm eyleyüb bülbüllerüñ āh-ü feġānından
Yine bir ġonca şundu dehre devlet gülsitānından

2 — İki nergisleri gülzār-ı dünyāya verüb zīnet
Tarāvet kesb ede bāġ-ı cihān serv-i revānından

3 — Demi naḳd eyleyüb misk-i Ḫuten kendin gelüb aña
Ala būy u maḥabbet ṭurra-i ᶜanber-feşānından

4 — Nişānum depreşür beñzer nişāne ola dünyāya
Anuñ müjgān-ü- ḳaşı Ḫaydaruñ tīr-ü-kemānından

5 — Ḫayālīnüñ duᶜāsı budürür Ya Rab ki sen şaḳla
O gülzār-ı saᶜādet ġoncasın debrüñ ḫazānından

45

1 — Fenā ehline ṭaᶜn etme geçüb ᶜucb ile yanından
Bu dehr i vaḥşet-ābāduñ şaḳın şır-i jiyānından

2 — Yeterdi bu ḳadar rifᶜat iki ᶜālemde Mecnūna
Seg-i Leylī gelüb bir kez götürse üstüḫānından

3 — Eger ḫōrşīdi Cibrīl āfitābe ilte red eyler
Şu kim Manṣūr u ᶜaşḳ olub elin yur kendü ḳanından

4 — Benüm göñlümdür ol evc-i maḥabbet şāhbāzı kim
Nice Mecnūn gibi yavru uçurdum āşiyānından

5 — Ḫayālī naẓmı her ḳande oḳunsa istimāᶜ etseñ
Olursın feyże ḳābil bu maḥabbet dāsitānından

---

44 F Ün A M C — Ü Üv

[2] verüb : verür Ün C | zīnet : ṣūret M | ede : eder C | Tarāvet kesb ede bāġ-ı cihān: Cihān bāġı ṭarāvet kesb ede A

[3] kendin : kendi M

[4] Ḫaydaruñ : Rüstemüñ Ün C

45 F Ün A C — Ü Üv M

[4] Benüm göñlümdür ol evc-i maḥabbet şāhbāzı kim: Ben ey ᶜālī-naẓar ol şāhbāz-ı kulle-i ḳāfem Ün

[5] etseñ: eyle Ün

46

1 — Edüb der-pōst Mecnūnu geçürmiş dōst yanından
Vefā āyīnini ögren gönül Leylī çobanından

2 — ᶜAceb mi cism-i Mecnūn merkadinde tāze cān bulsa
Seg-i Leylī gelüb bir gün yalarsa üstüḫānından

3 — Yüzüne silleler gelse nola pervāneler şemᶜüñ
ᶜIẕāruñ yādına nār-ı ḥased yaḳmış zebānından

4 — Dediler kim ḥazān eyyāmı geldi vaḳt-i ᶜişretdür
Bahārından ne gördüm kim görem anuñ ḥazānından

5 — Ḥayālī bende-i dirīnedür lûṭfuñ dirīg etme
Anuñ gibi suḫan-perver cihānuñ nükte-dānından

47

1 — Cismüm üzre şuᶜle-i ġam ḫilᶜatümdür nūrdan
Dūd-u āhum başuma bir tācdur semmūrdan

2 — Kūh olursañ da ṣaḳın bir berg-i kāha etme cevr
Ger Süleymānsañ nola ḫavf eyle āh-ı mūrdan

3 — Her seḥergeh ḫırmenine kā'inātuñ od ṣalar
Pertev-i ḫōr kim çıḳar bu ser-nigūn tennūrdan

4 — Bezm-i ġamda nāy-veş cismüñ tehī ḳıl ġayrdan
Cān ḳulaġı⌣ile işit bu nükteyi ṭanbūrdan

5 — Bezm-i vaḥdetde Ḥayālī ᶜaşḳ cāmın eyle nūş
Ehl-i dil mest-i Elest olmaz mey-i engūrdan

---

46 F Ün A M C — Ü Ün
[1] geçürmiş: geçürdü Ün | çobanından: şobānından Ün C
[3] pervāneler: pervāneden M
47 F Ün A C — Ü Üv M
[2] nola: ne ġam C
[3] ḫırmenine kā'inātuñ: kā'inātuñ ḫırmenine A
[4] Cān ḳulaġı⌣ile işit: İstimaᶜ eyle yürü A

48

1 — Maᶜmūr olam deme bu cihān-ı ḫarābdan
Defᶜ-i ḫarāret etmedi teşne serābdan

2 — Nerm eylerin dürüştünü ḫalḳ-ı zemānenüñ
Āyīn-i faḳrı güş edeli āsiyābdan

3 — Ol zevḳi kim verürdi baña çeng-ü-nāy-ü-def
Aldum ben ol ṣadāyi ṭanīn-i zübābdan

4 — Yardum ṣuraḥīnüñ başını ayaġın ṣıdum
Yudum elüm ᶜaraḳdan-ü-geçdüm şarābdan

5 — Yol bulmasun baña bu havā-vü-heves deyu
Çekdüm yüzüme perde-i ᶜiṣmet ḥicābdan

6 — Kühsār ṭaşa çalmasa ger lāle cāmını
Bir lâḥẓa ḫālī olmaz idi inḳılābdan

7 — Deryā ṭutar elinde sefīne ayaġını
Olmaz ḫalāṣ anuñ içün ıżṭırābdan

8 — Oldum Ḥayālī āteş-i ᶜaşḳuñ semenderi
Ḳıldı ḫalāṣ Ḥaḳ beni nār-ı ᶜaẕābdan

49

1 — Ḳaldı nümüne dehre cihān-ı ḫarābdan
Berg-i ḫazān ḫazāyin-i Efrāsiyābdan

2 — Seng-i ḫavādiṣ eyledi Cām-ı Cemi şikest
Her lāle derdi pārelerini türābdan

3 — Vicdān-i pāküm etdi giriftār-ı ġam beni
Fehm et bu remzi şīşe içinde gülābdan

4 — Perr-i mekesce gelmez idi saña mümkināt
Alsañ sen ol ṣadāyi ṭanīn-i zübābdan

---

48 F Ün A M C — Ü Üv
[2] eylerin : eylerém M
49 F Ün A C — Ü Üv M
[1] Berg-i : Genc-i A

5 — Deryā gibi başumda olaldan havālarum
Ḫālī degül sefīne-i dil ıżṭırābdan

6 — Ḫūn-u cigerle bu dil-i sūzān yeter baña
Zevḳüm ne dem kim ola şarāb-ü-kebābdan

7 — Nūş etmeyem şunarsa inüb Zöhre-i felek
Dünyā şarābını ḳadḥ-i āfitābdan

8 — Ecrām-ı ᶜāliyāt şeref iktisāb eder
Cām-ı meyinde ẓāhir olan her ḥabābdan

9 — Bir bezm-i ḫaṣa maḥrem olubdur Ḫayālī kim
Açılmaz anda ġonca-i cennet ḥicābdan

50

1 — Her şemᶜ-i ḥüsne ger ola kāfūrdan beden
Cismüñ miṣāli olmaya bir nūrdan beden

2 — İtüñ çulun libās edeli etmez oldu zevḳ
Zer-beftler ile ḳākum-u-semmūrdan beden

3 — Gelmez cihāna mey gibi bir rūḥ-u şānī kim
Ḥörmet aña libās ola billūrdan beden

4 — Ḳanlar yudar dili göreli kendi başına
Dāġ-ı belāñı ᶜāşıḳ-i mehcūrdan beden

5 — Olur Ḫayālī al ile maḥşerde sürḫ-rū
Ġarḳ etdi ḳana çün dem-i ᶜāşūrdan beden

51

1 — Dāġ-ı miḥnetle beni öldürse ol gül-pīrehen
Lāle-veş şarsun baña derd ehli bir ḳanlu kefen

---

[6] bu dil-i sūzān yeter baña : sūḫte dil baña besdürür A | dem kim : dem ki Ün

50 F Ün Üv A M C — Ü

[1] ger : ki A

[3] Gelmez cihāna : Yoḳdur cihānda A

[4] yudar dili : yudar idi A | belāñı : belāyi A

51 F Ün A M C — Ü Üv

[1] miḥnetle : ᶜaşḳ ile A

2 — Ṣanᶜat-i ᶜaşḳı iletdüm başa ben ey seng-dil
Ḳanġı ṭaş ḳatı ise dögsün añа baş Küh-ken

3 — Yārı gönlekcek görüb seyr etdügün eller dedi
Gör nice düşmüşdürür gül ḫırmeni üzre semen

4 — Dāne-i ᶜömrün kişinüñ cemᶜedüb cev cev ḳomaz
Ḳızlık eyler ᶜālemi āḫır bu çarḫ-ı pīre-zen

5 — Pādişāh-ı mülk-ü maᶜnīdür Ḫayālī derdi ger
Şiᶜr-i pür-sūzum göre⌣idi Ḫusrev-i şīrīn-suḫan

52

1 — Boynuma aldum o zülf-ü ᶜanberīnüñ minnetin
Ey ṣabā ṣaḥrāya ṣaldum misk-i Çīnüñ minnetin

2 — Yār olursa nāz-perverdüm ġamından ġayrıya
Çekmeyem bir lâḫẓa ᶜömr-ü nāzenīnüñ minnetin

3 — Küy-u yāruñ bir ġubārın ḳondurursañ çihreme
Ey ṣabā yüklet bañа ruy-u zemīnüñ minnetin

4 — Ġam yeme zāduñ tevekkül ḳapusundan ḳıl ṭaleb
Çekme bu ḫırmende her bir ḫūşe-çīnüñ minnetin

5 — Mülk ü istiġnāye şāh olmaz benüm Ḫanum çeken
Çīn-i ebrūsun görüb Ḫaḳān-ı Çīnüñ minnetin

53

1 — Eyleyem berbād ᶜömr-ü nāzenīnüñ minnetin
Vermeyem cāna o zülf-ü ᶜanberīnüñ minnetin

---

[2] añа baş : baş añа M
[3] göre⌣idi : işitse A

52 F Ün A M C — Ü Üv

[1] o : bu F C

[4] Ġam yeme: Sen ġam-ı F | ḳapusundan: ḳapusunda Ün | ḫūşe: dāne M

[5] şāh : ḳul C | Ḫānum : Şāhum M

53 F Ün A M C — Ü Üv

[1] o : bu F M C

2 — Etmiş iken derdini dermānuma cānumda cāy
Çekmezem sīnemde dāġ-ı āteşīnüñ minnetin

3 — Bir yüzün gördükde cān vermek ümīdi var iken
Neylerem kūyunda feryād-ü-enīnüñ minnetin

4 — Beñlerüñ fikri ile dil verse nola Cibrīle zād
Kim Süleymān çekdi mūr-u dāne-çīnüñ minnetin

5 — Ey Ḫayālī şevḳ-i lâʿl-i yār besdür göñlüme
Çekmezem daḫi o mey denen denīnüñ minnetin

54

1 — Ḳılmaz isem zülf-ü dildār ile sünbül ṣoḥbetin
Tāze tāze dāġ ile seyr et ḳaranfül ṣoḥbetin

2 — Berf içinde lāleler derler zebān-ı ḥāl ile
Eksük etme bir semen-ruḫsār ile mül ṣoḥbetin

3 — Zaḫm-ı tīġ-i yāra ḳarşu āh-ü-zār eyler göñül
Gel bu ġam vādīsine gūş eyle bülbül ṣoḥbetin

4 — Ḫāllerle ʿārıżuñ cānā görenler dediler
Bir nice hindūler etmiş Rūmda gül ṣoḥbetin

5 — Mest olmuşken Ḫayālī cām-ı istiġnā ile
Ārzū eyler anuñ her şūḫ-ü-şengül ṣoḥbetin

55

1 — Her ḳaçan vaḥşī ġazālüm seyr eder ṣaḥrā yüzün
Hāy-ü-hūyum ah kim ol dem ṭutar dünyā yüzün

---

[2] derdini dermānuma : derd-i bī-dermānına C derdini dermānına A

[3] neylerem : neylerin A

[5] mey denen : bī-dīn-ü- C | denen : diyen F M

54 F Ün A C — Ü Üv M

[1] dildār ile : dilber gibi C

[2] ruḫsār : sīmā Ün

[4] Ḫāllerle ʿārıżuñ cānā görenler dediler : Seyr edenler ʿārıżuñla leblerüñ cānā dedi A

55 F Ün Üv A M C — Ü

[1] eder : ede F

2 — Haftalarla gülmeyüb yıllarla aġlarsam nola
Ay olur göstermez ol mihr-i cihān-ārā yüzün

3 — Āh-ı ᶜāşıḳ her ḳaçan erse ḫazān bādı gibi
Döndürür berg-i ḫazāna ᶜāşıḳ-ı şeydā yüzün

4 — Ey ṣanem bir bir diyem bu resme kāfirliklerüñ
Rūz-u maḥşerde görürsem Ḥażret-i ᶜĪsā yüzün

5 — Faḳr kūyun devlet i dehre Ḫayālī vermedi
Böyle ḳullanmaḳ gerek ᶜālemde istiġnā yüzün

56

1 — Ṣaḳlamadan dürc-ü cism içere ḳażā cān cevherin
Dil alurdı naḳd-i eşke lâᶜl-i cānān cevherin

2 — Fikr-i ḫaṭṭuñla ölürsem ey ṣanem ḫayl ı melek
Ḳabrüme īṣār ede her lâḥza īmān cevherin

3 — Daᶜvī-i ᶜaşḳ edene lāyıḳ mıdur ey felsefī
Sīnesinde cānı gibi ṣaḳlamaḳ ḳan cevherin

4 — Bir yüzün görse gözüm biñ lâᶜl-i rümmānī döker
Ṣad-hezārān zaḫm-ı tīşe ile verür kān cevherin

5 — Ey Ḫayālī Kerbelā dīvānına ᶜazm eyleyüb
Rūy-u zerdüñle İmāmun al firāvān cevherin

57

1 — Ġayrıya lûṭf-u-cefādur baña ᶜādet senden
Demidür eyler isem saña şikāyet senden

2 — Ḥaşr meydānını āteşgede-i ᶜaşḳ edem
Bir dem ah eyler isem rūz-u ḳıyāmet senden

---

[5] vermedi : vermedüñ Ün C

56 F Ün A C — Ü Üv M

[1] Dil alurdı naḳd-i eşke : Naḳd-i eşke dil alurdı A

[2] ḫaṭṭuñla: ḫaṭṭı ile A | ey ṣanem: dilberüñ A | ḫayl-ı: cemᶜ-i

[3] gibi : olan C

[4] döker : döke F C

57 F Ün A M C — Ü Üv

3 — Sözlerüm ᶜāleme bildürdi belāġat ne imiş
Nitekim aldı yüzüñ nūr-u melāḥat senden

4 — Yoḳ cihāndan ḫaberüm üştür-ü sermest - ṣıfat
Götürelden güzelüm bār-ı ᶜināyet senden

5 — Ẓulmet-i şām-ı belā içre Ḫayālī ḳaldı
Pertev ermezse eyā necm-i hidāyet senden

58

1 — Şu kim bir cürᶜa çekdi ᶜaşḳuñuñ bezm-i baḳāsından
Vücūdu olsun olmasun berī' oldu fenāsından

2 — Ḳaşuñ çın eyleyüb cevrüñ libāsın egnüme ṣalsañ
Baña yegdür Ḫıṭā sulṭānınuñ çīnī ḳabāsından

3 — Nola başında bir murġ āşiyān etdi ise Mecnūnuñ
Ḳalur mı tende her dāġum benüm şahin yuvasından

4 — Yüzüñ ey ġonca dürme bu çemende āh-ı bülbülden
Ne var bir ᶜāşıḳ-ı ṣūrīdenüñ ṣīt-ü-ṣadāsından

5 — Ḫayālī cevrüñi lûṭfuñ gibi tā kim ḳabūl etdi
Elem gelmez raḳībüñ dürlü dürlü iftirāsından

59

1 — Ġam acısını lezzet-i dünyāya vermezin
Künc-ü belāyi kişver-i Dārāya vermezin

2 — Ḫūnābe-i cigerle geçen rūzigārumı
Bezm-i ṣafāda sāġar-ı ṣahbāya vermezin

3 — Yerler yüzünde naᶜlçe-vü- kebkebüñ izin
Göklerde mah-ı nevle süreyyāya vermezin

---

[4] ṣıfat-gibi Ün C : ʾālemin A

58 F Ün A C — Ü Üv M

[1] bezm-i : cām-ı A | berī' : ḫalāṣ A

[2] egnüme ṣalsañ : egnüñe geyseñ C

[3] Nola : Eger A

[5] gelmez : çekmez A

59 F Ün A M C — Ü Üv

[3] sözlerüm : sözleriñ M | aldı : oldu F Ün M C | nūr-u : nūru F A C

4 — Dil kişverinde beglik eder rınd-i ʿālemem
Tabl-u-ʿalemle başumı ġavġāya vermezin

5 — Ben ol Ḫayālīyem ki bu gün yār-ü-giryemi
Ḥūr-u behişt-ü-şādī-i ferdāya vermezin

60

1 — Demidür ol şeh-i ʿālī-cenāba yalvarayın
Ḥaḳīr zerre gibi āfitāba yalvarayın

2 — Ruḫuna eylemesün dīdei ḥabāb naẓar
Düşüb ayaġına cām-ı şarāba yalvarayın

3 — Yüzünde naʿlçesi naḳşın etmesün ẓāhir
Şu gibi yollara düşüb türāba yalvarsyın

4 — Zebān-ı ḥāl ile neydügüm eylesün taḳrīr
Yanub bu derdümi ʿūd-ü-rübāba yalvarayın

5 — Ḫayālī cismini mihrinde zerreler ḳılsun
Deminde bir şeh-i ʿālī cenāba yalvarayın

61

1 — Bezm-i yāra hūn-u ʿāşıḳdan şarāb eglenmesün
Şol oda yanmış cigerlerden kebāb eglenmesün

2 — Bir ḫaber ver ey gönül cān-ı ʿazīze sīnede
Yāre varsun eyleyüb ref'-i ḥicāb eglenmesün

3 — Pāre pāre eyledi ẕerrāt-ı ʿālem kendüyi
Aʿrż-ı dīdār eylesün ol āfitāb eglenmesün

4 — Bir güzer ḳılsun bize düşsün behişte nār-ı reşk
Dūzaḫ-i hecrinde çoḳ çekdük ʿazāb eglenmesün

5 — Ey Ḫayālī vardı bir zībā ġazel naẓm ehline
Her biri olsun buña ḥāżır-cevāb eğlenmesün

---

[4] ʿālemem : ʿālemin A : gibi Ün C
60 F Ün A M C -- Ü Üv
[1] Demidür : Demiş ki F Ün C | ʿālī: gerdün A
61 F Ün A M C — Ü Üv
[5] zībā: ġarrā M

62

1 — Egerçi ṣūretā ednādan ednā ḫāk-i rāhem ben
Ḥaḳīḳat ʿālemine nūr-u çeşm i mihr-ü-māhem ben

2 — Felek farḳına çıḳmaġa yolum var ey Mesīḥā-dem
Elifle dāġ ile baştan ayaġa ah ahem ben

3 — Külāhum güşesi ḫōrşīd-i ʿālem-tāba baş egmez
Biḥamdillâh ġulām-ı Āṣaf-ı encüm-sipāhem ben

4 — Güneş gibi beni altuna ġarḳ etseñ ḳabulüm yok
Ḳapuñda çün ḳuluñ oldum esīr-i pür-günāhem ben

5 — Ḳo yüzüm süreyin ey serv-i ser keş çekme dāmānuñ
Senüñçün āb-ü-ḫāki ihtiyār etmiş giyāhem ben

6 — Dili dönmez ne söyler Bīsütūna tīşe-i Ferhād
Cevābın vermedi deşt-i ġamuñ Mecnūn güvāhem ben

7 — Ḥayālī dāne-i ḫāl-i nigārumsuz ḳarārum yoḳ.
Maḥabbet ḫırmeninde yele varmış berg i kāhem ben

63

1 — Sensüz ey rūḥ-u revān ṣūret-i bīcānem ben
Ḳara toprak başuma ḫāk ile yeksānem ben

2 — Nice Ferhād ile Mecnūnları zencīre çeken
ʿAşḳ kişverlerinüñ māliki sulṭānem ben

3 — Ḫāke güstāḫ gibi başma ḳadem ey dervīş
Ayaġuñ altına baḳ mūr-u Süleymānem ben

---

62 F Ün A M C — Ü Üv

[3] Aşaf-ı: Ḫusrev-i A

[4] Bu beyit yalnız A C nushalarında vardır. A nushasında 2 inci mısraʿ şöyledir: Kapusunda ḳul olduġum esīr-i bir nigāhem ben

[5] etmiş: etdüm M

[6] Bīsütüna: Bīsütünda M C | vermedi: vermede F C

63 F Ün A C — Ü Üv M

[1] Sensüz ey rūḥ-u revān ṣūret-i: Senden ey ʿaşḳ cüdā ḳāleb-i A

[2] çeken: çeker C | Himmetüm ġāşiyesin çarḫ çeker düşunda Gör gedā kisveti içre nice sulṭānem ben Ün

[3] gibi: şıfaʾ A

4 — Baş açuḳ lāle çemende dedi sulṭān-ı güle
Ḳan bulaşmış ʿalem-i Şāh-ı Şehīdānem ben

5 — Ḫusrev-i mülk-ü suḫan oldu Ḫayālī gözüñ aç
Deme anuñ gibi bir ṣāḥib-i dīvānem ben

64

1 — Lezzet-i dermānı idrāk eylemez bī-derd olan
Bezm-i derdüñ cāmını nūş eylemez nā-merd olan

2 — Puḫte olmaz āteş-i dūzaḫla yüz bıñ māh-ü-sāl
Şol riyānuñ germ bāzārında zāhid serd olan

3 — ʿAşḳ-ı yār ile nola devrāna girsem ey faḳīh
Girdibād ile yoludur raḳṣ ederse gerd olan

4 — Hemcenāḥıdur bu gün ʿanḳā-yi ʿālī-himmetüñ
Kā'inātuñ āşiyān-ü-dānesinden ferd olan

5 — Verdi bu bāġuñ Ḫayālī reng-ü-rūyundan ḫaber
Şol ḫazān bergi gibi geh sebz-ü-gāhī zerd olan

65

1 — Şāf-dil rūşen-güher bī mekr-ü- bī-ālem bu gün
Ḳabżа-i Ḳudretde bir şemşīr-i ḳattālem bu gün

2 — İsm-ü-resminden cihānuñ fāriġ-ü-āsūde-ḥāl
Tekye-i Ḫaḳda tırāş olmuş bir abdālem bu gün

3 — Zīnet etdi cismümi ser-tā-bepā dāġ-ı siyāh
Şāhid-i ʿaşḳuñ ruḫ-u pür-tābına ḫālem bu gün

4 — Şāhbāzem evc-i istiġnāda pervāz eylerem
Ṣaydgāhından cihānuñ fāriġ-ül-bālem bu gün

5 — Ey Ḫayālī eşk-i ḫūnīnümle hemdemdür müdām
Anuñ içün bāde-i gül-renge meyyālem bu gün

[5] Ey Ḫayālī ne bilür cehl ile nādān beni - Bende-i Pādişeh-i ʿālem-i ʿirfānem ben Ün

64 F Ün Üv A M C — Ü

[1] dermānı : dünyāyi F Ün Üv M C

[3] nola : ne var Ün | yoludur : yeridür Ün

65 F Ün A C — Ü Üv M

[1] ṣāf : ṣāfī A

[2] cihānuñ : dü kevnüñ A

66

1 — Maḥabbet gülşeni būyun eger kim alabilmezsin
Bu yanıḳlarla ḫūnīn-dil nedendür lāle bilmezsin

2 — Ḥarīf-i nerd-i ʿaşḳ olmaḳ ne kāruñdur senüñ zāhid
Dil-ü-cān kuʿbeteynin çün elüñden ṣalabilmezsin

3 — Kime feryād edem ey meh elüñden kim feġān etsem
Sürūd-u bezm ṣanursın sen anı nāle bilmezsin

4 — Çün ey pervāne ʿāşıḳsın iraḳdan yan yaḳın gelme
Bu şemʿ-i meclis-ārāye ne verdüñ alabilmezsin

5 — Ḥayālī cevr ṣanursın raḳīb-i rū-siyāhından
Ne rengīn āl eder saña o çeşmi ala bilmezsin

67

1 — Maḥabbet cāmın ey zāhid elüñe alabilmezsin
Meger kim şīşe-i nāmūsu ṭaşa çalabilmezsin

2 — Gider tāc ile ḫırḳañ kim bunuñ gibi ḳaʰba yükle
Ḳabūl etmez seni baḥr-i maḥabbet dalabilmezsin

3 — Eger her şaʿşaʿa cirmüñde bir gūyā zebān olsa
Cemāl-i yāruñ ey gün sen ḳılıcın ṣalabilmezsin

4 — Çeküb zaḫmumdan almaḳ yol mudur peykānını yāruñ
Sen ey hemdem baña bilsem ne verdüñ alabilmezsin

5 — Ḥayālī gibi ger ʿāşıḳ saña daġ üstü bāġ olmaz
Melāmet ṭablını derbend-i ġamda çalabilmezsin

---

66 F Ün Üv A M C — Ü
[1] Maḥabbet : Melāmet A | eger kim : egerçi F Ün Üv C
[3] ey meh : billâh Üv
[4] yan yaḳın gelme : yāra yaḳılma M | yan yaḳıl nāra C
[5] cevr : ẓulm A
67 F Ün Üv A M C — Ü
[1] ṭaşa : yere A
[3] cirmüñde : cismüñde A
[4] bilsem : bilmem C
[5] olmaz : olsa C

68

1 — Gül ile lāle ḳanından göñül reng alabilmezsin
Ne gözler yaşıdur ṣaḥn-ı çemende jāle bilmezsin

2 — Ṣafā kesb eyleyen ᶜayn-ı viṣāle erdügin her şeb
Felekden gösterür saña meh ile hāle bilmezsin

3 — Maḥabbet baḥri kim dürr-ü şeb-efrūz ile memlūdur
Nehenginden edersin iḫtirāzı dalabilmezsin

4 — Tarīḳ-i Kaᶜbe-i taḥḳīḳa girdüm ṣanma ey zāhid
Seni Hinde revān etdi reh-i Bengāle bilmezsin

5 — Ḫayālī ᶜārdan ᶜārīdürür her reh-revān-ı ᶜaşḳ
Daḫi sen şīşe-i nāmūsu ṭaşa çalabilmezsin

69.

1 — Çöz kākül-ü mişgīnüñi ᶜanber ucuz olsun
Depret leb-i şīrīnüñi kim ḳana ṭuz olsun

2 — Bir cāna geçer nāvek-i müjgānuñi gönder
Meşhūr meṣeldür bu ki az olsun uz olsun

3 — Şol ṭaḳ ḳaşuñ yādına eyvān-ı vüeūdum
Āteşgede-i ᶜaşḳda bir nice köz olsun

4 — Āyīne gibi al elüñe bir naẓar eyle
Kim yüzüñe baḳmaġa senüñ aña yüz olsun

5 — İt gibi daladı beni kūyuñda raḳībüñ
Ey dōst Ḫudādan dilerem kim ḳuduz olsun

6 — Ey naẓm-ı Ḫayālī gibi rengīn söze ṭālib
Her maᶜnī-i ḫaşuñ meṣel-āmīz söz olsun

---

68 F Ün Üv A M C — Ü

[1] göñül : dilā A
[2] Felekden : Felekde Üv C
[4] Hinde : ḳande F C Sinde Üu | Bengāle : Mengāle M

69 F Ün A C — Ü Üv M

[5] Yalnız Ün nushasında

70

1 — Ölicek ḫākümi pāy-i següñ yer yer nişān etsün
Gül-ü bī-ḫārlarla reşk-i gülzār-ı cinān etsün

2 — O Mecnūnem ki sūzumdan felekde murġ olur biryān
Başum üzre semender murġu gelsün āşiyān etsün

3 — Ḥadīş-i şevḳi tefsīr edemez āyāt-ı ᶜaşḳı hem
Gerekse her perin bülbül teninde bir zebān etsün

4 — Eger ḫorşide bir ᶜāşıḳ dilerse nūr baḫş olmaḳ
Maḥabbet gülşeninde çihresin berg i ḫazān etsün

5 — Ser-i kūyuñda dil ebrū-yü-rūy ü-ḫālüñi görsün
Hilāl-ü mihr-ü-encümle zemīni āsumān etsün

6 — Nişāna kim murādı tīrini ergürmek isterse
İki büksün ecel destinde ḳaddin bir kemān etsün

7 — Ḥayālī cān verürse rāh-ı ᶜaşḳuñda benüm ᶜömrüm
Melekler çeşmine her üstüḫānın sürmedān etsün

71

1 — Her muḥarrem māh-ı nev doġsa şafaḳdan ya Ḥüseyn
Çeşmüme ḫūn-u ciger dökmek olubdur farż-ı ᶜayn

2 — Resm ederse saña ey göz nūru ḫumm-ü evliyā
Cedd-i aᶜlāñuñ nigīni naḳş-ı Şāh-ı ᶜĀlemeyn

3 — On iki ḳandīl-i nūrısız bu doḳuz ḳubbenüñ
Cedd-i pāküñdür veren dünyā-vü-dīne zīb-ü-zeyn

4 — Mihr andan her seḥer deryūze-i nūr eyleye
Ḫāk-i pāyuñla müşerref olsa farḳ-ı Ferḳadeyn

5 — Edeli ᶜaşḳuñla Sulṭānum Ḥayālī ittiḥād
Kendüye yeksān olubdur buᶜd-ü ḳurb-ü-vaṣl-ü-beyn

---

70 F Ün A — Ü Üv M C

[2] Yalnız A nushasında

[3] şevḳi : ᶜaşḳı F derdi A | tefsīr : taḳrīr F Ün | gerekse her : gerek her bir Ün

[4] Yalnız A nushasında

[7] Ḥayālī cān verürse rāh-ı ᶜaşḳuñda benüm ᶜömrüm : Ḥayālī olsa kūyuñda ḳażā meşşāṭası ey meh F

71 Ü (sonda muḳaṭṭaᶜāt kısmında) Ün A — F Üv M C

[2] Ü nushasında bu beyit eksikdir

72

1 — Sūzān firāḳı⌣ile oldu bu ciger biryān
Dil teşne yürek yanġın uñulmadı bu hicrān

2 — Fürḳatde küyündüm ben ḥasret beni yandurdı
Gel zārlıġum diñle iñletdi beni devrān

3 — Cān bir ḳıla döndü inceldi üzülmezse
Dergāhı- Ḥaḳa doġru ṭutdum bir ulu meydān

4 — Cānını fedā ḳılan kişî erişür Ḥaḳḳa
Ḥaḳ yoluna vardum (ben baş) oyandum aldum cān

5 — Evvelde Ḫayālī sen doġrulduñ idi Ḥḳḳa
Āḫır nefes olduḳda yardımcuñ ola Sübḥān

73

1 — Benem ol bezm-i maḥabbetdeki serḫoşlardan
Bezmde ḳırmızı gül rezmde ateşlerden

2 — Umaram kim olam ol ṭā'ifenüñ serdārı
Tāc-ı devlet çeker alur ser-i ser-keşlerden

3 — Zülf-ü dilber gibi sevdāyī-mizāc etme beni
Ala gözler ile baña o ḳara ḳaşlardan

4 — ʿAşḳ vādīleri ʿuryānlarına yār olalı
Geymege ʿār ederin cāme-i zer-keşlerden

5 — Ḳafdılar ʿāşıḳ-u-dīvāne belā küyunda
Bunu isterdi Ḫayālī de perī-veşlerden

74

1 — Ḫadeng-i ġamzeñe cişmüm nişān etdüm ne ḫākem ben
Olaldan dōstum şermende-i lûṭfuñ helākem ben

---

72 M — Ü F Ün Üv A C
[3] Eksik vardır.
[4] Parantez içindeki kelimeler tarafımızdan ilâve edilmiştir.
73 A — Ü F Ün Üv M C
74 A — Ü F Ün Üv M C

2 — Gönül murġun ḳaçurdum bir gözü şahin şikār etdi
Ḳafes gibi anuñçün tīġ-i ġamdan çāk çākem ben

3 — Beni ālāyişinden ʿālemüñ pāk etdi ey zāhid
Maḥabbet ḫāniḳāhında mürīd-i ʿāşḳ-ı pākem ben

4 — Gülüñ derdinden ey bülbül ne çekdüñ gerçi oy verdüñ
Ġamından dilberüñ senden hezārān derd-nākem ben

5 — Serīr-i ʿaşḳ yā Mecnūnuñ olsun yā benüm olsun
Ḫayālī ṣanmasun ʿālem ki merd-i iştirākem ben

75

1 — Dūr etdi ben ġubārı ser-i kūy-u yārdan
Kime şikāyet eyleyeyin rūzigārdan

2 — Ḳanlu yaşumla çihremi ḳılduñ şükūfezār
Er serv-i gül-ʿiẕār nem eksük bahārdan

3 — Ṣabr etmeyen belālaruña ʿaşḳuñ añmasun
Nūş etmesün şarābı ḳaçanlar ḫumārdan

4 — Ey gül nevā-yi bülbüle maġrūr olma kim
Yegdür bır ah ancılayın ṣad hezārdan

5 — Ḳaldı Ḫayālī tābiş-i ḫōrşīd-i cevrde
Ermezse çāre sāye-i Perverdigārdan

76

1 — Nice bir ola gönül ḫasta-i hicrān senden
Diler ey şāh-ı kerem derdine dermān senden

2 — Gözünün acı yaşın eylemiş ey dōst sebil
Kaʿbe şevḳ ile olub çāk-i girībān senden

3 — ʿAşḳ şemʿini yaḳub Mūsī yüzüñ nūrundan
Nār-ı sūzānı Ḫalīl etdi gülistān senden

4 — Çāhdan cāha erer mi‿idi benüm sulṭānum
Ger necāt istemese Yūsuf-u Kenʿān senden

---

75 A — Ü F Üa Üv M C
76 A — Ü F Üa Üv M C

5 — Māh-ı nev gibi Ḫayālīnüñ .... eksügi çoḳ
Eksügi çoḳ diler itmāmına iḥsān senden

77

1 — Çoḳdürür yanar çerāġuñ eneüm-ü eflākden
Āfitābum ẕerreñi lûṭf eyle ḳaldur ḫākden

2 — ᶜAşḳ Tūrudur tenüm sūz ile bir ah eylesem
Şuᶜleler peydā olur sīnemdeki her çākden

3 — Bāb-ı ᶜişretḫāne-i Cemşīde yazılmış bu kim
Bir ḳadeḥ mey yegdürür gencīne-i Ḍaḥḥākden

4 — Gönlümü ṣaḳlar bu bir ḳaç üstüḫānı cismümüñ
Āşiyānı bülbülün olur ḫas-ü-ḫāşākden

5 — ᶜAks-i dildārı kemāli—ile Ḫayālī görmedi
Gerçi kim āyīneler düzdü ḫıred idrākden

78

1 — Ben sāġar-ı belāñ ile bezmüñde serḫōşın
Her derdüñi ḳabūl edici bir belā-keşin

2 — Her şeb felekde mevclerüm ᶜaksidür şafaḳ
Gelme ṣaḳın keşāruma deryā-yi āteşin

3 — Ḳaddüm büküb kemān edeli cevr i rūzigār
Dest-i belāda ṣanma beni bīkeşākeşin

4 — Raḥmi ḳopar derūndan-u- muġber olur baña
Ṣaḥrāda girdibāda şu deñlü müşevveşin

5 — Ġayret Ḫayālī bezm-i belāda dedi baña
Nūş et beni ki bāde-i ṣāfī-vü- bī-ġaşin

---

[5] Bu beyitde sıfırlarla gösterilen yerde bir kelime eksiktir.

77 A — Ü F Ün Üv M C

78 A — Ü F Ün Üv M C

79

1 — Gönül ḳuşunu ḳaçurdum egerçi evvelden
Hele nişānını buldum başuñdaki telden

2 — Gözüñe nergis ... ṣōfī baḳmaḳdan
Bir eşhel ile ḫalāṣ olmaduḳ bir aḥvelden

3 — Ḳılıcı şöyle ḳuşatmış miyān-ı cānānı
Kesiciler gibi kim eksük olmaya belden

4 — Cemāl-i Yūsuf içün yaralandı ise eller
Benüm nigārum içün başlar gider elden

5 — Ḫayālī baḥr-i kelāmuñ olalı ġavvāṣı
Ḥabāb gibi nice dügmeler döker yelden

80

1 — Ḳaşuña baḳdum dedüm yegdür hilāl-i ʿīdden
ʿĀrıżuñ gördüm yudum el çeşme-i ḫōrşīdden

2 — Tā ki ḳılduñ şevḳuñ envārına müstaġraḳ beni
Ḥamdülillah fāriġ oldum bīm ile ümmīdden

3 — ʿAşḳuñuñ yolunda fānī etmeyenler kendüyi
Ḳaçdı ʿömr-ü sermedīden devlet-i cāvīdden

4 — Tālib-i dünyā-yi dūndan ehl-i dil ummaz vefā
Mīve ümmīd eylemez ʿāḳıl nihāl-i bīdden

5 — Çün Ḫayālī ḫāk-i rāhuñ kuḥl edindi çeşmine
Āfitāb-ı ṣubḥu seyrān eyledi temcīdden

---

79 A — Ü F Ün Üv M C

[2] Noktalarla gösterilen yerde «reşk» gibi okunabilen bir kelime vardır.

80 A — Ü F Ün Üv M C

Ḥarf-ül-Vāv

1

1 — ʿĀşıḳāne gönlünü aḳıtmasa⌣idi yāra şu
Olmaz idi vādī-i ʿaşḳa düşüb āvāre şu

2 — Kaʿbe-i kūyuñda ḳıldum gözlerüm yaşın sebīl
Teşne-diller çağrışub derken meded bir pāre şu

3 — Mā'il olma ser-keş ol maḥbūba istiġnā gerek
Serv baş egmez ayağın öpe ger yalvara şu

4 — Sāḳiyā bozsa ʿaceb mi ḫāne-i zühdü şarāb
Çün esāsından yıḳar erişse bir dīvāra şu

5 — Cānum alduñ ḳayd-ı ʿālemden ḫalāṣ etdüñ beni
Ḳanum içdi gözlerüñ verdüñ iki bīmāra şu

2

1 — Dikse ger çeşmi ḥabābın sen semen-ruḫsāra şu
Ḳanlu yaşum gibi boyansun ḳızıl ḳanlara şu

2 — Vādī-i ḥayretde zencīrin sürür divāne-vār
ʿĀşıḳ olmuşdur meger rūz-u ezel dīdāra şu

---

1 Ü F Ün A M C — Üv
[1] aḳıtmasa⌣idi : aḳıtmasa bir A | ʿaşḳa : ġamda C
[2] çağrışub : çağırub C
[3] öpe ger : ger öpe Ün A öpse ger M
[5] Bu beyit Ün ve M nushalarında yoktur.
2 Ü F Ün Üv A M C
[1] semen : ḳamer A
[2] dīvāne-vār : dīvāneдür A

3 — Tīrüñ alduñ ḳaldı peykānı dil-i mecrūḥda
Dōstum incinme kim derler uġurlar yara ṣu

4 — Ḳalbümi pāk eyledi ālāyişinden ᶜālemüñ
Nola ben dil-teşne dersem ᶜārıż-ı dildāra ṣu

5 — Öygünelden ḫaddüñe şemᶜüñ diline düşdü nār
Yardan uçurdular meyl etdigiçün yāra ṣu

6 — Hep senüñçündur leb-i cūnuñ bu deñlü nālişi
Ḳatı gönlüñden şikāyetler eder ṭaşlara ṣu

7 — Ol boyu servüñ Ḫayālī gözlemekden yolların
Lāle-i ṣaḥrālaruñ indi gözüne ḳara ṣu

3

1 — Çaġlayub aḳar benüm eşk-i revānum sū-be-sū
Olmaġa sen ᶜārıż-ı dildāra cānā ru-be-rū

2 — Bāda verdi cev-be-cev ahum vücūdum ḫırmenin
Dāne-i ḫālüñ ġami eşküm edelden cū-be-cū

3 — Hey ḳıyāmet ḥaşredek dükenmeye bu ḳīl-ü-ḳāl
Sīnede her bir ḳalem şerḥ etse zülfüñ mū-be mū

4 — Ey ṣaçı sünbül senüñ her ṣubh-dem bād-ı ṣabā
Züllüñüñ būyun arar menzil-be-menzil kū-be-kū

5 — Etdügüñ yüz ḳaralıġın yüzüñe urur ṣaḳın
Ey Ḫayālī olma ol mir'āt-ı ḥüsne rū-be-rū

4

ez eşᶜār-ı Gül-ü Ṣad Berk

1 — Aġyār ah edermiş ol gül-ᶜıẓāra ḳarşu
Olur ṣavuḳ havālar evvel bahāra ḳarşu

---

[6] Hep senüñçündür leb-i cūnuñ bu deñlü nālişi : āsiyāb almış ayaġın bende çekmiş bīgünāh Ün Üv C | eder : ḳılnr Ün

[7] Lāle-i saḥralaruñ indi : Lāle-i ṣaḥrānuñ inmişdür A

3 Ü F Ün Üv A M C

[1] dildāra : zibāya A

[4] menzil be menzil : gülşen be gülşen A

[5] ṣaḳın : senüñ Ün

4 Ü F Ün Üv A C — M

2 — Şāh-ı melāmetüm kim her āh-ı āteşinden
Çekdüm ḳılıc sipāh-ı nāmūs-u-ᶜāra ḳarşu

3 — Bu beyt-i rūḥ-baḫşı vird-i zebān edinmiş
Manṣūr gitdüginde şevḳ ile dāra ḳarşu

4 — Edüb Muḥīṭ-i aᶜẓam emvācın aşikārā
Tenler sefīnesini urur kenāra ḳarşu

5 — Irmaġlar Ḫayālī ṭaşlar alub dögündü
Seylāb-ı eşk-i çeşmüm aḳduḳda yāra ḳarşu

5

1 — Yaşum ol ᶜārıż-ı zībāya ḳarşu
Saᶜādet yıldızıdur aya ḳarşu

2 — Feġānumdan felekler raḳṣa girdi
Dönerler mevlevīler nāya ḳarşu

3 — Şaḳın aġyāra gösterme cemālüñ
Ḳoma āyīne nābīnāya ḳarşu

4 — Kimüñ ḥükmü geçer cisminde cāna
Ol iki ᶜanberīn ṭuġrāya ḳarşu

5 — Ḫayālī vaḳtidür sen gül-ᶜiẓāra
Bahār ebri gibi aġlaya ḳarşu

6

1 — Yolunda dilberüñ ḫāk ol ṭarīḳ-i bī bedeldür bu
Zer-i ḫāliş eder ḫāk i siyāhı bir ᶜameldür bu

2 — Baḳub eyvān-ı gerdūna taḥayyür baḥrine dalma
Binā yi ᶜaşḳa nisbet yer yüzünde bir temeldür bu

3 — Elüñ çekdüñse ᶜālem lezzetinden zevḳe sen erdüñ
Nice mūr-ü- mekes ayaġın almış bir ᶜaseldür bu

4 — Yine her dāġumuñ üstünde bir naᶜl eyledüm peydā
Gözü ḳanlu di'āverler çeker baş üzre teldür bu

5 — Ḫayālī naẓmınuñ her nüktesinden neş'e taḥṣīl et
Ḥaḳīḳat cāmı içre bāde-i bezm-i ezeldür bu

5 Ü A — Ün Üv M C
6 Ü F Ün Üv A C — M
[5] naẓmınuñ : şiᶜrinüñ A

7

1 — Ṣararmış çihremi ṣanmañ ki reng-i zaʿferāndur bu
Maḥabbet ʿāleminde dōstum faṣ-lı ḫazāndur bu

2 — Ḫas-ü- ḫāṣāke beñzer üstüḫānlarla gören cismüm
Dedi bir ʿandelībini uçurmuş āṣiyāndur bu

3 — Hilāli çarḫda gördüñ ne ṣanduñ ey müneccim sen
Ḥavādis oḳların atmaġa dünyāya kemāndur bu

4 — Görenler mıṣraʿ-ı ṣiʿrüm ʿaceb Mecnūn olur zīrā
ʿIẕār-ı Leylīde bir ṭurra-i ʿanber-feşāndur bu

5 — Nola ṭutsa Ḫayālī ʿâlemi tīġ-i zebāni ile
Suḫan meydānınuñ çāpük-süvārı pehlevāndur bu

8

1 — Baġrumuñ başları üstüne üşübdür ḳayġu
Sürḫ-serler eline ṣan ki sipāh etdi ġulū

2 — Vere mi tāc-ı Keye penbe-i dāġın ʿāṣıḳ
Be bu divāneligi hīç ede mi bir uṣlu

3 — ʿĀṣıḳ oldur ki ġam-ı yārdan olur ẕevḳi
Nitekim ṣād olnr görse ṭabībi ṣayru

4 — Cān verür ḫāke düşüb sözlerinüñ reşkinden
Çeşme-i Ḫıżruñ oluo ʿaynına ʿālem ḳarañu

5 — Ey Ḫayālı lebine ergüre ṣāyed seni yār
Kāş ki ḳılsa tenüñ çarḫ ı sitem-pīşe sebū

---

7 Ü F Ün Üv A M C
[1] çihremi: beñzümi F Ün C
[3] dünyāya: dünyāda Ü F Üv C
[4] ʿaceb Mecnūn olur zīrā: nola Mecnūu-u vaḳt olsa M | Görenler mıṣraʿ-ı ṣiʿrüm ʿaceb: Benüm her mıṣraʿ-ı ṣiʿrüm gören A
[5] Suḫan: Siḫir Ü F Ün
8 Ü F Ün Üv A C — M
[1] üstüne: üzre Ü Ün A
[3] olur: alur A C
[4] sözlerinüñ: sözlerümüñ F Üv A C gözlerümüñ Ü A | reşkinden: ẕevḳinden C | olur: olub F Üv C | ʿaynına: çeşmine Üv C gözüne A
[5] sitem: ḥelek Ü F Ün Üv C

9

1 — Naẓar eylerse baña Şāh-ı saʿādet pertev
Benden uyara çerāġın ḳoya mihrin meh-i nev

2 — Zāhidā ister iseñ cennet-ü- ḥavrā bulasın
Gel beru kūy-u ḫarābātda bir muġbeçe sev

3 — Çākdür gendümüñ ey dōst ḥasedden yüregi
Tā ġıdā etdi senüñ tevsenüñe kendüyi cev

4 — Ḳorḳarın ahum odundan yana ṭāvūs-u felek
Kül eder cismini pervāne ḳaçan bulsa ʿalev

5 — Geçmedi kūy-u maḥabbetde metāʿ-ı vaṣla
Gerçi kim verdi Hayālī iki dünyayi girev

10

1 — Iltifāt eylemedüm gerçi ki mihr-ü-meh-i nev
Tāc ı Pervīz ile ṣundu kemer-i Keyḫusrev

2 — Şol ḳadar eyledi pervāz dil-i murġ bülend
Gözüne dāne-i ḫardalca gelür ʿālem-i cev

3 — Cilvegāh ede deyu anı ḫayāl i Leylī
Merdüm-ü dīdesini eyledi Mecnūn ḳara ev

4 — Ol ḫarābātī-i ʿālī-naẓaram dehrde kim
Bir ḳadeḥ bādeye verdüm iki dünyāyi girev

5 — Ey Ḫayālī gele Āyīne-i Iskendere reşk
Naẓar eylerse baña Şāh-ı saʿādet-pertev

---

9 Ü A — F Ün Üv M C

[1] mihrin: mihri A

[2] Zāhidā ister iseñ cennet-ü- ḥavrā bulasın: Zāhidā eyler iseñ cennet-ü- ḥavrā hevesin A

[4] bulsa: görse A

10 Ü A — F Ün Üv M C

[2] dil-i murġ: (gönül murġu olması muhtemeldir)

Ḥarf-ül-Hā'

1

1 — Yaş dökdü gözlerüm baḳıcaḳ sīne dāġına
Ḫaylı çoḳ aḳçe düşdü erenler çerāġına

2 — Güşunu ṣagır eyledi şebnem ṣuyu gülüñ
Feryād-ı bülbül ermese ṭañ mı ḳulaġına

3 — Mecnūn neẓāre ḳılmaġ⌣içün ḳanlu yaşınuñ
Beñzetdi her ḥabābını Leylī otaġına

4 — Bir serv boylu muġbeçe meyḫānede bu gün
Aḳıtdı ḫalḳı ṣu gibi kendü ayaġına

5 — Rūy-u niġāra öygüneli gül Ḫayālīyā
Ṣu ḳoydu ebr gülşen-i bāġuñ ocaġına

2

1 — Ḫāl-i siyāhı bekçi⌣olalı ḥüsnü bāġına
Cān ḳuşlarını ṭaḳdı ḳara ṣaçı aġına

2 — Ṣol yār-ı gül-ʿizār ile yār olduġum benüm
Ṣular ḳoyulsun istemeyenler ocaġına

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[1] çoḳ: çoġ C
[2] ṣaġır: aġır Ün A M | ṣuyu gülüñ : gül-ü terüñ Ü M
[4] kendü: kendi Ün | Aḳıtdı ḫalḳı ṣu gibi kendü ayaġına: Aḳıtdı ḫalḳı ṣu gibi yine ḫalḳı ayaġına A
[5] baġüñ: dehrüñ | A M
2 Ü F Ün Üv A M C
[1] olalı: olub M

3 — Ah etdügümi düşman işitmiş demiş ki oḫ
Ḳurşunlar aḳa şalla raḳībüñ ḳulaġına
4 — Ṣol aerv-ḳadd-ü-sīm-tenüñ lebleri ⌣ aġzuma
Müy-u miyānı babamuñ oġlu ḳucaġına
5 — Ditrer Ḥayālī üstüñe dirdir benüm begüm
Cān döndü naʿne çūbuna yufḳa ovaġına

3

1 — Ṣanuram baḫsam gözü üzre nigāruñ ḳaşına
İki şehbāzuñ iki teldür ṭaḳılmış başına
2 — Bu ḳadar sengīn-dil iken mātem-i Ferhād içün
Bīsütūn geydi siyeh ḫārā içine ṭaşına
3 — Çeşm-i gevher-bāruma nisbet benüm Baḥr-i Muḥīṭ
Tıfldur ḫāk ile oynar şimdi girdi yaşına
4 — Her ne naḳşı kim vücūd eyvānına çekdi ḳażā
Ḥāme-i taḳdīre baḳ ṭaʿn eyleme naḳḳāşına
5 — Ey Ḥayālī ḳanlu başdur bādede her bir ḥabāb
Merd-i meydān olalı ġam leşkeri şavaşına

4

1 — Ben belā Ferhādıyam kūh-u ġam-ı dildārda
Şuʿle-i āhum başumda lāledür kühsārda
2 — Kākülü ueunda ol Yūsuf cemālüñ her beñi
Mıṣr-ı ḫüsn içinde ṣan kim bir ḥabeşdür dārda
3 — Sīne-i sūzānum içinde ḫayāl-i ḳadd-i yār
Āşiyān etmiş semenderdür derūn-u nārda

---

[3] şalla: inşā'allah raḳībüñ: ḥasūduñ M
[4] lebleri: laʿli M

3 Ü F Ün Üv A M C

[3] nisbet: göre Ün Üv C | Tıfldur: Ṭıfl idi Üv C | girdi: erdi C

4 Ü F. Ün Üv A M C

[3] içindi: içre bu Ün

4 — Ḥüsnü gülzārında ol servüñ dehānı güyiyā
Ġonca-i nev-rüstedür bitmiş miyān-ı ḫārda

5 — Ey Ḥayālī ol mehüñ dendānı vaṣfı ṣanasın
Bir dür-ü yek-dānedür bu naẓım-ı gevher-bārda

5

1 — Ṣoḥbet-i ehl-i selāmetden berī oldum yine
Bir melāmet şāhınuñ ḫāk-i deri oldum yine

2 — Taᶜnesi ṭaşına her bir nākesüñ ḳıymet ḳoyub
Ben bu bāzār-ı rižāda cevheri oldum yine

3 — Tīr-i pertābī gibi atdı beni bāzu-yu ᶜaşḳ
Ay-ü-gün menzillerinden ileri oldum yine

4 — Ṣaldı ᶜaksi baña eşkāl i rüsūm-u kāᵓınāt
Gözüñ aç Āyīne-i İskenderī oldum yine

5 — Ey Ḥayālī ġayrlar ṣaydından istinkāf edüb
Bīşe-i faḳr-ü-fenā şīr-i neri oldum yine

6

1 — Sūzum sirāyet etse Mecnūn-u nāmurāda
Ḳuşler kebāb ola‿idı başındaġi yuvāda

2 — Naṭᶜ ı zemīnde oldum ferzānesi cihānuñ
Ferzīn olur oyunda süre süre piyāde

3 — Ne‿idügini cihānuñ fehm et ḥabāb-ı meyden
Yazmış bu nükteyi Cem Cām-ı cihān-nümāda

---

[4] Ḥüsnü: Ḥaddi A
5 Ü F Ün Üv A M C
[1] Ṣoḥbet-i ehl-i selāmetden: Meclis-i ehl-i tekellüfden Ü F Ün Üv M C
[2] nākesüñ: bīḳesüñ Ü F Üv M C | rižāda: fenāda Üv M
[3] gibi: deyu A ay-ülgün: mihr-ü-meh A
[4] ᶜaksi: ᶜaksin Ü Ün A M | gözüñ aç: aç gözüñ Üv göz açub Ün
[5] ġayrılar: ġayrīlar F Üv A | fenā: ġınā Ü A C
6 Ü F Ün Üv A M C

4 — Zühhāda künc ü mescid mesken baña ḫarābāt
Taḳdīr böyle ḳılmış nem var benüm orada

5 — Bir yayını çekübdür ᶜaşḳuñ Ḫayālī ey meh
Kim oldu aña nisbet ḳavs-i ḳuzaḥ kepāde

7

1 — Ḳan aġladuñ görünce ben ᶜāşıḳı belāda
Ey çeşm-i ḫūn-feşānum olsun demüñ ziyāde

2 — Çeşmüñ kimi yıḳarsa çemege bende anı
Almış kemend eline gīsūlaruñ ḳafāda

3 — Gam gecesinde tenhā bīmār olub yaturken
Yanuma ġuṣṣa geldi bilişde āşināda

4 — Sen çeşmi şāhbāza ṣayd-ı ḥarem olam der
Yıllardürür ki uçar dil murġu bu havāda

5 — Göñlümde fikr-i zülfü başda havā-yi müjgān
Tūl-ü emel göñülde tīġ-i ecel ḳafada

6 — Teşbīh sāde vermez zīnet söze Ḫayālī
Rengīn edā gerekdür eşᶜār-ı dil-güşāda

8

1 — Ḫande⌣ile olalı leb-i cānān girih girih
Reşkinden oldu ġonca i ḫandān girih girih

2 — Ḳan yaşla döndü pençe-i mercāna kirpigüm
Ahum yeli⌣ile lücce-i ᶜUmmān girih girih

---

[4] ḳılmış: yazmış C
7 Ü F Ün Üv A M C
[2] Çeşmüñ kimi yıḳarsa : Çeşmüñ kime baḳarsa A
[3] Gam gecesinde : Künc-ü belāda Üv C Fürḳat şebinde A
[4] dil : eān C
[5] yalnız **A** nushasında
8 Ü F Ün Üv A M C
[1] Reşkinden : Eşkinden A

3 — Zencīrlerle zeyn midür yaḫōd oldu mu
Zülfüñ ġamı⌣ile ḫāṭır-ı rindān girih girih

4 — Ḳuşlar yuvası ṣanma ġam-ı rūzigārdan
Oldu derūn u serv-i gülistān girih girih

5 — Zülfüñ ḳılalı kelle-i ᶜuşşāḳ ile oyun
Şermende oldu kūy ile çevgān girih girih

6 — Bezm ehline ṣurāḥī gece dökdü derdini
Aḳdı gözünden ayaġına ḳan girih girih

7 — Bu şiᶜr-i pür-selāsete baḳsun Ḫayālī Şāh
Görmek dilerse āb-ı firāvān girih girih

9

1 — Āsitānuñda yüzüm ferş eyledüm ḫāk üstüne
Bir ḳadem baṣsañ yeridür çeşm-i nemnāk üstüne

2 — Vādī-i ḥayretde bitmiş lālelerdür gūyiyā
Yaḳduġum her dāġ bu sīnemdeki çāk üstüne

3 — Māh-ı nevdür ser-ᶜalem pervāzıdur anuñ şafaḳ
Bir livā-yi āh dikdüm bürcᶜü eflāk üstüne

4 — Yel gibi kūyuñda yelmek isterem her dem velī
Ḳorḳram toz ḳonduram ol dāmen-i pāk üstüne

5 — Laᶜl-i meygūnu firāḳından Ḫayālī olsa ḫāk
Dikesüz ol ḫākisāruñ dostlar tāk üstüne

10

1 — Dāġlar kim zeyn olubdur cism-i ṣad-çāk üstüne
Berg-i güllerdür ki düşmüş gūyiyā ḫāk üstüne

---

[4] Kan yaşla döndü pençe-i mercāna kirpigüm : Kanlu yaşumla pençe-i mercān kirpigüm Ün

[3] rindān : devrān Ü F Ün Üv C

[4] rūzigārdan : rūzigārda Ü E Üv

9 Ü F Ün Üv A M C

[2] dāġ bu : dāġlar Üv

[4] velī : şehā A

[5] olsa ḫāk : verse cān A

10 Ü F Ün Üv A M C

2 — Sīnem üzre görünen yer yer elifler şanmañuz
Sāye-i ḳaddi o servüñ düşdü ben ḫāk üstüne

3 — Her biri bir keştī-i girdāb-ı baḥr-i ġam geçer
Ḳaşlaruñ kim yer edübdür çeşm-i nemnāk üstüne

4 — Gelmese idi ṣalḥa-i ruḫsārına ḫaṭṭ-ı ġubār
Ḳonmaz idi gerd-i ġam mir'āt-ı idrāk üstüne

5 — Derd i fürkat bu Ḫayālīyi ki bīmār eyledi
Bir ḳadem başsan yeridür çeşm-i ġamnāk üstüne

11

1 — Ḳavm ı Leylī seng-i bīdād atdı Mecnūn üstüne
Ebr-i bārān ı vefā yaġdurdı hāmūn üstüne

2 — Her ṭarafdan ḳaşuña göz dikdi erbāb-ı naẓar
Ṣan ki aṣḥāb-ı ṣafā cemᶜ oldu Zünnūn üstüne

3 — Kevkeb-i baḫtumdur ahum āteşi ḳılmış siyāh
Ḫāl i mişgīn kim ḳoduñ ol ḫadd i gülgūn üstüne

4 — Deyr-i ᶜālem pür-ṣadādur erġanūn u āhdan
Ah eger ġam perde baġlarsa bu ḳānūn üstüne

5 — Ey Ḫayālī aldı dil mülkün ḳılıcıyile gözü
Rūm Şāhı geçdi ṣan taḫt ı Ferīdūn üstüne

12

1 — Şemᶜ gibi ṣanmañuz tenhā zebānum sūḫte
Āteş-i āhumla oldu ḫānumānum sūḫte

2 — Dūd-u āhum micmer-i eflāke zencīr eyledüm
Sīnem içre olalı dāġ ı nihānum sūḫte

---

[5] cism-i ġamnāk : cism-i derdnāk Ü F Üv M çeşm-i ġamnāk Ün cān-ı ġamnāk A

11 Ü F Ün Üv A M C

[1] ebr : çarḫ A

[2] aṣḥāb-ı : yārān-ı C | ṣafā ; vefā Ün

12 Ü F Ün Üv A M C

3 — Yanmaġı her gece benden ögrenür ey māh şemᶜ
Maᶜrifet taḥṣīl eder beklerse yanum sūḫte

4 — Lāledür ṣanma görünen sūziş-i Ferhāddan
Oldu kūh u-deşt ey serv-i revānum sūḫte

5 — Ṣanma ḳan rengin Ḫayālī oldu şevḳ-i yār ile
Nār ı dilden iki çeşm-i ḫūn-feşānum sūḫte

13

1 — Ġam yemeden öldük mey-i gül-reng içilse
Dervā-yi elem zevraḳ ı bāde ile geçilse

2 — Tevḥīdüñ edüb lāsını mıḳrāż-ı taᶜalluḳ
Endāmumuza cāme-i tecrīd biçilse

3 — Bir ᶜaşḳ eri olsa ġam ı Leylāya ḳoşub baş
Mecnūn gibi meydān-ı maḥabbetde seçilse

4 — Mānend-i ṣabā olsa dem i Pīr ṣafā-baḫş
Refᶜ etse ġubār-ı dili ḫōrşīd açılsa

5 — Ġam şāmı Ḫayālī veridür encüm-ü eflāk
Ahumla ḫazān bergi gibi yere ṣaçılsa

14

1 — Ede mi meyl ser-i zülfü dil-i pür-hevese
Bāl açub uça mı şehbāz şikār ı mekese

2 — Sensüz ey gül bu cihān gülşeni çeşmümde benüm
Beñzer ol baḫr kenārında olan ḫār-u ḫase

3 — Sen lebi ġonca edelden berü ben bülbülü zār
Tīr-i āhumla felek döndü müşebbek ḳafese

4 — Dili nālān başı ġavġāda ġam-ı Leylī ile
Beñzedürsem ola Mecnūnu bu yolda cerese

5 — Şöyle ḫāk oldu Ḫayālī ki bulunmaz gerdi
Çarḫ ġırbāl oluban ḫāk-i zemīni elese

---

[4] Lāledür : Lāleler Ün | Ferhāddan : Ferhādda Ü C
13 Ü F Ün Üv A M C
14 Ü F Ün Üv A M C
[2] olan : biten M | duran A
[3] berü ben bülbülü zār : beni bülbül gibi zār A
[4] ġavġāda : sevdāda Ün ġam-ı : dil-i C

15

1 — Baḳmasa sen dilber-i ʿālī-cenābuñ ʿaynına
Zerrece gelmezdi ʿālem āfitābuñ ʿaynına

2 — Yüzüñe baḳduġuña sāġarda ben ḳan yudarın
Bir naẓar ermez gözüñ gelmez ḥabābuñ ʿaynına

3 — Yüregümde bir nice başlu pıñarum var aḳar
İḫtiyācum yoḳ benüm yer yer türābuñ ʿaynına

4 — Köprü bünyād eylemiş ḳaşı ḫayāli Leylīnüñ
Vādī-i ḥayretde Mecnūn-u ḫarābuñ ʿaynına

5 — Cūy-u eşkümden felek dolābı gerdān olalı
Taʿne ṭaşın atdı çeşmüm āsiyābuñ ʿaynına

6 — Mestiyem şol bādenüñ kim curʿasından Cāmınuñ
Diñ gele Sīmurġa geldükde zübābuñ ʿaynına

7 — Ey Ḫayālī ʿāleme bir cürʿa dökdü cām-ı ʿaşḳ
Geldi ol meydeı hezārān şeyḫ-ü-şābuñ ʿaynına

16

1 — Oldu şikeste-ḫāṭır u-nā-şād āyīne
ʿĀks-i lebüñle ḳan yudalı dād āyīne

2 — Baḳmaġa gāhī ṣūret-i ḥāl-i belā-keşe
Etmiş İlāh ḳalbüñi pūlād āyīne

3 — Ḳılsa ṣafā naẓar saña āb-ı revān gıbi
Taşlarla dögünüb ede feryād āyīne

4 — Tā ki göıüne ol büt-ü şīrīn-liḳā deyu
Etmiş zebān-ı tīşeyi Ferhād āyīne

5 — Oldu Ḫayālī cilvegeh-i naḳş-ı her cemāl
Böyle düzer düzünce bir üstād āyīne

15 Ü F Ün Üv M C – A
16 Ü F Ün Uv A M C
[2] belā-keşe: gedālara A
[4] zebān-ı tīşeyi: zebānı tīşe-i Ü C

17

1 — Ey ṣanem şol ḫāl kim ḳonmuş bu ḫadd-i meh-veşe
Kāfir-i hindūdürür kim seede eyler āteşe

2 — Cānını ḳurbān ederdi uġrasa ʿāşıḳlaruñ
Ḫançerüñ gibi yalıñ yüzlü güzel pehlū-keşe

3 — Şām-ı ḥasretde benümçün az giryān olmaduñ
Göreyin ey merdüm-ü çeşmüm ilāhī çoḳ yaşa

4 — Baña eflāküñ doḳuz peymānesin bir yerden iç
Dolu içmek isteseñ ben ʿāşıḳ-ı deryā-keşe

5 — Devlet-i dünyāye meyl etmez Ḫayālī pāk-dil
Şāhbāz ı evc i istiġnā olan ḳonmaz leşe

18

1 — Mihr-ü-meh iki ışıḳdur tekye-i eflākde
Tekyenüñ ḳurbānlarıdur geşt edenler ḫākde

2 — Her zebāne āteş-i ġamdan zebān-ı ḥāl olub
Şerḥ eder sūz-u derūnum sīne i ṣad-çākde

3 — Şāhid-i maḳṣūd ḳılmaz pür heves dillerde cā
Şāhlar mesken edinmez meclis-i nā-pākde

4 — Her fenā ehline bir ser-rişte i maḳṣūd imiş
Mār-ı maġz-āşāmlar kim var imiş Ḍaḥḥākde

5 — Ey Ḫayālī ʿaşḳ bir yalıñ ışıḳ maḥbūbudur
Böyle görmüş bir kişi āyine-i idrākde

---

17 Ü F Ün Üv A M C
[4] isteseñ : dileseñ A
18 Ü F Ün Üv A M C
[2] olub: ile M
[3] cā: cāy A | mesken: menzil A | meclis-i: mesken-i A
[5] bir yalıñ ışık maḥbūbudur: yalıñ yüzlü bir maḥbūbdur F | yalıñ yüzlü bir maḥbūb imiş A | Böyle: Şöyle Ün Üv

19

1 — Yāra dedüm būse ver bayramlıḳ bayramda
Dedi kim bildüñ verilmez neyki bu ibrāmda

2 — Dil yüzüne meyl ederdi düşdü bend-i zülfüne
Kaʿbeye ʿazm eyledi ḳaldı dıyār ı Şāmda

3 — Naḳd-i cānı aña ben teslīm ḳılmazdum bugün
Görmeye‿idüm doġruluḳ ol serv-i sīm-endāmda

4 — Yār vaṣfın ey benüm dıvānum içre isteyen
Ḳāmeti şiʿri elifde vaṣf-ı zülfü lāmda

5 — Ey Ḥayālī baña derdi Ḥusrev-i mülk-ü suḫan
Şeyḫ Cāmī şiʿr i renginüm işitse Cāmda

20

1 — Ger hevādār olmasa ruḫsār-ı yāra mirveḥa
Yele vermezdi ḳarārın bir ḳarara mirveḥa

2 — Ehl-i demdür neſḫ-i Rūḥullahdan urur demi
Yādigār olsa ʿaceb mi rūzigāra mirveḥa

3 — Bir ayaġ üzre durub eyler duʿālar ermege
Dest-būs-u Ḥusrev-i Cem-ıḳtidāra mirveḥa

4 — Gördü çün ruḫsār-ı yārı çekdi dilden āh ı serd
Bir nefes yār olmadı nāmūs-u ʿāra mirveḥa

5 — Mihr-i ḥüsnü tābına yāruñ Ḥayālī yanmaġa
Vardı yüzün eline alub nigāra mirveḥa

---

19 Ü F Ün Üv A M C
[1] Dedi kim bildüñ: Dedi bildüñ kım A | neyki (neki) ne‿idi C
[2] ederdi : ederken A | bend-i : dām-ı A
[3] görmeye‿idüm : görmese‿idüm (mesmua)
[4] şiʿri : servi (yahut) sırrı Ün
[5] işitse : göre‿idi A
20 Ü F Ün Üv A M C
[5] yüzün eline : yüzünü ele A M

21

1 — Edüb ceſāyi pīşe meyl etme āh ü-zāra
Ey serv germe gögsüñ ikende rūzigāra

2 — Şerm edeli ruḫuñdan her gül çemende ḳıldı
Dendān-ı jāle ile kendüyi pāre pāre

3 — ᶜĀşıḳ belāya ḳāyil bülbül feġāna mā'il
Olmuş naṣīb ḫande her kebk-l kūhsāra

4 — Mūzeñde naᶜıçeñle kekeb degül görünen
Māh-ı nev ile düşdü ayaġuña sitāre

5 — Dergāh-ı Şehriyāra her gün gelür Ḫayālī
Rūm ellerine ister destūr vara vara

22

1 — Ruḫlaruñdan çekmez el bād ile eyler ᶜarbede
Görmedüm zülfüñ gibi ᶜālemde bir sevdā-zede

2 — Dāġ-ı dil yanar çerāġum derd-ü ġam köçeklerüm
Tekye-i miḥnetde oldum yine bir ᶜāşıḳ dede

3 — Cūrᶜa-i cāmum içen meydāñ-ı ḫaşre vara mest
Bir ayaġ ile elüm alursa pīr-i maykede

4 — Nāmemi ilten kebūterden gele būy-u kebāb
Āteş i dilden eger bir ḫarf yazsam kāġade

5 — Varlıġın yoḳluġa ṣatdı ise Ḫayālī ġam degül
Tek heman sen ṣaġ ol ey Şāh-ı cihānum dünyeda

---

21 Ü F Ün Üv A M C
[3] ḳāyil : ḳābil Ün C | mā'il : ḳāyil Üv A
[4] düşdü : düşmüş A
[5] Dergāh-ı Şehriyāra her gün gelür Ḫayālī : Yüzler sürer Ḫayālī her gün Ceнāb-ı Şāha A | Rūm: Uc A
22 Ü F Ün Üv A M C
[2] ġam köçeklerüm : ġamdur yedügüm M | miḥnetde: ḫayretde A
[5] ṣatdı ise: ṣatarsa Ün M C | Şāh-i cihānum: rūḥ-u-revānum Ün

23

1 — Gönlünü ḫurrem ṭutanlar lezzet-i dünyā ile
Beñzer ol eṭfāle kim şādān olur ḥelvā ile

2 — Bir ṣafā kesb eyledüm kūy-u ḫarābāt içre kim
Zāhid ol ẕevḳi düşünde görmedi esmā ile

3 — Gün gibi ṭuṭsañ cihānı terk edüb tecrīd ol
Mihr ol tecrīd içün hem-sāyedür ʿĪsā ile

4 — ʿĀşıḳ-ı dīvāne oldur ʿaşḳ bāzārında kim
Bu doḳuz mīnāyi ṣır bir seng-i istiġnā ile

5 — Ey Ḫayālī māder-i ʿaşḳuñ bugün ferzendiyem
Ümmehātından cihānuñ fārıġam ābā ile

24

1 — Daʿvī-i ʿaşḳ eylemek Mecnūna ben şeydā ile
Bir mekes daʿvā-yi pervāz etmedür ʿanḳā ile

2 — Şām-ı ḥasretde yüzün görsem zebānum lāl olur
Gerçi kim dīvāneler eyler tekellüm ay ile

3 — Sīne bir kūh-u belādur kim anı zeyn etdi ġam
Tāze tāze dāġlarla lāle-i ḥamrā ile

4 — Kimse Mecnūna reh-i ʿaşḳ içre hem-pā olmadı
Ben ayaḳdaş oldum ol peyk-i cihān-peymā ile

5 — Ey Ḫayālī Cām-ı Cem nüş et kim ʿayyār-ı felek
Ḳapdı Cemşīdüñ külāhın efser-i Dārā ile

---

23 Ü F Ün Üv A M C

[1] eṭfāle : nādāna Üv C | olur : ola Ün

24 Ü F Ün Ün A M C

[4] hem-pā : hem-tā Ü M C | yoldaş A

25

1 — Gözlerüm yaşı revān olmuş aḳar ṣaḥrālara
Güyiyā ırmaġlar derdin döker deryālara

2 — Ah elinden bir meh-i Leylī-ʿiẕrāruñ ah kim
Ṣaldı ben Mecnūnunu hecrinde vāveylālara

3 — Kendi göñlümdür firāḳında yerüm od eyleyen
Nāle-vü- feryādum uġratdı beni ġavġaālra

4 — Ḳāmetüm rā ḳaşlaruñ fikri ile oldu dāl-ı derd
Söylesem derdā ki uġratmaz beni o ralara

5 — Hem-cenāḥ etdi Ḫayālī şāhbāz ı himmetin
Ḳāf-ı istiġnāda pervāz eyleyen ʿanḳālara

26

1 — Bir ebed mülküne cānum hem civār etmek nice
Devletinden kā'inātuñ cümle ʿār etmek nice

2 — Müyelerle cismümi ʿaşḳ içre bir mū eyleyüb
Kākül-ü dildārda varub ḳarār etmek nice

3 — Baḥr-i sīmābīdeki murġān-ı zer peykerleri
Şāhbāz-ı himmetüm ṣalub şikār etmek nice

4 — Āsumānuñ bu doḳuz cām ı zümürrüd-fāmını
Bir aradan nūş edüb defʿ-i ḫumār etmek nice

5 — Çihresin ıg-i ḫazān etdi Ḫayālīnüñ felek
Sen bahār-ı ḥüsne anı bergüẕār etmek nice

---

25 Ü F Ün Üv A M C
[1] olmuş : o'ub C
[2] hecrinde : hicrāna C
[5] Hem-cenāḥ etdi : eyledi hem-ser A
26 Ü F Ün Üv A M C

27

1 — Baş ḳoşdu zülf ḫaṭṭ-ı ruḫ-u dilrübā ile
Kim gördü mūr hem-ser ola ejdehā ile

2 — Pehlūy-u natüvānum ile deşt-i ġamda cān
Bir mürdedür yatur ṣarılu būriyā ile

3 — Dār-ı cihānda yıldızı barışmaz ol mehüñ
Bencileyin sitāresi yoḳ mübtelā ile

4 — Olsa revāne zülfünü edüb bölük bölük
Ṣaf bağlar idi añа güzeller alay ile

5 — Ṣordum Ḫayālīyā mey-i lâʿlüñ bahāsını
Ol çeşmi mest dedi ṣatılmaz bahā ile

28

1 — Meyl eyledük cihānuñ egerçi ṣalāsına
Nūşuna nīşi degmedi balı belāsına

2 — Kūyundan ol mehüñ beni dūr eyledüñ deyu
Çarḫuñ yapışdı dūd-u feġānum yaḳasına

3 — Ādem behişti dāneye ṣatdı o ḫāle ben
Beñzerse böyle beñzese oġul atasına

4 — Āb-ı revāna baḳ ki göñülde ḳomaz ġubār
Kūyuñda ḳıl naẓar yaşumuñ mācerāsına

5 — Bādı semūmdur ṣuyu ḫūnābe-i ciger
Meyl etme ġam diyārınuñ āb-u-havāsına

6 — Göz merdümü Ḫayālī düşüb baḥr-ı eşküme
Girdāba düşdü çıḳmadı hergiz ḳarasına

---

27 Ü F Ün Üv A M C
[1] hem-ser : hem-dem Ün Üv C
[2] ṣarılu : ṣarılub Ün Üv A C
28 Ü F Ün Üv A M C
[1] ṣalāsına : ṣafāsına Ü A M belāsına F Üv ḳażāsına Ün
[2] feġānum : duḫānum Ün
[3] o ḫāle : ve ḫāle Ün | böyle : şöyle C | beñzese : beñzesün Ün A | oġul : oğlan A
[5] Yalnız Ün nushasında olub 4 üncü beytin yerine yazılmıştır
[6] düşüb : girüb Ün | eşküme : çeşmüme F | çıḳmadı: ermedi Üv

29

1 — Lebüñ ḫayāli gelelden bu çeşm-i pür-ḫūna
Dönübdürür gözümüñ canı cām-ı gülgūna

2 — Turunc-u ġabġabuñ ile bih-i zenaḫdānuñ
Gam ile çihremi döndürdü reng-i līmona

3 — Ḫamīde ḳaddüm ile çeng gibi zār oldum
Kim uydu bencileyin ᶜaşḳ içinde ḳanūna

4 — Duᶜā yerine kelām et ḥadīṯ-i Leylīden
Yoluñ düşerse varırsañ mezār-ı Mecnūna

5 — Ḫayālī naẓmına bed-gevher etmesün ṭaᶜnı
Şikest ergürimez ol bu dürr-ü meknūna

30

1 — Ol ṣanavber ḳad içün evden olub āvāre
Süreyüm bād-ı ṣabā gibi yüzüm kühsāra

2 — Çekse bir ḫānede naḳḳāş ᶜiẕārı naḳşın
Ura pervāne başın şemᶜ ṣanub dīvāra

3 — İḫtiyāṭ eyler idüm nār ı melāmetden ah
Düşeli āteş-i hicrāna ışındum nāra

4 — Dīde ḳan aġlar iken eylerem aġyāra niyāz
Ṣuya ġarḳ olsa kişi destini ṣunar māra

5 — Ḳaldı bī-çāre Ḫayālī aña bir çāre meded
Çāre senden yoġ ise neylesün ol bīçāre

---

29 Ü Ün Üv A M C — F

[4] düşerse varırsañ : düşüb varır iseñ M

30 Ü F Ün Üv A M C

[1] süreyüm : süreyin Ün A

[4] Dīde ḳan : Cözlerüm A | eylerem : eylerin Ü A M C | niyāz: nidā Üv C | Ṣuya ġarḳ olsa ḳişi : Ġarḳa i āb olan A

31

1 — ʿÂriża lāle sürüb Leylī-ṣıfat gülgüne
Döndü her cūy-u çemen silsile-i Mecnūna

2 — Naġme-i nāy-i ḥazīn etdi gelū-yu bülbül
Muṭribā çekme elem tār çeküb ḳānūna

3 — Ġonca Leylī gibi dil-teng olalı beñzedi ah
Eşk-i Mecnūn gibi her jāle dür-ü meknūna

4 — Gelae ger bī-direm-i eşk diyār-ı ʿaşḳa
Bunca emvāl ile müflis diyeler ḳārūna

5 — Mürşid-i ʿaşḳ düşüb oldu Ḫayālī maʿrūf
Mıṣr-ı ḥüsnüñde ḳaşuñ beñzeyeli Zünnūna

32

1 — Göñlüm ister yeñi başdan yine āvāre düşe
Yaḳalar çāk edüben dāmen-i kühsāra düşe

2 — Ḳul imiş bir boyu āzāde efendi sevdüm
Ḳorḳaram Yūsuf-u Mıṣrī gibi bāzāra düşe

3 — Ġamzesinden beni bir kimse ḫalāṣ eyleyimez
Ser-i zülfü meger ayaġına yalvara düşe

4 — Döndü şol bülbüle tenden varıcaḳ kūyuna dil
Ḳurtulub ḥabs-i ḳafesden vara gülzāra düşe

5 — Ey Ḫayālī ḳamu aḥvālüñi añ şāyed kim
Bu ġazel bir gün ola Şāh-ı cihān-dāra düşe

---

31 Ü F Ün Üv A M C
[5] ʿaşḳ : ʿaşḳa M | maʿrūf : maġrūr A
32 Ü F Ün Üv A M C
[1] Göñlüm : Göñül Ün M
[2] ḳorḳaram : ḳorḳarın A
[3] eyleyimez : eyleyümez A
[4] vara : güle «yahut» gele C

33

1 — Baş ḳoşdu sāye-veş bir iki yüzü ḳaraya
Hercāyī dendi gün gibi ol māh-pāreye

2 — Dil pāre olmuş idi ġamuñla bütün şınub
Ey ḳaşları kemān oḳuñ atıldı pāreye

3 — Peykānuñ üzre oldu dil-ü-cān ḳılıç biçaḳ
Ayırdı tīġuñ ikisini girdi araya

4 — Mecnūn benümle oynasa şaṭranc-i ᶜaşḳı ger
Ey şāh-ı ḥüsn ḳoymaz idüm hergiz araya

5 — Şır gönlünü Ḫayālīnüñ ol meh göñüllenüb
Güyā ki bir zücācı çalar seng-i ḫāreye

34

1 — Mā'il oldum bir lebi üstünde ḳaşı gelmişe
ᶜĀşıḳ oldum bir güzel tāze tırāşı gelmişe

2 — Ḫar-ı müjgānum ḫayālüñ dāmenin ṭutdu dedüm
Dedi kim söz söyler ol bize ulaşı gelmişe

3 — ᶜĀşıḳ-u-maᶜşūḳ birdür iki görür müddeᶜī
Nice bir taᶜlīm edem dünyāya şaşı gelmişe

4 — İçdi çün Manṣūr Enelḥaḳḳ bādesinden bir ayaġ
Nūş-u cān dedüm ol ayaġına başı gelmişe

5 — Yaşını ḳıldı Ḫayālī zülfüñe ᶜömrüm nisār
Raḥm ḳıl bu ᶜömr ser-ḥaddine yaşı gelmişe

---

33 Ü F Ün Üv A M C
[4] hergiz : anı A

34 Ü F Ün Üv A M C
[3] dünyāya : dünyāda Ü F Ün Üv M C
[5] Yaşını : Başını M | zülfüñe : pāyuña Ün

35

1 — Zeyn iken dāġ-ı ġamuñla naẓar etseñ tenüme
Cennetüñ ḥullesi reşk eyleye pīrāhenüme

2 — Ben o dihḳān-ı zemīn-i suḥanem dānem içün
Ḳondu murġān-ı ülī-ecniḥalar ḫırmenüme

3 — Bildiler var idüġin bende ṣafā-yi ḫāṭır
Geldi nūr isteyu ḫōrşīd ile meh revzenüme

4 — Her ne ṭıflı ki vücūda getüre māder-i ʿaşḳ
Baña ferzend edüb ol demde ṣalar dāmenüme

5 — Ey Ḫayālī gül-ü rengīnlerine reşk edüb
Ḫār-u ḫasler nola ṭaʿn eyler ise gülşenüme

36

1 — Yapdığında yazmış İbrāhīm-i Āẕer Kaʿbeye
Yap gönül varmaḳ dilerseñ ey birāder Kaʿbeye

2 — Ol güzel ḳaşın tıraş etse yüzünde vechi var
Ḳıble-i ʿuşşāḳdur miḥrāb neyler Kaʿbeye

3 — Yüzde ḫāli üzre olduġuna zülfü pīç-ü-tāb
Ṣanuram kim yüz sürer biñ başlu ejder Kaʿbeye

4 — Mātem edüb ḳara geydi Kaʿbe Zemzem acıdı
Çünkü ʿarż-ı iftirāḳ etdi Peyamber Kaʿbeye

5 — Şuʿle i āh ile ʿazm etdi Ḫayālī kūyuña
Nitekim sancaḳ çeker varduḳda begler Kaʿbeye

---

35 Ü F Ün Üv A M C
[2] ülī ecniḥalar : üli-l-ecniḥalar F
[3] isteyu : isteyi F
[4] getüre : getürür M
[5] edüb : edüben A M
36 Ü F Ün Üʌ A M C
[2] yüzünde : yüzünden A C
[5] çeker : çözer A

37

1 — Varduġumca kūyuña bu dīde-i nemnāk ile
Eşk-i ḫūnīnüm olub dīvāne oynar ḫāk ile

2 — Ay ile gün gece gündüz eşigüñe yüz sürer
Kūyuñu nola berāber der isem eflāk ile

3 — Hecr oḳu baġrumı deldükce ġamuñdur yedügüm
Kim ṭabībā mār zaḫmı delᶜ olur tiryāk ile

4 — Olma bīgāne gönül zülfü ṣalībinden ṣaḳın
Āşinālıḳ ister iseñ ol büt-ü çālāk ile

5 — Meclis-i meyden Ḫayālīyi yıġarsın zāhidā
Cennete girmek dilersin sen de bu idrāk ile

38

1 — Yaşum getürdi yanuma ol māh-pāreyi
Devr-i ḳamerde öger iseñ ög sitāreyi

2 — Ḳan aġlaya baña şühedā ḫaylı ger göre
Sīnemde ḫançerüñden ereu tāze yareyi

3 — Baḫr-ı fenā ġarīḳine tābūtu añmañuz
Deryānuñ āşināsı nider taḫta-pāreyi

4 — Acır beni bulunmadı gerçi ki Bīsütūn
Ferhād-ı mātemine geyer ḳara ḫāreyi

5 — Cismi ḳoyub Ḫayālī kim olursa rūḫa yar
Mevtinden öñ ḫayātına ol buldu çāreyi

---

38 Ü F Ün Ün A M C

[2] berāber der ısem : berāberdür desem A

[3] Hecr oḳu : Her oḳuñ A

[5] sen de : yaᶜnī A

38 Ü F Ün Üv M C — A

[4] Acır beni bulunmadı : Acır bulunmadı baña Ün

39

1 — Çün şitā faṣlında ṭuġyān eyler āb-ı Edrine
Ey gönül seylāb-ı meyle ol ḫarāb-ı Edrine

2 — Kārbān-ı ᶜişrete lāyıḳ mıdur Yūsuf-miṣāl
Çāh-ı ḫumda muntaẓır olmaḳ şarāb-ı Edrine

3 — İşidüb vaṣfın Stanbuluñ çemende ġoncası
Aġzı ṣuyun aḳıdur budur gülāb-ı Edrine

4 — Rūzigār ile Stanbula ġubārum erse ger
Eyler idüm cismümi yārān türāb-ı Edrine

5 — Her menār oldu Stanbuluñ teninde bir elif
Raḥm ḳılmaz mı Şeh-i gerdūn cenāb-ı Edrine

6 — Devr elinden çekdügüm cevri temāşā ḳıl deyu
Çaġırur ṣavt-ı ḫazīn ile dolāb-ı Edrine

7 — Biz Ḫayālī yār ile ᶜazm-ı Stanbūl eyledük
Baᶜd-ez-īn olsun selāmet şeyḫ ü-şāb-ı Edrine

40

1 — Pervāneler melāmet oduna girişmeye
Erbāb-ı ᶜaşḳ girmez ise añā pişmeye

2 — ᶜĀşıḳ denilmez añā ki efġānı her gece
Eflāk perde-dārı ile rāz açışmaya

3 — Ol ḥācīya ḥarām ola iḥrām-ı ᶜaşḳ kim
Evvel ḳademde Kaᶜbe-i vaṣla erişmeye

4 — Deryā-yi ḳudret içre göñüldür o māhī kim
Baḥr-i Muḥīṭı nūş ede ḳurṣaġı şişmeye

5 — Eṭfāl-i lā yezāl ile piştān-ı ḥikmeti
Şāhum geçer mi dem ki Ḫayālī emişmeye

---

39 Ü F Ün Üv A C — M
[2] olmaḳ : durmaḳ Üv C
40 Ü F Ün Üv A M C

41

ez eş'ar-ı Gül-ü Ṣad-Berk

1 — Gülşende dönüb ʿāşıḳ-ı bī-bāke benefşe
Dildāra baḳub secde eder ḫāke benefşe

2 — Miftāḥ ile bāb-ı çemenüñ ḳuflünü açub
Bezm etdi ṣaçar cürʿasın eflāke benefşe

3 — Terk et gülü ʿāşıḳ bañā yār ol deyu her dem
Urur çeñeyi bülbül-ü ġamnāke benefşe

4 — Dedüm ki gedāya yaraşur sīḥ-aer olmaḳ
Baş egdi sücūd etdi bu idrāke benefşe

5 — Billāhi Ḥayālī gibi Şāhum nice beñzer
Yelken ṭoruda bir yaḳası çāke benefşe

42

1 — ʿAṭṭār - ṣıfat geldi yine bāġa benefşe
ʿAnber ṣaçuñuñ būyunu almaġa benefşe

2 — Şekker lebüñe ḳonmaġa ey dōst mekes-vār
Bāl açdı yine bāġda uçmaġa benefşe

3 — Gördü çemen-i dehrde bir būy-u vefā yoḳ
Girdi olub abdāl iki yapraġa benefşe

4 — Gömgök delü ḳılmasa anı ḫaṭṭ-ı ġubāruñ
Mecnūn oluban düşmez idi daġa benefşe

5 — Olmasa Ḥayālī gibi gülşende dilāver
Başına ḳomazdı siyeh otaġa benefşe

---

41 Ü F Ün Üv A M C
[4] sücūd etdi : ḳulaḳ çekdi Ün
42 Ü F Ün Üv A C — M
[2] Şekker lebüñe ḳonmaġa ey dōst mekes-vār : Kand-i lebüñe ermege gülzār-ı ruḫuñda Üv | Şekker lebüñüñ būyuna ey dōst mekes-vār A
[3] bir : hīç Ün
[5] Başına : Başında Üv

43

1 — Açılmaz idi seyre gelüb bāġa beneſşe
Ger lāle ile başlamasa lāġa beneſşe

2 — Ḳand-i lebüñe ermege gülzār-ı ruḫuñda
Bāl açdı mekesler gibi uçmaġa beneſşe

3 — Güşunu ṣabā burmaḳ ile ḳapḳara etdi
Taᶜn edeli sīnemde siyeh dāġa beneſşe

4 — Ṣoḳdu beline dāmenini nergis-i meştüñ
Tāc-ı zerini bāġda ḳapmaġa beneſşe

5 — Dilberler ile ṣaḥn-ı gülistānda Ḫayālī
Ṣoḥbet demidür geldi çün ayaġa beneſşe

44

1 — Sāġar ṭarīḳ-ı ᶜişreti taᶜlım edüb güle
Ṣavt-ı ṣurāḥī naġmeler ögretdi bülbüle

2 — Devr içre bir ṣurāḥī gibi pür kerem ḳanı
Bezl ede ehl-i ᶜışrete varın güle güle

3 — Ṣanma yolunda gizlenür ikide bir güneş
Sevdā-yi zülf-ü yār ile girdi ḳara çula

4 — Yüzünde zülfünü görüb ah eylesem nola
Ḫōşdur ṭuluᶜ u mihrde āheng sünbüle

5 — Cān naḳdini Ḫayālīden almaġa şāh-ı ḥüsn
Verdi diyār-ı ḥüsnde bir bī-amān ḳula

---

43 Ü F Ün Üv C — A M
[2] Kand-i : Sükker Ü
44 Ü F Ün Üv A C — M
[2] devr : bezm Ün
[3] gizlenür ikide bir : ikide bir gizlenür A | zülf-ü : ḥüsn-ü Ü F Üv C
[4] Yüzünde zülfünü görüb : Gördükde yüzde zülfünü A | Ḫōşdur ṭuluᶜ-u mihrde: Ḫorşīd doġsa mihr eder Ü F Ün Üv C
[5] ḥüsn : ᶜaşḳ A

45

ez eş'ār ı Gül-ü Şad-Berk

1 — Rūy-u yār ile naẓar eden bu zülf-ü serkeşe
Beñzedür bir dūd-u mişgīn ẓāhir etmiş āteşe

2 — Ey gözüm erdüñ ḫayāl-i dilber ile devlete
Ol sa'ādetle müşerref devlet ile çoḳ yaşa

3 — Şanma berg i lāledür ḳıldı perīşān rūzigār
Cām ı 'ayşın çünkü Ferhāduñ felek çaldı ṭaşa

4 — Bir ḳalender - ḫānedür 'ālem deyu īmā eder
Gel naẓar ḳıl māh-ı nevde şol tırāş olmuş ḳaşa

5 — Ey Ḫayālī herkesüñ şānın bilen rūz u ezel
Bülbülü gülzāra ta'yin eylemiş zāġı leşe

46

1 — Dağlarca edeyin minneti Ferhāda yine
Vereyin ṭafl-ı dili şan'ate üstāda yine

2 — Vaḥşet - ābād-ı ġama añdurayın Mecnūnu
Getürüb ah ile vādīleri feryāda yine

3 — Rehne geldi der-i meyḫāneye alınmadı ḫayf
Bir ḳadeḥ bādeye yüz ḫırḳa vü seccāde yine

4 — Gird i bāda be n-dür ḥāl dedüm döndü dedi
Beni ḫāk etmiş iken verdi felek bāde yine

5 — Ḥarem-i vaḥdete ergürdü Ḫayālī yolunu
Zāhid i şehr daḫı lā ile illāda yine

---

45 Ü F Ün Üv A C — M
[1] yār ile : yār ilen Ün
[2] erdüñ : varduñ Ün
[4] olmuş : olan Ün
[5] bilen : bilüb Ü F Ün Üv C
46 Ü F Ün Üv A C — M
[4] etmiş iken : olmuş iken A

47

1 — Her naẓar eden ṣadaġında o māhuñ yayına
Dedi kim beñzer ḳaşı mānend ḳurbān ayına

2 — Şām ı ḥasretde şirār ı dūd u āhum baş çeküb
Ḳatdı encüm ḫaylınuñ alayını alayına

3 — Öldügümde āb-u-ḫāküm ḳısmet etdükde ḳażā
Umaram yaşum düşe ol serv-ḳaddüñ pāyına

4 — Kendü ᶜaşḳı ṣūretin Mecnūn temāşā ḳılmaġa
Ṣūret edüb ṭalᶜat-i Leylāyı ḳıldı āyīne

5 — Ey Ḫayālī baḳmadı yāhū deyenler ᶜāleme
Salṭanat āyīninüñ bir ḳuru hūy-u-hāyına

48

1 — Nice bir mest gece gün doġa maḫmūr eyle
Nice yıḳduñsa beni dil yine maᶜmūr eyle

2 — Baḳma ḫōrşīd eline ẕerre gibi ey şeydā
Kendü nūruñla beden ẓulmetini nūr eyle

3 — Başuña üşmege pervāne - ṣıfat ṭālibler
Yan yaḳıl şemᶜ gibi her nefesüñ nūr eyle

4 — Kemer-i himmeti baġlan belüñe yüz yere ur
Dāne-i ḫırmen-i tevḥīde özüñ mūr eyle

5 — Gece gündüz bunu der ḥaṭṭ-ı ᶜizāruñ yüzüñe
Ẓulmeti nūra degiş ᶜanberi kāfūr eyle

---

47 Ü F Ün Üv A M C
[2] dūd-u : ebr-i Ün Üv M | nār-ı Ü
[3] öldügümde : rūz-u maḥşer Ün | āb-ü-ḫāküm : ḫak-ü-ābum Üv C | umaram : umarın A
[4] ṭalᶜat-i : ḫılḳat-i A
[5] āyīninüñ : eyvānınuñ Üv
48 Ü F Ün Üv A M C
[1] yıḳduñsa beni dil yıḳduñ beni ey dil Ü A M
[2] yalnız A nushasında
[4] baġlan belüñe : belüñe ḳuşan Ün

6 — Naḳd-i cān nezrini ḳurbānuña uydur yola gir
Kerbelā-yi ġama gel sen daḫi ᶜaşūr eyle

7 — Cām ḳıl bāde-i tevḥīde Ḥayālī serüñi
Yā belā bezmine bir kāse-i ṭanbūr eyle

49

1 — Āyīne her güo ḳoyar dildārı tenhā ḳoynuna
Näz ile Yūsuf girür güyā Züleyḫā ḳoynuna

2 — Çıḳmadı yāruñ lebi fikri dıl-i aġyārdan
Aldı ol lâᶜli dirīġā seng-i ḫārā ḳoynuna

3 — Rāh-ı gülzār-ı vefāda cismini eden ġubār
Rūzigār ile girür bir verd-i raᶜnā ḳoynuna

4 — Dāmenine seng alub kühsār ceng etmek diler
Ḳoyduġu içün maḳdemüñ naḳşını ṣaḥrā ḳoynuna

5 — Nice göz yaşı Ḥayālī ᶜaşḳ içinde olıu maḥv
Girdiler ırmaġlar güyā ki deryā ḳoynuna

50

ez eşᶜar-ı Gül-ü Ṣad-Berk

1 — Yoluñ uġraraa bir gün ey ṣabā cānāna ᶜaşḳ eyle
Ki yaᶜnī bendesinden ol şeh-i ḫūbāna ᶜaşḳ eyle

2 — Melāmet kūyunuñ şūrīde-dil bir ḫāk-sārından
Saᶜādet taḫtına revnaḳ veren sulṭāna ᶜaşḳ eyle

3 — Cefā-yi rūzigāra ṣābir olsun görmege lûṭfu
Kerem lûṭf eyle var ol Yūsuf-u Kenᶜāna ᶜaşḳ eyle

---

[6] nezrini : ṣevrini M

[7] bāde-i: ḥaṣṣa i F ḥalḳa-i Ün ḫāne-i Üv | serüñi: serini: Ü F A M C

49 Ü F Ün Üv A M C

[2] yāruñ : yā Rab M

[5] ᶜaşḳ içinde oldu maḥv : oldu ᶜaşḳ içinde maḥv Üv

50 Ü Üv A C — F Ün M

[2] kūyunuñ şūrīde-dil bir ḫāk-sārından : mülkünüñ şūrīdesi bir ḫāk-i rāhından Üv C

[3] lûtf eyle var : eyle varub Üv

4 — Ol iki ġonca-i nev-rüste-i gülzār-ı ʿOṣmāna
Ol iki mihr-ü-māh-ı ʿālem-i ʿirfāna ʿaşḳ eyle

5 — Yürü dergāh-ı gerdūn-ḳadre var ṭoprağına yüz sür
Bulursañ ruḫṣatı Aġa-yi ʿālīşāna ʿaşḳ eyle

6 — Oḳusun şavtı Nevrūz-u ʿacem naḳş-ı Ṣafāhānda
Keremden Aḥmede billāhi dervīşāne ʿaşḳ eyle

7 — Maḳām-ı ḳurb-ü ʿizzetde buluşsañ İbn-i Ḳaysūna
Muṣavver rūḥdur ol ḥikmet-i Yūnāna ʿaşḳ eyle

8 — Güzīn-i ʿilm-i ṭıb olan ʿilācı eylesün Şāha
Yürü bizden şu bir merdūd olan şeyṭāna ʿaşḳ eyle

9 — Ḳelāmum Âb-ı Ḥayvānın demādem nūş-u cān etsün
Dil-ü-cāndan Ḳara Bali diyen ḥayvāna ʿaşḳ eyle

10 — Ḳoyun uġrusu ḳurda dürlü dürlü tilkilen bizden
Yürü ol şīr ṣavlet sīnesi ḳaplana ʿaşḳ eyle

11 — Eşigi itlerine var Ḫayālīden niyāz ergür
O dergāha bizümle yüz süren yārāna ʿaşḳ eyle

51

1 — Yürü var meykede bünyād ḳılub deyr eyle
Kendü māluñ ḳoma düşmanlaruña ḫayr eyle

2 — Gündüzün uyḫuya var ẓulmü edinme pīşe
Geceler bezm-i mey-i nābı bilā ġayr eyle

3 — Ḫāk-i Dārā ile bir ṭıfl edüb bāzī dedi
Devlet-i fānīye maġrūr olanı seyr eyle

4 — Yār ile ḫalvet-i ḫāṣ eylemege keşretde
Her nefesde yürü nehy-i ṣıfat-ı ġayr eyle

---

[4] ʿOṣmāna : ʿOṣmānī Üv
[5] ruḫṣatı : furṣatı Üv C
[6] naḳş-ı : naḳşın Ü C | naḳşı A
[7] ʿizzetde : ḫażretde Üv C
[8] olan : olub Üv
[11] niyāz : selām Uv C

5 — Düşme bu dām-ı ḥavādişde Ḫayālī bende
Kendüñi bāl-i tecerrüdle uçar ṭayr eyle

52

1 — Naḳş-ı ḥüsnüñle dili ey büt ü Çīn deyr eyle
Erġanūn oldu eliflerle tenüm seyr eyle

2 — Diler iseñ ḳapuña yüz süreler ḳible miṣāl
Kaʿbe-veş bendeler āzād ḳılub ḫayr eyle

3 — Dile seyr-i melekūt etdürigör Caʿfer-vār
Himmetüñ bālini ṭayyār ḳılub ṭayr eyle

4 — Nūş ḳıl ḫūn-u dili duymasun ammā cānuñ
Ḳılma ifşā bu ṣafā bezmini bī-ġayr eyle

5 — Kim dedi yāra ki āyīne edüb her güzeli
Kendi hüsnüñ yine her āyīnede seyr eyle

53

1 — Mecnūn gözü⌣ide Leylī ḫayāline cilvegāh
Ṣaḥrā-nişīn olanuñ olur ḫānesi siyāh

2 — Ahı ʿalemlerini çeküb beglik eylemiş
İḳlīm i ʿaşḳa olmuş imiş başḳa pādişāh

3 — Meyl etmez idi ʿāşıḳ-ı şūrīde-dil aña
Olmasa rūy u yārda ger cezbe-i İlāh

4 — Pervāne göz göre oda atmazdı kendüyi
Başında şemʿüñ olmasa nārencī şeb-külāh

5 — Şol dürr ü pāki buldu Ḫayālī ki⌣olubdürür
İki ḥabāb ḳudreti baḥrinde mihr-ü-māh

---

51 Ü A — F Ün Üv M C
52 Ü F Ün Üv A M C
53 Ü A — F Ün Üv M C
[1] gözü⌣idi : göründü Ü
[4] şem ʿüñ : nāruñ Ü
[5] ki⌣olubdürür : ki oldürür Ü

54

1 — Mey ayaġa binmiş gezer peymāneden peymāneye
Düşmüş lebüñ sevdāsına ḫumḫaneden ḫumḫāneye

2 — Mecnūn gibi oldum bugün ʿaşḳ içre ṣāḥib-silsile
Zencīr-i ġam mīrāṯ imiş dīvāneden dīvāneye

3 — Nūr-u cemālinden eger ol şemʿ bir pertev ṣala
Yüz şuʿle-i āteş düşe pervāneden pervāneye

4 — Gāh erġanūn evtārına rühbānı eyler perde-sāz
Geh naʿra-i yāhū ṣalar kāşāneden ḳāşāneye

5 — Pīr-i ḫarābātuñ sözü çıḳdı Ḥayālī gerçege
Vāʿiẓ gibi ṣalmaz beni efsāneden efsāneye

55

1 — Güşe-i faḳr dilā kişver-i Cemdür bilene
Tende dāġ-u-elifi ṭabl-u-ʿalemdür bilene

2 — Her gedā oldu ġınā kişverinüñ sulṭānı
ʿĀlemüñ varlıġı ḫayl-ü-ḫaşemdür bilene

3 — Nāle-i perr-i mekes nevbet-i şāhī mi degül
Begligin faḳr kilīminde ne ġamdur bilene

4 — Gülşenüñ ġoncası peykān-ı dem-ālūde imiş
Süseni bu çemenüñ tīġ-i sitemdür bilene

5 — İltifātuña taḥammül ne belādur ey dil
Yārdan cevr-ü-cefā lûṭf-u- keremdür bilene

54 Ü F Ün Üv A M C
[1] ḫumḫāneden ḫumḫāneye: meyḫāneden meyḫāneye A
[2] ġam: ʿaşḳ A
[3] bir pertev: pertevler Üv | şuʿle-i: ḫırmen-i M
[4] rühbānı: rühbānlar Üv
[5] gerçege: gerçi kim Üv C | Vāʿiẓ: Zāhid A
55 Ü F Ün A — Üv M C
[2] ġınā: fenā Ün

6 — Kerbelādan mı ḳalur küşteleri ile eşigüñ
Ol dem ey şūḫ-u cefā-pīşe bu demdür bilene

7 — Atmasun kimse Ḫayālī ḳuluña tīr-i cefā
Ol benüm Pādişehüm ṣayd-ı ḥaremdür bilene

56

1 — Ḳıldum sefer diyār-ı ġam-u-derd-ü- miḥnete
Başdum ḳadem bu deñlü elemle vilāyete

2 — Göz yaşı gibi bir nice dem acılıḳ çeküb
Geldüm hezār ḫūn-u ciger birle ṣūrete

3 — Müstaḥkem etdi ʿaşḳuñı her naʿli sīnemüñ
Ḳullāb oldu her biri gūyā maḥabbete

4 — Ter oldu gözlerüm göricek āb-ı ʿārıżuñ
Ġarḳ oldu ikisi bile deryā-yi raḥmete

5 — Tabʿ-ı Ḫayālī eyleyicek dürr-ü naẓm fāş
Daldı ṣadefler ol ġam ile baḥr-i fikrete

57

1 — Derd-ü-ġamdur yedügüm niʿmet-i dünyā yerine
Ḫūn-u dil nūş ederin bāde-i ḥamrā yerine

2 — Reşk edüb yaşuma kūyuñda nigārā nice bir
Cūylar ṭaşlar ile dögüne deryā yerine

3 — Leẕẕet-i zaḫm-ı muġaylān-ı ġamuñ ola ḥarām
Bilmez isem eşigüñ Kaʿbe-i ʿUlyā yerine

4 — Olımaz şāh-ı ḫarābāt gedā ṭutmazsa
Bir ṣınıḳ cāmını tāc-ı ser-i Dārā yerine

[6] Yalnız A nushasında
56 Ü A — F Ün Üv M C
[5] naẓm: naẓmı A
57 Ü F Ün Üv A M C
[1] Derd-ü- : Ḫān ı M

5 — Leylîye ḥüsn zekātını veren dilberler
Bağlamazlar beni Mecnūn gibi şeydā yerine

6 — Gördüler zāġ-ı raḳîbe o hüma oldu şikār
Ehl-i diller dediler düşmedi ḥayfā yerine

7 — Ermesün menzil-i maḳṣūda Ḥayālî ey māh
Kebkebüñ naḳşını görmezse Süreyyā yerine

58

1 — Bilürün derdini ṣafā yerine
Çekerin cevrini vefā yerine

2 — ʿĀşıḳ oldur ki sevdügi güzelüñ
Bile düşnāmını duʿā yerine

3 — Ḥāne i gönlüme ḫayāli girüb
Verdi ġam naḳdini kirā yerine

4 — ʿAşḳa ḳul ol ki şāhlar geçmez
Dōst kūyunda bir gedā yerine

5 — Acımazdı Ḥayālî öldüğüne
Lebüñi öpse ḳan-bahā yerine

59

1 — Çekdügüm yer yer elif bı cism-i pür-ḫūn üstüne
Tārlardur gūyīyā zeyn oldu ḳānūn üstüne

2 — Yazmadı naḳḳāş ben ṣūretde bir dīvāne nakş
Gerçi ḳuşlar ḳondurur yazmaḳda Mecnūn üstüne

3 — Āferīniş yaşuma ġarḳ oldu ehl-i āsumān
Māh-ı nevden köprü bünyād etdi gerdūn üstüne

4 — Sīm gibi pūte-i tecrīd içinde ḫāliş ol
Titreme tīz-āb-veş bir iki altun üstüne

[7] görmezse : bilmezse A
58 Ü A — F Ün Üv M C
59 Ü Ün A — F Üv M C
[1] yer yer : her bir Ün | zeyn : resm A
[2] yazmadı : yazamaz Ün A

5 — Ey Ḫayālī gökdeki māh-ı şafaḳdan fāriġuz
ᶜAks-i rūy-u yār düşsün cām-ı gülgūn üstüne

60

1 — Görmedi ḫūn-u dilüm yār eşigi ṭaşında
Ne bilür derdümi Ferhād ḳaya başında

2 — Çatsa iki ḳaşını al olur ᶜārıż-ı yār
Ḳan ṭutar ṣu yüzünü māhīler uġraşında

3 — Dāne edindi ülī-ecniḥalar bezmümüzüñ
Her ḥabābın göricek sāġar-ı ᶜayyāşında

4 — Ḥaḳḳuñ āşār-ı ᶜināyetleridür ey dervīş
Feyż kim ẓāhir olur Edhem-ü-Bektāşından

5 — Ger müyesser ola eşᶜār-ı Ḫayālī oḳumaḳ
Ḳılma taḳṣīr añā taḥsīn ile şāpāşında

61

1 — Dedüm dildāra bezm-i vuṣlata var ᶜahd ü-peymāna
Dedi kim kāse-i serden gerek ol bezme peymāne

2 — Göñül her derdüñe bir tāze dāġın āşikār eyler
Görür mü çoḳ kerīm-üş-şān olan bir nānı mihmāna

3 — Perīşān-ḥāṭır etme āfitāb ı ᶜālem-ārāyı
De el çeksün ᶜiẕāruñdan bu zülf-ü ᶜanber-efşāna

4 — Göñül vaṣfın işit benden ben ol nūr-u ḥaḳīrem kim
Süleymān bārigāhından ḫaber verdüm Süleymāna

5 — Ḫayālī rūḥ-u Saᶜdī yaraşurdı ᶜandelīb olsa
Diyār-ı Rūmda naẓmum gibi rengīn gülistāna

---

60 Ü F Ün Üv M C — A
[2] iki ; ḳara Ün C
[3] ülī-enciḥalar : ülī-l-ecniḥalar F
61 Ü A — F Ün Üv M C

62

1 — ᶜAceb mi verse serin çarḫ dūd-u āhumuza
Hilāl secde eder güşe-i külāhumuza

2 — Hezār genc-i Ferīdūn-u- tāc-ı İskender
Gedāya beẕl ederüz gelse şāh-rāhumuza

3 — Biz ol zemīn-i diyār-ı maḥabbetüz ki bizüm
Nemā veren gözümüz yaşıdur giyāhumuza

4 — Şu deñlü ḳaralanubdur oḳunmaya bir ḥarf
Naẓar ederse melek nāme-i siyāhumuza

5 — Biz ol yegāne-i dehr-ü- ferīd-i devrānuz
Ki lāyıḳ olmadı ḫōrşīd bir nigāhumuza

6 — Bülenddür bu ġazel çünkü naẓm-ı Pervīnden
Ḫayālī pāyesidür erse dest-i Şāhumuza

63

1 — Peykānuñ eyā ḳaşı kemānum dil içinde
Şan nāle-vü- efġāna zebāndur zil içinde

2 — ᶜĀşıḳları ḥaṭṭuñ gelicek sürme ḳapuñdan
ᶜAzl etme begüm bendeleri ḥāṣıl içinde

3 — Pervāne olub şemᶜ-i ruḫuñ can dolanurdu
Gördükde melek Ādemi āb-ü-gil içinde

4 — Deryā-yi maḥabbetde yürür māhī iken dil
Eşkāl daḫi ᶜunṣur idi sāḥil içinde

5 — Mihmān-ı zenaḫdānuñ idi cān-ı Ḫayālī
Hārūt ile çāhı yoġ iken Bābil içinde

---

62 Ü F Ün Üv A M C
[1] serin : yerin A
[5] bir nigāhumuza : bezmigāhumuza Üv Ün
63 Ü A — F Ün Üv M C

64

1 — Ġamze⌣ile ḳaşuñ başlamadan tīr-ü-kemāna
Merdümler idi iki gözüm añа nişāne

2 — Mecnūn-u belā-dīdeyi görmek heves etseñ
Ey Leylī - ḥırāmum beni gör gitme yaḅana

3 — Ḥalüñ ġamı ḫūn-u dil ara dīdelerümde
Yāḳuta heves hindī gibi kim gele kāna

4 — Dil çihre-i zerdüm göreli nāleyi kesdi
Bir bülbüle beñzer ki ere faṣl-ı ḫazāna

5 — İdrāk edemez meydeki keyfiyyeti ṣōfī
Bīgāne ḳaçan maḥrem olur rāz-ı nihāna

6 — Cismin elif-ü-naᶜl ile zeyn etdi Ḥayālī
Rāġıb göreli dilberini tīr-ü-kemāna

65

1 — Leṭāfet bāġına serv ol giriftār-ı ḫazān olma
Girüb ḳanına ᶜuşşāḳuñ nihāl-i erġavān olma

2 — Ḥicābı refᶜ edüb canān ile ben cāna cān oldum
Yürü yanumda ey sāye baña bār-ı girān olma

3 — İki devlet müheyyā ḳılsalar şānuñ görüb ey dil
Gedā-yi kūy-u cānān ol şeh-i ᶜālī-mekān olma

4 — Vücūduñ üzre her perr-i mekes bir sāyebān olsun
Ḳanāᶜat mülküne şāh ol gedā-ṭabᶜ-ı cihān olma

5 — Yürü bir naḳş-ı bī-rengüñ temāşāsında ḫayrān ol
Ḥayālī ᶜāşıḳ-ı reng-i ruḫ-u her dilsitān olma

---

64 Ü A — F Ün Üv M C

[6] A nushasında son beyit öyledir ;
Açdı⌣ise Ḥayālī dehenüñden suḫan öldür
Besdür anı öldürmege bir ẕerre bahāne

65 Ü F Ün Üv A C — M

[1] Leṭāfeı : Saᵓādet A

66

1 — Aġyār naẓar edemez ol ince miyāna
Bīgāne ḳaçan maḥrem olur rāz-ı nihāna

2 — Kaʿbe dil-i pāküñdür-ü- muḥrem añа tecrīd
Gel geç sefer-i bādiyeden gitme yabāna

3 — Seylāb-ı sirişk üstüne bir yar yıḳardı
Yār istese kühsārda Ferhād-ı yegāne

4 — Ol gülşen-i dehre yürü cūy eyle yaşuñ kim
Bir berg-i ḫazānı dege yüz genc-ü-ḫızāne

5 — Açdı ise Ḫayālī dehenüñden suḫan öldür
Beadür anı öldürmege bir zerre bahāne

67

1 — Sipihr reşk edeli ʿayş-ı ber-devāmumuza
Ḥased gözü ile baḳar āfitāb cāmumuza

2 — Bir ulu ḳapudan etdük cıhānı hīçe ḳabūl
ʿAceb muḥāsebeler verdük iltizāmumuza

3 — Şikār-bāz-ı cihānuz ki yoḳ ḫalāṣa mecāl
Düşerse Baḥr-i Muḥīṭüñ nehengi dāmumuza

4 — Ol āfitāb-ı sipihr-i saʿādetüz ki bizüm
Gelür her ay hilāl-i felek selāmumuza

5 — Yıḳar yaḳar iki dünyāyi bir sipāhuz biz
Ḫayālī ḳaṣd edemez kimse inhizāmumuza

---

66 Ü — F Ün Üv A M C

67 Ü F Ün Üv A M C

[2] ḳapudan : ḳapuda C

[5] inhizāmumuza ; inhidāmumuza A

68

1 — Eyleme cān verdügüm ʿayb ol büt-ü ṭannāzuma
Baḳmaduñsa ey refīḳ alnumda olan yazuma

2 — Derd-i yārı ṣaḳla ey dil şöyle kim cān bilmesün
Tā ki rāzum açmaya naẓmum gib ġammāzuma

3 — Bāde-i ʿaşḳı içüb derd ile ah etmekdeyem
Bezm-i ġamda zāhidā ṭaʿn etme sūz-u-sāzuma

4 — Bir ḫadeng-i cān ile iki cihānı ḳıldı ṣayd
Āferīnler bāzu-yu şūḫ-u şikār-endāzuma

5 — Ben Ḥayālī āşiyān-ı tende bir şehbāz iken
Ermedi ervāḥ-ı ḳudsīler benüm pervāzuma

69

1 — ʿĀrıżuñ vaṣf eyler iken gülşen içre gül güle
Şöyle keşret oldu kim söylerdi bülbül bülbüle

2 — Kākülüñden bāġda bilmen ne rāz açdı ṣabā
Yaşlanub ḳaldı ḳırılmış gibi sünbül sünbüle

3 — Ṣanuram genc üzre dolaşmış yaturlar mārlar
Gerdeninde her ḳaçan ṣarmaşsa kākül kāküle

4 — Bezm-i mey bir gülisitāndur anda sāḳī bāġ-bān
Cām-ı mey güldür ṣurāḥı serv bülbül bülbüle

5 — Şöyle naẓm etdi Ḥayālī vaṣf-ı rūy-u yārı kim
Diñlese anı feġānlar ede bülbül gül güle

---

68 Ü A — F Ün Üv M C
[2] naẓmuma : nabżuma A
[4] cān : nāz A
69 Ü Ün M — F Üv A C

70

1 — Gonca aġzına düşer mi jāleyi dendān ede
Her seḥer gülzārda ḳaṣd-ı leb-i ḫānān ede

2 — Serve yol mudur alub murġ āşiyānın başına
Kendüyi rāh-ı vefāda Ḳays ile aḳrān ede

3 — Uñmasun gül bitmesün bülbül eger ey lāle-ruḫ
ʿĀrıż-ü-zülfüñ ḳatında daʿvī-i rüchān ede

4 — Lāle lāyıḳ mı alub sevdā-yi ḫālüñ başına
Tīġ-i miḥnetle tenün hem çāk ede hem ḳan ede

5 — Öygenürse näleme bülbül Ḫayālī göreyin
Bāġ-bān anı ḳafes küncünde der-zındān ede

71

1 — Her ḥamīde-ḳāmetüñ derdini söyler gūşuna
Āferīn serḥalḳa-i ʿuşşāḳda mengūşuna

2 — Ḳanum iç dersem nigāruñ ġamze-i ḫūn-rīzine
Nergis-i bīmārınuñ ḥayfā ki girmez gūşuna

3 — Yüz niyāzın ʿāşıḳuñ bir näza eylerdüm ḳabūl
Seng-dillik ögreten deyrüñ büt-i ḫāmūşuna

4 — Yaḳasın çāk etdi Kaʿbe oldu her ḳandīli dāġ
Baḳdı bu vādīde ḳaldı sünbül-ü gül-pūşuna

5 — Sīne meydānın seräser dāġdan güy eyledüm
Ey Ḫayālī alalı çevgān-ı zülfün dūşuna

---

70 Ü F Ün Üv A M C
[1] jāleyi : jāleden Üv C
[2] ile : ilen M
[4] tenin : tenüm Ü Ün beni M | çāk ede : çāk edüb Üv
71 Ü A-F Ün Üv M C
[2] ḫūn- rīzine : pür-ḫūnuna Ü | girmez : gelmez A
[4] ḳandīli : ḳandīl Ü
[5] güy : germ Ü

72

1 — Daʿvī-i iḥyā eder lâʿl-i lebüñ ʿĪsā ile
Cünd-ü Firʿavn oldu ḫaṭṭuñ ceng eder Mūsā ile

2 — Baḥr-i Ḳulzüm yaşuma kendüyi nisbet etmesün
Ḳaṭre-i bārān ne mümkin dem ura deryā ile

3 — Bir naẓar Ḳāf-ı belā-yi ʿaşḳuñı seyr etmege
Hem-cenāḥ olub bugün uçduḳ biraz ʿanḳā ile

4 — Zülf-ü ʿanber-bāruña beñzetdi deryā kendüyi
Anı bildüm başa çıḳmaz bu ḳuru sevdā ile

5 — Kevkeb-i eşküm gibi düşdü Ḫayālī yerlere
Daʿvī-i ḥüsn eyledi mihr-i felek ol ay ile

73

1 — Acıdıcaḳ yaşum ol gül-çihre
Māhīler ḫançer üşürdü baḥre

2 — Ruḫuñ üstündeki bir ḫāl-i siyāh
Fıtne ṣalmaġa yeter yüz şehre

3 — İrgüren silsilesin Mecnūna
Ṣaldı zencīri ṣadāsın dehre

4 — Bunu der ḥāl dili ile deryā
Derd ile nāle eden her nehre

5 — Lāyıḳ olmazdı Ḫayālī lûṭfa
Ṣabr ḳılmaṣa hezārān ḳahra

---

72 Ü — F Üñ Üv A M C
73 Ü F Ün Üv A C — M
[2] ḫāl-i siyāh : noḳṭa-i ḫāl A
[4] eden : edüb C eder Ü A

74

1 — Yüzüme bir ḳadem baṣmaz benüm ol serv-i āzāde
Yolunda ḫāk olursam sāye-veş yüz yıl ben üftāde

2 — Unutduñ āşināyi baḥr-ı ġamda eylemezsin yād
Hemīşe meylüñ ey şūḫ-u cefā-pīşe senüñ yada

3 — Temāşā etmege mir'āt-ı ḥüsn-ü ʿālem-efrūzuñ
Ḥabābı çeşm edinmiş sāḳīyā gör sāġar-ı bāde

4 — Girüb ḳoltuġuna māten, ṭutar ben ḫasteye cānā
Gelüb ġam ḫāṭırum ṣorduḳca künc-ü miḥnet-ābāda

5 — Ḳaralar geydügi budur seräser seng-i ḫārānuñ
Ḥayālī saḫt olub mātem ṭutarlar ḥāl-i Ferhāda

75

1 — Gül saña ḳanda beñzer ey mihr-ü-māh-zāde
Sen nūr-u pāksin ol ḫāk i siyāh-zāde

2 — Sen ol nigārsın kim ḳor dergehüñde ʿārıż
Biñ mīr-i kişver ārā yüz şāh-ü-şāh-zāde

3 — Bu ḳaṭre ḳaṭre eşküm her gün yoluñda ġalṭān
Ḳapuñda dirlik ister gūyā sipāh-zāde

4 — Olsa nola şirārum ḫayl-ı nücūma sulṭān
Kimden doġubdur anlar bu dūd-u āh-zāde

5 — Çün kim Ḥayālī ey meh derdüñle hem-seferdür
Hīç iḥtiyāc çekmez ol merd-i rāhzāda

---

74 Ü Ün — F Üv A M C
75 Ü F Ün Üv A C — M
[4] bu dūd-u āh-zāde : bu ise āh-zāde Ü F Ün Üv A M dūd-u siyāh-zāde C
(Hiç bir yerde metinde yazdığımız şekle teṣadüf etmedik ise de doğrusunun o olduğuna kani'iz)

76

1 — Çarḫ abdāluñdur ey meh tende dāġ-efrūḫte
Mihr bir pür-şevḳ bendeñdür çerāġ-efrūḫte

2 — Nev-ʿarūs olduġunu güş etdi Mecnūn ḳıldı ah
ʿĀrżında oldu Leylīnüñ duvaġ efrūḫte

3 — Şanma rengīn lāleler ṣaḥrāyi gül-gūn eyledi
Āh-ı pür sūzumdan oldu bāġ u-rāġ efrūḫte

4 — Faḳr kūyu ṭopraġın zer-kār ḳaṣra vermedi
Ḥānümānın eyleyüb ehl-i ferāġ efrūḫte

5 — Nār-ı ʿaşḳa yanmaġa cānā Ḥayālī cān atar
Defʿine sūzuñ varur gerçi ki dāġ efrūḫte

77

1 — Sūzen ile dökeler sāḥile deryā tükene
Senden ey dīde ciger ḳanını umma tükene

2 — Sensin ol ḳıble-i maḳṣūḥ bulurlarsa seni
Ḳavm-ı Ḥacdan ṭaleb-i Kaʿbe-i ʿUlyā tükene

3 — Dil niyāz içre lebüñ añmasa beñzer aña kim
Bezme ḥālet gelicek lāde i ḥamrā tükene

4 — Himmetüm bāzı ile hīç ola mı hem-pervāz
Ey hümā sāye meger dāne-i ʿanḳā tükene

5 — Ger Ḥayālī yoġ ise var hezār āh-keşüñ
Bu çemende ola mı bülbül-ü gūyā tükene

---

76 Ü F Ün A — Üv M C
77 Ü F Ün Üv A C — M
[2] ol : ey F

78

1 — Sen şehüñ gerd-i rehin māh alub ayesine
Çarḫ eder gökde melā'ik yüzü pīrāyesine

2 — ʿAşḳ dīvānesiyem farḳdaki perlerümüñ
Nice Mecnūn gibi şehbāz gelür sāyesine

3 — Dem olur küy-u ḫarābātda bir dürd-keşüñ
Çarḫ-ı çārümde Mesīḥā eremez pāyesine

4 — Yaşumuñ cūyu ḫamūş oldu görüb deryāyi
Terk eder ṭıfl feġānı varıcaḳ dayesine

5 — Ṣabra bī-ṭākat olub ḳıydı Ḫayālī cāna
Döndü şol Ḫāceye kim el ura sermāyesine

79

1 — Dögünüb ṭaş ile Leylā demedi dayesine
Mātem-i Ḳaysda beñzetdi tenin sāyesine

2 — Şol göñül kim göricek zülfünü cān etdi fedā
Ermedi dārda Manṣūr anuñ pāyesine

3 — Naḳd-i cān ile ṣabādan ayaġuñ ṭopraġını
Almaġa ister idüm vermedi sermāyesine

4 — ʿAndelībüñ nice bir ḳanını gül şāhidinüñ
Dehr gülgüne ede ʿārıżı pīrāyesine

5 — Ey Ḫayālī ola mı ṣa'şaʿa engüştümisāl
Tutalum beñzedi ḫōrşīd eli ayesine

---

78 Ü F Ün Üv A C — M

[1] yüzü : ruḫu Üv
[4] feġānı : feġānın Ün
[5] ḳıydı : erdi Ü F Üv A C

79 Ü F Ün Üv A C — M

[5] engüştü : engüşt M C

80

1 — Gördüler ḥad yoḳ ḫadeng-i ġmzeñüñ peykānına
Sīnemi beñzetdiler ᶜuşşāk Ok Meydānına

2 — Derdüñi sīnemde cānumdan ᶜazīz ister göñül
İḫtirām etmek mürüvvetdür kişi mihmānına

3 — ᶜĀrıżuñ gösterme lûṭf et mihr ü-meh dedükleri
Āsumān iḳlīminüñ bir iki ser-gerdānına

4 — ᶜĀrıż-ı dil-dārdan sen reng ugurladuñ deyu
Jāleler ṣarıldı gülşende gülüñ dāmānına

5 — Ey ġazel bildür Ḫayālī naẓm içinde ne‿idügin
Varduġuñda ol saᶜādet taḫtınuñ Sulṭānına

81

1 — Ṣōfī ister sāġarı meclisde her ān öpmege
Vermez ol bīçāreye ḥayfā ki yārān öpmege

2 — Daᶜvī-i ḥüsn etdügi‿çün şemᶜüñ alub başını
Küy-u dilberde ṣabā ögretdi meydān öpmege

3 — Ḫāller görsem yüzünde ṣanuram pervāneler
Yandılar çün geldiler şemᶜ-i şebistān öpmege

4 — Lâᶜlüñ üzre ḫaṭṭ-ı miskīnüñ midür dedüm dedi
Mūrlardur geldiler Möhr-ü Süleymān öpmege

5 — Ey Ḫayālī çekdügüm her naᶜli ḳaşı yādına
İki ḳat oldu hilāl-i çarḫ-ı gerdān öpmege

---

80 Ü F Ün Üv A C — M

[4] ṣarıldı : yapışdı A

81 Ü F Ün Üv A C — M

[2] alub : aldı Üv

[4] üzre ḫaṭṭ-ī miskīnüñ midür: üstünde ḫaṭ-ı miskīn midür Üv C

82

1 — Hengām-ı seḥerde açılub bāġa benefşe
Eṭfāl i çemenle girişür lāġa benefşe

2 — Dāġ-ı siyehüm gördü melāmet ocaġıdur
Baş egdi mürīd oldu bu ocaġa benefşe

3 — Şerm etmese ḫaṭṭuñdan edüb aşaġa başın
Olmazdı berāber ḳara ṭopraġa benefşe

4 — Yād etme benümle bile yārı deyu durmuş
Ferhād gibi tīşe çeker daġa benefşe

5 — Şol ḳan olacaġuñ dirisidür bu Ḫayālī
Ṭutmazdı eli girmese ayaġa benefşe

83

1 — Elinde ahumuñ oldu bu çarḫ-ı dūn kāse
Nitekim eyleye hengāmede oyun kāse

2 — Viṣāli ḫānına Şīrīnüñ oldu ġam yemesün
Demi⌣ile dīde-i Ferhād lāle-gūn kāse

3 — Benüm şelāşe-i ġassāleden ġamum yunmaz
Seḥerden eylemesem nūş-u cān beş on kāse

4 — Bugün yaşumda ḫayāl i leb-i nigār gibi
Dolu⌣idi pīr-i ḫarābāt elinde dün kāse

5 — Ḫayālī devlet-i sermed serümde yer ede mi
Durur mu hiç ṭaʿām ile ser-nigūn kāse

---

82 Ü A — F Ün Üv M C
83 Ü F Ün Üv A M C
[1] nitekim : niteki M
[2] ḫānına : ḳūtuna C
[3] eylemesem : eylemişem F Ün Üv C
[4] Dolu⌣idi : pür idi M
[5] serümde : başumda Ün Üv durur mu : dura mı C

84

1 — Būm ᶜcār eyler iken ḳonmaġa vīrānemüze
Ol hümā hīç ola mı sāye ṣala ḫānemüze

2 — Mest olub būy-u meyinden ura dīvārına baş
Zāhid uġrarsa bizüm küçe-i meyḫānemüze

3 — Yüz ṣafā kesb ede şol jāle düşen lāle gibi
Nāsdan yaġsa melāmet ṭaşı dīvānemüze

4 — Bizüz ol ḫırmen-i tevḥīd ḳıdem bāġından
Ḳondu murġān-ı üli-l'-ecniḥalar dānemüze

5 — İtleri ile o mehüñ dem sürerüz küyunda
Ey Ḫayālī eregör meclis-i şāhānemüze

85

1 — İçmezem mey deyu ey ṣōfī yeter lāf eyle
Iḫtiyār elde midür sen de gel inṣāf eyle

2 — Göster ey pīr-i muġān naḳş-ı ruḫ-u yārı bana
Çeşmüme her ḳadeḥi āyīne-i ṣāf eyle

3 — Seyr ḳıl ḳabrümi ᶜuşşāḳuñ ile ben ölicek
Dōstum ḫākümi ser-menzil-i eşrāf eyle

4 — Kīse-i tende senüñçün götürür cān naḳdin
ᶜAşḳ ser-geştelerin ḫarca sür isrāf eyle

5 — Ey felek naḳş-ı ruḫ-u yārı Ḫayālī oḳusa
Zöhreyi māh ile ol meclise deffāf eyle

---

84 Ü F Ün Üv A C — M

|4| bāġından : bāğında C | ḳondu : geldi A

|5| sürerüz : sürevüz F C geçerüz Ün süregör Üv

85 Ü Ün A — F Üv M C

|4| tende : serle Ün | cān naḳdin : cānı beden Ün

86

1 — Āyīne ḥüsnüñe ḳul olsun ṣafāsı var ise
Şāne çeksün zülfüñüñ her ne cefāsı var ise

2 — ʿĀşıḳa olsun iki dünyā temennāsı ḥarām
Nice ʿālemler deger bir Muṣṭafāsı var ise

3 — Āsitīn-efşān semāʿ etmek ne ḫōşdur ʿāşıḳa
Gerdeninde Ḥaḳ rıżāsından ridāsı var ise

4 — Öygenür şekker lebüñe āyīne ruḫsāruña
Bī-edebdür ḳanda kim bir aşılası var ise

5 — Ey Ḥayālī bir uñulmaz derd bī-derd olmadur
Çāre yoḳ bu derde her derdüñ devāsı var ise

87

1 — Dem mi var ḳanlu yaşum çihreme yol eylemeye
Gün mü var leşker-i ġam cāna nüzūl eylemeye

2 — Yoḳ yerüm küy-u münācātda ḫavfum bu beni
Bu melāmetle ḫarābāt ḳabūl eylemeye

3 — Var mı bir ḳāleb-i maḥbūb-u melek-sīmā kim
Pertev-i ḥüsn-ü ezel aña ḥulūl eylemeye

4 — Āferīnler ola şol ʿāşıḳ-ı miḥnet-keşe kim
Başına üşe ġam-ı dehr melūl eylemeye

5 — Yārdan ḳaṭʿ-ı recā etme Ḥayālī zinhār
Saña bir cevr-ü-cefā var mı ki ol eylemeye

---

[1] her ne : biñ biñ A

[2] temennāsı : temāşāsı C

87 Ü Ün A — F Üv M C

88

1 — Mest i ʿaşḳ olanlara ʿarż eyleme peymāneyi
Baḥr içinde murġ-u ābīler ne bilsün dāneyi

2 — Ḫūn-u dil nūş etseñüz ʿaḳl ile olmañ āşinā
Meclis-i meyden sürüñ vaḥşet veren bīgāneyi

3 — Kākül-ü şemʿüñ yapışdi bī-nižā bir tārına
Āteş-i ġayret yaḳub maḥv eyledi pervāneyi

4 — Reʿ ḳılmış kendü üstünden ḥicāb-ı ẓulmetin
Mehbeṭ-i envārdur seyr eyle her vīrāneyi

5 — Dedüm uşlansun Ḫayālī çek saçuñ zencīrine
Dedi bu zencīre lāyıḳ görme her dīvāneyi

89

1 — Elüñden görmedük hiç bir belā mı ḳaldı ʿālemde
Ġamuñdan çekmedügüm bir cefā mı ḳaldı ʿālemde

2 — Belā bezminde ġam cāmın içüb mest-i ḫarāb olmak
Benüm ḳan olası göñlüm saña mı ḳaldı ʿālemde

3 — Dem olmaz kim vefāsuzlar cefāsın çekmezem yā Rabb
Vefāsuz dil-rübā sevmek baña mı ḳaldı ʿālemde

4 — Muḳallid oldu hep ʿālem cihān birbirine düşdü
Olur olamaz ṣafāsuzda ṣafā mı ḳaldı ʿālemde

5 — Ḫayālī ṭavḳ-ı zülfüñden perişān-ḥāl olub her dem
Başumdan geçmedük hiç bir belā mı ḳaldı ʿālemde

---

88 Ü F Ün Üv A C — M
[2] bigāneyi : sekrāneyi C
[4] ẓulmetin : ẓulmeti A
[5] uşlansun : aşılsun Üv C
89 Ün Ü F Üv A M C

90

1 — Bir muġ-beçeyi gördüm dilberligi çağında
Tāc-ı zeri başında ḫalḫāli ayağında

2 — İnsān-ü-perī gelmiş fermānına ḳul olmuş
Gūyā ki Süleymāndur ḥükmünde yasağında

3 — Görüb beni bezminde şundu dolu bir cāmı
İçdüm dolusun öpdüm ağzında dudağında

4 — Ol cām-ı ṣafā-baḫşı çün şevḳ ile nūş etdüm
Yatdum nice gün sarḫōş meyḫāne bucağında

5 — Ol muġ-beçenüñ mihri göñlünde Ḥayālīnüñ
Gūyā şeh-i encümdür eflāküñ otağında

91

1 — Varsa gözüm yaşı nola cānān ayağına
Şu vara geldi serv-i ḫırāmān ayağına

2 — Elden varub birisi de ayaġa binmedi
Sāfī ʿaceb ne ḳatdı ki yārān ayağına

3 — Bōstān-ı cāna gelmeyeli ḫaylı demdürür
Şu dökmelüdür ol gül-ü ḫandān ayağına

4 — Ḥaṭṭuñ gele görem deyü durdu şu deñlü kim
Ḳara şu indi ḫāmemüñ ey cān ayağına

5 — Ġamzeñ ḫayāli vardı dile şöyle ḫōş geçer
Ki ölür ise vermeye dermān ayağına

---

90 Ün — Ü F Üv A M C
91 Ün A — Ü F Üv M C
[2] Yalnız A nushasında.
[5] Yalnız A nushasında.

92

1 — Ey vilāyet kişverine şah olan sulṭān Dede
Ġuṣṣa-i dehri ferāmūş eyleyen ḫandān Dede

2 — Gülşen-i dehrüñ iki yapraġın edüb iḫtiyār
Bu gülistānda fenā būyun alan reyḥān Dede

3 — Ḫāk-i rāhı mefreş ü-ḫārāyi bālīn eyleyen
Aṭlas-ı gerdüne başın egmeyen ᶜuryān Dede

4 — Nice biñ kez ana ḳarnından görünc olub doġan
Ẓāhlr ehlinüñ uçurmasın bilen balban Dede

5 — Vāḳif-ı esrār-ı ḥikmetsin erenler cānı içün
Ey ġubārı çeşm-i cāna kuḥl olan ḫayrān Dede

93

1 — Ḥayret alur ᶜaḳlumı baḳsam gözüne ḳaşına
Ṣad-hezārān āferīn ol ṣūretüñ naḳḳāşına

2 — Meşhedi ṭaşını Mecnūnuñ... [*] ṣanmāñuz
Seng i miḥnetdür ki yaġdurdı zemāne başına

3 — Başumuñ üstünde şerḥ eyler zebān-ı ḥāl ile
Cevr ile cān verdügüm baḳsañ mezārum ṭaşına

4 — İşidüb benden rümūz-u ᶜaşḳı Ferhād etdi fāş
Sırrını olmaz imiş açmaḳ kişi yoldaşına

5 — Varını etdi Ḫayālī yār ayaġına nişār
Āferīn ṣad āferīn ol ṭabᶜ-ı gevher-pāşına

---

92 Ün — Ü F Üv A M C
93 M — Ü F Ün Üv A C
[*] okunmuyor

94

1 — Her kim ererse zülf ile bu serv-i ḳāmete
ᶜÖmr-ü dırāz ile irişür ol ḳıyāmete

2 — Şerḥ ede dāġ-ı sīnemi süsen zebān olub
Ol lāle-ḫad gelürse mezārum ziyārete

3 — Uc elinüñ dil āveridür cānuñ-u serüñ
Geldi dil almaya şanasın bu vilāyete

4 — Dil-ḫastedür ġamuñla senüñ ey ḳaşı kemān
Peykānuñ aña gönder e lûṭf et ᶜiyādete

5 — Çıḳsa Ḫayālī yeridür ahum feleklere
Bir gün muḳārin olmadum ol māh-ṭalᶜate

94 M — Ü F Ün Üv A C

Ḥarf-ül-yā'

1

1 — ᶜAşḳ odu sīneme uralı derd dāġını
Yaḳdum zemānede yine Mecnūn çerāġını

2 — Ol şemᶜ-i ḥüsne sūz-u dilüm rūşen olmadı
Ġamdan eritdi yüregümüñ gerçi vaġını

3 — Ben ᶜandelībini eli üstünde ṭutmadı
Gör nice bī vefā olur ol gül budaġını

4 — Her cānibinde gördü ki başlu pınarı var
Gönlümde ḳurdu şāh-ı maḥabbet otaġını

5 — Başı ayaġı oldu belürsüz Ḥayālīnüñ
Nūş edeli şarāb-ı maḥabbet ayaġını

2

1 — Kim ki görmek istese güllerle cennet bāġını
ᶜĀşıḳuñ gögsünde görsün tāze tāze dāġını

2 — Mürşid-i rāh-ı fenāya olmaz rūşen delīl
Şemᶜ gibi kim eritmezse yüregi yaġını

3 — Tāze tāze daġ ile zeyn etdi sīnem şāh-ı ᶜaşḳ
Al otaġı ile ordu etdi ġam yaylaġını

4 — Berḳ-ı āhum āsumāna şöyle ḥayret verdi kim
Dişledi dendān-ı pervīn māh-ı nev barmaġını

5 — Bāde-i ḳattāldür yārān Ḥayālī ṣaḳınuñ
Devr içinde çekmesün kimse anuñ ayaġını

---

1 Ü F Ün Üv M C — A
3 Ü F Ün Üv A M C
[3] Al otaġı ile ordu etdi ġam: Ordu etdi al otaġı—ile ġamuñ Üv
[4] Berḳ-i āhum āsumāna şöyle ḥayret verdi kim : Berḳ-i āhumdan sipihre şöyle ḥayret geldi kim A
[5] çekmesün : çekmedi A

3

1 — Bendeñ ebed ḳuluñam ezel bilürem seni
İnkārı ḳo efendi güzel bilürem seni

2 — Ey ʿaşḳ-ı dōst cān-ü-göñül sensüz olmasun
Ey derd-i yār cāna bedel bilürem seni

3 — Başmaḳ ṭarīḳ-i ʿaşḳa ḳadem eksügüñ degül
Şōfī bu yolda ḳatı kehel bilürem seni

4 — Vīrāne-i vücūduma ey genc-i ʿaşḳ-ı dōst
Gel gel ki bu mekāna maḥal bilürem seni

5 — Ben ey Ḫayālī çarḫ-ı felek pençesin burar
Bāzū-yu kā'inātda el bilürem seni

4

1 — Şeb-i hecrüñde yitürsem eger ey māh yolu
Şuʿle-i āteş-i sīnemle bulur ah yolu

2 — Bir siyeh dāġ gerek sīnede her bir elife
Bī-ʿalāmet ne revādur ki ola şāh yolu

3 — Ḫāniḳāha reh-i zerḳ ile ḳo gitsün ṣōfī
Kūçe-i mey-kededür ʿārif-i āgāh yolu

4 — ʿAşḳ vādīlerinüñ ḫūn-u cigerdür ābı
Zād-ı ġamla alınur bu yuca dergāh yolu

5 — Ḫāk-i meydān-ı vefā etdi Ḫayālī tenini
Bir ḳadem baş yüzüne yañıla geh gāh yolu

---

3 Ü F Ün Üv A M C
[1] ḳulnñam : ḳulam ki A | bilürem : bilürin A
4 Ü F Ün Üv A M Ç
[1] eger : nola M | māh : şāh A | sīnemle : āhumla A
[3] reh-i zerḳ ile : ruḫ-u zerd ile F C | Kūçe-i : Gerçi ki C
[4] ʿAşḳ vādīlerinüñ : Gam beyābānlarınuñ A
[5] vefā : fenā Ün | yüzüne : yüzüme C

5

1 — Yār olaldan raḫş ı ḫüsn ile cihānuñ yügrügü
Eşk-ü- āhumdur zemīn-ü- āsumānuñ yügrügü

2 — Dil ṭaşur dil-dār kūyundan cefā nāveklerin
Oḳ götürmek ʿādetidür peyk olanuñ yügrügü

3 — Pertev-i ḫōrşīdi geçdüm ṭabʿ-ı pür-envār ile
Lā-cerem bir şaḫṣ olūr her bir zemānuñ yügrügü

4 — Lā-mekān seyrinde ʿanḳā ile olur hem-cenāḥ
Bāl-i himmetle şol anadan doġanuñ yügrügü

5 — Şāhbāzuñdur Ḫayālīnüñ ele al göñlünü
Beñzemez aña hezārān āşiyānuñ yügrügü

6

1 — Gelse söz meydānına cānā cihānuñ yügrügü
Olmaya ṭabʿum semendi gibi anuñ yügrügü

2 — Gördü Sīmurġu şikār etdüm dedi Rūḥ-ül-Emīn
Āferīn ey şāhbāz-ı lā-mekānuñ yügrügü

3 — Şaḳla derd içre dili murġ-u ser-i Meenūn gibi
Başlar üzre yer ider ol āşiyānuñ yügrügü

4 — Ḳatı göñlüñden senüñ derdin döküb deryālara
Nāle-vü- feryād eder āb-ı revānuñ yügrügü

5 — Çeşmi üstünde Ḫayālī gördüm ebrūsun dedüm
Tel götürür ucda her bir pehlevānuñ yügrügü

---

5 Ü F Ün Üv A M C

[2] Dil ṭaşur dildār kūyundan | Frgürür dil kūy-u dilberden A ! kūyundan : kūyunda F

[3] şaḫṣ olur : şaḫṣdur Ün

[4] şol anadan : doġr imiş Üv

6 Ü F Ün Üv A M C

[2] Sīmurġu ; Sīmurġ F M

[5] Çeşmi üstünde Ḫayālī gördüm ebrūsun dedüm - Tel gütürür ucda her bir pehlevānuñ yügrügü ; Çeşmi üzre görsem ebrūsun Ḫayālī şanuram - Tel şoḳunmuş başına bir pehlevānuñ yügrügü A

7

1 — Ġamuñla ayaġa düşdüm şarāb-ı nāb gibi
ᶜAceb mi ger çıḳa bağrumda baş ḥabāb gibi

2 — ᶜİnān-ı ᶜaḳluñı verme bu nefs-i dūn eline
Ayaġın alma ṣaḳın kimsenüñ rikāb gibi

3 — Dilerseñ olmaġa şehbāz-ı ᶜālem-i Melekūt
Uçurma ḳara ḫaber seyr edüb ġurāb gibi

4 — Yüzüñ ṣuyunu felek yere dökmesün ḥaẕer et
Bu şīşelerde anı ḳıl nihān gülāb gibi

5 — Ḫayālī başladı rengīn fesāne söylemege
Cihān aña görünelden ḥayāl-i ḫāb gibi

8

1 — Eylemiş ḫaṭṭ lâᶜl-i cānānı
Ehl-i şevḳa şarāb-ı reyḥānī

2 — Yüzü mir'ātına baḳan gördü
Cism içinde ṣūret-i cānı

3 — Seyr edicek ᶜiẕār-ı yārı felek
Yerlere çaldı mihr-i raḫşānı

4 — Boynu bağlu esīr olub geldi
Lebi devrinde lâᶜl-i rümmānī

5 — Ruḫ-u-zülfü Ḫayālīnüñ oldu
Biri dīni birisi īmānı

---

7 Ü F Ün Üv M C — A
[1] ger : ki M | çıḳa : çıḳa bu Üv
[3] ḫaber seyr edüb : ḫaberler ṣaḳın Üv
8 Ü F Ün A M C — Üv
[1] şevḳa : ᶜaşḳa M
[5] Ruḫ-u-zülfü : Ruḫ-u-zülfüñ A

9

1 — Ḳıldı mātem-zede ḫaṭṭ-ı ruḫ-u gül-fām beni
Öldürür ḳara ḫaberlerle bu peyġām beni

2 — ᶜAşḳ şehbāzını ṣayd etmez idi dest-i ḳaża
Ten-i pür-dāġum ile eylemese dām beni

3 — Revnaḳ-ı kūy-u ḫarābāt benem ben ölicek
Ḳan yudub acıyub aġlarsa nola cām beni

4 — Āteş-i ᶜaşḳ ile ḫākister olubdur ten-i zār
Geçirür ince elekden daḫi her ḫām beni

5 — Ey Ḥayālī ger edem cānı fedā ol ḫāle
Tācına noḳṭa eder Mürşid-i Bisṭām beni

10

1 — Ol meh bizümle eylemedi āşinālıġı
Dikdi feleklere ᶜalem-i bī-vefālıġı

2 — Cismüm yudur şarāb ile ölsem ḫumār iken
Ey pīr-i mey-kede yerine ḳo atalıġı

3 — ᶜUryān fenā yolun varan ṣōfī uymadı
Belli ⌣ ide tāc ü ḫırḳadan anuñ ḳabalıġı

4 — Sulṭān odur ki vermedi Dārā sarāyına
Dilber maḥallesinde bir ednā gedālıġı

5 — Şāhum Ḥayālī mālik-i mülk-ü kelām iken
Çoḳ mudur aña Rūm elinüñ Keṭḫudālıġı

---

9 Ü F Ün A C — Üv M

[2] Yudur şarāb : Yudurt ḫamr Üv

[3] Belli ⌣ idi : Bilindi A C | anuñ : olan Üv

[4] Dārā : dünyā Üv

11

1 — Ḫırḳa netsün ṣōfīye pür-kine olsa sīnesi
Kimseyi dervīş ḳılmaz cāme-i peşmīnesi

2 — Dāġlarla dāne dāne yaşum etdi ᶜaşḳı ṣayd
Dāma ḳonmaz murġ içinde olmayınca çīnesi

3 — Ḫalvet-i dilde bize cemᶜiyyet-i ḫāṭır yeter
Ḫalḳ ile şehrüñ pür olsun mescid-i āẕīnesi

4 — Naᶜlçeñ naḳşı degüldür ḳıldı ebrūsun girih
Yoluña ḫāk olanuñ aġyāra gitmez kīnesi

5 — Meh ruḫ-u dildāra reşk etse Ḫayālī ġam degül
Çün küdūretden daḫi ṣāf olmadı āyīnesi

12

1 — Ey felek ya hem-nişīn-i bezm-i cānān et beni
Cūy gibi ya ḳara ṭopraġa yeksān et beni

2 — Sāye-i dīvār-ı ḫırmānem esīr-i intiẓār
Ol güneş ruḫsārı peydā eyle pinhān et beni

3 — Uñmaduḳ başum sifāl olsun kilāb-ı kūyuña
Bu saᶜādetle der-i dilberde mihmān et beni

4 — Kim gelürse kūy-u dilberden öpem dāmānını
Ḫākden ḳaldur ġubār-ı rāh-ı cānān et beni

5 — Dedi her beytüm Ḫayālī düşmanuñ reşkin görüb
Gerdenine kāfirüñ bir tīġ-i bürrān et beni

---

11 Ü F Ün A C — Üv M
[2] yaşum : eşküm Ün C
[5] Çün : Kim F Ün C
12 Ü F Ün Üv A C — M
[4] dilberden : cānāndan Üv | kūy-u dilberden : yār kūyundan A

13

ez eş'ār-ı Gül-ü-Şad Berg

1 — Hey ne müşkil kār imiş ʿālemde yār eksükligi
Cānuma kār eyledi bī-iḫtiyār eksükligü

2 — Rāh-ı ġamda ben ġubārı ḫākden ḳaldurmayan
Rūzigār eksükligidür rūzigār eksükligi

3 — Sīne-i pür-dāġ ile ʿāşiḳ fenādan aldı ẕevḳ
Şām-ı ġamda şemʿler yaḳub anar eksükligī

4 — Kūy u dilberden ne ġam dūr etseñ ey devrān beni
Çoḳ mudur gülzār-ı dehre bir hezār eksükligi

5 — İncinür pür görmese cāmum Ḫayālī pīr-i deyr
Gösterür dervīş olana iḫtiyār eksükligi

14

1 — Teşneyem ḳandur beni āb-ı zülālüñ ṣadġası
Aġlaram güldür meded ġanc-ü-delālüñ ṣadġası

2 — Kāse-i çeşmüm pür etdüm dāne dāne eşk ile
Yoluña īṣār içün ʿīd-i viṣālüñ ṣadġası

3 — Sīneme ʿayn-ı ʿināyetle baḫub ur dāġ-ı ġam
Alnuma bir naʿl kes iki hilālüñ ṣadġası

4 — İdeyin her ḳanlu dāġumla dıraḫt-ı mīvedār
Bir elif çek sīneme mevzūn nihālüñ ṣadġası

5 — Ḳıl naẓar bir gün Ḫayālīnüñ dil-i vīrānına
Anı maʿmūr eyle gel genc-i cemālüñ ṣadġası

---

13 Ü F Ün A C — Üv M
[4] dilberden : yārāndan Ün C devrāndan Ü F
14 Ü F Ün Üv A C — M
[1] aġlaram : aġladum Ün | meded : beni Ün
[2] īṣār : īṣāl C
[4] ideyin : ideyüm F C
[5] gel : şol | cemālüñ : viṣālüñ Üv

15

1 — Gör ᶜāşıḳuñ tenindeki naᶜl içre dāġını
Şāhum müşerref eyle maḥabbet ocaġını

2 — Baḥr-i Muḥīṭ yaşuma diller uzatmasa
Ahum yeli burar mı idi anuñ ḳulaġını

3 — Bir deste tāze dāġ yaḳub destine nigār
Şermende ḳıldı naḫl-i gülüñ her budaġını

4 — Tāc-ı Ḳubād-ü- sāġar-ı Cemden ferāġ- var
Mecnūn bulalı Leylī itinüñ yalaġını

5 — Çekdi niyām-ı zaḫmına ġamzeñ ḳılıcını
Gördü Ḥayālī kendüye yatar yaraġını

16

1 — Seyr edenler öldügümden ṣoñra sīnem dāġını
Diyeler devrān söyündürdü belā ocaġını

2 — Ḥaşre deñlu ᶜālemüñ şemᶜ-i cihān-ārāları
ᶜAşḳ eyvānında yaḳsunlar yüregüm yaġını

3 — Bāġ-bān-ı ṣunᶜ gülzār-ı belānuñ eylemiş
ᶜAndelībin nāleden dāġ-ı siyehden zāġını

4 — Rūy-u dilber var iken ḫōrşīdi taᶜrīf eyleme
Gül dururken añma bir ṣolmuş ḫazān yapraġını

5 — Ḳayd edinmez kendüye vāᶜiẓ Ḥayālī cenneti
ᶜĀşıḳ-ı āzādedür neyler bir ayaḳ bağını

---

15 Ü F Ün Üv A C — M
[2] diller : çoḳ dil
[3] Şermende ḳıldı naḫl-i: ḳıldı ḫacil nihāl-i Ün | naḫl-i: şāḫ-ı Üv
[4] Cemden ferāġı var: Cemşīde vermeye Ün A | bulalı:—u ᶜaşḳ A
[5] niyām-ı: ġılāf-ı A | ġamzeñ: dilber Ün C | yatar: ḥāzım Ün
16 Ü F Ün Üv A C — M
[2] şemᶜ-i : bezm-i Ün | ᶜaşḳ : ḫüsn A
[4] Rūy-u dilber : Dilber adı A | taᶜrīf : taḳrīr Üv

17

1 — ʿAşḳ Ferhādına başum Bīsütūn dağı gibi
Miḥnet ü-der-ü-belā ol dağuñ oymağı gibi

2 — Ruḫlaruñdan çīn-i zülfüñde ḳarār eyler göñül
Ḫusrev-i Rūmuñ Ḫuten Şāhına ulağı gibi

3 — Häller ḫalḫāl kārumdan çıḳan leşker midür
ʿĀrıżuñda ḫaṭṭ-ı mişgīnüñ ḳara bāğı gibi

4 — Müddeʿī ḳonaz beni yanuñda ḳan ağlamağa
Şol Ḳızılbaşuñ şarāb-ı nāba yaşağı gibi

5 — Ḳābil-i feyż olmasa vermezdi maʿnī güllerin
Bu Ḥayālī Ḫusrevā Rum eli ṭoprağı gibi

18

1 — Şalmağa ġam-ḫāne-i hicrāna yer yer āteşi
Āb-ı ḫuşg içinde ṣaḳlarsam nola ter āteşi

2 — Yāra dedüm baña mihrüñ dilden izhār et dedi
Rūzigār-ı bī-vefā ṭaş içre gizler āteşi

3 — Lemʿa-i āhumla yaşum içre ārām etdiler
Murġ-u ābī baḥrı terk etdi semender āteşi

4 — Şāhlar vardur ġażab hengāmı olduḳda süvār
Raḫşınuñ naʿlin dem-ā-dem nerm eyler āteşi

5 — Dedüm ey ḫōrşīd-rū āh-ı Ḥayālīden ṣaḳın
Dedi ol gül-çihre olmasa ḳalender āteşi

---

17 Ü A — F Ün Üv M C

[3] kārumdan (?) : tārumdan (?) A

18 Ü F Ün A C — Üv M

19

1 — Şeh-i mülk-ü cemāl olduñ nitekim dilberüñ ḳaşı
Eger gördüñse göz açub bu naḳş içinde naḳḳaşı

2 — Mey içsek kāse-i serden olur peymānemüz elde
Bizi ḳanlu çıḳarur gelmesün bu meclise nāşī

3 — Maḥabbet tīrini pertāb edüb miḥnet kemānuñdan
Belā meydānına Mecnūn ile dikdük birer ṭaşı

4 — Bugün hem-zād-ı Ferhādam ciger ḫūnābıdur zādum
O şīr-i bīşe-i ʿaşḳuñ benem süd bir ḳarındaşı

5 — Gül ile lāleler rengīn varaḳlarla çemenlerde
Ḥayālī üşdüler yaẕmaġa bu naẓm-ı güher-pāşı

20

1 — Şīrlerden vādī-i ʿaşḳuñ geçilmez bīşesi
Zāhidā ʿaşḳ ehlinüñ yoḳdur deme endīşesi

2 — Çeşmüm oldu kān-ı ḥasret pāre-i dil lâʿl aña
Veh bu ḥasret kāninuñ mūjgānum oldu tīşesi

3 — Bağruña ṭaş baş felaḫun gibi ol ser-geşte kim
Eyleye senden ḥaẕer ʿāşıḳ sipihrüñ şīşesi

4 — Dīde-i ḫuffāş görmez āfitābuñ nūrunu
Oldu her pervānenüñ odlara yanmaḳ pīşesi

5 — Ey Ḥayālī derd-i ʿaşḳa her kes olmaz āşinā
Būma vīrān bülbülüñ gülzārdur endīşesi

---

19 Ü — F Ün Üv M C

20 Ü F Ün A C — Üv M

[1] ʿaşḳuñ : derdüñ A | Zāhidā : Zāhidüñ Ü F A C | ehlinüñ : ehli Ü F A | yoḳdur : ḳalmadı Ü F A C | deme : demeñ Ü F A C

[2] Çeşmüm oldu kān-ı ḥasret : Kān-ı ḥasret oldu çeşmüm A

[3] Bağruña : Başuña Ü F Ün C | ol : ey A

[4] nūrunu : rūyunu C | gülzārdur : gülzār olur C

21

1 — Feġān ki hemdem-i zār etdi āh-ü-zār beni
Gör e gör e neye döndürdü rūzigār beni

2 — Tenümde ġamzeleri yaresin görüb yāruñ
Sipāh-ı derd-ü-ġama yazdılar yarar beni

3 — Ġubārum ermedi dāmānına biḥamdillah
Yolunda ḳıldı belā gerçi ḫākisār beni

4 — Tenümde rişte-i cān nār-ı derdine müştāḳ
Çerāġını uyarursañ nola uyar beni

5 — Ḥayālī bir nice fenn-ü- hünerde bī-mānend
Serīr-i Rūma ḳodu gitdi yādigār beni

22

1 — Faḳr iḳlīminde şol kim sürdü tenhā begligi
Gerdine ermez anuñ Cemşīd-ü-Dārā begligi

2 — Māh-ı nev altun ʿalem pervāzıdur gülgūn şafaḳ
Āsumān iḳlīminüñ verildi baña begligi

3 — Çalınurken nāle-i perr-i mekesden nevbeti
Yol mıdur dervīşe dünyānuñ şu ednā begligi

4 — Merkez-i ḫāki serīridür ʿülāhı āfitāb
Bundan özge var mıdur ʿālemde dünyā begligi

5 — Mevc-i eşküm dīdeden yāra Ḥayālī el şalub
Dedi gel ḫükm et saña verildi deryā begligi

---

21 Ü — F Ün Üv A M C
22 Ü F Ün C — Üv A M
[2] pervāzıdur : pervāzdur C
[3] şu : şol C

23

1 — Ḫaṭṭı giderdi yār yüzünden revācını
Güyā baña baġışladı Rūmuñ ḫarācını

2 — Bir serverüñ ayaġı tozu ḳonsa başına
Devlet serīrinüñ yürü terk eyle tācını

3 — Bī-derdlik gibi maraż olmaz cihānda kim
ʿÀcizdür etmege anuñ ʿĪsā ilācını

4 — Mihr ile meh ḳılur naẓar emvāc-ı ḥüsnüñe
Çarḫuñ doyurmadı bir iki gözü acını

5 — Benden Ḫayālī ol büt ü tersā güzel ḳaçub
Papasa doġru vardı anuñ egri ḫaçını

24

1 — Saʿādet taḫtınuñ Sulṭānına Ḫaḳdan ʿaṭā geldi
Diyār-ı Rūmdan Şehzāde-i ferruḫ - liḳā geldi

2 — Şitā faṣlında bu bīgāne yerlerde biḥamdillah
Dil-ü-cān ʿāleminden bir ḳadīmī āşinā geldi

3 — Şeb-i ḥasretde nāgeh dūdmān-ı Āl-i ʿOṣmāndan
Çerāġ-ı bezm-i devlet pertev-i nūr-u Ḫudā geldi

4 — Ġubār-ı pāyına güstāḫlıḳ edüb yüzüm sürdüm
Göñül āyīnesinden jeng-i ġam gitdi ṣafā geldi

5 — Bu gün dervīş-i ʿālemdür ümīd-i māl-ü-cāh etmez
Ayaġuñ tozuna Şāhā Ḫayālī bī-riyā geldi

---

23 Ü — F Üb Üv A M C
24 Ü F Üb Üv A C — M
[4] edüb : etdüm C
[5] ümīd-i māl-ü-cāh etmez : esīr-i māl-ü-cāh olmaz Üv C | Şāhā : Şāhum Ü A

25

1 — Tā ki gördüm bir naẓar ol māh peyker dilber i
Oldu her bir ḳaṭre-i eşküm saᶜādet aḫteri

2 — Vermemiş yüz şādīye Leylī ġam-ı Mecnūnunu
Daᶜvī-i ᶜaşḳ etmede meydānınuñ oldu eri

3 — Eyledi ᶜayyār-ı aḫālüñ zülf-ü mişgīnüñ kemend
Gözlerüñ şehbāzınuñ ebrūlaruñdur şehperi

4 — Tā ki verdüñ ᶜārıżuñda zülf-ü mişg-āsāye cāy
İşi bitdi sünbülüñ dürüldü verdüñ defteri

5 — Ey Ḫayālī beñzedürlerse dürü dendānına
Eşk-i çeşmüm biri birine ḳoyar deryāları

26

1 — Gerdenüñ göstermek ile sīne-çāk etdüñ beni
Hay ẓālim gögsüñü açma helāk etdüñ beni

2 — Cismümi ey dīde-i ġam-dīde ḫūna ġarḳ edüb
ᶜĀlemüñ ālāyişinden cümle pāk etdüñ beni

3 — Fāriġ edüb ey felek ᶜucb-ü-riyādan sīnemi
Nā-tüvān-ü- nā-murād-ü- derdnāk etdüñ beni

4 — Ḥamdülillah vermeyüb dünyā-yi dūnuñ devletin
Dil-rübā maḥbūblar yolunda ḫāk etdüñ beni

5 — Neş'eler erdi Ḫayālīyem kelāmumdan dile
Tā ki bāġ-ı maᶜrifet içinde tāk etdüñ beni

---

25 Ü A — F Üb Üv M C
26 Ü F — Üb Üv M C

27

1 — Her şererden oldu bir deryā-yi āteş bīşesi
Bīsütūn Ferhādınuñ odlara yansun tīşesi

2 — Tutduġunda ḫalḳasını Kaʿbenüñ Mecnūn demiş
Gönlümüñ Leylādan özge olmasun endīşesi

3 — ʿAşḳ-ı cānāa ile olmaz ʿahd-ü-peymānuñ dürüst
Şınmasa seng-i melāmetlerle ʿāruñ şişesi

4 — Zülf-ü Leylā ḫasta Mecnūnuñ kilīd-i ʿaḳlıdur
Bir naẓar baḳsa aña ḳalmaz cünuñ endişesi

5 — Rindidür kūy-u ḫarābātuñ Ḥayālī olalı
Hemdemi mey-ḫārlar bīkārlıḳlar pīşesi

28

1 — Nāṣıḥ içdi etmeden ibrāmı bayram ertesi
Āteş-i mey puḫte ḳıldı ḫāmı bayram ertesi

2 — Sāḳī-i gül-ruḫ elinden gül-benefşe gör bugün
Rūzigār açsun gül-ü bādāmı bayram ertesi

3 — Görmek isterseñ melāmet mülkünüñ serverlerin
Seyr ḳıl her rind-i dürd-āşāmı bayram ertesi

4 — Kāse-i serden düzüb bezm-i belānuñ cāmını
Ḳayse nūş etsem gerek ol cāmı bayram ertesi

5 — Ey Ḥayālī kākül-ü dilberde bend etsem gerek
Bu dil-i bī-ṣabr-ü-bī-ārāmı bayram ertesi

---

27 Ü F Ün Üv A C — M

[3] peymānuñ : peymānı F Üv C

[5] Rindidür : Merdidür A | bikārlıḳlar : āvārelikler A

28 Ü — F Ün Üv A M C

29

1 — Faḳr ile faḫr eyledi meydān-ı dīn serverleri
Ermedi bu devlete rūy-u zemīn serverleri

2 — Ḫırmen-i faḳruñ gedāsıdur ser-efrāzān-ı dīn
Gel temāşā eyle bunda ḫūşe-çīn serverleri

3 — Vermedi iki cihāna bir ġubār-ı dāmenin
Kūy-u faḳruñ bī-girībān āsitīn serverleri

4 — Seyr-i gülzār-ı cināndan fāriġ oldu her melek
Tā ki zīnet etdi dāġ-ı āteşīn serverleri

5 — Āşināyāne naẓar ṣaldı Ḫayālīden yaña
Bārigāh-ı ʿişretüñ şol nāzenīn serverleri

30

1 — Ḫaddüñedür sevdügüm ebr-i bahāruñ giryesi
Dīde-i ʿuşşāḳ içündür çeşmesāruñ giryesi

2 — Tā ki ṣalduñ ʿaks-i ruḫsāruñla āteş gülşene
Şu sepüb defʿedemez anı hezāruñ giryesi

3 — Sen ḳarār etdüñ dil i ʿāşıḳda ey nāvek velī
Seyle verdi ʿālemi her bī-ḳarāruñ giryesi

4 — Kūy-u dildārı dolanma ṭutmasun ey girdibād
Dāmenüñ her bir perīşān-rūzigāruñ giryesi

5 — Tā ki tenden çekdi el pervāne-i cān-süḫte
Eksük olmadı çerāġ-ı bezm-i yāruñ giryesi

6 — Mātemin eyler Ḫayālī Bīsütūn Ferhādınuñ
Aḳıdub seylāblar her kūhsāruñ giryesi

---

29 Ü F Ün Üv A C — M
30 Ü F Ün Üv A C — M
[3] ey nāvek : hecrüñleü hecrüñde F Ün A
[4] yalnız A nushasında
[5] tenden : cāndan Üv | sūḫte : şevkine Üv

31

1 — Tā ki oldu şāḫ-ı rez pīr-i muġānuñ dikmesi
Ḫacletinden yere geçdi bāġbānuñ dikmesi

2 — Yüz nihāl-i bāġ-ı miḥnet var elifden sīnede
Her birisi oldu sen serv-i revānuñ dikmesi

3 — Ġoncalar rengīn lebüñden dem urur gülzārda
Şāḫ-ı gül oldu nihāl-i erġavānuñ dikmesi

4 — Verdüm ey gül-ruḫ ciger ḫūnābesi ile perveriş
Tā ḫayāl-i ḳaddüñ oldu bāġ-ı cānuñ dikmesi

5 — Ey Ḫayālī Şemsī bu şiʿrüñ pesend etse nola
Gerçi gelmez ʿaynına çöpce fülānuñ dikmesi

32

1 — Serv oldu ise nigārā bāġbānuñ dikmesi
Tūbī-i bağ-ı cināndur āsitānuñ dikmesi

2 — Sīnelerde cān gibi ḥükmü revāndur tīrüñüñ
Olali sen dilber-i ebrū-kemānuñ dikmesi

3 — āġda gül ḫaddüñün perverde-i iḥsānıdur
Sünbül oldu ṭurre-i ʿanber-feşānuñ dikmesi

4 — Pāre pāre eylesün tīġ-i cefā-yi rūzigār
y-şeker geçmezse naḫl-i dil-sitānuñ dikmesi

5 — Gülbün-ü ümmīdi gül vermez Ḫayālī çākerüñ
Gerçi oldu himmet-i Şāh-ı cihānuñ dikmesi

---

31 Ü Ün A — F Üv M C

[1] şāḫ-ı : çūb-u A

[4] oldu : etdüñ A

[5] fülānuñ: cihānuñ A | bu beyitte dikmesi «degu esi» olacaktır• F Ün Üv A C — M

[5] himmet-i : Ḥażret-i A

33

1 — Gördü göz yaşı yıḳub ah ise berbād etdi
Kūh-ken ḫānesini sengde bünyād etdi

2 — Geçdi cāndan ḳomadı dāmenini gerçi ki şemᶜ
Çevirüb başına pervānesin āzād etdi

3 — Çihremüñ rengi demüñdür deyicek ġonca-i bāġ
ᶜAndelīb açma bu rāzı deyu feryād etdi

4 — Leb-i şīrīnüñe ben cān vericek dest-i ḳażā
Bīsütūn-u ġama her ẕerremi Ferhād etdi

5 — Pīr-i ᶜaşḳuñ nefesin gözle Ḫayālī seni çün
Şemᶜ-veş rūz-u ezel yanmaġa irşād etdi

34

1 — Görmez isem Kaᶜbede maḥbūbumuñ dīdārını
Dūd-u āhumla siyāh edem der-ü-dīvārını

2 — Şol ḳadar müstaġraḳ-ı deryā-yi eşvāḳam bugün
Nūrdan farḳ etmezem Tūr-u maḥabbet nārını

3 — Ḳaṭre-veş maḥv-i vücūd et baḥre zīrā kim baḥir
Taşraya atar beyābānuñ gelen murdārını

4 — Yāra baḳsam cennet-ü-ḥūr-u-ḳuṣūru görmesem
Dersem ol gülzār-ı dīdāruñ gül-u bī-ḫārını

5 — ᶜAks-i yārı sāġar-ı meyde Ḫayālī göreli
Yaṣdanur kūy-u ḫarābātuñ der-i ḫammārını

---

33 Ü Ün Üv A C — F M

34 Ü F Ün Üv A C — M

] maḥbūbumuñ : dildārumuñ C

[2] eşvāḳam : envārem : A

[4] cennet-ü : cennet-i Ü F Ün Üv C | görmesem: anmasām A

[5] ᶜAks-i yārı sāġar-ı meyde Ḫayālī göreli : Tā ki gördü ᶜaks-i dildārı Ḫayālī cāmda A

35

1 — Ḳapdı çihremden ṣabā ḫāk-i der-i cānānumı
Ah kim elden çıḳardum dārū-yi dermānumı

2 — Ẓaᶜfdan ġayrı ṭabībüm yoḳ gelür nabżum ṭutar
Gözleyen ġamdur o hem şādîde bekler yanumı

3 — Deyelerdi ᶜacz edüb yā Rab bu nāra döymezüz
Ger yedi dūzaḫ çekeᵕidi bir nefes hicrānumı

4 — Cāmiᶜ-i Ḳuds eylesem bu deyr-i pür eşkālümi•
Ḳudret el verse firişteh eylesem şeyṭānumı

5 — Ey Ḫayālī ḳaṭreden deryāya varmış ᶜāşıḳın
Baḥr-i zeḫḫārın benüm kimdür bilen pāyānumı

36

1 — Görüb cān verdüm ol nā-mihribānı
Ḥużurunda uçurdum muᵕġ-u cānı

2 — Girer destine şām-ı zülf-ü Leylī
Olursa şāne Mecnūn üstüḫānı

3 — Lebüñile ġonca hem-rāz oldu cānā
ᶜAceb mi lālenüñ ḳurusa ḳanı

4 — Gözüm yaşıᵕile rūy-u zerdüme baḳ
Geçür gel ṣoḥbet-i meyle ḫazānı

5 — Yolum düşdü Ḫayālī kūy-u ᶜaşḳa
Dediler geldi bir Mecnūn-u ṣānī

---

35 Ü F Ün Üv A C — M

[2] bekler : alur Ün

[5] ᶜāşıḳın : ᶜāşıḳam Üv C ᶜāşıḳuz Ün | ḳaṭreden deryāya varmış : ḳaṭresin deryāya vermiş A | Baḥr-i zeḫḫārın benüm kimdür bilen : Baḥr-i zeḫḫāram bilen kimdür benüm Ün

36 Ü F Ün C — Üv A M

[2] Leylī : dilber F C

[3] ḳurusa : ḳururşa F Ün C

37

1 — Öldügümde seyl-i eşküm ilte bī-pervā beni
İḥtirām edüb el üstünde ṭuta deryā beni

2 — Oldum ey gül-çihre eşk-i pür keremden şermisār
Edeli Mecnūn gibi ᶜālemlere rusvā beni

3 — Cism-i ḫākī ayaġum altında olaldan ġubār
Ser bülend-i ᶜālem etdi ol ḳad-i bālā beni

4 — Kaᶜbeye ᶜazm eylesem kūyuñdan a ḳıblem dönüb
Ede her menzil ziyāret Kaᶜbe-i ᶜUlyā beni

5 — Şāhbāz-ı evc-i ᶜaşḳam kim Ḫayālī görmedi
Lāmekān mülkünde pervāz eyleyen ᶜanḳā beni

38

1 — Nice yüz bulmasun devr-i ruḫunda zülf-ü pür-çīni
Getürmiş kişver-i Rūma ḫarāc-ı Çīn-ü-Māçīni

2 — Süzülmüş bir şikāra iki şehbāz ol iki ebrū
Şikāristān-ı ḥüsnüñ gözleridür iki laçini

3 — ᶜArūs-u dehre baş egmek beġāyet ḫūb idi elḥaḳ
Eger kim naḳd-i ᶜömr-ü nāzenīn olmasa kābīni

4 — Ḫadeng-i ġamzenüñ ṣaydıdur ey türk-ü kemān-ebrū
Eger bir Rūsī dilberdür eger ḫūb-u Moġolçīnī

5 — Ḫayālī naẓmını tā kim ᶜuṭārid istimāᶜ etdi
Begenmez maṭlaᶜ-ı mihr ile gökde naẓm-ı pervīni

---

37 Ü Ün C — F Üv A M
[1] eşküm : eşk Ü Ün | ilte : iletᵓe Ü Ün | ṭuta : ṭutar Ü Ün
[2] eşk-i : ᶜaşḳ-ı Ü
[3] ḫākī : ḫāküm C | ayaġum : ayaġuñ Ü
[4] dönüb : gelüb C | gᵉlür Ü
38 Ü F Ün A C — Üv M
[1] pürçīni: mişgīni Ü A | kişver-i Rūma: Rūma almaġa F Rūma bac içün C
[2] ḥusnüñ : Çīnüñ Ü
[3] ḫūb idi : ḫūbdur A

39

1 — Seg-i Leylī nişānına sürüb Mecnūn pīşānī
Der imiş ey maḥabbet gülşeninüñ verd-i ḫandānı

2 — Benüm boynuma daḫi ẓulm-ü-bīdād etmesün ḫalḳa
Çıḳar ḥabs-i külāhuñdan bu zülf-ü ʿanber-efşānı

3 — Dedüm destüm erer mi zülfüñe bir şeb dedi dilber
Gedālar destine lāyıḳ degüldür bāz-ı sulṭānī

4 — Elifle dāġ ile cismüm serāser göz ve ḳaş etdüm
Doyunca her naẓar seyr etmege Sulṭān Süleymānı

— Ḫayālī ṣūret uġrusu raḳībi sürdü kūyuñdan
Ḳızılbaşuñ elinden aldı gūyā taḫt-ı Şīrvānı

40

1 — Ey felek bir gün muḳīm-i kūy u dildār et beni
Soñra dön ʿöẕr eyleyüb aġyāra inkār et beni

2 — ʿAbd olaldan ḳulluġumdan şākir idin ey melik
Kim dedi kim ḫāce-i hicrāna iḳrār et beni

3 — Ṣūret-i ḥālüm benüm ey ʿaşḳ maḫfī ḳalmasun
Peyker-i Mecnūn gibi bir naḳş-ı dīvār et beni

4 — Üstüme ervāḥ-ı ḳudsīler mekes-vār üşmege
Ey ḳażā ḳudret senüñ bir şehd-gültār et beni

5 — Ey Ḫayālī dūd-u āhum pāy-i çarḫa yüz sürüb
Dedi kūy-u yāra bir ebr-i güher-bār et beni

Ün A C — Üv M

1| nişanına : ayaġına Ün

Ün

[3] şeb : gün Ü F Ün C | dilber : b[illegible] pīr Ü F Ün C

[4] Elifle dāġ ile cismüm serāser gö[illegible] ve ḳaş etdüm : Serāser dāġ-u-naʿl ile göz-ü-ḳaş eyledüm cismüm A | Doyunca her naẓar seyr etmege : Temāşā etmege her bir naẓar A

[5] kūyuñdan : ḳapuñdan Ün

40 Ü Ün — F Üv A M C

[1] melik : nigār Ün

41

1 — Dervīş kim şikār ede faḳruñ libāsını
Vermez sipihr-i aṭlasa köhne palāsını

— Cānlar verür serāb ile bād-ı semūma Kaya
Miḥnet diyārınuñ sever āb-u-havāsını

3 — Şīrīn ġamında eyler idi Kūh-Ken şikest
Mīnā-yi çarḫa atsa eger ol ḳayasını

4 — Dolāb-ı çarḫı döndüreli seyli yaşumuñ
ᶜĀşī ṣuyu ile añma geçen mācerāsını

5 — Zer-beft müttekādan eder ey Ḫayālī ᶜār
Genc-i ḳanāᶜatüñ döşenen būriyāsını

42

1 — Saña gönderse nālem dūd u āhı
Kapuñdan dūr ḳıl ol rū-siyāhı

2 — Yaşum baḥrine bāᶜiş ḫançerüñdür
Bilür bu mācerāyi murġ u-māhī

3 — Olaldan lāle ḫālüñ dāġ-dārı
Pür oldu misk ile lâᶜlīn külāhı

4 — Benüm sīnemdeki her bir elifdür
Maḥabbet ellerinüñ şāh-rāhı

5 — Ayaġuñ ṭopraġı olmuş Ḫayālī
Verildükde saña evreng-i şāhī

---

41 Ü A — F Ün Üv M C
[3] eyler idi : etmiş idi Ü
42 Ü A — F Ün Üv M C

43

1 — Ḳıldı ġam Ferhād ile Mecnūn dil-i şeydāları
Şāh-ı istiġnā-yi ᶜaşḳuñ begleri aġaları

2 — Aḳıdub ḳanlu yaşumdan dembedem ırmağlar
Baḥr-i ḫūnāb eyledüm māhīlere deryāları

3 — Nālesine gördü Ferhāduñ getürmez ṭāḳati
Bīsütūn başdı anuñçün bağrına ḫārāları

4 — Bir güzel sev kim ede dā'im tecellā-yi viṣāl
Dilber oldur olmaya ᶜuşşāḳına ferdāları

5 — Hem-cenāḥ oldu Ḫayālī himmetüm şehbāzına
Āşiyān-ı Ḳāf-ı ᶜaşḳuñ bir nice ᶜanḳāları

44

1 — Mālik-i derd olsa ᶜāşıḳ istemez dünyāları
Penbe-i dāġına almaz efser-i Dārāları

2 — Ermedüm Baḥr-i Muḥīṭüñ gevher-i nā yābına
Ḳaṭre ḳaṭre ṣaymayınca gözlerüm deryāları

3 — Seyr ḳıl dil ᶜālemin görmek dilerseñ bī-zevāl
Zerrelerden bī-ᶜaded mihr-i cihān-ārāları

4 — İki dünyāyı degişmezler bir ednā cürᶜaya
Zāhidā kūy-u ḫarābātuñ ḳadeh-peymāları

5 — Gösterür naẓmı Ḫayālī ṭarzını her şāᶜirüñ
Himmetüm dāmı ile ṣayd etdüm nice ᶜanḳāları

---

43 Ü A — F Ün Üv M C

44 Ü — F Ün Üv A M C

45

1 — Zülfünün küfrüne şöyle vermişem iḳrārumı
Ger Mesīḥā minnet etse kesmezem zünnārumı

2 — Naḳd-i cāna almış iken Yūsuf-u maḳṣūdumı
Mālik-i dīnārlar bozmaḳ diler bāzārumı

3 — Ḫāmeyem dest-i ḳażāda yazmaġa āyāt-ı ʿaşḳ
Gel temāşā eylegil güftārumı reftārumı

4 — Her ġubār içinde bir ḫōrşīde eylerdüñ naẓar
Cürʿa-dānumdan eger nūş eyleseñ esrārumı

5 — Ey Ḫayālī bendedür naḳş-ı rüsūm-u kā'ināt
Göstereldi ʿāleme āyīne-i dīdārumı

46

1 — Gözüñ şir-i şikār-efkendürür ḳaşuñ siyeh-gūşu
Lebüñ meyḫānedür ervāḥ-ı ḳudsīler ḳadeḥ nūşu

2 — Uġuruñ açıġ olsun ṣubḥ gibi ey güneş-ṭalʿat
Dil almaġa çıkarmışsın iki zülf-ü zırıh-pūşu

3 — Süheylüñ pertevi seng-i Bedaḫşı lâʿl eder lîkin
Gözüm yaşını yāḳut eyledi dürr-ü benāgūşu

4 — Ḫadengüñ zaḫmı sînemde ġamumla yār-ı ġār oldu
İkisi birlige yetdi unutdular ferāmūşu

5 — Ḫayālī sîne-i pür-dāġ ile maġlūb-u ʿaḳl olmaz
Peleng-i bîşe-i ʿaşḳa muḳārin eylemeñ mūşu

---

45 Ü A — F Ün Üv M C
46 Ü A M — F Ün Üv C
[4] ġamumla : ġamı⌣ile Ü M

47

1 — Nāz ile ol ġonca çün seyr-i gülistān eyledi
Ḳıldı bülbül nāle gül çāk-i girībān eyl

2 — Sāye şaldı üstüne ol serv ben üftādenüñ
Bir gedāya şāh gūyā ḫılᶜat iḥsān eyledi

3 — Āsitānın baña mesken ḳıldı ol Yūsuf-cemāl
Rūm şāhı bir ḳulun şan Mıṣra sulṭān eyledi

4 — Dil-rübālar ḳāmetin naḫl-i cihān-ārā eden
Nev-bahār-ı ḥüsne göz yaşını bārān eyledi

5 — Ġāfil olma ey Ḥayālī naẓmına inkār eden
İltifāt-ı Şāh anı Rūm içre Selmān eyledi

48

1 — Bugün bir muġbeçe maḥbūbuñ oldum zār-ü-şeydāsı
Baş egmez āfitāb-ı ḫāvere zerrīn çelīpāsı

2 — Ḥayāl-i dürr-ü dendānı edelden yaşumı deryā
Başumdan eksük olmadı cihānuñ şūr-u-ġavġāsı

3 — Ḳara yazılu alnumda ne var kesdümse bir naᶜlî
Melāmet şāhınuñ böyle olur ḥükmünde ṭuġrāsı

4 — Ḳolumda dāġ ile ḳocsam miyānuñ ictināb etme
Olur her bī-bedel ince ḳumāşuñ al tamġası

5 — Ḥayālī āh-ı bülbülden ḥaẕer eylerdi ol ġonca
Dür-ü gūşu gibi geh geh ḳulağın çekse lalası

---

47 Ü — F Ün Üv A M C

48 Ü A — F Ün Üv M C

49

1 — Yār gösterdi bize āyīne-i ruḫsārını
Tūṭī i ṭabʿuñ yine güş eyleñüz güftārını

2 — Tīġ i ġamdan yara ne derd ehli iseñ yāre er
Yārını görmez bu gün her kim ki görmez yarını

3 — Dembedem başlar ḳesüb ḳanlar döker cellād-ı ʿaşḳ
Ol şeh-i ḥüsnüñ görüñ küyunda cān bāzārını

4 — Seyr ederdüm muṭribā ben her maḳamuñ perdesin
Sāz-ı ʿaşḳuñ sen daḫi depretmeden bir tārını

5 — Ey Ḫayālī cüriʿa-dān-ı sīne-i bī-kīneden
ʿĀlem-i ʿaşḳuñ hüveydā eyledüm esrārını

50

1 — Sīneme şol deñlü yaḳdum dāġlar yoḳ ṣaġışı
ʿĀşıḳuñ bu deñlü zaḫm ile ḳalur mı ṣaġ işi

2 — Mürdeler iḥyā ederken lâʿl-i rūḥ-efzā-yi yār
Ġamze-i ḫūn-rīz ile ʿāşıḳların ḳırmaġ işi

3 — Murġ-u dil dā'im havā-yi zülfüñ ile ey perī
Bāl-ü per açub behişt-i küyuña uçmaġ işi

4 — Yaşı çoġ olsun o servüñ yaşumuñ ırmaġını
Gördügünce gözlerümde ḳāmetin armaġ işi

5 — Şevḳ-i ruḫsāruñla yanarsa Ḫayālī ġam degül
Şemʿa ḳarşu dōstum pervānenüñ yanmaġ işi

---

49 Ü — F Ün Üv A M C
50 Ü — F Ün Üv A M C

51

1 — Gördüm raḳībe cevr oḳun atar ol āfeti
Demlerdürür ki çıḳmadı dilden cerāḥati

2 — Göz yaşı içre cānı revān eyledüm ġama
Deryāya girse bir kişi verür selāmeti

3 — Naḳd-i ḥayātı beẕl eder midüm üstüme
Farż olmasa‿idi Kâᶜbe-i ᶜaşḳuñ ziyāreti

4 — Bu rūzigār-ı hecre nihāyet bulunmaya
Ölem gidem firāḳ ile şāhum nihāyeti

5 — Oldum Ḫayālī yine ḫarābāt-ı ᶜaşḳda
Üstüne cürᶜalar dökülür bir melāmetī

52

1 — Yine bu çarḫ-ı sitem-pīşe ᶜaceb ḥāl etdi
Sāye-veş ayaġa şaldı beni pāmāl etdi

2 — Kūyuña varmaġa cān ḳayd-i bedenden geçdi
Uçmaġa kendüzünü murġ u sebük-bāl etdi

3 — Āferīn Ḳays-ı naẓar-bāza ki cānānesinin
Göz ḳarasını ezüb çihresine ḫāl etdi

4 — Nev-ᶜarūs-u suḫanüm cilveye aġāz edicek
İstemez māh-ı nevi pāyine ḫalḫāl etdi

5 — Öldürem derdi Ḫayālī ḳulunu cevr ile yār
Ne günāh etdi ki soñra yine ihmāl etdi

---

51 Ü A — F Ün Üv M C

52 Ü A — F Ün Üv M C

[4] İkinci mısra'ın başındaki «İstemez» kelimesi yanlıştır. Başka bir kelime olacaktır.

53

1 — Encümle gezdi gece şehri ḳamer çerāġı
Güyā ışıḳlar ile devr etdi cer çerāġı

2 — Merdümleri gözümüñ neẕrini sīm-i eşküñ
Yaġdursalar ᶜaceb mi dāġumdur er çerāġı

3 — Ben cān eritdügümde ol ḫande etdügiç ün
Dolaşub incidürler pervāneler çerāġı

4 — Dendānı ᶜaksi yāruñ çeşmümde oldu lāmiᶜ
Güyā muḥīṭ içinde yanar güher çerāġı

5 — Bu şiᶜrüme Ḫayālī germ olmasun Seḥābī
Şevḳıyle zā'il etmez zīrā fener çerāġı

54

1 — Bāzār-ı kā'inātda gördü güzel seni
Bī-iḫtiyār sevdi dil ey bī-bedel seni

2 — Nūruñla zülvücūddürür ẕerre-i vücūd
Ey nūr-u dīde görmedi ṣāḥib-sebel seni

3 — ᶜİṣmet sipihrinüñ yere ḳonmaz hümāsısın
Yüksek uçarsın avlayımaz her çaḳal seni

4 — Rüsvā-yi dehr ola nitekim düzd-ü āfitāb
Her bī-edeb ger eyler ise der-beġal seni

5 — Yüz sürdügünde destüñe cānā Ḫayālīden
Çaḳ dudaġuñda öpse gerek bu ġazel seni

---

53 F Ün A C — Ü Üv M
[3] Dolaşub : Dolanub A
[5] zā'il : żāyiᶜ C
54 F Ün Üv A M C — Ü
[2] zülvücüddürür ẕerre-i : zülvücüd ola bu Üv
[5] sürdügünde : sürdügüne A | dudaġuñda : leblerüñde A

55

1 — Ey göñül Mecnūn-u ser-gerdāna beñzetdüm seni
Tekye-î sînemde bir ḥayrāna beñzetdüm senî

2 — Gördüm eṭrāfını ṭutmuşsun hilālüñ ey şafaḳ
Zaḫm-ı ʿāşıḳdan dökülmüş ḳana beñzetdüm seni

3 — Nūr-u ḥüsnüñle cihānı ey güneş ṭutduñ temām
Şems-i devlet sāye-i Raḥmāna beñzetdüm seni

4 — ʿArşa erişsün külāhuñ gūşesi şimdengeru
Ḫusrev-i Ġāzî Süleymān Ḫāna benzetdüm seni

5 — Münʿakisdür ṣüret-i aḥvāl-i ʿālem cāmuña
Ḫusrev-i İskender-i devrāna beñzetdüm seni

6 — Olduġumçün ben Niẓāmî gibi bir ṣāḥib-suḫan
Şah Ṭuġrul bin Ḳızıl Arslana beñzetdüm seni

7 — Kaʿbe ḥaḳḳı pāyeñ olmuşdur feṣāḥat minberi
Ben Ḫayālî Ḥażret-i Ḥassāna beñzetdüm senî

56

1 — Būsitān-ı ser-i kūyuñ dolanub āb gibi
Çarḫa girüb dökerem göz yaşı dōlāb gibi

2 — Pertev-i nūr-u Nebî' berḳ urur alnuñda
Ruḫlaruñ āldürür beñlerüñ aṣḥāb gibi

3 — Ṣāf ḳıl āyîne-i ḳalbüñi mānend-i ḳadeḥ
Olmagil kimseye ḳan yaġı mey-i nāb gibi

4 — Kime aġzı ḫaberin ṣordum ise yoḳdur der
Dehen-i tengi nigāruñ ḳati nā-yāb gibi

5 — Çünki sen servüñ ayaġına Ḫayālî eremez
Başını ṭaşlara dögse nola seylāb gibi

---

55 F Ün Üv A M C — Ü
[1] sînemde : miḥnetde C
56 F Ün Üv M Ç — Ü A

57

1 — Etmezem gülzār seyrin bülbül-ü şeydā gibi
Meskenüm Ḳāf-ı ḳanāʿat olalı ʿanḳā gibi

2 — Kūh-veş çek dāmenüñ ṣaḥrā-yi ʿālemden göñül
İki yaḳa ışşı olmaḳ isteseñ deryā gibi

3 — Bir içim şu minntin çekdürme naḫl-i ḳaddüñe
Tā ki ḳadrüñ mīvesi ʿizzet bula ḫurmā gibi

4 — Sūzen-i dil-dūz-u ġamzeñdür baña ḥā'il olan
Yoḳsa eylerdüm tecerrüd ḳaṣdini ʿĪsā gibi

5 — Zerre deñlu ḳılmaduñ dehre Ḥayālī iʿtibār
Topuñ aġsun göklere mihr-i cihān-ārā gibi

58

1 — Çignek oldum leşker-i derd-ü-ġama yād et beni
Bir yıḳılmiş kişverin ey Şāh ābād et beni

2 — Āb-ı çeşmümle gil edüb ey ḳażā ḫākūm benüm
Bīsütün-u derde bir şūride Ferhād et beni

3 — Geşt-i ṣaḥrāyı ḳosun miḥnet bucaġın beklesün
Ey felek şimdengeru Mecnūna üstād et beni

4 — Seyl-i eşküm ey ṣanem bir gün götürür ḫākden
Sen gerek peykānlaruñla kūh-u pūlād et beni

5 — Nār-ı hecrüñle Ḥayālī bām-ı dūzaḫdur tenüm
ʿArż edüb dīdāruñı gel cennet-ābād et beni

---

57 F Ün Üv M Ç — Ü A
[2] gönül : bu gün Üv M
[3] çekdürme : etdürme C | ḳadrüñ : ḥüsnüñ Üv
58 F Ün Üv M Ç — Ü A
[2] çeşmümle : çeşm ile F Ün Üv M
[5] tenüm · teni M

59

1 — Mihr āteş-bāzlar resmini engīz eyledi
Her dıraḫtuñ bergini bir nevᶜe gül-rīz eyledi

2 — Tāb verdi sīne-i pür-sūzdan çeşmümden āb
Çarḫ tīġ-ı ġamzeñi ben ḫastaya tīz eyledi

3 — Gerd-i ḫaylüñden senüñ ey Ḫusrev-i iḳlīm-baḫş
Bu yedi gerdūn dimāġın ᶜanber-āmīz eyledi

4 — Cām-ı himmet ṣun ki gerdūn çarḫa-i ḫazzāf-vār
ᶜĀḳıbet terkīb-i Cemden cām-ı Pervīz eyledi

5 — Bendeyem ṣol şāha kim şām-ı ᶜademden ḳurtarub
Bülbül-ü ṭabᶜ-ı Ḫayālīyi seḥer-ḫīz eyledi

60

1 — Ol kemān-ebrū ġazāl-i mihri naḫcīr eyledi
Şaᶜşaᶜa ṣanur gören cismini pür-tīr eyledi

2 — ᶜAks-i zülfün çeşmüme ṣaldı yaşum bend etmege
Ṣan Sikenderdür ki baḥr-i Rūma zencīr eyledi

3 — Ol güle ḳan aġlamaḳdan ellerin al eyledüm
Kendü ḳanumla baña gör şimdi el bir eyledi

4 — Sāḳī ol dihḳān-ı bī-ḥāṣıl benem dünyāda kim
Mezraᶜ-ı zühdün dolu urdu ḳara yir eyledi

5 — Çīn-i zülfüñ Rumda cānā Ḫayālī göreli
Geçdi iḳlīm-i Ḫaṭādan terk-i Keşmīr eyledi

---

59 F Ün Üv A M C — Ü

[1] nevᶜe : renge A

[2] çeşmümden : eşkümden A | ġamzeñi ben ḫastaya : ġamzeñ ey ḫūnī yine A

60 F Ün Üv M C — Ü A

[3] gör : ol Üv M

[4] benem : menem Üv | Mezraᶜı zühdün dolu urdu ḳara : Meaᶜını dolu urdu ve ḳara Üv

61

1 — Yoluñda ser verüb şu ki serverlik eyledi
Meydān-ı aşḳ içinde dilāverlik eyledi

2 — Kim ki bu çarḫ-ı pīre-zene mā'il olmadı
Merdāneler içinde bugün erlik eyledi.

3 — Zünnār-ı zülfün eyledi bī-dīn raḳībe ʿarż
Gördüñ mi ol ṣanem nice kāfirlik eyledi

4 — Peykān-ı yār sīneme geldi yüreklenüb
Dil deldi cānum aldı ciger-derlik eyledi

5 — Dilden Ḫayālī śüret-i idrāki ḳazıyub
Dīvāne-meşreb oldu ḳalenderlik eyledi

62

1 — Ana raḥminde tenüm şol dem ki ṣüret baġladı
Bir ṣanem yādına zünnār-ı maḥabbet baġladı

2 — Gördü Mecnūn kim benī Ādemde yoḳ resm-i vefā
Vardı ol dīvāne vaḥşīlerle ülfet baġladı

3 — Maḥmil-i tābūtda olur metāʿı bir kefen
Şol ki bir ḳaç gün fenā dünyāda şöhret baġladı

4 — Genc-i cāna nefs ejderhāsın etdi pāsbān
Çün ṭılısm-ı ādemi üstād-ı ḥikmet baġladı

5 — Yād-ı lâʿlüñle Ḫayālī nūş eder ḫūn-u ciger
Gör ṭabīb-i hecr aña cānā ne şerbet baġladı

---

61 F Ün Üv A M C — Ü
[3] bī-dīn : kāfir Ün
[5] idrāki : ġayrīyi A
62 F Ün Üv A M C — Ü
[1] raḥminde : raḥminden C
[2] resm-i : būy-u Üv ḳalmadı C
[4] cāna : zāta F Ün Üv M C | nefs ; nakş F Ün Üv M
[5] lâʿlüñle : vaṣluñla M

63

1 — Dāġ-ı sīnem ehl-i derdüñ olalı baş ocaġı
Benden uyarur çerāġı Ḥācı Bektāş ocaġı

2 — Sebzeler rūy-u zemīni ṭutdu ʿOşmānī gibi
Lālelerle oldu her vādī Ḳızılbaş ocaġı

3 — Cān-ü-dil ḳurbānlarından ḳanlar olmazdı revān
Ehl-i ḥüsnüñ olmasa ol göz ile ḳaş ocaġı

4 — Tekye-i ġamda benüm abdāl görse cünbüşüm
Bāña Mecnūn derdi gel sen bekle ḳardaş ocaġı

5 — Gevher-i ḥüsnüñ Ḥayālī mālik oldu kānına
Bīsütūn Ferhādına verildi bir ṭaş ocaġı

64

1 — Derd ser-leşkeri ile bekledi Mecnūn vādī
ʿAşḳ derbendine ṣaldı ḳaravol Ferhādı

2 — İntiẓār ile biri cānını teslīm etdi
Biri Şīrīn ġamile kūhdan aldı dādı

3 — Gönlümü yıḳmaġa ol seng-dil almış ele ṭaş
Belki maʿmūr edeyin der bu ḫarāb-ābādı

4 — Servüü eflâke eger başı ererse ṣanemā
Ḳaddüñe bende iken istemez ol āzādī

5 — Dayanub ḥüsnüñe cevr etme Ḥayālīye ki çün
Bir ḳıl üstündedürür ḫūbluġuñ bünyādı

---

63 F Ün Üv A M C — Ü
[4] derdi gel sen bekle : der idi sen bekle M
[5] Hevher : cevher Ün | hüsnüñ : ʿaşḳuñ Ün A M
64 F Ün Üv A M C — Ü
[2] teslīm etdi : etdi teslīm A
[3] Belki : līk F C beski M | edeyin : edeyim F

65

1 — Derd oḳların ol ḳaşı kemān cānuma atdı
Bir gün demedi bunu daḫi Tañrı yaratdı

2 — Dilden geçen oḳlaruñu tīr eyleyicek yād
İncindi raḳībüñ ʿacabā añа ne batdı

3 — Yūsuf gibi aġır oluban düşmedi yegni
Bu Mışr-ı melāḥatde o meh kendüyi ṣatdı

4 — Öygündügi içün ḳaddüñe naḫl-i gül-ü būstān
Eller üşüben anı gülistānda donatdı

5 — Başdan aşurı etdi Ḫayālī saña cevri
Tā kim ser-i zülfeynini ol mâh uzatdı

66

1 — Cān versem añuban ḳad-ü-ruḫsār-ı yārumı
Naḫl-i gül ile zīynet edesüz mezārumı

2 — Ey bād-ı āh ben ölicek ḳabrüme gelüb
Lûṭf eyle ḫāḳden getür ol dem ġubārumı

3 — Peykānlaruñ bedende göricek ḥisābsuz
Ġam dedi kim alur bu yaraḳlu ḥişārumı

4 — Miḥnet şebi sitāreleridür desem nola
Ahum duḫānı içre görünen şirārumı

5 — Ol meh Ḫayālī baña diyelden sitāresüz
Ḳıldum nücūm-u eşküm ile pür sitārumı

---

65 F Ün Üv A M C — Ü
66 F Ün Üv A C — Ü
[2] ḳabrüme : üstüme A
[4] görünen : görürsem C
[5] sitārümı : kenārumı A

67

1 — ʿAşḳ bir şemʿ-i İlāhīdür benem pervānesi
Şevḳ bir zencīrdür göñlüm anuñ dīvānesi

2 — Ḳanda bilsün şāh-ı ʿaşḳuñ dergehi ādābını
Kūhken bir daġ eri Mecnūn yaban dīvānesi

3 — Kelle-i ʿuşşāḳ ṣatılmaz kesādı var ḳati
İşlemez oldu maḥabbet şehrinüñ ser-ḫānesi

4 — Murġ-u dil dā'im havā-yi ʿaşḳ ser-gerdānıdur
Bülbülüñ gülzārı var būmuñ olur vīrānesi

5 — Sāġar-ı Cemde bu beyt-i dil-güşā mersūm imiş
Āteş-i bāde ile germāgerm iken kāşānesi

6 — Rind oldur kim götürdü bezm-i keşretden ayaġ
Sāḳī-i devrān elinden dolmadan peymānesi

7 — Şīr-ü-şekker gibi alışdı Ḫayālīnüñ bugün
İltifāt-ı Şāh ile bu vaż'-ı dervīşānesi

68

1 — Ne ziyān etdi saña ṣōfī şarāb-ı ṣāfī
Yine alub ele ḫalvetde çalarsın lāfı

2 — Naḳd-i gencīne-i Cemşīd-i cevān-baḫtdur ol
Yaraşur olur ise pīr-i muġān ṣarrāfı

3 — Benem ol merd ki yerden götürür gerd-miṣāl
Himmetüm ṣarṣarı esdükde cibāl-i Ḳāfı

4 — Ḥaşrde seyr-i liḳāñ etmez isem ahum ile
Dūzaḫ-ı āteş edem cennet ile aʿlāfı

5 — Gelmege ḫavf edər ḫāb Ḫayālī gözüne
Olalı yaşı ile Baḥr-i Muḥīṭ eṭrāfı

---

67 F Ün Üv A M C — Ü
[2] bilsün : görsün C
68 F Ün Üv M C — Ü A
[3] götürür : götüre M

69

1 — Gözümle gönlüm arar ḥüsn-ü ʿālem ārāyi
Gözümse gönlüme uydu gönülse hercāyī

2 — Dişüñ dürü edeli boynu baġlu bir bende
Gözümde kirpügüne şalmaz oldu deryāyi

3 — Duḫanī lāle gibi dāġ ile pür oldu tenüm
Libāsın edeli ol gülʿiẕār sürmāyi

4 — Kemān-ı ʿaşḳ ʿaceb müntehā idi līkin
Atıldı ortaya Ḥallāc çekdi ol yayı

5 — Yüzüñ görünce Ḫayālī ḳarārdan geçdi
Tecellī eyledi Şems oldu ẕerre Mollayī

70

1 — Elüñe cām al geldi cihānuñ saʿd-i devrānı
Bahāristān ile zeyn eyledi gülşen gülistānı

2 — Nevā-yi ʿandelībi ḫusrev-i gül istimā` etdi
Aña āheng eder her sebzenüñ murġ-u ḫōş elḥānı

3 — Çemen ʿibret-nümādur ḳara yerden lāle şeklinde
Şehīd-i dāġ-ı ʿaşḳ olmuşlaruñ cūş eyledi ḳanı

4 — Cihānı bir naẓar seyr etmek içün şekl-i nergisde
Görünür ḫākden her nāzenīnüñ çeşm i fettānı

5 — Ölüden kem degülsin sen daḫi cūş-u-ḫurūş eyle
Ḫayālī zinde-dil ol geldî ayş-ü-nūş devrānı

---

69 F Ün Üv M C — Ü A
[2] şalmaz : aşmaz Ün şaymaz M
[4] ʿaceb : ḳati C
70 F Ün Üv M C — Ü A
[3] olmuşlaruñ : olanlaruñ Üv
[4] ḫākden : ḫākde Ün

71

1 — Nola gözlerse erbāb-ı naẓar ruḫsār-ı cānānı
Alurlar ortaya pervāneler şemᶜ-i şebistānı
2 — Açılmaz ġoncanuñ ser-beste rāzı ġayra ey bülbül
Bu gülzāra ḳonub göçdü senüñ gibi hezārānı
3 — Binā-yi ᶜaşḳa bir ṭaş ilteyüm alub ele başum
Gelenler bizden öñden böyle görmüş resm-ü-erkānı
4 — Ferīdūn-u zemānem devletinde Ḫusrev-i Rūmuñ
Elümde cām-ı Keḫusrev başumda tāc-ı ḫāḳānī
5 — Ġażabla çekdi dilber tīġini gösterdi yelmanın
Ḫayālī öldü ol öldürmeden yalmanı yalmanı

72

1 — Beni ḳul etdi ᶜaşḳına bugün bir şāh-ı Ḳenᶜānī
Mübārek ismidür Yaᶜḳūb-ü-kendü Yūsuf-u Şānī
2 — Nola ser-defter-i ḫūbān-ı ᶜālem olsa ol server
Melāḥat nāmesi şimdi anuñla buldu ᶜunvānı
3 — Baña dil uzadur ey ġonce-i nev-rüste her bir ḫār
Varub seyrān edersem sensizin ṣaḥn-ı gülistānı
4 — Görenler nīlgün dülbend ile ol yār-ı meh-rūyu
Şanur dördüncü ḳat gökden göründü mihr-i raḫşānı
5 — Helāk etdüñ Ḫayālīyi ümīd-i vaṣl ile āḫır
Niçün yoḳ yere öldürdüñ be hey kāfir müselmānı

---

71 F Ün Üv A M C — Ü

[2] ġoncanuñ ser-beste : bōstānuñ beste Üv C | gülzāra : gülzāruñ Üv

[3] ilteyüm : ilteyin Ün A | başum : başı Üv C | bizden öñden böyle görmüş : böyle ḳurmuş bizden evvel Ün | önden : evvel A bizden öñ böyle görürmüş C

[5] yelmānın : yelmānı A

72 F Ün Üv A M C — Ü

[1] ᶜaşḳına : kendüye Ün C | şāh-ı : māh-ı C bugün : yine M | şāh-ı : māh-ı Üv

[2] server : meh-rü Üv M | Melâḥat : Maḥabbet F Ün

[4] nīlgün : şemsī A (doğrusu bu olsa gerektir)

[5] be hey kāfir müselmānı : be kāfir bir müselmānı Üv M

73

1 — Revā mıdür kilīsādan çıkarmaḳ bir müselmānı
Müselmānlar frengīler geyer bir rum cānānı

2 — Ruḫu nārındaki ḫāli buḫuru būyun isterseñ
Ölüñe daḫi günlük vermezin der gör o fettānı

3 — Varub nāz uyḫusuna fāriġ oldu benden ol kāfir
Meger papas uyara baña ol şemᶜ-i şebistānı

4 — Gözüm yaşında ḫaçın ṣuya ṣalsa ol melek-sīmā
Mesīḥā gibi eylerdi yaşum her derde dermānı

— Olubdur teşne-dil nūş etmege mey yerine ḳanuñ
Ḫayālī ol daḫi bilmez gibi Sulṭān Süleymānī

74

1 — Tā ki gördüm ḥüsn içinde ol melāḥat kānını
ᶜĀlemüñ gözden bıraḳdum dürr ile mercānını

2 — Ḫusrevā Şebdīz-i āhumdur semend-i bād-pā
Kim alur bir demde eflāküñ doḳuz meydanını

3 — Ḳani ol bize ciger-güşem diyen mecnūn deyu
Ṭutsa kūhuñ lāle eṭfāli nola dāmānını

4 — Çıḳmadı deyr-i felekde yine ḫōrşīd-i ṣanem
Ḳara çulla görmeyince ᶜālemüñ rühbānını

5 — Ey Ḫayālī eylemiş meşşāṭa-i rūz-u ezel
Nev-ᶜarūs-u ḥüsn içün gülgüne ᶜāşıḳ ḳanını

---

73 F Ün Ün A M-Ü
[1] geyer: geyüb M | cānānı: oğlanı Ün
[2] nārındaki ḫāli: nārında ḫaṭṭınüñ Ün | būyun: görmekC | isterseñ: isterken M F istersem A | vermezin: vermezem Ün Üv
74 F Ün C — ÜÜv A M

75

1 — Ṣalduġunda ḫāne-i ʿaşḳuñ ezel bünyādım
Taşa ḳullandum belā iḳlīminüñ Ferhādını

2 — Bir nihāl-i tāze sevdüm bağbān-ı deher iken
Gülşenüñ āzād ḳıldum servini şimşādını

3 — ʿĀlem-i ervāḥdan Mecnūn duʿā eyler bana
Ḫayr ile yād eylemek yegdür kişi üstādını

4 — Ḫākinüñ her ẕerresi Ferhāduñ eylermiş feġān
Bīsütūnda bir kişi çağırsa Şīrīn adını

5 — Ey Ḫayālī ʿaşḳa inkār etse zāhid ṭañ degül
Ḫaylı müşkildür kişi terk eylemek muʿtādını

76

1 — ʿaşḳ ehli oldürür ki görem deyu yārını
Cānı çıḳınca bekleye kūy-u nigārını

2 — Mecnūn eline rişte-i maḳṣūd girmedi
Ellerde gördü nāḳa-i Leylī mehārını

3 — Ġam ʿāleminde oldu duḫānum sipihr-i ʿaşḳ
Encümler eyledüm aña ahum şirārını

4 — Mecnūn ġam ile cān vericek āfitāb-ı ʿaşḳ
Yerden götürdü ẕerreler edüb ġubārını

5 — Tabʿ-ı Ḫayālī maʿnī-i ġayrı alub nider
Şehbāzdur ki ṣayd özü eyler şikārını

---

75 F Ün Üv MC — ÜA
[1] iḳlīminüñ: kühsārınuñ C
[4] eylərmiş: eylerdi Üv
76 F Üu Üv A MC — Ü

77

1 — Ḫaylıdan pīr-i muġānuñ beklerüz dergāhını
Cürᶜa i feyżi ⌣ile yād etmez bu devlet ḫāhını

2 — Ḳaṭre ḳaṭre eşk kevkeb penbe-i dāġum ḳamer
ᶜĀlem-i ᶜaşḳuñ temāşā ḳıl nücūm-u-māhını

3 — Çaldı derbend-i maḥabbetde melāmet ṭablını
Bīsütūnuñ bekledi Farḥād-ı miskīn rāhını

4 — Bī-naẓardur tūtya çekse gözüne āʃîtāb
Ḫılḳat i her şeyde ẓāhir görmese Allahını

5 — Ḫābda gördüm Ḫayālī düşdü Mecnūn pāyuma
Bende ḳıldum kendüme mülk-ü belānuñ şāhını

78

1 — Yeter olduḳ ġubār-ı ġamla bengī
Getür sāḳī şarāb-ı lāle-rengi

— Ṣunub şol ibrīşim gibi şarābı
Geyür cān egnine zībā ʃrengī

— Ne meydür ol kim içse cürᶜasın mūr
Göze göstermeye bebr-ü- pelengi

4 — Güneş ṣanūb ola ẕerrāt ẓāhir
Ele alsa şeb-i tār içre zengī

5 — Yemenden ḳaçuben girmezdi ṭaşa
Eger andan ᶜaḳīḳ almasa rengi

---

77 F Ün Üv A M C C Ü
[3] Ferhād-ı miskīn: Farhād- Mecnūn F Ün Üv M
[4] görmese: görmeyen A
78 F Ün Üv A M — Ü
[2] şol : ol Üv | Cān egnine zībā : egnüme bir Üv

79

1 — Menem Mecnūn-u pür-sevdā-yi Leylī
Başumda şūrīş-i ġavġā-yi Leylī
2 — Ben ol fülk-i muḫālif-rūzigārem
Ki ġarḳ etdi beni deryā-yi Leylī
3 — Şehīd-i ᶜaşḳdur ḳanlu kefende
Baña her lāle-i ṣaḥrā-yi Leylī
4 — Eder mecnūn gönül nāmūsdan ᶜār
Olaldan ᶜāleme rüsvā-yi Leylī
5 — Ḳulaġuma gelür āvāz-ı ḫalḫāl
Görünmez mi nişān-ı pāy-i Leylī
6 — Benem pür-ḥāl bir Mecnūn-u-şāmit
Velī gönlümde hūy-u hā-yi Leylī
7 — Ḫayālī cān gözü⌣ile baḳmayınca
Görünmez ṣūret-i zībā-yi Leylī

80

1 — Fürḳatüñde dāġ ile naᶜl ile zeyn edüb teni
Ehl-i ḥasret göz ḳulaġ olub seni gözler seni
2 — Aḳ sancaḳ ḳıldı İstanbulu rūşen nitekim
Dīde-i Yaᶜḳūbu açdı Yūsufuñ pīrāheni
3 — Sen Şehi geh geh melek ḫaylı temāşā etmege
Açılur ṭāḳ-ı zebercedden hilālüñ revzeni
4 — Pāyına sen serv-i gül-ruḫsāruñ īşār etmege
Ġonca ile nergisüñ pür-zer olubdur dāmani
5 — Yoluña cānı Ḫayālī gibi eylerler nişār
ᶜAskerüñ Serᶜaskerüñ gibi sever Şāhum seni

---

79 F Ün Üv A C — Ü M
[1] Menem : Benem F Üv A
[3] kefende : kefenle A
[4] ᶜāleme : ᶜāşıḳ-ı A
80 F Ün Üv A M Ç — Ü
[1] Fürḳātüñde : Fürḳatüñden F
[2] ḳıldı : etsün F Ün Üv M
[3] geh geh melek ḫaylı : ḫayl-ı melek her gün A | etmege : ḳılmaġa A
[5] nişār : revān A | Serᶜaskerüñ gibi sever : ḫalḳı sever cānı gibi A

81

1 — Bulunmaz baña hem-dem bezm-i ġamda nāleden ġayrı
Ne içsem kimse yoḳ sāġar ṣuna teb-ḫāleden ġayrı

2 — Maḥabbet mihri tābından vücūdun maḥv ḳılmış yoḳ
Ararsañ gülşen-i dehri benümle jāleden ġayrı

3 — Metāᶜ-ı derdüm istermiş nesi var lālenüñ elde
Bir iki ḳana müstaġraḳ yanıḳ pergāleden ġayrı

4 — Yaşı encümlerin īṣār edüb māh-ı şeb-efrūzu
Derāġūş eylemiş yoḳ devr içinde hāleden ġayrı

5 — Ḫayālī ḳara baḫtından şikāyet ḳılmadı çarḫa
Ruḫun zerd eyleyüb eşk i revānın aleden ġayrı

82

1 — Göñül seni dileyu her cenāba yüz ṭutdu
Ḫayāl-i āb ile teşne serāba yüz ṭutdu

2 — Nişānuñ almaġa ey meh ḫurūf-u kevkebden
Müneccim encüme molla kitāba yüz ṭutdu

3 — Cihāna ᶜaks-i ruḫuñ tā ki düşdu maḫlūḳuñ
Kimisi nāra kimi āfitāba yüz ṭutdu

4 — Ḳarār-gāhı idi bir zamānda bir sāhuñ
Göñül sarāyı ki şimdi ḫarāba yüz ṭutdu

5 — Ḫayālī yārı ararlar yeri gögü dolanub
Feġanlarum göge yaşum türāba yüz ṭutdu

---

81 F Ün Üv A M C — Ü
[1] Ne : Mey C | tebḫāleden : peymāneden C
[3] derdüñ istermiş : derdüñi ister Üv M
[4] devr : dehr M
[5] çarḫa : dehre C
82 F Ün Üv A M C — Ü
[1] dileyu her : deyu her bir C
[5] ararlar yeri gögü : ararlardı yer-ü-gök Üv

83

1 — Nigārā bezm i ḥüsnüñde dil-i mestānemüz ḳaldı
Perin yaḳmış cemālüñ şemʿine pervānemüz ḳaldı

2 — Ânı ḫōş ṭut ġarībüñdür efendi işte biz gitdük
Gönül derler ser-i kūyuñda bir dīvānemüz ḳaldı

3 — Yürek ḳan oldu hicrāndan vücūdum çekdi el cāndan
Fedā oldu yoluña cümlesi zīrā nemüz ḳaldı

4 — Başumdan ʿaḳl ise gitdi dil ile cān revān oldu
Ten-i bī-iʿtibār adlu ḳuru vīrānemüz ḳaldı

5 — Ḫayālī devlet-ı bī-iʿtibāra baḳmaduñ gitdüñ
Bize besdür bu kim dillerde bir efsānemüz ḳaldı

84

1 — Nigārā sen revān olduñ benüm gönlümde ġam ḳaldı
Hemen ol eksük olmasın daḫi ʿālemde nem ḳaldı

2 — Belā bezminde ʿāşıḳlar geçerler ad içün serden
Sıdı seng-i ḥavādiş cāmın ammā nām-ı Cem ḳaldı

3 — Nola saʿy eylesem ḳıblem ser-i kūyuñ ṭavāfına
Cihānı eümle geşt etdüm hemen Beyt-ül-Ḥarem ḳaldı

4 — Ḳulaḳ ṭut nāle-i çenge deme bir zār ʿāşıḳ yoḳ
Nefes ṭut nāya dem-sāz ol hemen ol ehl-i dem ḳaldı

5 — Güzeller nāza ʿāşıḳlar niyāza geldi dünyāya
Ḫayālī sözle meşhūr oldu Ḥātemden kerem ḳaldı

---

83 F Ün Üv A M C — Ü
[2] Anı ḫōş ṭut ġarībüñdür : Ġarībüñdür anı ḫōş ṭut Ün C
[5] baḳmaduñ : ḳalmaduñ Üv
84 F Ün Üv A M C — Ü
[2] nām-ı : Cām-ı A

85

1 — Sīm-i eşki her kimüñ yoluñda īşār olmadı
Ol metāʿına bu bāzāruñ ḫarīdār olmadı
2 — Şādlıḳ mı geldi dil mülküne kim ġam gelmedī
Rūz-u rūşen var mı kim ṣoñu şeb-i tār olmadı
3 — Her şirārum āsumān-ı mihre encümdür velī
Bu ḳadar encümle bir gün ṭāliʿüm yār olmadı
4 — Geçmeyenler gülşen-i ʿālemden aḳar ṣu gibi
Pāk-meşrebler içinde ehl-i dīdār olmadı
5 — Manṭıḳ-uṭ-ṭayr oldu her beyti Ḫayālīnüñ velī
Ḳuş dilin fehm eylemez her kim ki ʿAṭṭār olmadı

86

1 — Kemān-ı Rüstemī ḳaşuñ kemānı gelmedi mi
Çekenler anı cihān pehlevānı gelmedi mi
2 — Dile ki vaʿde-i vaṣl etmiş idi tīr-i müjeñ
ʿAceb o vaʿde-i lûṭfuñ zemānı gelmedi mi
3 — Pür idi bāġ-ı ḥayātum şükūfe-i şādī
Yüzüme baḳ gör e anuñ ḫazānı gelmedi mi
4 — Firāḳ-nāme-i derdüm cenāḥına ericek
Kebūterüñ gözüne baġrı ḳanı gelmedi mi
5 — Ḫayālī ol şeh-i ḥüsnüñ ayaġı tozundan
Ṣabā eli ile saña armaġanı gelmedi mi

---

85 F Ün Üv M C — Ü A
[1] yoluñda : yoluña Üv
[2] Şādlıḳ : Şādılıḳ Ün | var mı kim : var mıdur Ün
[5] velī : bu gün Üv M
86 F Ün Üv A M C — Ü
[2] vaṣl : lûṭf A
[4] Firāḳ-nā ne-i derdüm cenāḥına : Firāḳ-nāmeyi yerdüm **cenābuña** Üv | gözüne : yüzüne Ün Üv M C

87

1 — Yürü hey ʿāşıḳına ʿādeti bī-dād yürü
Yürü öñ biliş olub ṣoñra olan yad yürü
2 — Ḳo beni ġuṣṣa-vü- hecr ile yanub yaḳılayın
Sen var ol ḳadrüñi bilmezler ile şād yürü
3 — Dem ola bulmayub aġyārdan ey yār vefā
ʿĀşıḳ-i ṣādıḳuñı eyleyesin yād yürü
4 — Beni öldürdü çü hicrān ġam-ı dilberden iraḳ
İledince tozumu eşigüñe bād yürü
5 — Ḳanda hercāyī güzel varsa Ḫayālī sevüben
Ṣoñra cevrinden anuñ eyleme feryād yürü

88

1 — Yandum şol aḳ yüze o ḳara ḳaşdayın daḫi
Dūd olmuşam velī ser-i āteşdeyin daḫi
2 — Bir tār-ı zülfüne şeb-i fıṭrat belī dedüm
Baḫt-i siyāhı gör ki keşākeşdeyin daḫi
3 — Çek ilerü kemān gibi ey lûṭf-u Şeh beni
Tīrem cihān şikārına tīr-keşdeyin daḫi
4 — Tayy-ı lisānuma naẓar et ṭaylesānı ḳo
Destār ile deme heves-i ḳaşdayın daḫi
5 — Ter-dāmenem ḥabāb gibi rūzigārda
Tā kim Ḫayālī bāde-i bī-ġaşdayın daḫı

---

87 F Ün Üv A M C — Ü
[1] öñ biliş olub : evvel bilişüb Ün | hey biliş olub F Üv M C
[2] Sen var : Var sen A
[5] sevüben : sevsün | Soñra cevrinden anuñ eyleme feryād yürü: Sevmesün sen gül-ü raʿnāyi heman şād yürü Üv
88 F Ün Üv C — Ü M A
[1] Yandum : Baḳdum C | şol : ol C | o : şu C

89

1 — Diyār-ı bezmüñ ey dil şāh-ı gevher-pāşıdur sāḳī
Keremle şöhre-i āfāḳ olanlar bāşıdur sāḳī
2 — Ne bezm olur bu kim ayaḳ götürsem bāde nūş etsem
O bezm-i ḫāṣda bīgāne muṭrib nāşīdur sāḳī
3 — Ḥarām olsa ᶜaceb mi cürᶜa dökmek eḫl-i ᶜirfāna
Ki bāġuñ bağrı ḳanıyle gözünüñ yaşıdur sāḳī
4 — Ḥbāb otağıdur āvāreler her yaña ḫıdmetkār
Ayaḳlandurdı devrānı bu gün şubaşıdur sāḳī
5 — Ḫumāruñ ḫastası olanlara mey şun sağalsunlar
Eli ayağı ṭutmaz natüvānlar aşıdur sāḳī

90

1 — Pīr-i çarḫuñ her seḥer mihr alduğiçün yaşını
Devr içinde varmadan aḫşama verdi başını
2 — Dedi kim iki hilāl oldu şafaḳdan āşıkār
Sāğar içre münᶜakis gördükde dilber ḳaşını
3 — Jāle-rīz oldu havā şanmañ şafaḳdan çarḫ-ı dūn
Gülsitān ı ᶜāleme yağdurdı miḥnet ṭaşını
4 — Öldügüm dem yār peykānın cigerde şaḳlaram
Uydurur her kim sefer ḳılsa yarar yoldaşını
5 — Bu Ḫayālī oldu Erjeng-i Nigāristān-ı naẓm
Mānīyi ḳo gör maᶜānī ḫüsnünüñ naḳḳāşını

---

89 F Ün Üv A M C — Ü
[1] bezmüñ : ᶜişveoüñ C | dil : şāh C
[3] ḳanı ; başı C
90 F Ün Üv M C — Ü A
[4] yara : dilā Üv M

91

1 — Ne ġam ey nāle belā eylese pāmāl beni
Çekme billah olub ᶜāleme dellāl beni
2 — Ceẕbe-i ᶜaşḳ ile şūrīde-i dergāhem ben
Mest ya bengī mi ṣanduñ behey abdāl beni
3 — Mürşid-i güşe-nişīndür ḫum-u mey ey zāhid
Bāṭın-ı ṣāfı anuñ eyledi ḫōş-ḥāl beni
4 — Kaᶜbe-i derd benem dūd-u dilüm şalumdur
Bürüsün vādī-i ġamda bu siyeh şal beni
5 — Müya döndüm ġam-ı zülfü⌣ile götür ṭopraḳdan
Çıḳduġuñca göge ey nāle bile al beni
6 — Cismümi ilter ise taḫta-i reml üzre ṣabā
Remllerle araya bulmaya remmāl beni
7 — Ḳudretüñ destine şehbāz-ı ḳaża-pervāzem
Saña anḳāları ṣayd eyleyeyin ṣal beni
8 — Cürᶜasın cām-ı Ḫayālīnüñ içersen diyesin
Ḥaşre dek mest ede bu bāde-i ḳattāl beni

92

1 — Mecnūn ḳaçan ki ᶜaşḳ eline pādişāh idi
Āhı ᶜalem feġānı ṭabl ġam sipāh idi
2 — Mecnūn belā vilāyetine şehriyār iken
Jūlīde mūlar üstüne çetr-i siyāh idi
3 — Mecnūn teninde yer yer elif naᶜl ile dilā
Miḥnet şebinde Leylī içün şekl i āh idi
4 — Mecnūn başında var idi bir āşiyān-ı murġ
ᶜAnḳa-yi ᶜaşḳa kūh-u belāda penāh idi
5 — Nāgeh Ḫayālī Leylī güẕer eyleye deyu
Mecnūn teninde yer yer elif doğru rāh idi

92 F Ün A C — Ü Üv M
[4] var idi bir : kim var idi A

91 F Ün A C — Ü Üv M
[7] şehbāz-ı : şāhīn-i A

93

1 — Benem şemşīr-i ḫūn-bārumla devrānuñ ser-endāzı
Ögünmek bilmezem düşman seçilsün ġāzīyem ġāzī
2 — Şikārum ḳulle-i ḳāf-ı ḳıdemden almadur kārum
Ḳolumda Ḫusrev-i dehrüñ benem şehbāz-ı pervāzī
3 — Beni ḳudret eli bir ḫōş şikāristāna şaldı kim
Ḳanadı nūra müstaġraḳ uçarlar ördek ü-ḳazı
4 — Fena dārında bir iş aşdı kim dillerde yād oldu
Maḥabbet şehrinüñ Manşūr olaldan rīsmān-bāzı
5 — Ḫayālī naẓmınuñ bir mışraʿından behremend ol kim
Ḥaḳīḳat nüktesin söyler bunuñ birdür çoġu azı

94

1 — Rıżāñı gözlerem senden gelen derd-ü-belā ḥaḳḳı
Sözümden dönmezem ölsem Şehīd-i Kerbelā ḥaḳḳı
2 — Yoġ iken levḥ-ü-ḫāme muṣḥaf-ı ʿaşḳuñ okurdum ben
ʿİẓāruñde ḫaṭ-ı reyḥānla yazılan duʿā ḥaḳḳı
3 — Tenümde ḳanumuñ her ḳaṭresi içinde peydāsın
Ḥaḳīḳat vechine mir'āt olan ehl-i ṣafā ḥaḳḳı
4 — Maḥabbet baḥrıdur cismüm elifler anuñ emvācı
Belānuñ kānıdur göñlüm o lâʿl-i cān-fezā ḥaḳḳı
5 — Bizi bīgāne ṣanma ey melek deryā-yı aḫdardan
Bu iki nūrdan çeşm ile mevcūd āşinā ḥaḳḳı
6 — Ḫayālī Ḥaydarīdür ṭavḳ-ı zülfüñ ḥaḳḳıdur anuñ
Begüm teslīm ḳıl boynuñda neyler bir gedā ḥaḳḳı

---

93 F Ün Üv A M C — Ü
[1] ġāzīyem : ġāzīyin A
[2] benem : menem C
[3] ṣaldı kim : ṣalmışdur F Üv M C
[4] ḳanadı : cihān-ı F Üv M C | cenāḥı A
94 — Ün Üv A M C — — Ü F
[1] gözlerem : gözlerin A C | dönmezem : dönmezin A
[2] yazılan : yazılmış A
[4] anuñ emvācı : mevcidür anuñ C

95

1 — Kūh-kenlikler ki Fehād etdi çekdi miḥneti
ᶜAşḳ-bāzīlik degülmiş bildüm anuñ niyyeti
2 — Levḥ-i dilde naḳş olmuşken ḫayāl-i şekl-i yār
Taşlara yazmaḳ düşermi‿idi o şīrīn ṣūreti
3 — Tālib oldur ṣala kendin nār-ı ᶜaşḳa nūr ola
ᶜĀşıḳ oldur ᶜaşḳ ile olmaya anuñ şöhreti
4 — ᶜAşḳ ᶜāşıḳlar işidür ey gönül Mecnūn daḫi
Ṣaġ ola‿idi ögrenürdi şimdi benden ṣanᶜati
5 — Ey Ḫayālī daᶜvī-i ᶜaşḳ eylemek ḥācet degül
Añladur ᶜāşḳlngun lābüdd kişinüñ ḥāleti

96

1 — Sevdî gönlüm bāġ-ı ḥüsnüñ bir gül-ü ḫandānını
İñledür ḫār-ı belāda bülbül-ü nālānını
2 — Çaraū-yu ᶜaşḳ içinde ġam metāᶜın almaġa
Merdüm-ü çeşmüm pür etdi sīm ile dāmānını
3 — Lāle-zār etdi gözüm yaşı‿ile bāġ-ı ᶜālemi
Ey ciger pergālesi aḳıtma baġrum yaġını
4 — Yıldızı düşdü meh-i bedrüñ işi oldu temām
Rūşen edelden yüzüñ mihri sipihr eyvānını
5 — Ḫayl-ı ġam buldu ẓafer āhen ḥiṣāruñdur dile
Ṣaḳla sīneñde Ḫayālī yāruñuñ peykānını

---

95 Ün Üv M — Ü F A C
[1] bildüm : bildük Ün
[4] daḫi : deli Üv M
96 Ün — Ü F Üv A M C

97

— Ol ḳadar verdüm havāya kendümi ḫırmen gibi
Kā'ināt-ı cev göründü gözüme erzen gibi

2 — Aş yerer her demde ḳanına zemāne ehlinüñ
Dehr zāli fitne eṭfāline ābisten gibi

3 — İsteseñ irgürmege ser-rişte-i maḳṣūda el
Naḳş geçme kimseye bir āl ile sūzen gibi

4 — Olmaḳ isterseñ dilā ʿilm-i deḳāyiḳden ḫabīr
Ṣal naẓardan ḫākdān-ı dehri pevīzen gibi

5 — Güc çekersin ya gibi bāzū-yü devrāndan ṣaḳın
Ṣadra geçme etme dil yügrüklügün demren gibi

6 — Rūḥ gibi ʿālem-i bālāya olsun himmetüñ
Nefs süflī ṭabʿdur ẓulmet-serā-yi ten gibi

7 — Demde germiyyet dilerseñ ṣatmaġa ḥammām-vār
Hemdem ol bir rind-i ṣāḥib-dem bulub külḫan gibi

8 — Kim ki yek-dil olmayub verür ikilikden nişān
Ser-zenişler kendü destinden görür hāven gibi

9 — Zikr-i Ḥaḳḳa hem-zebān ol saña her ḳavvāl-i dūn
Nīze-i neyle muḳābil olmasun reh-zen gibi

10 — İstemezseñ āteş-i fitne ile sūz-u ʿālemi
Çaḳma ḫalḳı birbirine seng ile āhen gibi

11 — Ey Ḥayālī murġ-u dil bir evce pervāz etdi kim
Çarḫda gördü nücūmu dāne-i erzen gibi

---

97 Ün Üv A M C — Ü F

[2] ḳanına her demde : her demde ḳanına A ḳanına bir demde C
[4] deḳāyıḳdan : ḥaḳāyıḳdan C
[6] süflī : sifle Ün M

98

1 — Elüñ yu kendü ḳanuñdan dilā teslīm ḳıl cānı
Tarīḳ-i ʿaşḳa girdüñse budur āyīn-ü erkānı
2 — Şaçuñ Şebdīzine başlar ḳoşub yügrüklük etmiş çoḳ
Biḥamdillah yaşum Gülgünu aldı şimdi meydānı
3 — Maḥabbet rāhınuñ resmin baña şor añma Mecnūnu
Maḳām-ı ʿaşḳuñ ādābın ne bilsün bir beyābānī
4 — Benātünnaʿş rāh-ı Kehkeşāndan alsa ol gerdi
Ḳamer mir'ātını jeng-i kederden pāk ede ānı
5 — Ne tozlar kim ḳoparursa semend-i ṭabʿ-ı mevzūnum
Gözüne tūtyā eyler felekde āfitāb anı
6 — Ḫayālī vaṣf-ı dendānında yāruñ ḫurdeler geçdi
Dürüñ baġrı delindi yere geçdi cevherüñ kānı

99

1 — Dām-ı zülfüñe gönül murġu düşüb ah dedi
Ne ḳara günlere uġramışam eyvāh dedi
2 — Sergüzeştüm işiden Leylī şaçuñ şevḳi ile
İşidüb ḳıṣṣa-i Mecnūnu ne kūtāh dedi
3 — Gördü ebruñu ḳaçan maṭlaʿ-ı ḫüsnüñde hilāl
Ḳaddini iki büküb yarıcuñ Allah dedi
4 — İstedüm ḫān-ı viṣāli ḳapısından baş açub
Yürü dervīş yoluñu kim vere Allah dedi
5 — Etdi yoluña Ḫayālī dil-ü-cān nūrunu ḫare
لا يملك العبد لولاه dedi

---

98 A M — Ü F Ün Üv C
[2] aldı : ṭutdu A¹
[3] Yalnız A nushasında.
[6] geçdüm^x: geçdi
99 M — Ü F Ün Üv A C

100

1 — Yaşum getürdi yanuma ol māh-pāreyi
Devr-i ḳamerde öger iseñ ög sitāreyi
2 — Ḳan aġlaya şühedā ḫaylı ger göre
Sīnemde ḫançerüñden eren tāze yarayı
3 — Baḥr-i fenā ġarīḳına tābūtu añmañuz
Deryānuñ āşināsı nider taḫta-pāreyi
4 — Acır beni bulunmadı illā ki Bīsütūn
Ferhād matemine geyer daḫi ḳarayı
5 — Cismi ḳodu Ḫayālī şu kim oldu rūḥa yār
Mevtinden öñ ḥayātına ol buldu çāreyi

101

1 — Evvel gözüne göstereni dehr Zālini
Ya çarḫ-ı aṭlasa vereni köhne şālini
2 — Şol ḳand şerbetine berāber ṭutanlaruñ
Ḫūnābe-i ciger gibi rengīn zülālini
3 — Çemşīd tācına vereni kūy-u ᶜişretüñ
Dürd-ü şarāb ile dolu şınmış sifālini
4 — Çarḫuñ hilāline degişen ince şāᶜirüñ
Bir maṭlaᶜ-ı güzīdede nāzüg ḫayālini
5 — Naẓmın Ḫayālī ṭutsa şüreyyā berāberi
Anuñ daḫi ḫayālini belki kemālini

---

100 A — Ü F Ün Üv M C
101 A — Ü F Ün Üv M C

102

1 — Gönül şūrīde-ḥāl oldu görelden sen dil-ārāyi
Düşüb ṣaḥrā-yi ʿaşḳ içre gezer aġlayı aġlayı
— Havā-yi serv-i ḳaddüñle delürüb vādī-i ġamda
Yaşum ırmaġa dönmüşdür aḳar çaġlayı çaġlayı
— Gönül şeydā-yi zülfüñle gezer şūrīde-ḥāl olmuş
r e deşt-i ḥayretde bu ben Mecnūn-u şeydāyı
4 — Güzellikde naẓīrüñ yoḳ iken meyl etme aġyāra
Hey āfet şānuña düşmez diyeler saña hercāyī
5 — Ḫayālī ḫāl-i ruḫsāruñ ġamından nār-ı hecr ile
Şehīd-i müst-mend olmuş ciger daġlayı daġlayı

[102] Hususî kütüphanemizdeki mecmuada : 211

MUKATTAAT

MUḲATTAᶜĀT

1

Olmasa sen ẕāt-ı pāke ᶜāşıḳ-ı dīdār gül
Olmaz idi bu cihān bāġında berḫōrdār gül
Destüñ ey şeh tāze güldür bergdür nāḫunlerüñ
K'āsitīnüñ gülşeninden açılur her bār gül

2

Lûṭf-u bī-pāyān ne mümkin ger ola bir şāhdan
Her ṣadef deryāda şāhum dürr-ü şehvār eylemez
Kendü lûṭfundan vücūda geldügin lābüd bilür
Kaṭreden deryā anuñçün lācerem ᶜār eylemez

3

Ölmek dirilmek emr-i İlâh idügin bilür
Şol kimsenüñ ki fehm ile ṭabᶜ-ı selīmi var
Deryā revāne olduġına olmasun melūl
ᶜĀlemde bir senüñ gibi dürr-ü yetīmi var

4

Şol ki evvel vefā edüb ṣoñuna
Döne cevr-ü cefā vü-ġuṣṣa vere
Şol bulut gibidür ki ḳaṭreleri
Göge erdürmiş iken ura yere

5

Bir Ḫayālī-zāde bendeñ vardur ey Şah-ı kerīm
Anası Ḥaḳ raḥmetinde kendü ḳalmışdur yetīm
Dergehüñ deryā senüñ ẕātuñ güneş rūşen bu kim
Ḳaᶜr-ı deryāda güneşden nūr alur dürr-ü yetīm

6

Ḫusrevā etdi terbiyet çünkim
Himmetüñ şāʿir ile remmāli
İşte ben bulduġum cevāhir-i naẓm
Versün ol daḫi bulduġu māli [1]

7

Altun üsküflü ḳul oġlu güzeli⌣iken ḫōrşīd
Gör ne etdi aña hercāyīlik ey māh-liḳā [2]
Ḫānesin her kişinüñ eyledügi⌣içün rūşen
Ḫışm edüb anı ḥışār-ı feleke atdı aġa

8

Ṣorarsa ser-güzeştümden benüm şehrümde yārānum
Bu yad ellerde geldüm derd-i pāya mübtelā oldum [3]
Ḳadīmī āşinālardan görüb bīgānelik resmin
Vefā ümmidine bīgānelerle āşinā oldum

9

Delmesünler yüregüñ ney gibi pür-ḫāl olma
Atmasunlar seni gel bāde-i ḳattāl olma
Terk-ü-tecrīd olıgör tāc ne baş aġrısıdur
Be yürü begligin et ʿālemüñ abdāl olma

10

Gedā ki terkini urdu bu ʿālem-i dūnuñ
Ne şübhe pādişehidür bu çarḫ-ı gerdūnuñ
İki cihāna degişdügiçün ġam-ı ʿaşḳı
Ölünce beklemeli türbesini Mecnūnuñ

[1] ol daḫi: anlar da Üv
[2] gör ne etdi aña hercāyīlik: gör ne hercāyīlik etdi aña Üa
[3] derd-i pāya: nice derde F

11

Şehe ḳul olmaġa geldi cihāna bir levendüm var
Baña ṭuṭī gibi güyālanur bir lâʿli ḳandüm var
Bu günden Ḥażret-i Şāh-ı felek-taḫtuñ ḳulu olsun
Ḥayālī gibi devlet gülşeninde bülbülü olsun

12

Tutub Behrām gibi gūra şaldı
Nice Ḫusrevleri bu ḳöhne dehlīz
Ararasañ tūtyā içün bulunmaz
Gözüne rūzigāruñ ḫāk-i Pervīz

13

Her maḳāma ki edesin āheng
Ḫōş-ʿamel ol ki bulasın cāyı
Rāst ol iller ile ẓep düşme
Ṣatdılar bir uṣūle dünyāyi

14

Baña eyyām-ı visāl olmadı çünkim rūzī
Bu bahārı nideyin neyleyeyin nevrūzu
Ah dīvānelik āṣārı ẓuhūr eyleyiyor
Yine odlara yaḳam' gibi dil-i pür-sūzu

15

Seydīnüñ çok sikildügin evvel
ʿAlī Bālī işidicek güldü
Az zamān geçmeden anuñ daḫi
Başına Seydī ḥālleri geldi

16 [1]

Pādişāhum ṭapuña nesl-i melekdür dediler
Ḫüsnüñüñ āyīne-dārını felekdür dediler
Şādīligüñ dügününüñ elemege ununu
Meh gümüş tekne güneş altun elekdür dediler

[1] Yalnız Ün nushasında.

17 [1]

Neng-ü-ʿārı büt edinmekden ise biñ kerre
Ehl-i ʿirfān arasında uşanub şınmaḳ yeg
Yaşlı kerkesler ile ḳonuşub uçmaḳdan ise
Yavru şāhīnler içinde ḳana boyanmaḳ yeg
Kefen olmaḳdan ise ḫāce mü'ezzin destār
Ḫūblar şevḳine meclisde oda yanmaḳ yeg

18 [2]

Geydüñ revacı başuña bulduñ revācuñi
İncinme şabḳalı . . . . . [3]

19

Şikāyet ḳılma ẓulmünden naẓar ḳıl ol ḫaṭ-ü-ḫāle
Ki bitmez bu çemende ḫārsuz gül dāġsuz lāle

20

Şemşīr-i fürḳatüñle göñül çāk-çākdur
Ölümlük olduġuma raḳībüñ helākdür

21

Mihr-i cihānı kim ki göñülden ede tırāş
Engüşt-ü māh-ı nevle felek ḳoya añā baş

22

Ḳaṭre-i jāle ile lāleleri hāmūnüñ
Bağrınuñ başı gözünüñ yaşıdur Mecnūnuñ

23

Yaşum bināy-i ṣabruma seyl-i fenā imiş
Bu dīde göz degül bañā ʿayn-ı belā imiş

[1] Yalnız F nushasında
[2] Yalnız Üv nushasında
[3] Okunamamıştır.

24

Maḥabbet-ḫānedür gönlüm ezelden ʿaşḳ-ı cānāna
Ḳoparmaz şerʿ bir ṭaşın ḳadīmī olsa bir ḫāne

25

Çihresinde görüben lemʿa-i nūr-u Nebevī
Bir yalıñ yüzlü ışıḳ şevḳine oldum ʿalevī

26

Deme yolumda ḳomaz bir ṭaş bir ṭaş üstüne
Her ne ḥükmüñ var ise cān üstüne baş üstüne

27

Şādī enīs-i ġuṣṣa-vü-ẓulmet ḳarīn-i nūr
Ber pāymāl-i ʿālem-ü-baḥrüñ başında şūr

28

Gönül ḳuşunu ḳaçurdum egerçi evvelden
Hele nişānını buldum başuñdaki telden

29

Dolanurken gece şeb-revlik edüb kūy-u cānānı
Kemend-i dūd-u āhum bende çekdi māh-ı tābānı

30

Ḳomaz ahumdan ey meh-rū felek berbād ede anı
Çeker dāmānına her şeb çerāġ-ı māh-ı tābānı

31

Varsa gözüm yaşı nola cānān ayaġına
Şu vara geldi serv-i ḫırāmān ayaġına

32

Olduġumçün Ramażānum ġam-ı ʿaşḳuñde ʿalīl
Buyurubdur seni baña yemege Rabb-i Celīl

33

Bana bir güzel der bunü muttaṣīl

نجوع ترانی نجرد تصل
تمت الدیوان بعون الله الملك المنان

Hayalî Bey
(Fatih Millet Kütüphanesindeki Aşık Çelebi tezkiresinden)

«Ü» nushası (Baş)

«Ü» nushası (Son)

«F» nushası (Baş)

‹F› nushası (Son)

«*Ün*» nushası (Baş)

« *Üv* » nushası (Baş)

«*Ün*» nushasi (Son)

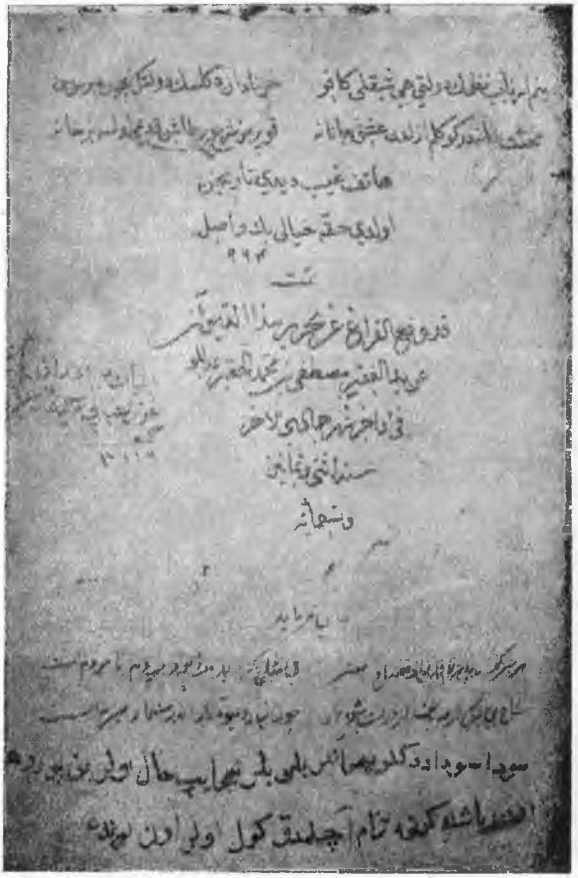
«M» nushası (Baş)

«*A*» nushasi (Son)

«A» nushası (Baş)

«Ûv» nushasi (Son)

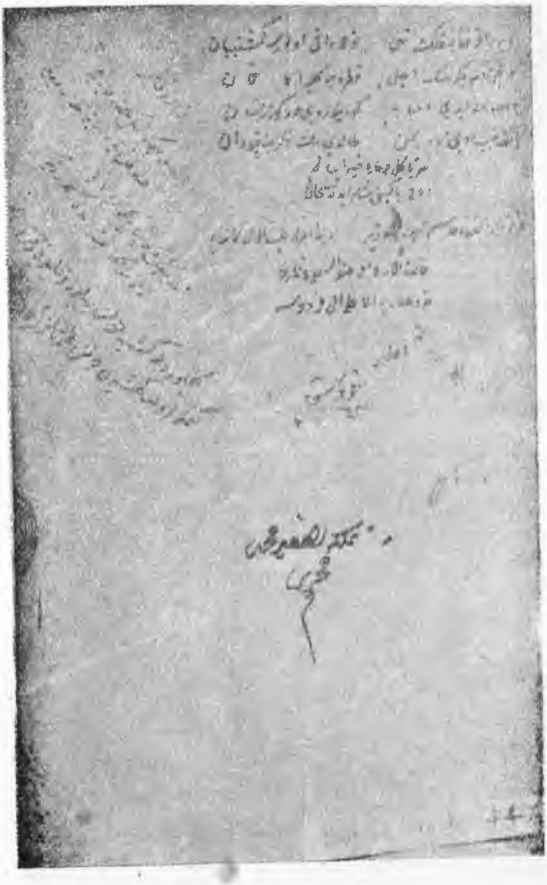
Hayali'nin mezarı

«*C*» nushasi (Son)

«C» nushasi (Baş)

«*M*» nushasi (Son)

دیوان خیالی بک

Fiat 20.00 Kuruş